

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav světových dějin

Historie – Obecné dějiny

Mgr. Jakub Drábik

Propaganda Britské unie fašistů

Propaganda of the British Union of Fascists

Disertační práce

Vedoucí práce – PhDr. Jaromír Soukup, Ph.D.

2014

Poděkování

Za trpělivé vedení práce bych rád poděkoval mému školiteli PhDr. Jaromíru Soukupovi, Ph.D. Poděkovat bych chtěl rovněž prof. PhDr. Martinu Kovářovi, Ph.D., bez kterého obětavé a nezištné pomoci by tato práce jen stěží byla realitou a prof. Rogeru Griffinovi za jeho odborné rady. Za cenné komentáře si velký dík zaslouží i Julie Gottlieblová z *Sheffield University* v Sheffieldu, Thomas Linehan z *Brunel University* v Londýně, a Dr. Maciej Cesarz z *Uniwersytet Wrocławski* ve Vratislavi. Za konzultace a cenné rady bych rovněž chtěl poděkovat Jeffovi Walderovi z *Friends of Oswald Mosley* v Londýně a Jonovi Risdonovi, synovci šéfa oddělení propagandy BUF Wilfreda Risdona a autora biografie svého strýce. Zapomenout nesmím ani na Mgr. Ondřeje Cinkajzla, který četl a připomínkoval první verzi této práce.

Moje práce by nebyla možná ani bez pomoci a ochoty pracovníků několika institucí. V první řadě bych se chtěl poděkovat pracovníkům *Bodleian Library* v Oxfordu, rovněž pak *British Library* v Londýně, *Oxford Brookes University Library*, *Sheffield University Library* (zejména Jacky Hodgson), *Cadbury Research Library*, která je součástí *University of Birmingham*, *Lanchester Library*, která je součástí *Coventry University*, *University of Hong Kong Library*, Národní knihovna České republiky, Historický kabinet FF UK, *Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu*, Vedecká knižnica v Košicích a na závěr *Bolton University Library* v Boltonu a *Working Class Movement Library* v Salfordu.

Mé výzkumné pobyty na různých institucích by nebyly možné bez finanční pomoci několika institucí. V tomhle ohledu bych rád poděkoval především *Anglo-Czech Educational Fund*. Moje dík patří i podpoře získané od CEEPUS (*Central European Education Programme for University Students*).

Na závěr bych rád poděkoval své rodině – mámě a bratru, a rodině mého strýce Rudolfa Marcinka (Hance, Honzovi a Danovi). Zvláštní zmínění si vyžaduje i Denisa, která mě podporovala po celou dobu psaní této disertace, a to jak duševně, tak odbornými radami. Dík patří i mým přátelům, kteří museli téměř denně poslouchat mé naříkání a bez kterých by psaní této práce bylo nikdy nekončící vyčerpávající muka.

Prohlašuji, že jsem disertační/disertační práci napsal samostatně s využitím pouze uvedených a řádně citovaných pramenů a literatury a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

.....

Abstract

The dissertation deals with the propaganda of the largest and only relevant British fascist party, the British Union of Fascists, founded in 1932 by Sir Oswald Mosley. The aim of the dissertation is to look at the BUF propaganda in the light of the “new consensus” that has emerged in fascist studies in recent years. Based on the official BUF party press, publications, pamphlets, propaganda posters, speeches and public appearances of the movement’s leading figures and other forms of propaganda, this work analyses the propaganda of the BUF. The work is divided into five chapters dealing with methodology, historiography, overview of the BUF’s history, myth of rebirth in BUF’s ideology and propaganda and various propaganda techniques used by the BUF.

Abstrakt

Disertační práce se zabývá propagandou největšího a jediného relevantního fašistického hnutí ve Velké Británii, Britské unie fašistů založenou v roce 1932 sirem Oswaldem Mosleym. Cílem této práce je podívat se na propagandu BUF „očima historiků nového konsenzu.“ Pomocí oficiálního tisku, publikací, pamfletů, plakátů, projevů a shromáždění vedoucích osobností hnutí a dalších forem propagandy tato práce analyzuje propagandu BUF. Práce je rozdělená do pěti kapitol, ve kterých se autor postupně zabývá metodologií práce, historiografií BUF, krátkému přehledu vývoje BUF, mýtu o znovuzrození v ideologii a propagandě BUF a na závěr různých propagandistickým technikám, které Mosleyho hnutí pro svou propagaci využívalo.

OBSAH

Úvod	4
Metodologie	10
Fašismus	10
Propaganda a fašistická propaganda.....	14
Historiografie.....	20
Britská unie fašistů v letech 1932–1940.....	37
„Větší Británie“	37
Unie	41
„Vpřed k fašistické revoluci!“	43
Násilníci, anebo šikanovaní?.....	48
Lord Rothermere	51
Studentské spolky, letecký klub, nárůst členství a první problémy	53
Zlom: Shromáždění v Olympii.....	57
„Kde jsou těla?“	60
Antisemitismus.....	65
Změna v politickém boji	67
Rozpory a soupeřící kliky	68
Reorganizace	70
Hleďme si svého	73
Fašismus příště	78
Z okraje společnosti k úplné bezvýznamnosti	80
Přesun do East Endu.....	82
Bitva o Cable Street	87
Bůh ochraňuj krále	91
Zákon o veřejném pořádku 1936	94
Volby do hrabství Londýn.....	97
Začátek konce BUF	100
Volby do místní samosprávy v roce 1937.....	104
Klesání ke dnu.....	106
Mírová kampaň 1938-1940	108
Neslavný konec: Defence Regulation 18b	112
Mýtus o znovuzrození.....	119
Ideologie BUF	119

Esoterická ideologie BUF: Spengler, Nietzsche a césarismus	125
Posedlost dekadencí	131
Exoterická ideologie BUF: Národní renesance	144
Propaganda jako šíření víry	151
Techniky propagandy a symboly BUF	164
Uniformy	164
Muži v černém	164
Černá košile	168
Uniforma a koncept „nového člověka“	171
Černé halenky a kadeti	174
Hodnosti	176
Veřejné projevy	178
Řečnictví a řečníci	178
Shromáždění	183
Pochody	188
Fašistický tisk	190
Periodika	190
Pamflety a letáky	197
Lži, Goebbels a lidé odpovědní za tisk	198
Karikatury	202
Lord Rothermere	203
Plakáty, fotografie a „sendvičový muž“	204
Další formy propagandy	207
Hudba	208
Projekt Mosleyho rádia	212
„Estetizace brutality“ nebo násilí jako propaganda	214
Kluby	216
Zoufalost, nebo kreativita?	219
Symboly	222
„Fasces“ a blesk v kruhu	223
Standardy, vlajky a prapory	224
Doplňky	226
Salutování	227
Propagandisté	227

Závěr.....	230
Seznam zkratek.....	233
Bibliografie.....	234

Úvod

Sir Oswald Mosley založil Britskou unii fašistů (BUF) 1. října 1932. I když byla historicky největší britskou fašistickou stranou, nikdy se ani vzdáleně nepřiblížila významu svého německého a italského protějšku. Po celou dobu své existence zůstala bezvýznamným, až obskurním hnutím, které Roger Griffin, přední britský historik fašismu, neváhal nazvat „ošklivým káčátkem.“¹ Navzdory tomu neupadla v zapomnění. Naopak, je fenoménem, který poutá pozornost historiků již desítky let. Jakási „fascinace“ Mosleym a čilý zájem akademiků o BUF, zdá se, nevypchává ani dnes.

Je sice pravdou, že BUF nikdy nedosáhla žádného volebního úspěchu a kromě velmi krátkého období, kdy ji podporoval novinářský magnát lord Rothermere, měla pouze zanedbatelný počet členů. Jak ale velmi správně ve své knize naznačil Martin Pugh, podceňovat vliv BUF na britskou společnost by bylo chybou.² Mosley patřil mezi vynikající řečníky své doby, byl charizmatickým vůdcem a, po svém předchozím působení v Konzervativní i Labouristické straně, poměrně známou osobností britské politické scény. Ještě dnes existuje seskupení *Friends of Oswald Mosley* (Přátele Oswalda Mosleyho) a v nedávné době vzniklá politická strana *New British Union* se dokonce otevřeně hlásí k dědictví BUF. To svědčí o síle odkazu, který BUF v dějinách moderní Británie zanechala.

Předmětem této práce je jeden z mála aspektů fungování BUF, který dosud nebyl akademiky a historiky dostatečně zpracován – propaganda. Fašistická propaganda, zejména ta nacistická, je oblíbeným námětem pro odborný výzkum i vědecko-populární publicistiku. Výzkum propagandy Mussoliniho PNF i Hitlerovy NSDAP je dobře zpracovaný, systematický výzkum propagandy BUF ale nikdy podniknut nebyl, i když se tématu částečně dotkli ve svých pracích někteří autoři.³ Ambicí této práce je tuto

¹ GRIFFIN, Roger. British Fascism: The Ugly Duckling. In. Michael Cronin (ed.). *The Failure of British Fascism*. London: Macmillan, 1996, s. 141-165.

² PUGH, Martin. *'Hurrah for Blackshirts!': Fascist and Fascism in Britain between the Wars*. London: Pimlico, 2006.

³ Především COUPLAND, Philip M. The Black Shirt in Britain: The Meaning and Functions of Political Uniform. In. GOTTLIEB, Julie V. – LINEHAN, Thomas P. *The Culture of Fascism. Visions of the far right in Britain*. London: I. B. Tauris, 2004, s. 100-115; GOTTLIEB, Julie. Britain's New Fascist Men: The Aesthetization of Brutality in British Fascist Propaganda. In. GOTTLIEB, Julie V. – LINEHAN, Thomas P. *The Culture of Fascism. Visions of the Far Right in Britain*. London: I. B. Tauris, 2004, s. 83-99; GOTTLIEB, Julie V. The Marketing of Megalomania: Celebrity, Consumption and the Development of Political Technology in the British Union of Fascist. In. *Journal of Contemporary History*, vol. 41, No. 1, 2006, s. 35 – 55; nebo SPURR, Michael A. 'Living the Blackshirt Life': Culture, Community and the

„mezeru“ zaplnit. Kromě toho si tento text klade dva hlavní cíle. V první řadě má sloužit českému (a slovenskému) čtenáři jako ucelený přehled dějin Britské unie fašistů. Kromě několika studií Martina Kováře⁴ věnujících se dílčím aspektům dějin BUF souhrnný pohled na toto hnutí, důležitý zejména z hlediska komparativního studia, v naší historiografii zcela chybí. Důraz je v této práci samozřejmě kladen na propagandu fašistů. Kromě toho ale poskytne čtenáři i komplexní přehled historiografie a základních pramenů ke studiu BUF.

Druhým cílem této disertace je seznámit čtenáře s nejnovějším výzkumem v oblasti komparativních fašistických studií, především s definicí fašismu Rogera Griffina a historiků „nového konsenzu.“ Tyto v Čechách doposud málo známé přístupy se budu snažit ve své práci využít v praxi na příkladu BUF. Poukážu na přítomnost „Griffinovské palingeneze,“ neboli „mýtu o znovuzrození“, v ideologii a propagandě BUF a budu se snažit deklarovat funkčnost a užitečnost takového přístupu. Chci tím kromě jiného upozornit na možnosti, které badatelům definiční modely fašismu historiků „nového konsenzu“ přinášejí.

Důvodem pro to je zejména fakt, že česká historiografie dlouhodobě ignoruje posun v bádání o fašismu, v nedávné, zejména pak anglosaské, historiografii. V podstatě jedinou historickou prací české provenience, která tento vývoj reflektuje, je studie Ondřeje Cinkajzla.⁵ Zmíněný odborný článek má ale spíše přehledový a teoretický charakter. V tomto smyslu si předkládaná práce klade za cíl přehodnotit několik převažujících názorů o fašismu v české odborné i poučené laické diskuzi:

1. Fašismus nebyl pouze destruktivní silou, ale měl i svou „pozitivní“ ideologickou dimenzi. Z tohoto pohledu by měl být řazen mezi seriózní politické ideologie, které se snažily (pro některé lákavě) najít „třetí cestu“ mezi kapitalismem a komunismem v krizi sužované meziválečné Evropě.
2. Fašismus nebyl reakcionářský a antirevoluční, i když usiloval o zničení stávajícího politického, sociálního, ekonomického i kulturního pořádku. Byl naopak silně revoluční, snažil se o vytvoření kvalitativně nové společenské struktury, státního uspořádání a o prosazení zcela nové politické kultury. Jeho utopickým cílem bylo vybudovat na troskách staré, pro fašisty dekadentní a

British union of fascists, 1932-1940. In. *Contemporary European History*, Vol. 12, No. 3 (Aug., 2003), s. 305 – 322.

⁴ Viz bibliografii.

⁵ CINKAJZL, Ondřej. Ke genezi komparativních fašistických studií a „novému konsenzu“. In. *Securitas Imperii* 17 (2/2010), s. 106-123.

nemocné civilizace, novou „obrozenou“ společnost a stát a vytvořit „nového člověka“.

3. Pohled na fašisty jako na konzervativní oportunisty, připravené měnit libovolně svůj politický program podle aktuálních okolností a mocenských potřeb, není empiricky správný a nepodává o nich celkový obraz. Samozřejmě, fašisté bažili po moci a byli připraveni adaptovat svůj program vyvíjející se situaci. Zároveň ale můžeme u vůdcovské části, u jádra hnutí, ale často i u řadových členů, sledovat hlubokou víru v základní ideály hnutí. Fašismus dokázal některé jedince (z různých společenských tříd) přesvědčit, že přinese harmoničtější společenský pořádek.
4. Jádrem fašistické ideologie, již je věnována tato práce, je „mýtus o znovuzrození,“ projekt národní regenerace, víry ve fašistickou národní obrození, jenž měl přijít po úpadkovém období a vnímané hluboké krizi společnosti a státu.
5. Fašistická propaganda nebyla pouhým výrazem oportunismu, lži, klamem nebo manipulací. Pro mnohé fašisty představovala propaganda způsob, jakým šířit vlastní hluboké přesvědčení o přicházející fašistické revoluci.

Vzhledem k vývoji v Evropě po roce 1945 a zejména v posledních letech v souvislosti s ekonomickou krizí jsem přesvědčen o tom, že určité „nebezpečí“ ze strany různých forem fašismu nikdy zcela nepominulo. I když je pravděpodobné, že se již hnutí s „fašismem“ ve svém názvu zřejmě neobjeví, politická uskupení jako například řecký Zlatý úsvit (*Chrysi Avgi, Χρυσή Αυγή*), francouzská Národní fronta (*Front National*), belgický Vlámský zájem (*Vlaams Belang*), maďarské Hnutí za lepší Maďarsko Jobbik (*Jobbik Magyarorszáért Mozgalom*), nebo slovenská Lidová strana Naše Slovensko jsou důkazem toho, že fašistické tendence z politické scény nezmizely, a že radikální hnutí (ve svých různých podobách) dokonce nabírají na síle.

Studium fašismu se mi proto jeví jako důležité a naprosto aktuální. Fašismus musíme studovat, abychom pochopili příčiny vzniků hnutí i motivy jednotlivců, kteří za jejich fungováním stáli. V tomto smyslu je, myslím, cenné poznání, že mnozí fašisté nebyli pouze bezduchými násilníky, jak jsou dnes často líčeni, že naopak mnozí z nich skutečně věřili v určité ideály, jež byly hluboce zakořeněné v prožitcích krize meziválečné Evropy. Studium propagandy jako propagace určité víry nám v tomto smyslu umožňuje lépe pochopit „fašistickou mysl“. Poodhaluje nám vnitřní pocity,

individuální motivace i mentální horizont lidí, kteří stáli v čele fašistických hnutí nebo těch, kteří do něj vstupovali, či s nimi jen sympatizovali.

Na následujících stránkách se vyskytne několik výrazů a termínů, které považuji za důležité vysvětlit. Samotný název „Britská unie fašistů“ je jedním z těchto termínů. Mosleyho hnutí zpočátku oficiálně fungovalo pod názvem Britská unie fašistů (*British Union of Fascists*, BUF). V roce 1936 se název změnil na Britská unie fašistů a národních socialistů (*British Union of Fascists and National Socialists*, BUFNS), v roce 1937 pak na jednoduché Britská unie (*British Union*, BU). V celé práci budu používat, v souladu se zažitou praxí a pro větší přehlednost, pouze název „Britská unie fašistů,“ respektive BUF, a to pro celé období její existence.

V práci poměrně často používám ze stylistických důvodů pro Mosleyho i označení „vůdce.“ Obecně je označení „Vůdce“ ve fašistických studiích „rezervováno“ pro Adolfa Hitlera a při označování „šéfů“ jiných fašistických hnutí se používá jen velmi zřídka. Britští fašisté však Mosleyho sami oslovovali jako vůdce (*Leader*) a to dokonce s velkým počátečním písmenem. V celé práci proto termín „vůdce“ jako autentický v souvislosti s Mosleym využívám.

Anglické slovo „*Blackshirts*,“ které slouží pro označení uniformovaných členů BUF v užším a všech členů BUF v širším slova smyslu překládám výrazem „Černokošiláči.“ Tento termín podle mého názoru nejlépe vystihuje význam původního výrazu. Anglické slovo „*headquarters*“ překládám ze stylistických důvodů jako „centrála“ i jako „velitelství.“ V souladu se zaužívanou praxí anglosaské literatury ve většině textu odkazují k BUF jako ke hnutí, i když podle definice byla spíše regulérní politickou stranou.⁶ Ze stylistických důvodů se ale v textu zřídka nachází i označení BUF jako strany nebo organizace.⁷

V celé práci rovněž odkazují k členskému „jádro“ BUF, neboli k „vnitřnímu kruhu.“ Institucionálně nikdy nic takového pochopitelně v rámci Mosleyho hnutí

⁶ Na rozdíl od politické strany, kterou můžeme definovat jako organizaci, která nominuje kandidáty do veřejných a vládních úřadů, nebo prosazuje určitou ideologii, politické hnutí nevzniká za účelem zvolení svých členů do veřejných a vládních úřadů. Hnutí se namísto toho snaží přesvědčit občany, případně vládní činitele, aby něco udělali ohledně problémů a záležitostí, kolem kterých hnutí vzniklo. SNOW, David A. (ed.) *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of social and political movements*. Oxford : Wiley – Blackwell, 2013.

Sami černokošiláči nazývali BUF „hnutím.“

⁷ Podle zákona č. 424/1991 Sb. o sdružování v politických stranách a v politických hnutích v České republice, je politické hnutí totéž, co politická strana.

neexistovalo. Mám tím na mysli „vedení“ hnutí, ty členy BUF, kteří byli odpovědní za tvorbu politiky, precizaci ideologických pozic formulaci politického programu a propagandy. Byli to Mosleyho nejbližší spolupracovníci a lidé, kteří hnutí řídili. Je poměrně těžké přesně určit, kdo do definice „vnitřního kruhu“ BUF spadá. V různých obdobích fungování hnutí mezi ně můžeme osobnosti jako W. E. D. Allen (James Drennan), John Beckett, Neil Francis-Hawkins, J. F. C. Fuller, William Joyce, Arthur Kenneth Chesterton, Jorian Jenks, Alexander Raven-Thomson, Wilfred 'Bill' Risdon a několik dalších.

Kromě úvodu a závěru je práce rozdělená do pěti kapitol. V první kapitole, nazvané *Metodologie*, se věnuji konceptuálnímu vymezení pojmů „fašismus“ a „propaganda“ a vysvětluji, jakým způsobem jsem při svém výzkumu postupoval. Kapitola rovněž ozřejmuje přínos práce, chronologické ohraničení i rámec, ve kterém byl výzkum podniknut. Slouží jako teoretický základ pro tuto disertační práci.

Ve druhé kapitole, s titulem *Historiografie BUF*, představuji základní historickou literaturu k dějinám BUF. Práce jsem pro přehlednost rozdělil do tří hlavních směrů, které se podle mého názoru v dějepisectví o britském fašismu vytvořily. Při jejich analýze postupují chronologicky od nejstarších prací k nejnovějším, podle data vydání.

Cílem třetí kapitoly, nesoucí název *Vývoj Britské unie fašistů a propagandistické kampaně 1932-1940*, je podat českému čtenáři komplexní pohled na historii BUF. Z titulu této disertační práce je jasné, že důraz je kladen především na propagandu a věci s ní spojené. Tato kapitola má spíše popisný charakter, i když okrajově vznik, vývoj a konečné selhání BUF analyzuje. Pro větší přehlednost je tato část rozdělená do dvaceti pěti podkapitol sledujících jednotlivé etapy ve vývoji hnutí.

Čtvrtá kapitola, pojmenovaná *Mýtus o znovuzrození*, se zaměřuje na analýzu mýtu o znovuzrození v ideologii a propagandě BUF. Snažím se v ní načrtnout a pochopit intelektuální horizont fašistů a odpovědět na otázku, co vlastně chtěli Černokošiláci, byť eklekticky a často nesouvisle, sdělit. V této kapitole jsem pracoval především s konceptem britského historika fašismu Rogera Eatwella, který rozdělil fašistickou ideologii na esoterickou a exoterickou. Analyzuji posedlost Černokošiláčů dekadencí a sleduji, jak se iracionální ideologie přetavila do racionálního politického programu.

Součástí této kapitoly je i představení teze o propagandě jako „propagaci a šíření víry,“ což je jeden z hlavních cílů mé práce.

Poslední, pátá, kapitola nese název *Techniky propagandy a symboly BUF*. Částečně slouží jako doplnění dvou předchozích kapitol, částečně tvoří samostatný celek. Na techniky propagandy se dívám jako na vnější projev ideologie BUF („exoterickou“ ideologii). Věnuji se v ní různým propagandistickým technikám, které Mosleyho muži používali, a analyzuji je. Součástí kapitoly je rovněž přehled symbolů a symboliky, které hnutí během své existence používalo. Rozsáhle se kapitola zaměřuje především na fašistické uniformy, tisk a veřejné projevy fašistických lídrů. Značný prostor je věnován také hudbě, násilí a poněkud netradičním formám propagandy, které BUF používala.

Metodologie

Oba klíčové termíny této práce, „fašismus“ a „propaganda“, patří mezi kontroverzní pojmy; v akademické obci v zásadě neexistuje na jejich přesné definici shoda. Neschopnost akademiků tyto termíny jasně vymezit se odrazila i v publicistice a v tom, jak je vnímá laická veřejnost. Ačkoli jsou oba termíny až nadužívané, málokdo je schopen je skutečně definovat. Oba proto zůstávají přinejmenším nejasné, což brání jejich hlubšímu pochopení a v mnoha ohledech i objektivnějšímu podhledu na ně. Cílem této kapitoly je proto vysvětlení základních termínů, které v této práci používám. Chci se v ní pokusit o odstranění zbytečných nejasností, jež slova „fašismus“ a „propaganda“ obklopují, a objasnit celkový konceptuální rámec práce. Krátce chci také nastínit její zamýšlený přínos.

Fašismus

O nalezení obecně přijatelné definice pojmu „fašismus“ se akademici pokoušejí již od dob rozmachu fašistických hnutí v meziválečné Evropě. Obecný konsenzus však stále neexistuje a, jak poznamenal Stanley Payne, fašismus i dnes zůstává „*nejvágnejším ze všech politických termínů*“.⁸ V posledních dvou desetiletích nicméně přece jen došlo k posunu a, i když pořád nemůžeme mluvit o obecně přijatelné definici fašismu, nezanedbatelný počet akademiků je dnes součástí tzv. „nového konsenzu.“

S termínem „nový konsenzus“ přišel v roce 1998 britský historik fašismu Roger Griffin, když sebevědomě prohlásil, že počet badatelů, kteří ve své práci vycházejí z existence tzv. „obecného fašismu“⁹ a zároveň soustřeďují svůj výzkum na oblast

⁸ PAYNE, Stanley G. *A History of Fascism 1914-1945*. Abingdon: Routledge, 2001, s. 3.

⁹ K vytvoření termínu „obecný fašismus“ (*generic fascism*) přispěl zejména Ernst Nolte ve svých publikacích ze 60. let. Tento termín naznačoval, že fašismus je samostatná politologická kategorie, do které spadá několik hnutí. V roce 1979 tento koncept prudce kritizoval ve známém a často citovaném článku Gilbert Allardyce, podle kterého nic takového jako „obecný fašismus“ neexistuje a historici by měli pojem „fašismus“ používat výlučně ve spojení s Mussoliniho Itálií. Allardyce podpořilo několik dalších autorů (Renzo De Felice, Karl D. Bracher, John Lukacs a další). Tuto zdánlivě patovou situaci ve fašistických studiích „rozlouskl“ Stanley Payne, který pro fašistická studia „znovuobjevil“ konstrukt „ideálního“ Maxe Webbera. Díky použití „ideálního typu“ při definici fašismu se Payneovi podařilo obhájit „obecný fašismus“ a tím i fašismus jako samostatnou politologickou kategorii. Viz GRIFFIN, Roger. *International Fascism: theories, causes and the new consensus*. London: Arnold, 1998, s. 48; ze starších prací např. STERNHELL, Zeev. *Fascist Ideology*. In LAQUEUR, Walter (ed.). *Fascism: a reader's guide: analyses, interpretations, bibliography*. Berkeley : University of California Press, 1976, s. 368; ALLARDYCE, Gilbert. What Fascism is Not? Thoughts on the Deflation of a Concept. In *The American Historical Review* 84, č. 2 (April 1979), s. 367-388; LUKACS, John. *The Hitler of History*. New York: Vintage Books, 1997, s. 118; PAYNE, Stanley G. *Fascism: Comparison and Definition*. Madison: Wisconsin University Press,

fašistické ideologie a „revolučnosti“ fašismu, vzrostl natolik, že lze hovořit o paradigmatické změně ve fašistických studiích. Tuto kvalitativně novou elementární shodu nazval „novým konsenzem.“¹⁰ Mnohem účinněji a odhodlaněji prosazoval existenci „nového konsenzu“ ve své studii z roku 2002, v níž formuloval následující definici fašismu podle hlavních tezí jím proponovaného „nového konsenzu“: *„fašismus je druh moderní politiky, jejíž aspirací je vytvoření totální revoluce v politické i společenské kultuře určitého národního nebo etnického společenství. Zatímco je extrémně heterogenní v konkrétní ideologii různých svých permutací (tedy jednotlivých hnutí – J. D.), společenské podpoře, formě organizace, kterou přijme jako antisystémové hnutí i v typu politického systému, režimu, nebo domova, který plánuje vytvořit, obecný fašismus čerpá svou vnitřní soudržnost a emocionální hnací sílu z centrálního mýtu, podle kterého vnímané období dekadence a degenerace bezprostředně nebo časem ustoupí a dá prostor období znovuzrození a regenerace v postliberálním fašistickém novém světovém pořádku.“*¹¹

Historikové „nového konsenzu“ tedy akceptují existenci „obecného fašismu“ a nazírají na něj jako na revoluční hnutí snažící se o znovuzrození (obnovu, regeneraci, renesanci) národa nebo etnické skupiny. Namísto tradičního zkoumání socioekonomických okolností vzniku a existence fašismu se zaměřili nově na fašistickou ideologii.

„Nový konsenzus“ přitom nebyl úplnou novinkou, neboť jeho některé teze navazovaly na starší práce George L. Mosseho, A. J. Gregora nebo Eugena Webbera. Z mladší generace výrazně inspirativně působily práce Emilia Gentileho nebo izraelského historika Zeeva Sternhella. Pokud jde o starší období, například Weberovy práce jsou ještě ze šedesátých let, kdy se tento směr nedokázal prosadit a svoje vlastní „znovuzrození“ zažil až v devadesátých letech právě v díle Rogera Griffina. Ten ve svém výzkumu akcentoval posun ke kulturním studiím a v monografii *The Nature of Fascism* (1991) se nově zaměřil na vnitřní náboj fašistické ideologie, její konstitutivní prvky a obecně na myšlenkový svět fašistů. V návaznosti na to definoval fašismus jako *„druh politické ideologie, jejímž mytickým jádrem je v různých permutacích palingenetická forma ultranacionalismu.“*¹²

1980; Podrobněji CINKAJZL, Ondřej. Ke genezi komparativních fašistických studií a „novému konsenzu“ In *Securitas Imperii* 17 (2/2010), s. 113.

¹⁰ GRIFFIN, R. *International Fascism...*, s. 14.

¹¹ GRIFFIN, Roger. The Primacy of Culture: The Current Growth (or Manufacture) of Consensus within Fascist Studies. In *Journal of Contemporary History* 37, č. 1, (January 2002), s. 24.

¹² GRIFFIN, Roger. *The Nature of Fascism*. London a New York: Routledge: 1991, s. 26.

Griffin byl ve své definici fašismu schopen identifikovat „palingenetické“ jádro fašistické ideologie.¹³ Upozornil tak na hlubší motivace fašistů – na jejich zcela autentickou obavu z dekadence, úpadku národa, krize a přicházejícího kolapsu západní civilizace. Komunismus, kapitalismus, případně Židé, zkaženost, korupce, neschopní a podplacení politici, a další „neduhy“ moderní společnosti podle fašistů bytostně ohrožovaly existenci jednotlivých národů Evropy a jejich kulturu. Fašismus měl být radikální odpovědí na tato nebezpečí. Jeho podstatou nebyla jen kritika existujícího systému a společenského řádu, ale utopická vize kvalitativně nové společnosti. „Pozitivním“ (v smyslu, že měla jistou náplň, ne kladným) obsahem fašistické ideologie byl projekt kulturní, sociální, ekonomické a v některých nejvyhraněnějších formách, například nacistické, i biologické obnovy národa. Thomas Linehan nazval toto zvláštní spojení úvah o prožívané krizi a jejího zářného řešení toto z, „*dialektikou pesimismu a optimismu*.“¹⁴

Právě z ní, potažmo z „mýtu o znovuzrození“ čerpal fašismus svou vnitřní sílu a emocionální náboj. Slovo „mýtus“ v tomto smyslu není pouhým metaforickým vyprávěním, legendou nebo dokonce fabulovanou nepravdou. Vystihuje nejvnitřnější prožitek, který konstituoval myšlenkový svět fašistů a stál u kořenů fašistické ideologie. Byl výrazem dějnotvorného pocitu z života v přelomovém období dějin, kdy dekadence, chaos, korupce a tyranie dosahovaly podle fašistů svého vrcholu. Místo pesimistické rezignace ale vnímali fašisté tuto dobu jako konec jedné éry a začátek nového, z jejich pohledu lepšího období.

Griffin podotýkal, že „mýtus znovuzrození“ je jedním z nejčastějších mýtů v lidských dějinách. Obvykle je spojovaný s náboženstvím (například *Parusie* v křesťanství), v případě jeho definice ale vychází ze sekulární přirozené lidské tendence tyto mýty tvořit. Příkladem může být obraz Fénixe povstávající z popela, étos renesance či dokonce, v nedávné době, perestrojka. Mýtus znovuzrození je přítomný ve většině ideologií, přinejmenším v jejich utopické revoluční fázi. Sám o sobě proto nemá definiční hodnotu. Griffinova „palingeneze“ funguje jako analytický nástroj jen v návaznosti na další termín z jeho definice fašismu – populistický ultranacionalismus.

¹³ Tamtéž, s. 32-36.

¹⁴ LINEHAN, Thomas. *British Fascism 1918-39. Parties, ideology and culture*. Manchester: Manchester University Press, 2000, s. 223.

Ultranacionalismus charakterizuje Griffin jako nacionalismus, „*který překročil hranici*“¹⁵ a odmítá jakékoli liberální instituce a obecně cokoli, co souvisí s osvíceneckým humanismem. „Populistický ultranacionalismus“ odmítá principy absolutismu stejně tak jako pluralistickou reprezentaci vlády, a to ve prospěch převážně charismatických forem vlády, „*ve kterých sociální koheze a dynamika hnutí závisí téměř výlučně na schopnosti vůdce inspirovat loajalitu a činy. Obvykle se spojuje s konceptem národa jako ‚vyšší‘ rasové, historické, duševní nebo organické reality, která zahrnuje všechny členy etnické komunity, kteří do ní patří.*“¹⁶ Z toho vyplývá i inklinace fašismu k rasismu, „*vymezeného at' už kulturně (fašistická Itálie) nebo biologicky (nacistické Německo).*“¹⁷ Z ultranacionalismu vychází i fašistický koncept organického národního společenství. I když řada představ fašistů byla konzervativních a kopírovala předmoderní hierarchické modely uspořádání společnosti, koncept organického národního společenství měl implikovat beztrádnost, neomezenou sociální mobilitu a odstranění všech nerovností způsobených *laissez-faire* kapitalismem.

Griffinova definice fašismu vychází ze specificky chápaného konceptu ideologie. Griffin ji nevnímá jako „pasivně“ zděděnou v dané, historii determinované situaci jedincem, který jí poté aktivně modifikuje.¹⁸ Ideologie je podle něj součástí „sociální reprodukce.“ Jinými slovy, ideologie může být současně individuální i nadindividuální (nadosobní), v závislosti na tom, jak je zkoumána. Existuje „*v bodě, kde dochází k interakci vědomí jednotlivce, jeho záměrů a racionalizace chování s externími nadosobními silami, které podmiňují lidskou existenci.*“¹⁹

Ideologie v griffinovském slova smyslu je „*nadosobní struktura, která může být popsána jako dynamická interakce morálních a politických přesvědčení, odmítání opačných hodnot, odlišných, avšak sbíhajících se vizí ideálního společenského řádu a prostředků politiky, které k němu mají vést, z nichž všechny je možné pomocí pokročilé teoretické analýzy formulovat.*“²⁰ „*Historicky slouží ideologie jako logické zdůvodnění chování jednotlivce, základ sociální koheze, legitimizace politického režimu nebo*

¹⁵ GRIFFIN, R. *Nature of Fascism* ..., s. 37

¹⁶ Tamtéž, s. 37

¹⁷ CINKAJZL, O. *Ke genezi* ..., s. 117.

¹⁸ Podrobně pozri GRIFFIN, R. *Nature of Fascism* ..., s. 15.

¹⁹ Tamtéž

²⁰ Tamtéž, s. 17; CINKAJZL, O. *Ke genezi* ..., s. 115.

inspirace pro revoluční činy. Zakotvená je v ne úplně racionálních a v „před-verbálních“ vrstvách vědomí jednotlivce.“²¹

Tato práce vychází především z Griffinova tvrzení, že ideologie může být vnímaná jako ideologie jen s dostatečným odstupem, z pohledu zvenčí. Lidé „uvnitř“ naproti tomu ideologii prožívají jako pravdu. Její nositelé ji označují jako svůj světonázor a hovoří o ní jako o normálním, o zdravém rozumu, přiměřenosti, přesvědčení a evidentních faktech.²² Nezáleží proto na tom, jak nepravdivé nebo absurdní se myšlenky a konání fašistů zdály těm, kteří s fašismem nesympatizovali. Pro významnou část členů fašistických stran a hnutí byl fašismus světonázor, který vnímali jako přirozený a správný. Nejzapálenější fašistické aktivisty naopak odpor ze strany nefašistů a antifašistických aktivistů motivoval k aktivnějšímu jednání a sebeobětování.

Z premisy, že významná část členstva fašistických hnutí skutečně věřila v ideály fašismu, vychází můj pohled na fašistickou propagandu. Samozřejmě přitom беру v úvahu, námitky některých autorů, kteří správně poznamenali, že „členové fašistických hnutí nebyli vždy fašisté, i když se účastnili stranických shromáždění.“²³ Obdobně můžeme konstatovat, že členy fašistických hnutí nebyli pouze lidé posedlí představami o konci západní civilizace. Členy fašistických hnutí se lidé stávali z různých, často velmi oportunistických důvodů.²⁴ Při svém výzkumu jsem se ovšem soustředil především na „skutečné“ fašisty, tedy tu část členů hnutí, odpovědnou za formulaci programových pozic a jejich následnou propagaci; tu část hnutí, jež byla jakýmsi aktivistickým „hnacím motorem“ celé organizace. V případě BUF v tomto smyslu mluvím v celé práci o „vnitřním kruhu“.

Propaganda a fašistická propaganda

Propaganda (z latinského *propagare* – rozhlašovat, rozšiřovat, rozmnožovat) v politickém slova smyslu je běžně vnímaná jako forma manipulace s veřejným míněním,

²¹ GRIFFIN, R. *Nature of Fascism* ..., s.17. Detailněji viz s. 15-19. Překlad podle CINKAJZL, O. *Ke genezi* ..., s. 115.

²² Tamtéž, s. 16.

²³ PASSMORE, Kevin. Generic fascism and historians. In. GRIFFIN, Roger – LOH, Werner – UMLAND, Andreas (eds.). *Fascism Past and Present* ..., s. 171, Viz také PASSMORE, Kevin. Essence of Fascism. In. GRIFFIN, Roger – LOH, Werner – UMLAND, Andreas (eds.). *Fascism Past and Present, West and East*. Stuttgart: Ibidem Verlag, 2006, s. 352-359; PASSMORE, Kevin. *Fascism. A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 23-32.

²⁴ EATWELL, Roger. The Nature of Fascism: Or essentialism by another name? In. GRIFFIN, R. – LOH, W. – UMLAND, A. (eds.). *Fascism Past and Present*, ..., s. 104-109. Viz také EATWELL, Roger. Ideology, Propaganda, Violence and the Rise of Fascism. In PINTO, António Costa (ed.). *Rethinking the Nature of Fascism*. Basingstoke – New York: Palgrave Macmillan, 2011, s. 165-185.

ideologická indoktrinace, cílené překrucování faktů, zkreslování, nebo dokonce v některých případech až podvod, lži a vymývání mozků. V tomto duchu se o propagandě vyjadřují i některé renomované encyklopedie. *Oxford Dictionaries* definuje propagandu jako „*informace, zaujaté nebo zavádějící povahy, používané k podpoře politického cíle nebo názoru.*“²⁵ Podobně vymezuje propagandu slovník Merriam Webster, podle něhož jde o „*myšlenky nebo postoje, které jsou často falešné nebo přehnané, a jsou šířeny za účelem podpory konkrétních cílů politického lídra, vlády apod.*“²⁶

Střízlivější a z mého pohledu objektivnější definici poskytují některé akademické práce zaměřené na výzkum propagandy. Mezi nejčastěji citované patří definice badatelů Gartha S. Jowetta a Victorie O'Donnell, kteří propagandu pojímají jako „*záměrný a systematický pokus formovat vnímání, manipulovat poznání a směřovat chování tak, aby byla získána odezva, která podporuje úmysl propagandistů.*“²⁷ Podobně se o propagandě vyjádřil i Philip M. Taylor, podle něhož je „*jednoduše procesem, pomocí kterého je myšlenka nebo názor předán někomu dalšímu se specifickým přesvědčujícím záměrem.*“²⁸

Historikové, politologové, filozofové, sociologové, jazykovědci, psychologové a další vědci studovali propagandu prostřednictvím „vlastních“ i interdisciplinárních přístupů. Existuje proto nespočet různých možností, jak na tento fenomén nahlížet (stejně jako je tomu i s dalšími komplikovanými koncepty včetně fašismu) a logicky i množství definic termínu „propaganda.“ Leonard W. Doob ve svém často citovaném encyklopedickém hesle o propagandě napsal, že „*jasná definice propagandy není možná a ani žádoucí, a to kvůli komplexnosti problémů týkajících se chování společnosti v různých časových obdobích a různých kulturách.*“²⁹ Ve své práci chci tento pohled přijmout za vlastní a vycházet z předpokladu, že propaganda nemusela znamenat a také vždy neznamenala v různých kulturních okruzích a časových celcích totéž.

Cílem práce proto není předložení vyčerpávající analýzy pojmu a fenoménu propagandy. Zaměřuji se v ní pouze na fašistickou propagandu a vystačím si s relativně jednoduchou definicí, jejímž autorem je známý britský historik fašismu Roger Eatwell.

²⁵ Oxford Dictionaries, heslo „propaganda“ [www.oxforddictionaries.com](http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/propaganda) online <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/propaganda>, cit. 12.9.2013.

²⁶ Merriam-Webster Dictionary, heslo „propaganda“ [www.merriam-webster.com](http://www.merriam-webster.com/dictionary/propaganda) online <http://www.merriam-webster.com/dictionary/propaganda>, cit. 12.9.2013.

²⁷ JOWETT, Garth S. – O'DONNELL, Victoria. *Propaganda and Persuasion*. London, New Delhi: SAGE publications, 1992, s. 4.

²⁸ TAYLOR, Philip M. *Munitions of the mind: a history of propaganda from the ancient world to the present era*. Manchester: Manchester University Press, 1995, s. 7.

²⁹ DOOB, Leonard W. „Propaganda“ In: BARNOUW, Erik (ed.). *International Encyclopedia of Communications*. New York – Oxford: Oxford University Press, 1989, s. 375.

Ten se rovněž zamýšlel nad složitostí definování propagandy (a také ideologie). Nakonec dospěl k závěru, že pro fašistická studia to podle něj bylo „neproblematické.“ Ideologie je podle něj „sada základních myšlenek a postojů k organizaci společnosti.“ Propagandu naproti tomu definoval „jako způsob získání podpory pro hnutí/režim založený na takových myšlenkách, který ne vždy odkrývá jejich pravou podstatu.“³⁰ Stejný přístup je dobrým výchozím bodem i pro můj výzkum. Propagandu proto definuji jako jakýkoli prostředek pro získání podpory pro dané fašistické hnutí. Tyto prostředky jsou ovšem založené na myšlenkách a ideologii tohoto hnutí (i když ne vždy odkrývají svou pravou podstatu).

Cílem této práce je, jak již jsem naznačil, podívat se na fašistickou propagandu pohledem historiků nového konsenzu. Na příkladu BUF chci ukázat, že chápání fašistické propagandy jako oportunistického „vymývání mozků“ a využívání lži ve prospěch hnutí o ní nepodává kompletní a ucelený obraz, a tudíž není úplně správné.

Jak jsem již naznačil, ve svém původním významu znamenala propaganda „systematickou propagaci víry, hodnot a praktik.“³¹ I když historie propagandy sahá až do období starověku a možná i dál,³² samotné slovo propaganda poprvé použil v roce 1622 papež Řehoř XV., který založil *Sacra Congregatio de Propaganda Fide*, neboli Svatou kongregaci pro šíření víry (dodnes existuje pod názvem *Kongregace pro evangelizaci národů*).³³ Úlohou této instituce byla příprava misionářů, kteří měli v době protireformace a probíhající kolonizace nových světů šířit reformovanou katolickou víru. I když i samotní misionáři používali pro šíření víry různé techniky a praktiky, v žádném případě je nemůžeme považovat za pouhé kruté pragmaticky smýšlející oportunisty. Tito mniši v základní tezi křesťanství, které hlásali, v první řadě věřili a byli o správnosti svých myšlenek a názorů hluboce přesvědčeni.³⁴

³⁰ EATWELL, Roger. Towards a New Model of Generic Fascism. In. *Journal of Theoretical Politics* 4 (2), 1992, s. 172.

³¹ CLARK, Toby. *Art and Propaganda in the Twentieth Century. The Political Image in the Age of Mass Culture*. London: Weidenfeld & Nicolson 1997, s. 7.

³² TAYLOR, Philip M. *Munitions of the mind...*, s. 19.

³³ Tamtéž, s. 110-111.; také JOWETT, Garth S. – O'DONNELL, Victoria. *Propaganda and Persuasion...*, s. 2., a další práce.

³⁴ Náležitý důraz byl kladen i na aktivismus řadových členů církve. Celý étos evangelické církve zdůrazňuje význam individuálních skutků a vlastního hlubokého náboženského zážitku oproti pouhému vykonávání pravidelných rituálů. BEBBINGTON, David William. *Evangelicalism in Modern Britain: A History from the 1730s to the 1980s*. London : Routledge, 1993, s. 3, Viz také BEBBINGTON, David W. The Evangelical Conscience. In. *Welsh Journal of Religious History*. Vol. 2, No. 1, 2007, s. 27–44.

V období reformace a protireformace využívaly propagandu oba znepřátelené křesťanské tábory.³⁵ Oba se snažily diskreditovat druhou stranu a pokoušely se vykreslit svého soupeře jako vtělené zlo.³⁶ Při této diskreditaci využívali všechny dostupné prostředky: veřejné promluvy, písně, tisk, pamflety nebo dřevořezby.³⁷ Jen stěží ale křesťanské mnichy a misionáře někdo může obvinít z oportunismu. Tito misionáři v první řadě věřili šířeným myšlenkám. Propaganda v tomto období skutečně znamenala propagování myšlenek, o kterých byl dotyčná šířitel (dnes bychom ho nazvali propagandista) přesvědčen. Jak budu v práci dále deklarovat a jak jsem již uvedl, fašistická propaganda byla rovněž propagací myšlenek, ve které významná část členů fašistických hnutí skutečně věřila. Na fašistickou propagandu se proto dívám jako na propagaci víry.

Přínos prvních dvou kapitol (po úvodu a metodologii v práci označených jako druhá a třetí kapitola: *Historiografie BUF, Vývoj Britské unie fašistů*) spočívá podle mého názoru především v představení Britské unie fašistů českému čtenáři. Jak jsem již zmínil v úvodu, kromě několika studií Martina Kováře v české historiografii komplexní pohled na BUF chybí. Tyto kapitoly poskytnou čtenáři souhrnný rozbor relevantní historiografie a stručně nastínit dějiny hnutí. Mají sloužit jako „vademecum“ svého druhu k dějinám Mosleyho hnutí v meziválečném období.

I když v této formě (rozsahem i zaměřením se na propagandistické kampaně a věci s propagandou spojené) nebyly dějiny hnutí nikdy zpracovány, s přihlédnutím k nesmírně rozsáhlé literatuře k historii fašistických hnutí ve Velké Británii má tato kapitola nutně v jistém smyslu rekapitulační charakter, vycházející v řadě ohledů z již publikované literatury. Přesto přináší na dějiny britského fašismu nový pohled, stejně jako na několik, byť méně významných faktů. Zařazení této kapitoly do práce bylo nicméně nevyhnutné právě s přihlédnutím k faktu, že česká akademická i laická veřejnost je obecně dějinami britského fašismu seznámená relativně málo.

³⁵ BAINTON, Roland Herbert. *The Reformation of the Sixteenth Century*. Boston: Beacon Press, 1952, s. 5-41

³⁶ EDWARDS, Mark U. Jr. *Luther's Last Battles. Politics and Polemics 1531-46*. Minneapolis: Fortress Press, 2005, s. 147; 190-198; EDWARDS, Mark U. Jr. *Printing, Propaganda and Martin Luther*. Berkeley: University of California Press, 1994. V českém jazyce k tématu viz MILLER, Jaroslav. *Propaganda, symbolika a rituály protestantské Evropy (1580-1650)*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny, 2012, nebo HUBKOVÁ, Jana. *Fridrich Falcký v zrcadle letákové publicistiky. Letáky jako pramen k vývoji a vnímání české otázky v letech 1619-1632*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010. Součástí monografie je i důkladná analýza pojmu „leták“ a vysvětlení jeho propagandistické hodnoty. Viz zejména s. 29-55.

³⁷ TAYLOR, Philip M. *Munitions of the mind...*, s. 111; 114.

To, co činí tuto práci podle mého názoru přínosnou, je nový pohled na fenomén fašistické propagandy. Z tohoto hlediska je klíčovou čtvrtá kapitola, v níž analyzuji ideologii a propagandu BUF. Závěry této kapitoly vychází z tezí, které jsem detailněji nastínil v části nazvané Metodologie, především z „griffinovského“ pohledu na ideologii a jeho definice fašismu.

V závěrečné, páté kapitole představuji různé formy, jaké propagandisté BUF při své práci využívali. Přínos této části vidím v analýze těchto propagandistických prostředků. Podobnému tématu se dosud historici věnovali jen velmi okrajově³⁸ a souhrnná práce tohoto charakteru chybí i v „anglosaské“ historiografii.

Z časového hlediska je práce, především vzhledem k tomu, že se jedná především o analýzu propagandy BUF, vymezena říjnem 1932 a červnem 1940.

Na tomto místě bych rád zdůraznil, že jsem se ve svém výzkumu zabýval výhradně propagandou BUF samotné, jejími formami, projevy, a prostředky, které byly při jejím vytváření využívány. I když by to bylo bezpochyby přínosné, tato práce se nezabývá recepcí propagandy, ať už mezi členy BUF nebo běžnou populací. Celkově je na tento aspekt kladen jen minimální důraz. Důvodem jsou především prostorová omezení a nedostatek primárních pramenů k takovému výzkumu.

Z tohoto vymezení vychází i materiál, s nímž v disertaci pracuji. Téměř výlučně jsem zkoumal prameny vytvořené členy BUF; pouze na místech, kde jsem to považoval za nezbytné (nebo zajímavé pro doplnění informací), jsem pracoval s materiálem vytvořeným antifašisty nebo soudobými pozorovateli.

Odborná literatura zabývající se BUF je velmi rozsáhlá; jak již jsem zmínil, neexistuje téma, kterému by se historikové alespoň částečně nevěnovali. Vzhledem k tomu, že jedním z cílů této práce je analyzovat historiografii věnovanou BUF, věnuji se

³⁸ COUPLAND, Philip M. The Black Shirt in Britain: The Meaning and Functions of Political Uniform. In: GOTTLIEB, Julie V. – LINEHAN, Thomas P. *The Culture of Fascism. Visions of the far right in Britain*. London: I. B. Tauris, 2004, s. 100-115; GOTTLIEB, Julie. Britain's New Fascist Men: The Aesthetization of Brutality in British Fascist Propaganda. In: GOTTLIEB, Julie V. – LINEHAN, Thomas P. *The Culture of Fascism. Visions of the Far Right in Britain*. London: I. B. Tauris, 2004, s. 83-99; GOTTLIEB, Julie V. The Marketing of Megalomania: Celebrity, Consumption and the Development of Political Technology in the British Union of Fascist. In: *Journal of Contemporary History*, vol. 41, No. 1, 2006, s. 35 – 55; nebo SPURR, Michael A. Living the Blackshirt Life: Culture, Community and the British union of fascists, 1932-1940. In: *Contemporary European History*, Vol. 12, No. 3 (Aug., 2003), s. 305 – 322. Zajímavou práci v tomto smyslu (i když spíše amatérskou a popularizační, než akademickou) je práce Johna Milicana *Mosley's Men in Black*, kterou jsem při své práci využíval. Viz MILLICAN, John. *Mosley's Men in Black. Uniforms, Flags and Insignia of the British Union of Fascists 1932-1940 & Union Movement*. London: Brockingday Publications, 2005.

jí v samostatné kapitole. K autorům, které nicméně již na tomto místě považuji za vhodné zmínit, patří Richard Thurlow, Thomas Linehan, Julie Gottlieb a Martin Pugh (podrobněji viz naznačená kapitola o historiografii).

Co se týče prací věnovaných fašismu, jejich počet je bez nadsázky ohromující a plné zvládnutí dostupné literatury k tématu je dnes nemožné. Každý badatel proto musí pracovat s relativně omezeným, reprezentativním počtem prací. To pochopitelně platí i pro tuto práci. Hlavním tématem disertace kromě toho není konceptuální vymezení fašismu (pro to viz v češtině již zmíněný článek Ondřeje Cinkajzla), ale sama Britská unie fašistů.

Vycházel jsem především z prací Rogera Griffina *The Nature of Fascism, Fascism (Oxford Reader), A Fascist Century*, několika studií a částečně i nejnovější monografie *Fascism and Modernism*. Druhý autor, z něhož jsem čerpal, je Roger Eatwell, zejména jeho *Fascism: a history* a několika důležitých odborných studií (především rozsáhlý článek *Towards a New Model of Generic Fascism* uveřejněný v *Journal of Theoretical Politics* v roce 1992). Kromě publikací Eatwella a Griffina byly pro můj výzkum zcela zásadní i práce autorů jako Stanley Payne, Aristotle Kallis, Andreas Umland nebo Constantin Iordachi (všechny zařadil Roger Griffin, ať už s jejich souhlasem či nikoli, do „nového konsenzu“).

Při podrobnějším zkoumání propagandy BUF jsem se opíral o relativně omezený počet prací. Jsem přesvědčen, že výrazné doplnění sekundární literatury by ke zpracování tématu nijak výrazně neprospělo, a tudíž nebylo nevyhnutelné. Cílem práce bylo přinést nový pohled na fašistickou propagandu obecně, i proto jsem si vystačil pouze se základním skeletem literatury k tomuto tématu. Nejdůležitější použitou prací byl první díl monumentálního čtyř svazkového sborníku *Propaganda* (první díl nese název *Historical Origins, Definitions and the Changing Nature of Propaganda*) sestavený Paulem Bainsem a Nicholasem O'Shaughnessym, do kterého autoři vybrali nejdůležitější odborné studie k tématu propagandy. Kromě této práce se jako nejužitečnější ukázaly monografie Tobyho Clarka *Art and Propaganda in the Twentieth Century: the political image in the age of mass culture*, spíše přehledová práce Philipa Taylora *Munitions of the mind: a history of propaganda from the ancient world to the present era* a monografie dvojice autorů Gartha S. Jowetta a Victorie O'Donnell *Propaganda and Persuasion*. Z českého prostředí stojí za zmínku zejména kolektivní monografie *Kontexty propagandy* z roku 2013.

Historiografie

Americký historik Stanley Payne ve svém monumentálním díle *A History of Fascism 1914-1945* poznamenal, že počet prací o Britské Unii Fašistů značně převyšuje význam tohoto hnutí.³⁹ Ze všech fašistických hnutí, s pochopitelnou výjimkou Německa a Itálie, se právě BUF dostalo nejvíc pozornosti. Například belgické Rexistické hnutí vedeno Léonem Degrellem mělo, i když jen během velmi krátkého období, parlamentní zastoupení,⁴⁰ stejně jako rumunská Železná garda Corneliu Zelea Codreanu.⁴¹ Ani jedna z těchto stran se však „netěšila“ takové pozornosti akademiků jako právě Mosleyho BUF. I v rámci britských dějin samotných se někdy zdá pozornost věnována Černokošiláčům až přehnaná. Jak s nadsázkou konstatoval Thurlow, BUF zasluhuje z hlediska svého významu v britských dějinách zhruba tolik pozornosti jako hnutí proti vivisekci, Flat Earth Society (společnost, jejímž cílem je podporovat myšlenku, že Země je plochá) nebo

³⁹ PAYNE, Stanley G. *A History of Fascism 1914-1945*. London: Routledge, 2001, s. 305

⁴⁰ Ve volbách v roce 1936 získala Rexistická strana 11,4% hlasů, 21 z 202 zástupců v parlamentu a 12 senátorů. BONNEY, Richard. *Confronting the Nazi War on Christianity: the Kulturkampf Newsletters, 1936-1939*. Bern: International Academic Publishers, 2009, s. 175-176.

⁴¹ V parlamentních volbách v roce 1937 skončila Železná garda třetí s 15,5 % hlasů. PAYNE, Stanley G. *A History of Fascism 1914-1945*. Madison: University of Wisconsin Press, 1995, s. 277-289.

Monster Raving Loony Party (politická strana známa svým bizarním programem zesměšňujícím britskou politiku).⁴² I když mají Payne i Thurlow bezpochyby pravdu, nic to nemění na faktu, že BUF dodnes přitahuje pozornost mnoha akademiků a historiků, kteří se jí věnují více než například Komunistické straně Velké Británie nebo dokonce Liberálům v meziválečném období. Naopak, zájem o hnutí nijak neupadá a počet prací k různým aspektům fungování BUF neustále narůstá.

Popularitu výzkumu fenoménu britského fašismu dokládá fakt, že existují specializované publikace mapující pouze historiografii k dějinám BUF. Rozsáhle se věnoval zpracování historiografie k britskému fašismu zejména Philip Rees. Detailní a rozsáhlou prací je jeho monografie *Fascism in Britain* z roku 1979,⁴³ této problematice se ale věnoval i v několika zvláštních studiích.⁴⁴ Dnes už jsou ale jeho práce již zastaralé. O aktuálnější souhrn se pokusila Nedra McCloud. Její práce *Oswald Mosley and the British Union of Fascists: A Brief Historiographical Inquiry*⁴⁵ však vyznívá poměrně rozpačitě. Ve studii se objevilo několik faktografických chyb a autorka vůbec nezminila několik klíčových prací týkajících se BUF. Práce mapující historiografii k dějinám britského fašismu se dokonce poměrně překvapivě objevily i v Československu. Profesorka Svatava Raková, dnes pracovnice Historického ústavu Akademie věd České republiky, napsala v roce 1978 studii *Problematika britského fašismu a její odraz v buržoazní historiografii 60. a 70. let*.⁴⁶

Cílem této kapitoly není vyčerpávající popis všech prací, které o BUF vyšly. To by přirozeně přesahovalo možnosti práce. Spíše se snažím o načrtnutí základních tendencí v historiografii o BUF a obeznámení čtenáře se základními pracemi k tématu.

První práce o BUF jsou téměř tak staré jako hnutí samotné. Již v roce 1933 napsal John Strachey knihu *The Menace of Fascism*, ve které se věnoval definici pojmu „fašismus“ z marxistického pohledu a která rovněž obsahovala analýzu vzniku BUF.⁴⁷ Rok po Stracheyho knize vyšla práce Rajani Palme Dutta *Fascism and Social Revolution*,

⁴² THURLOW, Richard. *Fascism in Modern Britain*. Stroud: Sutton, 2000, s. 1.

⁴³ REES, Philip. *Fascism in Britain. An Annotated Bibliography*. Hassocks: Harvester Press, 1979, 243 s.

⁴⁴ Např. REES, Philip. Changing Interpretations of British Fascism: A Bibliographical Survey. In: LUNN, Kenneth – THURLOW, Richard. *British fascism: essays on the radical right in inter-war Britain*. New York: St. Martin's Press; London: Croom Helm, 1980, s. 187-204.

⁴⁵ MCLOUD, Nedra. Oswald Mosley and the British Union of Fascists: A Brief Historiographical Inquiry. In: *History Compass* 4/4 (2006), s. 687-697.

⁴⁶ RAKOVÁ, Svatava. Problematika britského fašismu a její odraz v buržoazní historiografii 60. a 70. let. In: *Sborník k problematice dějin imperialismu*. Svazek 5: Současné problémy studia fašismu a antifašistického boje v Evropě mezi světovými válkami. Praha: Ústav československých a světových dějin ČSAV, 1978, s. 247-260.

⁴⁷ STRACHEY, John. *The Menace of Fascism*. London: Gollancz, 1933.

rovněž marxistická práce.⁴⁸ Množství závěrů obou autorů bychom mohli nazvat až absurdními, jejich práce nicméně ve třicátých letech ovlivnily komunisty i nekomunistickou levicovou opozici v zemi. Obě byly spíše obecné a britskému fašismu se věnovaly jen okrajově. Další marxistickou analýzou fašismu, i toho britského, byla práce Ellen Wilkinson a Edwarda Conze *Why Fascism?* z roku 1934.⁴⁹ Na práce Stracheyho a Dutta navazovala kniha *The Growth of Fascism in Great Britain* Waltera Arthura Rudlina,⁵⁰ která se již zabírala pouze britským fašismem. Všechny tyto texty se dívaly na fašismus jako na pokus buržoazních elit o vybudování masové politické strany jako posledního zoufalého pokusu zachránit umírající kapitalismus a velkokapitál. Fašismus podle nich vznikl a existoval pouze, aby zničil socialismus. Další důkaz o sepjetí fašismu s tradičními elitami poskytl marxistům Geoffrey Theodore Garrat knihou *The Shadow of the Swastika*⁵¹ publikovanou v roce 1938. Všiml si vztahu mezi BUF a katolickou církví a tvrdil, že většina členů Mosleyho hnutí byla katolíky, což měl být důkaz zoufalého pokusu vládnoucích tříd a „vykořisťovatelů“ udržet se u moci. Z pera levicových intelektuálů poté vzešlo ve třicátých letech ještě několik desítek prací, pamfletů a letáků, nijak zvlášť se ale nevymykaly této klasické marxistické interpretaci a jejich pohled na fašismus byl, pochopitelně, značně neobjektivní, opřený spíše o ostře formulovaná ideologická východiska než o solidní výzkum.

Pochopitelně, i na druhé straně politického spektra vznikaly práce o fašismu. Ty se ho ale naopak snažily obhájit a vykreslit v pozitivních barvách. Za zmínku stojí *Half a Life Left*⁵² Johna Stracheyho Barnes, jednoho z největších obdivovatelů Mussoliniho v Británii. Jeho kniha byla rozdělena na tři části – v první opěvoval Mussoliniho, ve druhé se snažil vysvětlit svou vlastní angažovanost v Albánii a úlohu fašistické Itálie v této zemi. Ve třetí části analyzuje (samozejmě pozitivně) italskou kampaň v Habeši. Kladně se vyjadřoval i o BUF.

S vlastními pracemi přišla i samotná BUF. Nejdůležitější z nich byla kniha Williama Edwarda Davida Allena *B.U.F.: Oswald Mosley and British Fascism*,⁵³ kterou vydal pod pseudonymem James Drennan. V knize analyzoval ideologii BUF, velebil Mosleyho génia a předpovídal brzké vítězství fašismu v Británii. Zajímavá je i

⁴⁸ DUTT, Palme Rajani. *Fascism and Social Revolution*. London: Martin Lawrence, 1934.

⁴⁹ CONZE, Edward – WILKINSON, Ellen. *Why Fascism?* London: Selwyn & Blount, 1934.

⁵⁰ RUDLIN Walter Arthur. *The Growth of Fascism in Great Britain*. London: G. Allen & Unwin, 1935.

⁵¹ GARRATT, Geoffrey Theodore. *The Shadow of the Swastika*. London: H. Hamilton, 1938.

⁵² BARNES, John Strachey. *Half a Life Left*. London: Eyre and Spottiswoode, 1937.

⁵³ DRENNAN, James. *B.U.F.: Oswald Mosley and British Fascism*. London: John Murray, 1934.

„hagiografie“ Oswalda Mosleyho *Oswald Mosley, Portrait of a Leader*,⁵⁴ kterou napsal Arthur Kenneth Chesterton v roce 1937, a po zbytek svého života toho hluboce litoval.⁵⁵ Fakt, že tyto práce jsou snad ještě méně objektivní, než práce marxistických intelektuálů, o kterých byla řeč dříve, asi netřeba nijak zvlášť zdůrazňovat.

Akademickou historiografii k BUF bychom mohli schematicky rozdělit do tří skupin. První skupina prací byla charakteristická především pro 60. léta a první polovinu 70. let. Z dnešního pohledu bychom je mohli zhodnotit jako práce „klasické“, zarputile zdůrazňující „cizost“ BUF v britské společnosti a přirozený liberalismus Britů. Odolnost britské politické kultury vůči fašismu interpretovaly tyto práce jako hlavní důvod neúspěchu britského fašismu. Po publikaci kontroverzního Mosleyho životopisu Robertem Skidelským v roce 1975⁵⁶ můžeme sledovat jistý odklon od těchto tendencí.

„Revizionistické“ práce charakterizovaly především druhou polovinu 70. let a 80. léta. Při analýze neúspěchu BUF upřednostňovaly mnohvrstevný přístup a upozorňovaly na různé důvody Mosleyho selhání. V roce 1996 Kenneth Lunn poznamenal, že obě skupiny prací, „klasické“ i „revizionistické“, se příliš soustředily na vysvětlování neúspěchu BUF. Podle něho bylo „*potřebné překonat toto poměrně úzké zaměření*“.⁵⁷ Přílišný důraz na různé příčiny selhání hnutí způsobovalo ignoraci některých aspektů fungování BUF, zejména co se týče kulturních a sociálních dějin.

Jakýsi „boom“ ve fašistických studiích, a s ním i ve studiu BUF, nastal začátkem 90. let. Byl spojen především s obratem v chápání a definování fašismu, s důrazem na jeho „kulturní“ rozměr a především ideologii. Nástup nového směru je spojen zejména s prací Rogera Griffina *The Nature of Fascism*,⁵⁸ ve které Griffin definoval fašismus jako „*druh politické ideologie, jehož mýtické jádro je v různých permutacích palingenetickou formou ultranacionalismu*“.⁵⁹

Třetí skupina prací, charakteristická především pro období od první poloviny 90. let, vycházela z prací historiků fašismu, které bychom souhrnně mohli zařadit do skupiny

⁵⁴ CHESTERTON, Arthur Kenneth. *Oswald Mosley, portrait of a leader*. London: Action Press Ltd., 1937.

⁵⁵ BAKER, David. *Ideology of Obsession: A. K. Chesterton and British Fascism*. London: Tauris Academic Studies, 1996. s. 130

⁵⁶ SKIDELSKY, Robert Jacob Alexander. *Oswald Mosley*. London: MacMillan, 1975.

⁵⁷ LUNN, Kenneth. British Fascism Revisited: A Failure of Imagination. In: CRONIN, Mike (ed.). *The Failure of British Fascism. The Far Right and the Fight for Political Recognition*. London: Macmillan Press, 1996, s. 166-79.

⁵⁸ GRIFFIN, Roger. *The Nature of Fascism*. London: Routledge, 1991.

⁵⁹ Tamtéž, s. 26.

historiků „nového konsenzu.“ Jedná se zejména zmíněného Rogera Griffina, Rogera Eatwella, Stanleyho Payna, Zeeva Sternhella a několika dalších. Svou pozornost tato nová vlna prací soustředila především na kulturní a sociální rozměr dějin BUF, potažmo fašismu jako celku. Práce ovlivněné vlnou „nového konsenzu“ jsou dodnes dominantní a konstituují paradigma výzkumu fašismu.

První vážnější pokus o syntézu dějin britského fašismu představovala práce Colina Crosse *The Fascists in Britain*⁶⁰ z roku 1961. Ve své době byla průkopnická, dnes již ale zastaralá a ve srovnání s novými pracemi je zřejmé, že postrádá silnou analýzu. Cross se nezamýšlel nad místem BUF v britské společnosti a nedostatečně rozpracoval různé aspekty fungování hnutí, zejména opominul jeho ideologii. Kromě toho se práce soustředila hlavně na období do roku 1936 a samotné BUF se věnoval velmi málo prostoru. Mimo jiné Cross zcela vynechal období uvěznění Černokošiláčů během druhé světové války. Informace čerpal ze svědeckých výpovědí, a i když jsou tyto téměř vždy ověřené, v knize najdeme i řadu informací, jež nejsou nijak doloženy, a jejich dohledání je dnes velice problematické. Na druhou stranu se ale dokázal v problematice velmi dobře zorientovat, jeho práce je přehledná a v kontrastu se staršími díly poměrně objektivní. O 8 let později publikoval Robert Benewick svou knihu *Political Violence & Public Order*,⁶¹ která poskytovala detailnější a střízlivější pohled na fenomén britského fašismu než Crossova práce. Už z názvu je patrné, že Benewick se zaměřil především na násilí spojené s britským fašismem a na reakci britské vlády na něj. Benewick byl rovněž jedním z prvních akademiků, který se pokusil o analýzu ideologie BUF. Neměl však přístup ke všem archivním pramenům a čerpal své informace především z dostupného dobového tisku a vládních nařízení. Jeho závěry jsou tak často nesprávné či zjednodušující. Přesto považuji Benewickovu práci za pozoruhodný příspěvek do akademické diskuse. V 60. letech napsal zajímavé práce i William Mandle, který se zabýval vedením BUF, kultem osobnosti v hnutí a antisemitismem.⁶²

⁶⁰ CROSS, Colin. *The Fascists in Britain*. London: Barrie and Barkliff, 1961.

⁶¹ BENEWICK, Robert. *Political Violence & Public Order. A study of British Fascism*. London: Allen Lane, 1969. Revidované vydání s novým úvodem a názvem vyšlo v roce 1972. BENEWICK, Robert. *The Fascist Movement in Britain*. London: Allen lane, 1972.

⁶² MANDLE, William F. The Leadership of the British Union of Fascists. In. *Australian Journal of Politics & History*, Vol. 12, No. 3, 1966, s. 360-383; MANDLE, William F. *Anti-Semitism and the British Union of Fascists*. London: Longman, 1968.

Jednou z nejdůležitějších prací ze šedesátých let zabývajících se BUF je Mosleyho apologetická autobiografie *My Life*.⁶³ Mosley se v ní snažil prezentovat svou politickou kariéru jako pokus o „omlazení“ a „znovuzrození“ britské společnosti v reakci na dekadentní období ovládané „starým gangem“ (*Old Gang*), jako záchranu Británie před ekonomickou a politickou krizí. BUF byla podle něj hnutím založeným na vlastenecké britské kulturní tradici. Samozřejmě se nejedná o akademickou práci a je, jako každý autobiografický text, extrémně subjektivní. Přesto jde o jeden z nejdůležitějších pramenů.

V roce 1975 vydal profesor Robert Skidelsky již zmíněnou první biografii Oswalda Mosleyho. I když i dnes jeho práce zaujme svou detailností (je to ohromná, téměř 600 stránková kniha), je nutné se na ni dívat kriticky. Skidelsky se s Oswaldem Mosleym osobně znal a nikdy se netajil svým zdrženlivým obdivem vůči němu.⁶⁴ V knize jsou patrné silné tendence omlouvat některé aspekty Mosleyho řízení (například antisemitismus) a naopak Skidelsky vyzdvihl pozitivní stránky jeho politického programu (zejména Mosleym navrhované ekonomické reformy⁶⁵). Skidelsky čerpal část svých informací z Mosleyho autobiografie, přičemž vyličil Mosleyho jako „ztraceného vůdce“ Labouristické strany a muže, který mohl odvrátit ekonomickou krizi a v důsledku zachránit Velkou Británii před válkou. Za svou knihu si vysloužil mnoho kritiky. Kromě Mosleyho se dočkal biografie i další významný člen BUF, generál John F. C. Fuller.⁶⁶ V 70. letech vznikla i pozoruhodná studie politologa Neila Nugenta *The ideas of the British Union of Fascists* publikována ve sborníku *The British Right: Conservative and right wing politics in Britain*.⁶⁷ Nugent přesvědčivě vyvrátil Skidelskyho tvrzení, že Mosleyho názory a plány byly v tehdejší kontextu ve větší či menší míře správné a opodstatněné.⁶⁸ I když se některé z Nugentových názorů dočkaly pozdější revize,⁶⁹ zůstává jeho studie základní a v mnoha ohledech nadčasovou prací o ideologii BUF.

⁶³ MOSLEY, Oswald. *My Life*. London: Thomas Nelson and Sons, 1968.

⁶⁴ SKIDELSKY, R. *Mosley...*, s. 13.

⁶⁵ Skidelsky je rovněž autorem biografie Johna Maynarda Keynesa. Viz SKIDELSKY, Robert. *Keynes: The Return of the Master*. London: Allen Lane, 2009.

⁶⁶ TRYTHALL, Anthony John. „Boney“ Fuller: *The Intellectual General: 1878-1966*. London: Cassell, 1977.

⁶⁷ NUGENT, Neill. The ideas of the British Union of Fascists. In. NUGENT, Neill – KING, Roger. *The British Right. Conservative and right wing politics in Britain*. Farnborough: Saxon House, 1977, s. 130-162.

⁶⁸ Tamtéž, s. 158-159; Podobně LEWIS, David Stephen. *Illusions of Grandeur. Mosley, Fascism and British Society, 1931-1981*. Manchester: Manchester University Press, 1987, s. 262 a další práce.

⁶⁹ CULLEN, Stephen M. The Development of the Ideas and Policy of the British Union of Fascists, 1932-40. In. *Journal of Contemporary History*, Vol.22, No.1 (Jan, 1987), s. 115 – 136; THURLOW, Richard. *Fascism in Britain. From Oswald Mosley's Blackshirts to the National Front*. London: I.B.Tauris, 2009, s. 114-121; LINEHAN, Thomas. *British Fascism 1918-39. Parties, ideology and culture*. Manchester: Manchester University Press, 2000, s. 92-93 a další práce.

Již dříve začaly vznikat i regionální studie o BUF, ale až na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let se problematika dočkala ucelenějšího zpracování. Za zmínku stojí především práce dvou autorů, Liz Kibblewhite a Andy Rigbyho z roku 1979⁷⁰ a Johna D. Brewera o BUF v Midlands z roku 1984⁷¹. V osmdesátých letech se konečně objevily i první práce zaměřené na otázky genderu ve fašistických hnutích.⁷²

V roce 1980 sestavili Kenneth Lunn a Richard Thurlow sborník esejí, který měl být v určitém ohledu odpovědí na Skidelskyho kontroverzní Mosleyho životopis. V tomto sborníku se jedenácti autorům podařilo revidovat některé ze Skidelskyho chybných tvrzení (i on sám byl autorem jednoho z příspěvků).⁷³ Ve stejném roce vyšla i práce Richarda Griffithse *Fellow Travellers of the Right: British enthusiasts for Nazi Germany*,⁷⁴ ve které autor přinesl mnoho informací o významných osobnostech britského společenského života, které obdivovaly nacisty a přímo či nepřímo podporovaly i Mosleyho. Význam této práce tkví především v tom, že Griffiths jako jeden z prvních upozornil na fakt, že vliv BUF na britskou společnost mohl být mnohem větší, než by její neúspěch ve volbách a komparativně malý počet členů mohly naznačovat. Ve stejném roce sestavila monumentální osmi set stránkové dílo *Who were the Fascists? Social Roots of European Fascism*⁷⁵ trojice norských autorů. Některé ze čtyř desítek příspěvků se týkaly i BUF.

Dvě práce⁷⁶ syna Oswalda Mosleyho Nicholase ze začátku 80. let přinesly ve své době do výzkumu britského fašismu mnoho dosud neznámých faktů. Nicholas Mosley

⁷⁰ KIBBLEWHITE, Liz – RIGBY, Andy. *Fascism in Aberdeen*. Aberdeen: Aberdeen People's Press, 1978.

⁷¹ BREWER, John D. *Mosley's Men. The British Union of Fascists in the West Midlands*. Aldershot: Gower Publishing, 1984; BREWER, John D. *The British Union of Fascists and Anti-Semitism in Birmingham*. In. *Midlands history*, Vol. 9, No. 1, 1984, s. 109-122. Mezi další práce, které na toto téma vznikly, patří např. FRANCIS, Hywel. *Miners Against Fascism. Wales and the Spanish Civil War*. London: Lawrence and Wishart, 1984; HUSBANDS, Christopher T. *East End and Racism 1900-1980*. In. *London Journal*, 9, 1980, s. 3-26.

⁷² DURHAM, Martin. *Women and the British Union of Fascists, 1932-1940*. In. *Immigrants & Minorities: Historical Studies in Ethnicity, Migration and Diaspora*. Vol. 8, Issue 1-2, 1989, s. 2-18. R. M. Douglas je autorem monografie o britské ženské dobrovolnické policii během druhé světové války. Věnuje se v ní i Mary Allen, jedné z nejvýznamnějších ženských členek BUF, jež byla součástí této policie. Viz DOUGLAS, R. M. *Feminist Freikorps. The British Voluntary Women Police, 1914-1940*. Westport: Praeger, 1989.

⁷³ Lunn, Keneth – Thurlow, Richard. *British fascism: essays on the radical right in inter-war Britain*. New York: St. Martin's Press; London: Croom Helm, 1980.

⁷⁴ GRIFFITHS, Richard. *Fellow Travellers of the Right: British Enthusiasts for Nazi Germany*. London: Constable, 1980.

⁷⁵ LARSEN, Stein Ugelvik – HAGTVET, Bernt – MYKLEBUST, Jan Petter (eds.). *Who were the Fascists? Social Roots of European Fascism*. Bergen: Universitetsforlaget, 1980.

⁷⁶ MOSLEY, Nicholas. *Rules of the game. Sir Oswald Mosley and Lady Cynthia Mosley 1896-1933*. London: Secker & Warburg, 1982. a MOSLEY, Nicholas. *Beyond the Pale. Sir Oswald Mosley and family 1933 – 1980*. London: Secker & Warburg, 1983.

využil při práci množství dokumentů z rodinného archivu, ke kterým se jiní badatelé pochopitelně nemohli dostat. Tyto dokumenty v roce 1994 daroval archivu Birminghamské univerzity a od roku 2006 jsou přístupné široké veřejnosti. Nicholas Mosley svého otce hodnotil mnohem kritičtěji než Skidelsky, zejména co se týče vyhozeného antisemitismu, kterým se BUF prezentovala. Na základě jeho dvou knih natočila BBC seriál *Mosley* vysílaný v únoru 1999.⁷⁷ Knihy Nicholase Mosleyho nejsou svou povahou akademické v pravém slova smyslu, ale brány dostatečně kriticky, mohou mít značnou vypovídající hodnotu.

V roce 1983 britské ministerstvo vnitra (*Home Office*) uvolnilo pro badatele dokumenty týkající se aktivit BUF. Fond zahrnuje především policejní zprávy a hlášení britské tajné služby MI5. Tyto dokumenty rozsáhle využil ve své práci profesor Richard Thurlow z *University of Sheffield*, jehož monografie *Fascism in Britain*⁷⁸ se dočkala několika vydání a dodnes je v mnoha ohledech nepřekonanou prací. Richard Thurlow, dnes již v důchodu, je autorem řady významných prací⁷⁹ a při psaní své monografie kontaktoval i několik bývalých členů BUF. Během svého výzkumu se mu podařilo shromáždit obdivuhodné množství primárního materiálu, který se dnes nachází v archivu knihovny University of Sheffield. Ke studiu BUF také podnítil několik svých žáků, z nichž asi nejvýznamnější je Julie Gottlieb, o níž bude řeč později. Thurlowova monografie *Fascism in Britain* je unikátní hned v několika ohledech. Kořeny britského fašismu klade Thurlow do politických, ekonomických a sociálních reálií pozdě viktoriánské a edwardiánské doby, přičemž argumentuje, že vláda selhala v začlenění vznikajících masových hnutí do politického života a zapříčinila tak vznik radikální pravice. Fašismus interpretuje Thurlow jako radikální odpověď na dlouhodobý úpadek Velké Británie, který začal ještě před první světovou válkou a vrcholil po ní. Thurlow kromě jiného také tvrdí, že BUF „reprezentuje dospělou formu fašistického fenoménu v britské společnosti.“⁸⁰

Kromě Thurlowovy monografie vyšla koncem osmdesátých let ještě jedna práce hodná zmínky, a sice kniha Davida Stephena Lewisa *Illusions of Grandeur*.⁸¹ Lewisova práce je laděna spíše levicově a antifašisticky. Lewis se postavil velice skepticky vůči Mosleyho vůdcovským schopnostem, zároveň ale poukázal na selhání britského státu,

⁷⁷ THURLOW, R. *Fascism in modern...*, s. 7.

⁷⁸ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*

⁷⁹ Viz bibliografii.

⁸⁰ THURLOW, R. *Fascism in Britain ...*, s. 61.

⁸¹ LEWIS, D. S. *Illusions...*

který podle něj příliš chránil občanská práva fašistů, zatímco byl vůči antifašistické opozici a jejich reakci na fašistickou propagandu příliš tvrdý. Lewis ve své knize rovněž obhajoval tezi amerického sociologa a politologa Martina Seymoura Lipseta o fašismu jako o hnutí střední třídy, které se stavělo jak proti proletariátu, tak proti nejbohatším vrstvám společnosti (tzv. „extremismus centra“).⁸²

V 80. letech vyšlo i několik důležitých studií, jež se zabývaly různými aspekty⁸³ fungování BUF, například členstvím a⁸⁴ ideologií.⁸⁵ Po smrti Mosleyho v roce 1980 se objevily také první memoárové práce.⁸⁶ Thomas Moloney popsal ve své knize vztah BUF a katolické církve,⁸⁷ Paul Cohen napsal na základě dokumentů Home Office pozoruhodnou studii o způsobech, jakým MI5 sledovala fašistické hnutí v zemi.⁸⁸ Vydání se dočkaly i první dvě monografie o Williamu Joyceovi.⁸⁹ Joyce byl v letech 1934-1937 (do strany vstoupil již v roce 1932) jedním z nejvýznamnějších členů BUF a během války

⁸² Podrobněji např. KALLIS, Aristotle. *The Fascism Reader*. London, New York: Routledge, 2003, s. 103.

⁸³ Zajímavou psychologickou analýzou Oswalda Mosleyho předkládá práce MCINTYRE, Angus. *The Aging Narcissistic Leader: The Case of Sir Oswald Mosley at Mid-Life*. In. *Political Psychology*. Vol. 4, No.3, 1983, s. 483-499.

⁸⁴ BREWER, John D. Looking back at fascism: a phenomenological analysis of BUF membership. In. *The Sociological Review*, Vol. 32, č. 4, November 1984, s. 742-760; RAWNSLEY, Stuart. *The Membership of the British Union of Fascists*. In. LUNN, Kenneth – THURLOW, Richard Colin (eds.). *British Fascism*. London: Croom Helm, 1980, s. 150-166; WEBBER, G. C. *Patterns of Membership and Support for the British Union of Fascists*. In. *Journal of Contemporary History*. Vol. 19, No. 4, Reassessments of Fascism (Oct. 1984), s. 575 – 606.

⁸⁵ CULLEN, Stephen M. *The Development of the Ideas and Policy of the British Union of Fascists, 1932-40*. In. *Journal of Contemporary History*, Vol. 22, No. 1. (Jan, 1987), s. 115 – 136. Poměrně důležitým a často citovaným příspěvkem do diskuse o ideologii BUF je i nepublikovaná doktorská práce Stuarta Rawnsleyho. RAWNSLEY, Stuart. *Fascism and fascists in Britain in the 1930s*. PhD thesis, University of Bradford, 1983. Dalším zajímavým „počinem“ je práce CULLEN, Stephen M. *Leaders and Martyrs. Codreanu, Mosley and Jose Antonio*. In. *History*, 71, 1986, s. 408-430. V této studii se Cullen zamýšlel nad definicemi fašismu a jejich aplikací na myšlení a ideologii vůdců tří meziválečných evropských fašistických hnutí. K ideologii BUF viz také SUSSER, Leslie. *Fascism, Literary Modernism and Modernization: The British Case*. In. *Tel Aviver Jahrbuch für Deutsche Geschichte*. Part 18, 1989. s. 463-486.

⁸⁶ HAMM, Jeffrey. *Action replay: an autobiography*. London: H. Baker, 1983. V roce 1990 poté vyšla také více známá práce CHARNLEY, John. *Blackshirts and roses: an autobiography*. London: Brockingday, 1990. Dvě práce memoárového charakteru vydala také Mosleyho manželka Diana. MOSLEY, Diana. *A life of contrasts: the autobiography of Diana Mosley*. London: H. Hamilton, 1984 a MOSLEY, Diana. *Loved Ones: pen portraits*. London: Sidgwick & Jackson, 1985. Poslední zajímavou publikací je WISE, Leonard (ed.). *Mosley's Blackshirts: The Inside Story of the British Union of Fascists 1932-1940*. London: Sanctuary, 1986, která je sbírkou výpovědí dvanácti bývalých členů BUF. Studií věnující se nepublikovanému životopisu Nellie Driver je MAYALL, David. *Rescued from the shadows of exile: Nellie Driver, autobiography and the British union of fascists*. In. *Immigrants & Minorities: Historical Studies in Ethnicity, Migration and Diaspora*. Vol. 8, Issue 1-2, 1989, s. 19-39.

⁸⁷ MOLONEY, Thomas. *Westminster, Whitehall and the Vatican: The Role of Cardinal Hinsley 1935-1943*. Tunbridge Wells: Burns & Oates, 1985.

⁸⁸ COHEN, Paul. *The police, the home office and surveillance of the British Union of fascists*. In. *Intelligence and National Security*, Vol. 1, No. 3, 1986, s. 416-434.

⁸⁹ COLE, John Alfred. *Lord Haw-Haw: the full story of William Joyce*. London: Faber, 1987, SELWYN, Francis. *Hitler's Englishman: the crime of Lord Haw-Haw*. London: Routledge & Kegan Paul, 1987.

se stal známým jako *Lord Haw - Haw*. V souvislosti s uvolněním dokumentů *Home Office* vyšla i kniha Anthonyho Masterse zabývající se Maxwellem Knightem,⁹⁰ jenž byl v 30. letech členem MI5 odpovědným za sledování fašistických hnutí. Právě jemu vděčila britská vláda za podrobné informace o dění v rámci BUF a byl to právě on, kdo patřil mezi hlavní tvůrce seznamu britských fašistů zatčených v roce 1940 na základě zákona Defence Regulation 18B.⁹¹ V osmdesátých letech vzniklo i několik prací o Henrym Williamsovi, který byl rovněž členem BUF.⁹² V roce 1987 vyšla práce Williama J. Westa *The Truth Betrayed*,⁹³ která se zabývá Mosleyho projektem rádio stanice, vysíláním Joycea do Velké Británie v době druhé světové války i důvodům uvěznění britských fašistů v roce 1940. Na přelomu osmdesátých a devadesátých let vyšly i dva sborníky sestavené historiky Tony Kushnerem a Kenneth Lunnem, které se zabývaly britským fašismem, především pak rasismem a menšinami v Británii.⁹⁴ I když se osmdesátá léta mohou zdát pro výzkum britského fašismu jako plodné období, pravdou je, že kromě monografie Richarda Thurlowa práce vydané v tomto desetiletí příliš nového nepřinesly.

V devadesátých letech se v západních akademických kruzích obnovila debata o pojmu „obecný fašismus.“ Oživení zájmu souvisí především s plodnou diskuzí vyvolanou pracemi Rogera Griffina, Rogera Eatwella, Zeeva Sternhella a Stanleyho Payna.⁹⁵ Zejména Griffinovo dílo doplněné o kritické připomínky dalších autorů způsobilo „boom“ ve studiu BUF, který v podstatě pokračuje až do dnešní doby. Pomocí tezí historiků zařazovaných pod hlavičku „nového konsenzu“ byli akademici schopni přijít s novým pohledem na fašismus a zaměřit se na nové, dosud neprobádané, aspekty fungování hnutí. Tato nová vlna prací se soustředila především na ideologii BUF, přičemž prokázaly její značnou rozvinutost a vyzdvihly její klíčový význam pro fungování fašistických hnutí.

⁹⁰ Maxwell Knight posloužil jako předloha a inspirace známého 'agenta M z Bondovek'. Proto i název Mastersové monografie. MASTERS, Anthony. *The Man Who Was M: The Life of Maxwell Knight*. Oxford: Basil Blackwell, 1984.

⁹¹ K Defence Regulation 18B podrobněji GOLDMAN, Aaron L. Defence Regulation 18: Emergency Internment of Aliens and Political Dissenters in Great Britain during World War II. In. *The Journal of British Studies*, Vol. 12, No.2 (May 1973), s. 120-136.

⁹² BLENCH, J. W. Henry Williamson and the Romantic Appeal of Fascism. In. Durham University Journal. Vol. LXXXI 1988-1989, s. 123-139, s. 289-305; FARSON, Daniel. *An Appreciation of Henry Williamson*. London: Michael Joseph, 1982; SEWELL, Brocard (ed.). *Henry Williamson. The Man, The Writings*. Padstow: Tabb House, 1980.

⁹³ WEST, William J. *Truth Betrayed*. London: Duckworth, 1987.

⁹⁴ KUSHNER, Tony - LUNN, Kenneth. *Traditions of Intolerance: Historical Perspectives on Fascism and Race Discourse in Britain*. Manchester: Manchester University Press, 1989; KUSHNER, Tony - LUNN, Kenneth (eds.). *The Politics of Marginality. Race, the Radical Right, and Minorities in Twentieth Century Britain*. London: Cass, 1990.

⁹⁵ Podrobněji viz první kapitolu.

Rozsáhle byla zkoumána i národní specifika BUF, především pak vztah Mosleyho hnutí k ženám. Na toto téma vznikla celá řada prací.⁹⁶ Kromě toho autoři zpracovávali i další dílčí problémy,⁹⁷ například věznění Černokošiláčů během druhé světové války,⁹⁸ a publikovány byly i další memoáry členů BUF.⁹⁹ Jako „utopické“ hnutí představil BUF Phillip Coupland, který je autorem nápadité studie nazvané příznačně „Černokošiláčtí utopisté“ (*The Blackshirted Utopians*).¹⁰⁰ Výrazný posun nastal především ve výzkumu fungování BUF na regionální úrovni. Na toto téma vznikly desítky prací, nepublikovaných disertací a studií.¹⁰¹ Díky nim dnes lépe chápeme sociální strukturu

⁹⁶ CULLEN, Stephen M. Four Women for Mosley: Women in the British Union of Fascists, 1932-1940. In. *Oral History*, Vol. 24, No. 1, Spring 1996, s. 49 – 59; DURHAM, Martin. *Women and Fascism*. London: Routledge, 1998; DURHAM, Martin. Gender and the British Union of Fascists. In. *Journal of Contemporary History*, Vol.27, No.3 (July 1992), s. 513 – 529; DURHAM, Martin. Women and the British Union of Fascists, 1932-1940. In. OLDFIELD, Sybil (ed.). *Women's Lives and Culture(s) in Britain 1914-1945*. London: Taylor&Francis, 1994, s. 101-110; GOTTLIEB, Julie V. Women and Fascism in the East End. In. *Jewish Culture and History*, 1999; In. KUSHNER, Tony – VALMAN, Nadia (eds.). *Remembering Cable Street. Fascism and Anti-Fascism in British Society*. London – Portland: Vallentine Mitchell, 2000, s. 31-50; KEAN, Hilda. Some Problems of Constructing and Reconstructing a Suffragette's Life: Mary Richardson, suffragette, socialist and fascist. In. *Women's History Review*, Vol. 7, No. 4, 1998, s. 475-493; KILLIN, Kerry. Women and British Fascism. In. *Modern History Review*, 1997, s. 21-23.

⁹⁷ Například COOK, Colin. A Fascist Memory: Oswald Mosley and the myth of the airman. In. *European Review of History*, Vol. 4, No. 2, 1997, s. 147-162; DOUGLAS, R. M. The Swastika and the Shamrock: British Fascism and the Irish Question, 1918 – 1940. In. *Albion: A Quarterly Journal Concerned with British Studies*, Vol. 29, No.1 (spring 1997), s. 57-75; HASKELL, Francis. Botticelli, Fascism and Burlington House – The 'Italian Exhibition' of 1930. In. *The Burlington Magazine*, Vol. 141, No. 1157, Aug., 1999, s. 462-472; COLLINS, Tony. Return to manhood: the cult of masculinity and the British Union of Fascists. In.: *The international journal of history of sport*. Vol. 16, No. 4, 1999, s. 145 – 162. CULLEN, Stephen. Political Violence: The Case of the British Union of Fascists. In. *Journal of Contemporary History*. Vol. 28, No.2, 1993, s. 245-267; PUGH, Martin. The British Union of Fascists and the Olympia Debate. In. *The Historical Journal*. Vol. 41, No. 2, 1998, s. 529-542. LINEHAN, Thomas. Fascist Perceptions of Cable Street. In. *Jewish Culture and History*. Vol. 42, No.1, 1995, s. 23-30.

⁹⁸ HOLMES, Colin. British Justice at Work. Internment in the Second World War. In. PANAYI, Panikos (ed.). *Minorities in Wartime. National and Racial Groupings in Europe, North America and Australia During the Two World Wars*. Oxford: Berg, 1993, s. 150-163; SIMPSON, Brian A. W. *In the Highest Degree Obvious. Detention Without a Trial in wartime Britain*. Oxford: Clarendon Press, 1994.

⁹⁹ GRUNDY, Trevor. *Memoir of a Fascist Childhood: a Boy in Mosley's Britain*. London: Heinemann, 1998; CHARNLEY, John. *Blackshirts and roses...*

¹⁰⁰ COUPLAND, Philip. The Blackshirted Utopians. In. *Journal of Contemporary History*. Vol. 33, No.2, 1998, s. 255-272.

¹⁰¹ BARRETT, Neil. Liberal Tolerance, Anti-Semitism and Fascism: Responses of the Jewish Community in Manchester to the Mobilisation of the British Union of Fascists in Lancashire, 1933-1940. In. *Proceedings of the Conference on "Alternative Futures and Popular Protest"*. Manchester: Metropolitan University, 4/4/1995, Vol. 1; BARRETT, Neil. The Threat of the British Union of Fascists in Manchester. In. *Jewish Culture and History*, Vol. 1, No. 2, 1998, s. 56 – 73; CULLEN, Stephen M. Another Nationalism. The British Union of Fascists in Glamorgan. In. *The Welsh History Review*, Vol. 17, No. 1, 1994, s. 101-114; CULLEN, Stephen M. The British Union of Fascists in Scotland. In. *Proceedings of the Association of Scottish Historical Studies*, 1994, s. 116-123; LINEHAN, Thomas P. *East London for Mosley: the British Union of Fascists in East London and South-West Essex, 1933-1940*. London: Cass, 1996; LINEHAN, Thomas P. The British Union of Fascists in Hackney and Stoke Newington, 1933-1940. In. ALDERMAN, Geoffrey – HOLMES, Colin (eds.). *Outsiders & Outcasts. Essays in Honour of William J. Fishman*. London: Duckworth, 1993; LOUGHLIN, James. Northern Ireland and British Fascism in the Inter-War Years. In. *Irish Historical Studies*, Vol. 29, No. 116, November 1995, s. 537-552; MAITLES, Henry. Fascism in the 1930s. The West of Scotland in the British Context. In. *Scottish Labour History Society Journal*, 27, 1992, s. 7-22; MILLIGAN, Tony. The British Union of Fascists' Policy in relation to

členství i jeho místní rozložení. Tyto práce indikují, že sociální zakotvení BUF, motivy její podpory a důvody pro vstup do hnutí byly natolik různorodé, že žádný zjednodušený stereotyp „britského fašisty“ není možné formulovat. Autoři tím vyvrátili vícero dřívějších tvrzení marxistických historiků, ale například i Lewisovo tvrzení o fašismu jako „extremismu centra.“

Jednou z nejzajímavějších prací o BUF publikovaných v devadesátých letech je bezpochyby životopis A. K. Chestertona, jednoho z prominentních členů BUF a v letech 1937-1938 i šéfa propagandy.¹⁰² Autor biografie David Baker při psaní své knihy značně vycházel z Griffinovy definice fašismu. Aplikace Griffinova konceptu Bakerovi pomohla pochopit motivy Chestertonova jednání a čtenáři tak nabídl možnost nahlédnout do myšlenkového světa jednoho z předních britských fašistů. Obzvláště cenné jsou poznatky, které získal během několika rozhovorů s manželkou A. K. Chestertona Doris. Bakerova kniha je podle mého názoru jednou z nejpodatřejších prací týkajících se BUF vůbec.

O sepsání životopisu dalšího významného člena BUF, Johna Becketta, se pokusil jeho syn Francis.¹⁰³ Podobně jako v případě děl Nicholase Mosleyho, nemá ani Beckettova práce akademický charakter a místy až příliš sklouzává do podoby vzpomínek syna na otce. Beckett se také snažil alespoň částečně ospravedlnit otcova morální selhání (John Beckett byl jedním z nejzuřivějších britských antisemitů té doby). Biografie se dočkala Mosleyho druhá manželka, notoricky známá Diana Mitford Mosley,¹⁰⁴ a další dvě životopisné práce vznikly o Henrym Williamsovi.¹⁰⁵

Zajímavým pokusem definovat příčiny neúspěchu britského fašismu byl již zmíněný sborník *The Failure of British Fascism*.¹⁰⁶ Samotné BUF se však věnují jen dva příspěvky a jejich závěry, i když v mnohém bezpochyby správné, nejsou dostačující a nevysvětlují příčiny pádu BUF uspokojivě. Devadesátá léta „uzavřela“ publikace J. A. Bookera *Blackshirts - on - Sea*¹⁰⁷ z roku 1999. Jde svým způsobem o obdivnou práci

Scotland. In. *Scottish Economic & Social History*, Vol. 19, part 1, 1999, s. 1 – 17; RENTON, Dave. *Red Shirts and Black. Fascists and Anti-Fascists in Oxford in the 1930s*. Oxford: Ruskin College Library, 1996; TURNER, David. *Fascism and Anti-Fascism in the Medway Towns 1927-1940*. Rochester: Kent Anti-Fascist Action Committee, 1993.

¹⁰² BAKER, David. *Ideology of Obsession...*

¹⁰³ BECKETT, Francis. *Rebel Who Lost His Cause: The Tragedy of John Beckett MP*. London: London House, 1999.

¹⁰⁴ DALLEY, Jan. *Diana Mosley: A life*. London: Faber and Faber, 1999.

¹⁰⁵ WILLIAMSON, Anne. *Henry Williamson: Tarka and the Last Romantic*. Stroud: Alan Sutton, 1995; LAMPLAUGH, Lois. *A Shadowed Man: Henry Williamson, 1895-1977*. Dulverton: Exmoor, 1991.

¹⁰⁶ CRONIN, M. *The Failure ...*

¹⁰⁷ BOOKER, J. A. *Blackshirts-on-Sea. The story of the British Blackshirt Summer Camps in West Sussex 1933-38*. London: Brockingday Publications, 1999.

bývalého člena BUF vystupujícího pod pseudonymem. Její výpovědní hodnota je tudíž velmi limitovaná. Zajímavá je však z hlediska velmi bohaté obrazové přílohy. Většina fotek pochází z autorova osobního archivu a badatel nemá jinou šanci seznámit se s nimi. Z pohledu této monografie je důležitá i kniha obdivovatele BUF Johna Millicana *Mosley's Men in Black*, která je výsledkem desítek let sběru materiálu a fotografií. Millican se zaměřil na uniformy, vlajky a insignie BUF a detailně je ve své knize popsal.¹⁰⁸

Jak jsem již zmínil, práce druhé poloviny 90. let se obecně soustředily více na fašistickou ideologii a na osobitou fašistickou kulturu BUF.¹⁰⁹ Tato tendence kulminovala po roce 2000. Jednu z nejdůležitějších prací k britskému fašismu vůbec publikoval Thomas Linehan z Brunel University v Londýně. Jeho *British Fascism 1918-39. Parties, ideology and culture*¹¹⁰ je klíčovou a dodnes nepřekonanou prací. Podobně jako Baker i Linehan rozsáhle pracoval s teorií Rogera Griffina. Představil britský fašismus, především pak BUF, mimo jiné jako kulturní hnutí a upozornil na posedlost britských fašistů úpadkem Velké Británie a fašismem jako jediným lékem na ní. Linehan je autorem další téměř desítky studií¹¹¹ o BUF a bývá řazen k předním odborníkům na britský fašismus. Podobně orientovaný byl významný konferenční sborník *The Culture of Fascism*, který Linehan sestavoval spolu s Julie Gottlieb¹¹² a ve kterém se na různé aspekty fungování britského fašismu zaměřilo celkem jedenáct historiků.

Kromě posunu směrem k studiu BUF jako kulturního fenoménu je v prvním desetiletí 21. století zřetelný také nárůst prací věnujících se zcela neprobádaným aspektům existence BUF. Například Michael Spurr v brilantně napsané studii představil BUF jako subkulturu.¹¹³ Spurr tvrdí, že BUF přesahovala svým charakterem „obyčejné“ politické hnutí. Dokázala totiž vytvořit dodnes fungující

¹⁰⁸ MILLICAN, John. *Mosley's Men in Black. Uniforms, Flags and Insignia of the British Union of Fascists 1932-1940 & Union Movement*. London: Brockingday Publications, 2005.

¹⁰⁹ V souladu s kritikou tohoto trendu ve fašistických studiích marxistickými historiky, kteří zarputile odmítají přiznat fašismu revolučnost a ideologickou náplň, napsal v roce 2000 studii, v níž varoval před fetišizací „slov fašistů“ a v podstatě polemizuje s existencí koherentní ideologie BUF. Viz RENTON, Dave. Was fascism an ideology? British fascism reconsidered. In. *Race & Class*, vol. 41, No. 3, 2000, s. 72-84, také RENTON, Dave. British Fascism Reconsidered. In. *This Rough Game*, 2000, s. 65-78 a RENTON, Dave. *Fascism, Anti-Fascism and Britain in the 1940s*. Basingstoke: Macmillan, 2000.

¹¹⁰ LINEHAN, T. *British Fascism 1918-39...*

¹¹¹ Viz bibliografii.

¹¹² LINEHAN, Thomas – GOTTLIEB, Julie. *The Culture of Fascism. Visions of the Far Right in Britain*. London: I.B.Tauris, 2004.

¹¹³ SPURR, Michael A. 'Living the Blackshirt Life': Culture, Community and the British Union of Fascists, 1932-1940. In. *Contemporary European History*, Vol. 12, No. 3 (Aug., 2003), s. 305 – 322.

komunitu. Další autoři se věnovali vztahu Mosleyho „Černokošiláčů“ a sportu,¹¹⁴ fašistickému kultu těla,¹¹⁵ násilí spojovanému s BUF,¹¹⁶ antisemitismu,¹¹⁷ místní činnosti BUF¹¹⁸ a dalším dílčím problémům.¹¹⁹ Mezi nejvýznamnější práce posledních let patří monografie Julie Gottliebové *Feminine Fascism*,¹²⁰ ve které na základě detailního studia archivních materiálů sledovala vztah britských žen k fašismu. Julie Gottlieb je autorkou více než desítky dalších studií o BUF¹²¹ a jak už jsem naznačil, spolu s Thomasem Linehanem, Richardem Thurlowem a Martinem Pughem, patří v současnosti mezi klíčové autory zkoumající BUF.

Vynikající studií, za níž získal i cenu Georgea L. Mosseho, napsal o BUF Garry Love.¹²² Pomocí Griffinovy teorie zasadil Mosleyho hnutí do evropského kontextu a představil ho jako pevnou součást širšího evropského fenoménu fašismu. Po roce 2000

¹¹⁴ SPURR, Michael A. 'Playing for fascism': sportsmanship, anti-Semitism and the British Union of Fascists. In. *Patterns of prejudice*, Vol 37, No. 4, 2003, p. 359 – 376.

¹¹⁵ RAU, Petra. The fascist body beautiful and the imperial crisis in 1930s British writing. In. *Journal of European Studies*, Vol. 39, No. 5, 2009, p. 5 – 35; GOTTLIEB, Julie. Body Fascism in Britain: Building the Blackshirt in the Inter-War Period. In. *Contemporary European History*, Vol. 20, No. 2, 2011, s. 111 – 136; BARGIELOWSKA-ZWEINIGER, Ina. Building a British Superman: Physical Culture in Interwar Britain. In. *Journal of Contemporary History*, vol. 41, No. 4, 2006, s. 596 – 610.. STONE, Dan. Race in British Eugenics. In. *European History Quarterly*, Vol. 31, No. 3, 2001, s. 397 – 425.

¹¹⁶ LAWRENCE, Jon. Fascist violence and the politics of public order in inter-war Britain: the Olympia debate revisited. In. *Historical Research*, Vol. 76, No. 192, May 2003, s. 238 – 267. TILLES, Daniel. Bullies or Victims? A Study of British Union of Fascists Violence. In. *Totalitarian Movements and Political Religions*, Vol. 7, No. 3, s. 327 – 346.

¹¹⁷ GRIFFITHS, Richard: A Note on Mosley, the 'Jewish War' and Conscientious Objection. In. *Journal of Contemporary History*, vol. 40, No. 4, 2005, s. 675 – 688; HUGGINS, Mike. Racing, Betting, Anti-Semitism and English Jewry. 1800-1939 In. *The International Journal of the History of Sport*, Vol. 29, No. 11, 2012, s. 1529 – 1552; GOTTLIEB, Julie. 'Motherly Hate': Gendering Anti-Semitism in the British Union of Fascists. In. *Gender & History*, Vol. 14, No. 2, 2002, s. 294 – 320.

¹¹⁸ CULLEN, Stephen. The Fasces and the Saltire: The Failure of the British Union of Fascists in Scotland, 1932-1940. In. *The Scottish Historical Review*. Vol. LXXXVII, 2: No. 224, 2008, s. 306 – 331; COUPLAND, Philip M. The Blackshirts in Northampton, 1933-1940. In. *Northampton-shire Past and Present*, 53, 2000, s. 71-82. MAITLES, Henry. Blackshirts across the Border: The British Union of Fascists in Scotland. In. *The Scottish Historical Review*, Vol. 82, No. 213, part. 1, 2003, s. 92 – 100.

¹¹⁹ Zejména KUSHNER, T. – VALMAN, N. *Remembering Cable Street...*; dále také THORPE, Andrew (ed.). *The Failure of Political Extremism in inter-war Britain*. Exeter: University of Exeter Press, 2003; MOORE-COLYER, Richard. Towards 'Mother Earth': Jorian Jenks, Organicism, the Right and the British Union of Fascists. In. *Journal of Contemporary History*, Vol. 39, No. 3, 2004, s. 353 – 371; NEWSINGER, John: Blackshirts, Blueshirts, and the Spanish Civil War. In. *The Historical Journal*, Vol. 44, No. 3, 2001, s. 825 – 844; STONE, Dan: The English Mistery, the BUF, and the Dilemmas of British Fascism. In. *The Journal of Modern History*. Vol. 75, No. 2, 2003, s. 336 – 358; FISHER, Pamela – FISHER, Roy. Tomorrow we live: fascist visions of education in 1930s Britain. In. *British Journal of Sociology of Education*, Vol. 30, No. 1, January 2009, s. 71-82.

¹²⁰ GOTTLIEB, Julie V. *Feminine Fascism. Women in Britain's Fascist Movement*. London: I.B.Tauris, 2003; také GOTTLIEB, Julie V. Women and British Fascism Revisited: Gender, the Far-Right, and Resistance. In. *Journal of Women's History*, Vol. 16, No. 3, Fall 2004, s. 108-123.

¹²¹ Viz bibliografie.

¹²² LOVE, Garry. 'What's the Big Idea?': Oswald Mosley, the British Union of Fascist and Generic Fascism. In.: *Journal of Contemporary History*, vol. 42, No. 3, 2007, s. 447 – 468.

vzniklo i několik dalších biografií členů BUF,¹²³ zejména Williama Joyce.¹²⁴ Stephen Dorril se pokusil o zrevidování kritizovaného Skidelskyho životopisu Mosleyho a o napsání objektivněji pojaté a kompletní práce.¹²⁵ Jeden z recenzentů později napsal, že Dorrilova kniha je definitivní Mosleyho životopis a že „již *nebudeme potřebovat jiný*“.¹²⁶ Podle mého názoru je takové hodnocení přehnané. Dorrilova monografie sice je rozsáhlým dílem, které bez poznámek¹²⁷ čítá přes 700 stran a je doslova přeplněna faktickými informacemi, rozhodně jí však nepovažuji za „definitivní“ nebo dokonce za „poslední slovo.“ Dorril přinesl nové informace především o financování Mosleyho hnutí. Na základě výzkumu v německých archivech dokázal, že Mosley nebyl financován pouze Mussolinim, ale částečně také Hitlerem a několik významných sponzorů měl také v Británii. Dorril však „nedrží krok“ s nejnovějším výzkumem ve fašistických studiích a jeho interpretace jsou poměrně staromódní a příliš konzervativní.¹²⁸ Zásadní problém Dorrilovy knihy spočívá v absolutně nejasném, až chaotickém, způsobu citování. Odkazy na mnohé prameny jsou navíc nesprávně uvedeny a čtenář tak nemá šanci dopátrat se původu informací, na které Dorril odkazuje. Kromě Dorrila napsal kratičký Mosleyho životopis i Nigel Jones.¹²⁹ Jde však spíše o popularizující práci než o přísně akademickou monografii.

Poslední monografii, kterou bych zařadil mezi zásadní práce o britském fašismu, a zároveň jednu z prací, na které se musí badatel se zájmem o BUF přednostně obrátit, je kniha Martina Pughy „*Hurray For The Blackshirts!*“¹³⁰ Přínosem Pughovy práce je především důrazné vyvrácení tvrzení o „imunitě“ britské společnosti vůči fašismu. Pugh

¹²³ DE COURCY, Anne. *Diana Mosley*. London: Chatto & Windus, 2003.

¹²⁴ FARNDAL, Nigel. *Haw-Haw: the tragedy of William and Margaret Joyce*. London: Pan, 2006. KENNY, Mary. *Germany Calling: A Personal Biography of William Joyce, Lord Haw Haw*. Dublin: New Island, 2004; MARTLAND, Peter. *Lord Haw Haw: The English Voice of Germany*. Richmond: National archives, 2003.

¹²⁵ DORRIL, Stephen. *Blackshirt. Sir Oswald Mosley & British Fascism*. London: Penguin Books, 2007.

¹²⁶ MOUNT, Ferdinand. Double-Barrelled Dolts. In. *London Review of Books*, Vol. 28, No. 12 (6 July 2006), s. 14-17. Srovnej také COUPLAND, Philip. *Book Review: Stephen Dorril's Blackshirt*. Blog autora. [online]. Dostupné na webové stránce <<http://drpmc.blogspot.co.uk/2008/08/book-review-stephen-dorrils-blackshirt.html>> (cit. 19.3.2013).

¹²⁷ Poznámkový aparát je tak rozsáhlý, že není součástí knihy a je dostupný pouze na internetové stránce autora.

¹²⁸ Výborným doplněním Dorrilovy monografie je disertační práce Petra Cooka. COOK, Colin Peter. *Towards a Greater Britain: A Political Biography of Oswald Mosley, 1918-1947*. Dissertation thesis, Oxford Brookes University, 2000. Bohužel v ní však chybí posledních přibližně třicet let Mosleyho života a tudíž nebyla nikdy vydána. Naznačuje však směr, kterým se výzkum Mosleyho života může v budoucnosti vyvíjet.

¹²⁹ JONES, Nigel. *Mosley*. London: Haus, 2004.

¹³⁰ PUGH, Martin. *'Hurrah for the Blackshirts!': Fascist and Fascism in Britain between the Wars*. London: Pimlico, 2006.

se dívá na BUF v širším společenském kontextu a důkladně zkoumá skutečný potenciál britského fašismu. Svou poslední knihu k britskému fašismu vydal v roce 2000 Richard Thurlow, i když jde spíše o shrnutí jeho vlastního celoživotního výzkumu.¹³¹ Oproti nejnovějším pracím proto nepřináší nic zásadně nového, jde ale o vynikající a čtivé shrnutí pěti desítek let výzkumu BUF. V první části práce se Thurlow věnoval historiografii, primárním pramenům a jisté „novum“ představuje kapitola o různých historických pohledech na BUF.

Po roce 2000 se prvních prací o BUF dočkala také česká historiografie. Několika přehledovými studiemi jí představil české odborné veřejnosti profesor Martin Kovář.¹³² Jak je vidět, fascinace BUF se neomezuje pouze na anglosaské historiky. Výborné práce o BUF najdeme například i v polské historiografii, kde se výzkumu BUF věnoval Dr. Maciej Cesarz.¹³³

Intenzivněji se historici začali zaobírat také Mosleyho New Party, v jistém smyslu předchůdkyní BUF. Aktivní na tomto poli je zejména Matthew Worley¹³⁴ i když je nutné podotknout, že jeho práce jsou cenné především kvůli analýze New Party, nikoli obecnějšími interpretacemi fašismu, jež jsou poněkud nepřesvědčivé. Britská Unie Fašistů nepřestává přitahovat pozornost historiků i badatelů z jiných odborů ani dnes, což dokládají četné studie z posledních let.¹³⁵ Za zmínku stojí především studie Grahama Macklina o hudbě BUF a jejím významu v projektu národní regenerace BUF.¹³⁶ O

¹³¹ THURLOW, Richard. *Fascism in Modern ...*

¹³² Viz bibliografii.

¹³³ CESARZ, Maciej. *Od "Większej Brytanii" do zjednoczonej Europy. Faszystowska doktryna Oswalda Mosleya*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2006; CESARZ, Maciej. *Nacjonalizm Brytyjskiej Unii Faszystów*. In. *Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji*. T. 65 (2005), s. 121-141; CESARZ, Maciej. *Wybrane zagadnienia społeczne faszystowskiej myśli Oswalda Mosleya*. In. *Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji*. T. 60 (2004), s. 179-199; CESARZ, Maciej. *Z badań nad problematyką własności w ideologii faszystowskiej Oswalda Mosleya*. In. *Studia nad Faszyzmem I Zbrodniami Hitlerowskimi*. Tomus XXVII, Wrocław, 2004, s. 87-97.

¹³⁴ Především práce WORLEY, Matthew. *Oswald Mosley and the New Party*. London: Palgrave MacMillan, 2010. Dále také studie WORLEY, Matthew. *A Call to Action: New party Candidates and the 1931 General Election*. In. *Parliamentary History*, Vol. 27, pt. 2, 2008, s. 236 – 255; WORLEY, Matthew. *What Was the New Party? Sir Oswald Mosley and Associated Responses to the 'Crisis', 1931-1932*. In. *History*, Vol. 92, No. 305, 2007, s. 39 – 63; WORLEY, Matthew. *Why Fascism? Sir Oswald Mosley and the Conception of the British Union of Fascists*. In. *History*, Vol. 96, No. 321, 2010, s. 68 – 83. Kromě Worleyho se věnuje New Party a vztahu jiných britských fašistických hnutí k ní WOODBRIDGE, Steven. *Fraudulent Fascism: The Attitude of Early British Fascists towards Mosley and the New Party*. In. *Contemporary British History*, Vol. 23, No. 4, 2009, s. 493 – 507.

¹³⁵ Například HUGGINS, Mike. *Racing, Betting, Anti-Semitism and English Jewry. 1800-1939*. In. *The International Journal of the History of Sport*, Vol. 29, No. 11, 2012, s. 1529 – 1552. Dále také životopis Wilfreda Risdon. RISDON, Jon L. *Black Shirt and Smoking Beagles. The Biography of Wilfred Risdon: an unconventional Campaigner*. Místo vydání neuvedeno, Wilfred Books, 2013.

¹³⁶ MACKLIN, Graham. *'Onward Blackshirts!' Music and the British Union of Fascists*. In. *Patterns of Prejudice*, Vol. 47, No 4-5, 2013, s. 430-457.

zpracování životopisu Alexandra Ravena-Thomsona se pokusil Matthew McMurray,¹³⁷ jeho práce však není příliš vydařená. V tomto smyslu je podstatně lepší starší disertační práce Petera Richarda Puga z roku 2002.¹³⁸

Historiografie BUF je bohatá, a i když se zdá, že historici již úplně toto téma vyčerpali, stále se objevují nové studie zaměřující se na různé aspekty spojené s existencí BUF, případně s obecnějším tématem vlivu fašismu na britskou společnost.

¹³⁷ McMURRAY, Matthew. Alexander Raven Thomson, Philosopher of the British Union of Fascists. In. *The European legacy: Toward New paradigms*, Vol. 17, No. 1, 2012 s. 33 – 59.

¹³⁸ PUGH, Peter Richard. *A Political Biography of Alexander Raven Thomson*. University of Sheffield, 2002.

Britská unie fašistů v letech 1932–1940

„Větší Británie“

Sir Oswald Mosley,¹³⁹ talentovaný, mladý a pohledný politik s výjimečnými řečnickými schopnostmi, strávil léto 1932 psaním knihy. Tato kniha, nazvaná *The Greater Britain* („Větší Británie“) byla v podstatě politickým programem. Vyšla 1. října 1932, v ten samý den, kdy téměř šestatřicetiletý Mosley založil Britskou Unii Fašistů. Pět tisíc kusů prvního vydání se okamžitě vyprodalo.¹⁴⁰ Mosley vyzval třicet dva zakládajících členů BUF na Great George Street v Londýně, aby s ním „*pochodovali do velkého a hazardního dobrodružství*.“¹⁴¹ Členové BUF měli být připraveni „*obětovat vše... věnovat své životy budování země a hnutí moderní doby. Ve svém boji budou muset čelit týrání, trpkému nepřátelství a možná i zuřivému boji a nebezpečí. Za to vše jím můžeme naoplátku slíbit jenom hluboké přesvědčení, že bojují za to, aby jejich skvělá země mohla žít*.“¹⁴²

Tak jako téměř všechna fašistická hnutí v meziválečné Evropě, i BUF se objevila po velké domácí krizi. Thomas Linehan se bezpochyby nemýlí, když nazývá BUF „*dítětem ekonomické deprese 1929-1932*.“¹⁴³ Kořeny BUF a britského fašismu obecně ale musíme hledat myšlenkovém ovzduší charakteristickém pro Británii konce 19. a začátku 20. století.¹⁴⁴ Politické, ekonomické a sociální problémy ostrovního státu gradovaly po první světové válce. Británie z ní sice vyšla jako vítězná velmoc s největším impériem, ale také s obrovskými, zejména ekonomickými problémy. Dramatický pokles hospodářské produkce byl zřetelný již před první světovou válkou. Po roce 1918 se krize ještě prohloubila. Tradiční britská průmyslová odvětví jako výroba lodí, těžba uhlí,

¹³⁹ Sir Oswald Ernald Mosley, 6. baron z Ancoats (1896-1980). Stal se nejmladším členem britského parlamentu jako Konzervativní poslanec za volební obvod Harrow (1918-1924). Později přestoupil do Labour Party, za kterou byl zvolen jako poslanec za Smethwick (1926-1931). V labouristické vládě 1929-1931 zastával funkci *Chancellor of the Duchy of Lancaster* (správce Lancasterského vévodství). Z této pozice v roce 1931 rezignoval a založil New Party. Po její neúspěchu ve volbách v tom samém roce strávil jistý čas v Itálii, kde se setkal s Mussolinim.

¹⁴⁰ DE COURCY, Anne. *The Viceroy's Daughters: The Lives of the Curzon Sisters*. London : Phoenix Press, 2000, s. 186. Stephen Dorril uvádí počet prodaných kusů na 10 000. DORRIL, Stephen. *Blackshirt. Sir Oswald Mosley & British Fascism*. London : Penguin Books, 2007, s. 218.

¹⁴¹ CHESTERTON, Arthur Kenneth. *Creed of a Fascist Revolutionary*. London 1935, s. 107.

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ LINEHAN, Thomas. *British Fascism 1918-39. Parties, Ideology and Culture*. Manchester, New York : Manchester University Press, 2000, s. 84.

¹⁴⁴ KOVÁŘ, Martin. Britští fašisté a evropský fašismus (nacismus) mezi dvěma světovými válkami. Příspěvek ke studiu politického extremismu ve Velké Británii v letech 1919-1939. In. KOVÁŘ, Martin (ed.). *Velká Británie a svět v 18. – 20. století*. Soubor vědeckých statí. Praha : Metropolitní univerzita Praha, 2008, s. 7.

ocelářství nebo bavlnářství nebyla konkurenceschopná a nedokázala obnovit export na předválečnou úroveň. Britské hospodářství se z Velké války vzpamatovávalo jenom velmi pomalu.

Všechny meziválečné britské vlády doufaly, že s neustále stoupající nezaměstnaností mohou bojovat obnovením exportních trhů pro britský průmysl. To ale byla jenom iluze. Británie dávno nedisponovala silou potřebnou na stimulování světové poptávky nebo na obnovení volného obchodu. Jediná mocnost, která toho byla schopná, Spojené státy americké, se uzavřela do izolacionizmu a politiky vysokých cel.

Krach newyorské burzy a následná deprese znamenaly pro Británii obrovské problémy a bezprostřední nárůst nezaměstnanosti. Počet lidí bez práce stoupl v roce 1933 na 2,3 miliónů. Hrubý domácí produkt země v letech 1929-1932 klesl o 5,8 % a průmyslová produkce se ve stejném období snížila o 11,4 %. V této pochmurné atmosféře psal Mosley svou knihu.¹⁴⁵

The Greater Britain se stala hlavním myšlenkovým zdrojem a inspirací britských fašistů sdružených v Mosleyho novém hnutí. Představuje komplexní analýzu ekonomických, sociálních a politických problémů Velké Británie. Zároveň byla i podrobným návodem na jejich řešení, kterým Mosley v teoretické oblasti zašel mnohem dále než kterýkoli jiný fašistický vůdce. V *The Greater Britain* se Mosley zaměřil především na řešení ekonomických problémů Británie. Hlavní problém britské ekonomiky viděl v nedostatečné poptávce. Británie byla podle něj schopná „vyrobit více bicyklů, než najít negrů, kteří si je koupí.“¹⁴⁶ Svou energii a zdroje podle něj Británie plýtvala na výrobu produktů, které zmenšující se zahraniční trhy nemohly vstřebat. Domácí trh, který se zoufale potřeboval rozvinout, podle Mosleyho politikové naopak ignorovali. BUF prosazovala autarkní politiku pro impérium a zásadní rozvoj domácí spotřeby. Podle tohoto modelu měla Británie se svými koloniemi uzavřít reciproční dohody: mateřská země měla produkovat výrobky výměnou za nerostné zdroje, suroviny a potraviny.¹⁴⁷

¹⁴⁵ PUGH, Martin. *'Hurrah for Blackshirts!' Fascist and Fascism in Britain between the Wars*. London : Pimlico, 2006, s. 196.

¹⁴⁶ MOSLEY, Oswald. *The Greater Britain*. London 1932, s. 52.

¹⁴⁷ NUGENT, Neill. The ideas of the British Union of Fascists. In. NUGENT, Neill – KING, Roger (eds.). *The British Right. Conservative and right wing politics in Britain*. Farnborough : Saxon House, 1977. s. 141, LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 90, MOSLEY, O. *The Greater Britain ...*, s. 45-75, pak s. 102-114 a s. 132-143.

Myšlenky na takový „merkantilistický superstát“ nebyly v Británii ničím novým. Již na začátku 20. století prosazovali podobnou koncepci Joseph Chamberlain a *Tariff Reform League*.¹⁴⁸ Novinkou, kterou přinesla Mosleyho *The Greater Britain*, byl „korporativní stát.“ Principy korporativismu měly být aplikovány do všech sfér průmyslového života. Každé průmyslové odvětví mělo mít vlastní korporaci, složenou rovnoměrně ze zástupců zaměstnavatele (1/3), zaměstnanců (1/3) a spotřebitelů, jež by jmenoval stát (1/3). Korporace měly pracovat na principu vzájemné dohody a konsenzu mezi všemi jejími členy, překonávající tak třídní konflikt. Všechny dílčí korporace by rovněž měly zastoupení v „Národní průmyslové korporaci“ (*National Corporation of Industry*). Ta by sloužila jako jakýsi průmyslový parlament a měla nahradit horní komoru britského parlamentu (*House of Lords*).¹⁴⁹ Zástupci jednotlivých odvětví by do Národní průmyslové korporace nebyli voleni v jednotlivých volebních obvodech jako do té doby (a jak to známe z demokratických zemí dnes), ale na základě odvětví, v kterém pracovali: farmáři by volili farmáře, hutníci hutníky, lékaři lékaře a tak dále.

Mosley si představoval britské hospodářství jako lidské tělo, v němž každá část plní svůj úkol, pracuje v harmonii s ostatními, a tím přispívá k správnému fungování celého organismu.¹⁵⁰ Pracovat měli „*všichni pro stát a stát pro všechny*.“¹⁵¹

Dalším problémem Británie podle Mosleyho bylo, že exportovala svůj kapitál. Britské banky půjčovaly peníze do zahraničí, čímž přispívaly cizím národům na jejich industrializaci. Tyto národy si pak díky britským penězům vytvořily vlastní průmysl a dále vytlačovaly Brity z jejich přirozených trhů. Tomu všemu měla v novém fašistickém státě zabránit „Národní investiční rada“ (*National Investment Board*),¹⁵² která měla úzce

Zajímavou kritikou některých aspektů Mosleyho ekonomického plánu i analýzu postoje britské společnosti k BUF přinesl Martin Kovář. Viz KOVÁŘ, Martin. Sir Oswald Mosley, British Union of Fascists a jejich vize fašistického státu. In. *K hospodářským dějinám 20. století, Acta Oeconomica Pragensia, Vědecký časopis Vysoké školy ekonomické v Praze*, roč. 13, č. 3/2005, s. 226-227.

¹⁴⁸ Mosley sám nikdy nepřiznal, že mnoho svých myšlenek přebíral od Chamberlaina a dalších členů *Tariff Reform League* (Robert Blatchford, Karl Pearson a další), i když z jejich děl často parafrázoval. SEMMEL, Bernard. *Imperialism and social reform: English social-imperial thought, 1885-1914*. London : G. Allen & Unwin, 1960, s. 248-251. Z novějších prací k *Tariff League* např. THACKERAY, David A. The Crisis of the *Tariff Reform League* and the Division of 'Radical Conservatism', c.1913-1922. In. *History*, vol. 91, č. 301, 2006, s. 45-61. KOVÁŘ, M. Britští fašisté a evropský ..., s. 8. KOVÁŘ, Martin – SOUKUP, Jaromír. Sir Oswald Mosley a neúspěšný projekt britského fašistického státu ve třicátých letech 20. Století. In. BUDIL, Ivo – ZÍKOVÁ, Tereza (eds.). *Totalitarismus 3*. Plzeň : Západočeská univerzita v Plzni, 2007, s. 53.

¹⁴⁹ MOSLEY, O. *The Greater Britain* ..., s. 29-32 a s. 96-101.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 27.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 124.

¹⁵² Tamtéž, s. 121-125.

spolupracovat i s Národní průmyslovou korporací a investovat pouze do národního hospodářství.

Útok BUF na britský politický systém byl výsledkem Mosleyho ekonomické analýzy. Mosley považoval politický systém Velké Británie za zastaralý a neodpovídající moderní době. Parlament byl podle něj zaostalý debatní kroužek devatenáctého století, „*netechnické shromáždění v extrémně technickém věku*.“ Vláda podle Mosleyho nedokázala reagovat na novou situaci v poválečném světě, nebyla a ani nemohla být efektivní. Britský parlamentní systém musel projít drastickými změnami. Ve volbách se do parlamentu podle Mosleyho dostávali politici pro „*sílu svých plic na ulicích*“,“¹⁵³ ne proto, že by to byli odborníci, kteří zaručí dobré fungování státu. Nezáleželo na tom, jestli byl politik „*dobrym členem strany a parlamentu, ale jestli byl vhodným kandidátem*.“¹⁵⁴ Průměrný volič totiž nerozuměl politice a volil na základě řečnických schopností a vzhledu politika.¹⁵⁵ S tím se podle něj muselo skoncovat.

Fašisté sice chtěli získat moc ústavní cestou, pak by ale věci radikálně změnili. Prvním krokem nové fašistické vlády by bylo přijetí tzv. *General Powers Bill*, zákona, který by dal vládnímu kabinetu prakticky neomezenou moc. Fašisté totiž věřili, že „*když se dá hnutí nebo straně důvěra aby vládla, musí mít absolutní moc konat*“,“¹⁵⁶ jinými slovy, fašisté „*nemohli přijmout odpovědnost bez toho, aby byli schopní dělat to, pro co je lidi volili*.“¹⁵⁷

Vládní „superkabinet“ by se skládal ze čtyř ministrů bez portfeje, kteří by sloužili jako poradci předsedy vlády. Tento kabinet by měl právo přijmout jakoukoli legislativu bez předchozího schválení parlamentem. Parlament pak měl mít právo vyslovit vládě nedůvěru a rozpustit ji, avšak za složitých okolností.

Svobodu by ale podle Mosleyho fašisté neodstranili, právě naopak. Esencí svobody byla podle nich možnost „*vychutnávat si plody života, rozumný životní standard, solidní dom, dobrý plat*...“¹⁵⁸ Tuto svobodu Britové neměli. Svoboda podle Mosleyho začínala tam „*kde končila ekonomická krize*.“¹⁵⁹ Nový systém měl zabránit tomu, aby

¹⁵³ Tamtéž, s. 20.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 20.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 33.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 21.

¹⁵⁷ MOSLEY, Oswald. *Tomorrow We Live*. London : Greater Britain publications, 1936, s. 10.

¹⁵⁸ MOSLEY, O. *The Greater Britain ...*, s. 21-22.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 22.

parlament jednal o každém detailu. Namísto toho měl vytvořit „efektivní a racionalizovanou vládu.“ Svoboda volit měla být zachovaná, ale měla být „vyjádřena v možnosti lidu si přes parlament zvolit formu a vedení své vlády.“¹⁶⁰

Problémem této koncepce však bylo, že politické strany by byly zakázány. V realitě by tak volič nemohl změnit absolutně nic. Členové parlamentu by podle BUF byli, podobně jako v případě Národní průmyslové korporace, voleni na základě povolání, nikoli územních celků. Změnila by se i jejich role. Mosley si je představoval jako správce v místní vládě. Podobně, jako byl předseda vlády zodpovědný za národní vládu, byli by členové parlamentu zodpovědní za místní politiku.

V *The Greater Britain* prezentoval Mosley základní náčrt navrhovaného systému, jádro představ britských fašistů. Do detailů byl celý systém rozpracován později, zejména „filozofem BUF“ Alexandrem Raven-Thomsonem v jeho knize *The Coming Corporate State* z roku 1937, ale také Mosleym v jeho *Fascism: 100 questions asked and answered* (1936) a *Tomorrow we live* (1938) a dalšími ideology BUF.¹⁶¹

Jakkoli racionální a na tu dobu pokroková se *The Greater Britain* mohla některým Britům zdát, nesmíme zapomínat, že ekonomické a „racionální“ motivy byly jenom jedny z mnoha témat Mosleyho fašistické doktríny. Ostatně, tento ekonomický program sám o sobě by z Mosleyho fašistu ještě nedělal. Při fascinaci vědou, modernitou a „racionálním“ korporativním státem existovala paralelně v ideologii BUF i mnohem silnější filozofická a iracionální složka. K tomu se ale vrátím později, v jiné kapitole.

Unie

Jádro nových členů BUF tvořili nejen Mosleyho stoupenci z *New Party*, ale i rekruti z tradičních stran (Mosleyho program dokázal oslovit jak nespokojené konzervativce, tak labouristy) a ve výrazné míře také ti občané Británie, kteří neměli žádné politické zkušenosti. Další významnou skupinou byli Mosleyho příznivci z dob jeho členství v *Independent Labour Party* (ILP). Při snaze o získání nových členů z levé části politického spektra kladl Mosley důraz na revolučnost BUF, zatímco pravici lákal

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 23.

¹⁶¹ KOVÁŘ, M. – SOUKUP, J. Sir Oswald Mosley a neúspěšný project ..., s. 56.

důrazem na autoritu a silnou organizovanou formu vlády. Sám tvrdil, že „*fašismus spojuje to nejlepší z obou, z levice i pravice*.“¹⁶²

Mosley předpokládal, že sjednotí všechny fašistické organizace, které ve Spojeném království již fungovaly řadu let.¹⁶³ Odtud také název hnutí: Britská unie fašistů měla vyjadřovat toto sjednocení. Nejstarší britská fašistická strana, *British Fascisti* (BF), stále fungovala pod vedením Rothy Lintorn-Ormanové. Z té však už byl jenom stín bojovnice, jež se zarputile zasazovala za práva žen, účastnila se bojů první světové války a v roce 1923 založila první fašistické hnutí v Británii. Propadla alkoholismu a závislosti na drogách, neustále blouznila o chystaném komunistickém převratu v zemi, informovala policii o údajných komunistických skladech zbraní a transportech výzbroje a propagandistického materiálu přicházejících do království. Mosleyho nenáviděla a považovala ho za socialistického špiona. V žádném případě nebyla ochotna uznat Mosleyho za „vůdce.“¹⁶⁴

Při hlasování o sjednocení ve Velké fašistické radě BF v květnu 1932 prosadila své. Skupina na čele s Neilem Francis-Hawkinsem a E. G. Mandeville Roem, která doufala v sjednocení, byla přehlasovaná o jediný hlas.¹⁶⁵ Oba okamžitě rezignovali a spolu s většinou BF se přidali k Mosleymu. Přinesli sebou i seznam členů své bývalé organizace. Význam těchto bývalých předních členů BF v Mosleyho hnutí se později ukázal jako klíčový pro vývoj organizace. BF Rothy Lintorn-Ormanové zůstala v troskách. Stala se z ní organizace, již Mosley s oblibou nazýval skupinou „*tří starších dam a skupinky hochů z kanceláře*“,“¹⁶⁶ rychle se přibližující k bankrotu. Samotná Lintorn-Ormanová ztratila zanedlouho hlavního sponzora hnutí v osobě své matky, která jí přestala finančně podporovat kvůli podezření, že členové BF dodávají za její peníze dceři drogy. Zemřela 10. března 1935 ve věku čtyřiceti let.¹⁶⁷ Nejvýznamnějším „úlovkem“ z BF byl Neil Francis-Hawkins, homosexuál a bezprecedentní workoholik, jenž se snažil

¹⁶² Tamtéž, s. 17.

¹⁶³ K přístupu existujících fašistických stran k Mosleymu a jeho novému hnutí viz WOODBRIDGE, Steven. *Fraudulent Fascism: The Attitude of Early British Fascists towards Mosley and the New Party*. In. *Contemporary British History*, No. 23, Vol. 4, 2009, 493-507.

¹⁶⁴ KOVÁŘ, Martin. Britský fašismus mezi dvěma světovými válkami (Příspěvek k analýze některých typů pravicového extremismu na Britských ostrovech v letech 1919-1939). In. *Dvacáté století*. č. 2, 2005, s. 64.

¹⁶⁵ THURLOW, Richard. *Fascism in Britain. From Oswald Mosley's Blackshirts to the National Front*. London : I.B. Tauris, 2009, s. 65.

¹⁶⁶ SKIDELSKY, Robert Jacob Alexander. *Oswald Mosley*. London : MacMillan, 1975, s. 291.

¹⁶⁷ Více k Rothě Lintorn-Ormanové viz GOTTLIEB, Julie V. *Feminine Fascism. Women in Britain's Fascist Movement*. London : I.B. Tauris, 2003, s. 11 – 42.

přivést do BUF svobodné muže – jedině ti mohli podle něj věnovat práci pro hnutí dostatek času. Francis-Hawkins se postupně stal jedním z nejbližší a nejoddanějších Mosleyho spolupracovníků. V roce 1936 se stal *Director General* (Generální ředitel) BUF, po Mosleym muž číslo dvě celého hnutí.

Větší odpor než v BF čekal Mosleyho v další významné britské fašistické organizaci, *Imperial Fascist League* (IFL). Její vůdce, uznávaný veterinář, vegetarián a zuřivý antisemita Arnold Leese považoval BUF za katastrofu. V souladu s Leeseovými obsesivními představami o spiknutích líčil Mosleyho jako „agenta“ nasazeného socialisty, aby diskreditoval fašismus.¹⁶⁸ IFL se odmítla s BUF sloučit. BUF však pohltila jiné, menší a méně významné britské fašistické hnutí.

„Vpřed k fašistické revoluci!“

Počátky BUF jsou historií rychle rostoucího hnutí.¹⁶⁹ Rok 1933 byl pro Mosleyho obzvlášť úspěšný. BUF začala vydávat své oficiální noviny, *The Blackshirt*, s podtitulem „Británie především“ (*Britain first*). První číslo, s výzvou „Vpřed k fašistické revoluci!“ vyšlo 1. února 1933.

Dne 24. února 1933 se Mosley střetl v diskusi se svým někdejší kolegou z ILP Jimmym Maxtonem. Maxton se Mosleyho zeptal, co by dělal, kdyby se v zemi uskutečnil levicový převrat. Mosley mu odpověděl, že kdyby se o to nějaký komunista pokusil, BUF jej „bude čekat v ulicích s fašistickými kulomety.“¹⁷⁰ Noviny *The Star*, jež o debatě informovaly, přišly se senzacechtivým článkem. Mosley podle nich vyhlásil, že „až přijde správný čas, bude připraven převzít vládu za pomoci kulometů.“¹⁷¹ Mosley za to noviny zažaloval. U soudu byl pak podroben trojhodinovému výslechu, který proměnil v propagandistické divadlo. Později, v roce 1934, mu soud vyměřil odškodné ve výši 5000 liber.¹⁷²

¹⁶⁸ Zajímavé je, že Leesa tyto představy neopustili ani dlouho po druhé světové válce. Viz. LEESE, Arnold. *Out of Step. Events in the two lives of an anti-Jewish camel-doctor*. Guildford (vydavatel neuveden), 1951, s. 52.

¹⁶⁹ KOVÁŘ, M. – SOUKUP, J. Sir Oswald Mosley a neúspěšný project ..., s. 55

¹⁷⁰ BENEWICK, Robert. *Political Violence & Public Order. A study of British Fascism*. London: Allen Lane, 1969, s. 141.

¹⁷¹ *The Star*, 25th February 1933, s. 1.

¹⁷² *The Times*, 6th November 1934; o incidentu rozsáhle informoval i *The Blackshirt*, No. 81, 9th November 1934, s. 2 a s. 4.

Začátkem roku 1933 byly založeny také fašistické odbory, Fašistické odbory britských dělníků (*Fascist Union of British Workers*; FUBW).¹⁷³ V dubnu se do čela organizace dostal bývalý komunista, Charles Bradford.¹⁷⁴ Na jistý čas zaznamenaly tyto odbory částečný úspěch, zejména na severu země a v oblasti Midlands.¹⁷⁵

Necelého půlroku po vzniku hnutí byla v březnu 1933 založená ženská sekce BUF pod vedením Mosleyho matky, lady Maud Mosleyové. Prostory pro hlavní stan fašistek na adrese Regent Street číslo 233 v Londýně, za které nemusely platit nájem, věnoval ženské sekci sympatizant hnutí.¹⁷⁶ Ženy, jež později tvořily až 20 % členů hnutí, trénovaly pro případ potyček s komunisty džiu-džitsu a školily se v první pomoci. Mnoho z žen v BUF byly bývalé sufražetky.

V dubnu 1933 se Mosley spolu s delegací BUF¹⁷⁷ zúčastnil Mezinárodní fašistické výstavy (*International Fascist Exhibition*) v Římě. Byl přijat předními členy Mussoliniho Národní fašistické strany (*Partito Nazionale Fascista*; PNF) Arturem Morpicatim a Achillem Staraceim, kteří ho čekali již na vlakovém nádraží. Mosley obdržel slavnostní prapor, vyrobený pro tuto příležitost. Delegace BUF ho pak nesla během slavnostního pochodu. Mosley byl zároveň při jedné z přehlídek pozván k Mussolinimu na balkón Palazzo Venezia. Právě při této příležitosti vznikla známá fotografie obou mužů. Jako výraz díků daroval Mosley Ducemu speciální členskou průkazku BUF v koženém obalu.¹⁷⁸ Mosley se vrátil domů okouzlen a ještě více odhodlán prosadit fašismus v Británii. Proto se také v *The Blackshirt* ze 17. dubna 1933 objevil článek „Fašismus a mír“ (*anglicky*) velebící Mussoliniho jako mírotvorce.¹⁷⁹ I z toho je zřejmé, že Mosley a ideologové BUF vnímali své hnutí jako součást velkého mezinárodního fenoménu

¹⁷³ *Police report 30th April 1934*, The National Archives in Kew, London (dále jenom TNA), Home Office (dále jenom HO) 144/20140

¹⁷⁴ DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 227.

¹⁷⁵ MORGAN, Craig. *The British Union of Fascists in the Midlands, 1932-1940*. Dissertation thesis, University of Wolverhampton, 2008, s. 40-42; COUPLAND, Philip M. „Left-Wing Fascism in Theory and Practise“ In. COPSEY, Nigel – RENTON, Dave (eds.) *British Fascism, the Labour Movement and the State*. London : Palgrave MacMillan, 2005, s. 97-103.

¹⁷⁶ GOTTLIEB, J. *Feminine Fascism...*, s. 52.

¹⁷⁷ Součástí delegace byla i Mosleyho první manželka Lady Cynthia Curzon, „Cimmie“, dcera někdejšího britského ministra zahraničních věcí Lorda Curzona. Jako bývalá Labouristka se proti fašismu ostře vymezovala a dělala maximum proto, aby se ho vzdal i její manžel, avšak neúspěšně. Mezinárodní fašistická výstava byla jedna z mála příležitostí, kde se zúčastnila akce organizované fašisty. Bohužel, bylo to i jedno z jejích posledních veřejných vystoupení. V květnu 1933 zemřela po operaci peritonitidy po akutním zápalu slepého střeva.

¹⁷⁸ DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 232.

¹⁷⁹ *The Blackshirt*, No. 05, 17th April 1933, s. 1.

fašismu.¹⁸⁰ Před britskou veřejností však pochopitelně kladli důraz na to, že hájí výlučně britské zájmy a že jsou přísně britským hnutím. Později vyslal Mosley delegaci BUF také na 5. stranický kongres NSDAP (*Reichsparteitag des Sieges*), který se konal mezi 30. srpnem a 3. říjnem 1933 v Norimberku.¹⁸¹

Na Mezinárodní fašistické výstavě byla dohodnuta i finanční podpora Mussoliniho ve prospěch BUF. Duce pak v následujících letech posílal do Británie velké částky, bez nichž by Mosleyho hnutí mohlo mít finanční problémy. Na jaře 1933 dostal Mosley první kufřík plný peněz různých evropských měn v hodnotě 5000 liber (dnes v přepočtu přibližně 170 000 liber). Podle všeho posílal Mussolini BUF ročně částky až do výše 60 000 liber (dnes 2 milióny liber).¹⁸² Mosley to ale až do smrti popíral.¹⁸³

Po návštěvě Říma se Mosley rozhodl zorganizovat první pochod BUF. V červnu 1933 pochodovalo Londýnem přes tisíc „černokošiláčů.“¹⁸⁴ O něco později, v listopadu 1934, vyšlo i první číslo nového týdeníku BUF, *Fascist Week*.¹⁸⁵

V prvních letech existence měla BUF i nezanedbatelnou podporu na venkově. Hnutí si vytvořilo relativně silnou zemědělskou politiku. Jeden z významnějších členů hnutí byl Jorian Edward Ford Jenks, farmář ze Sussexu s univerzitním titulem z Oxfordu. Jenks často psal o agrární politice do fašistického tisku, kde obhajoval organické („bio“) pěstování plodin. Dalším významným členem hnutí byl Robert Saunders, farmář z Dorsetu, který se stal i oblastním velitelem BUF v Devonu.¹⁸⁶

Mosley doufal, že by na venkově mohl získat silnou základnu. V létě 1933 se rozhodl, že získá politický kapitál z „válek o desátek“ (*Tithe wars*). Známý se stal především incident, během něhož fašisté navzdory varování policie obsadili farmu

¹⁸⁰ Detailně se zabíral touto koncepcí Gary Love ve své vynikající studii. LOVE, Gary: 'What's the Big Idea?': Oswald Mosley, the British Union of Fascist and Generic Fascism. In.: *Journal of Contemporary History*, vol. 42, No. 3, 2007, s. 447 – 468. Za tuto svoji práci získal Gary Love cenu *George L. Mosse Prize* v roce 2007.

¹⁸¹ Součástí delegace byli i Alexander Raven-Thomson, William Joyce a Unity Mitford. GRIFFITHS, Richard. *Fellow Travellers of the Right: British Enthusiasts for Nazi Germany*. London : Constable, 1980, s. 55.

¹⁸² DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 235-236.

¹⁸³ MOSLEY, Oswald. *My Life*. London : Thomas Nelson and Sons LTD, 1968, s. 358-377.

¹⁸⁴ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 68

¹⁸⁵ *Fascist Week*, No. 1, 10th-16th November 1933

¹⁸⁶ Hodný zmínky je Robert Saunders zejména proto, že ve své pozůstalosti zanechal kompletní záznamy BUF ve svém obvodu včetně veškeré korespondence. Jeho fond drží Sheffield University Library a je významným pramenem ke studiu lokálních dějin BUF. Obsahuje celkem 44 šanonů, 20 knih a asi 69 různých pamfletů a plakátů. Sheffield University Library Special Collection, MS 119, Robert Saunders Papers.

spisovatelky Doreen Wallaceové nedaleko Worthamu v Suffolku, která odmítla desátek zaplatit. Když k ní církev poslala výběrčího desátků, našel dotyčný kolem farmy barikádu a za ní přibližně padesát fašistů, odhodlaných bránit se za každou cenu.¹⁸⁷ Členové BUF vydrželi šestnáct dní, dokud z Londýna nedorazily policejní posily, jež devatenáct z nich zatkly.¹⁸⁸

Rok 1933 byl důležitý i z jiného hlediska. Mosleymu se totiž podařilo získat do BUF několik významných členů. Do hnutí vstoupili v roce 1933 doktor Robert Forgan, Ian Hope Dundas, Alexander Raven-Thomson, Arthur Kenneth Chesterton nebo William Joyce. Dr. Robert Forgan, člen britského parlamentu v letech 1929-1931,¹⁸⁹ byl rekrutem z levice, který Mosleyho následoval z ILP do *New Party* a pak i do BUF. S Mosleyem byli dobří přátelé, dokonce se stal kmotrem Mosleyho syna Michaela narozeného v roce 1932.¹⁹⁰ Ian Hope Dundas byl puntičkář,¹⁹¹ jenž se vzdal kariéry v námořnictvu, aby se stal členem BUF. V hnutí to dotáhl až na Mosleyho náčelníka štábu (*Chief of Staff*). Jeho povinností bylo zajistit hladký chod centrály BUF. Alexander Raven-Thomson, přezdívaný také „filozof hnutí“, byl naopak jakýmsi „Alfredem Rosenbergem britského fašismu.“¹⁹² Vystudoval filozofii na několika univerzitách v Británii, ve Spojených státech a v Německu a stal se odborníkem na dílo německého filozofa Oswalda Spenglera. V roce 1932 vydal filozofické dílo *Civilization as Divine Superman*,¹⁹³ ve kterém odmítl Spenglerovy teorie o neodvratitelném úpadku západní civilizace.¹⁹⁴ V době svých studií si vzal za manželku dceru německého fyzika Wilhelma Röntgena, jenž získal za objev rentgenového záření Nobelovu cenu.¹⁹⁵ Mosley si ho vážil pro jeho intelekt a ve své autobiografii o něm psal jako o „*pocitivém muži a zapáleném vlastenci*.“¹⁹⁶ Do BUF Raven-Thomson vstoupil v březnu nebo dubnu 1933 a pravděpodobně ho získal, stejně

¹⁸⁷ COHEN, Paul. The police, the home office and surveillance of the British Union of fascists. In. *Intelligence and National Security*, Vol. 1, No. 3, 1986, s. 418.

¹⁸⁸ DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 250.

¹⁸⁹ největším Forganovým úspěchem bylo prosazení instalace ventilačního systému do Dolní sněmovny britského parlamentu (*House of Commons*) v roce 1929. Poté se stal úplně marginální figurkou. Viz BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 113.

¹⁹⁰ DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 204.

¹⁹¹ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 67

¹⁹² BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 117.

¹⁹³ RAVEN-THOMSON, Alexander. *Civilization as divine superman : a superorganic philosophy of history*. London : Williams & Norgate Ltd., 1932.

¹⁹⁴ Spenglerova nejvýznamnější práce vyšla i v českém překladu. SPENGLER, Oswald. *Zánik západu. Obrisy morfologie světových dějin*. Praha : Academia, 2011.

¹⁹⁵ MCMURRAY, Matthew. Alexander Raven Thomson, Philosopher of the British Union of Fascists. In. *The European legacy: Toward New paradigms*, Vol. 17, No. 1, 2012 s. 34-35.

¹⁹⁶ MOSLEY, O. *My Life...*, s. 332. Je však známo, že v soukromí Mosley Thomsona hodně kritizoval. DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 260.

jako později Johna Becketta, sám Mosley. Raven-Thomson v žebříčku hnutí, hlavně díky své inteligenci a intelektuálním schopnostem, rychle postupoval a již v roce 1934 se stal zástupcem ředitele odpovědným za publicitu hnutí (*Deputy Director of Publicity*), o rok pak přímo ředitelem (*Director of Publicity*)¹⁹⁷ i ředitelem nového výzkumného oddělení (*Director of the Research Department*). V polovině 30. let již patřil mezi nejvlivnější členy a v březnu 1937 za BUF dokonce kandidoval v místních volbách.¹⁹⁸

Někdy ve druhé polovině roku 1933 do hnutí vstoupil také Arthur Kenneth Chesterton, bratranec známého spisovatele Gilberta Keitha Chestertona. A. K. Chesterton vyrůstal s rodinou v Jižní Africe a zpátky do Británie se dostal až v 20. letech. V roce 1915 vstoupil do britské armády a bojoval ve východní Africe, kde téměř zemřel na malárii a úplavici. Po rekonvalescenci ho v roce 1917 převedeli na západní frontu, byl vyznamenan, získal Vojenský kříž (*Military Cross*). Zkušenost z první světové války, z které vyšel jako zlomený člověk a alkoholik, byla hlavním důvodem jeho zapuzení demokracie. V 20. letech pracoval jako novinář a shodou okolností bydlel nedaleko velitelství BUF. Několikrát fašistické kasárny navštívil a dospěl k rozhodnutí, že fašismus je jediné možné řešení krize Velké Británie i jeho osobních problémů.¹⁹⁹ V listopadu vstoupil do BUF. Později se stal šéfem oddělení propagandy a jedním z prominentních členů Mosleyho hnutí.

William Joyce se narodil v Spojených státech amerických irským rodičům, kteří se záhy vrátili do Irska. Joyce byl od dětství inteligentní, ale i extrémně násilnický. V roce 1927 absolvoval na University of London s tzv. *First Class Degree*, udělovaný nejlepším studentům. Rozhodl se pokračovat v akademické kariéře a začal pracovat na doktorátu z filologie. Joyce na univerzitě tvrdě pracoval a ovládal několik anglo-saských a severských jazyků. Již během studií se zajímal o fašismus a účastnil se mítinků *British Fascisti*. V roce 1924 v jedné z rvaček s levicovými aktivisty přišel téměř o život, když na něj jeden z protivníků vytáhl břitvu a řízl ho do tváře. Joyce incident sice přežil, na tváři mu však zůstala výrazná jizva. Nikdy nepochyboval, že ti, co mu zranění způsobili, byli židovští komunisté. Joyce byl již předtím zuřivý antisemita, zjizvená tvář ho v nenávisti vůči Židům utvrdila. BF záhy opustil, protože ji považoval za málo radikální a hlavně málo antisemitskou organizaci. Když se dozvěděl o vzniku BUF, v podstatě ze dne na den

¹⁹⁷ *The Blackshirt*, No. 82, 12th November 1934, s. 1.

¹⁹⁸ MCMURRAY, M. Alexander Raven Thomson ..., s. 35.

¹⁹⁹ BAKER, David. *Ideology of Obsession: A. K. Chesterton and British Fascism*. London : Tauris Academic Studies, 1996, s. 121-122.

se vzdal slibné akademické kariéry a přidal se k Mosleyho hnutí. S jeho inteligencí a entuziasmem netrvalo dlouho a vypracoval se na vedoucího důstojníka pro západní Londýn, v roce 1934 pak na ředitele oddělení propagandy. Během druhé světové války nechvalně proslul jako „Lord Haw Haw,“ když vysílal z Německa do Británie nacistickou propagandu.²⁰⁰

Důvody pro vstup do BUF byly různé, mnohé přesvědčila Mosleyho charismatická osobnost; nezanedbatelný počet členů, jako například právě zmíněný Chesterton, Joyce nebo Raven-Thomson, vstoupil do hnutí z přesvědčení. Současníci si často všímali, že většina účastníků shromáždění BUF jsou mladí lidé. Poslanec za Konzervativní stranu sir Thomas Moore je popsal jako *„tisícovky mladých, horlivých, mužných... muži byli příkladem zdravé a inteligentní mysli ve zdravém a dobře stavěném těle, dívky temperamentní a pohledné, tvořící ukázkové páry se svými mužskými druhy. Poprvé jsem si uvědomil, že toto není žádný vrtoch... tohle je rebelie mládí proti věku, akce proti nečinnosti.“*²⁰¹ Významným, podle některých autorů dokonce nejstěžejnějším důvodem pro vstup do BUF bylo ale násilí spojované s hnutím, především pro rekruty mladší věkové kategorie.²⁰² BUF dávala agresivním a nespokojeným mladíkům obdivujícím vojenskou organizovanost Černokošiláčů možnost seberealizace, poskytovala jim dostatečné „vzrušení a adrenalin“ a pocit spolunáležitosti.

Násilníci, anebo šikanování?

Vytvoření disciplinované, uniformované polovojenské jednotky bylo Mosleyho prioritou od dob jeho působení v *New Party*. Sám tvrdil, že zkušenost s násilnou, organizovanou levicovou opozicí z dob mítinků *New Party* byla důvodem pro vytvoření polovojenských jednotek. Když Mosley opustil v květnu 1930 *Labour Party* a o několik měsíců později založil *New Party*, množství řadových příznivců labouristů, především dělnického původu, tento krok vnímalo jako zradu levicových ideálů. Mosley se stal terčem jejich neskrývané nenávisti i fyzických útoků. Jako klíčový okamžik při

²⁰⁰ COLE, John Alfred. *Lord Haw-Haw: the full story of William Joyce*. London: Faber, 1987; FARNDAL, Nigel. *Haw-Haw: the tragedy of William and Margaret Joyce*. London: Pan, 2006; KENNY, Mary. *Germany Calling: A Personal Biography of William Joyce, Lord Haw Haw*. Dublin: New Island, 2004.

²⁰¹ *The Times*, 25th April 1934, s. 6.

²⁰² THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 67.

rozhodnutí zorganizovat polovojské jednotky sám často citoval incident z Rag Market v Birminghamu, kde se těsně před volbami v říjnu 1931 konal mítink *New Party*.²⁰³

John Strachey, labouristický politik a spisovatel, prohlásil, že britský fašismus se zrodil na shromáždění *New Party* v Ashtonu v květnu 1931, když rozbouřený dav znemožnil Mosleymu vystoupit s projevem. Mosley měl tehdy pronést známý výrok: „*Tohle je dav, který od války zabránil udělat v Anglii cokoli.*“²⁰⁴ Harold Nicolson, diplomat, spisovatel, člen *New Party* a později i parlamentu za labouristy, zasadil zrod britského fašismu do pozdějšího období, konkrétně do útoku na Mosleyho v Glasgowě v září 1931.²⁰⁵ Oba měli v jistém smyslu pravdu. Krátce po volbách v říjnu 1931 vznikla Mosleyho osobní tělesná stráž, tzv. *Biff Boys* (Ranaři, Rváči). *Biff Boys* pocházeli z řad NUPA, mládežnické organizace *New Party*, z níž se pak stal zárodek samotné BUF.²⁰⁶

Členové BUF se vždy snažili prezentovat se jako oběti násilí a své činy popisovali jako obranné akce. Ani historikové nejsou jednotní v názoru na původce konfliktů. Situace byla mnohem složitější a určení jediného jednoznačného viníka zřejmě nebude možné. Samotné policejní zprávy, které MI5 vytvářela pro ministerstvo vnitra (*Home Office*) indikují, že fašisté byli častokrát oběťmi, které se snažily bránit, než tvůrci násilí.²⁰⁷

Existuje i několik pádných argumentů svědčících v neprospěch fašistů. Thurlow upozorňuje na používání různých boxerů a kovových tyčí na jejich prvních mítincích v letech 1932 a 1933 (i když je později Mosley výslovně zakázal).²⁰⁸ Tuto informaci převzal od Colina Crosse²⁰⁹ a ten ve své knize neuvádí zdroj, ze kterého tuto informaci čerpal. Vážný důvod zpochybňovat tento údaj však neexistuje. O násilnické povaze BUF

²⁰³ „*Tohle byl důvod proč jsem vytvořil „Černokošiláče,“ aby jsme zabránili organizovanému násilí „Červených“ a jejich snaze o zamezení práva na svobodu projevu.*“ MOSLEY, O. *My Life...*, s. 301-302; K incidentu na Rag Market viz také WORLEY, Matthew. *Why Fascism? Sir Oswald Mosley and the Conception of the British Union of Fascists*. In. *History*, Vol. 96, No. 321, 2010, s. 74. O incidentu informovali také britské média. *The Times*, 19th October 1931, s. 3.

²⁰⁴ STRACHEY, John. *The Menace of Fascism*. London : Gollancz, 1933, s. 161.

²⁰⁵ NICOLSON, Nigel (ed.) *Harold Nicolson: Diaries and Letters*, v. 1. , 1930-9, London : Collins. 1966-68, s. 91.

²⁰⁶ LAWRENCE, Jon. *Fascist violence and the politics of public order in inter-war Britain: the Olympia debate revisited*. In. *Historical Research*, Vol. 76, No. 192, May 2003, s. 245.

²⁰⁷ V podstatě všechny fondy týkající se BUF obsahují policejní správy o násilí na mítincích, pochodech podobně. Nejkompletnější správa je „*Disorder at Public Meetings etc.*“ TNA HO 144/20143. Obsahuje sice nekompletní, ale rozsáhlý souhrn nepokojů od 1. ledna 1934 až po 24. září 1938.

²⁰⁸ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 68

²⁰⁹ CROSS, Colin. *The Fascists in Britain*. London : Barrie and Barkliff, 1961, s. 70.

svědčí i časté incidenty a násilí vůči oponentům z BF i IFL.²¹⁰ Dne 23. července 1933, když se nákladní auto se členy BF vracelo z židovské demonstrace proti nástupu nacistů k moci v Hyde Parku, kterou se snažili přerušit, projelo i kolem velitelství BUF. Členové BF cestou nadávali na Mosleyho a vykřikovali dehonestující hesla směrem k budově BUF. Mosleyho hnutí zorganizoval jako pomstu útok na velitelství BF na Stanhope Gardens číslo 22 v Londýně. Padesát až šedesát mužů rozbilo okno v dolním patře, vlezlo do budovy, rozbilo veškerý nábytek a vyházelo dokumenty. Čtyři přítomní členové BF, včetně jedné ženy, skončili v nemocnici.²¹¹ V říjnu 1933 podniklo na 150 Mosleyho mužů útok na mítink IFL, přičemž použili gumové obušky a boxery.²¹² Rovněž agresivní rétoriku členů Mosleyho hnutí na stránkách jejich periodik, nebo projevy řečníků na ulicích lze považovat za provokační. V listopadu 1933 se fašističtí pořadatelé na mítinku BUF na Ruskin College v Oxfordu ukázali v pravém světle. Podle policejních zpráv zakročili proti protestujícím neobvykle tvrdě. Házeli je dolů ze schodů, tloukli jim hlavami o kamennou podlahu a několik lidí vyvedli ze sálu tím, že jim vrazili prsty do nosu a odtáhli je pryč.²¹³

Zanedlouho byly v BUF vytvořeny tzv. *Defence Force* (Obranné síly). V rámci *Defence Force* pak byly pod vedením Erica Hamiltona Piercyho vytvořena zvláštní jednotka *'I' Squad*. Ta sloužila jako Mosleyho osobní stráž a její členové se považovali za elitu mezi elitou. V běžné službě byli rozděleni do čtyř jednotek po devíti mužích a jejich hlavním úkolem bylo chránit Mosleyho na shromážděních. Od řadových „černokošiláčů“ se lišili odlišnými uniformami a také tím, že na mítinky přijížděli obvykle v obrněných nákladních vozech.²¹⁴ Příslušníci *Defence Force* často aktivně vyhledávali bitky a násilí.²¹⁵

Na podzim roku 1933 si BUF pronajala impozantní budovu Whitelands Teachers Training College v londýnské čtvrti Chelsea. Proměnili ji na „Černý dům“ (*Black House*), intelektuální, organizační a společenské centrum, „srdce“ BUF.²¹⁶ Vedoucí představitelé

²¹⁰ Podobně se vyjádřil také Stephen Cullen. CULLEN, Stephen M.: Political Violence: The Case of the British Union of Fascists. In.: *Journal of Contemporary History*, Vol. 28, No. 2 (Apr. 1993), s. 247.

²¹¹ GOTTLIEB, J. *Feminine Fascism...*, s. 24. THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 65.

²¹² TILLES, Daniel. Bullies or Victims? A Study of British Union of Fascists Violence. In: *Totalitarian Movements and Political Religions*, Vol. 7, No. 3, s. 331.

²¹³ *Police report, Fascist meeting in Oxford, 3rd November 1933*, TNA HO 144/20141

²¹⁴ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 68.

²¹⁵ DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 229.

²¹⁶ KOVÁŘ, M. – SOUKUP, J. Sir Oswald Mosley a neúspěšný projekt ..., s. 55

hnutí zde měli kanceláře a neustále tu bylo přítomno přibližně 50 až 200 „černokošiláčů“ z *I' Squad*, organizovaných podle vojenského řádu a podléhajících přísné disciplíně.

V listopadu 1933 vyhodnotilo ministerstvo vnitra situaci jako potenciálně nebezpečnou a rozhodlo se sledovat a systematicky shromažďovat informace o fašismu v Británii. Toto opatření bylo namířeno především vůči aktivitám BUF a Mosleyho hnutí bylo i hlavním cílem sledování.²¹⁷

Lord Rothermere

Z pohledu BUF bylo nejvýznamnější událostí začátku roku 1934 rozhodnutí lorda Rothermera podpořit Mosleyho hnutí, ohlášené titulkem *Daily Mail* „Sláva černokošiláčům!“ (*Hurrah for the Blackshirts!*).²¹⁸ Harold Sidney Harmsworth, první vikomt Rothermere byl velmi úspěšný majitel novin a průkopník bulvárního žurnalistu v Británii. Vytvořil známé noviny *Daily Mail* i *Daily Mirror*, z nichž se staly jedny z nejprodávanějších tiskovin v zemi.²¹⁹ Rothermere obdivoval Hitlera i Mussoliniho, a byl to právě Mussolini, kdo ho přesvědčil, aby podpořil BUF.²²⁰ V době jeho podpory Mosleyho hnutí ovládal Rothermere *Daily Mail*, *Sunday Dispatch*, *Evening News* a několik desítek provinčních novin a časopisů. Rothermerův tisk velebil BUF jako moderní, mužné a vlastenecké hnutí. *Daily Mail* psal 15. ledna 1934: „*Hnutí černokošiláčů je organizovanou snahou mladší generace prolomit smrtelný stisk senilních starých politiků.*“²²¹ Následovala systematická kampaň, ve které se *Sunday Dispatch* proměnil v „domácí“ periodikum BUF.²²² Obsahoval rubriky jako „Co dělají černokošiláči,“ nebo biografie vedoucích osobností hnutí. Čtenáře nabádali rovněž ke vstupu do hnutí. V dubnu 1934 nabídly *Sunday Dispatch* a *The Evening News* v soutěži o nejlepší esej „Proč mám rád černokošiláče“ ceny v podobě finanční hotovosti

²¹⁷ *The Memorandum by the Home Secretary, 23 November 1933*, TNA HO 45/25386. První správu o činnosti hnutí připravilo Speciální oddělení už 22. ledna 1934. Viz *Special Branch report, 22nd January 1934*, TNA HO 45/25386.

²¹⁸ „Hurrah For The Blackshirts“ In. *Daily Mail*, 15th January 1934, s. 1. Mosley o Rothermereově podpoře hnutí viz MOSLEY, O. *My Life...*, s. 343-344.

²¹⁹ CURRAN, James – SMITH, Anthony – WINGATE, Pauline. *Impacts and influences: essays on media power in the twentieth century*. London : Meuthen, 1987, s. 29. Taky CONBOY, Martin. *Journalims in Britain: a historical introduction*. London : SAGE, 2011.

²²⁰ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 69

²²¹ *Daily Mail*, 15th January 1934, s. 1

²²² PUGH, M. *'Hurrah for Blackshirts!'* ..., s. 150.

i volných lístků na velké shromáždění BUF.²²³ Vítězové soutěže psali „Černokošiláči stavějí krále a zemi nad osobní zájmy. Žádná strana dosud neudělala tolik pro dobro společnosti.“ a „Mám rád černokošiláče, protože hájí jednotu impéria, znovunastolení britské prestiže a probuzení hrdosti britské veřejnosti na svůj národ.“²²⁴ *Sunday Dispatch* dokonce vyhlásil soutěž o fotografii nejkrásnější ženy v uniformě BUF.²²⁵

Mosleyho hnutí se rychle rozvíjelo. V lednu 1934 se centrála ženské sekce BUF přesunula na adresu Lower Grosvenor Place číslo 12.²²⁶ Mít vlastní sídlo bylo pro fašistky důležité, protože, jak zmiňuje věstník centrály BUF *Fascist Headquarters Bulletin*, „ženám nadále není dovoleno vstupovat do budovy centrály, kromě speciálních příležitostí, kdy se budou pořádat kurzy pro všechny nebo koncerty. Pro tyto případy budou zvlášť vydávány povolení.“²²⁷ Tento zákaz byl bezpochyby dílem Neila Francis-Hawkinse, který věřil, že ženy muže vyrušují a odhánějí od práce. Co je však z hlediska rozvoje hnutí i propagandy BUF důležitější, od března 1934 ženská sekce začala vydávat čtrnáctideník *The Woman Fascist*, „průbojně malé noviny, které se budou věnovat novinkám a problémům, typickým pro ženské členy.“²²⁸

Začátkem roku 1934 se Mosley rozhodl i výrazně zlepšit „kvalitu“ členů BUF. Hned 1. ledna byl založen tzv. „Lednový klub“ (*January club*). Kromě Mosleyho se na jeho založení podíleli především major Yeats Brown, bývalý důstojník britské armády v Indii a později autor známých knih *The Lives of a Bengal Lancer* nebo *Winged Victory*, Dr. Robert Forgan, sir Donald Makgill a kapitán Luttmann Johnson. Všichni byli buď členy BUF, nebo měli s Mosleym blízké vztahy. Luttmann Johnson se stal sekretářem a britský básník, spisovatel a historik sir John Squire prvním předsedou klubu.²²⁹ *January club* byl neformální klub pro přední politiky, bohaté podnikatele a britskou smetanou obecně. Důvodem jeho existence byla snaha dát fašistům možnost v neformální atmosféře při večeři nebo drinku diskutovat s vedoucími osobnostmi národa a přesvědčit je o správnosti fašistických metod a cílů. Sir John Squire v *The Times* napsal, že *January club* nebyl fašistickým klubem a byl otevřený pro „členy všech stran, kteří sympatizovali

2. ²²³ *Police report 30th April 1934*, TNA HO 144/20140, taky *Sunday Dispatch*, 22th April 1934, s.

²²⁴ PUGH, M. *'Hurrah for Blackshirts!'* ..., s. 150.

²²⁵ *Police report 30th April 1934*, TNA HO 144/20140

²²⁶ *Police Report 30 April 1934*, TNA HO 144/20140

²²⁷ GOTTLIEB, J. *Feminine Fascism...*, s. 52.

²²⁸ *The Blackshirt*, No. 48, 23rd March 1934, s. 3.

²²⁹ PUGH, M. *'Hurrah for Blackshirts!'* ..., s. 146.

s fašistickým hnutím a věřili, že současný demokratický systém vlády v této zemi se musí změnit.²³⁰ Mosley si uvědomoval, že politickou moc nezíská přímočaře a že bude potřebovat i spřízněné konzervativní poslance – koneckonců, k podobným koalicím se uchýlili nacisté v Německu i Mussoliniho fašisté. *January club* měl být platformou, kde si měli sympatizující konzervativci zvyknout na myšlenky fašismu a korporativního státu.

Setkání klubu navštívilo během jeho existence přibližně 350 lidí a mezi členy patřili například i poslanci za Konzervativní stranu jako Alan Lennox-Boyd, Hugh Molson, vikomt Lymington a poslanec za *National Labour* sir Ernest Bennett (William Scott a Duncan Sandys, se pak stali poslanci ve volbách z roku 1935). Mezi další významné členy klubu patřili blízcí přátelé Winstona Churchilla sir Edward Spears a lord Lloyd,²³¹ generál sir Hubert Gough, George Pitt-Rivers, F. J. Rennell-Rodd, John Beckett, Harold Goad, sir Charles Petrie, Francis Yeats-Brown, G. Ward Price, Douglas Jerrold a samozřejmě, lord Rothermere.²³² Forgan naléhal na Luttman-Johnsona, aby do klubu přijal i menší podnikatele, díky kterým mohla BUF získat finanční podporu pro své fungování. Setkání klubu nakonec získalo pozornost jistého počtu podnikatelů, v několika případech i majitelů velkých firem. Kolik finanční pomoci díky tomu BUF získala, není zřejmé.²³³ MI5 vznik klubu zaregistrovala a monitorovala jej.²³⁴ Zajímaly ji především Mosleyho kontakty na bývalé i současné armádní důstojníky. Tajná služba však nenašla žádné náznaky výraznější podpory Mosleyho hnutí v parlamentu.

Studentské spolky, letecký klub, nárůst členství a první problémy

Britská unie fašistů se snažila prosadit i v jiných oblastech. V roce 1934 fašisté založili několik studentských spolků na různých univerzitách, včetně *University of London* a *University of Birmingham*.²³⁵ Kromě toho zakládali mládežnické spolky při státních školách jako *Stowe School Youth Group*, *Winchester College Youth Group*, *Beaumont College Youth Group*, nebo *Worksop College Youth Group*.²³⁶ Mosley, sám

²³⁰ *The Times*, 22nd March 1934, s. 5.

²³¹ JONES, Nigel H. *Mosley*. London : Haus, 2004, s. 87.

²³² PUGH, M. *'Hurrah for Blackshirts!'* ..., s. 146.

²³³ Tamtéž, s. 147.

²³⁴ *Police report 30th April 1934*, TNA HO 144/20140.

²³⁵ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 70.

²³⁶ *Police report 15 February 1934*, TNA HO 144/20140.

bývalý vojenský pilot *Royal Flying Corps*, sdílel Rothermereovu fascinaci létáním. BUF proto založila v Gloucestershire také fašistický letecký klub.²³⁷

Přibližně v dubnu 1934 se objevilo také nové, doplněné vydání *The Greater Britain*. Mosley v něm prohlásil, že jeho ekonomický program byl obecně akceptován a částečně i implementován prezidentem Rooseveltem v USA jako způsob boje s nezaměstnaností.²³⁸ Spolu s lordem Rothermerem založil Mosley i *New Epoch Products Limited*, společnost na výrobu a distribuci cigaret. Podle plánu měli cigarety distribuovat prostřednictvím poboček BUF po celé zemi. Mosley se stal předsedou společnosti, Ian Hope Dundas ředitelem.²³⁹ Tato společnost měla být jedním z prostředků, díky kterým se BUF měla stát finančně nezávislou. Mosley plánoval z *New Epoch Products Limited* udělat obrovské průmyslové impérium, které by zahrnovalo průmyslovou výrobu, bankovníctví, maloobchod i finanční služby. Když měl ale Rothermere dát 70 000 liber jako vstupní kapitál, rychle si to rozmyslel a celý projekt padl.

Mosleyho snahy, především však Rothermereova kampaň na podporu BUF, přinesly své ovoce a počet členů hnutí rapidně stoupl. Podle odhadu *News Chronicle* ze 6. února 1934 činil počet členů v tomto měsíci 17 000.²⁴⁰ Po několikaměsíční kampani v Rothermerově tisku se počet členů BUF rozrostl podle vládních odhadů až na 50 000,²⁴¹ což byl také absolutní vrchol, jehož Mosleyho hnutí během osmileté existence dosáhlo. V roce 1934 do hnutí vstoupilo rovněž několik dalších významných členů, zejména John Beckett a W. E. D. Allen. John Beckett byl jedním z rekrutů, kteří přišli do BUF z levé části politického spektra. Byl členem ILP a pak i Labour Party, za niž byl v letech 1924 a pak 1929 zvolen i do parlamentu. Byl blízkým spolupracovníkem Clementa Attleeho.²⁴² Do obecného povědomí vstoupil především díky incidentu během rokování o politických vězních v Indii v Dolní sněmovně. Na protest proti suspendování jiného labouristického

²³⁷ *Police report 30th April 1934*, TNA HO 144/20140.

²³⁸ MOSLEY, Oswald. *The Greater Britain*. London : BUF publications, 1934, s. 1-3.

²³⁹ *Report on NEW EPOCH PRODUCTS LIMITED*, TNA HO 144/20141. S koncem Rothermereovy podpory hnutí skončil i tento Mosleyho záměr.

²⁴⁰ WEBBER, G. C. Patterns of Membership and Support for the British Union of Fascists. In: *Journal of Contemporary History*. Vol. 19, No. 4, *Reassessments of Fascism* (Oct. 1984), s. 577. *News Chronicle* uvedli přesněji údaj 17707. Někteří badatelé toto číslo zpochybňují jako příliš malé, no vzhledem k tomu, že v té době trvala kampaň Rothermereového tisku méně než čtyři týdny se přikláním k tomu, že tento údaj je poměrně přesný. Ellen Wilkinson a Edward Conze ve své knize *Why Fascism?* z roku 1934 uváděli počet členů v únoru 20000. WILKINSON, Ellen – CONZE, Edward. *Why Fascism?* London: Selwyn & Blount, 1934.

²⁴¹ TNA HO 144/20142. Přesné údaje o počtech členů BUF se nezachovaly. Zřejmě nejpresnější údaje poskytují právě policejní správy Home Office.

²⁴² Detailněji BECKETT, Francis. *Rebel Who Lost His Cause: The Tragedy of John Beckett MP*. London : London House, 1999.

poslance se zmocnil obřadního žezla a odmítl je vydat, dokud ho nezpacifikovala ochranka.²⁴³ Když byl jako člen *Independent Labour* v roce 1931 ve volbách poražen, skončil s aktivní politikou. Po návštěvě Itálie ale změnil názor a přidal se k BUF. William Edward David Allen byl jenom o dva roky mladší než Mosley. Zdědil prosperující rodinnou firmu, ale podnikání ho nezajímalo. V roce 1922 neúspěšně kandidoval ve volbách. O sedm let později se mu ale podařilo stát členem parlamentu za západní Belfast, když kandidoval za Unionistickou stranu.²⁴⁴ Hodně cestoval, byl dopisovatelem *The Daily Telegraph* pro Střední východ a v době, kdy vstupoval do BUF, již vydal čtyři knihy. V BUF psal pod pseudonymem James Drennan.²⁴⁵

Ne vše ale šlo Mosleymu hladce a vyskytly se i první potíže. Navzdory všem předchozím konfliktům došlo v červnu 1934 k dalším jednáním o možnosti sjednocení mezi zbytkem BF a BUF. Christopher Bruce Wilson²⁴⁶ se dohodl s Mosleym na tom, že BUF pohltí BF za 500 liber, které měl Mosley věnovat na vyrovnání dluhu.²⁴⁷ V poslední chvíli však znova zasáhla Lintorn-Ormanová, jež – evidentně pod vlivem alkoholu – přerušila jednání Velké fašistické rady BF, a zabránila tak definitivnímu sloučení organizací.

Hlavním problémem se ukázala především tvrdá opozice vůči fašistům. Ministerstvo vnitra (*Home Office*) jen v roce 1933 evidovalo třicet akcí, při nichž došlo k výtržnictví a do nichž byli fašisté nějakým způsobem zapleteni.²⁴⁸ Dne 11. května 1934 měl John Beckett v rámci květnového turné po Británii vystoupit u Monumentu v Londýně, nepřátelský dav mu ale vůbec neumožnil řečnit a mezi fašisty a opozicí (především komunisty) se strhla bitka. Becketta musela zpět do centrály BUF eskortovat policie.²⁴⁹ Podobně Beckett dopadl i o pár dní později, když se vrátil do svého starého volebního obvodu v Gateshead. Přibližně 3000 antifašistů ho za výkřiků „zrádce“ doslova

²⁴³ BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 113.

²⁴⁴ Ulster Unionist Party, konzervativní strana v Severním Irsku.

²⁴⁵ Např. DRENNAN, James. *B.U.F. Oswald Mosley and British Fascism*. London : John Murray, 1934, ale taky množství článků v tisku BUF.

²⁴⁶ V záznamech Home Office se vyskytuje jméno Christopher Bruce Wilson, ke kterému jsem se přiklonil také v textu. Viz *Possibilities of the merging of the British Union of Fascists and British Fascists, 13th July 1934 Report*, TNA HO 144/20142. Richard Thurlow ale ve své knize uvádí „plukovníka Henry Wilsona“ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 65. Neuvádí ale žádný zdroj, předpokládám proto, že jde o překlep profesora Thurlowa.

²⁴⁷ *Possibilities of the merging of the British Union of Fascists and British Fascists, 13th July 1934 Report*, TNA HO 144/20142

²⁴⁸ 5. leden; 5., 11., 26. a 27. březen; 30. duben, 7., 14., 26., 31. květen; 2. červen; 20., 26., a 29. červenec; 27. srpen; 9. a 10. září; 2., 5., 6., 7., 8., 12., 13., 20. a 25., říjen; 9., 12. a 24. září a 17. prosince. *Details of Disorders during year 1933 in which Fascist have been concerned*, TNA HO 45/25386.

²⁴⁹ *Fascist Violence Report, 13th May 1934*, TNA HO 144/20140

vyhnalo pryč. Při jeho dalším vystoupení v Newcastleu se shromáždilo dokonce 5000 antifašistů. V Leicestru naopak několikatisícový dav neumožnil A. K. Chestertonovi ani se dostat k pódiu.²⁵⁰

Také v rámci samotného hnutí se objevily první problémy. V dubnu 1934 byla odvolána lady Esther Makgillová, spoluzakladatelka *January Club*, z pozice vedoucí důstojníčky ženské sekce BUF. Nahradila ji její původní asistentka, Mary Richardsonová. Když najatá účetní prověřila záznamy a účetní knihy, zjistila, že lady Makgill využívala peníze hnutí téměř výlučně pro vlastní obchody.²⁵¹ Později byla obviněna ze zpronevěry ještě v jiných případech, byla odsouzena a vzata do vazby.

Hnutím otřásl i sexuální skandály. Pobočka BUF v londýnském Brixtonu musela být přesunuta na jinou adresu, „jako následek podaných stížností.“²⁵² Budova v pronájmu byla ve „špinavém a nehygienickém stavu a majiteli nemovitosti bylo vícekrát hlášeno, že muži i ženy zde obvykle spolu spali.“²⁵³ Čtyři členky hnutí byly pro své „nemorální chování“ z BUF vyloučeny. Jak podotkla Julie Gottliebiová, muži, kteří museli být nevyhnutně alespoň „doplňkem“ těchto „nemorálností“, vyloučení nebyli.²⁵⁴ Skandály se ale neomezily jenom na řadové členy hnutí. Podle policejních zpráv navázali E. H. Piercy a první manželka Williama Joyce intimní kontakty. Piercy byl následně nenápadně odvelen jako „hlavní inspektor poboček“ mimo Londýn.²⁵⁵

Navzdory skandálům a potížím byla první polovina roku 1934 nejúspěšnějším obdobím celé osmileté existence Mosleyho hnutí. BUF měla podporu Rothermerea, byla financovaná štědrými dary od Mussoliniho i od domácích politiků a podnikatelů, fašisté byli povzbuzeni domnělou nízkou důvěrou v politický systém země a přesvědčení, že nástup jejich vůdce k moci je jenom otázkou času. Z tohoto hlediska Mosley jistou hrozbu pro vládu i demokracii v zemi přece jenom představoval. Uvědomovala si to i britská tajná služba MI5. Systematické sledování BUF začala v dubnu 1934,²⁵⁶

²⁵⁰ 30th April 1934 Report, TNA HO 144/20140

²⁵¹ GOTTLIEB, J. *Feminine Fascism...*, s. 52.

²⁵² 30th April 1934 Report, TNA HO 144/20140

²⁵³ Tamtéž.

²⁵⁴ GOTTLIEB, J. *Feminine Fascism...*, s. 55.

²⁵⁵ Tamtéž.

²⁵⁶ Již na konferenci v listopadu 1933 Sir Vernon Kell, zakladatel a první vedoucí britské tajné služby MI5, podotkl, že je nutné o BUF soustředit více informací. Jeho tým byl ale zredukován na 30 lidí, kteří se soustředili především na Komunistickou stranu Velké Británie (*Communist party of Great Britain, CPGB*). Na sledování BUF prozatím neměl dostatek financí. Až později si ministerstvo vnitra uvědomilo, že zprávy policie jsou nedostatečné a přidělilo Kellovi více financí. *The Memorandum by the Home*

informacemi o fašistech ale MI5 disponovala už dříve. O BUF je konkrétně informovali W. E. D. Allen, jeden z Mosleyho nejbližších spolupracovníků, a kapitán P. G. Taylor. Kromě nich byl informátorem zřejmě i William Joyce, jisté to však není. Dohady podporuje fakt, že Joyce byl dobrým přítelem Maxwella Knighta,²⁵⁷ důstojníka MI5, který se později stal předlohou pro agenta „M“ z bondovek a který měl svého agenta také v Komunistické straně Velké Británie (*Communist Party of Great Britain, CPGB*).²⁵⁸ Mosley sám pravděpodobně o sledování věděl, nepřikládal tomu ale velký význam.

Zlom: Shromáždění v Olympii

BUF se díky vlně zájmu rozpoutaného Rothermereovým tiskem postupně dostávala z temné obskurity na výsluní politické scény. Úspěšný vzestup hnutí měl být v roce 1934 korunován třemi velkolepými shromážděními v Londýně: v *Royal Albert Hall* v dubnu, v hale Olympia v červnu a ve White City Stadium v londýnském Wembley v srpnu. Mosley cítil příležitost na další rozšíření členství a posílení své organizaci natolik, aby se stala důležitým hráčem v britské politice. První velké shromáždění, v londýnské hale *Royal Albert Hall*, 22. dubna 1934 dopadlo z pohledu BUF výborně.²⁵⁹ Černokošiláči dokázali halu vyprodat, přišlo něco mezi 8000 až 9000 sympatizanty hnutí.²⁶⁰ Mosleyho řeč byla přijata velice pozitivně, o shromáždění široce referoval tisk a nevyskytly se žádné nepokoje ani protesty ze strany antifašistů.²⁶¹

Další, mnohem grandióznější, shromáždění se mělo konat 7. června téhož roku ve výstavním centru Olympia s kapacitou 13 000 diváků. BUF a Rothermereův tisk propagovaly akci dlouho dopředu. Shromáždění v Olympii mělo být fašistickým

Secretary, TNA HO 45/25386. Pro víc informací k sledování BUF viz zejména COHEN, Paul. *The police, the home office...*, s. 416-434.

²⁵⁷ HOPE, John. *Fascism, the Security Service and the Curious Careers of Maxwell Knight and James McGuirk Hughes*. In. *Lobster*, 22, Bez datumu vydání, s. 1-22, HOPE, John. *Surveillance of Collusion? Maxwell Knight, MI5 and the British Fascisti*. In. *Intelligence and National Security*, Vol. 9, No. 4., 1994, s. 651-675.

²⁵⁸ BECKETT, F. *Rebel Who Lost His Cause...* s. 139-140. Domněnky o spolupráci Knighta s Joycem nejsou úplně nepodloženy. Existuje seriózní důvod se domnívat, že Joyce Knighta skutečně informoval. Tuto teorii podporuje i fakt, že když agenti MI5 přišli k Joyceovmu domu 1. září 1939, aby ho zatkli, našli ho prázdný. Joyce již 26. srpna Británii opustil, protože se obával zatknutí. O plánovaném zatýkání ale věděl jen malý počet pracovníků MI5 včetně Knighta. Podle dohadů Knight Joycea varoval předem. Viz. FARNDAL, N. *Haw-Haw: the tragedy...*, s. 299-303; KENNY, Mary. *Germany Calling...*, s. 320-325.

²⁵⁹ *The Times*, 23rd April 1934, s. 16.

²⁶⁰ *Police report 30th April 1934*, TNA HO 144/20140, viz taky PUGH, M. *'Hurrah for Blackshirts!'* ..., s. 152.

²⁶¹ COHEN, Paul. *The police, the home office...*, s. 419.

triumfem a ukázkou mobilizačního potenciálu BUF. Pro diváky byla připravená velkolepá podívaná, vrcholem celého večera měl být projev Oswalda Mosleyho. Policie byla o střetnutí dobře informována z více zdrojů. Čekala i antifašistickou opozici, která se na shromáždění rovněž chystala.²⁶² Komunisté měli údajně dokonce „*chystat něco velkého*.“²⁶³ Dne 17. května uveřejnil *Daily Worker* první velkou výzvu na protidemonstraci.²⁶⁴ O několik dní později, 28. května, *Daily Worker* psal, že dělníci, kteří přijdou k Olympii, uvidí „*stovky Rolls-Royceů a dalších luxusních aut – pro[dělnickou – J.D.]třidu to bude zřetelná ukázka toho, co za lidi potřebují fašismus, aby ochránili své dividendy*“²⁶⁵ Podle zpráv Zvláštního oddělení vůdci Komunistické strany Velké Británie instruovali své členy, aby za každou cenu získali lístky na vstup do haly. Nejčastěji to dělali tak, že psali do *Daily Mail* do soutěže „Proč mám rád Černokošiláče.“²⁶⁶ Téhož dne, 28. května, informovali agenti Zvláštního oddělení své nadřízené, že komunisté rozdávají svým členům uniformy BUF, aby se dostali do haly.²⁶⁷ Součástí plánu komunistů bylo i nalézt hlavní vypínač a ve vhodném okamžiku vypnout osvětlení.²⁶⁸

Dne 7. června 1934 se před centrálou BUF na King's Road seřadilo asi 1100 fašistů do pěti řad. Disciplinovaným pochodem se vydali směrem k Olympii. Dalších asi 900 fašistů již čekalo na místě. Shromáždění mělo začít v osm hodin večer. Dohromady se v hale shromáždilo na 12 000 lidí,²⁶⁹ z nichž bylo přibližně 2000 držitelů lístků vyhraných v soutěži, nebo získaných v rámci propagace akce zadarmo. Z dvou tisíců Černokošiláčů přibližně polovina sloužila jako pořadatelé. Celé shromáždění mělo nádech společenské události, přítomno bylo i několik poslanců Konzervativní strany.²⁷⁰

Do haly se ale dostalo také přibližně 500 antifašistů. Mezi ně patřil i známý spisovatel Aldous Huxley.²⁷¹ Dalších přibližně 1000 levicových demonstrantů čekalo před halou. Policie, předpokládající problémy, své zástupce uvnitř sice neměla, před halou však bylo v pohotovosti 762 mužů. První nepokoje se objevily už při vstupu do

²⁶² Tamtéž.

²⁶³ SKIDELSKY, R. *Oswald Mosley*, s. 367

²⁶⁴ *Daily Worker*, 17th May 1934, s. 1.

²⁶⁵ *Daily Worker*, 28th May 1934, s. 2.

²⁶⁶ *Olympia 7 June 1934 report*, TNA HO 144/20140.

²⁶⁷ *Police report, 28 May 1934*, TNA HO 144/20140.

²⁶⁸ *Olympia 7 June 1934 report*, TNA HO 144/20140.

²⁶⁹ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 71, SKIDELSKY, R. *Oswald Mosley...*, s. 369. Počty se liší v závislosti od pramenů. Martin Pugh uvádí počet 15 000. PUGH, Martin: *The British Union of Fascist and the Olympia Debate*. In.: *The Historical Journal*, Vol. 41, No.2 (June 1998), s. 530.

²⁷⁰ Např. W. J. Anstruther-Gray, T. J. O'Connor, J. Scrymgeour-Wedderburn a další. Tamtéž.

²⁷¹ MURRAY, Nicholas. *Aldous Huxley: An English Intellectual*. London : Little, Brown, 2002, s. 284.

haly a na začátku shromáždění, začátek akce byl proto posunut o půl hodiny. Po úvodním ceremoniálu vystoupil na pódium Mosley, který chtěl publikum přivítat: „*Dámy a pánové, toto shromáždění, největší shromáždění v krytém prostoru, jaké kdy bylo v Británii pod jednou střechou, je vyvrcholením velké národní kampaně, ve které si diváci ze všech měst přišli vyslyšet fašisty ...*“²⁷² V tomto momentu se v jedné části haly ozvala skupina mužů a žen skandující „*Fašismus je smrt. Pryč s Mosleym!*“ Mosley je rozkázal z haly vyvést, ale hned když se chystal pokračovat ve svém projevu, ozval se křik z jiné strany haly a začala série nepokojů a výkřiků. Pořadatelům trvalo téměř hodinu, než dokázali vyklidit halu. Celé shromáždění, i když Mosley nakonec svou závěrečnou řeč přednesl, skončilo fiaskem.

S odstupem času je zřejmé, že levicoví odpůrci fašismu se na akci chystali a násilí plánovali. Policie dokonce zatkla před halou 23 protestujících a obvinila je z nošení zbraní.²⁷³ Stejně tak je jasné, že fašisté reagovali záměrně přehnaně. Huxley události popsal v pamfletu šířeném po akci: „*Mosleyho pořadatelé, většinou vyzbrojení boxery, skrytými pod obvazy nebo rukavicemi zlomyslně mlátili všechny výtržníky, kteří se jim dostali do rukou. Mosley přestal mluvit a reflektory v hale namířili na oběti, které pak byly nemilosrdně zmasakrovány.*“²⁷⁴ Černokošiláči tahali své oběti ven z haly, házeli je ze schodů dolů a pak je surově mlátili ve vstupní hale.²⁷⁵ Policie dovnitř většinou nevstupovala,²⁷⁶ v jednom případě však několik policistů vkročilo do vstupní haly, a to právě včas, aby zabránili vážným zraněním, možná i smrti, jednoho z antifašistů. J. Scrymgeour-Wedderburn, konzervativec, který se shromáždění zúčastnil, promptně popsal pro *The Times*, čeho byl svědkem. Psal o zbytečně přehnané reakci a násilí Černokošiláčů. „*Nebude překvapením, když se ukáže, že některé zranění budou smrtelné.*“²⁷⁷ Výsledkem bylo pět vážně zraněných (včetně dvou fašistů), kteří museli být hospitalizováni na několik dní. Ošetřující lékař prohlédl přibližně pět až sedm desítek obětí.²⁷⁸ Z charakteru zranění bylo zřejmé, že Černokošiláči použili boxery a břitvy.²⁷⁹

²⁷² SKIDELSKY, R. *Oswald Mosley...*, s. 369.

²⁷³ Tamtéž, s. 370; viz také BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 176.

²⁷⁴ MURRAY, N. *Aldous Huxley...*, s. 284.

²⁷⁵ *Olympia 7 June 1934 report*, TNA HO 144/20140.

²⁷⁶ Po incidentu na shromáždění v Free Trade Hall v Manchesteru v březnu 1933, kdy se strhla mezi komunisty a fašisty bitka, a kde policie tvrdě zakročila proti oběma stranám, Mosley odmítal připustit policii na shromáždění organizované BUF.

²⁷⁷ *The Times*, 8th June 1934, s. 14

²⁷⁸ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 71

²⁷⁹ *Statement by 3 doctors who attended Olympia cases*, TNA HO 144/20141

Mosley svou řeč nakonec dokončil (mluvil především o špatném stavu britské ekonomiky a o krocích, které by fašisté podnikli, kdyby se dostali k moci) a výtržníci byli zpacifikováni. BUF tedy bitvu vyhrála. Prohrála ale válku – a to válku propagandistickou. Shromáždění v Olympii zanechalo v neutrálních pozorovatelích, včetně desítek novinářů, trpký pocit a zděšení z brutálního násilí fašistů. I když se propaganda BUF snažila akce svých pořadatelů prezentovat jako nevyhnutelnou obranu proti organizovanému útoku komunistů, v očích většiny přítomných se Černokošiláci jevíli jako krutí sadisté a jejich zákrok za přehnaný a rozhodně nevyhnutelný.

Motivy pro Mosleyho jednání zůstávají otázkou. Někteří historici²⁸⁰ připouštějí, že plánoval udělat dojem na členy parlamentu, kteří na akci byli, a demonstrovat tak sílu svého hnutí. To by vysvětlovalo přehnanou reakci jeho pořadatelů i použití reflektorů k osvětlení narušitelů. Mosley ve své autobiografii tvrdil, že světla kontrolovali lidé z médií a televizních společností, kteří hledali skandál.²⁸¹ Faktem ale zůstává, že Mosley přestal řečnit vždy, když se vyskytly nepokoje, a nezačal, dokud odpůrci nebyli odstraněni. Kdyby nestál o publicitu tohoto druhu, mohl klidně v projevu pokračovat, čímž by pozornost strhl na sebe.

„Kde jsou těla?“

Shromáždění v Olympii mělo pro vývoj BUF zcela zásadní význam. Na jednu stranu Mosleyho hnutí „udělalo dojem“ a získalo několik nových členů, mezi něž patřili například generálmajor J. F. C. Fuller, hrabě Josslyn Hay Erroll nebo bývalý konzervativní poslanec Carlyon Bellairs. „Boney“ Fuller byl významným britským armádním důstojníkem, teoretikem moderní tankové války,²⁸² vynálezcem světlometu („umělého měsíčního světla“)²⁸³ a také historikem. Postupem času se stal jedním z popředních členů BUF, kandidátem hnutí do parlamentu a jedním z nejbližších spolupracovníků Oswalda Mosleyho. Hrabě Erroll se stal zástupcem BUF v Keni.²⁸⁴

Na druhou stranu získala BUF nálepku (a to zřejmě zcela oprávněně) brutální a násilnické organizace. Lidé si ji začali spojovat s násilím, které prováděly kontinentální

²⁸⁰ PUGH, M. *'Hurrah for Blackshirts!'* ..., s. 159.

²⁸¹ MOSLEY, O. *My Life...*, s. 296-300.

²⁸² Zřejmě nejznámější je jeho kniha *The Foundations of the Science of War* z roku 1926, ve které opsal devět principů válčení.

²⁸³ „*Artificial moonlight*“, reflektory používané na detekování bombardérů v noci

²⁸⁴ *The Blackshirt*, No. 60, 15th June 1934, s. 2-3.

fašistické strany. Mosley sice vehementně obhajoval kroky svých pořadatelů a tvrdil, že oponenti hnutí přehánějí a že násilí v Olympii nebylo tak velké. V *Daily Telegraph* se ptal „kde jsou těla?“²⁸⁵ K podobnému výkladu, a sice že Černokošiláci použili jenom přiměřenou sílu a že byli vyprovokováni, se přiklonilo i několik konzervativců a novinářů.²⁸⁶ *The Blackshirt* z 15. července přišel s titulkem „Pravda o nepokojích v Olympii“ a fotografií Mosleyho se zbraněmi údajně zabavenými od levicových aktivistů.²⁸⁷ Fašistický plátek rovněž otiskl několik blahopřejných listů od poslanců Konzervativní strany.²⁸⁸

Faktem ale zůstává, že po shromáždění v Olympii se štěstí od Mosleyho odvrátilo a následoval prudký pád. Podle odhadů MI5 klesl počet členů BUF z nejvyššího bodu 50 000 členů v létě 1934 na pouhých 5000 v říjnu 1935.²⁸⁹ Zřejmě největší ranou pro Černokošiláče i nejvážnějším důvodem zastavení přívalu nových rekrutů do hnutí byl konec podpory ze strany lorda Rothermerea přibližně měsíc po shromáždění v Olympii. Ze všech poboček se na centrálu BUF valily zprávy o konci masového přihlašování se do hnutí. Někteří členové to však neviděli tak černě. John Charnley z pobočky v Southportu byl přesvědčen, že mnozí noví členové byli oportunisté a „odpadli okamžitě, když šlo do tuhého.“²⁹⁰

Důvody ztráty zájmu lorda Rothermerea o BUF nejsou zcela jasné. Někteří historici tvrdí, že šlo o jednoduché procitnutí při pohledu na násilí v Olympii a o negativní přijetí této události čtenáři. To je však málo pravděpodobné. Metody Černokošiláčů nebyly nové. Rothermere sám poskytl jiné vysvětlení. Ve svém listu Mosleymu psal, že nemůže dál podporovat antisemitismus.²⁹¹ Richard Reynall Bellamy, jeden z popředních organizátorů BUF a zřejmě i poslední šéf oddělení propagandy, ve svých nevydaných memoárech napsal, že důvodem odstoupení Rothermerea od podpory BUF byly hrozby velkých firem jako například Joe Lyons, že stáhnou své celostránkové

²⁸⁵ *Daily Telegraph*, 15 June 1934, s. 1.

²⁸⁶ PUGH, M. 'Hurrah for Blackshirts!' ..., s. 160-166.

²⁸⁷ *The Blackshirt*, No. 60, 15 June 1934, s. 1.

²⁸⁸ Víc k reakcím na shromáždění v Olympii viz PUGH, Martin: *The British Union of Fascist and the Olympia Debate...*, s. 529-542.

²⁸⁹ *Information regarding BUF, 24 October 1935*, TNA HO 144/20145, viz také WEBBER, G. C.: *Patterns of Membership...*, s. 577.

²⁹⁰ CHARNLEY, John. *Blackshirts and roses : an autobiography*. London : Brockingday, 1990, s. 61.

²⁹¹ List, datovaný na 14. července 1934 byl zveřejněn o několik dní později v *Daily Mail*. *Daily Mail* 19th July 1934, s. 7.

reklamy z jeho novin.²⁹² Tato verze se zdá pravděpodobnější, vezmeme-li v úvahu i fakt, že Rothermereův *Daily Mail* začínal v konkurenci (anti-mosleyovského) *Daily Express* ztrácet dech. Jestli chtěl Rothermere v tvrdé konkurenci přeplněného středostavovského trhu obstát, musel se přizpůsobit čtenářům i firmám, které platily za reklamu. Zajímavou interpretaci přinesl Martin Pugh, který tvrdí, že je docela dobře možné, že Rothermere jenom jednoduše využil Mosleyho pro své účely. Rothermere jako úspěšný podnikatel nesouhlasil se základní myšlenkou BUF, tj. s korporativním státem, a podporoval BUF jenom proto, aby je využil proti vůdci konzervativců Stanleyemu Baldwinovi. Jeho záměrem bylo oslabit Baldwinovu pozici a posunout celou Konzervativní stranu do pravicovější pozice. Když ale v roce 1934 Labouristická strana znovu posílila, uvědomil si, že konzervativci s Baldwinem budou stále lepší než labouristé, a ze strachu o rozdělení pravicových voličů mezi Konzervativce a BUF svoji podporu pro Mosleyho hnutí stáhl.²⁹³

Zvláštní oddělení MI5 v srpnu a září informovalo, že přísun nových členů klesl na minimum a v některých oblastech dokonce začalo hnutí ztrácet podporovatele.²⁹⁴ Jako „nejhmotatelnější důvod“ agenti uváděli „vnitřní rozklad strany a ... nedostatek financí.“²⁹⁵ V létě 1934 přestala *Fascist Union of British Workers* fungovat samostatně a byla zahrnuta do Průmyslové sekce Oddělení propagandy BUF. Rovněž *The Woman Fascist* musel na podzim 1934 ukončit činnost.²⁹⁶

Nedostatek financí však byl pouze jeden z důvodů „pádu“ BUF. Kromě Rothermerovy podpory ztratil Mosley i možnost prezentovat se v dalších britských médiích. Ta se rozhodla hnutí bojkotovat a přestaly o BUF, až na výjimečné akce, kdy došlo k bitkám nebo násilí, úplně referovat. BBC dovolila Mosleymu obhájit své akce ve

²⁹² BELLAMY, Richard Reynell. *We marched with Mosley: a British Fascist's view of the twentieth century*. [typescript, xeroxed copy], s. 121-123. Kniha se nachází v Sheffield University Library Special Collections, Fond British Union Collection (SUL SC BUC), 5 – Memoirs of members of the British Union of Fascists, 5/5, (MS 196)

²⁹³ PUGH, M. *'Hurrah for Blackshirts!' ...*, s. 168.

²⁹⁴ *The Fascist Movement in the United Kingdom including Northern Ireland. Developments during August/September 1934, Report No. III*. TNA HO 144/20142

²⁹⁵ *The Fascist Movement in the United Kingdom including Northern Ireland. Developments during August/September 1934, Report No. III*. TNA HO 144/20142

²⁹⁶ GOTTLIEB, J. *Feminine Fascism...*, s. 52.

vysílání těsně po shromáždění v Olympii,²⁹⁷ pak byl ale ignorován celých čtyřiatřicet let a před mikrofon se vrátil až po vydání své autobiografie v roce 1968.²⁹⁸

Dalším důležitým faktorem bylo, že i když to byl proces pomalý a bolestivý, britská ekonomika se postupně zotavovala z krize ze začátku 30. let. Národní vláda (*National Government*) přijala několik opatření (především v oblasti veřejných prací), jimiž zabránila nejhoršímu a nastartovala pomalou rekonvalescenci hospodářství. „Nevyhnutelná krize“ a „absolutní kolaps,“ který předpovídal Mosley, se nedostavil. BUF tak ztratila hlavní argument své kampaně. Mosleyho neustálé zdůrazňování, že krize „přijde bezpochyby příští léto a bude ještě horší a delší než ta poslední“,²⁹⁹ už nedokázalo získat nové členy.

Podceňovat nelze ani vývoj na mezinárodní politické scéně. Jenom něco málo přes tři týdny po shromáždění v Olympii proběhla v noci z 29. na 30. června 1934 v Německu tzv. noc dlouhých nožů, ve které byl na příkaz Adolfa Hitlera zlikvidován velitelský sbor SA včetně jeho velitele a Hitlerova dávného spolubojovníka Ernsta Röhma.³⁰⁰ Britský tisk o akci rozsáhle informoval, u veřejnosti vyvolala zděšení. Britové začali porovnávat násilí nacistů s událostmi v Olympii a s násilím šířeným BUF.

Na druhé straně Martin Pugh ve své knize správně upozornil na několik faktů, které indikují, že propad hnutí nebyl až tak markantní, jak se na základě archivních dokumentů může zdát. Zvláštní oddělení MI5 čerpalo drtivou většinu svých údajů z Londýna a z několika větších měst. Mimo oblast velkých měst a na venkově však byla situace jiná.³⁰¹ Ještě na začátku června 1934 vystoupil Mosley na shromážděních ve Worcesteru, Swansea, Ipswichi a Prestonu bez jakýchkoli nepokojů.³⁰² V listopadu 1934 na stránkách *The Blackshirt* vůdce BUF sebevědomě vyhlásil, že vystoupil na pětadvaceti velkých shromážděních v halách bez pomoci policie a spoléhal se výlučně na fašistickou *Defence Force*. Prohlásil, že „po dlouhém boji jsme zabezpečili svobodu projevu

²⁹⁷ PUGH, M. *'Hurrah for Blackshirts!'* ..., s. 167. Podrobně WEST, William J. *Truth Betrayed*. London: Duckworth, 1987.

²⁹⁸ MACKLIN, Graham. *Very Deeply Dyed in Black: Sir Oswald Mosley and the Resurrection of British Fascism after 1945*. London : I. B. Tauris, 2007, s. 139.

²⁹⁹ *Memorandum by Mosley, 5 November 1936 report*, TNA HO 144/21062

³⁰⁰ Prací, věnujících se této události je nespočetné množství. Zajímavou analýzou je zejména KERSHAW, Ian. *The Hitler Myth: Image and Reality in the Third Reich*. Oxford : Oxford University Press, 1989, s. 84-95.

³⁰¹ PUGH, M. *'Hurrah for Blackshirts!'* ..., s. 169.

³⁰² *Daily Mail* 6th July 1934, s. 6-7.

a prokázali Vládě smysl služby pro veřejnost.³⁰³ V lednu 1935 přišel na shromáždění před budovu zemědělské burzy v Dorchestru William Joyce. Před samotným projevem pochodovali Černokošiláci kolem města s fašistickými a britskými vlajkami, Joyce pak řečnil před přibližně 150 diváky dvě hodiny bez jediného přerušení.³⁰⁴

V říjnu 1935, kdy měl být počet členů BUF na úrovni pouhých 5000, prodej *The Blackshirt* v podstatě neklesl a činil průměrně 22 000 prodaných výtisků týdně.³⁰⁵ Zpráva Zvláštního oddělení MI5 konstatovala, že i když „aktivní členství v provinciích (oblasti mimo Londýn – J. D.) nepřesahuje 1000 ..., existuje tu značný počet sympatizantů hnutí.“³⁰⁶

To by mohlo znamenat, že pasivních sympatizantů hnutí, kteří nechali své původní členství v BUF propadnout (například proto, aby nemuseli platit poplatky) byl několikanásobně vyšší než počet aktivních, platících členů. Podpora fašismu v Británii by tím pádem mohla být o něco větší, než jakou indikují policejní záznamy a archivní dokumenty.

Na druhou stranu policie ze strachu z možných potíží zrušila fašistické shromáždění na Market Place v Leicesteru v září 1934 a BUF musela odstoupit od několika shromáždění ve větších městech včetně Sheffieldu, Hullu a Leedsu. Krátce po shromáždění v Olympii plánoval Mosley shromáždění v Newcastlu. Pro vlnu nevole, kterou to způsobilo mezi obyvateli, je ale nakonec sám zrušil.³⁰⁷

I když zřejmě nebyl tak jednoznačný a prudký, jak se většina historiografie domnívá, zůstává propad BUF po shromáždění v Olympii nesporným faktem. Vnitřní problémy a konflikty v rámci hnutí včetně obtížné finanční situace k němu ale pravděpodobně přispěly výrazněji, než se myslelo. Celý problém pádu BUF v druhé polovině roku 1934 a první polovině roku 1935 je komplexnější a jeden dominantní faktor (odchod lorda Rothermerea) ho nemůže uspokojivě vysvětlit.

³⁰³ *The Blackshirt*, No. 80, 2nd November 1934, s. 2.

³⁰⁴ PUGH, M. 'Hurrah for Blackshirts!' ..., s. 169-170.

³⁰⁵ *Information regarding BUF, 24 October 1935*, TNA HO 144/20145

³⁰⁶ *Information regarding BUF, 24 October 1935*, TNA HO 144/20145

³⁰⁷ *Sunday Dispatch*, 24 June 1934, s. 9.

Antisemitismus

Po odstupu Rothermerea se v BUF ozvaly radikální hlasy (aktivní byl především William Joyce), které pro stimulování popularity navrhovaly otevřenou propagaci antisemitismu.³⁰⁸ Mosley, sám v židovské otázce zmatený,³⁰⁹ nechal A. K. Chestertona vypracovat zprávu o vlivu Židů na britskou společnost. Vzhledem k tomu, že Chesterton pocházel z rodiny notorických antisemitů (Cecil Chesterton, G. K. Chesterton) a k tomu se později sám projevil jako jeden z nejzuřivějších protivníků všeho židovského,³¹⁰ nebylo o výsledku pochyb. Chestertonova zpráva nikdy nevyšla a pravděpodobně se ani nezachovala, Mosleyho nicméně přesvědčila o tom, že Židé zcela ovládají britskou politiku i celou společnost. I když většina autorů nemluví o antisemitismu v BUF před podzimem 1934, faktem zůstává, že v tisku a v propagandě BUF se protižidovské motivy objevovaly od samého počátku. Fašisté si ale dávali pozor, aby neztratili nálepku seriózního hnutí a reputace, o kterou se Mosley od počátku zoufale snažil. O Židech proto nemluvili přímo. Většinou je označovali jako „mezinárodní finančníky“ nebo „cizí/zahraniční nebezpečí“; měli však všechny antisemitské stereotypy jako velký nos, tmavé kudrnaté vlasy a podobně. Antisemitské chování u Mosleyho a dalších vedoucích osobností hnutí je možné sledovat již od dob *New Party*,³¹¹ jen na oficiální úrovni bylo zakázané.³¹² Mnoho důkazů také naznačuje, že antisemitismus byl úplně běžně přítomen u řadových členů hnutí v roce 1933 i v první polovině roku 1934.³¹³ Je však nutné podotknout, že Černokošiláci prodávající na ulicích noviny a pamflety byli často sami terčem útoků militantní a organizované židovské mládeže, komunistů a antifašistů.³¹⁴ Záznamy Metropolitní policie navíc dokazují, že za narušování veřejného pořádku bylo

³⁰⁸ Pojednání k antisemitismu BUF viz například CESARZ, Maciej. *Od "Większej Brytanii" do zjednoczonej Europy. Faszystowska doktryna Oswalda Mosleya*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2006, s. 195-206.

³⁰⁹ Obecně existují v historiografii dvě skupiny historiků – jedna, vedena především Robertem Skidelským, tvrdí, že Mosley antisemita nikdy nebyl a že nenávist BUF vůči Židům byl jenom pragmatismus. Druhá skupina historiků naopak tvrdí, že Mosley antisemita byl. Sám Mosley svůj antisemitismus popírá. MOSLEY, O. *My Life...*, s. 336-357.

³¹⁰ David Baker své knize trochu překvapivě tvrdí, že v podstatě neexistují žádné důkazy o Chestertonovém antisemitismu před jeho vstupem do BUF. BAKER, D. *Ideology of Obsession...*, s. 139-152.

³¹¹ WORLEY, Matthew. *Oswald Mosley and the New Party*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2010. s. 114.

³¹² *The Blackshirt*, No. 5, 1st April 1933, s. 1-3.

³¹³ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 74.

³¹⁴ *Report on British Union of Fascists*, nedatováno, TNA HO 144/20143, viz taky THURLOW, Richard. *Blaming the Blackshirts: the authorities and the anti-jewish disturbances in the 1930's*. In: PANAYI, Panikos (ed.). *Racial violence in Britain*. Leicester : Leicester University Press, 1993, s. 113-130, nebo TILLES, D. *Bullies or Victims? ...*, s. 327 – 346.

zatčeno mnohem více antifašistů než fašistů.³¹⁵ Policejní komisaři lord Trenchard a sir Philip Game se nicméně shodli na tom, že útoky antifašistů na Černokošiláče jsou čistě odpovědí na cílenou provokační kampaň BUF.³¹⁶

Oswald Mosley sám tvrdil, že „jisté židovské zájmy jsem napadl ... na shromáždění v Albert Hall 28. října 1934, dva roky po tom, co bylo hnutí založeno.“³¹⁷ Colin Holmes upozornil, že dalším klíčovým momentem při oficiálním přijetí politiky antisemitismu bylo kromě Mosleyho projevu v *Royal Albert Hall* i shromáždění v *Belle Vue* v Manchesteru z 29. září 1934.³¹⁸ V projevu z 28. října 1934 Mosley napadl „velké Židy,“ které viděl jako nebezpečné bankéře a mezinárodní finančníky pokoušející se zničit britské hospodářství a také „malé Židy,“ který měli být odpovědní za kulturní a morální úpadek britské mládeže, za dekadenci v britském umění a ničení národní identity Britů.³¹⁹

Oficiální přístup BUF k Židům se ale lišil od role, kterou hráli v ideologii IFL Arnolda Leeseho, nebo nacistů v Německu, kteří je viděli jako rasový nebo náboženský problém. Pro BUF to byl problém národní. Židé byli podle ideologů Mosleyho hnutí, „národ v národě,“ věrný mezinárodní židovské komunitě a nikoli britskému státu. I když byli v hnutí výjimky, zejména William Joyce, John Beckett nebo několik pouličních řečníků v londýnském East Endu jako Jock Houston, obecně nebyli Židé v ideologii BUF považováni za příčinu všech problémů Británie.

Přechod z nejasných a vágních antisemitských formulací k používání antisemitismu jako hlavní politické zbraně byl způsoben především vírou, že je možné ho použít jako nástroj na vyvolání protizidovských sentimentů na regionální úrovni, především ve východním Londýně. Thomas Linehan ve své knize *East London for Mosley* brilantně ukázal, jak BUF používala antisemitismus na vytvoření prostoru pro svou propagaci v různých částech města jako Bethnal Green, Hackney, Shoreditch, Stepney nebo Stoke Newington.³²⁰ Přijetí antisemitismu na podzim 1934 po odchodu

³¹⁵ *Disorder at public meetings etc.*, nedatováno, TNA HO 144/20143

³¹⁶ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 74.

³¹⁷ MOSLEY, O. *My Life...*, s. 337-338.

³¹⁸ HOLMES, Colin. *Antisemitism in British Society*. London : Edward Arnold, 1979, s. 175-298. Holmes evidentně čerpá své informace ze zprávy Speciálního oddělení MI5, které upozorňovalo na stejné události. *The Fascist movement in the United Kingdom, excluding Northern Ireland, Report No. IV., Developments during October/November 1934*. TNA HO 144/20144

³¹⁹ *Report on fascist meeting at the Albert Hall, Sunday, 28th October 1934*. TNA HO 144/20143

³²⁰ LINEHAN, Thomas P. *East London for Mosley : the British Union of Fascists in East London and South-West Essex, 1933-1940*. London : Cass, 1996, s. 19-56, a s. 60-92.

lorda Rothermerea znamenalo zničení poslední šance na to, aby se BUF stalo seriózním hnutím. Mosley ztratil podporu malé části britského establishmentu, jež s jeho myšlenkami částečně sympatizovala, a celonárodní média se ho rozhodla bojkotovat. Jak jsem již zmínil, Mosley viděl v antisemitismu především nástroj, jakým bylo možno získat tolik potřebnou publicitu. Dostal se tím ale za hranici, kterou bylo britské veřejné mínění ještě schopno unést.

Se změnou se neztotožnilo několik členů vedení hnutí a ve druhé polovině roku 1934 došlo k rezignaci prvních z významných osobností BUF. V srpnu organizaci opustil Rex Tremillet, editor *The Blackshirt*, v říjnu 1934 Dr. Robert Forgan, šéf štábu a Mosleyho zástupce.³²¹ Během jeho působení v organizaci finanční kontrola rychle se rozrůstajícího hnutí prakticky neexistovala a výdaje dvojnásobně překračovaly příjmy. Drobná korupce a podvody byly běžné. Forganovo totální selhání v této oblasti, stejně jako jeho nesouhlas s antisemitismem a používáním násilí v politickém boji, byly důvodem jeho rezignace.³²² Forgana na místě Mosleyho zástupce nahradil F. M. Box.

Změna v politickém boji

Apokalyptické vize BUF o konci západní civilizace a bezprostředně hrozícím kolapsu Británie předurčovaly Mosleyho k vidění vlastního politického boje jako mesiášského poslání. V roce 1968 psal: „*Moje poslání bylo probudit (v britském lidu – J. D.) vůli žít vznešeně, zasvětit se národní renesanci.*“³²³ Urgentní touha rychle konat a přesvědčení o zastaralosti a neefektivitě stávajícího politického systému vedly Mosleyho k odmítnutí tradičních politických metod a vytvoření dynamického a akčního hnutí. To bylo podle něj lépe připravené na boj proti nevyhnutelné a rychle se blížící krizi Británie i západní civilizace. Nejviditelnějším projevem těchto apokalyptických vizí bylo osvojení si militantního stylu, který pomocí řady symbolů a mýtů vzbuzoval dojem heroického boje a dynamické akce Černokošiláčů. Negativní dopad tohoto přístupu se ale záhy projevil na všech úrovních aktivit BUF.

³²¹ *Resignation Dr Forgan*, nedatováno, TNA HO 144/20142, *The Fascist movement in the United Kingdom, excluding Northern Ireland, Report No. IV., Developments during October/November 1934*. TNA HO 144/20144.

³²² *Resignation Dr Forgan*, nedatováno, TNA HO 144/20142

³²³ MOSLEY, O. *My Life...*, s. 288.

Militarizace hnutí nutně vytvořila rozsáhlý byrokratický aparát řízený z centrály hnutí v Londýně. Administrativa tohoto kolosu se pro tak malé hnutí záhy ukázala ekonomicky nezvládnutelná a zabezpečení financí na její fungování se stávalo čím dál větším problémem. Militantní styl, polovojenský image strany, uniformy, násilí, dojem nebezpečí a vzrušení přilákaly do BUF množství násilníků, kriminálníků a psychicky narušených jedinců, což způsobovalo organizaci nemalé problémy. Kromě již zmíněných „morálních zakopnutí“ v pobočce BUF v londýnském Brixtonu se vyskytlo mnoho dalších potíží. Časté problémy způsobovala například pobočka v Paddingtonu v londýnském Westminsteru, plná bývalých členů Irské republikánské armády (IRA)³²⁴ a další.³²⁵ Polovojenský styl a násilí zároveň odrazoval od hnutí serióznější zájemce o fašismus z řad střední třídy a politického establishmentu nakloněnému pravicovým myšlenkám.

Celková struktura BUF v rané fázi vývoje byla příliš chaotická a technicky špatně vybavená, aby mohla vážněji konkurovat zavedeným stranám v politickém a volebním systému Británie. Aktivismus, urgentní pocit mesiášského politického boje a „vznešených“ ideálů nemohly stačit.

V polovině roku 1934 se ukázalo, že Národní vláda dokázala odvrátit bezprostřední nebezpečí ekonomického zhroucení a že žádný kolaps nehrozí. Odliv členů z hnutí po shromáždění v Olympii znamenal, že BUF se k moci nedostane ani masovou mobilizací různých sociálních skupin hledajících „duševní a materiální osvobození“ od – podle fašistů – stagnujícího a zastaralého systému liberálního kapitalismu. Mosley si uvědomil, že BUF zřejmě nezíská moc tak rychle, jak předpokládal, když hnutí zakládal, a že cesta nahoru bude vyžadovat vleklou „opotřebovací válku“ s demokratickými stranami. Již v červenci 1934 proto vyhlásil, že pro zvýšení podpory BUF bude třeba intenzivní volební kampaň.³²⁶

Rozpory a soupeřící kliky

Oficiální přijetí antisemitské politiky na podzim 1934 nebylo v rámci hnutí přijato jednoznačně pozitivně. Zvláštní oddělení policie informovalo 10. října 1934 o

³²⁴ *Special Branch report 11 April 1934*. TNA HO 144/20140

³²⁵ *Special Branch report 15 March 1934*. TNA HO 144/20140

³²⁶ *The Blackshirt*, No. 63, 6th July 1934, s. 5

„nespokojenosti členů BUF v Bristolu, která vedla k úplnému rozkolu v hnutí v této oblasti.“³²⁷ Podobná situace byla v Birminghamu a Manchesteru i v londýnském Paddingtonu.³²⁸ Problémům se nevyhnula ani Národní centrála BUF. Mosley „8. října informoval svůj štáb o údajném spiknutí proti němu.“³²⁹ Jedna z klik ve vedení BUF podle Mosleyho připravovala puč s cílem zbavit ho vedení. Mosley „vyzval své posluchače, aby ponechali všechny neshody stranou. Řekl jim, že musí být loajální k němu a všichni musí pracovat spolu a přátelsky pro dobro věci.“³³⁰ Mezi údajnými konspirátory měl být i Charles J. Bradford z Oddělení průmyslové propagandy. O několik dní Mosley proto svolal „vojenský soud“ s Bradfordem. Obviněn byl z pomlouvání Archibalda G. Findlaye, zástupce velitele štábu, a z konspirace proti vůdci.³³¹ Záhy byl Bradford z BUF vyloučen.

Zanedlouho po přijetí antisemitismu jako nového směru politiky BUF se ve vedení hnutí vytvořilo několik znepřátelených skupin. Dvě nejvlivnější v zásadě souhlasily s Mosleyho plánem na zahájení volební kampaně a vytvoření mechanismu, který by případně získal pro BUF křesla v parlamentu. Předmětem ostrých sporů byl ale způsob, jakým toho dosáhnout – jestli použít omezené finanční zdroje na rozsáhlou propagandistickou kampaň, nebo na budování efektivní organizace.

První „propagandistická“ skupina, zahrnovala Williama Joyce, Johna Becketta, A. K. Chestertona, Williama Risdona, Richarda Plathena, Alexandra Ravena-Thomsona a další členy, především z oddělení propagandy. Tito „pravověrní“ fašisté prosazovali radikální a nekompromisní propagandistickou kampaň.³³² Nejdůležitější součástí propagandistické kampaně a rovněž složkou, na niž by se BUF měla v první řadě soustředit, byli podle této skupiny veřejné projevy a šíření literatury. Důraz měl být kladen především na radikalismus fašistického odkazu. Ostatní formy propagandy, které obecně apelovaly více na emoce než na racionální uvažování, jako precizně organizované vojenské pochody, vojenská hudba a okázalost stylu, měly být omezeny na minimum. Navzdory tomu i tato skupina stále trvala na zachování černokošilácké uniformy jako

³²⁷ *Police report, Special Branch 10 October 1934.* TNA HO 144/20142

³²⁸ *The Fascist Movement in the United Kingdom including Northern Ireland. Developments during August/September 1934, Report No. III.* TNA HO 144/20142.

³²⁹ *Police report, Special Branch 10 October 1934.* TNA HO 144/20142

³³⁰ *Police report, Special Branch 10 October 1934.* TNA HO 144/20142

³³¹ *Police report on various members of the personnel of the British Union of Fascists (17th October 1934).* TNA HO 144/20142

³³² *Police report 17 December 1934,* TNA HO 144/20144

symbolu „heroického“ boje fašismu. Nejdůležitějším tématem propagandy měla být, především podle Joycea, Becketta a Chestertona, nenávist vůči Židům.³³³

Druhou, „konvenční“ skupinu, vedli generálmajor J. F. C. Fuller, F. M. Box a Ian Dundas, bývalý člen Konzervativní strany a šéf oddělení BUF pro politickou organizaci. Stejně jako první skupina, i reprezentanti této souhlasili s nutností připravit širokou volební strategii a vytvořit volební mechanismus. Na rozdíl od „propagandistů“ ale prosazovali ortodoxnější politickou kampaň a použití konvenčních metod.³³⁴ Tato skupina chtěla rozšířit politickou základnu BUF. Byla proti populistické demagogii, která stěžovala rekrutování „lepších členů“ do hnutí. Zvláště Box, rozhodný odpůrce násilí a antisemitismu, věřil, že tyto metody nepřinesou pro budoucnost BUF nic dobrého.³³⁵

Třetí „radikální“ skupina byla v podstatě marginální, zato však extrémní ve svých postojích. Vedl ji E. H. Piercy, velitel *‘I’ Squad*. Upřednostňovala pokračování v polovojenském stylu a politiku fyzického násilí na ulicích. Piercyho skupina prosazovala „přímou akci“ proti komunistům i Židům.³³⁶

Reorganizace

Mosleyho řečnické schopnosti byly nejen podle jeho obdivovatelů unikátní, „*ale jeho organizační schopnosti výrazně podprůměrné*“.³³⁷ Jak jsem již zmínil, období existence BUF, kdy Robert Forgan zastával post Mosleyho zástupce a náčelníka štábu (od října 1932 do října 1934), bylo příznačné velkým plýtváním financemi, korupcí, podvody a absolutní neefektivitou. Všimli si toho i Mosleyho italské „sponzoři.“ Dino Grandi, Mussoliniho ministr zahraničních věcí (1929-1932) a velvyslanec Itálie ve Spojeném království (1932-1939), Ducemu psal: „*momentálně utrácíte v Anglii obrovské sumy peněz. Donedávna jste poskytoval Mosleymu 3,500,000 v měsíčních splátkách po 300,000 lir. Všechny tyto peníze, věřte mi, Duce, jsou vyhozené oknem*...“³³⁸ John Beckett popsal situaci v centrále BUF následovně: „*byl to svinčik ... s početným personálem špatně placených a totálně neschopných lidí... mnoho z těchto lidí byli ubožáci bez politických*

³³³ Police report 17 December 1934, TNA HO 144/20144

³³⁴ *The Fascist movement in the United Kingdom, excluding Northern Ireland, Report No. V., Developments to the end of February 1935*, TNA HO 144/20144

³³⁵ Police report, Special Branch 17 October 1934, TNA HO 144/20142

³³⁶ Police report 17 December 1934, TNA HO 144/20144

³³⁷ *Report on the Fascist movement, 18 June 1934*. TNA HO 144/20141

³³⁸ Citováno podle DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 337

*zkušeností. Dělalí potíže všude, kde se objevili, a jejich jedinou kvalifikací byla levnost a extrémní servilita. Forgan sám byl rozumný a nenáročný, ale všichni jeho vyšší důstojníci vypadali, že jsou šťastní, když sedí na místě, mají svůj klid a několik špatně placených mužů srazí podpatky a zasalutuje, pokaždé když je vidí. Jednou přišel na King's Road mladý, mimořádně inteligentní a úspěšný podnikatel, aby hnutí nabídl dobrovolně své služby. Po několika hodinách čekání jej přijal mladý ... důstojník, který předtím měsíce provozoval podomní prodej levných výrobků. Mladý podnikatel si sedl, na což mu bylo okamžitě rozkázáno, aby se „postavil, když se mnou mluvíte!“ Incidenty jako tento se děly často. Velká část personálu Národní centrály byly buď úplní tulpasové, nebo se až neuvěřitelně podobali karikaturám fašistů, publikovaných v Daily Worker a New Statesman“.*³³⁹ Editor *The Blackshirt* Rex Tremlett při své rezignaci začátkem srpna 1934 Mosleymu údajně řekl, že už nemíní dále pracovat „s křiklouny, zloději a prasaty“.³⁴⁰

Odbornost a zkušenosti s organizováním volebního mechanismu strany a vytváření efektivnější a finančně méně náročné organizace posílila vliv „Box-Fullerovy“ skupiny v období pomyslného „vyjednávání“ o dalším směřování BUF mezi podzimem 1934 a létem 1935. Na Boxovo doporučení zesílila centralizace v rámci hnutí a byla zrušena „*Area Administration Headquarters*“, tj. oddělení, které mělo za úkol administraci místních poboček BUF. Místo toho vznikla instituce tzv. „*Visiting National Headquarters Inspectors*.“ V praxi tedy bylo zrušeno samostatné oddělení pracující mimo hlavní budovu BUF, pod kterým fungovaly místní pobočky. Namísto toho se administrativa přesunula do „Národní centrály“ (*National Headquarters*) BUF, odkud byli inspektoři pravidelně vysíláni do všech poboček na kontrolu.³⁴¹ Stejně tak centrála BUF a její byrokratický aparát prošly přísnou racionalizací, snížily se výdaje a zvýšila efektivita.

Nejdrastičtějšími škrty prošla skupina extrémistů kolem E. H. Piercyho. Polovojenská kasárna fungující v centrále BUF byla pozvolna rozpuštěna, což nakonec vedlo k úplnému zrušení Národní centrály. Proslulý „Černý dům“ ve *Whitelands Teachers Training College* v londýnské Chelsea byl definitivně opuštěn v lednu 1935. V rámci racionalizace zanikly v lednu 1935 i černokošilácké „společenské kluby.“

³³⁹ BECKETT, John. *After my fashion: twenty post-war years*. London, c. 1940, s. 359-360. nepublikované, rukopis, SUL SC BUC, 5/1 (MS.188)

³⁴⁰ *The Fascist Movement in the United Kingdom including Northern Ireland. Developments during August/September 1934, Report No. III*. HO 144/20142

³⁴¹ *Police report, Special Branch 6 December 1934 a Police report, Special Branch, 20 December 1934*. HO 144/20144

Obávaná 'I' Squad rovněž prakticky zmizela; v březnu 1935 měla pouhých patnáct členů.³⁴²

Touha vytvořit fungující volební mechanismus byla oficiálně institucionalizovaná 21. ledna 1935, kdy začala další závažná reforma. Největší novinkou bolo vytvoření „Politické Organizace“ (*Political Organisation*), zcela nového oddělení v rámci hnutí. To bylo vybaveno pravomocí vytvářet na místní úrovni volební obvody. Organizace volebních obvodů měli postupem času přejmout pravomoci místních poručenců BUF. Radikální, revoluční element zůstal v hnutí přítomen, byť jen v oslabené formě. Uniformovaní členové byli reorganizováni do nového systému založeného na pětičlenných „akčních týmech,“ jež se měly angažovat ve volebním obvodě.³⁴³ Nové reformy směřovaly hnutí k vytvoření více konvenčního politického stylu a metod. Důležitou změnou prošlo i členství BUF. Byla vytvořena zcela nová kategorie „neuniformovaných“ členů.³⁴⁴ Členové BUF se tak rozdělili do tří divizí.

Nejoddanější členové hnutí, kteří odpracovali dobrovolně dva dny v týdnu, byli přiděleni k „Divizi 1“ a měli právo nosit uniformu 'I' Squad. Členové hnutí, kteří odpracovali jenom jeden den měsíčně, byli zařazeni do „Divize 2“ a měli právo nosit „obyčejnou uniformu“. Jedinou povinností členů poslední, „Divize 3“ bylo platit měsíčně členské příspěvky.³⁴⁵ Toto rozdělení se zachovalo až do konce existence hnutí (pochopitelně kromě nošení uniforem, které zakázal zákon z roku 1936).

Nový volební mechanismus měl posílit podporu BUF v rámci volebních obvodů a nová „neuniformovaná“ kategorie měla absorbovat „serioznější“ členy hnutí, čím by mu dala širší politickou a členskou základnu. Implementace Box-Fullerových reforem slibovala větší kontrolu a pevnější a efektivnější organizační strukturu hnutí. V rámci reorganizace došlo i k personálním změnám. F. M. Box se stal šéfem nově vytvořené „Politické organizace“ a na jeho místo zástupce vůdce přešel Wilfred Risdon, jenž byl do té doby šéfem oddělení propagandy. Toto oddělení po něm převzal William Joyce.³⁴⁶

Model navržený Fullerem a Boxem se ale ukázal jenom jako dočasný. Již v květnu byly „Politické organizaci“ odebrány výkonné pravomoci, což znamenalo, že

³⁴² *Police report, Special Branch 6 March 1934* HO 144/20144

³⁴³ *The Blackshirt* No. 91, 18 January 1935, s. 1-2.

³⁴⁴ Tamtéž. Také *Police report, Special Branch 22 July 1935*, TNA HO 144/20144

³⁴⁵ Viz *British Union Constitution and Rules*, s. 7 a s. 43, Viz také *The Blackshirt*, No. 109, 24th May 1935, s. 2.

³⁴⁶ *Police report 26 January 1935* TNA HO 144/20144

nadále neměla právo zakládat vlastní organizace v místních volebních obvodech. Všechny politické organizace v rámci hnutí se staly podřízené reorganizované *Blackshirt Organisation*.³⁴⁷ „Politická organizace“ byla začleněna do „Oddělení technických instrukcí.“ I když květnová reorganizace³⁴⁸ ponechala a dokonce i dále rozvinula některé z Fullerových a Boxových podnětů (především dělení členů BUF do tří divizí a přeskupení lokálních poboček tak, aby geograficky korespondovaly s volebními obvody), je z ní zřejmý také „návrat“ radikální skupiny zpět na výsluní. V červenci byl F. M. Box přesunut na marginální pozici do Oddělení technických instrukcí, kde se měl zaobírat volební strategií hnutí.³⁴⁹ Ve druhé polovině roku 1935 již bylo zcela zřejmé posilování vlivu „propagandistické“ skupiny (především A. K. Chestertona a Johna Becketta) na vůdce.³⁵⁰

A. K. Chestertona si Mosley oblíbil natolik, že mu toleroval i chování, které by jinak nesnesl. V březnu 1935 byl Chesterton hospitalizován. Příčinou jeho zdravotních problémů byl alkoholismus, jemuž propadl během první světové války. Z ní se vrátil jako zlomený člověk, který měl pravidelně noční můry a v alkoholu hledal záchranu.³⁵¹ Do centrály hnutí chodil často opilý a několikrát bylo navrženo jeho vyloučení. Mosley, který měl pro jednoho ze svých „nejzručnějších propagandistů“ pochopení, se vyjádřil, že „*když se tu Chesterton ukáže a udělá svou práci tak, jak má, nezáleží na tom, v jakém stavu do centrály přijede.*“³⁵²

Hled'me si svého

Začátkem roku 1935 Mussolini na doporučení italského velvyslance Grandiho výrazně snížil sumu, kterou financoval Mosleyho.³⁵³ Nevyhnutelnost reorganizace BUF a zoufalou snahu o její zefektivnění je proto nutno nahlížet i z tohoto pohledu.

V květnu 1935 se Mosley s Ianem Dundasem a Petrem Symesem (inspektorem pro Birmingham) vydal na cestu do Říma. Jejich cílem bylo pokusit se přesvědčit Mussoliniho, aby obnovil dotace v plné míře. Podařilo se jim to za příslib podpory v jeho

³⁴⁷ *Police report, Special Branch, 20 July 1935 a Police report, Special Branch, 22 July 1935*, TNA HO 144/20145

³⁴⁸ *Memorandum on Re-Organisation, 20 June 1935 Report*, TNA HO 144/20145

³⁴⁹ *Police report, Special Branch, 16 July 1935* TNA HO 144/20145

³⁵⁰ *Information regarding BUF, 24th October 1935*, TNA HO 144/20145

³⁵¹ BAKER, D. *Ideology of Obsession...*, s. 131.

³⁵² *Police report 4th April 1935*, TNA HO 144/20144

³⁵³ DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 337

habešském tažení a proti sankcím Británie vůči Itálii.³⁵⁴ Od incidentu při městečku Walwal (Welwel, případně Ual-Ual) v prosinci 1934³⁵⁵ bylo jasné, že Mussolini dříve nebo později na Etiopii zaútočí. Obával se ale reakce Británie a Francie. Vyslanci BUF ho dokázali přesvědčit, že jejich propagandistická kampaň dokáže ovlivnit veřejné mínění i názory politiků, a hnutí tak nakonec obdrželo z Itálie výraznou finanční injekci.

Již v červnu 1935 se objevily v tisku BUF články, které se snažily přesvědčit čtenáře o zaostalosti a barbarství Etiopského císařství. Dne 7. června psal Mosley v *The Blackshirt*, že „zaostalé národy nemohou mít „svobodu“ na páchání zvěrstev.“ Případné obsazení Habeše nazval „historickou misí“ Itálie.³⁵⁶ Generál Fuller strašil Brity novou válkou, přistoupí-li Spojené království na sankce vůči Itálii, a vyhlašoval, že „Británie se musí udržet mimo válku,“ kterou si podle něj nemohla dovolit.³⁵⁷ Podpora Mussoliniho vyvrcholila později kampaní s heslem „Hleďme si svého“ (*Mind Britain's Business*).³⁵⁸

John Beckett popsal situaci v centrále BUF takto: „Vymyslel jsem slogan „Hleďme si svého“ jako základ kampaně a vzal svůj plán ke generálovi Fullerovi, Joyceovi a Dundasovi, jenž byl jako náčelník štábu odpovědný za komunikaci s Mosleym během jeho nepřítomnosti. Můj plán se jim zdál výborný a telegrafovali jsme Mosleymu, aby se vrátil. Jelikož rychlost je podstata úspěchu, vytvořili jsme nouzovou radu a začali pracovat na plánech kampaně. Mosley se vrátil do týdne. Do té doby jsme vytiskli několik miliónů letáků, zorganizovali shromáždění po celé zemi a zahájili velkou „křídovací“ kampaň, která způsobila značný zájem médií.“³⁵⁹ Podle policejních zpráv hnutí najednou nejevilo žádné známky nedostatku financí a naopak si na plnění množství administrativních úkolů najímalo nový personál.³⁶⁰

Starší historikové v převážné míře tvrdí, že Mosleyho důvody na tuto kampaň byly oportunistické a někdejší zarytý podporovatel Společnosti národů při vidině peněz z Itálie jednoduše „vyměnil kabát.“ Ve skutečnosti se důvody na tuto kampaň nedají vysvětlit pouze takto jednoduše. Samozřejmě, Mussoliniho peníze byly hnacím motorem

³⁵⁴ Tamtéž, s. 346.

³⁵⁵ Podrobněji viz například MOCKER, Anthony: *Haile Selassie's War*. Oxford : Oxford University Press, 1984, s. 37 – 44.

³⁵⁶ *The Blackshirt*, No. 111, 7th June 1935, s. 1

³⁵⁷ *The Blackshirt*, No. 122, 23rd August 1935, s. 1-2.

³⁵⁸ Heslo „Mind Britain's Business“ bylo použito už 30. srpna. *The Blackshirt*, No. 123, 30th August 1935, s. 1

³⁵⁹ BECKETT, J. *After my fashion...*, s. 363-364.

³⁶⁰ *Information regarding the BUF, 23rd October 1935*, TNA HO 144/20145

kampaně. Bez italských financí by BUF pravděpodobně vůbec neměla dostatek prostředků na tak obrovskou akci. Pravdou ale zůstává i fakt, že kampaň na podporu fašistické Itálie byla v souladu s přesvědčením černokošiláckých lídrů. BUF se vždy viděla jako součást většího evropského fenoménu fašismu,³⁶¹ a i když byl Mosley někdejší výrazný podporovatel Společnosti národů, nyní změnil názor. Společnost národů již podle něj ovládali Židé a mezinárodní židovské spiknutí. Mosley byl zhrozen „dekadencí našich zákonodárců, kteří se hystericky snaží bránit negroidní barbarství Habeše“.³⁶²

Podle J. F. C. Fullera bylo to, „co Společnost národů opravdu chtěla, rozbít fašismus, protože to byl objekt okultní síly, který kontroloval svůj osud... Socialisté, komunisté, poloblázniví a oklamání lidé křičeli pro vojenské sankce a uzavření Suezského kanálu. To by znamenalo světovou válku, destrukci Evropy a expanzi ateistického bolševismu.“³⁶³

Kampaň BUF byla agresivní a důrazná, což by mohlo být, vzhledem k výsledkům celonárodního referenda, tzv. „Peace Ballot“, překvapivé.³⁶⁴ Toto „hlasování o míru“ bylo uspořádáno Sdružením Společnosti národů (*League of Nations Union*),³⁶⁵ jedné z nejvýznamnějších britských pacifistických organizací. Stovky dobrovolníků na přelomu let 1934-1935 běhaly od domu k domu a ptaly se lidí na celkem pět otázek.³⁶⁶ Jednou z nich bylo, zda si myslí, že když jeden stát napadne druhý, ostatní země by se měly pokusit zabránit válce: a) ekonomickými a nevojenskými prostředky; b) jestli to bude nezbytné, vojenskými prostředky. Více než deset miliónů Britů odpovědělo „ano“ na první část (a) otázky a více než 6,5 miliónů respondentů odpovědělo „ano“ ve druhé

³⁶¹ LOVE, Gary: 'What's the Big Idea?'... s. 447 – 468.

³⁶² Citováno podle DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 351.

³⁶³ FULLER, John Frederick Charles. *The first of the League Wars, its lessons and omens*. London : Eyre and Spottiswoode, 1936, s. 5-8.

³⁶⁴ Viz taky PUGH, Michael C. Peace with Italy: BUF Reactions to the Abyssinian War. In. *The Wiener Library Bulletin*, vol. XXVII, No. 32, 1974, s. 11-18; Viz taky PUGH, Michael C. *Liberal Internationalism: The Interwar Movement for Peace in Britain*. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2012.

³⁶⁵ Podrobněji např. BIRN, Donald S. *League of Nations Union, 1918-45*. Oxford : Oxford University Press, 1981.

³⁶⁶ První čtyři otázky byly: 1. Přejete si, aby Británie zůstala členem Společnosti národů? (Kladně odpovědělo 11 miliónů Britů, záporně 355 tisíc); 2. Ste za obecné snížení zbrojení mezinárodní dohodou? (Kladně odpovědělo 10,5 miliónů respondentů, záporně necelý milión), 3. Ste za úplné zrušení národních armád, námorníctva a letectva mezinárodní dohodou? (Kladně odpovědělo 9,5 milióna Britů, záporně 1,7 miliónů), 4. Měl by být soukromí zisk z výroby a prodeje zbraní zakázán mezinárodní domluvou? (Kladně odpovědělo 10,5 miliónů, záporně necelých 800 tisíc). Detailněji viz DRÁBIK, Jakub. Zbrojenie alebo Appeasement? Britské všeobecné voľby v roku 1935. In. *Nové historické rozhľady*, 1/2012, roč. 2, s. 49 – 63

(b). Naproti tomu, jen něco málo přes půl miliónů by nesouhlasilo s ekonomickými a nevojenskými prostředky a přes dva miliony nesouhlasily s vojenskými opatřeními.³⁶⁷ Výsledky „Peace Ballot“ jednoznačně svědčí o tom, že Britové v drtivé většině podporovali rozhodnutí vlády uvalit na Itálii sankce.

Mosleyho BUF tedy šla proti veřejnému mínění. Důvodů pro to bylo několik. V první řadě se Mosley bezpochyby snažil Italy přesvědčit, že investování do BUF má smysl a přináší výsledky. Kampaň proti sankcím vůči Itálii byla první celonárodní kampaní BUF a bez Mussoliniho peněz by si ji BUF jen stěží mohla dovolit.

Navíc, jak si všiml ve své knize i Daniel Waley, kampaň BUF byla „*v první řadě izolacionistická a proti Společnosti národů, ne pro-italská.*“³⁶⁸ A to bylo, jak jsem již zmínil, v souladu s přesvědčením fašistických vůdců. V tomto duchu se vyjádřil i John Beckett, když ve své autobiografii psal o souzvuku mezi snahou o udržení Británie mimo italský útok na Habeš a politikou BUF: „*naše víra i politická strategie byla koncentrace na udržení země mimo jakýchkoli závazků a ponižujících pokusů o zasahování do záležitostí jiných států.*“³⁶⁹ Mosley po návratu z Itálie 25. srpna 1935 svolal v centrále BUF poradu, kde oznámil, že „*ze současné neklidné světové politické situace, která vznikla z italsko-etiopejské krize, vytlučeme kapitál.*“³⁷⁰ Jelikož většina jeho velitelů nevěděla o financování hnutí z Itálie, lze se domnívat, že tím myslel propagandistický „kapitál.“

Od června kampaň nabrala masivních rozměrů. Tucty černokošiláčů vyrazily do ulic s velkými plakáty se slogany jako „*Hleďme si svého,*“ „*Proč by měla Británie pomáhat Habeši?*“ nebo „*Mosley říká mír*“ připevněnými na zádech a na břiše. BUF zorganizovala téměř tisíc shromáždění, na nichž byli placení řečníci hnutí přesně instruováni, co mají říkat: „*Je absolutně nevyhnutné na čas přestat s normální fašistickou propagandou a plně se soustředit na tuto urgentní otázku celonárodního významu. Řečníci budou zdůrazňovat, že nemluví jako fašisté, ale jako vlastenečtí britští občané, kteří jsou těžce znepokojeni nebezpečím zatažení Británie do další války. Všichni řečníci budou proto vystupovat v civilu nebo v obleku.*“ Přizvukovat měly i základní slogany jako

³⁶⁷ NICOLSON, Harold. British Public Opinion and Foreign Policy. In. *The Public Opinion Quarterly*, Vol. 1, No. 1. (January, 1937), s. 57-58, CEADEL, Martin. The First British Referendum: The Peace Ballot, 1934-5. In. *The British Historical Review*, Vol. 95, No. 377 (Oct. 1980), s. 828.

³⁶⁸ WALEY, Daniel. *British public opinion and the Abyssinian War, 1935-6*. London : Temple Smith, 1975, s. 25.

³⁶⁹ BECKETT, J. *After my fashion...*, s. 363.

³⁷⁰ *Police report 27th August 1935*, TNA HO 144/20145

„Hled' me si svého“ a rovněž že sledují výlučně britské zájmy. „Všechno v souladu s naším pevným a neměnným hlavním principem hnutí "Británie především!"... Řečníci by měli rovněž citovat pana Ramsay MacDonalda, který uvedl, že situace je nejvážnější od roku 1914 a připomenout divákům, že "ubohá malá Belgie" je teď "ubohá malá Habeš." ..a že italskou okupací Habeše nemáme co ztratit.“ Když by byli řečníci obviněni z podpory Mussoliniho, měli „zdůraznit, že politika BUF ve vztahu k otázkám války byla vždy absolutně konsistentní a pak měli citovat tu část Mosleyho projevu ze 7. června 1934 v Olympii, kde mluvil o tom, že Britští vojáci by nikdy neměli opustit tento ostrov pro cizí pře.“³⁷¹

Propaganda BUF srovnávala Afričany a Asiaty se Židy. Etiopský císař Haile Selassie, „nový idol židovstva,“ byl znázorňovaný s typicky stereotypními židovskými znaky. „Síly mezinárodních židovských finančníků a židy kontrolovaného bolševismu“ měly stát proti „znovuzrozeným fašistickým národům Evropy, připraveným bojovat do posledního dechu za principy bílé civilizace.“³⁷² Fašističtí autoři zašli až tak daleko, že porovnávali útok na Habeš s kolonizací Ameriky. „Kdyby bohatá a plodná evropská rasa nikdy nevstoupila na bohaté a plodné území okupované primitivními kmeny, svět by nikdy nepokročil do moderní doby. Obrovské pláně Severní Ameriky by navždy zůstaly lovištěm malé bandy rudokožců, zatímco evropské národy by byly nuceny zavést v tom, co by zůstalo ze západní Evropy po třech stoletích intenzivní války, plánované rodičovství... V Mexiku by Aztékové nadále praktikovali strašné masové vraždění při obětování bohům, Austrálie a Nový Zéland by zůstaly obsazené primitivními kmeny a nikdy by se necivilizovaly, podobně jako Afrika plná Hotentotů a Sibiř roztroušených nomádských klanů a lovců... Tvrzení, že existující hranice jednotlivých národů musí zůstat neměnné, by bylo úplně absurdní, kdyby to nebyla oficiální politika Společnosti národů“.³⁷³ Důraz na antisemitský rozměr propagandy byl kladen především v londýnském East Endu. Dne 5. října 1935 Joyce nabádal své posluchače v Bethnal Green: „Když začne válka a vy budete muset opustit své domovy pro cizí zájmy, Žid nebude pochodovat s vámi; ten tady zůstane, bez zábran se postupně zmocní vašeho majetku, vašich domovů, zmocní se vaší šance na lepší život a vůbec všeho, co je vám drahé.“³⁷⁴

³⁷¹ Notes for Speakers, 29th August 1935, TNA HO 144/20145

³⁷² The White Men's Countries. In. Fascist Quarterly, Vol. 1, No. 4, 1935, s. 404-405.

³⁷³ A New Phase of Crisis. In. Fascist Quarterly, Vol. 1, No. 4, 1935, s. 402-403.

³⁷⁴ citováno podle DORRIL, S. Blackshirt..., s. 360.

Dne 3. října 1935 ráno Mussoliniho jednotky napadly Etiopii. K vojenské intervenci Británie nedošlo. V žádném případě to však nebylo zásluhou BUF a její kampaně. Britové sice 11. října označili Itálii za agresory, zoufalá snaha udržet je ve Streské frontě³⁷⁵ jako protiváhu Německu ale znamenala, že žádné vojenské akce nepřicházely v úvahu. Dne 18. října Mosley proto kampaň ukončil. Pochopitelně ji sebevědomě označil za velký úspěch. Díky „úspěšné“ kampani se podařilo Moslemu přesvědčit Mussoliniho, aby obnovil financování hnutí v plné míře. Podle zprávy tajné služby z 22. října 1935 činila suma, kterou BUF získávala z Itálie 3000 liber měsíčně.³⁷⁶ V roce 1935 tak dostala BUF z Itálie přibližně 86 000 liber,³⁷⁷ což byla částka jenom o málo nižší než roku 1934.

„Mírová“ kampaň, jak jí v BUF nazývali, byla zajímavá i jinou věcí. Poprvé v ní nebyly *fascies* použité jako symbol hnutí. Nahradil je „blesk v kruhu“; blesk přitom symbolizoval akci a kruh jednotu. S nápadem na toto nové logo přišel člen hnutí.³⁷⁸

Fašismus příště

Když Itálie napadla Habeš, nacházel se britský ministerský předseda Stanley Baldwin³⁷⁹ v složité situaci. Všechny britské snahy o diplomatické řešení habešské krize selhaly a veřejné mínění bylo naladěno vyloženě pacifisticky.³⁸⁰ Britové očekávali od vlády, že jim zajistí mír a ve velké míře podnikne kroky proti italské agresi.³⁸¹ Baldwin ale velmi dobře chápal, že mezinárodně-politická situace není pro Británii právě pozitivní (jak už bylo zmíněno, Britové se snažili udržet Itálii v Streské frontě) a že vojensky je jeho země slabá. Když začínalo velmi brzy být zřejmé, že i britské sankce jsou neúčinné, Baldwin se rozhodl konat. Dne 18. října 1935 oznámil vypsání předčasných voleb už na

³⁷⁵ Streská fronta byla dohoda mezi francouzským ministrem zahraničních věcí Pierrem Lavalem, britským premiérem Ramsayem MacDonalodem a italským premiérem Benitem Mussolinim, podepsaná 14. dubna 1935 ve Stresce, městečku v severní Itálii. Cílem dohody bylo potvrdit neměnnost Locarnských smluv a nezávislost Rakouska; signatáři se rovněž dohodli, že se spolu postaví jakémukoli pokusu Německa měnit Versailleské mírové uspořádání.

³⁷⁶ 22nd October report, TNA HO 144/20145

³⁷⁷ DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 337.

³⁷⁸ BECKETT, J. *After my fashion...*, s. 364, *Information regarding the BUF, 23rd October 1935*, TNA HO 144/20145

³⁷⁹ Baldwin vyměnil na postu premiéra Spojeného království stárnoucího Ramseye MacDonalda v červnu 1935. Předseda Konzervativců ale vykonával funkce „prime ministra“ *de facto* už delší dobu, protože MacDonaldův zdravotní stav mu nedovoloval se věnovat svým povinnostem v plné míře.

³⁸⁰ Detailněji např. PUGH, M. *Liberal Internationalism ...*

³⁸¹ 7. října 1935 označila Společnost národů Itálii za agresora, 11. října pak za agresy odsoudila Itálii i Velká Británie.

14. listopadu 1935. Pravidelné volby se měly konat až v říjnu 1936, jenže koncem roku 1935 bylo veřejné mínění stále nakloněné konzervativcům a bylo pravděpodobné, že volby vyhrají. V roce 1936 mohla být situace díky italské agresi a neúčinnosti politiky *Národní vlády* pod Baldwinovým vedením úplně jiná. Baldwin nechtěl riskovat.³⁸²

Vyhlášení předčasných voleb zastihlo Mosleyho nepřipraveného. Reforma BUF nebyla u konce, hnutí trpělo nedostatkem financí („italské peníze“ šly na kampaň proti sankcím) a mělo také málo vhodných kandidátů. I když všechno úsilí bylo směřováno k volbám, a i když Mosley dříve tvrdil, že postaví 400 kandidátů, BUF nakonec nebyla schopná do voleb postavit vůbec nikoho. Mosley si dobře pamatoval debakl, který utrpěl v prvních volbách se svou novou stranou *New Party* v roce 1931, když kromě dvou všichni kandidáti ztratili svůj vklad ve výši 150 liber.³⁸³

Mosley přišel s nepříliš inspirativním heslem „*Fašismus příště*“ (*Fascism next time*)³⁸⁴ a snažil se to prezentovat jako pozitivum. Oznámil, že „*moje rada je nemrhat hlasem pro frašku. Počkejme si na skutečnou bitvu. Tito volby jsou přetvářka, po nichž přijde v následujících volbách skutečná bitva: dokud fašističtí kandidáti nevstoupí na scénu jako vyzývatelé, do britské politiky se nedostane žádný smysl pro realitu.*“³⁸⁵

Britské volby roku 1935 byly nakonec skutečně nevýrazné. Obě hlavní strany, konzervativci i labouristé, nedokázali přijít s rozhodnou politickou koncepcí a odpověďmi na nejpálčivější otázku: jaké stanovisko má Británie zaujmout v italsko-habešské krizi. Obě strany chtěly sankce proti Itálii, obě si však uvědomovaly, že budou pravděpodobně neúčinné. Ani jedna strana nechtěla v žádném případě riskovat mír v Evropě. Volby nakonec vyhráli konzervativci a Baldwin se stal premiérem. Tentokrát ale už ne jako ministerský předseda *National Government*, ale jako vlády konzervativců. Mosley, jako vždy přehnaně optimistický a sebevědomý, napsal do *The Blackshirt*: „*Tito volby měly nejnižší účast za posledních 30 let, s výjimkou roku 1918, když se muži ještě*

³⁸² Detailněji viz DRÁBIK, J. *Zbrojenie alebo Appeasement?* ... s. 49 – 63; nebo ROBERTSON, James. The British General Elections of 1935. In. *Journal of Contemporary History*. Vol. 9, No.1, January 1974, s. 149 – 164.

³⁸³ Každý kandidát v daném okrsku musí v britských volbách složit zálohu (do voleb na rok 2015 činí £ 500). Ten dostane zpátky v případě, že se mu podaří získat 5 a více procent z hlasů. Když získá méně než 5 % hlasů, záloha propadne.

³⁸⁴ *The Blackshirt*, No. 131, 25th October 1935, s. 1.

³⁸⁵ citováno podle MOSLEY, Nicholas. *Beyond the Pale. Sir Oswald Mosley and family 1933 – 1980*. London : Secker & Warburg, 1983, s. 107.

*nevrátili z fronty... Starý systém v Británii umírá... Jedině fašismus se může vynořit jako triumfující vyzývatel ... Budoucnost je s námi!*³⁸⁶

Z okraje společnosti k úplné bezvýznamnosti

I když by se podle Mosleyho vyhlášení mohlo zdát, že fašismus má v zemi skvělou budoucnost, pohodlné vítězství konzervativců ve volbách ukázalo, jak malý dosah na britskou veřejnost politický extremismus ve skutečnosti měl. I hospodářská situace ostrovního státu se zlepšovala. Export sice stále činil jenom něco kolem 75 % ve srovnání s rokem 1929, ale obnovení zbrojení snížilo nezaměstnanost pod dva miliony.³⁸⁷ Britská ekonomika začala postupně jevit známky pomalého zotavování se. Nevyhnutelná krize a okamžitý ekonomický kolaps království, které Mosley předpovídal a na které vsadil celou svou politickou kariéru, se nekonaly.

I samotná BUF ztrácela dech a vnitřní rozklad hnutí se prohluboval. V červnu 1935 zvláštní oddělení MI5 informovalo o dalších třenicích mezi vedoucími důstojníky (Beckett, Box, Joyce, Leaper, Thomson).³⁸⁸ V říjnu kritizoval F. M. Box Mosleyho za příliš těsné vztahy s Římem a vyjádřil se, že „je škoda, že Řím teď diktoval Mosleyho politiku.“³⁸⁹ Podle policejních zpráv se znovu rozhořelo soupeření mezi jednotlivými frakcemi o vliv na vůdce a směřování hnutí. Velký vliv na Mosleyho v tomto období měli podle policejních zpráv především Chesterton a Beckett, nemělo to ale mít dlouhé trvání.

V září 1935 se objevila policejní hlášení, která upozorňovala na soupeření mezi jednotlivými frakcemi o vliv v hnutí, tentokrát rozdělené na *Department of Blackshirt Organization*, vedené N. L. M. Francis-Hawkinsem, *Leader's Department*, vedené Ianem Dundasem, a *Propaganda Department*, vedené Johnem Beckettem.³⁹⁰

V prosinci Mosley souhlasil s tím, aby se Ian Dundas stal stálým vyslancem BUF při italské fašistické PNF (*Partito Nazionale Fascista*). Dundas pak dokonce vysílal do

³⁸⁶ citováno podle MOSLEY, Nicholas. *Beyond the Pale ...*, s. 108.

³⁸⁷

³⁸⁸ *16th July 1935 Report*, TNA HO 144/20145

³⁸⁹ *Information regarding the BUF, 23rd October 1935*, TNA HO 144/20145

³⁹⁰ *Information regarding the BUF, 24th October 1935*, TNA HO 144/20145. Policejní správa chybně uvádí Johna Becketta jako šéfa oddělení propagandy. Beckett byl významným členem hnutí s vlivem na propagandu, šéfem tohoto oddělení ale byl jeho dobrý přítel, William Joyce.

Británie rádiem fašistickou propagandu,³⁹¹ čím se stal prvním z „rozhlasových zrádců.“ Odchodem ze země Dundas prakticky ztratil vliv na Mosleyho, vyměnil to ale, jak vzpomínala jeho dcera Lynette, za „dobrý život a spoustu peněz... Všechno co musel udělat, bylo natáhnout se pod postel, kde měl kufr plný bankovek.“³⁹²

Soupeření mezi zbylými dvěma frakcemi bylo víceméně ukončeno, když z hnutí v prosinci 1935 rezignoval F. M. Box. Tento muž, do něhož vkládal Mosley původně velkou důvěru, odešel po prudké hádce s Vůdcem. Mosleyho zástupce dlouho nesouhlasil s politikou BUF, zejména s pokusy o demonstraci fyzické síly při každé příležitosti a antisemitismem. Kromě toho se nemohl smířit s pro-italskou orientací hnutí, a s tím, že Mosley poslouchá příkazy z Říma. Vyjádřil se, že je to „starý příběh – kdo platí dudáka, diktuje, co se bude hrát.“³⁹³ Hádky pokračovala i ohledně voleb. Na Mosleyho prohlášení, že „budeme připraveni na následující volby“, Box odpověděl: „nebudete připraveni ani za deset let.“³⁹⁴ Bylo zřejmé, že někdo, kdo takhle odporuje Vůdci, nemůže v hnutí zůstat.

Po Boxovém odchodu začala v BUF dominovat frakce kolem Francise-Hawkinse, kterého Mosley jmenoval *Director General*. Francis-Hawkins se tak stal druhým mužem hnutí. Klíčem jeho úspěchu a vlivu na Vůdce byla nekompromisní loajalita. Mosleymu se praktický celý život dostávalo pochlebování a také ho vyžadoval. Černokošiláci jako Francis-Hawkins mu salutovali, „i když se šel koupat do moře na letním kempu hnutí v Selsey.“³⁹⁵ Střízlivější členové, jako právě Beckett, jenž si stěžoval na jeho megalomanské sklony, prudce ztráceli v hnutí vliv a postavení.

Slabost hnutí se ale neprojevovala jenom ve vedení. BUF skomírala po všech stránkách a na všech úrovních. Kromě oblasti kolem Manchesteru, všechny regiony a pobočky, kde BUF působila, zaznamenávaly v druhé polovině roku 1935 ztrátu členů.³⁹⁶ Když se Chesterton vydal na inspekci po pobočkách BUF v Midlands, zjistil, že hnutí prakticky vymírá. V jednom případě dokonce hlásil, že pobočka je „z poloviny

³⁹¹ I když vysílal poměrně často, pravděpodobně se žádné záznamy o obsahu jeho projevů nezachovali

³⁹² Citováno podle DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 365.

³⁹³ *Police report, 18th December 1935*, TNA HO 144/20146

³⁹⁴ Tamtéž.

³⁹⁵ CROSS, C.. *The Fascists...*, s. 144.

³⁹⁶ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 76

*doupě zlodějů a z poloviny oplzlý bordel.*³⁹⁷ Dne 19. září byly 1935 zavřeny všechny zbylé společenské kluby, které BUF ještě provozovala.³⁹⁸

Ani kampaň proti sankcím vůči Itálii neskončila, jak si vůdci hnutí představovali. BUF z ní nevyšla jako hnutí míru prosazující britské zájmy, ale jako Mussoliniho „velvyslanec“ ospravedlňující fašistické násilí v Habeši. Již označení hnutí „fašistickým“ budilo u mnoha lidí dojem, že jde o cizí element v britské politice. Mussolini sám Mosleyho upozorňoval, aby nekopíroval italský fašismus tak očividně a radil mu, aby nepřebíral název ani uniformy. Presentování *fascis* jako starobylého britského symbolu bylo jedním z nejméně přesvědčivých tvrzení BUF vůbec. Mosley si ale nedal poradit a od počátku existence jeho fašistického hnutí ho mnoho lidí podezřívalo, že je financováno italskými penězi. Po kampani proti sankcím další důkaz nebyl zapotřebí.

Z celonárodního hnutí vybudovaného s cílem revoluční změny politického systému země zdegenerovala BUF na téměř bezvýznamnou skupinku křiklounů, závislou na místních kampaních a populistickém antisemitismu.

Přesun do East Endu

Přesun od neurčitěho protižidovského „sentimentu“ k rozsáhlé antisemitské kampani ale trval BUF delší dobu. I když se antisemitské články vyskytovaly v tisku BUF od počátku, první projev, ve kterém Mosley otevřeně napadl Židy, se konal až v říjnu 1934. Po něm trvalo ještě přibližně rok, než se objevila první větší propagandistická kampaň s antisemitismem jako ústřední myšlenkou.

Bezprostředním spouštěčem této antisemitské kampaně bylo přijetí Jocka Houstona na místo řečníka v londýnském East Endu, v části Shoreditch. Houstonův řečnický styl byl založen na krutém antisemitismu. A právě to mu přineslo pozitivní přijetí u neustále se zvyšujícího počtu posluchačů.³⁹⁹

V roce 1935 však ještě Mosley aspoň částečně pořád dbal na veřejné mínění a image BUF. Proto když vyšlo najevo, že Houston má záznam v trestním rejstříku, byl přesunut z Londýna do Manchesteru. Na jeho místo v Shoreditchi nastoupil Charles

³⁹⁷ DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 365.

³⁹⁸ *Information regarding the BUF, 23rd October 1935*, TNA HO 144/20145

³⁹⁹ LINEHAN, T. *East London for Mosley...* s. xviii

Wegg Prosser, bezúhonný student práva. Houstonovi následovníci ale jeho přeložení do Manchesteru nepřijali kladně. Wegg Prosser na jeho místě úplně selhal. Dva členové hnutí z místní pobočky ho dokonce fyzicky napadli.⁴⁰⁰ I ostatní řečníci BUF v East Endu si uvědomili, „že úspěch Houstonovi zabezpečilo především jeho nenávistné pomlouvání židovského nebezpečí“,⁴⁰¹ a proto začali tuto jeho taktiku napodobňovat. Netrvalo dlouho a antisemitismus se stal hlavní zbraní BUF v East Endu.

K růstu antisemitismu přispěl i vzestup Francise-Hawkinse v hierarchii BUF. Do vedení hnutí v Londýně Francis-Hawkins jmenoval muže jako kapitán Donovan, nebo U. A. Hick. S jejich příchodem se snaha o rekrutování kvalitního personálu a „dobrých“ členů záhy změnila v masivní příjem antisemitských prvků. Celkově byl na přelomu let 1935 a 1936 u BUF v East Endu patrný výrazný přesun k protižidovské kampani. Tuto tendenci potvrdila i změna názvu hnutí. Informátoři MI5 si všimli, že hnutí plánuje v Londýně v první polovině roku 1936 tři větší demonstrace (22. března v *Royal Albert Hall*, 7. června ve *Victoria Park*⁴⁰² a 21. června z Finsbury Square do Finsbury Park) – a to již pod novým názvem: Britská unie fašistů a národních socialistů (*British Union of Fascists and National Socialists*).⁴⁰³

S přijetím antisemitismu došlo v BUF i k jasnému posunu od italského modelu fašismu k německému modelu národního socialismu (nacismu). S tím souvisí i změna názvu hnutí a zmíněný přechod od „fasces“ k „blesku v kruhu“ jako symbolu hnutí. Jedním z důvodů bezpochyby bylo i výrazné omezení financování z Itálie.⁴⁰⁴ Mosley kromě toho vnímal úspěch Hitlera a jeho cestu k moci a nechával se jím inspirovat. V lednu 1936 měl v centrále dlouhý projev, v němž mluvil o úspěchu „německého hnutí“ jako o příkladu, který je třeba následovat. Kromě jiného také vyjádřil přesvědčení o přicházejícím vítězství BUF: „Když se německé hnutí dostalo k moci, mělo 800,000 členů. Počítali do toho ale všechny ženy a muže, kteří kdy podepsali členský formulář, nebo zaplatili jediný měsíční členský poplatek. Kdybychom své členství počítali stejně,

⁴⁰⁰ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 77

⁴⁰¹ *Special Branch report, 2nd November 1936: Policy of the British Union of Fascists and National Socialists*. TNA HO 144/21062

⁴⁰² Benewick uvádí shromáždění ve Victoria Park jako první větší shromáždění kampaně BUF v East Endu. Podle fašistického *Action* se akce shromáždilo až 100 000 lidí. *Action*, 11. 6. 1936, s. 1. Policejní odhady určili počet posluchačů na 5000. BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 221.

⁴⁰³ *The Fascist Movement in the United Kingdom, excluding Northern Ireland, Report No. VIII. Developments from February 1936 to July 1936*. TNA HO 144/21060

⁴⁰⁴ Tamtéž. Podle Dorila byly finance v březnu 1936 zredukovány o 70%. DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 371.

viděli byste teď opravdu robustní čísla. Celou práci ale odvedlo 22 tisíc příslušníků SS, kteří nosili černé uniformy ... Černokošilácké hnutí závisí na koloně mladých Angličanů v černých košilích pochodujících v perfektním pořádku a disciplíně s neochvějným přesvědčením k cíli, který jsou odhodlaní dosáhnout, pochodující za hudby jejich kapely, s vlajícími zástavami, podnětní, sebevědomí a přesvědčení o vítězství.“⁴⁰⁵ Týdeník BUF *The Blackshirt* přišel se sloganem „Když miluješ svou zemi, jsi nacionalista, když miluješ její lid, jsi socialista – buď národním socialistou!“⁴⁰⁶ Podle Mosleyho byli Němci „pokrevními bratry“ Angličanů a měli tudíž spolu bojovat proti „židovskému nebezpečí.“

Antisemitismus měl v londýnském East Endu hluboké kořeny a byl v souladu „historickou tradicí“ nenávistí k přistěhovalcům z přelomu století.⁴⁰⁷ Přibližně třetina britské židovské populace žila v této části Londýna. Příliv utečenců před pogromy a pronásledováním, zejména z východní Evropy, dosáhl vrcholu mezi rokem 1880 a první světovou válkou. Tento proud přicházejících obyvatel přinesl do upadající oblasti mnoho problémů. Chudí Židé byli obviňováni z kriminality a šíření chorob. Ti, kteří se dokázali rychle adaptovat, začlenit do společnosti a zbohatnout, byli zase obviňováni z vykořisťování a lichvy, a to i přes nepochybný přínos nové vitality do ekonomicky upadající oblasti. Podle fašistů zneužívali dělníky na „otrockou práci za minimální mzdy“ a „ždímalí“ rodiny vysokými nájmy. Skupina Židů, která byla aktivní v kulturní oblasti, byla obviňována z šíření cizích hodnot, prosazování dekadentního životního stylu, ničení místní britské kultury a kažení mládeže.

Tato etnocentrická nenávist vůči cizím prvkům spojená se sociální nespokojeností a zvýšenou kriminalitou vytvářela v East Endu úrodnou půdu pro různé rasistické populistické hnutí s proti-přistěhovaleckou politikou. Ji na začátku 20. století přišla do oblasti s kampaní hnutí *British Brothers League*. Kampaň BUF můžeme ohraničit lety 1936-1940. V 40. letech následovaly *League of Ex-Servicemen* a v 70. letech *National Front*.⁴⁰⁸ Labouristé, konzervativci i židovské organizace se shodovali v tom, že nejlepší prostředek na boj proti fašismu v této oblasti je eliminování problémů údajně způsobených Židy. Až v 80. letech se ale podařilo aspoň částečně začít některé problémy East Endu řešit. Přispěla k tomu především výstavba finančního centra *Canary Wharf*,

⁴⁰⁵ 17 January 1936 Report, TNA HO 144/30246

⁴⁰⁶ *The Blackshirt*, kampaň vedena několik měsíců roku 1936

⁴⁰⁷ K antisemitismu v BUF viz podrobněji např. HOLMES, Colin. Anti-semitism and the BUF. In: LUNN, Kenneth – THURLOW, Richard. *British fascism: essays on the radical right in inter-war Britain*. New York : St. Martin's Press; London : Croom Helm, 1980, s. 114-134.

⁴⁰⁸ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 78.

budování nové infrastruktury, nebo výstavba olympijského parku v roce 2012. Přesto se dodnes v East Endu nacházejí nejchudší regiony Británie s množstvím sociálních problémů a relativně velkou kriminalitou.⁴⁰⁹ Dnes je židovská komunita ale už dlouhou dobu dobře začleněná do majoritní britské společnosti a nenávist se přesunula především na muslimské přistěhovalce. Ve 30. letech však představoval East End se svými problémy ideální prostor pro populistickou kampaň BUF plnou nenávistného antisemitismu.

Úspěch Houstona a selhání Wegga Prossera „ukázaly BUF směr,“ kterým se v East Endu vydala. Následovalo rekrutování různých antisemitů a agresivních adolescentů⁴¹⁰ a vzestup populistických, radikálně protižidovských řečníků jako byl E. G. „Mick“ Clarke. BUF v tomto období již neměla dost finančních prostředků na rozsáhlejší kampaně a koncentrovala své síly především do oblasti East Endu.

Sílící konflikt ve východní části Londýna si uvědomovala vláda, vůdci dělnických i židovských organizací. Mosleyho aktivity ale zpočátku ignorovali. Předpokládali, že bez publicity a důvodů k otevřené konfrontaci výbušnost situace vyprchá a vliv BUF pomine. Akce černokošiláčů ale pochopitelně vyvolávaly reakci militantních částí dělnické třídy a běžných Židů bydlících „ohrožených“ oblastech. Množství jednotlivců s obavami sledovalo vývoj v Německu i nárůst fašismu a antisemitismu po celé Evropě (zvlášť aktuální se stala především španělská občanská válka, která byla vnímána jako střed levice a fašismu).

V červnu 1935 navíc Třetí internacionála schválila taktiku vytváření tzv. „lidových front,“⁴¹¹ což umožnilo britským komunistům angažovat se v organizacích jako *Jewish People's Council against Fascism and Anti-Semitism*, *International Labour Defence in Britain* nebo *London Ex-Servicemen's Defence against Fascism*.⁴¹² Všechny tyto organizace byly částečně spontánní odpovědí na průnik fašismu do East Endu. Vedení Komunistické strany Velké Británie sice zajímal více boj proti fašismu v zahraničí než doma a vyvíjela značnou aktivitu při rekrutování dobrovolníků do španělské občanské války. To ale nelze říci o řadových členech a příznivcích strany,

⁴⁰⁹ Detailněji viz HAMMETT, Chris. *Unequal City: London in the Global Arena*. London : Routledge, 2003

⁴¹⁰ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 79.

⁴¹¹ MCKENZIE, Kermit E. *Comintern and World Revolution. 1928-1943: The Shaping of a Doctrine*. London, New York : Columbia University Press, 1964, s. 159. K vzniku Třetí Internacionály a některým aspektům jejího fungování v češtině viz. HÁJEK, Miloš – MEJDROVÁ, Hana. *Vznik Třetí Internacionály*. Praha : Karolinum, 2001.

⁴¹² THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 79.

především těch, kteří žili v East Endu.⁴¹³ Pro ně byla otázka vyhnání Mosleyho černokošiláčů ze své čtvrti nejen otázkou jakési prestiže v mezinárodním boji proti fašismu, ale i vlastní bezprostřední bezpečnosti.

V průběhu roku 1936 byl ve čtvrtích East Endu jako Bethnal Green, Shoreditch nebo Stepney hlášen zvýšený počet útoků na Židy.⁴¹⁴ Členové BUF rozbíjeli okna židovských obchodů, znesvěcovali židovské hřbitovy a synagogy a po stěnách malovali antisemitská hesla. Zuřiví antisemité jako E. G. „Mick“ Clarke, William Joyce nebo Alexander Raven Thomson řečnili na ulicích East Endu čím dál více a BUF dokonce připravila publikaci zcela nového antisemitského plátku, určeného výlučně pro East End, *The East London Pioneer*.⁴¹⁵ Hlavním redaktorem *The East London Pioneer* se stal A. K. Chesterton a černokošiláči měli na ulicích zdarma rozdat až 50 000 výtisků měsíčně.⁴¹⁶

Dne 15. září 1936 připravil šéf oddělení propagandy William Joyce konferenci pro řečníky, na které je vyzval, aby *„útočili ve svých projevech na Židy, ale v žádném případě neútočili na policii, bez ohledu na to, jak bude policie konat.“* Řečníci se rovněž měli připravit na možnost, že budou zatčeni. *„To je to, co chceme ..., jestli to bude nevyhnutné, i samotný Vůdce se nechá zatknout. Potřebujeme publicitu, a tohle je cesta, jakou jí získáme.“*⁴¹⁷ Fašisté se spoléhali, že budou-li jejich řečníci zatčeni, bude možné přijít s problémem „proč my a komunisté ne“ až do britského parlamentu. Své útoky na Židy fašisté ale stále pokládali za „sebeobranu.“ Richard Bellamy v pamětech dokonce vzpomíná, že *„jistý bookmaker z West Endu s falešným skotským jménem měl dokonce fixní tarif na stupeň závažnosti který jeho přísluhovači způsobili černokošiláčům.“*⁴¹⁸ Napětí v této části Londýna se stupňovalo a nepřátelství mezi oběma „tábory“ prohlubovalo. Jedním z vyvrcholení konfliktu byla tzv. bitva o Cable Street.

⁴¹³ Viz například autobiografii Joe Jacobsa. JACOBS, Joe. *Out of the Ghetto*. London : Phoenix Press, 1993.

⁴¹⁴ *Fascist activities in Bethnal Green*, TNA HO 144/21060, viz taky THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 79-80.

⁴¹⁵ *20th September 1936 report*, TNA HO 144/201060

⁴¹⁶ *22nd September 1936 report*, TNA HO 144/201060

⁴¹⁷ *20th September 1936 report*, TNA HO 144/31060

⁴¹⁸ BELLAMY, R. R. *We marched with Mosley...*, s. 8.

Bitva o Cable Street

Koncem léta 1936 Mosley ohlásil, že 4. října, v den čtvrtého výročí založení hnutí, zorganizuje BUF velký pochod londýnským East Endem. Podle původního plánu měli Černokošiláci vytvořit vojenskou formaci na Royal Mint Street, kde měl Mosley vykonat jejich slavnostní přehlídku. Po ní se měl pochod vydat ve čtyřech kolonách napříč East Endem na místa shromáždění, které měly doprovázet projevy vedoucích osobností hnutí. Na každém shromáždění měl řečnit i „vůdce.“ Shromáždění se měla uskutečnit na Salmon Lane, Limehouse v 17:00 hodin, na Stafford Road, Bow v 17:30 a na Victoria Park Square v 18:00; pochod měl skončit na Aske Street, v části Shoreditch, v 18:30 hodin projevem Oswalda Mosleyho. Cable Street byla jednou z prvních ulic, kterou měl průvod procházet.⁴¹⁹

Oficiální stanovisko *The Board of Deputies of British Jews*,⁴²⁰ Komunistické strany Velké Británie i vlády dlouhodobě nabádalo k ignorování Mosleyho aktivit. Na plány BUF naproti tomu prudce zareagovali levicoví aktivisté i zástupci místních komunit. Odpor proti fašistickému tak zpočátku vznikl spontánně. Menší židovská organizace *The Jewish People's Council against Fascism and Anti-Semitism* zorganizovala masivní petiční kampaň a za méně než 48 hodin se jí podařilo shromáždit více než 77 000 podpisů proti ohlášenému pochodu BUF.⁴²¹ Petici podepsali i někteří členové Labour Party, i když strana jako celek nepodpořila žádnou protiakci a naopak běžné občany nabádala ke klidu. I Komunistická strana se zpočátku rozhodla otevřeně nevystoupit a vyzvala své členy, aby se neúčastnili žádných protestních akcí. Na 4. října, na stejnou hodinu, kdy měl začít pochod BUF, svolala na Trafalgar Square shromáždění *Young Communist League* na podporu republikánů ve španělské občanské válce. Podle *The Board of Deputies of British Jews* se Židé za žádných okolností neměli pouštět do jakékoli bitky či akce proti pochodu a měli raději zůstat doma.

Pro většinu Židů a levicově orientovaných dělníků z East Endu byl ale pochod Černokošiláčů bezprostředním ohrožením jejich bezpečnosti, pro některé to byla dokonce i „otázka cti“ a jejich vlastního malého přínosu k tomu, co viděli jako celoevropský boj

⁴¹⁹ *Instructions (Donovan, Assistant Director of Organisation)*, nedatováno, TNA HO 144/21060.

⁴²⁰ *The Board of Deputies of British Jews* byla (a je) hlavní organizací reprezentující Židy v Británii.

⁴²¹ *Petition by East London Citizens*, nedatováno, TNA HO 144/21061.

proti fašismu.⁴²² Ohrožení fašismem, které mělo potenciál Židy sjednotit, je naopak rozdělovalo a obnažovalo ostré třídní rozdíly. Na jedné straně stáli chudší dělníci a nižší třída z East Endu, na straně druhé židovské vedení (především vedení *The Board of Deputies of British Jews*) sociálně zakotvené ve vyšší a střední třídě západního Londýna, West Endu. K rozporům došlo i v rámci CPGB. Aktivní byl především Joe Jacobs, militantní židovský aktivista a funkcionář CPGB ve Stepney, kudy měla projít jedna z kolon pochodu. Jacobs se odmítl podříditi oficiální linii strany a začal odpor organizovat na vlastní pěst. Dne 2. října 1936 bylo jasné, že britská vláda navzdory petici pochod nezakáže.⁴²³ Až poté se pod tlakem veřejného mínění rozhodly Komunistická strana i *The Board of Deputies of British Jews* změnit své původní smířlivé stanovisko. Narychlo bylo vytištěno a distribuováno několik druhů plakátů,⁴²⁴ levicový tisk vyzval k aktivnímu odporu a vydal podrobné mapy s vyznačenými místy fašistických shromáždění i trasy, kterou měl pochod vést.⁴²⁵

I když se CPGB snažila (a dodnes snaží) prezentovat jako hlavní a v podstatě jediný organizátor antifašistické protiakce, historikové toto tvrzení poněkud zpochybňují. Důležitou úlohu v organizaci odporu hrála také *Independent Labour Party* (ILP) i některé další menší organizace, například *Trotskyist Red Gloves* (TRG). Protifašistické akce se zúčastnilo široké spektrum lidí a skupin od organizací ex-vojáků až po Židy, anarchisty, irské dokaře i běžné občany žijící v East Endu.

Dne 4. října 1936, přibližně ve 14:30 londýnského času,⁴²⁶ se shromáždili Černokošiláci v Aldgate před tzv. „Gardiner’s Corner“, místem, kde kdysi stál známý obchůdek, a také místo, které bývá považováno za jakousi bránu East Endu. Dnes již není možné přesně určit počet fašistů, kteří se pochodu zúčastnili – historici, akademici, fašisté, antifašisté i policie disponují jinými údaji. Odhady policie hovoří přibližně o 1900 Černokošilácích,⁴²⁷ ale různí autoři až o třech až sedmi tisících, ze kterých přibližně něco

⁴²² Zajímavá jsou v tomto ohledu dobová svědectví mnohých lidí, kteří nakonec odjeli jako dobrovolníci do španělské občanské války. Viz např. ARTHUR, Max: *Fighters against Fascism. British heroes of the Spanish Civil War*. London : Collins, 2009.

⁴²³ *Mayor, police commissioner debate on Mosley’s march*, TNA HO 144/21060; *Jewish People Council report*, TNA HO 144/21060; *Deputation to meet with Mayor*, TNA HO 144/21060; *Fascist activities in Bethnal Green* HO 144/21060 a další zprávy a analýzy ministerstva vnitra dochované v TNA HO 144/21060.

⁴²⁴ *Anti-Fascist posters*, nedatováno, TNA HO 144/21060.

⁴²⁵ Ve fondu TNA HO 144/21060 se nachází několik nekatalogizovaných novinových výstřižků.

⁴²⁶ *Police report on Cable street*, nedatováno, TNA HO 144/21061.

⁴²⁷ *Special Branch Report*, nedatováno, TNA HO 144/21061.

mezi 200 až 400 byly ženy, seřazené uprostřed kolony.⁴²⁸ Policie očekávala problémy a v oblasti nasadila více než 10 000 mužů, z toho 4000 příslušníků jízdní policie.⁴²⁹

Ani policie, ani samotný Mosley však neočekávali sílu opozice. Předpokládá se, že v ten den se v East Endu soustředilo více než 100 000 antifašistických demonstrantů⁴³⁰ odhodlaných zastavit Mosleyho za každou cenu. Demonstranti pocházeli z různých politických, sociálních i společenských skupin. Sešli se zde Židé z East Endu i ze židovských organizací z celé země, komunisté, členové a sympatizanti ILP, místní dokaři a dělníci, i příslušníci různých menšin, například Irové nebo Somálci. „Bitva o Cable Street“ dodnes zůstává největší antifašistickou demonstrací v dějinách Londýna.

Když se fašisté pokusili pochodovat po naplánované trase, jejich cestu zahradily tisíce demonstrantů. Policie se pokusila udělat pro Mosleyho muže prostor (celá akce byla ohlášená a stále platilo, že vedení města ji schválilo), demonstranti se ale bránili. Pod heslem „Neprojdou“ (*They Shall Not Pass*), které bylo analogií známého „No passaran“ ze španělské občanské války, házeli na policii různé klacky, nábytek, skleněné láhve, kameny, dlažební kostky a jinou improvizovanou „munici.“ Antifašisté dokonce naházeli na zem stovky malých skleněných kuliček, na kterých policejní koně klouzali, padali a působili jezdcům ošklivá zranění.⁴³¹ „Bitva“ neprobíhala mezi Mosleyho muži a antifašisty, jak se často uvádí, ale mezi policií a antifašisty. Jádrem demonstrantů se koncentrovalo do Cable Street, díky obrovské početní převaze ale byli Mosleyho odpůrci schopni zaplavit i okolní ulice, aby je Mosley se svým průvodem nemohl jednoduše obejít. V Cable Street zanedlouho vyrostla z různých matrací, dřeva, nábytku a dokonce i dodávky barikáda. Ženy házely z oken na policisty zkažené potraviny a různé hrnce a další nepotřebné domácí vybavení, čímž způsobovaly policistům další zranění.

I když celá akce vznikala spontánně, byla nakonec precizně organizována. Demonstranti využívali síť „informátorů“, malých chlapců na kolech, kteří objížděli celé „bojiště“ a promptně informovali vedení o pohybu policie i Černokošiláčů. Antifašisté tak

⁴²⁸ DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 390, Detailněji k participaci žen v „bitvě o Cable street“ viz GOTTLIEB, Julie. *Women and Fascism in the East End*. In: KUSHNER, Tony – VALMAN, Nadia (eds.). *Remembering Cable Street. Fascism and Anti-Fascism in British Society*. London – Portland : Vallentine Mitchell, 2000, s. 31-47, zejména s. 43-45.

⁴²⁹ *Special Branch Report*, nedatováno, TNA HO 144/21061.

⁴³⁰ Např. THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 80, BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 227, DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 390, některé odhady levicových historiků a levicového tisku mluví dokonce o půl milionu demonstrantů.

⁴³¹ *Battle of Cable street*. Compiled and edited by The Cable Street Group. London : Five Leaves Publications, 2011, s. 28 – 42.

mohli okamžitě reagovat a přesouvat své lidi tam, kde jich bylo nejvíce zapotřebí. V bočních ulicích dokonce vyrostly improvizované stanice první pomoci pro zraněné antifašisty. Kdykoli se policii podařilo přiblížit se k barikádě, demonstranti se jednoduše stáhli za další, která již byla připravena za nimi.

Po několika hodinách neúspěšného boje a těžkých zraněních se metropolitní policejní komisař sir Philip Game rozhodl frašku ukončit a požádal Mosleyho, aby rozkázal svým mužům stáhnout se směrem do západního Londýna.⁴³² Mosley poslechl, na což se v Cable Street spustila obrovská oslava. 73 policistů a 43 civilistů skončilo se zraněními v nemocnicích,⁴³³ z 85 zatčených bylo 79 antifašistů.⁴³⁴

Dnes je „bitva o Cable Street“ oslavována jako velké vítězství antifašismu v Británii. Na stěně jedné z budov vznikla (po jistých problémech) už v 80. letech mohutná malba znázorňující bitvu při příležitosti 75. výročí byly uspořádány oslavy⁴³⁵ a odkazy na „bitvu o Cable Street“ můžeme najít v mnoha písních a literatuře. Události v Cable Street dodnes slouží jako inspirace pro některé umělce.

Takové hodnocení je ale nutné brát s rezervou. Mosley si byl dobře vědom toho, že zrušením pochodu způsobí mezi svými věrnými rozčarování a nevoli. Stejně tak dobře věděl, že policie již dlouho usiluje o jeho zatčení, k němuž by bezpochyby došlo, kdyby příkaz neuposlechl a v pochodu pokračoval. Důvodem, proč nakonec pochod odvolal, ale nebyl jeho strach z několikanásobné přesily, ze kterého ho obviňovali i někteří členové BUF. Den po pochodu měl totiž Mosley odletět do Berlína na přísně utajovanou svatbu s Dianou Mitfordovou v Goebbelsové residenci.⁴³⁶ Mosleyho důvod na odvolání pochodu shrnul jeho syn Nicholas: „*Proč můj otec nepochodoval přes Cable street?... Byl by pravděpodobně zatčený a druhý den by nemohl odjet do Berlína na svou svatbu.*“⁴³⁷

Kromě toho, a to je významnější, události okolo „bitvy o Cable Street“ paradoxně způsobily okamžitý a náhlý vzestup BUF v oblasti East Endu. „Legenda o Cable Street“ a o velkém antifašistickém vítězství, která dodnes rezonuje mezi levicovými aktivisty

⁴³² Sir Philip Game report. Nedatováno, TNA HO 144/21061.

⁴³³ List of civilians who received hospital treatment. Nedatováno, TNA HO 144/21062.

⁴³⁴ List of arrested., Nedatováno, TNA HO 144/21062.

⁴³⁵ 15th Anniversary of Battle of Cable Street: Why we must never forget. www.mirror.co.uk, 4 Oct. 2012, online < <http://www.mirror.co.uk/news/uk-news/75th-anniversary-of-battle-of-cable-street-83081> > cit. 10. 12. 2012.

⁴³⁶ DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 393-394, MOSLEY, O. *My Life...*, s. 362-363.

⁴³⁷ GOTTLIEB, J. *Feminine Fascism...*, s. 195.

a dokonce i některými akademiky,⁴³⁸ je opravdu pouze legendou. Antifašistům se podařilo zastavit Mosleyho pochod, jejich vítězství má však spíše symbolický než reálný význam. V týdnu následujícím po událostech v Cable Street uspořádali fašisté v oblasti své vůbec nejúspěšnější propagandistické shromáždění. Několik tisíců lidí přilákali v Stepney, Shoreditch, Bethnal Green i Stoke Newington.⁴³⁹ Podle policejních zpráv byla nálada na těchto shromážděních vyloženě profašistická a jen výjimečně se objevily problémy. I počet členů BUF v Londýně vzrostl. Původní počet 2750 členů londýnské pobočky se v následujících třech týdnech rozrostl o dalších 2000 členů.⁴⁴⁰ Podle policejních odhadů měla BUF v březnu 1936 celkem asi 10 000 členů,⁴⁴¹ v listopadu, měsíc po „bitvě o Cable Street“ to bylo 15 500.⁴⁴²

Symbolický význam antifašistického vítězství v Cable Street netřeba podceňovat (zvláště když si uvědomíme, že je její odkaz stále živý). Na druhé straně ale jedna událost, jakkoli mohutná, nemohla úplně podlomit fašismus v Británii, ani mu zasadit „smrtnou ránu.“ Tento proces byl mnohem delší a komplexnější. „Bitva o Cable Street“ nebyla ani „zlomem“ ve vývoji BUF, jak se často píše. Mosleyho hnutí od léta 1934 postupně a pomalu upadalo, na čemž nemohl nic změnit ani fakt, že se počet členů dočasně mírně zvýšil. Z tohoto hlediska je razantnější nárůst počtu členů v Londýně po událostech ze 4. října spíše anomálií než dlouhodobým trendem. V oblastech mimo Londýn se až na výjimky počet členů a především jejich „kvalita“ spíše snižovaly. K částečnému oživení hnutí došlo až těsně před druhou světovou válkou vlivem úspěchu Mosleyho mírové kampaně.

Bůh ochraňuj krále

Krutá zima roku 1936 se podepsala na zdraví krále Jiřího V., který onemocněl bronchitidou. Dne 19. ledna 1936 panovník zemřel a na jeho místo nastoupil princ z Walesu jako král Eduard VIII. Eduard byl známý svými sympatiemi vůči nacistickému Německu, což se velmi zamlouvalo i vrcholným představitelům BUF. Nový král se

⁴³⁸ Viz např. RENTON, Dave – SMITH, Martin. *Fighting Fascism: From Cable Street 1936 to Tower Hamlets 2011*. www.socialistreview.org.uk October 2011, online <<http://www.socialistreview.org.uk/article.php?articlenumber=11783>> cit. 12. 12. 2013 a další práce.

⁴³⁹ LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 107.

⁴⁴⁰ *Note from Special branch to the Home Office, 21 December 1936*, TNA HO 144/21062.

⁴⁴¹ *23rd March 1936 report*, TNA HO 144/20147. Z 10 000 členů byly aktivní pouze 4000.

⁴⁴² *The Fascist Movement in the United Kingdom, excluding Northern Ireland, REPORT NO: IX, Developments from August 1936 to November 1936*, TNA HO 144/21062, konkrétně správa mluví o 6500 aktivních a 9000 neaktivních členech.

okamžitě stal miláčkem propagandy Mosleyho hnutí. Ta ho velebila při všech příležitostech jako „ocelově loajálního“ a „leteckého hrdinu.“ Chesterton o králi psal jako o zachránci britského národa, který „*zocelený uprostřed roztaveného šílenství západní fronty... přicházející na britský trůn předurčený k tomu... aby se celou svou váhou zasadil o britské oživení a triumf.*“⁴⁴³ Podle Alexandra Ravena-Thomsona byl král „*příslušníkem válečné generace, přibuzná duše*“ a „*ten samý materiál, ze kterého jsou fašisté.*“⁴⁴⁴

Když propukla tzv. abdikační krize,⁴⁴⁵ Černokošiláči se jednoznačně postavili za krále. Mosley psal, že „*král k nám byl loajální a věrný. Můj jednoduchý požadavek zní, abychom i my byli loajální a věrní jemu... Odměna této země za jeho pětadvacetiletou službu je odmítnutí jeho práva žít v soukromí šťastně se ženou, kterou miluje ... Nechte krále vzít si ženu, kterou si vybral!*“⁴⁴⁶ Premiér Baldwin prohlásil, že když si král vezme za ženu Wallis Simpsonovou, abdikuje. Jednou z možných variant bylo pověření Winstona Churchilla, který zůstal králi věrný, sestavením nové vlády. Předčasné volby, které by následovaly, by podle fašistů mohly přinést fašistickou vládu. Černokošiláčům se ale zdála možná i jiná varianta. Mosley byl skálopevně přesvědčen, že král může namísto Churchilla pověřit sestavením vlády jeho. Vzdálenější realitě mohl být pouze obtížně, BUF ale spustila ohromnou kampaň s názvem „Zachraňme krále!“ Celou kampaň režíroval John Beckett, který na ni později vzpomínal: „*Krize kolem Eduarda VIII. mezi námi způsobila senzaci... Cítil jsem se hluboce zasažený a byl jsem rád, že Mosley měl stejný názor jako já. Byl přesvědčený, že proti snaze sesadit krále z trůnu má být vyvinuta veškerá možná legální aktivita, které je hnutí schopno. Měli jsme na stranu krále získat veřejnost.*“⁴⁴⁷

⁴⁴³ *The Blackshirt*, No. 145, 31st January 1936, s. 4.

⁴⁴⁴ *Action*, 27. 3. 1937, s. 1.

⁴⁴⁵ Krize byla způsobena vztahem mezi králem Edvardem VIII a Američankou Wallis Simpsonovou, kterou požádal o ruku. Když se stala milenkou krále, Wallis Simpsonová již byla jednou rozvedená a o druhý rozvod se pokoušela. V pondělí 16. listopadu 1936, když byl rozvod Wallis Simpsonové definitivní, oznámil král svůj záměr vzít si jí premiérovi Stanley Baldwinovi. Baldwin mu odpověděl, že takový sňatek je pro lid nepřipustný. „*Stala by se královnou země. A při volbě královny musí být vyslyšen i hlas lidu.*“ BROAD, Lewis. *The Abdication*, London: Frederick Muller, 1961, s. 75. Úlohu bezpochyby sehrály i královy sympatie vůči nacistickému Německu, na které se britská vláda dívala s nevolí. Odmítnutí Wallis Simpsonové britskou vládou způsobilo několik týdnů trvající konstituční krizi. Detailněji viz např. WILLIAMS, Susan. *The People's King: The True Story of the Abdication*. London: Penguin Books, 2003; SIEBERT, F. S., *The Press and the British Constitutional Crisis*. In: *Public Opinion Quarterly*, Vol. 1, No. 4 (October, 1937), s. 120–125; KNAPPEN, M. M., *The Abdication of Edward VIII*. In: *The Journal of Modern History*, Vol. 10, No. 2 (June, 1938), s. 242–250.

⁴⁴⁶ Citováno podle DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 403.

⁴⁴⁷ BECKETT, John. *After my fashion: twenty post-war years*. London, c. 1940, s. 371. SUL SC BUC, 5 Memoirs, 5/1, MS. 188.

BUF byla schopná během kampaně zaktivizovat nejen své členy, ale i některé další skupiny obyvatel, například válečné veterány. Na ulicích Černokošiláci rozdávali letáky, na stěny malovali fašistické hesla na podporu krále a Beckett dokonce nechal vytisknout zvláštní číslo novin s názvem „Krize“ (*Crisis*),⁴⁴⁸ kterého se na ulicích prodalo 37 000 kusů. Kromě kampaně na podporu Itálie „Hleďme si svého“ v roce 1935, byla kampaň na podporu krále jedinou celonárodní kampaní BUF do té doby.

Mosley jako obvykle absolutně přecenil svůj vliv na chod věcí v zemi a katastrofálním způsobem odhadl veřejné mínění. Kampaň BUF nezaznamenala téměř žádnou odezvu. Pro britskou střední třídu byla situace, kdy by Wallis Simpsonová byla manželkou krále, nikoli však královnou, nepřijatelná. Představitelé nejvyšších tříd a britského „establishmentu“ rovněž podporovali Baldwina. Jak se ukázalo, ani dělníci, kteří podle Mosleyho „stáli pevně za králem“,“⁴⁴⁹ neměli zájem na takovém uspořádání a spíše podporovali Eduardovu rezignaci.

MI5 ale jisté obavy z Mosleyho podpory krále přece jen měla. Dne 4. prosince 1936 získali Mosleyho pro svou plánovanou „Stranu krále“ (*King's Party*) lord Rothermere a lord Beaverbrook.⁴⁵⁰ Mezi další potencionální kandidáty patřili například Lloyd George nebo Winston Churchill. Podle některých současníků byla ve vzduchu dokonce na krátkou chvíli cítit i možnost občanské války. Žhavým kandidátem na sestavení nové vlády byl Churchill, o Mosleym vážně neuvažoval nikdo. Jeho vliv měl být pouze využit při podpoře monarchy. Dne 9. prosince uspořádala BUF velký luxusní oběd pro britskou smetánku. Zúčastnilo se ho 350 lidí. Mosley vystoupil s plamenným projevem, ve kterém kritizoval vládu, tvrdil, že král by si měl vzít, koho chce, a mimo téma poznamenal, že by Německu měly být vráceny jeho bývalé kolonie.⁴⁵¹

Těmto úvahám a nereálným politickým kalkulacím učinil náhlý a rázný konec sám Eduard VIII. Obával se, že kdyby se vzepřel premiérovi, mohl by být odpovědný za občanskou válku. Dne 10. prosince 1936 proto rezignoval.⁴⁵² Mosleymu zaslal list, v

⁴⁴⁸ *Crisis!* Westminster, Sanctuary Press Ltd., 1936, SUL SC BUC, 3 Pamphlets, 3/CRI.

⁴⁴⁹ *Action*, 12. 12. 1936, s. 1.

⁴⁵⁰ William Maxwell "Max" Aitken, První baron Beaverbrook, byl kanadsko-britský obchodní magnát, politik a spisovatel. Vlastnil několik významných britských novin, například *Daily Express*, *London Evening Standard* nebo *Sunday Express*. CHISHOLM, Anne - DAVIE, Michael. *Lord Beaverbrook: A Life*. New York: Knopf, 1993.

⁴⁵¹ *9th December 1936, BUF luncheon, Police Report*. TNA HO 144/21062.

⁴⁵² Declaration of Abdication Act, 1936. In. *The Modern Law Review*, Vol. 1, No. 1 (June, 1937), s. 64–66.

němž mu poděkoval „za nabídku podpory, kterou nedokázal využít.“⁴⁵³ Rozčarovaný Mosley se nezmohl na nic kromě kratičkého prohlášení na stránkách *The Blackshirt*. Uvedl v něm, že „Král opustil trůn. Opustil ho, protože ho politici postavili před krutou volbu mezi svým národem a ženou, kterou miluje... Lidé byl zrazeni politiky, protože s nimi nikdo nic nekonzultoval.“⁴⁵⁴

Na první pohled se může zdát, že kampaň na záchranu krále měla na vývoj BUF jen minimální dopad, pokud vůbec nějaký. Veřejnost ji ve velké míře ignorovala. Mosleyho však ani tento neúspěch nedokázal přesvědčit, že skutečně není tím jediným osudem vyvoleným mužem, který dokáže zachránit Británii a vyřešit všechny její problémy. Dokonce se nezměnilo ani jeho klamné přesvědčení, že je jedním z nejdůležitějších hráčů na politické scéně Spojeného království.

Mosleyho sebeklam kontrastuje s vnitřní situací v BUF. Ta z této kampaně vyšla finančně totálně vyčerpaná a na pokraji bankrotu. Mosley musel prodat velkou část svého majetku a do svého politického projektu investovat další značné částky peněz.⁴⁵⁵ Téměř všechny zbylé prostředky fašisté investovali do svých aktivit v londýnském East Endu, jediné oblasti, ve které ještě disponovali alespoň minimálním vlivem.

Zákon o veřejném pořádku 1936

Podle policejních zpráv se situace v East Endu v druhé půlce října a v listopadu 1936 uklidnila, přičemž nebylo jasné, zda „selhání hnutí udržet napjatou situaci připisovat Mosleyho neschopnosti využít situace, nebo vládnímu oznámení, že bude přijata legislativa, která bude podobné situace řešit.“⁴⁵⁶ Legislativou, kterou policejní zpráva zmiňuje, byl připravovaný zákon na ochranu veřejného pořádku přijatý roku 1936 (*Public Order Act 1936*).⁴⁵⁷ O zákonu, který by zakázal nošení uniforem vyjadřujících politickou příslušnost, diskutovala vláda Jeho Veličenstva již dříve.⁴⁵⁸ V roce 1933 ani

⁴⁵³ Citováno podle DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 406.

⁴⁵⁴ *The Blackshirt*, No. 190, 12th December 1936, s. 1.

⁴⁵⁵ Dorril uvádí, že Mosley prodal majetek v hodnotě £ 80 000 a £ 100 000 nalil do hnutí.

DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 409.

⁴⁵⁶ *The Fascist Movement in the United Kingdom, excluding Northern Ireland, REPORT NO: IX, Developments from August 1936 to November 1936*, TNA HO 144/21062.

⁴⁵⁷ Zákon v plném znění dostupný online na stránkách britské legislativy. *The Public Order Act 1936* <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Edw8and1Geo6/1/6>> cit. 20. 12. 2013.

⁴⁵⁸ *The memorandum by the Home Secretary*, nedatováno, TNA HO 45/25386; *Baldwin's Memorandum on wearing of uniforms*, nedatováno, TNA HO 45/25386. Součástí archivních dokumentů z rokování vlády jsou i anglické překlady podobných zákonů z jiných zemí včetně Československa. Viz

1934 se k tomuto kroku neodhodlala. Koncem roku 1936 se však situace změnila a podmínky pro přijetí podobného zákona byly více než příznivé. I když se situace obecně uklidnila, neustále docházelo ke srážkám mezi fašisty a antifašisty a k mnoha dalším incidentům. Jen několik týdnů po „bitvě o Cable Street“ se odehrál tzv. „pogrom na Mile End Road“, při kterém gang mladíků z BUF i přes přítomnost téměř dvou tisíc policistů fyzicky napadl několik Židů a rozmlátil okna několika židovských obchodů.⁴⁵⁹ Bylo proto možné předpokládat, že po událostech předcházejících měsíců veřejnost zákon přijme pozitivně.

Jak už bylo zmíněno, „bitvu o Cable Street“ nemůžeme považovat za definitivní „smrtelnou ránu“ britskému fašismu, jak je tato událost někdy interpretována. Tato událost, spolu se zvýšeným napětím a konflikty v East Endu, se nicméně obecně považuje za hlavní důvod pro urychlené přijetí zákona zakazujícího nošení politické uniformy na veřejnosti i organizování pochodů.

The Public Order Act nabyl účinnosti 1. ledna 1937.⁴⁶⁰ Byl výsledkem několikaleté diskuze v rámci vlády a policie o tom, jak kontrolovat zvýšenou míru násilí na veřejnosti. Kromě nošení uniforem vyjadřujících politickou příslušnost na veřejných místech, vyjma specifických slavnostních událostí (§1 zákona), zákon také zakazoval vytváření a fungování polovojenských organizací vytvořených za cílem přebrání jistých funkcí policie nebo armády a vystavování fyzické síly za účelem propagování politických cílů (§2 zákona). Třetí část zákona udělovala policejnímu prezidentovi diskreční pravomoc zakázat jakékoli pochody v dané oblasti po dobu tří měsíců. Ministr vnitra nebo místní vládní úřad navíc mohli zakázat pochody v oblasti na neurčito. Poslední, čtvrtá část zákona, zakazovala držení jakýchkoli útočných zbraní na veřejných shromážděních a omezovala možnost urážlivých projevů nebo agresivního chování, které by mohly narušit klid při veřejných vystoupeních.

Zákon byl primárně namířen proti BUF a jejím aktivitám spíše než proti fašismu obecně. Zesílil a rozšířil existující pravomoci státu a odrážel zároveň snahu policie

Wearing of the uniform, nedatováno, TNA HO 45/25386; *Proposed changes*, nedatováno, TNA HO 45/25386.

⁴⁵⁹ CROSS, C.. *The Fascists...*, s. 161.

⁴⁶⁰ Detailněji viz starší práce BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 235-262; nebo ANDERSON, Gerald D. *Fascist, Communists and the National Government: Civil Liberties in Great Britain. 1931 – 1937*. Columbia, London: University of Missouri Press, 1983, s. 159-202.

(jedním z hlavních tvůrců a podporovatelů zákona byl šéf policie sir Philip Game)⁴⁶¹ o zákaz politických uniforem a polovojenských organizací.⁴⁶² Policie se obávala zpochybnění svého monopolu na výkon zákona a udržování pořádku. V tomto smyslu bylo cílem legislativy zvýšit kontrolu nad politickým extremismem obecně a zároveň zefektivnit možnosti prevence provokativního chování vůči ctihodným občanům.⁴⁶³

Je těžké hodnotit vliv zákona na vývoj BUF. Někteří historici starší generace (především Robert Benewick a Colin Cross)⁴⁶⁴ tvrdili, že psychologický efekt zákazu uniforem měl jistý vliv na dlouhodobý úpadek hnutí. Zákaz uniforem ale nesmíme přeceňovat. Novější výzkum přesvědčivě prokázal, že nepřímým důsledkem zákona bylo naopak zlepšení image BUF. Fašisté bez uniforem a polovojenských organizací se pro Brity stali mnohem přijatelnějšími a hnutí přitáhlo ne nevýznamný počet nových „slušných“ členů. Významnou částí členské základny BUF se postupně stávali i příslušníci konzervativní střední třídy. Počet členů BUF dokonce později, v období před druhou světovou válkou, stoupl na nejvyšší číslo od léta 1934.⁴⁶⁵ Koneckonců, i v rámci hnutí vždy existovala frakce (zejména kolem F. M. Boxe), která věřila, že polovojenský styl BUF poškozuje. Z tohoto důvodu vznikla při reorganizaci v roce 1935 i zcela nová kategorie „neuniformovaných“ členů. Zákaz uniforem a polovojenských organizací umožnil BUF alespoň částečný návrat k politicky více konvenčnímu stylu, čímž se pro běžné Brity stala akceptovatelnější stranou.

Zákon na ochranu veřejného pořádku byl značně kontroverzní. Významně omezil právo na svobodu projevu, na což upozorňovali fašisté stejně jako komunisté a levicoví radikálové, kterých se zákon také dotkl. Na druhé straně zákon znatelně omezil potíže a nepokoje způsobené konfrontací fašistů a jejich odpůrců, zejména v East Endu,⁴⁶⁶ i když je nemohl omezit zcela.⁴⁶⁷ Zákon také částečně omezil agresivitu antisemitské

⁴⁶¹ 20th October 1936 report, TNA HO 144/21062; *Metropolitan police and Government discussions on political uniforms*, TNA HO 144/21062.

⁴⁶² Detailněji viz STEVENSON, J. The BUF, the Metropolitan Police and Public Order. In: LUNN, Kenneth – THURLOW, Richard. *British fascism ...*, s. 135-149; problematice se stručně věnuje i THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 82-85.

⁴⁶³ Detailněji THURLOW, Richard. *The Secret State: British Internal Security in the Twentieth Century*. Oxford: Blackwell, 1994.

⁴⁶⁴ BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 257; CROSS, C.. *The Fascists...*, s. 174.

⁴⁶⁵ WEBBER, G. C.: *Patterns of Membership...*, s. 597.

⁴⁶⁶ LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 108-109, Detailněji LINEHAN, T. *East London for Mosley...*

⁴⁶⁷ Linehan jako příklad uvádí pochod BUF na oslavu pátého výročí založení hnutí konaného 3. října 1937 v Bermondsey, kde policie zatkla 106 lidí. LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 109.

kampaně BUF.⁴⁶⁸ Již před přijetím zákona se v rámci hnutí ozývaly hlasy upozorňující na to, že britská veřejnost nepřijímá antisemitismus dobře a BUF prudce ztrácí na popularitě i mezi svými dřívějšími sympatizanty.

Tento vývoj se odrazil především v souvislosti s postavením nejhlasitějšího antisemity v hnutí, Williama Joyce, a jeho kliky. Již od září 1936 postupně ztrácel na svého vůdce vliv⁴⁶⁹ a tato tendence gradovala v měsících po přijetí *Public Order Act*. Jeho osud v BUF byl nakonec definitivně zpečetěn blamáží v místních volbách.

Volby do hrabství Londýn

Navzdory všem problémům byli Mosley i jeho hnutí odhodláni postavit do voleb do místních samospráv v roce 1937 své kandidáty. Kampaň byla zaměřena především na březnové volby do hrabství Londýn (*London City Council, L.C.C.*),⁴⁷⁰ kde fašisté cítili největší podporu.

Mosley se nijak netajil tím, že očekává úspěch a zvolení hned několika kandidátů své strany. Dřívější neúspěchy jeho sebevědomím nijak neotřáslly. Grandióznost jeho plánů (a síla jeho sebeklamu) naopak ještě rostla. V listopadu 1936 Mosley v rozhovoru pro jistý italský časopis tvrdil, že „ze skromných začátků se jeho hnutí rozvinulo do silné organizace s více než pěti sty místními pobočkami a více než půl milionem členů.“ BUF byla podle něho „tak velká, jako byla strana nacistů těsně před tím, než získali moc.“⁴⁷¹

Realita byla ovšem jiná. East End sice byl místem, kde měla BUF největší podporu a nejvíce členů v celé Británii, což však ani zdaleka neznamenal, že představovala hlavní politickou sílu v této čtvrti (tou byla Labour Party). Hnutí se kromě toho potýkalo s obrovskými finančními problémy. Zákaz uniforem a polovojského stylu sice přilákal do hnutí nové členy, ale to je trend, který lze pozorovat spíše až

⁴⁶⁸ Richard Thurlow si ale všiml, že interpretace zákona policií nebyla, co se týče antisemitismu, konzistentní. Například Raven-Thomson v březnu 1937 na pochodu BUF vyhlásil, že Židé byli „nejbídnejším typem lidských bytostí.“ Podle policie byl tento výrok v pořádku. Naopak, když Mick Clarke nazval v červnu 1937 Židy „mastným nánosem špíny“ a „vešmi Země“, v pořádku to už nebylo. THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 85.

⁴⁶⁹ *Special Branch report, 6 November 1936, TNA HO 144/21062; Report on Joyce political activities, TNA HO 144/21063.*

⁴⁷⁰ Rada hrabství Londýn (*London County Council*) byla hlavní správní instituce hrabství Londýn v letech 1889 až 1965. Do správy LCC patřilo území dnes označované jako Vnitřní Londýn (*Inner London*, části Camden, Greenwich, Hackney, Hammersmith and Fulham, Islington, Kensington and Chelsea, Lambeth, Lewisham, Southwark, Tower Hamlets, Wandsworth a Westminster).

⁴⁷¹ *25th November Police Report, TNA HO 144/21063.*

později, v souvislosti s „mírovou kampaní“ BUF v roce 1938. V březnu 1937 měla BUF ještě stále image strany násilníků a zuřivých agresivních antisemitů. Této nálepky se BUF nikdy úplně nezbavila, a jelikož byl pravdivý, ani se jej zbavit nemohla.

V lednu 1937 BUF oznámila kandidáty pro svou „baštu“ East End. Šéf politického oddělení BUF Alexander Raven Thomson a důstojník oddělení propagandy E. G. „Mick“ Clarke měli kandidovat v Bethnal Green South West. Anne Brock Griggs, hlavní organizátorka ženské sekce BUF a Charles Wegg-Prosser měli kandidovat v Limehouse. Pro Shoreditch byli vybráni J. A. Bailey a William Joyce. Mosley sám ve volbách nekandidoval. Po volbách prohlásil, že se fašisté rozhodli své nejlepší kandidáty postavit v East Endu, protože *„na nepřítele je potřebné zaútočit tam, kde byla jeho zkorumpovaná síla největší.“*⁴⁷²

BUF vložila do kampaně téměř veškeré své prostředky. Jen v Shoreditch samotném bylo naplánováno 57 shromáždění, což činilo průměrně pět za noc.⁴⁷³ Do oblasti byli sváženi řečníci z celé země. Vystoupil i John Beckett a dokonce samotný Mosley. Kampaň byla agresivní a urážlivá.

Dne 12. února 1937 řečnili v Teesdale Street School v Bethnal Green Ernest Geoffrey Clarke, Oswald Mosley a Alexander Raven Thomson. Témata jejich projevů kopírovala základní témata celé předvolební kampaně BUF: kritika vlády, premiéra Baldwina i stranického systému jako takového, nenávistné pomlouvání Židů, především židovských finančníků a mezinárodní židovské finanční lobby. Všichni řečníci kladli důraz na fakt, že jejich hnutí je národní a sleduje výhradně britské zájmy. Slibovali zlepšení pracovních podmínek dělníků, zvýšení mezd a nezaměstnaným zajištění práce. BUF také slibovala odstranění zahraniční výroby z britského trhu. Raven-Thomson mimo to mluvil o španělské občanské válce, o „zvěrstvech“ komunistů a socialistů a o vraždění nevinných kněží.⁴⁷⁴

Podobná témata zdůrazňovaly i instrukce řečníkům BUF.⁴⁷⁵ Ty byly vydávané oddělením propagandy BUF. Podle nich měla být hlavní témata následující: židovská

⁴⁷² *Action*, 13. 3. 1937, s. 1.

⁴⁷³ BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 281.

⁴⁷⁴ *Transcript and excerpts from notes of speeches by Ernest Geoffrey Clarke, Sir Oswald Mosley and Alexander Raven Thomson, Teesdale Street School, Bethnal Green, Friday 12 February 1937.* TNA HO 144/21063.

⁴⁷⁵ *L.C.C. ELECTIONS.* London: The Policy Propaganda Department of the British Union, 1937. Publikace je součástí *23th February 1937 police report*, TNA HO 144/21063.

otázka, dělnictvo a jeho problémy, bytová otázka, patriotismus, potřeba vlády odborníků, potřeba volit Brity a zvýšení mezd. Řečníci měli dále za úkol upozornit na dluh Londýna, korupci a nevydařenou městskou reformu. Zajímavostí je, že v těchto instrukcích byli řečníci zvláště upozorněni na to, aby nepoužívali termín „East End“ při projevech ve východním Londýně. Tento termín totiž mohl budit dojem, že East End není integrální součástí Londýna a je pouze jakýmsi „přívěskem.“⁴⁷⁶

Navzdory veškeré snaze Mosleyho mužů skončily volby pro BUF doslova katastrofálně. Dne 6. března byly oznámeny výsledky.⁴⁷⁷ Nejlépe si Britská unie, jak si hnutí v té době říkalo, vedla v Bethnal Green, kde získala 23 % všech hlasů a porazila liberály.⁴⁷⁸ O něco hůře si BUF vedla v Limehouse. Sice získala 16 % hlasů, Anne Brock Griggs a Wegg-Prosser ale skončili úplně na konci výslední listiny.⁴⁷⁹ V Shoreditch zaznamenala BUF bezmála 15 % hlasů.⁴⁸⁰ Celkově získala BUF ve třech volebních obvodech East Endu téměř 8000 hlasů (17,8 % z celkového počtu).

Mosley si jako obvykle nepřipouštěl porážku, naopak. V reakci na mizerný volební výsledek začal psát o triumfu BUF. Podle něj zaznamenalo jeho hnutí větší triumf než Hitler a NSDAP ve svých prvních volbách. Mosley zdůrazňoval, že nacisté získali v prvních volbách jen 2,7 % hlasů. O dva roky později už získali 18 %. Později na stránkách *Action* vůdce BUF pokračoval. Podle něj bylo jeho hnutí hnutím mladých, těch, kteří ještě neměli volební právo. Na vině byl pochopitelně i celý volební systém. Na závěr Mosley konstatoval, že BUF získala v prvních volbách nejlepší výsledek ze „všech fašistických a národně-socialistických stran na světě.“⁴⁸¹

⁴⁷⁶ Tamtéž, s. 9.

⁴⁷⁷ V každém volebním obvodu byla dvě místa pro vítězné kandidáty. Každý volič měl dva hlasy, přičemž mohl hlasovat s jedním lístkem, čímž dal hlas oběma kandidátům jedné strany nebo mohl svoje hlasy rozdělit mezi kandidáty jiných stran.

⁴⁷⁸ Pořadí kandidátů bylo následovné (v závorce je uvedena stranická příslušnost a počet hlasů): 1. T. Dawson (Labour, 7,777), 2. R. S. Keeling (Labour, 7756), 3. A. Raven Thomson (BUF, 3028), 4. E. G. Clarke (BUF, 3022), 5. A. J. Irvine (Liberál, 2298) a 6. H. K. Sadler (Liberál, 2228). BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 281-282.

⁴⁷⁹ Pořadí kandidátů bylo následovné (v závorce je uvedena stranická příslušnost a počet hlasů): 1. R. Coppock (Labour, 8272), 2. H. M. Whately (Labour, 8042), 3. Weeple (Municipal Reform, 2542), 4. G. E. Abrahams (Municipal Reform, 2431), 5. Anne Brock Griggs (BUF, 2086), 6. C. Wegg-Prosser (BUF, 2086). BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 282.

⁴⁸⁰ Pořadí kandidátů bylo následovné (v závorce je uvedena stranická příslušnost a počet hlasů): 1. H. Girling (Labour, 11098), 2. S. W. Jeger (Labour, 11069), 3. S. L. Price (Municipal Progressive, 3303), 4. R. S. Falk (Municipal Progressive, 3217), 5. William Joyce (BUF, 2564), 6. J. A. Bailey (BUF, 2492) a 7. C. E. Taylor (Independent Labour, 385). BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 282.

⁴⁸¹ *Action*, 13. 3. 1937, s. 1 a s. 5.

Problém těchto úvah je očividný. BUF získala 17,8 % v jedné městské oblasti, kde byl její vliv největší v rámci celé země. Mosleyho muži do kampaně koncentrovali všechny síly, prostředky a finance hnutí a očekávali mnohem větší podporu. Z tohoto hlediska je výsledek necelých osmi tisíců hlasů bolestivě slabý.

Začátek konce BUF

Po volbách bylo zřejmé, že antisemitismus přitáhl nové členy a sympatizanty hnutí jen ve velmi omezené oblasti londýnského East Endu. I tady však místy vyvolával nepřátelskou odezvu a mobilizoval antifašistickou a levicovou opozici. V oblastech mimo East End se antisemitismus rovněž ukázal jako výrazně kontraproduktivní a mnoho původních členů kvůli němu hnutí opustilo.⁴⁸² Přijetí antisemitismu jako oficiální politiky byl jedním z faktorů, které přispěly k pádu BUF z pozice celonárodní strany na úroveň téměř bezvýznamné lokální rasistické a populistické organizace.

Následky zdrcujícího neúspěchu ve volbách do Rady hrabství Londýn v březnu 1937 na sebe nenechaly dlouho čekat. Zintenzivnil se interní konflikt mezi frakcemi kolem Neila Francise-Hawkinse a Williama Joyce. Joyce a jeho blízký spojenec z „propagandistické“ frakce John Beckett byli přesvědčeni, že Joyceovu nominaci do Shoreditchu zosnoval Francis-Hawkins, který si uvědomoval, že Joyce nemá šanci na vítězství. Francis-Hawkins se údajně měl bát Joyceova (v té době již beztak slábnoucího) vlivu na Mosleyho a chtěl ho proto diskreditovat.⁴⁸³

Dne 10. března 1937 Mussolini Mosleymu oznámil, že již nadále nebude BUF finančně vypomáhat.⁴⁸⁴ V roce 1935, když Mussoliniho tažení v Habeši vrcholilo, získal Mosley z Itálie až 86 000 liber.⁴⁸⁵ V roce 1937 činila celková suma obdržená ze zahraničí zlomek původních částek, pouhých 7630 liber.⁴⁸⁶ Mosley si uvědomoval, že pokud se má BUF se značně omezenými finančními zdroji vůbec udržet při životě, je nevyhnutné dát přednost administrativní a finanční efektivitě před přísným dodržováním utopistické fašistické ideologie. Nutnost prudce zredukovat náklady ale samozřejmě neznamenal

⁴⁸² THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s.95-99.

⁴⁸³ *11th march 1937 Police Report*, TNA HO 144/21063.

⁴⁸⁴ DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 412. Dorril vypočítal, že celkově investoval Mussolini do BUF 234 730 liber.

⁴⁸⁵ *Special Branch report, 6 July 1940*, TNA HO 45/25393.

⁴⁸⁶ Tamtéž.

konec prosazování fašistické společenské revoluce. Bylo to však vítězství „administrativní“ frakce v rámci hnutí nad „ideologickou“ a „propagandistickou.“⁴⁸⁷

Dne 11. března svolal Mosley poradu svého štábu. Podle policejní zprávy mu otevřeně řekl, že „*nastal čas, kdy většina z nich bude muset přinést oběti a... se slzami v očích jim oznámil, že finanční situace hnutí vyžaduje drastická úsporná opatření.*“⁴⁸⁸ Počet placeného personálu měl klesnout ze 129 na 57.⁴⁸⁹ Mezi těmi, kterým bylo oznámeno že „*není nevyhnutné, aby se v budoucnosti hlásili do služby*“, byli William Joyce, John Beckett, Alexander Raven-Thomson, major A. Cleghorn, John M. Thomson, kapitán P. W. Atherley, Henry J. Gibbs, O. Auton,⁴⁹⁰ nebo Alec Broad.⁴⁹¹ Reorganizace, spojená se seškrtním 70 % výdajů a propuštěním všech placených řečníků hnutí,⁴⁹² byla podle vedení nutná a vedená potřebou „*hnutí hospodařit se svými zdroji tak, aby bylo připravené na velké budoucí bitvy.*“⁴⁹³ BUF uzavřela místní ředitelství v Manchesteru a přesunula veškerou administrativu do Londýna. Na výplatní pásce zůstali pouze čtyři z původních dvaceti čtyř národních organizátorů a pouze sedm z původních dvanácti inspektorů.⁴⁹⁴ Mosley vyhlásil, že nikoho z hnutí nevyhazuje a že v něm mohou pokračovat jako dobrovolníci. Beckettovi a Autonovi byly dokonce navrženy honoráře za jeden článek týdně do *Action* nebo *The Blackshirt*.⁴⁹⁵

Propuštění Joyce a všech placených řečníků, o které se oddělení propagandy pod jeho vedením staralo, znamenalo vítězství frakce Francise-Hawkinse. Bylo to vítězství té části hnutí, které věřila, že efektivita administrativního aparátu a pragmatismus by vždy měly mít přednost před ideologickou doktrínou. Bylo to vítězství „vojenské“ kliky důstojníků, byrokratů a veteránů první světové války nad fašistickými „intelektuály“, kteří prosazovali důraz na propagandu, ideologii a kulturní dimenzi fašismu. Dne 15.

⁴⁸⁷ BUF se potýkala s finančními problémy prakticky od samého počátku. Na přelomu let 1936 a 1937 se vlivem zastavení příspěvků z Itálie finanční situace prudce zhoršila. Už v únoru musel Mosley opustit plán na spuštění nového týdeníku. *8th February 1937 report*, TNA HO 144/21063. O tomto týdeníku se ve vedení hnutí uvažovalo od listopadu 1936. *6th November report*, TNA HO 144/21062.

⁴⁸⁸ *12th March 1937 report*, TNA HO 144/21063.

⁴⁸⁹ LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 111. Benewick uvádí pokles na 30 lidí z celkového počtu 143. Neuvádí ale žádný dokument, ze kterého by tuto informaci čerpal. BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 272.

⁴⁹⁰ Tamtéž.

⁴⁹¹ Jméno Alec Broad se vyskytuje jen v jediné správě speciálního oddělení. Podle něj byl placeným řečníkem BUF od roku 1933 a působil hlavně v Liverpoolu. *Profil Alec Broad*, nedatováno, TNA HO 144/21063

⁴⁹² *15th March 1937 report*, TNA HO 144/21063.

⁴⁹³ Citováno podle LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 110.

⁴⁹⁴ *Special Branch report, 15 March 1937*, TNA HO 144/21063.

⁴⁹⁵ *15th March report 1937*, TNA HO 144/21063.

března byl Francis-Hawkins jmenován do čela celé administrativní a politické struktury BUF. Všechna moc v hnutí se tak koncentrovala v rukou jednotné centrálně řízené velitelské struktury v čele s „byrokratem“ zcela loajálním Mosleymu.

Joyce i Beckett odmítli dál pracovat pro BUF. Podle nich se Mosley zajímal více o kult osobnosti a vlastní slávu než o fašismus.⁴⁹⁶ Podle Mosleyho byl naopak Joyce zrádce, který se měl údajně pokusit o revoltu v hnutí a převzetí vedení. Mosley vzpouru ale podle svých slov „zvládl bez problémů. Nepodařilo se mu (Joyceovi – J. D.) otrávit věrnost našich členů, jejichž morálka byla na něho příliš silná.“⁴⁹⁷ Kromě jiného tato změna znamenala také opuštění nejagresivnější a vyhroceně nenávistné formy antisemitismu. V pokynech pro řečníky z října 1937 se již píše pouze o „zločinných akcích některých Židů,“ ne o Židech jako celém národu.⁴⁹⁸

Joyceovi se koncem března podařilo získat finanční podporu Alexe Scrimgeoura, který dříve financoval Mosleyho hnutí. Dne 2. dubna 1937 založili spolu s Beckettem na 109 Vauxhall Bridge Road v jihozápadním Londýně⁴⁹⁹ vlastní organizaci, prudce antisemitskou *National Socialist League*.⁵⁰⁰ NSL dokázala i vydávat vlastní časopis, *The Helmsman*. Přijala program, základem kterého byl antisemitismus, obdiv k Hitlerovi a volání po přijetí britské verze nacismu. Hlavním heslem hnutí se stalo „Vpřed!“ (*Steer Straight*).⁵⁰¹ Černokošiláci z BUF často narušovali shromáždění NSL,⁵⁰² která ovšem i bez jejich přičinění jako organizace úplně selhala. Když Joyce v srpnu opouštěl Británii, měla NSL čtyřicet registrovaných členů.⁵⁰³

Mezi těmi, kteří nenesli náhlé odříznutí od stálého příjmu dobře, patřil i Charles Wegg-Prosser, kandidát BUF pro Limehouse. Sepsal antifašistický pamflet *Fascism*

⁴⁹⁶ GRIFFITHS, Richard. *Patriotism Perverted. Captain Ramsay, the Right Club, and British Anti-Semitism. 1939 – 1940*. London: Faber and Faber, 1998, s. 279.

⁴⁹⁷ Citováno podle DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 413.

⁴⁹⁸ *Speaker notes, 18th October 1937 Police Report*, TNA HO 144/21064.

⁴⁹⁹ KENNY, Mary. *Germany Calling...*, s. 136, a s. 146.

⁵⁰⁰ *Report on Joyce political activities*, nedatováno, TNA HO 144/21063; *Report from Special Branch to the Home Office on the subject of „William Joyce,“ 29. June 1937*, TNA HO 144/21063.

⁵⁰¹ KENNY, Mary. *Germany Calling...*, s. 136. V NSL se po odchodu z BUF na chvíli objevil i A. K. Chesterton. Neshody však rozdělily i toto hnutí. Chestertonovi se nelíbilo, když začal Joyce používat jako pozdrav „Sieg Heil“. Beckett pro změnu po Mnichovské krizi odmítl dále podporovat nacismus a hnutí také opustil. KENNY, Mary. *Germany Calling...*, s. 147-148.

⁵⁰² THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 97-98.

⁵⁰³ V roce 1939 už byla NSL registrována jako „drinking club“. 25. srpna předal Joyce vedení organizace MacNabovi, pověřil ho jejím rozpuštěním a odletěl do Německa. KENNY, Mary. *Germany Calling...*, s. 155-156.

Exposed,⁵⁰⁴ který poté vydala židovská organizace pro boj s fašismem a anti-semitismem. Mimo jiné v něm popsal Mosleyho autoritářský způsob vedení BUF. Mosley měl podle Wegg-Prossera údajně napsat program a předvolební projevy pro všech šest kandidátů ve volbách.

Svou nespokojenost s vývojem hnutí zanedlouho vyjádřil i jeden z hlavních řečníků a publicistů hnutí a člen propagandistického oddělení (a tím i propagandistické frakce v rámci hnutí), John Angus MacNab.⁵⁰⁵ Podle policejní správy byl MacNab Joyceův dobrý přítel a spolu i bydleli. MacNab po odchodu Joycea očekával propuštění z hnutí každou chvíli.⁵⁰⁶ Dne 23. března z hnutí sám rezignoval, a to za poněkud dramatických okolností. Již o týden dříve oznámil Mosleymu, že chce z hnutí odejít, vůdce ho ale při osobním pohovoru přesvědčil, aby zůstal. Nakonec ale MacNab nevydržel neustále verbální útoky na svého přítele Joycea v tisku i v centrále BUF a ráno 23. března definitivně rezignoval.

Obě hlavní periodika, *Action* i *The Blackshirt*, BUF nadále vydávala, i když se značně zredukovaným personálem. Odpovědnost za všechny tisk hnutí převzal Geoffrey Dorman.⁵⁰⁷ Z hlediska specifického zájmu o propagandu BUF je nutné podotknout také to, že o své místo přišel i karikaturista hnutí Alexander Bowie. Od 11. března 1937 už dostával pouze fixní sumu za každý obrázek pro časopisy BUF.⁵⁰⁸ V červnu 1937 se z Německa, kde se půl roku léčil z alkoholismu a válečných traumat, vrátil A. K. Chesterton.⁵⁰⁹ Chesterton měl nahradit Williama Joyce na postu šéfa oddělení propagandy, což vyvolalo v hnutí vlnu nevole, protože byl mnohými označován za „opilce.“⁵¹⁰ Mosley ho ale nakonec přece jen 8. července 1937 jmenoval, a to nejen do čela oddělení propagandy, ale také na pozici svého zvláštního poradce.⁵¹¹

⁵⁰⁴ WEGG-PROSSEER, Charles F. *Fascism Exposed*. London: Jewish People's Council against Fascism and Anti-Semitism, 1938.

⁵⁰⁵ *17th March Police Report*, TNA HO 144/21063.

⁵⁰⁶ Tamtéž.

⁵⁰⁷ *15th March 1937 Police Report*, TNA HO 144/21063.

⁵⁰⁸ Podle policejní správy byl Bowie ženatý s Margaret Collinsonovou, která také pracovala v oddělení propagandy BUF. *31st May Police Report 1937*, TNA HO 144/21063.

⁵⁰⁹ BAKER, D. *Ideology of Obsession...*, s. 132. Chesterton měl problémy s alkoholismem a traumaty po celou dobu svého poválečného života. Problematické bylo i jeho působení v BUF, odkud několikrát odešel na léčení. Viz např. oznámení v *The Blackshirt*, No. 126, 20th September 1935, s. 3 a další.

⁵¹⁰ *17th June 1937 Police Report*, TNA HO 144/21063.

⁵¹¹ *8th July Police Report*, TNA HO 144/21064. Viz také *Action*, 10. 6. 1937, s. 7. Podrobněji BAKER, D. *Ideology of Obsession...*, s. 131-132.

Volby do místní samosprávy v roce 1937

I přes neúspěchy hnutí a vnitřní rozepře byl Mosley stále odhodlaný uspět v nejbližších volbách. V centrále soustavně opakoval, že hnutí je zkonsolidované a připravené „*bojovat s plnou silou.*“ Mluvil o „*připravenosti konat, konsolidaci a o přípravách k nástupu k moci a podobně. Mnoho členů se ale obávalo, že nedávné změny znamenaly začátek konce Britské Unie Fašistů.*“⁵¹² Mosley o podobných řečech nechtěl ani slyšet. V rozhovoru s vedoucími důstojníky BUF v centrále v červnu vytyčil hlavní cíle, které mělo hnutí sledovat, pokud se mělo vrátit na zpět na výsluní. BUF si mělo vybudovat především silný vztah k dělnictvu. Černokošiláci měli dělníky „*burcovat, snažit se vytvořit v jejich řadách tolik nespokojenosti, kolik jen bude možné – a jestli je to nutné, neváhat při vytváření takových nepokojů podpořit i komunisty a jiné extrémní elementy.*“⁵¹³ Podle Mosleyho měl tehdejší průmyslový „boom“ zkolabovat v roce 1938, nejpozději v roce 1940, a krize měla být ještě horší než ta na počátku 30. let. „*Dělníci musí být vystrašení! A i když budou stávky ve fašismu zakázány, je potřeba je nenápadně a bez zapojení hnutí vyvolávat. Dělníci musí být připraveni použít každou dostupnou zbraň... a strana to musí být připravena podchytit a tvrdě zasáhnout za dva roky (v roce 1940 se měly konat další volby – pozn. J. D.).*“⁵¹⁴ Dále Mosley vyhlásil, že je absolutně přesvědčen, že kromě Lancashire a jižního Walesu hnutí vzkvétá a dělá každým dnem velký pokrok.⁵¹⁵

Pravda ale vypadala jinak. Hnutí bylo v katastrofálním stavu. Již v dubnu 1937 prohlásil prezident organizace zastupující londýnské Židy,⁵¹⁶ Neville Laski, že „*fašistické hnutí umírá.*“ O něco později podobně vyjádřil svou „*extrémní spokojnost s tím, že tento muž (Mosley – J. D.) je na úplném dně své popularity.*“⁵¹⁷ V polovině roka 1937 neexistovala žádná funkční organizace hnutí v Birminghamu, Lincolnshire, Manchesteru, Liverpoolu ani Carlisle.⁵¹⁸ V jižním Walesu bylo hnutí v totálním rozkladu, situaci navíc zhoršilo převelení jediného schopného organizátora v oblasti, T. P. „Tommyho“ Morana do Northamptonu.⁵¹⁹ V celé oblasti Lancashire, kde byla BUF tradičně poměrně silná,

⁵¹² 17th March 1937 Police report, TNA HO 144/21063.

⁵¹³ 17th June 1937 Police Report, TNA HO 144/21063.

⁵¹⁴ Tamtéž.

⁵¹⁵ Tamtéž.

⁵¹⁶ London Committee of Deputies of British Jews. Laski byl prezidentem organizace v letech 1933-1939. London Metropolitan Archives, fond ACC/3121.

⁵¹⁷ Citováno podle LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 112.

⁵¹⁸ Special Branch Report, 21st May 1937. TNA HO 144/21063.

⁵¹⁹ Special Branch Report, 17th June 1937, TNA HO 144/21063.

bylo v červnu 1937 pouze kolem stovky aktivních členů.⁵²⁰ Bez financí a propagandistické činnosti se situace dále zhoršovala a v říjnu 1937 klesl počet členů na polovinu.⁵²¹

Šest měsíců po březnových volbách do Rady hrabství Londýn se konaly volby do místní samosprávy. Již od listopadu 1936 propagovala BUF na stránkách *The Blackshirt* své kandidáty do jednotlivých volebních obvodů.⁵²² Kromě zmínky v *The Blackshirt* ale všichni kandidáti šli do voleb z vlastní iniciativy a kampaň si financovali z vlastních zdrojů.⁵²³ O špatné finanční situaci hnutí svědčí také fakt, že kromě propagace kandidátů hnutí opakovaně vyzývalo své příznivce k finančním příspěvkům na volební kampaň.⁵²⁴

BUF postavila v Londýně osm kandidátů do pěti krajů (v případě Londýna městských čtvrtí). V šesti z nich skončila BUF druhá, s nejlepším výsledkem 22 % v Bethnal Green.⁵²⁵ Ve všech obvodech mimo Londýn BUF zaznamenala katastrofální výsledky. Její kandidáti v Leedsu, Manchesteru, Sheffieldu a Southamptonu skončili všichni na úplném konci výsledné listiny. Podobné to bylo i v ostatních obvodech. Celkem postavila BUF 66 kandidátů do 29 samosprávných krajů a bojovala celkem o 86 míst. Nikde se ani nepřiblížila možnosti zvolení svého kandidáta a výsledky nesnesou srovnání s výsledky ostatních politických stran. Nejúspěšnější fašistický kandidát měl stále o 247 hlasů méně než nejhorší kandidát *Labour Party* v té samé oblasti. Nejlepší výsledek BUF v přímém souboji s kandidátem konzervativců skončil podobně: 183 hlasů BUF proti 496 hlasům toryovského kandidáta. V jiných oblastech dopadlo Mosleyho hnutí ještě hůř. V osmi obvodech nezískali jeho kandidáti ani sto hlasů. V Northamptonu získal kandidát BUF pouze dvacet sedm hlasů.⁵²⁶ Jak tristně tento výsledek vypadá vedle 1191 hlasů vítězného kandidáta *Labour Party*, není třeba dále komentovat.

Volby dopadly tak špatně, že se někteří přední členové hnutí, například A. K. Chesterton nebo Wilfred Risdon, nebáli otevřeně mluvit o katastrofě.⁵²⁷ Další ranou pro hnutí v listopadu 1937 bylo odmítnutí Národní asociace obchodníků se sítí trafik

⁵²⁰ Tamtéž.

⁵²¹ *Special Branch Report, 18th October 1937*, TNA HO 144/21064.

⁵²² *The Blackshirt*, No. 185, 7th November 1936, s. 5. V následujících týdnech byly vždy na s. 5 uveřejněny fotografie a jména kandidátů BUF do jednotlivých obvodů.

⁵²³ Tamtéž, s. 7.

⁵²⁴ Tamtéž, a další.

⁵²⁵ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 85-86.

⁵²⁶ BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 283-284.

⁵²⁷ *10th November 1937 Police Report*, TNA HO 144/21064.

(*National Association of Wholesale Newsagents*) nadále prodávat *Action*. Pro BUF to znamenalo, že napříště veškerá distribuce tohoto periodika závisela pouze na vlastních silách hnutí a na černokošiláckých kamelotech v ulicích.⁵²⁸

Klesání ke dnu

BUF vstupovala do roku 1938 s rozkládající se provinční strukturou a bez naděje na její oživení. Posledním místem, kde ještě organizace BUF fungovaly, byl Londýn. Hnutí trpělo zejména akutním nedostatkem financí. Černokošilácký tisk neustále vyzýval k příspěvkům do propagandistického fondu a vedení hnutí se rozhodlo začít se sbírkami peněz na shromážděních.⁵²⁹ Začátkem roku byla oznámena další redukce personálu a *The Blackshirt* skončil jako týdeník. Poslední číslo mělo vyjít 29. ledna 1938, poté měl časopis pokračovat již jen jako měsíčník.⁵³⁰ Propaganda se omezila na prodej tiskovin a agitaci jednotlivých členů v zaměstnání nebo v místě svého bydliště. Hnutí mělo v lednu pouze přibližně 5800 aktivních členů, ze kterých více než polovina byla soustředěná v Londýně.⁵³¹

Jedna z mála dobrých zpráv v tomto období bylo rozhodnutí jistého obchodníka z Lancashire financovat kampaň BUF.⁵³² Mezi 7. a 20. únorem 1938 zorganizovalo Mosleyho hnutí v této oblasti přibližně dvě stě shromáždění; 16 až 20 shromáždění se uskutečnilo i na celostátní úrovni. Vystoupili na nich nejvýznamnější členové hnutí, například W. Risdon, A. Raven-Thomson, P. G. Taylor, E. G. Clarke, T. P. Moran a dokonce i Mosley.⁵³³ Úspěch kampaně však byl spíše Mosleyho snem než realitou. Širší vedení BUF bylo výsledkem zklamáno a neúspěch byl připisován špatnému počasí.⁵³⁴ Mosley, přesvědčený neoblomně o úspěchu, byl odhodlaný spustit podobnou kampaň i v dalších krajích Británie, zejména v Yorkshire.

Ani během tohoto období neustaly konflikty a třenice uvnitř hnutí. Nepomohl ani odchod velké části propagandistického oddělení. S praktikami lidí, kteří vedli hnutí, zvláště se stylem rozhodování a uvažování Francise-Hawkinse, byl čím dál tím více

⁵²⁸ Tamtéž.

⁵²⁹ *19th January 1938 Police Report*, TNA HO 144/21281.

⁵³⁰ *10th February 1938 Police Report*, TNA HO 144/21281; *The Blackshirt* pak jako měsíčník vycházel ve třech různých regionálních vydáních: severní, jižní a londýnské.

⁵³¹ *Special Branch Report, 20th January 1938*, TNA HO 144/21281.

⁵³² Ke kampani viz *Action*, 12. 2. 1938, s. 1, s. 11 a s. 16.

⁵³³ *3rd February 1937 Police Report*, TNA HO 144/21281.

⁵³⁴ *18th February 1937 Police Report*, TNA HO 144/21281.

nespokojený i A. K. Chesterton. Na vrcholu svého postupu a angažovanosti v hnutí se rozhodl rezignovat. Chesterton ale nikdy neztratil své přesvědčení a víru ve fašismus. Byl pouze rozčarovaný metodami, jakými Francis-Hawkins, který byl pro něho vždy jen „komickou figurkou“,⁵³⁵ řídil hnutí. Rezignovat se rozhodl již v říjnu 1937. Dne 10. října sepsal rezignační dopis, který chtěl osobně doručit Mosleymu. Nakonec mu ho ale neodevzdal, protože se k němu dostala zpráva o Mosleyho projevu v Liverpoolu, při kterém byl vůdce BUF zasažen do hlavy kamenem tak, že téměř přišel o život.⁵³⁶ Rekonvalescence měla trvat nějaký čas a Chesterton se rozhodl z loajality ke svému příteli v hnutí ještě chvíli setrvat a rezignační dopis roztrhal.⁵³⁷ Pokračoval v editorské práci a psaní pro *The Blackshirt*. Trpělivost Chestertonovi definitivně došla v březnu 1938, kdy z hnutí odešel. Při svém odchodu poznamenal, že „když se rozhodne (Mosley – pozn. J. D.) zbavit všech těch potkanů, které kolem sebe má, a pošle pro mě, vrátím se.“⁵³⁸

Přelom let 1937 a 1938 byl pro BUF zajímavý z jiného hlediska. V této době totiž vyšla dlouho připravovaná kniha A. Ravena-Thomsona, *The Coming Corporate State*.⁵³⁹ Autor v ní podrobně rozvinul myšlenky načrtnuté v Mosleyho třech klíčových textech: *The Greater Britain* (1932, přepracovaná a rozšířená verze 1934),⁵⁴⁰ *100 Questions Asked and Answered* (1936)⁵⁴¹ a *Tomorrow We Live* (1936, přepracovaná verze 1938).⁵⁴² BUF se nikdy nevzdala svého ekonomického programu a její ideologové a propagandisté nikdy nepřestali velebit korporativní stát a psát o výhodách různých fašistických konceptů fungování hospodářství i organizace společenské a politické sféry.

Pro členy hnutí byla práce Ravena-Thomsona „nejpodrobnější a nejvíce všeobíhající politický program, jaký byl kdy v této zemi napsán.“⁵⁴³ Raven-Thomson skutečně detailně popsal, jak by Británie pod vládou BUF vypadala. Kniha je rozdělena do tří hlavních částí. První je „filozofická koncepce,“ ve které vysvětluje fašistickou

⁵³⁵ BAKER, D. *Ideology of Obsession...*, s. 132.

⁵³⁶ O události rozsáhle psal tisk BUF, výjimečně také mainstreamové média. Viz např. *Daily Mail*, 11th October 1938. Ve fondu Home Office 144/21064 je taky několik policejních zpráv referujících o události. Viz *Oswald Mosley wound case*, *Liverpool meeting report* a další.

⁵³⁷ Kousky tohoto listu jeho manželka Doris sesbírala, slepila dohromady a odložila s nadějí, že se její manžel jednou přeci jen rozhodne hnutí opustit. Doris byla zarytá antifašistka, která aktivně psala pro opozici BUF a se svým manželem nikdy nesouhlasila.. CROSS, C.. *The Fascists...*, s. 185-186.

⁵³⁸ *24th March 1938 Police Report*, TNA HO 144/21281.

⁵³⁹ RAVEN-THOMSON, Alexander. *The Coming Corporate State*. London: Action Press Ltd., 1937.

⁵⁴⁰ MOSLEY, Oswald. *The Greater Britain...*

⁵⁴¹ MOSLEY, Oswald. *100 Questions Asked and Answered*. London: BUF Publications, 1936.

⁵⁴² MOSLEY, Oswald. *Tomorrow We Live...*

⁵⁴³ CHARNLEY, John. *Blackshirts and roses...*, s. 44.

konceptu národa jako organismu sloužícího vyššímu zájmu. Stát měl podle něho fungovat jako „*lidské tělo, složené z milionů buněk, které všechny pracují pro dobro většího celku... stejně tak musí civilizovaná společnost být organizovaná jako korporativní stát, ve kterém každý individuální člověk provádí jistou práci a tím slouží vyšším zájmům celku.*“⁵⁴⁴ V druhé části, nazvané „ekonomická organizace“, Raven-Thomson vysvětluje, jak by fungovalo britské fašistické hospodářství. Celou ekonomiku a její jednotlivá odvětví rozdělil do dvaceti čtyř korporací zahrnutých do čtyř větších skupin: primární produkty, průmysl, distribuce a administrace. V samostatné dvacáté páté korporaci měli být organizováni britští důchodci. Součástí knihy je i „Charta práce“ která vymezovala práva a povinnosti zaměstnanců. Třetí část knihy nese název „sociální uspořádání“ a zabývá se problematikou rodiny, svobody projevu a volbami ve vysněném fašistickém státě. Podle Ravena-Thomsona měl „*korporativní stát přinést do politiky principy odbornosti.*“⁵⁴⁵ Pochopitelně, utopistické představy fašistů se dočkaly velké kritiky, především ze strany levice. Sám Mosley po válce připustil, že korporativní stát, který Černokošiláci tolik obhajovali, „*byl příliš byrokratický a nedostatečně dynamický.*“⁵⁴⁶

I když se BUF, jak bylo zmíněno, svého ekonomického programu nikdy úplně nevzdala, pod tlakem vnějších okolností i posunů uvnitř hnutí se do popředí dostávala i jiná témata. Po opuštění nejradikálnějšího antisemitismu se hnutí pokoušelo začátkem roku 1938 svou propagandu přeorientovat a nalézt taková témata, která by přilákala zejména soukromé podnikatele, malé obchodníky a střední třídu. Nejvýznamnější posun v politické orientaci ale způsobil vývoj na mezinárodní scéně.

Mírová kampaň 1938-1940

V březnu 1938 obsadil Hitler Rakousko a vzrůstající mezinárodní napětí hrozilo zatažením Británie do nové evropské války. BUF na nový vývoj zareagovala téměř okamžitě spuštěním kampaně „Zastavme válku“ (*Stop the War*).⁵⁴⁷ Protiválečná kampaň se stala (s výjimkou krátkého období začátku roku 1939) hlavním propagandistickým tématem od března 1938 až do úplného zániku BUF v roce 1940.

⁵⁴⁴ RAVEN-THOMSON, A. *The Coming Corporate State.*, s. 70-71. Podobně se vyjádřil již dříve. *The Fascist Week*, 2-8 February 1934. Viz také MOSLEY, O. *The Greater Britain...*, s. 26 – 27.

⁵⁴⁵ THOMSON, Alexander Raven. *The Coming Corporate State ...*, s. 40.

⁵⁴⁶ MOSLEY, O. *My Life...*, s. 333.

⁵⁴⁷ *Action*, 19. 3. 1938, s. 1.

Mosleyho snaha o nezapojení se Británie do možné války vycházela z jiných ideologických předpokladů a geopolitických závěrů než politika appeasementu britské vlády. Mosley byl zásadně proti válce s Německem, které viděl jako ideologického spojence a spřízněný stát. Hesla kampaně BUF jako „Britové bojují jen za Británií“ nebo „Mosley a mír“ ale korespondovala s veřejným míněním, naladěného jednoznačně proti jakékoli intervenci země v evropských záležitostech. Jistý, i když velmi limitovaný, ohlas tedy kampaň BUF měla.⁵⁴⁸

Mosleyho nová politika se dočkala odezvy především v souvislosti s československou krizí v září a začátkem října 1938. Avšak již v květnu *Action* na své titulní stránce pod velkým heslem „Hleďme si svého“ (*Mind Britain's Business*) uveřejnil dva menší plakáty, které mohli čtenáři vystříhnout a lepit na zdi. Jeden se týkal přímo Československa a ptal se „VÁLKA pro Československo – chcete ji?“ (*WAR for Czechoslovakia – do you want it?*).⁵⁴⁹ Podobné plakáty byly uveřejňovány v *Action* často.⁵⁵⁰ V červnu zorganizovala v rámci kampaně „Británie především“ (*Britain First*) čtyři pochody a devatenáct shromáždění po celém Londýně.⁵⁵¹ Dne 16. září vydalo vedení BUF pro všechny své pobočky memorandum s titulem „Národní kampaň pro Británii, mír a lid“ (*National Campaign for Britain, Peace and People*), ve kterém urgovala všechny členy, aby spustili intenzivní kampaň proti účasti Británie ve válce.⁵⁵²

Hnutí bylo schopno zorganizovat sérii větších demonstrací v západním Londýně, ve Whitehallu a také na Downing Street.⁵⁵³ Důvodem, proč BUF neorganizovala pochody a shromáždění ve východní části města, v East Endu, byl přetrvávající zákaz, který místní zastupitelstvo na BUF uvalilo (umožňoval to zákon na ochranu veřejného pořádku z roku 1936). Kromě toho se veškerá shromáždění konala venku, protože majitelé všech větších hal v Londýně odmítali Mosleymu pronajmout prostory. V kampani BUF obviňovala ze snahy rozpoutat válku především Židy, což je důkazem, že antisemitismus nikdy zcela

⁵⁴⁸ Svědčí o tom například fakt, že i když byl počet členů hnutí koncem roku 1937 jenom 6000, BUF byla schopn prodávat více svých tiskovin: v lednu 1938 hnutí prodávalo přibližně 14 000 výtisků *Action* a 12 000 výtisků *The Blackshirt* týdně. *10th February Police Report*, TNA HO 144/21281. Víc ke vlivu BUF na britskou společnost viz PUGH, M. *‘Hurrah for Blackshirts!’* ..., s. 261-286.

⁵⁴⁹ *Action*, 28. 5. 1938, s. 1.

⁵⁵⁰ Viz např. plakát „Hleďme si svého“ *Action*, 3. 9. 1938, s. 20, plakát „Zastavme válku, sjednoťme se pro Británii“ *Action*, 17. 9. 1938, s. 20 a další.

⁵⁵¹ *The Blackshirt*, July 1938, s. 1-3. Citace pochází z londýnského vydání časopisu.

⁵⁵² *16th September 1938 Police Report*, TNA HO 144/21281.

⁵⁵³ *Action*, 1. 10. 1938, s. 7. Viz také *Metropolitan Police Report for September 1938, 10 October 1938*, TNA HO 144/21381.

neopustila. V září Černokošiláci vylepovali plakáty se židovskou hvězdou a nápisem „Každý Žid je hoden dvou Angličanů“ a s nápisem „Kristus byl prvním fašistou.“⁵⁵⁴

V roce 1938 se zvýšil počet členů BUF. Webber uvádí, že v prosinci 1938 mělo hnutí 16 500 členů.⁵⁵⁵ Tradičním problémem bylo, že všichni nebyli aktivní. Podle policejní zprávy zaplatilo v prosinci členské poplatky jen 6600 členů, z toho 3600 bylo registrováno v Londýně.⁵⁵⁶ Porovnání s 5800 aktivními členy hnutí v lednu 1938 ukazuje, že nárůst nebyl nijak zvlášť rychlý. Snaha o získání nových členů, především ze střední třídy, a opuštění nejradikálnějších forem antisemitismu navíc znamenalo ztrátu podpory v londýnském East Endu.⁵⁵⁷ Skutečně větší nárůst počtu členů nastal až v roce 1939. Protiválečná kampaň však přivedla i několik známějších osobností, které se s BUF otevřeně identifikovaly. Mezi ně patřil například známý automobilový závodník Fay Taylour nebo dobrovolná policistka Mary Sophia Allen. Spisovatel a bývalý parlamentní kandidát za *Labour Party* Hugh Ross Williamson vyjádřil BUF svou solidaritu.

Podpis Mnichovské dohody v září 1938 znamenal relativní uklidnění mezinárodní situace a tím i mnohem pokojnější atmosféru na britské domácí politické scéně. Mírová kampaň BUF tím utrpěla a strana musela najít jiná nosná témata.

Začátkem roku 1939, především pak v únoru, se stala hlavním námětem kampaně BUF nezaměstnanost.⁵⁵⁸ Řečníci BUF se znovu zaměřili na prezentování výhod korporativního státu, členové hnutí rozdávali v továrnách zvláštní letáky, důraz na témata spojená s nezaměstnaností byl patrný i v *Action*. Podobná témata však nenašla u veřejnosti ohlas a energie, kterou hnutí získalo mírovou kampaní, se postupně vytrácela. BUF se již tradičně potýkala s vleklou finanční krizí a v březnu bylo definitivně zastavené vydávání *The Blackshirt*.⁵⁵⁹ Později, v květnu, byli ze seznamu placených důstojníků vyškrtnuti další členové BUF. Mezi nejdůležitější patřil Wilfred Risdon, člen oddělení propagandy a Mosleyho volební poradce, a Olive Hawkeová, sekretářka tiskového oddělení a editorka.⁵⁶⁰

⁵⁵⁴ 2nd September 1938 Police Report, TNA HO 144/21281.

⁵⁵⁵ WEBBER, G. C.: Patterns of Membership..., s. 577.

⁵⁵⁶ 28th February 1939 Police Report, TNA HO 144/21281.

⁵⁵⁷ 14th October 1938 Police Report, TNA HO 144/21281.

⁵⁵⁸ 28th February Police Report, TNA HO 144/21281.

⁵⁵⁹ 23rd March 1939 Police Report, TNA HO 144/21281.

⁵⁶⁰ 24th May Police Report, TNA HO 144/21281.

V březnu 1939 se kvůli německému obsazení českých zemí v Británii znovu zdvihla vlna válečné hysterie a mírová kampaň BUF se stala opět aktuální. Mosley před svými podřízenými v centrále mluvil o „*velmi šťastné současné pozici hnutí*.“⁵⁶¹ Dne 25. března napsal do *Action*, že „*šakali židovského kapitálu znovu volají po válce*.“⁵⁶² Hnutí opět organizovalo shromáždění a pochody a Černokošiláci znovu po stěnách malovali protiválečné hesla. Periodika BUF pak fotografie pomalovaných stěn často zveřejňovala jako důkaz spontánní celospolečenské podpory BUF.⁵⁶³ V dubnu fašistický tisk napadl systém paktů a garancí mezi státy jako „*systém kolektivní nebezpečnosti*“, který zvyšuje riziko války.⁵⁶⁴ Polský stát, „*zatížený židovskou hypotékou*“, a finanční centrum Británie, londýnská City, byly údajně pod kontrolou židovského kapitálu.⁵⁶⁵ Ve stejném měsíci hnutí uspořádalo velký pochod napříč západním Londýnem.⁵⁶⁶

Vrcholem kampaně se stalo velké shromáždění v hale Earls Court v Londýně. Jak jsem již uvedl, původně byly všechny haly v Londýně pro BUF nepřístupné. Předem zamluvený program v Earls Court na 16. července 1939 byl ale zrušen a jediný, kdo byl ochoten místo narychlo zaplnit, byl Mosley. Majitel se proto rozhodl BUF halu na večer pronajmout. Raven-Thomson, v té době šéfredaktor *Action*, si stěžoval na záměrné přehlížení úspěchů hnutí v celonárodním tisku a získání haly komentoval následovně: „*Konspirace levice a pravice ale přehlédla největší halu ze všech – Earls Court – zřejmě proto, že by je ani nenapadlo, že by si na ní fašisté troufli*.“⁵⁶⁷

Hnutí vložilo do propagace shromáždění veškeré dostupné prostředky a energii. Vytištěny byly stovky plakátů, fašistický tisk upozorňoval na shromáždění několik týdnů předem a řečníci na událost upozorňovali při svých projevech. Hala Earls Court byla největší halou v Londýně v té době a propaganda BUF vehementně upozorňovala na fakt, že hnutí uspořádalo největší politické shromáždění v kryté hale v zemi, a že halu plně obsadili.⁵⁶⁸

⁵⁶¹ 12th June 1939 Police Report, TNA HO 144/21281.

⁵⁶² *Action*, 25. 3. 1939, s. 1.

⁵⁶³ Viz například *Action*, 8. 4. 1939, s. 9 a mnoho dalších. Obrázky byly uveřejňovány téměř pravidelně v každém čísle *Action*.

⁵⁶⁴ *Action*, 8. 4. 1939, s. 4.

⁵⁶⁵ Tamtéž, s. 3.

⁵⁶⁶ *Action*, 15. 4. 1939, s. 13.

⁵⁶⁷ *Action*, 3. 6. 1939, s. 3.

⁵⁶⁸ Viz např. *Action*, 8. 6. 1939, s. 20, *Action*, 15. 6. 1939, s. 1 a další.

Když shromáždění začalo, BUF byla schopná na několik hodin oživit své nejúspěšnější propagandistické taktiky. Podle policejních odhadů se shromáždění účastnilo 11 000 lidí,⁵⁶⁹ celonárodní tisk udával dokonce číslo 20 000 lidí, tisk BUF toto číslo pochopitelně ještě zvýšil, a to na 30 000 přihlížejících.⁵⁷⁰ Bez ohledu na konečné číslo, působil počet účastníků shromáždění impozantně. Podle mnohých pozorovatelů byl nejvýraznějším rysem shromáždění entuziazmus posluchačů a hlasité posměšky na adresu Churchilla. Ještě hlasitěji návštěvníci vyjadřovali svou podporu při Mosleyho útocích na Baldwina.⁵⁷¹ Vůdce BUF slovně napadal i Židy, většinou ale jen náznakem a narážkami, ne přímo. Publikum však varoval, aby se před nimi měli na pozoru, a že Britové by neměli umírat v „židovském konfliktu.“⁵⁷²

Shromáždění v Earls Court bylo nepochybně jedním z největších úspěchů hnutí v jeho historii vůbec. Těsně po něm se prudce zvýšil počet žádostí o členství v hnutí.⁵⁷³ V září mělo hnutí podle Webbera 22 500 členů, po vrcholu z léta 1934 vůbec nejvíc ve své historii.⁵⁷⁴

Mírová kampaň sice přinesla BUF jisté znovuoživení, mírný vzestup i nárůst členstva, byla to ale labutí píseň britského fašismu spíše než vážná hrozba pro britský stát. Podobně jako při kampani proti sankcím Společnosti národů vůči Mussoliniho Itálii v letech 1935 a 1936, i při mírové kampani v letech 1938-1940, byla role BUF minimální. Navzdory grandiózním Mosleyho plánům a velkolepým prohlášením byl vliv BUF na společnost, veřejné mínění, vládní politiku a běh událostí ve Velké Británii obecně, iluzí a ve skutečnosti neexistoval.

Neslavný konec: Defence Regulation 18b

Druhá fáze mírové kampaně BUF začala po německém útoku na Polsko a britském vyhlášení války Německu. Mosley napsal stanovisko pro všechny členy svého hnutí, ve kterém zdůraznil, že BUF je pro mír, ale požaduje od všech svých členů, aby

⁵⁶⁹ *Special Branch Report, 16 July 1939*, TNA HO144/21281.

⁵⁷⁰ BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 285 – 286.

⁵⁷¹ *16th July 1939 Police Report on Earls Court meeting*. TNA HO 144/21281.

⁵⁷² BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 286.

⁵⁷³ *Special Branch report on BUF, 18th September 1939*, TNA HO 144/21429.

⁵⁷⁴ WEBBER, G. C. *Patterns of Membership...*, s. 577-578. Skidelsky dokonce uvádí počet 40 000. Webber tento údaj ale spolehlivě vyvrátil, i když i jeho vlastní zdroje nemůžeme v žádném případě brát za stoprocentně přesné. Určit skutečný počet členů BUF v tomto období je pro nedostatek pramenů prakticky nemožné.

žádným způsobem nebrzdili nebo nepřekáželi válečnému úsilí země a „*spolupracovali tak, jak to vyžaduje zákon*.“⁵⁷⁵ Heslem kampaně se stalo „*Připojte se k Britské unii a pracujte pro mír!*“⁵⁷⁶ Při projevu v Stoll Theatre v Londýně mluvil Mosley před asi 2400 posluchači. Tvrdil, že britskou veřejnost nikdo při rozhodnutí o válce nekonzultoval a důrazně žádal vypsání referenda.⁵⁷⁷

Ještě jako reakci na podepsání paktu Molotov-Ribbentrop 23. srpna 1939 přijal britský parlament tzv. *Emergency Powers Regulations*, což byla legislativa, která umožňovala přijímat britské vládě ve stavu ohrožení státu zákony ve zkráceném řízení. Tento zákon dále omezil možnosti propagandy BUF. Pochody byly zakázány úplně a propaganda hnutí se omezila na prodávání *Action* a osobní rozhovory. Vedení hnutí uvažovalo o tisku a distribuci letáků, vzhledem k situaci se ale rozhodli prozatím vyčkat.⁵⁷⁸ Jediné letáky, které se objevily na veřejnosti, byly „*Ne válce kvůli Varšavě*“ (*No War for Warsaw*). Nebylo však zřejmé, jestli je skutečně vytiskla BUF.⁵⁷⁹ I policie byla na fašistických shromážděních aktivnější. V říjnu 1939 byla zatčena Anne Brock Griggs podle zákona na ochranu veřejného pořádku (§39b), za „*snahu o ovlivnění veřejného mínění způsobem, který byl pravděpodobně předpojatý k obraně království*.“⁵⁸⁰ Další dva fašisté byli zatčeni, když se ozvali na její obranu.⁵⁸¹

V roce 1940 se ještě uskutečnily dvoje doplňovací volby do jednotlivých parlamentních obvodů. Za BUF byli nominováni Tommy Moran jako kandidát do části West Ham a Sydney Allen do North-East Leeds. BUF doufala, že požadavek okamžitého uzavření míru získá voliče. Mosley znovu zdůraznil, že Britové by neměli umírat za „*židovské zájmy*“, a že BUF byla odhodlána bojovat jediné za Británii a její impérium, a chtěla nechat ostatním velkým národům jejich sféru vlivu. Spojené království by „*mělo investovat do přestavby, ne do války*.“⁵⁸² Volby opět skončily pro BUF výrazným neúspěchem. Moran získal 151 hlasů oproti 14 343 hlasům vítězného kandidáta *Labour Party*. Allen v Leeds získal o něco více hlasů, 722. Při porovnání s 23 882 hlasy kandidáta konzervativců ale o úspěchu nemůže být řeč.

⁵⁷⁵ MOSLEY, Oswald. *Mosley's Message to British Union Members and Supporters*, 1st September 1936. TNA HO 144/21429

⁵⁷⁶ *Action*, 23. 9. 1939, s. 1.

⁵⁷⁷ BENEWICK, R. *Political Violence...*, s. 286.

⁵⁷⁸ *Special Branch Report on BUF, 18th September 1939*, TNA HO 144/21429.

⁵⁷⁹ *Pamphlets issued by British Union of Fascists*, TNA HO 144/21429.

⁵⁸⁰ *Action*, 6. 11. 1939, s. 1.

⁵⁸¹ Tamtéž.

⁵⁸² ALLEN, Sydney. *Election Address* (North-East Leeds), March 1939.

O vítězství v dalších doplňujících volbách se BUF pokusila znovu v květnu 1940, těsně před zatčením jejího vedení. Frederick Haslam získal v Middleton and Preswitch 418 hlasů, vítězný konzervativce 32 036 hlasů. Všichni kandidáti BUF ztratili svoji zálohu,⁵⁸³ hnutí ale bylo odhodláno bojovat dále. E. G. „Mick“ Clarke oznámil kandidaturu do doplňujících voleb pro Bow and Brownley,⁵⁸⁴ byl ale zatčen dříve, než vůbec mohl zahájit kampaň.

V květnu 1940 přistoupila policie k systematické kampani proti BUF, během které došlo k zatýkání členů, ukončování shromáždění a neudílení povolení k jejich konání.⁵⁸⁵ Podle policejních hlášení byla propaganda BUF od počátku války „poraženecká a rozhodně proněmecká.“⁵⁸⁶ Mosley byl hodnocen jako pronacistický, přičemž, „během posledního roku se otevřeně hlásil k pro-nacistické propagandě a obhajoval a velebil německé agresivní chování..., začátek války způsobil opuštění této politické linie a namísto toho zvolil mírovou a izolacionistickou kampaň, která podle něho nejvíc zaujme veřejnost.“⁵⁸⁷ Zvláštní oddělení MI5 jednoznačně doporučovalo aplikaci zákona *Defence Regulation 18b*,⁵⁸⁸ která by umožňovala zákaz BUF a zatčení její nejprominentnějších členů. Hlavní představitelé BUF tušili, že vláda proti nim dříve nebo později zakročí. Raven-Thomson dokonce navrhl velkou propagandistickou kampaň proti jiné pravicové organizaci, *Nordic League*. Raven-Thomson chtěl tuto organizaci obvinít z kolaborace s nacisty a zrádovství, čímž „se měla zdůraznit absolutní loajalita hnutí k Británii a její impériu.“⁵⁸⁹ Jeho plán se v centrále BUF setkal s nadšenou podporou, hnutí ale nakonec nijak nepomohl.

Britská vláda nechala fungovat po vypuknutí války BUF osm měsíců, poté se ale rozhodla její působení ukončit. Při bezprostřední hrozbě nacistické invaze si nemohla dovolit „pátou kolonu.“ Podle rozhodnutí britské vlády měla policie zatknout všechny aktivní organizátory hnutí (a další fašisty a nacistické sympatizanty, kteří neměli s BUF

⁵⁸³ Viz pozn. 242.

⁵⁸⁴ *Action*, 23. 5. 1940, s. 2.

⁵⁸⁵ Tamtéž, s. 1-4. Viz také HOLMES, Colin. British Justice at Work. Internment in the Second World War. In. PANAYI, Panikos (ed.). *Minorities in Wartime. National and Racial Groupings in Europe, North America and Australia During the Two World Wars*. Oxford: Berg, 1993, s. 150-163, THURLOW, Richard C. The Evolution of the Mythical British Fifth Column, 1939-1946. In. *Twentieth Century British History*, Vol. 10., No. 4., 1999, s. 477-498.

⁵⁸⁶ *Special Branch Report on BUF, 18th September 1939*, TNA HO 144/21429.

⁵⁸⁷ *28th September 1939 Police Report*, TNA HO 144/21429.

⁵⁸⁸ Detailně SIMPSON, Brian A. W. *In the Highest Degree Obvious. Detention Without a Trial in wartime Britain*. Oxford: Clarendon Press, 1994.

⁵⁸⁹ *Report on BUF, 22nd April 1940*, HO 45/24895.

nic společného, jako Arnold Leese nebo kapitán A. H. M. Ramsay⁵⁹⁰ a další) podle *Defence Regulation 18b*. Podle něho mohli být zadrženi ti občané, kteří představovali nebezpečí pro veřejný pořádek a obranu království. Už samotné znění tohoto zákona je sporné a zákon sám o sobě zůstává dodnes jedním z nejkontroverznějších britských zákonů.⁵⁹¹ Podle vyšetřovatelů byly Mosleyho opakované výzvy „Pro Británii, mír a lid“⁵⁹² po útoku Německa na Polsko důkazem jeho podpory appeasementu vůči Hitlerovi. Mezi důvody pro zatčení vedoucích osobností BUF bylo uváděno tvrzení, že „osoby, které kontrolují tuto organizaci, mají nebo měly kontakty na osoby, které mají kontakty na německou vládu, mocnost, se kterou je Její Veličenstvo ve válce.“⁵⁹³

Mezi zatčenými členy byli Alexander Raven-Thomson, Neil Francis-Hawkins, George Sutton, Wilfred „Bill“ Risdon, B. D. E. Donovan, kapitán U. A. Hick, E. G. „Mick“ Clarke, Olive Hawks, Hector McKechnie, sedm parlamentních kandidátů a další významní členové hnutí.⁵⁹⁴ Vůdce BUF, Sira Oswald Mosleyho, zatkli ve čtvrtek 23. května 1940. Šest týdnů poté, 29. června, byla zatčena i jeho manželka Diana.⁵⁹⁵ Mosley si později ve své autobiografii stěžoval, že ve vězení v Brixtonu (jeho vězenské číslo bylo 2202) „jsem na své nemilé překvapení zjistil, že můj spoluvězeň vedle je negr. Někjaký rozmarný osel v kanceláři si zřejmě myslel, že mě to rozčílí.“⁵⁹⁶

Dne 10. července 1940 byla BUF definitivně zakázána a prohlášena za ilegální organizaci. Torzo Mosleyho organizace instruovalo v posledním čísle *Action* členy, aby „ted', když Británie stojí tváří tvář možnosti německé invaze na ostrovy, udělali pro svůj národ vše, co je v jejich moci.“⁵⁹⁷ Zároveň autoři vyhlásili, že „s politováním oznamují, že další zatýkání v posledním týdnu znemožnilo další vydávání *Action*.“⁵⁹⁸ Zatýkání členů BUF bylo podle nich nespravedlivé a prohlásili, že „v politice Britské Unie není nic, co by dávalo i tu nejmenší záminku pro zrádné chování. Znovu a znovu bylo opakováno, že členové musí ctít zákon, nesmí dělat nic, co by jakýmkoliv způsobem škodilo válečnému

⁵⁹⁰ GRIFFITHS, Richard. *Patriotism Perverted...*, zejména s. 265-272.

⁵⁹¹ Diskuzi k zákonu viz např. GOLDMAN, Aaron L. *Defence Regulation 18b: Emergency Internment of Aliens and Political Dissenters in Great Britain during World War II*. In: *The Journal of British Studies*, Vol. 12, No. 2 (May, 1973), s. 120-136.

⁵⁹² *Action*, 2. 9. 1939, s. 1.

⁵⁹³ Viz *Reasons for Order made under Defence Regulation 18b in the case of Oswald Ernald Mosley, 1940*. HO 283/12.

⁵⁹⁴ *Action*, 23. 5. 1940, Viz také např. PUGH, M. 'Hurrah for the Blackshirts!' ..., s. 300-306, DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 497-508.

⁵⁹⁵ MOSLEY, O. *My Life*, s. 404.

⁵⁹⁶ Tamtéž, s. 405.

⁵⁹⁷ *Action*, 6. 6. 1940, s. 1.

⁵⁹⁸ Tamtéž.

*úsilí země a v případě invaze se mají okamžitě postavit na obranu Britského impéria. V případě, že se u kteréhokoli člena zjistilo neloajální nebo nevlastenecké chování, samozřejmě následovalo jeho okamžité vyloučení z hnutí.*⁵⁹⁹ Britská vláda měla ale na věc jiný pohled.

Centrála BUF byla zavřena a všechny aktivity pozastaveny. Celkem policie zatkla na 800 členů hnutí.⁶⁰⁰ *Defence Regulation 18b* byl předmětem výzkumu mnohých historických prací, jak odborných, tak z pera bývalých členů BUF a sympatizantů hnutí (zejména dodnes existující organizace *Friends of Oswald Mosley*).⁶⁰¹ Hlavním argumentem proti Mosleyho uvěznění je fakt, že Mosley a jeho spolupracovníci byli uvězněni bez jakéhokoli soudního řízení. Sám Mosley se při výsleších na policii několikrát neúspěšně soudu dožadoval.⁶⁰² Problematika uvěznění členů BUF v roce 1940 je kontroverzní téma, které si ještě vyžaduje další výzkum. Otázka vyvolává dodnes emoce a není definitivně uzavřena.

BUF fungovala od 1. října 1932 do 10. června 1940, tedy téměř osm let. Během tohoto období prošla dynamickým vývojem. Její vliv na veřejné mínění v Británii, ohlas v parlamentu, případně dopad na chod života v Británii byl ale po celou dobu mizivý. Pro postoj britského establishmentu byl příznačný postoj ministerského předsedy Stanleyho Baldwina, pro něhož byl Mosley „*nevychovaný mizera, jehož hnutí nemá žádný význam.*“⁶⁰³ I když měla BUF ve svém vůdci charismatickou osobnost a vynikajícího řečníka, disponovala v porovnání s kontinentálními fašistickými hnutími velkým počtem intelektuálů, a tím pádem i rozpracovaným a relativně racionálním politickým programem, nedokázala uspět.

Důvodů najdeme hned několik. BUF byla po celé období své existence výsostně neefektivní organizací. V rámci hnutí docházelo k extrémnímu mrhání prostředky, v počátečním období dokonce ke korupci a tím pádem se fašisté neustále potýkali

⁵⁹⁹ Tamtéž, s. 1-2.

⁶⁰⁰ MOSLEY, O. *My Life...*, s. 405.

⁶⁰¹ Spolek *Friends of Oswald Mosley* vydal v roce 2008 seznam členů BUF, který byly zatčeni. Viz *The Defence Regulation 18b British Union Detainees List*. F. O. M., November 2008, online dostupné na <<http://www.oswaldmosley.com/downloads/18b%20Detainees%20List.pdf>> cit. 3. 5. 2013

⁶⁰² Své zkušenosti popisuje v autobiografii. Viz. MOSLEY, O. *My Life...*, s. 398-415.

⁶⁰³ Citováno podle KOVÁŘ, Sir Oswald Mosley, British Union of Fascists a jejich vize ..., s. 226.

s finančními problémy. Po dlouhé období navíc v hnutí existovala vnitřní roztržka mezi jednotlivými frakcemi, zejména mezi skupinou kolem Francise-Hawkinse a propagandistickým oddělením. Nejednotnost hnutí, neefektivita a finanční problémy byly významným vnitřními příčinami neúspěchu fašismu v Británii.

Mnohem důležitější byly ale podle mého soudu vnější příčiny. V starší historiografii se často argumentuje tím, že britská mentalita jednoduše nebyla fašistická. Odolnost britského politického systému vůči antisystémovým ideologiím měla být výsledkem „vžitosti“ s většinovým volebním systémem, politickou kulturou a obecnou neochotou kooptovat radikální strany do politického života. Britové byli bezpochyby zvyklí na staletou tradici konstituční monarchie a fašismus jim nijak zvlášť neimponoval. Podle mého názoru tkvěly hlavní příčiny neúspěchu BUF v neexistujících podmínkách, které by umožňovaly kultivaci fašismu v rozsáhlé politické a společenské hnutí. Toto výstižně ilustrují vybrané ekonomické údaje: v kritickém roce 1932 klesla výroba v USA přibližně o 40 % a mzdy o 60 %. V Německu klesl hrubý domácí produkt o 15,7 % a průmyslová výroba v letech 1929-1932 o 40,8 %. Pro Velkou Británii platila zcela jiná čísla. I když zaznamenala velké problémy, zdaleka nebyly dopady hospodářské krize v Británii tak citelné jako v některých jiných zemích. Hrubý domácí produkt klesl o 5,8 % a průmyslová produkce ve stejném období o 11,4 %. V roce 1932 bylo nezaměstnaných 15 milionů Američanů a 6 milionů Němců v roce 1933. Naproti tomu dosahovala nezaměstnanost v Británii v roce 1933 „pouhých“ 2,3 miliónů.⁶⁰⁴

Mosley podcenil i načasování svého politického projektu. Když se Británie potýkala s nejhlubší krizí a jeho program zaznamenal jistý ohlas dokonce i v britské vládě, BUF ještě neexistovala a Mosley byl stále členem *Labour Party*. Nezaměstnanost dosahovala vrcholu v letech 1931-1933, v roce 1934 již ale začala klesat a tento trend pokračoval až do roku 1937, kdy na krátké období znova mírně stoupla, aby poté byla zbrojním programem téměř úplně zlikvidována. V letech 1932-1937, kdy BUF fungovala, měla jisté finanční zdroje a její kampaně byly výrazné a měly i jistý dopad na veřejnost, průmyslová výroba Spojeného království stoupla o 46 % a nezaměstnanost klesla z 3 miliónů na 1,5 miliónu.⁶⁰⁵

⁶⁰⁴ PUGH, M. *'Hurrah for the Blackshirts!'* ..., s. 196.

⁶⁰⁵ Tamtéž.

Neúspěch BUF je bezpochyby výsledkem souhry mnohých faktorů, nejdůležitějším se ale jeví právě ekonomický výkon britského hospodářství, potažmo slábnoucí sociální konflikt. Ekonomika Spojeného království jednoduše „nevytvořila“ dostatečnou nezaměstnanost a bídu k tomu, aby Britové přemýšleli o radikálnějších politických řešeních, ať už o komunismu nebo o fašismu, jako o reálných alternativách tradiční konstituční monarchie.

Mýtus o znovuzrození

Ideologie BUF

Robert Benewick ve své knize *Political Violence & Public Order* z roku 1969 rozdělil vývoj ideologie BUF na tři fáze. Jednotlivé fáze přitom reprezentovaly pomyslné posuny v ideologii,⁶⁰⁶ způsobech propagandy a politickém programu Mosleyho hnutí. Odrážely měnící se podobu samotné strany i reakce jejího vedení na konkrétní vývoj politické situace a veřejného mínění. V první fázi, jež podle Benewicka trvala od vzniku hnutí v říjnu 1932 přibližně do podzimu 1934, byla jádrem ideologie, propagandy i politického programu hnutí snaha o ekonomickou a parlamentní změnu. Ve druhé fázi, od podzimu 1934 do konce roku 1937, ustoupily požadavky na zavedení korporativní státu a politickou reformu do pozadí a hnutí se místo toho prezentovalo především vulgárním antisemitismem. V poslední fázi, od konce roku 1937 až do zákazu fungování BUF a uvěznění její předáků, hrála prim v kampaních BUF zahraniční politika, konkrétně její „mírová kampaň.“⁶⁰⁷

O osm let později, v roce 1977, ale vzbudil Neil Nugent svou studií *The ideas of the British Union of Fascists* serióznější zájem badatelů o ideologii BUF.⁶⁰⁸ Nugent v podstatě souhlasil s Benewickovým dělením, i když ho ve své práci upravil a dále precizoval. Podle něj byl „útok BUF na politický systém výsledkem ekonomické analýzy.“⁶⁰⁹ Tvrdil, že ve svém programu ekonomických a politických změn, charakteristickém pro první fázi, kladla BUF důraz především na specifické společenské a ekonomické skupiny obyvatelstva. Kampaně BUF se soustřeďovaly „zejména na povolání, kde bylo odborové hnutí slabé nebo kde bylo nebezpečí konkurence ze zahraničí silné; ve zkratce tam, kde byla vize garantovaných vyšších mezd v korporativním státě nejlákavější. Vytrvalé kampaně, založené na tradičních pokusech extrémní pravice využívat strach obyvatelstva, byly mířené na farmáře, bavlnáře z Lancashire, malé

⁶⁰⁶ Bennewick (a později rovněž Nugent, Cullen a další autoři starší generace), chápou pojem „ideologie“ jinak, než v jakém smyslu ho používá Griffin (viz metodologii). Zásadní rozdíl je zejména v tom, že podle Griffina byla ideologie neměnná a její ústředovým motivem byl mýtus o znovuzrození. Podle starších autorů se ale ideologie BUF měnila a přizpůsobovala situaci.

⁶⁰⁷ BENEWICK, Robert. *Political Violence & Public Order. A study of British Fascism*. London: Allen Lane, 1969, s. 133-134.

⁶⁰⁸ Tento zvýšený zájem ma souvis i s postupným rozvíjejícím se zájmem o fašistickou ideologii obecně (badatelný již od konce 60. let).

⁶⁰⁹ NUGENT, Neill. *The ideas of the British Union of Fascists*. In. NUGENT, Neill – KING, Roger. *The British Right. Conservative and right wing politics in Britain*. Farnborough : Saxon House, 1977. s. 137.

*obchodníky (domněle ohroženými smyšlenou sítí židovských obchodních řetězců), a nezaměstnané.*⁶¹⁰

Důraz na antisemitismus kladla BUF podle Nugenta od roku 1935. Toto období mělo podle něj trvat až do podzimu 1938, kdy se Černokošiláci začali více soustředit na zahraniční politiku. Nugent také vyčlenil pět hlavních bodů v antisemitském programu BUF: 1) BUF je napadána Židy a musí se bránit; 2) Židovská konspirace (stát, média, finanční systém apod. jsou pod kontrolou Židů); 3) Židé se snaží zavléct Británii do války, ve které nemůže nic získat; 4) Židé vytvořili stát ve státě a nejsou loajální Británii; 5) politika BUF vůči nim (ta ale byla, jak sám Nugent připouští, nejasná).⁶¹¹

Nugent upozornil, že zahraniční politika se stala pro fašisty důležitým bodem programu již v roce 1935 během italsko-habešské krize. Od roku 1938 se pak stala dominantním tématem. BUF prosazovala mírovou kampaň a Mosley se opájel fantaziemi o formální unii mezi fašistickými vládami v Itálii, Německu, Británii a Francii. Rakousko, Československo a Polsko byly podle Černokošiláčů mimo britské sféry zájmu a měly být přenechány expanzivní politice nacistického Německa.⁶¹²

I když antisemitská a mírová kampaň vrcholila, ucelený politický program ekonomických a politických změn podle Nugenta nikdy zcela nezmizel. Rozdíl byl v tom, že ekonomické a politické problémy země začaly Černokošiláci vysvětlovat negativním vlivem Židů.⁶¹³ Podle Nugenta *„zmenšování prostoru a času, který Černokošiláci obětovali navrhovaným ekonomickým a politickým reformám, v žádném případě neznamenal jejich zavržení nebo oslabení vůle je implementovat v případě, že by BUF získala moc.*⁶¹⁴ Důležitým posunem oproti Benewickovi bylo proto tvrzení, že samo rozdělení na tři fáze ve vývoji ideologie hnutí je „pochybné.“ Nugent naproti zdůrazňoval kontinuitu v plánech a ideologii BUF. Podle něj *„můžeme mluvit o změně v důrazu, ale ne o fázích.*⁶¹⁵

Na tyto dvě práce navázal Stephen Cullen. Tvrdil, že interpretace Nugenta a Benewicka byly sice správné, nepodávaly ale o ideologii BUF ucelený obraz.⁶¹⁶ Cullen vytvořil šestičlenný model ideologie BUF. Podle něj byly základními tématy, kromě

⁶¹⁰ Tamtéž, s. 147.

⁶¹¹ Tamtéž, s. 150-152.

⁶¹² Tamtéž, s. 158.

⁶¹³ Tamtéž, s. 146.

⁶¹⁴ Tamtéž, s. 146.

⁶¹⁵ Tamtéž, s. 161.

⁶¹⁶ CULLEN, Stephen M. The Development of the Ideas and Policy of the British Union of Fascists, 1932-40. In.: *Jornal of Contemporary History*, Vol.22, No.1 (Jan, 1987), s. 116.

ekonomického racionalismu, antisemitismu a zahraniční politiky (mírové kampaně), ještě „hyper-vlastenectví, neohrožitelná víra v krále a impérium, za druhé étos veteránů první světové války... a za třetí ... potřeba moderního hnutí, které bylo, svou definicí, fašistické.“⁶¹⁷

Cullen podobně jako Nugent znovu zdůraznil, že rigidně vymezovat ve vývoji ideologie BUF jednotlivé fáze není správné. Podle něj „centrální myšlenky“ existovaly konstantně po celou dobu existence BUF. Vývoj ideologie se v tomto smyslu podle Cullena omezoval pouze na „změnu v důrazu, což bylo výsledkem proměňující se taktiky BUF a nutnosti čelit novým politickým okolnostem.“⁶¹⁸ Postupem času se zjednodušily rovněž jednotlivé argumenty fašistů v ekonomické a politické oblasti, vůdcovský princip se stal zřetelnějším a rétorika řečníků se více inspirovala německým národním socialismem (s tím podle Cullena souviselo i zařazení antisemitismu mezi hlavní témata kampaní).⁶¹⁹ Kontroverzní je Cullenův pohled na násilí BUF. To podle něj nebylo součástí „jádra“ ideologie Mosleyho hnutí. Černokošiláče vykreslil spíš jako oběti než agresory a tvrdil, že „násilí se v BUF objevovalo téměř výlučně jako obrana jejich vlastních shromáždění.“⁶²⁰

Všechna tato dělení se sice v zásadě nejeví jako úplně nesprávná, podstatu ideologie BUF ale podle mého názoru příliš zjednodušují a nemohou o ní podat ucelený obraz. Největší problém těchto tří přístupů tkví ve výlučném soustředění se autorů na „racionální“ prvek v politickém programu BUF. Naopak, v ideologii Mosleyho Černokošiláčů, měl, jak se budu dále snažit ukázat, silnou „pozici“, nebyl-li dominantní, spíše iracionální, filosofický element. Griffinův model, z něhož v této práci vycházím, se sám soustřeďuje na fašistické iracionální: vystihuje životné pocity, které jsou postavené na prolínajících se obrazech dekadence a obrody.

Další práce zabírající se ideologií BUF (Barbara Farr, David Lewis, Leslie Susser) se již alespoň částečně soustředily i na tento iracionální element v ideologii BUF, zásadnější posun v interpretaci ale nepřinesly. Pro D. S. Lewisa nepředstavovala BUF ani tradičně pravicovou, ani revoluční stranu. Nazval jí hnutím „autoritativního středu“,“⁶²¹

⁶¹⁷ Tamtéž.

⁶¹⁸ Tamtéž, s. 118

⁶¹⁹ Tamtéž.

⁶²⁰ CULLEN, Stephen M. Political Violence: The Case of the British Union of Fascists. In. *Journal of Contemporary History*. Vol. 28, No.2, 1993, s. 251.

⁶²¹ LEWIS, David Stephen. *Illusions of Grandeur: Mosley, fascism and British society, 1931-81*. Manchester: Manchester University Press, 1987, s. 56.

které se snažilo ve své ideologii absorbovat levicové i pravicové myšlenky.⁶²² Barbara Farr naopak charakterizovala BUF jako dynamické revoluční národně socialistické hnutí, jež bylo v tomto smyslu v ostrém kontrastu se staršími britskými fašistickými organizacemi.⁶²³ Podle Leslie Susser měl fašismus „dvojí tvář“ a snažil se absorbovat revoluční i reakční, anti-moderní i moderní prvky. Mosley byl pro ni „*rádoby autoritativní modernizátor*“.⁶²⁴ BUF ve své analýze srovnávala s německou NSDAP. Zatímco ale nacisté byli podle ní schopní „*estetizovat technologii, vnímat ji jako projekci národního ducha a tím překlenout napětí mezi jejich reakcionářským iracionalismem a snahou o průmyslový růst*“, Mosleymu zůstávalo podobné vnímání technického pokroku v Británii vzdálené.⁶²⁵ Podle Mosleyho měla být technologie spíše prostředkem, který ducha národa osvobodí.

Skidelsky byl první, kdo se věnoval „filosofickému“ elementu a přesvědčivě, i když místy příliš souhlasně a omluvně, nastínil vývoj Mosleyho ekonomického a filozofického myšlení. Věnoval se především Mosleyho inspiraci filozofií Oswalda Spenglera, Friedricha Nietzscheho a George Bernarda Shawa.⁶²⁶

Přelom v chápání ideologie BUF znamenala práce Richarda Thurlowa. Ten napsal, že „*i když běžní fašisté věřili ve vůdcovský princip, militarismus, antisemitismus a korporativismus ... tato víra leží jen těsně pod povrchem fašismu*“.⁶²⁷ Skutečné jádro fašistické ideologie bylo podle Thurlowa něco úplně jiného. Jeho podstata spočívala „*v konceptu nového fašistického člověka odvozeného od heroické vitalistické a tvořivé evoluční filozofie*“.⁶²⁸ Thurlowovy myšlenky dále rozvinul Thomas Linehan. Ve své knize *British Fascism 1918-1939. Parties, ideology, culture* poprvé přišel s komplexní analýzou ideologie BUF a zdůraznil, že v ní byl silně přítomen, jak ho sám nazval, i „filozofický“ prvek.⁶²⁹

⁶²² Podle Lewise Mosley selhal právě proto, že nedokázal tyto protichůdné myšlenky sjednotit do racionálního celku. Kromě toho podle Lewisa selhal i jako vůdce, když byl příliš slabý při řešení vnitřních rozepří v hnutí a zároveň se nedokázal vypořádat s antifašistickou opozicí. Posledním důvodem Mosleyho selhání bylo neúspěšné potýkání se s nepříznivými okolnostmi fungování hnutí, zejména s finančními faktory. LEWIS, D. S. *Illusions ...*, s. 262-268.

⁶²³ FARR, Storm Barbara. *The Development and impact of right-wing Politics in Britain, 1903-1932*. New York, London: Garland, 1987.

⁶²⁴ Tamtéž, s. 87-91.

⁶²⁵ SUSSER, Leslie. Fascism, Literary Modernism and Modernization: The British Case. In. *Tel Aviver Jahrbuch für Deutsche Geschichte*. Part 18, 1989. s. 464.

⁶²⁶ SKIDELSKY, Robert Jacob Alexander. *Oswald Mosley*. London: MacMillan, 1975, s. 312-315.

⁶²⁷ THURLOW, Richard. *Fascism in Britain. From Oswald Mosley's Blackshirts to the National Front*. London: I.B. Tauris, 2009, s. 117.

⁶²⁸ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 118.

⁶²⁹ LINEHAN, Thomas. *British Fascism 1918-39. Parties, Ideology and Culture*. Manchester, New York: Manchester University Press, 2000, s. 91.

V této práci se pokusím aplikací modelu britského historika meziválečného fašismu Rogera Eatwella ukázat, že všichni tito autoři měli v jistém smyslu pravdu. Pro účely dalšího výkladu je nezbytné rozlišit mezi běžnými členy a „vnitřním kruhem“ BUF. Je důležité si uvědomit zásadní rozdíl mezi tím, co si členové „vnitřního kruhu“, tedy hlavní ideologové a propagandisté, skutečně mysleli, a co naopak říkali na veřejnosti. Význam tohoto rozlišení zdůraznil již Thurlow, když psal o rozdílném vnímání fašistických myšlenek mezi členy a „jádem“ hnutí.⁶³⁰

Ve své, v jistém ohledu zcela zásadní a přelomové, studii z roku 1992⁶³¹ rozdělil Roger Eatwell fašistickou ideologii na „esoterickou“ a „exoterickou.“⁶³² Esoterická je podle něho ta část, jež je „*charakteristická pro diskuzi mezi "pravověrnými fašisty" a v uzavřeném "vnitřním kruhu" hnutí.*“⁶³³ Naopak „exoterická“ ideologie je to, „*co se považuje za moudré říct na veřejnosti.*“⁶³⁴

Ještě než přistoupím k samotnému rozdělení a analýze ideologie BUF, považuji za nutné upozornit na několik důležitých bodů. Prvním je fakt, že centrálním tématem v esoterické i exoterické ideologii BUF je „mýtus o znovuzrození.“ Ať už se fašisté bavili o spengleriánském kulturním a morálním úpadku západní civilizace nebo o racionální analýze ekonomické krize a jejím řešení, vždy mluvili o nevyhnutelnosti radikální změny. Podstatou této změny mělo být zlikvidování starého pořádku (ekonomického, společenského, politického, kulturního i duchovního) a nastolení nového, fašistického. Nová fašistická Británie měla povstat z ruin starého světa jako obrozený „Fénix z popela.“

⁶³⁰ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 117-118.

⁶³¹ EATWELL, Roger. Towards a New Model of Generic Fascism. In *Journal of Theoretical Politics* 4 (2), 1992, s. 161-194. V této rozsáhlé studii se Eatwell zabíral definicí fašismu, který popisuje jako „spektrálně-synkretickou ideologii.“ Jádrem fašistické ideologie podle něho tvořilo několik centrálních témat, fašisté však nikdy nevyprodukovali jedinečný ucelený soubor tezí, které by byly přijaté všemi. Z tohoto konceptu vychází i jeho pozdější definice fašismu jako ideologie „*která usiluje o vytvoření společenského znovuzrození založeném na holisticko-nacionalistické třetí cestě. V praxi měl fašismus tendenci zdůrazňovat styl, akci a charismatického vůdce, víc než na detailní program; angažoval se rovněž v demonizaci svých nepřátel*“ EATWELL, Roger. On defining the 'Fascist Minimum': The centrality of ideology. In *Journal of Political Ideologies*, Vol. 1, Issue 3, 1996, s. 313.

⁶³² EATWELL, Roger. *Towards a New Model ...*, s. 174.

⁶³³ Tamtéž.

⁶³⁴ Tamtéž.

Za druhé je důležité, abychom „ideologii“ a „mýtus“ vnímali v „griffinovském“ smyslu.⁶³⁵ V pojetí Rogera Griffina slouží ideologie jako logické zdůvodnění chování jednotlivce, základ sociální koheze, legitimizace politického režimu nebo inspirace pro revoluční činy.⁶³⁶ Griffinova definice upozorňuje na skutečnost, že ideologie fašismu je pro lidi „uvnitř“ pravdou a realitou. Fašistům proto nebude záležet na tom, že antifašisté a ti, kteří s fašismem nesympatizují (stojí „mimo“ ideologie), budou jejich myšlenky považovat za lži, absurdity a vymývaní mozků. Pro nejoddanější fašisty bude tento „odpor“ důvodem pro idealismus a sebeobětování se pro „správnou“ věc. Mosleyho Černokošiláci byli hluboce přesvědčeni o své „pravdě“ a myšlenkám fašismu byli oddáni.

Podobně i „mýtus“ v griffinovském smyslu není jen pouhé symbolické vyprávění nebo pohádka. Pro lidi věřící v daný mýtus je to živá realita, vysvětlení jejich místa a úlohy ve světě. Tento „nejvnitřnější“ pocit konstituuje jejich myšlenkový svět. Mýtus je proto, stejně jako ideologie, „*identifikovatelný jen pro ty, kteří jsou kognitivně i duševně "mimo" něj.*“⁶³⁷ Mýtus o znovuzrození je víra současníků, že žijí v „přelomovém období dějin“. Jimi vnímaná korupce, bezpráví, tyranie, chaos, nebo dekadence již podle nich dosáhly vrcholu. Namísto pesimistické rezignace ale vnímají dobu, ve které žijí, a svou roli v ní, jako konec jedné epochy a začátek nového lepšího období. Můžeme proto hovořit o jakémsi psychologickém dějnotvorném pocitu. Jak sami fašisté psali, Britové stáli před dějinnou chvílí: „*ve skutečnosti nejsme pouze v začátcích normálního politického boje o moc, ale v úvodních letech velkého duševního a ideologického boje, výsledek kterého ovlivní budoucnost Británie, Evropy i lidského druhu.*“⁶³⁸ Mýtus o znovuzrození není zpátečnický, stojí u samých základů „nové doby“, „nového člověka“ a „nové civilizaci.“

Třetím bodem, na který bych chtěl upozornit, je fakt, že Mosleyho myšlení (a tím i myšlení BUF) zůstalo po celý jeho život (v případě BUF po celou dobu její existence) konsistentní. Například antisemitismus, byť v literatuře je v souvislosti s BUF zmiňovaný až v polovině 30. let, byl v hnutí přítomný nejpozději od roku 1933.⁶³⁹ Podobně první článek velebící Hitlera se objevil již v druhém čísle *The Blackshirt* v březnu 1933.⁶⁴⁰

⁶³⁵ GRIFFIN, Roger. *The Nature of Fascism*. London: Routledge, 1991, s. 15-19. Detailněji v první kapitole.

⁶³⁶ Tamtéž, s. 17.

⁶³⁷ GRIFFIN, R. *The Nature...*, s. 33.

⁶³⁸ Editorial, *Fascist Quarterly*, Vol. II, No. 1, January 1936, s. 5.

⁶³⁹ BREWER, John D. The British Union of Fascists and Anti-Semitism in Birmingham. In. *Midlands history*, Vol. 9, No. 1, 1984, s. 109-122.

⁶⁴⁰ *The Blackshirt*, No. 2, March 1933, s. 2.

Program dalekosáhlých ekonomických a politických změn prosazovali fašisté po celou dobu existence hnutí, i když byl někdy upozaděn jinými aktuálnějšími tématy.

Všechna tři Mosleyho hlavní teoretická díla, *The Greater Britain* (1932, 1934), *Fascism – 100 Questions Asked and Answered* (1936) a *Tomorrow We Live* (1938) kladla důraz na kritiku zkorumpovaných politiků, ekonomického uspořádání a naproti tomu vyzdvihovala Mosleyho alternativní plány. Alexander Raven-Thomson vydal svůj podrobný nástin nového fašistického státu *The Coming Corporate State* v roce 1937, tedy v období, kdy už podle Benewickova dělení měla BUF prosazovat zcela jiné myšlenky. Stejně tak zahraniční politika byla přítomna v propagandě BUF od počátku její existence. Rozdíl mezi prostorem, který Černokošiláci věnovali jednotlivým tématům ve svém tisku a v kampaních, je důraz, který existoval „mezi oficiální ideologií a populistickou rétorikou“, ⁶⁴¹ tedy mezi esoterickou ideologií a exoterickou ideologií (propagandou). Nejde tedy o posuny v ideologii BUF, jak se domnívali starší autoři (Benewick, Nugent, Cullen a další), ale spíše o posuny v její exoterické části, v propagandě.

Esoterická ideologie BUF: Spengler, Nietzsche a cézarismus

V případě BUF byla základním tématem esoterické ideologie neotřesitelná víra ve spengleriánský úpadek západní civilizace a neochvějné přesvědčení o nutnosti radikální změny.

Podle Spenglera, ⁶⁴² který se ve svém díle zabýval srovnávacím studiem civilizací, měla každá civilizace nebo kultura unikátního ducha a podléhala základním biologickým zákonům života. „*Historie nám ukazuje zrod, život, úpadek a smrt mnohých civilizací a kultur. Všechny projdou stejnými obdobími až na samotný konec.*“ ⁶⁴³ Konec civilizací podle Spenglera zapříčiňovala neschopnost vyrovnat se s novými okolnostmi a řešit nové problémy. Všechny civilizace podle něj musí projít tímto biologickým „cyklem“ života a poté čelit neúprosnému a neodvratitelnému konci. ⁶⁴⁴ Neodvratně se podle něj blížil i

⁶⁴¹ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 117.

⁶⁴² Oswald Spengler (1880-1936) byl německý filosof a spisovatel, který se zabýval historií, uměním a politikou. Jeho nejznámějším a nejdůležitějším dílem je *Untergang des Abendlandes* (Zánik Západu), SPENGLER, Oswald. *Der Untergang des Abendlandes. Umriss einer Morphologie der Weltgeschichte*. Band 1 Wien, 1918, Band 2. München, 1922. V anglickém překladu SPENGLER, Oswald. *The Decline of the West*. London : Allen und Unwin, 1932, vol. 1. *Form and actuality* – vol. 2. *Perspectives of World History*; v češtině vyšlo jako SPENGLER, Oswald. *Zánik Západu*. Praha: Academia, 2010. V českém jazyce viz také BUDIL, Ivo T. *Zakladatelé Západu a poslední člověk. Esej o zrodu a zániku západní civilizace*. Ústí nad Labem: Dryada, 2007.

⁶⁴³ *Action*, 23. 12. 1937, s. 3

⁶⁴⁴ Je nutno poznamenat, že i když se Spengler snažil svou teorii podložit i historickými fakty, zacházel s nimi velmi násilně, až diletantsky. Seriózní historikové jeho dílo vesměs odmítají.

konec západní „faustovské“ civilizace: „*Nemůžeme si pomoci, neboť jsme se narodili na začátku zimy civilizace, ne na jejím zlatém vrcholu.*“⁶⁴⁵ Jediné, co podle Spenglera mohla Evropa dělat, bylo přijmout svůj osud se stoickým klidem. Mosley ale stoik nebyl. I donašeči Zvláštního oddělení MI5 si všimli, že „*Mosleymu jde o čistý řez, revoluční změnu, ne o pomalý vývoj.*“⁶⁴⁶

Dne 22. března 1933 přednesl Mosley pro studentský spolek *English Speaking Union* v Oxfordu přednášku o fašismu. Tato přednáška, jež byla později v plném znění otištěna ve *Fascist Quarterly*,⁶⁴⁷ podrobně ukazuje Mosleyho víru, ideje, přesvědčení a odráží jeho vlastní intelektuálních kořeny, jejichž otisky nacházíme v jeho myšlení po celou dobu existence BUF. Fašismus vysvětloval jako náboženské vyznání zasvěcené dynamické rekonstrukci světa a syntézu idejí, které jsou pouze zdánlivě neslučitelné. V jeho myšlení se objevují prvky křesťanství, nietzscheismu a césarismu. Mosley nebyl tvůrce původní a originální filozofické koncepce, za to však byl poměrně bystrý a sečtělý a dokázal přijít s důvtipnou „syntézou“ všemožných koncepcí.

Spenglerova analýza dějin západní civilizace byla podle Mosleyho téměř zcela správná: „*je pravdou, že německý filozof (Spengler – J. D.) udělal pro základní náčrt fašistického myšlení více než kdokoli jiný.*“⁶⁴⁸ V jistých věcech se ale podle Mosleyho Spengler mýlil: „*byl pesimista, což vyplývalo, jak bych rád pokorně naznačil, z jeho totální ignorace moderní vědy a technického vývoje. Pokud se podíváte na svět přes spenglerovský objektiv, pravděpodobně rovněž dojdete k extrémně pesimistickým závěrům... Já naopak věřím, že je to velké nepochopení této ohromné nové skutečnosti (pokroku ve vědě a technice – J. D.), co našeho německého filosofa vedlo k tak pesimistickým závěrům.*“⁶⁴⁹ V podobném duchu se vyjadřoval i Alexander Raven-Thomson. Napsal, že Spengler předpovídal „*nevyhnutelný konec západní civilizace stejný jako u všech civilizací, které zmizely předtím. Kulturní mužnost a síla je opustily a ony se potopily do senilní hniloby.*“ Spengler se podle něj ovšem mýlil a proces úpadku a zániku civilizace se dal ještě zvrátit. „*Fašismus, jako revoluční hnutí, přichází revidovat tento společenský rozklad a vrátit západní civilizaci její hlubší kulturní smysl.*“⁶⁵⁰

⁶⁴⁵ SPENGLER, O. *The Decline...*, s. 44.

⁶⁴⁶ *The Fascist Movement in the United Kingdom, Excluding Northern Ireland. Report No. V Developments to the end of February 1935*, HO 144/20144.

⁶⁴⁷ MOSLEY, Oswald. The Philosophy of Fascism. In. *Fascist Quarterly*, Vol. 1, No. 1, January 1935, s. 35 – 46.

⁶⁴⁸ MOSLEY, O. *Philosophy...*, s. 37.

⁶⁴⁹ Tamtéž.

⁶⁵⁰ RAVEN-THOMSON, Alexander. Why Fascism? In. *Fascist Quarterly*, Vol. I, No. 2, 1935, s. 245-247

„V posledním století,“ psal Mosley, „nastal obrovský intelektuální boj, způsobený ohromným vlivem nietzscheovských myšlenek na křesťanskou civilizaci.“⁶⁵¹ Fašismus podle něj ale dokázal oba tyto myšlenkové světy propojit v jednu doktrínu: „křesťanské ideje nesmírného sebezapření, sebeobětování a služby pro druhé“ spojil s nietzscheovským konceptem „nadčlověka“, „charakteristického mužností, snahou zpochybňovat všechno, co brání lidstvu v pokroku a absolutním zřeknutím se myšlenky na kapitulaci.“⁶⁵² Mosleyho interpretace Nietzscheho a křesťanské filozofie⁶⁵³ byla vskutku specifická. Nietzscheovská touha po moci, křesťanská disciplína a osobní strádání mělo dovést nového fašistického člověka k ideálu filozofa-atleta, nadčlověka oddaného komunitě a službě společnému cíli a státu.

Mosleyho se inspiroval také názory Georgea Bernarda Shawa.⁶⁵⁴ Podle Shawa byla hlavní sílou v evolučním procesu „vůle žít.“⁶⁵⁵ Evoluční proces jako celek viděl jako boj o vytvoření vyspělejší formy existence. Shaw věřil, že společnost by měla této „vůli žít“ pomoci, a to tím, že bude kultivovat a rozmnožovat své „nejlepší,“ svou „elitu“ hrdinských jednotlivců, jež bude schopná čelit všemu a dokáže urychlit přechod k „vyšší formě existence.“ Shawův vitalismus by umožnil lidstvu překonat limity postupného a náhodného mechanismu evoluce v historickém procesu.⁶⁵⁶ Tento koncept „heroického vitalismu“ na Mosleyho hluboce zapůsobil. Sám sebe a své fašisty viděl jako tyto nové hrdiny, kteří svou vitalitou a odhodláním přenesou společnost do další fáze evolučního vývoje. Mosley ve své zpuštěné namyšlenosti samozřejmě sám sebe viděl jako nejzářivější příklad takového „novodobého hrdiny“: hrdinský vůdce, z poloviny člověk, z poloviny božství.

Z toho vyplývá i Mosleyho přesvědčení, že Spengler se mýlil i v dalším ze svých tvrzení. Novodobí „Cézaři“ a „Napoleonové“ podle německého filozofa nemohli úpadek

⁶⁵¹ MOSLEY, O. *Philosophy...*, s. 37.

⁶⁵² Tamtéž, s. 40.

⁶⁵³ SKIDELSKY, R. *Oswald Mosley...*, s. 313-314.

⁶⁵⁴ MOSLEY, Oswald. *My Life*. London : Thomas Nelson and Sons, 1968, s. 224. CESARZ, Maciej. *Od "Większej Brytanii" do zjednoczonej Europy. Faszystowska doktryna Oswalda Mosleya*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2006, s. 185.

⁶⁵⁵ Zřetelné je to především v Shawově hře *Man and Superman* z roku 1903. Viz. VOGT, Sally Peters. Ann and Superman: Type and Archetype. In. WEINTRAUB, Rodelle (ed.). *Fabian Feminist: Bernard Shaw and Woman*. University Park: Pennsylvania State University Press, 1977, s. 221; WEINTRAUB, Stanley. *Bernard Shaw: a Guide to Research*. University Park: Pennsylvania State University Press, 1992. Koncept „vůle žít“ zas převzal Shaw od Arthura Schopenhauera a jeho práce *Die Welt als Wille und Vorstellung*. V českém překladu SCHOPENHAUER, Arthur. *Svět jako vůle a představa*. Pelhřimov: Nová tiskárna, 1997.

⁶⁵⁶ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 19, viz také komentář Thomasa Linehana, LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 94-95.

západní civilizace zastavit, ale pouze jej dočasně zpomalit.⁶⁵⁷ Podle Mosleyho ale „předtím chyběla moderní věda. Teď ale máte tento kompletně nový faktor, který musíte zvážit... Dnes je možné mít efektivní vládu.“⁶⁵⁸ Tato vláda měla být vedena novodobým Cézarem (Mosleym). „Fašismus má historický vztah k césarismu. Moderní svět se ale výrazně liší od formy a podmínek starověkého světa. Moderní organizace je příliš široká a komplexní, aby mohla být řízená jedním jediným individuem, jakkoliv talentovaným. Moderní césarismus, jako všechno moderní, je kolektivní. Vůle a talent individua je vyměněn za vůli a schopnosti disciplinovaných tisíců, kterými je fašistické hnutí tvořeno. Každý Černokošiláč je individuální buňka kolektivního césarismu.“⁶⁵⁹

Caesarismus a věda⁶⁶⁰ měly být podle Mosleyho schopny „revitalizovat“ britskou mládež i celou západní kulturu.⁶⁶¹ Možné to ale bylo pouze ve fašistickém státě, protože „fašismus je jediný politický systém, který dokáže vytvořit novou civilizaci.“⁶⁶² Fašismus, „nová a vitální síla ... s pomocí vědy, dokáže obnovit mladost evropské civilizace a dovolí jí pokračovat v evolučním vývoji.“⁶⁶³

Z víry ve schopnost fašismu zvrátit „neodvratitelný osud“ západní civilizace vycházelo i Mosleyho odmítání marxismu. Klasický (nebo ortodoxní) marxismus, který byl, jak upozornil Linehan, „evidentně jedinou formou marxismu, se kterou se Mosley vůbec obtěžoval seznámit“,⁶⁶⁴ představoval model ekonomického determinismu, podle něhož hospodářský vývoj musí nutně vést k socialismu. Mosley byl k tomuto konceptu extrémně kritický.⁶⁶⁵ Argumentoval Hegelovým dílem, podle kterého svět není neměnné stále uspořádání, nýbrž neustále se měnící proces, v němž duch hledá cestu sám k sobě. Podle Hegela lze všemu rozumět jako procesu, změně nebo zápasu. Mosley se inspiroval hegelovskou dialektickou trojicí teze, antiteze a syntéze.⁶⁶⁶ Historie podle Hegela přecházela neustálými změnami a konflikty. Tyto rozpory byly vždy vyřešeny, i když

⁶⁵⁷ MOSLEY, O. *Philosophy...*, s. 45.

⁶⁵⁸ Tamtéž.

⁶⁵⁹ Tamtéž, s. 43.

⁶⁶⁰ Při této fascinaci vědou a technikou je patrný vliv italského fašismu a futurismu. Podrobněji viz GRIFFIN, Roger. *Modernism and Fascism: the sense of a beginning under Mussolini and Hitler*. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2007, 191-249.

⁶⁶¹ SKIDELSKY, R. *Oswald Mosley...*, s. 312-315.

⁶⁶² MOSLEY, Oswald. *100 Questions asked and answered*. London: BUF publications, 1936, s. 69.

⁶⁶³ DRENNAN, James. *B.U.F. Oswald Mosley and British Fascism*. London: John Murray, 1934, s.184.

⁶⁶⁴ LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 95. Linehan upozornil i na to, že ekonomický determinismus je „z vulgarizovaná“ forma Marxových myšlenek. Bohatost a komplexnost Marxovy filosofie je možné pochopit jedině studiem všech jeho textů, nejen selektivním výběrem ze starších prací.

⁶⁶⁵ MOSLEY, O. *My Life...*, s. 321-329, také MOSLEY, O. *Philosophy...*, s. 40-42.

⁶⁶⁶ MOSLEY, O. *My Life...*, s. 321. Viz také CESARZ, M. *Od "Większej Brytanii"...*, s. 184-185.

vznikly rozpory nové, jež znovu vyžadovaly řešení. Mosley ostře nesouhlasil s Marxovým závěrem, že rozpor mezi prací a kapitálem musí nezbytně vést ke vzniku socialismu. Podle Mosleyho byla možná syntéza. Mosley rovněž odmítal marxistické tvrzení, že historická změna je organický proces, jehož výsledek byl dávno předurčený. Věřil, podobně jako Nietzsche, že snaha jednotlivce a jeho vůle vždy zvítězí nad historickými procesy.⁶⁶⁷

Mýtus o znovuzrození britského fašismu měl dvě roviny: na jedné straně se Mosleyho muži snažili vytvořit nový ekonomický pořádek, který by byl umožněn výdobytky vědy a techniky; na straně druhé to byl koncept „nového člověka“, heroické postavy ve smyslu nietzscheovského nadčlověka. Tento nový „homo fascistus“ měl reprezentovat další krok v evolučním vývoji lidstva.⁶⁶⁸ Fašistický „nový člověk“ se zrodil v zákopech první světové války, i když Mosley ve svém myšlení odmítal válku jako nástroj „znovuzrození.“ Na její místo postavil „heroický“ fašistický zápas o moc, který měl podle něj být základem vytvoření nového pořádku. Násilí a konflikt tedy pro BUF měly jistou normativní hodnotu. Hodnoty zmizelé „heroického věku“ měly být v samém středu snažení Černokošiláčů. Rozdíl mezi fašismem a starými politickými stranami proto *„nespočíval v metodách nebo jednotlivých bodech politického programu. Byl to rozdíl v étosu vyjádřený novým typem člověka – Černokošiláče. Fašismus vylučoval spolupráci se starými stranami, protože mentalita starých stran je neslučitelná s revolučností fašismu. Fašismus může jen vzít členy starých politických stran a udělat z nich Černokošiláče prostřednictvím nelítostného boje o moc. Vytvoření Černokošiláčů a fašistického hnutí je začátek, embryo toho, z čeho vzniknou noví Britové a nová Británie.“*⁶⁶⁹

Jaký ale tento nový člověk v představách britských fašistů byl? Podle W. E. D. Allena to byl znovuzrozený aristokrat, opak perverzní buržoazní morálky. *„Stále větší skupina neznámých mužů z ulic se směje nevěřícímu, kterého demokraté učili, čemu má věřit. Nejhorší pro ně (demokraty – pozn. J. D.) je, že se objevuje i postava, o níž si mysleli, že navždy zmizela na šibenicích reformace. Sir Herbert Samuel, ... věří, že Evropa se vrací do dvanáctého století. Profesor Laski nařiká a brání se těmto novým mužům, kteří nemají "žádné zábrany." Oligarchové a demokraté se této postavy bojí více*

⁶⁶⁷ HOWARD, Williams. Nietzsche and Fascism. In. *History of European Ideas*, Vol. 11, č. 1-6, 1989, s. 893-899.

⁶⁶⁸ DRENNAN, J. *B.U.F. Oswald Mosley...*, s. 176-204, RAVEN THOMSON, Alexander. *The Coming Corporate State*. London: Action Press Ltd., 1937, s. 47-48; MOSLEY, Oswald. *The Greater Britain*. London : BUF publications, 1932, s. 24-25, s. 37-42, a s. 147; MOSLEY, O. *My Life...*, s. 316-337.

⁶⁶⁹ Editorial, *Fascist Quarterly*, Vol. I, No. 3, s. 258.

než anarchie – je to postava Vůdce, rozeného aristokrata, o němž si mysleli, že je dávno mrtvý a pochovaný v pomluvách whigovské historie ... a teď vyšel z temnoty do těchto nehostinných dnů – v neochvějně vyrovnanosti Mussoliniho, v tvrdé síle Hitlera. A za ním stojí zástup věčných kondotiérů.⁶⁷⁰ ... Tito muži burcují lid – způsobem, kterého žádný demokrat nebude nikdy schopný – aby povstal z bezútěšného života mechanizované společnosti.⁶⁷¹ E. D. Randall prohlásil, že „naše víra má základy v opětovném potvrzení přirozeného stavu věcí. V tomto ohledu jsme reakcionáři: jsme rozhodně proti slabomyslnému a potupnému smýšlení. Jsme proti šílené mysli a hničícímu rozumu. V tomto smyslu jsme atavističtí a barbarští. Akceptujeme pouze platnost lidských a hrdinských hodnot, hrdost na tradici a hlas krve.“⁶⁷²

Mosleyho fašismus, i když se nikdy nevymanil z „embryonálního vývojového stádia“, byl skutečně vážným pokusem o vytvoření nového člověka a nové společnosti. Richard Thurlow toto úsilí shrnul následovně: „Mosley bral filozofické ospravedlnění pro svou politiku vážně. BUF byla založena jako prototyp nového druhu lidské existence... Mosley byl neo-lamarckcián, který věřil, že pomocí akce a vědomé snahy může vytvořit novou lepší společnost.“⁶⁷³

Mosleyho muži kromě toho věřili, že fašismus je ideologie, která je v britské historii hluboce zakořeněna. Sami sebe viděli jako dynamické „Alžbětince.“ Tvrdili, že „ve středověkých češích... Anglie měla organizaci založenou na principech velice podobných korporativnímu státu.“⁶⁷⁴ Navíc, „důrazné vlastenectví, moderní sociální cítění, idealismus a vitální snaživý duch charakteristický pro Alžbětince, je typický i pro fašistu. Jedním slovem, oba (fašista i Alžbětinec – pozn. J. D.) jsou to muži akce. Dnes, kdy Británie postupně upadá do naprosté zkázy, fašismus povstal, aby se tomuto trouchnivění postavil a vedl národ zpět k jeho staré velikosti a významu.“⁶⁷⁵

⁶⁷⁰ *Condottieri*, z italského condotta, vedení. Kondotiér byl velitel nájemné armády v Itálii, zejména v období 14. století. V přeneseném smyslu znamenalo slovo žoldněř, krutý a bezohledný válečník.

⁶⁷¹ DRENNAN, J. B. U. F. *Oswald Mosley...*, s. 43.

⁶⁷² *Action*, 12. 2. 1938, s. 7.

⁶⁷³ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 126. Lamarckismus je evoluční teorie, kterou vytvořil francouzský přírodovědec Jean Baptiste Lamarck na počátku 19. století. Její základem bylo, že organismy směřují pod vlivem prostředí k vytváření stále složitějších a dokonalejších forem existence. Od darwinismu, resp. neo-darwinismu se liší, tím, že předpokládá, že znaky získané během života jsou dědičné a přenášejí se okamžitě a bezprostředně na další generaci. Dnes tato teorie není obecně přijímána. KING, Robert C. - MULLIGAN, Pamela K. – STANSFIELD, William D. *A Dictionary of Genetics*. Oxford : Oxford University Press, 2013.

⁶⁷⁴ GLASFURD, A. L. Fascism and the English Tradition. In. *Fascist Quarterly*, Vol. 1, No. 3, July 1935, s. 361-362.

⁶⁷⁵ Tamtéž, s. 363-364.

Svou přednášku před oxfordskými studenty z 22. března 1933 zakončil Mosley slovy: „*V době velké krize, krize, která se bezpochyby nevyhnutně ještě prohloubí, povstává hnutí. Toto hnutí má své kořeny v historii, a právě díky nim je jeho vznik nevyhnutelný. Nese v sobě tradiční hodnoty odvozené ze slavné minulosti, ale čelí současným problémům a je vyzbrojeno prostředky, které se staly lidstvu dostupné až v dnešní době. Díky této nádherné náhodě, kdy se tradice setká s nejnovějšími prostředky, problémy naší doby mohou být překonány a do budoucna můžeme zabezpečit pokrok a stabilitu. Toto je pravděpodobně poslední velká vlna nesmrtelného, věčně se vracejícího, hnutí césarismu. S pomocí vědy a inspirací moderního myšlení, ponese tato vlna lidstvo k dalším, dosud nepoznaným, břehům.*“⁶⁷⁶

Posedlost dekadencí

Jak jsem ukázal v předcházející části práce, centrální místo v ideologii BUF zaujímá mýtus o znovuzrození. Z něho vycházela i „posedlost dekadencí“, která byla v myslích členů BUF silně přítomna. Dokazují to mnohé texty i aktivity příslušníků BUF. Jejich představy byly plné pesimistické morbidity a představ o rozpadu národa a rozkladu země. Británie byla v jejich pohledu nepříteli obklopena zvenčí a stravována zevnitř.

Fašisté byli posedlí představou, že Británii rozežírala dekadence v kultuře, zhoubný vliv mezinárodních finančníků, prohnílá liberální buržoazní společnost, devastující „kulturní bolševismus“, otupující amerikanismus a odporný židovský kulturní internacionalismus. Cizinci se údajně snažili mařit oběti, které Británie přinesla v krutých letech první světové války. Hollywood otupoval smysly britské mládeže, která se namísto snah o budování prosperity své země oddávala pitkám a nevázaným sexuálním radovánkám. Tento novodobý fenomén „dekadence“ vycházel ze spenglerovských představ o úpadku západní civilizace.

„Katalog plísni a strastí,“ které podle fašistů sužovaly západní civilizaci, byl dlouhý (ve fašistickém diskurzu jsou příčiny a důsledky dekadence v podstatě nerozeznatelné). Kromě už vyjmenovaných problémů trpěli Britové podle fašistů příliš velkým množstvím volného času, který, slovy Ravena-Thomsona, „*inicialoval* *pád*

⁶⁷⁶ MOSLEY, O. *Philosophy...*, s. 46.

Říma,⁶⁷⁷ nebo lichvou,⁶⁷⁸ jež podle Ezry Pounda nezničila „jen římské impérium, ale i to čínské.“⁶⁷⁹

Podle Mosleyho se Británie dostala do období, „ve kterém každá přechází civilizace přešla na sestupnou cestu do prachu a popela, z něhož se jejich sláva už nikdy nevrátila. Každý fatální symptom z minulosti je přítomen v naší dnešní situaci: od vykořenění kontaktu lidí s půdou k vytvoření lichvy a nadvlády peněz, spojené se společenskou dekadencí a s neřestmi, jež vytahují před tvář civilizace doktrínu porážky a úpadku.“⁶⁸⁰

Chesterton dekadenci definoval jako „kolektivní chorobu, stejně tak jako dýmějový mor.“ Ve stejném článku nazval zápas fašistů proti dekadenci bojem na život a na smrt. „V každém živém organismu se odehrává neustálá bitva mezi silami života a silami smrti. Stejný konflikt se odehrává v lidské duši... život a smrt, integrace a dezintegrace – to jsou věční nepřátelé ... na tomto boji ale nezávisí pouze život jednotlivce, závisí na něm život celého národa, dokonce celého lidstva.“⁶⁸¹

Národ byl podle fašistů duševně nemocný, a to kvůli zhoubným vlivům liberálně-demokratické společnosti. „Naštěstí“ pro Británii měli fašisté na tuto krizi a „dekadentní éru“ lék – fašistický korporativní stát. Propaganda BUF zdůrazňovala, že fašismus vrátí národu jeho duševní zdraví obrozením autentického kulturního života.

Orientace na kulturu měla tedy pomoci udržet i „biologické zdraví“ národa. Podle E. D. Randalla byl „pro biologické zdraví rasy velice důležitý aspekt fašismu směřovaný ke kulturní tradici – folklóru, dialektu, jazyku a dodržování tradičních festivalů a zvyků. Pro lid je zdravé pamatovat na své hrdiny, poety, velké muže a praktikovat tradice svých otců.“⁶⁸² Za „zdravou“ byla považována zejména anglosaská lidová tradice. „Stará Anglie“ měla být pro fašisty zdrojem autentických kořenů a kulturní vitality. Černokošiláčům byly blízké i lidové tradice Irů, oceňovali i „sladký zvuk gaelštiny a vzduch plný vůně rašeliny.“⁶⁸³

Britští fašisté se shodovali na nevyhnutné potřebě duchovního „obrození“. Svůj základ mělo ve strohém, ba až asketickém, životě. Zvláště ceněny byly smysl pro

⁶⁷⁷ RAVEN THOMSON, A. *The Coming Corporate...*, s. 43.

⁶⁷⁸ HART, E. D. The History of Usury. In. *Fascist Quarterly*, Vol. I., No. 3., July 1935, s. 315-326.

⁶⁷⁹ POUND, Ezra. A Cultural Level. In. *British Union Quarterly*, Vol. II., No. 2, April 1938, s. 41.

⁶⁸⁰ MOSLEY, O. *Philosophy...*, s. 36.

⁶⁸¹ CHESTERTON, Arthur Kenneth. The Problems Of Decadence. In. *Fascist Quarterly*, Vol. II., No. 1., January 1936, s. 58.

⁶⁸² *The Blackshirt*, No. 48, 23rd March 1934, s. 1.

⁶⁸³ Editorial, *British Union Quarterly*, Vol. I., No. 2., April 1937, s. 79.

povinnost, oddaná služba, odvaha, sebeobětování se, kamarádství a úcta k tradicím, které vyvolávaly starou hrdinskou věrnost zemi.⁶⁸⁴ Členové BUF vytáhli do „svaté bitvy“ proti dekadenci: „Černokošiláci jsou proti přijetí dekadence, která vytváří psychologické pozadí buržoazní *laissez-faire tolerance*, „*velkorysosti*,“ *liberalismu a pesimismu*. Odmítají akceptovat svět milionářů oddávajících se pitkám v nočních klubech, zatímco váleční veteráni vykašlávají svůj život z plic na ulici – „přesouvání“ policí z jednoho místa na druhé, kým Rolls-Royce čeká na vyfintěného Žida táhnoucího skučíc z Ritzu.“⁶⁸⁵

W. E. D. Allen psal o „dekadentní fázi“ v životě Británie. Mladí lidé, žijící v nejisté ekonomické době, se podle něj „oddali *požitkářství a erotismu*, jež poskytují dostatek materiálu pro obrovské množství dekadentní literatury, která zase odráží tuto dekadentní fázi v našem národním životě. Koktailový šejkr se stal symbolem generace, která nenašla své vyjádření ani ve *fascismu*, ani v *kladivu a srp*; *pitky a party* pohlcují energii potenciálních vůdců úderných jednotek.“⁶⁸⁶

Dekadence podle Černokošiláčů omezovala politický aktivismus a otupovala smysly mládeže. Tato „hedonistická“ kultura ničila duchovní vůli a zatemňovala naléhavost „obrození země.“ Podle Chestertona vedla ke smrti národa. Byl to podle něj „*duch deziluze, beznaděje a kapitulace, materialistická rakovina, která udávala směr k degeneraci a konečné smrti*.“⁶⁸⁷ Raven-Thomson obdobně upozorňoval na to, že „*literární kultura je plná hořkosti, cynismu a Gertrúdy Steinové; v hudbě je to smyslnost, swing a Stravinský; v malbě sebepozorování a surrealismus; v sochařství dětinství a Picasso, výrůstky na těle a Epstein. Umělec se již nesnaží o zachycení prchavé krásy, raději uctívá pomíjivé nesmysly chrlené moderním životem, snaží se o glorifikaci neštěstí a o podbízení zvrhlíkům*.“⁶⁸⁸

Mladí lidé byli podle fašistů manipulováni Hollywoodem, který odváděl jejich pozornost od vážných věcí.⁶⁸⁹ S odporem psali o dívkách, jež s nadšením „*čtou prázdné vyjádření svých oblíbených filmových hvězd*.“⁶⁹⁰ Masová kultura podle nich nestimulovala intelekt a dávala lidem pouze levnou zábavu, která je připravovala o emoce i vůli. „*Uctívání sexuálních hrdinů amerických televizních hvězd mladými citlivými a*

⁶⁸⁴ *The Blackshirt*, No. 93, 1st February 1935, s. 1.

⁶⁸⁵ Editorial, *Fascist Quarterly*, Vol. II., No. 1., January 1936 s. 5.

⁶⁸⁶ DRENNAN, J. B. *U.F. Oswald Mosley...*, s. 86.

⁶⁸⁷ *The Blackshirt*, No. 87, 21st December 1934, s. 1

⁶⁸⁸ *The Blackshirt*, November 1938, s. 1.

⁶⁸⁹ Podrobněji se tomuto fenoménu věnoval Thomas Linehan. LINEHAN, Thomas. „A Dangerous Piece of Celluloid?“ *British Fascists and the Hollywood Movie*. In. *EnterText*, 1.1, 2011, s. 41-54.

⁶⁹⁰ *Action*, 15. 4. 1939, s. 14.

*hloupoučnými dívkami*⁶⁹¹ měla být jasným důkazem dekadence britské mládeže. „Amerikanizace“ a masová kultura patřily k největším nepřátelům britského fašismu. Na vině ale byli znovu politici, potažmo cenzura, jež dovolila, aby byly „stovky chlípných komedií z ložnice, hnijící pornografie, děsivých gangsterských melodramat a podobných frašek“⁶⁹² vůbec promítány v britských kinech.

Thomas Linehan ve své práci jako jeden z prvních upozornil na fakt, že kultura byla v centru pozornosti Mosleyho mužů. Britský fašismus byl podle něj „kulturním fenoménem, stejně tak jako to bylo hnutí prosazující politickou a ekonomickou změnu.“⁶⁹³ Umění bylo pro Černokošiláče věčné: „*Malby, navěky zachycující kratičký moment; ... sochy, vyjadřující život sám pomocí věčných částí naší země; hudba, divoká a přívabná ve své touze po nesmrtelnosti; a literatura, nikdy neumírající důkaz vznešenosti člověka: to všechno jsou věčné důkazy o velikosti člověka... Jsou to tyto nesmrtelné věci, na které se fašismus odvolává.*“⁶⁹⁴ Alexander Raven-Thomson popsals fašismus jako „nové, revoluční náboženské vyznání zasvěcené národní a kulturní regeneraci.“⁶⁹⁵

Kultura měla být podle fašistů „čistá“. A. K. Chesterton napadal zejména „divadla, kina a noviny, které zakládaly svůj prodej na vykořisťování důvěřivosti a levných emocí.“⁶⁹⁶ Je zřejmé, že i v kulturní oblasti vycházeli Černokošiláci ze špatně vyloženého nietzscheovského konceptu nadčlověka. Sami sebe viděli jako „elitu“, která jediná byla s to udržet „pravé“ kulturní hodnoty. Pohrdali masami a masovou kulturou, stejně jako demokracií – i v ní totiž rozhodovaly masy. „*Je absolutně zbytečné pokoušet se vnutit masám lidí logiku*“, psal J. F. C. Fuller, „*protože masy zůstanou vždy hloupé, zbabělé a kruté*“.⁶⁹⁷ Jedině z fašismu mohly povstat kultura a umění hodné následování. Jak se vyjádřil Mosley, „*z fašismu povstane umění čisté, originální a vznešenější než cokoliv, co jsme byli doposud schopni vymyslet.*“⁶⁹⁸

Jako příkladného člena této nové elity sám sebe viděl A. K. Chesterton. Umění chápal jako zdroj pravdy a ctnosti, estetika se v jeho pohledu dala využít v politice. Chesterton věřil, že z estetiky je možné získat poznání a vědomosti – samozřejmě,

⁶⁹¹ *Action*, 4. 9. 1937, s. 20.

⁶⁹² RUMBOLD, John. Danger of our Film Censorship. In. *British Union Quarterly*, Vol. I., No. 3., July 1937, s. 52.

⁶⁹³ LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 201.

⁶⁹⁴ *The Blackshirt*, No. 66, 27th July 1934, s. 9.

⁶⁹⁵ RAVEN-THOMSON, A. *Why Fascism? ...*, s. 253.

⁶⁹⁶ *Action*, 6. 8. 1936, s. 9.

⁶⁹⁷ FULLER, John Frederick Charles. *The Dragon's Teeth: a study of war and peace*. London: Constable, 1932, s. 210.

⁶⁹⁸ *The Blackshirt*, No. 140, 27th December 1935, s. 2.

schopní toho byli pouze fašisté. Toto zvláštní poznání podle něj mohlo být dále využito k lepšímu pochopení politiky.⁶⁹⁹ Stávající umělci v Británii, kteří „*pohrdavě ničili uměleckou formu*“, toho ale podle něj schopní nebyli. Ve svých recenzích často napadal básníky, jejichž „*verše neměly ke kráse žádný vztah a neskládaly se z ničeho jiného než z maniackých spojení fantastických protikladů*“.⁷⁰⁰ Naduté opovrhování pořádkem charakteristické pro moderní umění podle něj šlo k chaosu a anarchii, z níž se však stával „*intelektuální kult sloužící jedině zájmům bolševiků*“.⁷⁰¹

V podobném duchu se vyjádřil i G. A. Baker: „*Tak či onak, pokrok a evoluce v umění musí existovat, tak jako existuje i ve všem ostatním. Ale nechť je umění zdravé, mužné, čisté a tím pádem něčím, na co může být fašismus hrdý. Ne hysterické bušení negerské hudby, nesouladný zvuky moderní kakofonie (jako opozitum symfonie), idiotské kňučení cizích (jazzových – pozn. J. D.) zpěváků, monstrózně neforemné sochy a pokřivené malby, odporná glorifikace zlodějů, vrahů, cizoložníků, podvodníků a prostitutek, které jsou často námětem filmů*“.⁷⁰²

Britskou hudbu, divadlo, filmy a umění ničili podle fašistů cizí, ne-britské prvky, „*nebezpečí z východu*“ (míněn byl komunismus) a především Židé. Umění bylo prezentováno jako nejvýraznější ukázka rostoucí síly (židovských) peněz.⁷⁰³ Žid byl podle nich na věky posedlý zlatem, a proto „*ve své honbě za ziskem směřuje západní kulturu k východnímu barbarismu*“.⁷⁰⁴ Výsledkem byla údajná komercializace umění a kultury, prosazování laciného umění a nevkusnosti v honbě za ziskem. Zhoubný vliv měl na britskou kulturu podle fašistů zejména „*kulturní bolševismus*“, Židé a americká masová kultura. V širším evropském kontextu ničili kulturu i Slované: „*jedna z největších tragédií posledního míru byla slavizace Východní Evropy a následná degradace všech kulturních hodnot*“.⁷⁰⁵

Podobně znepokojující byly pro fašisty nové druhy zábavy, kterým „*propadla*“ britská mládež. Leonard Banning varoval: „*Zábava, jako opium, může být prospěšný lék,*

⁶⁹⁹ BAKER, David. *Ideology of Obsession: A. K. Chesterton and British Fascism*. London: Tauris Academic Studies, 1996, s. 92; LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 207.

⁷⁰⁰ *Action*, 20. 1. 1938, s. 3.

⁷⁰¹ Tamtéž.

⁷⁰² *The Blackshirt*, No. 90, 11th January, s. 11.

⁷⁰³ Na rozdíl od nacistů, pro které to byla ukázka ztráty rasové čistoty. GRIFFIN, Roger. 'This Fortress Built Against Infection' The BUF Vision of Britain's Theatrical and Musical Renaissance. In: GOTTLIEB, Julie V. – LINEHAN, Thomas. *The Culture of Fascism. Visions of the Far Right in Britain*. London: I.B. Tauris, 2004 s. 49.

⁷⁰⁴ *The Blackshirt*, No. 73, 14th September 1934, s. 4.

⁷⁰⁵ Editorial, *Fascist Quarterly*, Vol. I., No. I., January 1935, s. 19.

nebo zhoubná droga.“⁷⁰⁶ To, čeho byli fašisté domnělými svědky, bylo spíše „zhoubnou drogou.“ „Fronty na podporu v nezaměstnanosti se zvětšují, stejně jak se zvětšují fronty do kina a tanečních hal – a bankovní konta jejich zahraničních majitelů rostou. Obrovská super-kina se budují v každém městě a na každém předměstí. Tato výjimečná ukázka zahraničních investic do Británie jí jenom škodí. Většina filmů v těchto kinech jsou americké filmy... jejichž základem jsou levné scény plné sexu ... tisíce britských hudebníků jsou nezaměstnané, zatímco kapely hrající odporné negerské melodie v našich tanečních sálech jsou plné cizinců.“⁷⁰⁷

Kriticky se BUF dívala i na hudbu populární mezi britskou mládeží. Zřejmě nejnenáviděnějším stylem byl v jejich očích jazz. Podle Leonarda Banninga byla „většina těchto zvuků importována z New Yorku. Jsou to barbarské zvuky nejnižší formy. Skutečně, říct, že jazz je pro hudbu to samé, jako je pornografie pro malbu, by nebylo vůbec přehnané.“⁷⁰⁸ Pro J. F. C. Fullera znamenal jazz „bastardizaci hudby“ a „hudbu opic v říji.“⁷⁰⁹ Kořeny jazzu v americké černošské kultuře byly, jak si všiml i Thomas Linehan, terčem rasistických poznámek.⁷¹⁰ Při představování nového smyčcového kvartetu BUF 16. listopadu 1935 poznamenal „kapitán Reavely, že příliš často slyší v přepychových místnostech vybavených nábytkem Ludvíka XIV. židovské chlapečky a jejich jazzové kvílení nebo negry se zlatými zuby šířit "kulturu" džungle a bažin.“⁷¹¹

Vážnému úpadku čelila v očích fašistů, jak jsem již uvedl, britská divadla, která „již nebyla vyjádřením ducha a pocitů lidu... hry se staly zábavou mužů, jejichž peníze z nich udělaly čistě prospěchářský podnik.“⁷¹² Podle fašistických autorů existovalo vážné nebezpečí, že „ožebračená a nedůstojná divadla budou zcela nahrazena kinem.“⁷¹³ Na vině byli ve většině fašistických „analýz“ Židé. V listě redakci psal dopisovatel *The Blackshirt*: „Mluvím o divadelní profesi. V posledních letech se z něj stala machinace, téměř úplně kontrolována cizími židovskými manažery a agenty, kteří vykořisťují umělce a nutí je k pobírání hladových honorářů. Pak dovážejí cizí a židovské umělce, které preferují před našimi vlastními. A veřejnost nemá žádnou šanci zasáhnout.“⁷¹⁴ V dalším

⁷⁰⁶ *The Blackshirt*, No. 69, 17th August 1934, s. 6.

⁷⁰⁷ *The Blackshirt*, No. 69, 17th August 1934, s. 6.

⁷⁰⁸ *The Blackshirt*, No. 69, 17th August 1934, s. 6.

⁷⁰⁹ FULLER, J.F.C. *The Cancer of Europe...*, s. 76-77.

⁷¹⁰ LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 232.

⁷¹¹ *The Blackshirt*, No. 135, 22nd November 1935, s. 6.

⁷¹² CUTTMORE, Anne. *The Drama's Reawakening*. In: *Fascist Quarterly*, Vol. I., No. 4, October 1936, s. 490-491.

⁷¹³ *The Blackshirt*, No. 125, 13th September 1935, s. 11.

⁷¹⁴ *The Blackshirt*, No. 168, 11th July 1936, s. 4.

článek psal Henry Gibbs „Anglické divadlo umírá, a kina za to nejsou odpovědná. Jsou to lidé, kteří jsou odpovědní za to, že se divadelní umění skládá z přepracovaných, polonahých dívek, sexuální filosofie a těl. Lidi časem unaví podívaná na do očí bijící jevišťové obcování, na mladé muže a ženy, zbavené veškerého nároku na lidskost, házející na obecnstvo levné vtipy.“⁷¹⁵ Podobných obvinění a odsudků lze v tisku BUF najít nespočet.⁷¹⁶

Úpadek liberálně-demokratického systému se projevil i v „nemocné“ architektuře. Podle E. C. Cornfortha byla moderní architektura (myslel především funkcionalismus) katastrofou. „Dejte dostatek cihel malému dítěti, jehož mysl je úplně nekultivovaná, a vyprodukuje stejné surové tvary a formy. Tyto budovy, opuštěné charakterem a atmosférou, reprezentují odpornou sterilitu liberální kultury.“⁷¹⁷

Dekadence se podle fašistů projevila v různých podobách, od sexuálních úchylek až po duševní poruchy. Podle nich to byl důsledek první světové války. Dvacátá léta dvacátého století podle jednoho Černokošiláče charakterizoval „poválečný neurotismus, erotismus, ochablost a bezduchost.“⁷¹⁸

Sexuální uvolnění bylo obecně jedním z nejvážnějších znepokojení fašistů. Puritánství pozdně viktoriánské a edwardiánské éry po válce zmizelo. Chesterton psal v této souvislosti o „šílené posedlosti sexem, kterému bude ve fašistickém státě učiněn konec.“⁷¹⁹ V jiném článku pro změnu Chesterton pranýřoval „sexem posedlé jedince,“ „sexuální perversnosti“ a „experimentální sexuální víkendy, které jen potvrzují malátnost doby, ve které žijeme.“⁷²⁰ Jeden znepokojený Černokošiláč se ptal: „Jak dlouho ještě budou východní normy zábavy a kultury poskvřňovat náš národní život? Sexuální romány, ve kterých je sex měřítkem prodejní hodnoty, zesměšňují vše, co je v Británii slušné, a staví morální zvrhlíky do pozice hrdinů.“⁷²¹ Obvinění někdy nabírala až extrémních podob. Anglická literatura byla údajně plná „onanistů, nymfomaniaků, drogově závislých, impotentů, homosexuálů, masochistů a množství dalších nedonošenců.“⁷²²

W. E. D. Allen psal, jako mnoho dalších fašistů, o tom, že úpadek je především důsledkem války. Viděl pro něj ale jiné důvody. Podle jeho názoru válečná generace

⁷¹⁵ *Action*, 6. 1. 1938, s. 9.

⁷¹⁶ Viz např. GRIFFIN, R. *This Fortress Built Against...*, s. 51-52.

⁷¹⁷ *The Blackshirt*, No. 80, 2nd November 1934, s. 8.

⁷¹⁸ *Fascist Week*, No. 29, 25th May 1934, s. 6.

⁷¹⁹ *Fascist Week*, No. 9, 5th January 1934, s. 8.

⁷²⁰ CHESTERTON, A. K. *The Problem of Decadence...*, s. 62.

⁷²¹ *The Blackshirt*, No. 156, 18th April 1936, s. 5.

⁷²² *Action*, 14. 11. 1936, s. 11.

mladých lidí v Rusku, Itálii i Německu „vzala svůj osud do vlastních rukou... Staří muži, kteří byli tvůrci světa před válkou, a kteří dopustili, aby tento svět upadl do nejbolestivější agonie, byli vyhozeni pryč.“⁷²³ V Británii, Francii a ve Spojených státech byla situace jiná. „Staré instituce se udržely, staré vládnoucí třídy si udržely svou moc... a snaží se vrátit věci zpět k "normálnosti." Starý předválečný svět je ale nenávratně pryč.“ Snaha o návrat k této „normálnosti“ mohla, podle Allena, vést ke stejné agonii, kterou Evropa zažívala v letech první světové války.⁷²⁴

Členům BUF vadilo obecné opuštění morálky a starých zažitých konvencí, zejména v sexuální oblasti. Meziválečné období, především pak dvacátá léta, byla v Británii charakteristická jistým „uvolněním mravů.“⁷²⁵ Ve Spojeném království vznikaly nové noční kluby i taneční sály a mladou generaci zasahovaly nové hudební a taneční styly ze Spojených států: jazz, rag-time, fox-trot, tango a nové druhy valčíku.⁷²⁶ Pro Černokošiláče byly právě tyto „taneční orgie, šílenství nekonečných pitek“⁷²⁷ symbolem úpadku jejích země.

W. E. D. Allenovi vadila i emancipace žen. Podle něho měla žena „být matkou“.⁷²⁸ Emancipované, nebo jak je on sám nazývá „intelligentní ženy“ (uvozovky jsou převzaty z původního Allenova textu – J. D.), způsobovaly podle něj dokonce i homosexualitu: „Sexuální zvrhlík z velkých měst je úplně jiný typ než homosexuálové běžní mezi primitivními národy. Tady, nedostatek žen, nebo lépe řečeno, jejich umělé vyloučení z normálního kontaktu se svobodnými muži, způsobuje, že se mužná mládež otáčí pro své potěšení kamkoliv... ve velkých městech se homosexualita stala módním trendem, propagovaným od očí bijícím exhibicionismem. Tento kult má psychologické kořeny v "zoufalém komplexu," který je základem vši sterility "intelligentní ženy." Zženštilý muž a mužatka jsou výtvoři – nebo lépe řečeno oběti – velkých měst.“⁷²⁹ Podobně znepokojený homosexualitou byl i A. K. Chesterton.⁷³⁰ Oba vítali „vyčištění“ měst od těchto neduhů, jaké provedl v Německu, a zejména v západním Berlíně,⁷³¹ Adolf Hitler.⁷³²

⁷²³ DRENNAN, J. B.U.F. *Oswald Mosley...*, s. 84-85.

⁷²⁴ Tamtéž, s. 85.

⁷²⁵ MOWAT, Charles Loch: *Britain between the Wars 1918 – 1940*. London : Meuthen, 1968, s.211-215.

⁷²⁶ LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 225.

⁷²⁷ *Action*, 2. 12. 1937, s. 18.

⁷²⁸ DRENNAN, J. B.U.F. *Oswald Mosley...*, s. 190.

⁷²⁹ Tamtéž, s. 191.

⁷³⁰ CHESTERTON, A. K. *The Problem of Decadence...*, s. 65.

⁷³¹ v západním, nebo přesněji jihozápadním Berlíně sídlila od konce 19. století bohatší vrstva obyvatel města a byl fašisty považován za zhýralou a dekadentní část. Naproti tomu obydlí dělnické třídy a průmyslové oblasti byly situovány ve východní části města. Podrobněji viz HAKE, Sabine. *Topographies*

Kromě žen měly podle BUF množství zvrhlostí na svědomí Židé. Aktivní v jejich osočování byli především William Joyce a J. F. C. Fuller. Podle Fullera měli Židé „*instinkt pro smyslnost a vzrušení a byli proto přímo stvořeni k podpoře smyslných filmů a oplzlé literatury.*“⁷³³ Mezi fašisty patřil k nejnenáviděnějším Židům „*pornologista*“⁷³⁴ Sigmund Freud, který podle Joyce „*propagoval pornografii a prezentoval ji jako vědecký výzkum.*“⁷³⁵ Jeho metodu psychoanalýzy označoval Fuller za „*židovskou černou magii.*“ Psal: „*dnes jsme svědky nárůstu nového čarodějnického kultu, ... je to ale více než pouhá černá magie, ... nazývá se "psycho-analýza" a znovu, když se na něj podíváme blíže, zjistíme, že jeho apoštolové jsou Židé Freud a Adler.*“⁷³⁶

Zvláštní kritiky se dočkalo i seskupení známé jako skupina z Bloomsbury (*Bloomsbury group*),⁷³⁷ které se v tisku BUF stala jakýmsi synonymem pro vše zkažené, dekadentní a perverzní. Jeden z Černokošiláčů se rozčiloval: „*degenerovaní členové skupiny z Bloomsbury vstřebávají Freuda a extrémní "umění" a nazývají to kulturou.*“⁷³⁸

Mosley byl znepokojen i mladou britskou aristokracií. Ta měla podle fašistů jít příkladem běžným lidem. Šlechtici měli následovat nejvyšší ideály – povinnost, odpovědnost a službu dobru. Mnoho z nich se ale namísto toho oddávalo oplzlým radovánkám. Podle jeho slov tento „*tančící nános špíny na povrchu národního života smrdí přímo pod nosem běžných lidí.*“⁷³⁹ Byla to zrada slavného dědictví synů Británie, zejména hrdinství padlých ve „*Velké válce,*“ jak Britové nazývali první světovou válku.

Fašisté nacházeli prapočátky meziválečného úpadku již v období průmyslové revoluce. I když považují BUF za silně revoluční a modernistické hnutí (sám Mosley se o BUF vyjadřoval jako o „*moderním hnutí*“⁷⁴⁰), v tomto smyslu byla část členů BUF

of Class: Modern Architecture and Mass Society in Weimar Berlin. Ann Arbor: University of Michigan Press, 2008. LEES, Andrew. Berlin and Modern Urbanity in German Discourse, 1845-1945. In. *Journal of Urban History*, 1991, Vol. 17, No. 2, s. 153-178.

⁷³² DRENNAN, J. *B.U.F. Oswald Mosley...*, s. 194.

⁷³³ FULLER, John Frederick Charles. The Cancer of Europe. In. *Fascist Quarterly*. Vol. I., No. 1., January 1935, s. 76.

⁷³⁴ *Action*, 21. 11. 1936, s. 12.

⁷³⁵ Tamtéž.

⁷³⁶ FULLER, J.F.C. *The Cancer of Europe...*, s. 78.

⁷³⁷ Mezi prominentní členy skupiny patřili Virginia Woolfová, John Maynard Keynes, E. M. Foster nebo Lytton Strachey. Srv. například GADD, David. *The Loving Friends: A Portrait of Bloomsbury*. London: The Hogarth Press Ltd, 1974; BELL, Quentin. *Bloomsbury*. London : Phoenix, 1997; nebo práce Staforda Pricka Rosenbauma k této problematice.

⁷³⁸ *The Blackshirt*, No. 225, 21st August 1937, s. 2.

⁷³⁹ *Action*, 28. 11. 1936, s. 9.

⁷⁴⁰ Viz MOSLEY, O. *The Greater Britain...*. Tento rozpor mezi konzervativnějšími rysy (konzervativnější části členů) a utopií („*revolucionáři*“ v hnutí) existuje ve všech fašistických hnutích. Podrobně se tomuto fenoménu věnoval zejména Roger Griffin ve své knize *Modernism and Fascism*. Viz GRIFFIN, Roger. *Modernism and Fascism...*, zejména s. 15-42.

„antimodernistických.“ Odsuzovali mechanizaci práce, která vedla k materialistickým hodnotám populace. „*Choroba industrializace doprovázená nadměrnou mechanizací a urbanizací*,“⁷⁴¹ masová tovární výroba a odklon od tradičních hodnot pro ně byly synonymem úpadku a dekadence.⁷⁴² Stejně tak volali po „návratu k půdě“ a romanticky idealizovali venkovský způsob života. Právě z těchto lidových tradic a ze vztahu k půdě se měl regenerovat vyčerpaný kreativní duch národa a znovuobnovit kultura.⁷⁴³

Kromě půdy a tradic měla kultura rovněž čerpat z tvořivého ducha a talentu velikánů jako Tizian, Michelangelo, da Vinci, Schubert nebo Wagner.⁷⁴⁴ Stejně tak byl zdůrazňován i přínos významných osobností britských dějin: Milтона, Edgara, Turnera, Wordsworthe a zejména Shakespearea, který byl jedním z největších hrdinů britského fašismu. Podle Kathleen Texeraové „*by byl Shakespeare fašistou. Základem všech jeho her je loajalita. Když říká, "miluji svou zemi s větším respektem, citem a posvátností než svůj vlastní život", vyjadřuje fašistické ideály*.“⁷⁴⁵ William Joyce vyzdvihoval muže jako G. K. Chesterton, který byl podle něj „*pravý muž kultury*,“ a díky němuž „*plamen anglické literatury nevyhasl*.“⁷⁴⁶

Jedna z premis ideologie BUF byla, že stav umění je přímým vyjádřením „velikosti“ národa. Typický pohled fašistů na velký národ byl spojením vojenské, politické a imperiální síly na jedné straně a schopností zaznamenávat úspěchy ve vědě a umění na straně druhé.⁷⁴⁷ Pro Černokošiláče bylo takovým obdobím britských dějin alžbětinské období, příležitostně fašisty nazývané i „tudorovský věk“ (*Tudor Age*). Doba významného příspěvku Anglie evropské renesanci se časově shodovala s rostoucí silou ostrovního státu jako námořní mocnosti. To byl podle fašistů „zlatý věk“ Anglie, který zároveň sloužil jako referenční rámec mýtického příběhu o potřebě znovuzrození v ideologii BUF. Nešlo o celkový návrat k dané době, fašisté se chtěli vrátit pouze k velikosti „ducha“, který vládl myslí velkých Alžbětinců.

Fašisté hovořili o „ztracené Atlantidě“, v níž byly „*myšlenky a činy, kultura a impérium neoddělitelně spojeny. Projevovaly se ... jako mladá, rostoucí národní*

⁷⁴¹ READE, Arthur. The Defence of Western Civilization, Part. 1. In. *British Union Quarterly*. Vol. III, No. 3, July 1939, s. 16.

⁷⁴² MORRIS, William. National Socialist. In. *British Union Quarterly*, Vol. II., No. 3., July 1938, s. 61-68.

⁷⁴³ *Action*, 24. 4. 1937, s. 9.

⁷⁴⁴ LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 204.

⁷⁴⁵ *The Blackshirt*, No. 104, 18th April, s. 4.

⁷⁴⁶ *Action*, 18. 6. 1936, s. 2

⁷⁴⁷ GRIFFIN, R. *This Fortress Built Against...*, s. 45.

komunita se zvyšující se sebeuvědoměním a organickou silou.“⁷⁴⁸ Jak psal sám Mosley, „naši noví Britové potřebují mužnost Alžbětince spojenou s intelektem a metodami moderního technika.“⁷⁴⁹ Tyto myšlenky podrobně rozvedl A. L. Glasfurd v článku „Fašismus a anglická tradice“ (*Fascism and the English Tradition*). Psal, že „energické vlastenectví a vyvinuté společenské vědomí, idealismus a vitální snaživý duch, který charakterizoval Alžbětince, charakterizuje i fašisty. Oba jsou, jedním slovem, muži činu... Stejně jako vycházející éra fašismu, i alžbětinské období bylo věkem oblíbeného diktátora a národní integrace, bylo věkem, kde individualismus nedegeneroval do anarchie, věkem, kdy muži neváhali použít sílu proti síle. Byla to epocha Hawkinse, Drakea a Raleigha. A stejně to bylo v tomto "barbarském" období, kdy Anglie zažila kulturní renesanci nesrovnatelnou s ničím v dřívějších i pozdějších dějinách. Alžbětinec měl horkou krev a pohotovou ruku, ale o stejně tak to byl i umělec.“⁷⁵⁰

Melancholické vize záhuby a nebezpečí, které měly ničit britskou kulturu a umění, pesimismus fašistů a apokalyptické vize „černé“ budoucnosti byly jen jednou z částí „palingenetického myšlení.“ Měly svůj protějšek: neoblomnou víru ve znovuzrození, revoluční nový pořádek, který spasí Británii. Byly jím fašismus a korporativní stát. Čím byla situace vážnější, tím mělo být znovuzrození bezprostřednější.

Z národní krize se podle fašistů „zrodil národní vůdce.“⁷⁵¹ Mosley měl být spasitel, mesiáš, přijíždějící v poslední chvíli, aby zachránil Británii i západní civilizaci od trpkého a definitivního konce. Jedině on byl schopen vést národní znovuzrození. Jak psal Henry Gibbs, jedině Mosley, „Caesar dvacátého století, se mohl postavit tomuto dekadentnímu osudu, obnovit život Británie a zachránit impérium.“⁷⁵²

Jakým způsobem by regenerace britské kultury ve fašistickém pojetí přesně vypadala, není jasné. Mosleyho muži by se pravděpodobně inspirovali italským a německým příkladem. V Itálii existovala v rámci korporativního státu kulturní sekce, i když její struktura byla pouze v zárodku. V nacistickém Německu fungovala *Reichskulturkammer*, Goebbelsovo osobní impérium v rámci Hitlerovy říše.⁷⁵³ Alexander Raven-Thomson načrtl v *The Coming Corporate State* zvláštní korporaci pro umělce,⁷⁵⁴

⁷⁴⁸ GRIFFIN, R. *This Fortress Built Against...*, s. 46.

⁷⁴⁹ MOSLEY, O. *Philosophy...*, s. 330.

⁷⁵⁰ GLASFURD, A. L. *Fascism and the English Tradition...*, s. 363.

⁷⁵¹ *The Blackshirt*, No. 66, 27th July 1934, s. 9.

⁷⁵² *The Blackshirt*, No. 87, 21st December 1934, s. 4.

⁷⁵³ GRIFFIN, R. *This Fortress Built Against...*, s. 57.

⁷⁵⁴ RAVEN THOMSON, A. *The Coming Corporate...*, s. 45-46.

Ann Cuttmore pro změnu psala a mluvila o zvláštní korporaci jen pro divadlo.⁷⁵⁵ Přesná a podrobná koncepce patrně neexistovala.

Fašisté nechtěli zničit veškeré umění, jak je obviňovali zejména členové *Bloomsbury Group*.⁷⁵⁶ Podle jejich vlastních slov usilovali pouze o zničení „dekadentního“ umění. Ann Cutmore se ptala: „*Zničíme veškeré umění Velké Británie, anebo jen malinký zakalený proud vynuceného a pokrouceného smýšlení vycházejícího od dlouhovlasých mužů a žen v sandálech zastrčených v nejšpinavějším bordelu Bloomsbury?*“⁷⁵⁷

Fašismus si kladl za cíl dát civilizaci znovu její hlubší smysl a tím oživit národní a kulturní život. Korporativní stát jako hlavní nástroj regenerace neměl být „*pouhou dobrou formou vlády*“. Měl být také „*sebevyjádřením národa jako korporativního celku při cestě k dosažení svého národního osudu*“.⁷⁵⁸ Podle Ravena-Thomsona trvali protivníci Černokošiláčů na tom, že se fašistický stát staví nepřátelsky ke kultuře a umění, „*to ale nebyla pravda... umění ale musí být vyjádřením ducha celé komunity, jinak jde o pouhý neurotický exhibicionismus. Korporativní stát nabízí svým umělcům poctivé a respektované místo v národním životě. Zvláštní korporace jim dá samosprávné pravomoci a tím možnost na sebevyjádření. Tato korporace se bude těšit zvláštní ochraně a podpoře státu.*“⁷⁵⁹ Díky podpoře fašistického státu mělo umění vzkvétat.⁷⁶⁰ „*Záchrana našeho slavného dědictví lidových písní a tanců, našich amatérských pěveckých společností, by bylo jednou z výhod přirozeného státu, který je, myslím, fašistický. Dejte našemu přirozenému národnímu génui volnost ve všech směrech a hudba v naší zemi bude opět vzkvétat jako ... v alžbětinské éře.*“⁷⁶¹

Alexander Raven-Thomson vycházel z představy, že pro kulturu a umění je nutné nalezení „nového smyslu“, jenž musí mít základ v duchovním „probuzení.“ To bylo podle něj možné jedině ve fašistickém státě. Génus jednotlivce mohl fungovat pouze v autoritativním širším společenském rámci. Podle něj existoval „organický“ vztah mezi „*individuální inspirací jednotlivce a tradičními zdroji společenské nebo národní kultury předané předcházejícími generacemi*“.⁷⁶²

⁷⁵⁵ CUTTMORE, A. *The Drama Reawakening...*, s. 489-495.

⁷⁵⁶ Psali o fašismu jako o „anti-kultuře.“ *The Blackshirt*, No. 48, 23rd March 1934, s. 1,

⁷⁵⁷ *The Blackshirt*, No. 69, 17th August 1934, s. 9.

⁷⁵⁸ RAVEN THOMSON, A. *The Coming Corporate...*, s. 47-48.

⁷⁵⁹ Tamtéž, s. 45-46.

⁷⁶⁰ Tamtéž, s. 46.

⁷⁶¹ *Fascist Week*, No. 14, 9th February 1934, s. 7.

⁷⁶² *Fascist Week*, No. 22, 6th April 1934, s. 7; Raven-Thomson dokonce mluvil i o „biologických integracích.“ Podrobnější analýzu viz LINEHAN, T. *British fascism...*, s. 208-210.

Chesterton viděl fašisty jako svaté bojovníky proti dekadenci a rozkladu. Prohlásil: „*J sme fašisté Británie. Prichádzime na národnú scénu jako vyzyvatelé všeho, čo smrdí kazem!*“⁷⁶³ Díky fašismu „*pořád existuje naděje na to, abychom navrátili Anglii její důstojnost a velikost.*“⁷⁶⁴ Fašismus měl podle Roberta Gordona-Canninga „*ducha Everestu proti tomu z nočního klubu.*“⁷⁶⁵

Představy fašistů o dekadenci byly naprosto přehnané a neadekvátní. Nedokázali pochopit přirozený vývoj v umění ani umění samotné. Vše, co nenaplněovalo fašistický ideál „čistoty“, bylo považováno za dekadentní a nehodné existence. Je více než zřejmé, co by se s uměním a kulturou stalo, kdyby se představy fašistů staly skutečností. Jejich koncept ničil veškerou individualitu autora. Člen BUF Theo Lang tento přístup výstižně formuloval: „*cílem fašistického státu je přeměrovat každý jednotlivý samostatný proud uměleckého vyjádření do široké řeky národní kultury.*“⁷⁶⁶ Pro umění by to mělo destruktivní následky. Namísto svobodného vyjádření by se umělci museli podřítit státní „estetice“ a umění by degradovalo na pouhý banální a nenápaditý nástroj státní propagandy. Podobnou zkušenost bohužel máme i z ne tak dávného období našich národních dějin.

I v oblasti sexuálních otázek se fašisté mýlili. „Uvolnění sexuálních mravů“, jestli o něčem takovém vůbec můžeme mluvit (viktoriánské období nebylo tak „puritánské“, jak se nám dnes jeví),⁷⁶⁷ bylo výsledkem přirozeného historického procesu. Obecné povědomí o sexuálních otázkách se v Británii v dvacátých letech prudce zvýšilo, a to především díky práci Marie Stopesové, průkopnice na poli sexuální výchovy a plánovaného rodičovství.⁷⁶⁸ Co viděl A. K. Chesterton jako „*sexuální perversnost*“ a „*sexem posedlé jedince*“ této „*sexuální revoluce*“,⁷⁶⁹ byly pouze produkty osvěty na poli sexuální výchovy a výsledek etablojící se rovnosti pohlaví v sexuálních otázkách.

⁷⁶³ CHESTERTON, A. K. *Creed of a fascist revolutionary...*, s. 31.

⁷⁶⁴ *Fascist Week*, No. 29, 25th May 1934, s. 6.

⁷⁶⁵ GORDON-CANNING, Robert. *The Inward Strength of a National Socialist*. London : Greater Britain Publications, 1934, s. 8.

⁷⁶⁶ *The Blackshirt*, No. 66, 27th July 1934, s. 9.

⁷⁶⁷ Viz např. PEDERSON, Susan. – MANDLER, Peter. (eds.). *After the Victorians: private conscience and public duty in modern Britain: essays in memory of John Clive*. London : Routledge, 1994. Nebo v češtině kapitolu „Hříšný Londýn“ v knize KOVÁŘ, Martin (ed.). *Kulturně-historický průvodce*. Praha : Academia, 2011, s. 131-146.

⁷⁶⁸ Podrobněji viz DRÁBIK, Jakub: Žena dvou tváří. Život a dílo Marie Stopesové. In. *Dějiny a současnost*. 3/2011, s. 18-20.

⁷⁶⁹ CHESTERTON, A. K. *The Problem of Decadence...*, s. 62.

Exoterická ideologie BUF: Národní renaissance

Mosley i celé vedení BUF si uvědomovali, že filozofické úvahy o Nietzscheovi, Spenglerovi, Shawovi nebo Hegelovi těžko najdou v londýnském East Endu nebo v chudých dělnických čtvrtích jižního Walesu kýženou odezvu. Projevy fašistických řečníků na veřejnosti a na různých shromážděních musely být úderné, jednoduché a lehce pochopitelné pro nejširší vrstvy obyvatelstva.

Ideologové a propagandisté BUF s vervou vydávali desítky knih a pamfletů, ve kterých se snažili racionálně vysvětlit, jakým způsobem fašismus zachrání Británii a proč je nastolení fašistické diktatury a zavedení korporativního státu nezbytné pro přežití vlasti. Pseudovědecké články z *Fascist Quarterly* a *Union Quarterly* byly doplněny nepřeborným množstvím článků v tisku BUF i nespočtem pamfletů. Částečně jsem se v práci různým tématům, které BUF propagovala, již věnoval. Je možné konstatovat, že neexistuje aspekt fungování státu, kterého by se ideologové BUF nedotkli. V centrále BUF existovalo dokonce i zvláštní oddělení, tzv. *Research Department*, které se zabývalo „výzkumem“ a tvorbou fašistické politiky. Šéfem tohoto oddělení byl většinu času Alexander Raven-Thomson.

V propagandě BUF byl od samého počátku a po celé trvání existence hnutí kladen největší důraz na vizi Velké Británie v neúprosné a zhoubné krizi a její palingenetického protějšku, obrody národa možné jedině prostřednictvím fašistického státu. Británie, Evropa i celá západní civilizace měli být podle BUF ohroženy ze všech stran. „*Svět je dnes místem trpkého zápasu.*“ Evropské národy musely čelit „*silám mezinárodního židovského finančního spiknutí a Židy kontrolovaného bolševismu.*“⁷⁷⁰

Soupeři Spojeného království byli vykreslováni jako rychlejší, dravější, průmyslově vyspělejší a modernější. Naproti tomu Británii vedl zkorumpovaný a nekompetentní „starý gang“ (*Old gang*), banda zrádců a hlupáků, která buď neměla ponětí, jak řídit zemi, anebo byli podplaceni, aby jí záměrně škodili. Pokud by nedošlo k radikální změně, čekal podle fašistů Británii pouze hlad a bída.

V pozadí marasmu, který fašisté pozorovali kolem sebe, stálo podle spiknutí komunistů a Židů. Židé byli v propagandě BUF často skryti za název „mezinárodní finančníci“, a to nejen kvůli tomu, aby se předešlo obviněním z antisemitismu, ale i proto, aby fašisté zdůraznili jejich „všemocnost“ a vytvořili dojem rozsáhlé židovské konspirace.

⁷⁷⁰ JOYCE, William. Collective Security. In. *Fascist Quarterly*, Vol. I., No. 4., October 1935, s. 429.

Podle propagandy BUF se krize projevovala ve všech odvětvích – země ztrácela ekonomicky i vojensky, nezaměstnanost stoupala, židovští „pseudoumělci“ infiltrovali „vznešenou“ britskou kulturu, ničili britská divadla, kina i hudbu, britské děti umíraly na různé choroby a hlad v příšerných, špinavých a nebezpečných slumech, dokonce i „úmrtí prvorodiček se zvyšovala.“⁷⁷¹ Jako důsledek systémové krize očekával Británii drastický pokles obyvatelstva, rapidní propad ekonomické výkonnosti i úpadek na mezinárodní scéně. Kdysi slavná Británie čelila úplné zkáze. Jak napsal A. K. Chesterton v roce 1935, „*Velká Británie – dříve tak hrdá a mužná a majestátná – se propadá do deziluze, její základy sežrané finančním a obchodním chtíčem, její konstrukce otřesena politickou neobratností, zbabělostí a úplatkářstvím, její morálka zničena duchovní disharmonií třídní války a její starobylá vznešenost napadána všemi silami rozkladu, které se objeví tam, kde není protilátka, odvážná a konstruktivní snaha o udržení národa ve stavu zdraví ... co bylo jednou velké a bohaté impérium se potápí do poměrů vazalského státu postiženého chudobou, slabého a páchnoucího korupcí a hrobem.*“⁷⁷²

Černokošilácká propaganda nabízela přirozeně i řešení. Nebylo jím nic jiného než nastolení nového fašistického pořádku. „*V této vážné chvíli těžké evropské i světové krize ... v tuto smrtelnou hodinu může jedině moderní (rozuměj fašistické – pozn. J. D.) hnutí nabídnout Británii i Evropě řešení problémů, které sužují zpanikařené síly starého pořádku.*“⁷⁷³ Černokošiláci vyzývali Brity, aby se postavili na stranu „*znovuzrozených fašistických národů Evropy, těšících se ze svého národního vlastenectví a připravených do posledního dechu hájit principy bílé civilizace.*“⁷⁷⁴

Častým symbolem pro znovuzrození, nebo obrodu je úsvit, případně vycházející slunce. Motiv úsvitu byl častým i v nacistické propagandě či propagandě italského fašismu. Na některých plakátech byl Hitler stylizován do vycházejícího slunce.⁷⁷⁵ Tento obraz reprezentoval nový den a symbolický úsvit přicházející po temné noci. I

⁷⁷¹ GRIGGS, Anne Brocks. The Real Wealth of the Nation. In. *Fascist Quarterly*, Vol. I., No. 4., October 1935, s. 436.

⁷⁷² CHESTERTON, Arthur Kenneth. *Creed of Fascist Revolutionary*. London : BUF, 1935, s. 6-7.

⁷⁷³ Editorial, *Fascist Quarterly*, Vol. I., No. 4, October 1935, s. 395.

⁷⁷⁴ JOYCE, W. *Collective Security...*, s. 430.

⁷⁷⁵ Asi nejlepším příkladem je plakát „Es lebe Deutschland.“ Dostupný online na stránkách *German Propaganda Archive* < <http://www.bytwerk.com/gpa/posters/dove.jpg> > cit. 6. 1. 2014, nebo plakáty ve sbírkách Das Bundesarchiv, fond CA 331-NSDAP „Deutschlands Befreiung“ z prosince 1924 online <[http://www.bild.bundesarchiv.de/cross-search/search/_1399403079/?search\[view\]=detail&search\[focus\]=121](http://www.bild.bundesarchiv.de/cross-search/search/_1399403079/?search[view]=detail&search[focus]=121)> cit. 6. 1. 2014. Motiv vycházejícího slunce najdeme i na pohledech, které vydávala německá pošta v třicátých letech. Online na stránkách www.germanpostalhistory.com <http://www.germanpostalhistory.com/php/searchviewpage.php?country_spec=Period&invstatus=AV&pagenum=6> cit. 6. 1. 2014.

v propagandě BUF. se úsvit využíval jako metafora pro hnutí, které je na vzestupu a přinese světlo a naději do tmy „zdegenerované“ společnosti na pokraji kolapsu. V jednom z čísel *Action* z roku 1938 popsal korespondent BUF v článku s názvem „Šero před úsvitem“ svou zkušenost s pochodem *Labour Party*, ve kterém spatřoval důkaz úpadku Británie: „Když jsem sledoval ten dav pokoušející se marně zformovat souvislé procesí, samotné vědomí toho, že někde v jiné části Londýna v tuto chvíli pochodují hrdé legie mladých Angličanů a Angličanek – nesoucí standardy Britské Unie a naší revoluce – mně pomohlo upamatovat se na to, že tato deštivá tma a pochmurná obloha nebyl soumrak národní dekadence, ale pouze šero před svítáním.“⁷⁷⁶

Pro italský fašismus se jedním z mnoha symbolů obnovy a regenerace stal rozsáhlý a státem podporovaný program vysušování bažinatých oblastí a stavby nových měst, cest, agrárních a průmyslových podniků na jejich místě (*bonifica integrale*).⁷⁷⁷ Ideologové BUF byli tímto programem doslova fascinováni. Obdivně o něm psali a dokonce přišli i s vlastní verzí. Podle nich měla Británie nevyužitá „stovky tisíců akrů toho potenciálně cenné a úrodné půdy“ ponechané pod hladinou moří, řek a záplavových oblastí. Stačilo je jen kultivovat. Slibovali, že „jednou z prvních věcí, o které se fašistický režim postará, bude kolonizace krajiny,“ tedy kultivace této nevyužité půdy. Zvýšila by se tím podle nich zaměstnanost a Británie by k tomu získala „rozsáhlé úseky prvotřídní polnohospodářské půdy.“⁷⁷⁸

Mýtus o znovuzrození se pak prolil i do racionálního politického programu BUF, který vycházel z ideologie hnutí. Nejdůkladnější součástí dobových textů byla ekonomická analýza, z níž vycházel útok na politický systém Británie. Podle Ravena-Thomsona selhával britský ekonomický systém protože „dával příliš mnoho důrazu na zájmy jednotlivce, ale socialistická a komunistická doktrína jsou rovněž chybné, protože kladou přílišný důraz na jednu společenskou skupinu na úkor komunity jako celku. Fašismus naproti tomu trvá na zacházení s komunitou jako s jedním jednotně organizovaným korporativním státem... podobným lidskému tělu.“⁷⁷⁹ Jedinou alternativou ke „kriminálnímu státu,“ který podle něj Británie byla, viděl Chesterton v korporativním státě. „Anarchie nekontrolované konkurence musí být ukončena; demokracie obnažena jako hanebný nástroj nepřítel lidu, třídní a stranický boj musí být odstraněn a zaveden

⁷⁷⁶ *Action*, 7. 5. 1938, s. 12.

⁷⁷⁷ GRIFFIN, R. *The Nature...*, s. 63.

⁷⁷⁸ *Fascist Week*, No. 11, 19th January 1934, s. 1.

⁷⁷⁹ RAVEN-THOMSON. Corporate Economics. In. *Fascist Quarterly*, Vol. I, No. 1, January 1935, s. 23.

*musí být korporativní stát!*⁷⁸⁰ Podle Ravena-Thomsona byl fašismus „*revoluce lidí proti netolerovatelným podmínkám finanční tyranie*.“⁷⁸¹

Jedině nový fašistický korporativní stát mohl podle Černokošiláčů zabezpečit „*kupnou sílu chudých mas pracujícího lidu tak, aby si lidé mohli koupit mléko*“,⁷⁸² i zvýšit životní úroveň (a zajistit kratší pracovní dobu) obyvatelstva natolik, aby „*sport, literatura a divadlo v životech lidí zaujaly mnohem významnější místo*.“⁷⁸³ Řešením byla změna rozdělení bohatství ve společnosti, především ale „*vytvoření mnohem většího tuzemského trhu a odbytišť*“.⁷⁸⁴ Základem Mosleyho ekonomického myšlení bylo vytvoření velké autarkní říše a prudké zvýšení domácí spotřeby, která měla stimulovat ekonomiku. Jak píše Martin Kovář, „*Mosley začal prosazovat koncept integrovaného trhu, založeného na plánovaném využívání zdrojů v Britském impériu jako celku*.“⁷⁸⁵

Podle Anne Brock Griggs, vedoucí ženské sekce BUF, fašismus „*eliminuje třídní boj, obnoví prosperitu a důležitost rodinného života ... Fašismus udělá všechno – přinese reformu, vyčistí slumy, zlepší životní podmínky. Zabezpečí lepší zdraví, rozumné nájem pro bydlení, kvalifikovanou zdravotnickou péči pro všechny a tak dál*“.⁷⁸⁶

V článku „Úpadek demokratické Anglie“ (*The Decline of the Democratic England*) lamentoval podobně nad osudem své země Frank Cork. Vinu za problémy kladl neschopné vládě. Podle Corka byly lidé v Británii již od války „*svědky pozvolného úpadku Británie, a to nejen na jejím duchu, ale i v jejím obchodě, živobytí národa a prestiži*.“ Odpovědná za tento úpadek měla být špatná politika britské vlády, která byla „*prehistorická ve svých metodách a bránila lidem využít výhody, které jim nabízela věda ... Britská unie nám dává poslední šanci na velký boj za záchranu ztracené anglické slávy a prestiže*“.⁷⁸⁷ I britské impérium mohlo být zachráněno jedinečně fašismem, protože „*liberálové, konzervativci a ostatní politici zrazují impérium ... Británie ztrácí Indii kvůli*

⁷⁸⁰ CHESTERTON, Arthur Kenneth. Corporate State of Crime State In. *Fascist Quarterly*, Vol. I, No. 1, January 1935 s. 64.

⁷⁸¹ *Action*, 28. 5. 1937, s. 13.

⁷⁸² BUTLER, T. L. Fascism and Organized Marketing. In. *Fascist Quarterly*, Vol. I., No. 4., October 1935, s. 476.

⁷⁸³ CUTMORE, Ann. The Drama's Reawakening. In. *Fascist Quarterly*, Vol. I., No. 4., October 1935, s. 489.

⁷⁸⁴ BECKETT, John – RAVEN-THOMSON, Alexander. Problems of the Distributive Trade. In. *Fascist Quarterly*, Vol. II., No. 1., January 1936. s. 43.

⁷⁸⁵ KOVÁŘ, Martin : Sir Oswald Mosley, British Union of Fascists a jejich vize fašistického státu. Příspěvek ke studiu politického a ekonomického extrémismu mezi světovými válkami. In.: *Acta oeconomia Pragensia*, 13, 2005, č. 3, s. 218.

⁷⁸⁶ GRIGGS, A. B. *The Real Wealth...*, s. 436, a s. 444.

⁷⁸⁷ *Action*, 16. 12. 1937, s. 15.

*staremu gangu... to, co fašismus chce a čeho dosáhne, je jednota Británie. Z tohoto důvodu, každý návrh na změnu v impériu musí sledovat princip integrace impéria.*⁷⁸⁸

Jak už jsem zmínil, zájem fašistů směřoval prakticky do všech oblastí lidského života. Ve svém politickém programu se však ideologové zaměřili především na oblasti a zaměstnání, kde byla situace nejhorší. Zvláště se proto BUF věnovala problémům horníků. „*Pokles v produkci uhlí je katastrofální... může za to ale jediné špatná politika vlády... dnes je již možné vyrábět naftu z uhlí pomocí procesu hydrogenace... naše vláda je ale sponzorována naftařskými společnostmi a proto 98 % nafty dovážíme ze zahraničí.*“⁷⁸⁹ Jedině fašistická vláda, „*neomezená tímto silným a bezskrupulózním elementem (lobby velkých firem – pozn. J. D.) v politickém, finančním a ekonomickém životě,*“ mohla situaci vyřešit, protože její program byl koncipovaný jako „*program dravé akce v národním zájmu.*“⁷⁹⁰ Apel na horníky byl akcentován především v kampaních v jižním Walesu, Lancashire a skotském Glasgowě.

Z podobných důvodů jako na horníky se BUF obracela ve své propagandě i na farmáře. Aktivní byl v otázkách týkajících se rolníků především Jorian Jenks,⁷⁹¹ farmář z Devonu a autor zemědělské politiky BUF. Podle něj trpěla Británie v meziválečné éře neduhy „*viktoriánského exportního kapitalismu.*“ Tradiční britská „*pozemková*“ šlechta byla podle něj zbídačená a nahrazována „*cizí plutokracií s minimálním zájmem o půdu.*“⁷⁹² Jinými slovy, „*pokrytecká zemědělská politika*“ byla výsledkem prosazení zájmů „*mezinárodních finančníků.*“⁷⁹³ Katastrofa hrozící britskému zemědělství mohla být také odvrácena jen „*pokud bude zemědělství organizováno v korporativním státě.*“⁷⁹⁴ Podle autora článku ve *Fascist Quarterly* měla Británie „*půdu tak úrodnou a podnebí tak mírné jako žádné jiné na světě; před sebou má největší konzumní trh na světě a také loajální a zručné zemědělce, jaké jinde na světě nenajdete.*“ Využít to ale podle něj nemohla tehdejší britská politická elita, protože „*to nebyla úloha pro ty, kteří jsou*

⁷⁸⁸ JOYCE, William. Britain's Empire Shall Live. In. *Fascist Quarterly*, Vol. I., No. 1., January 1935, s. 97-98.

⁷⁸⁹ SUTTON, George. A way through the Coal Crisis. In. *Fascist Quarterly*, Vol. I., No. 4, October 1935, s. 454-456 a s. 457-459.

⁷⁹⁰ Tamtéž, s. 462.

⁷⁹¹ Jenks si v Devonu pronajímal obrovskou farmu, z důvodu špatného zdraví (trpěl chronickým astma) se praktického farmaření musel vzdát a živil se pouze psaním. MOORE-COLYER, Richard. Towards 'Mother Earth': Jorian Jenks, Organicism, the Right and the British Union of Fascists. In. *Journal of Contemporary History*, Vol. 39, No. 3 (Jul., 2004), s. 356.

⁷⁹² JENKS, Jorian. Precious Acres. In. *British Union Quarterly*, Vol. 1, No. 1, 1937, s. 42.

⁷⁹³ Action, 13. 2. 1937, s. 8.

⁷⁹⁴ BUTLER, T. L. Agriculture in Britain. In. *Fascist Quarterly*, Vol. I., No. 2., April 1935, s. 178.

schopní pouze kompromisů – je to úloha pro ženy a muže s rozhodností a odhodláním, vlastní pouze fašistům.“⁷⁹⁵

Poměrně silný a ambiciózní byl i politický program BUF cílený na ženy. Koncem 19. století fungovalo v Británii silné hnutí sufražetek, svou činnost ale v podstatě ukončilo po první světové válce, když byl v roce 1918 přijat *Representation of the People Act*, který dával volební právo ženám nad třicet a s jistým majetkem. V roce 1928 bylo toto volební právo rozšířeno na všechny ženy starší jedenadvaceti let. Ženské hnutí v Británii tím ztratilo hlavní důvod své existence a v třicátých letech bylo téměř mrtvé. Fašisté cítili, že mohou využít „náboj“ a militantnost, které v některých bývalých sufražetkách zůstaly. Rozčarování ze stavu ženského hnutí v meziválečné Británii a nenaplněné naděje, jež sufražetky vkládaly do poválečného období, přivedlo mnoho žen do BUF.⁷⁹⁶ V třicátých letech tvořily podle některých údajů ženy až 25 % členství Mosleyho hnutí.⁷⁹⁷

Popřední členka BUF Mary Richardson ve své odpovědi na kritiku Sylvie Pankhurst vyjádřila své přesvědčení, že postavení žen v britské společnosti může zlepšit jenom fašismus. K Černokošiláčům se přidala, protože v nich podle svých slov „*viděla odvahu, akci, schopnost sloužit, které jsem znala z hnutí sufražetek*“⁷⁹⁸ Podle Norah Elam byl fašismus „*logická, i když mnohem velkolepější, koncepce řešení problémů, na které militantní ženy upozorňovali už generace.*“⁷⁹⁹ Ženy nemohly podle ní být v demokracii šťastné. „*Myslet si, že žena je dnes svobodná, protože může volit, je důkazem hlouposti toho, kdo to tvrdí... v současném zastaralém systému starých stran a politiků neexistuje žádná svoboda, ani pro ženy ani pro muže.*“ Změna byla podle ní nevyhnutná. Zabezpečit ženám všechna práva mohl pouze fašismus. „*Komunismus je filosofie destrukce, je to negace přirozených ženských instinktů, antiteze všech principů a praktik, kterých si ženy váží, a které vyžadují... Fašismus je jediné řešení... V mechanismu korporativního státu dává fašismus ženám status rovnocenný mužskému, protože v něm má žena právo a možnost kontrolovat podmínky, ve kterých žije a udávat směr... Jen fašismus může*

⁷⁹⁵ Tamtéž.

⁷⁹⁶ GOTTLIEB, Julie V. Female "Fanatics": Women's Sphere in the British Union of Fascists. In. BACCHETTA, Paola – POWER, Margaret (eds.). *Right-wing women: from conservatives to extremists around the world*. New York, London: Routledge, 2002, s. 39.

⁷⁹⁷ GOTTLIEB, Julie V. *Feminine Fascism. Women in Britain's Fascist Movement*. London: I.B.Tauris, 2003, s. 1.

⁷⁹⁸ *The Blackshirt*, No. 62, 29th June 1934, s. 3

⁷⁹⁹ ELAM, Norah. Fascism, Women and Democracy. In. *Fascist Quarterly*, Vol. I., No. 3., July 1935, s. 293.

*dokončit to, co začalo militantní ženské hnutí (sufražetky – pozn. J. D.) v letech 1906-1914.*⁸⁰⁰

Pokud by nepodnikla Británie „drastické kroky, v nejbližších dekádách ji čeká alarmující pokles počtu obyvatel.“⁸⁰¹ Podle Ann Cutmore tomu mohly zabránit pouze ženy v novém fašistickém uspořádání: „rapidně klesající populace Velké Británie, i když je to záležitost životně důležitá pro celé impérium, je vládou považována za záležitost, jež se vyřeší sama... Populace Británie se teď blíží ke čtyřiceti pěti miliónům obyvatel. Bylo vypočítáno, že při současné porodnosti bude za sto let její populace dosahovat sotva šesti miliónů... nadvláda bílé rasy nemůže pokračovat, jestliže se její počty takhle scvrkávají... na vině je vláda, která vykořisťuje ženy... ženám musí být dána větší reprezentace v parlamentu, jakou jim může zajistit pouze fašismus. V záležitostech bydlení, vzdělání, služeb a nespočtu dalších věcí jsou mnohem kvalifikovanější než muži ... vyčištění slumů, přestavba, zdravotní a sociální péče – to vše je politikou fašistů.“⁸⁰²

Bez fašismu byla „Británie bezbranná.“⁸⁰³ Geoffrey Dorman, píšící pod pseudonymem *Blackbird*, pro svůj článek použil záběry z filmu *Things To Come*, jehož námětem byla kniha H. G. Wellse *The Shape of the Things to Come*. V ní vykreslil Evropu po válce, která podle fiktivního příběhu vypukla v roce 1940 jako spor mezi Poláky a Němci o oblast Gdaňsku a jež skončila totální katastrofou a destrukcí celé Evropy. Film byl v Británii dobře znám a silně působil na city lidí, které zachvacoval strach z další možné války a především hrůz možného leteckého bombardování.⁸⁰⁴ Dorman varoval, že to, co čtenáři vidí (město ležící v ruinách), „se může stát kterémukoliv městu v této zemi, když zmatek a úplatkářství, které jdou ruku v ruce s demokracií, nebudou okamžitě nahrazeny fašistickým systémem s vlasteneckým duchem.“⁸⁰⁵

Jak jsem ukázal, v jádru fašistické ideologie BUF ležel mýtus o znovuzrození, griffinovská „palingeneze“, neboli, jak to nazval Thomas Linehan, „*dialektika pesimismu a optimismu*.“⁸⁰⁶ Kritika existujícího politického systému BUF v palingenetickém duchu navazovala na vize utopie a nové společnosti, a to jak v abstraktních úvahách, iracionální ideologii, tak v konkrétních tématech racionálního politického programu.

⁸⁰⁰ Tamtéž, s. 293-297.

⁸⁰¹ *Action*, 26. 12. 1936, s. 9.

⁸⁰² Tamtéž.

⁸⁰³ Titulek článku Geoffreyho Dormana, *Action*, 31. 10. 1936, s. 1.

⁸⁰⁴ DRÁBIK, Jakub. Bombardér se vždy prosadí. In. *Fakta a svědectví*. roč.III., 9/2011, s. 24-26.

⁸⁰⁵ *Action*, 31. 10. 1936, s. 1.

⁸⁰⁶ LINEHAN, T. *British fascism ...*, s. 223.

Podobnou „palingenetickou mentalitu“ můžeme pozorovat i na shromážděních BUF. Mosley měl ve zvyku po svém projevu zůstat v hale o něco déle a, poté co zbytky diváků opustily místo shromáždění, pronést další projev. Tyto projevy bývaly mnohem kratší a jeho adresáty byli samotní členové hnutí, kteří se zúčastnili shromáždění jako stevardi nebo ochranka. Po shromáždění 2. září 1935 v *Adelphi Theatre* na londýnském Strandu ke členům pronesl: *„Bratři Černokošiláči, spolu to dokážeme! V téhle zemi jsme za tři roky ukázali sílu a ducha, kterou nikdo nezastaví. Černokošiláči mají koule. Naše vůle je silnější než jejich vůle a triumfující vůle muže, která, když je dost silná, dokáže všechno na světě. Proto dnes síla Černokošiláčů prochází starým gangem jako nůž máslem ... Je to vytrvalá pachtivá práce v ulicích, která nakonec přinese fašismus této zemi. Fašistická organizace a fašistický duch dobudou Británii a dobudou svět!“*⁸⁰⁷ Toto sebevědomé prohlášení pronesl Mosley v době, kdy už bylo jeho hnutí prudce na ústupu. Jak už jsem zmínil, v říjnu 1935 dosáhl počet členů BUF nejnižšího počtu v historii a jedině neoblomná víra ve znovuzrození skrz strádání a oběti udržovala přesvědčení Mosleyho a jeho mužů o konečném fašistickém vítězství.

Propaganda jako šíření víry

Pod slovem „propaganda“ si běžně představujeme ideologickou indoktrinaci, manipulaci s veřejným míněním nebo v některých případech i účelové lži. Nebylo tomu tak ale vždy. Jak již jsem zmínil v metodologickém úvodu, v původním smyslu znamenalo slovo „propaganda“ propagaci víry. V této práci se pokusím na příkladu BUF dokázat, že i fašistická propaganda byla založena na podobných principech – jako propagace myšlenek, ve které fašisté skutečně věřili. Jak jsem ukázal v předcházejících kapitolách, britští fašisté byli posedlí dekadencí a skutečně žili v přesvědčení o neodvratně blížícím se konci Velké Británie. Jejich víra v ohrožení západní civilizace vyplývala z hluboce zakořeněných obsesivních představ inspirovaných pesimistickými stránkami Spenglerova díla. Stejně tak byli Mosley a jeho muži přesvědčeni, že si mimořádná krize vynucovala radikální řešení v podobě úplného odstranění tehdejších politických elit a následné změny politického systému, rekonstrukce britského hospodářství a regenerace britské kultury.

⁸⁰⁷ *Police report, 13th September 1935*, The National Archives, Home Office, (dál jenom TNA HO) 144/20145

Samozřejmě je nutné uvědomit si, že členové fašistických hnutí „*nebyli výlučně zoufalí lidé posedlí představami o konci západní civilizace.*“⁸⁰⁸ Většina členů BUF, nebo jakéhokoli jiného fašistického hnutí vstupovala do fašistických organizací z různých, často protichůdných a oportunistických důvodů. Zejména období Rothermereovy podpory BUF v první polovině roku 1934 bylo charakteristické značným přílivem členů, které v žádném případě nelze považovat za „pravověrné“ fašisty – i když bychom jich i mezi nimi několik našli.⁸⁰⁹ Politický program, vyhraněné ideologické pozice i propagandu BUF vytvářela mnohem užší skupina lidí. Tu jsem v práci nazval „vnitřní kruhem“ BUF. Právě „vnitřnímu kruhu“ nešlo pouze o indoktrinaci Britů. Spolu s několika dalšími řadovými členy byli tito lidé neotřesitelně přesvědčeni a správnosti své věci. Propaganda BUF znamenala v tomto smyslu víc než bezostyšné lhaní a manipulaci. Byla to propagace víry přesvědčených fašistů z „vnitřního kruhu“ hnutí.

Zároveň v žádném případě nechci říci, že by propagandisté BUF nelhali. Naopak, lži nebo polopravdy využívali často. Mnohokrát vykreslovali události „po svém“; největší porážky hnutí prezentovali jako vítězství, v tisku BUF můžeme sledovat značné přehánění, nadhodnocování počtů členů hnutí i účastníků různých shromáždění. Černokošiláci si vymýšleli nejrůznější příběhy a je pravděpodobné, že články ve čtenářské rubrice nemusely být dílem čtenářů. Často se stávalo, že demagogická hesla šla ruka v ruce se skutečným přesvědčením. Policejní zpráva z února 1935 Mosleyho smýšlení hodnotila následujícím způsobem: „*Částečně pohodlně demagogické, zároveň je ale založené na základní (i když mylné) myšlence o povaze a rozsahu změny v sociálních a ekonomických podmínkách... je to pravděpodobně částečně opravdové přesvědčení a částečně demagogie.*“⁸¹⁰

Význam vlastního přesvědčení fašistů a rozpor, který někdy vznikl mezi jejich vlastní agendou a veřejným míněním, můžeme ilustrovat na kampaních věnovaných zahraničně-politickým tématům. Při protestech proti sankcím uvalovaným na Itálii za

⁸⁰⁸ EATWELL, Roger. The Nature of Fascism: Or essentialism by another name? In. GRIFFIN, Roger – LOH, Werner – UMLAND, Andreas (eds.). *Fascism Past and Present, West and East*. Stuttgart : Ibidem Verlag, 2006, s. 104-109. Také PASSMORE, Kevin. Essence of Fascism. In. GRIFFIN, Roger – LOH, Werner – UMLAND, Andreas (eds.). *Fascism Past and Present, West and East*. Stuttgart : Ibidem Verlag, 2006, s. 352-359; PASSMORE, Kevin. *Fascism. A Very Short Introduction*. Oxford : Oxford University Press, 2002. s. 23-32.

⁸⁰⁹ Důvody pro vstup mnohých členů v tomto období byly především oportunistické (vidina zlepšení vlastní finanční situace nebo společenského postavení), významnou roli hrál bezpochyby i tzv. „bandwagon effect“, podle kterého se „*pravděpodobnost, že si jednotlivci přivlastní určitou myšlenku zvyšuje s počtem lidí, kteří tak již udělali.*“ COLMAN, Andrew. *Oxford Dictionary of Psychology*. Oxford, New York: Oxford University Press, 2003, s. 77. Podrobněji viz třetí kapitolu této práce.

⁸¹⁰ *The Fascist Movement in the United Kingdom, Excluding Northern Ireland. Report No. V Developments to the end of February 1935*. TNA HO 144/20144.

invazi do Etiopie konstatoval Beckett, že „naše víra i politická strategie byly koncentrovány na udržení země mimo jakékoli závazky a ponižujících pokusy o zasahování do záležitostí jiných států.“⁸¹¹ Černokošiláči během kampaně *Mind Britain's Business* skutečně šli proti veřejnému mínění, jež bylo jednoznačně nakloněno sankcím vůči Itálii.⁸¹² Důvodem pro postoj BUF nebyly pouze finanční příspěvky z Itálie, ale rovněž hluboké přesvědčení, že Británie se nemá účastnit cizích konfliktů a že v zájmu Británie má být především obrana vlastního impéria. Mosleyho názor zůstal v tomto ohledu konzistentní po celé meziválečné období a tato teze byla i součástí politického programu BUF po celá třicátá léta. Příkladů, které dokládají, že činy fašistů byly často v souladu s jejich programem a přesvědčením navzdory veřejnému mínění a momentálnímu politickému zisku, bychom našli více.

Vnitřní kruh“ BUF a zejména Oswald Mosley projevovali pozoruhodnou věrnost základním ideálům a myšlenkám fašismu po celé období své politické kariéry, v některých případech i po celý život.

Od své první kandidatury za Konzervativní stranu, krátce po první světové válce, až do konce politické kariéry koncem šedesátých let dvacátého století byl Oswald Mosley naprosto přesvědčen o blížícím se konci Británie (později dokonce celé Evropy) a západní civilizace. Věřil, že žije v dějinném momentu, kdy jedna éra končí a nová začíná. Západní civilizace/Velká Británie/Evropa byly podle něj na pokraji zhroucení a jediné řešení spočívalo v nastolení kvalitativně odlišného režimu – nového politického a ekonomického uspořádání, nového způsob života a nové organizace společnosti a zejména vytvoření „nového“ člověka. Samozřejmě, byl to „*jedině sám Mosley, kdo by dokázal poskytnout vedení potřebné k dosažení tohoto cíle*“.⁸¹³ Zhroucení burzy na Wall Street v roce 1929 a následující hospodářská krize potvrdily Mosleyho přesvědčení, že se blíží konec kapitalistického uspořádání a že ideologické základy, na kterých byla britská ekonomika postavena, jsou beznadějně zastaralé. Na těchto závěrech postavil svou politickou agendu v Labouristické straně, jejíž vedení na přelomu dvacátých a třicátých let ale jeho ekonomické reformy odmítlo.

⁸¹¹ BECKETT, J. *After my fashion...*, s. 363.

⁸¹² BUF se tím značně liší od kontinentálního fašismu. Mosley odmítal válku jako nástroj znovuzrození – u německého nacizmu a italského fašismu to bylo přesně naopak.

⁸¹³ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 116

Po návratu z cesty po Itálii a rozhovorech s Mussolinim v roce 1931 se rozhodl vytvořit BUF. Fašistická strana se pro něj stala platformou, na jejímž základě mohl svobodně vyjadřovat své názory a veřejně pranýřovat demokratické zřízení. V roce 1940 byl jako možný komplic nacistického Německa ve válečné Británii uvězněn. Na dráhu politika se vydal znovu v únoru 1948 se svým hnutím *Union Movement*. Ideologie tohoto hnutí i jeho politický program byly založeny na víře, že poválečná Evropa je obklíčena kapitalismem z jedné a komunismem z druhé strany.⁸¹⁴ Jestliže chtěla Evropa přežít, musela podle Mosleyho podstoupit „obrození“ a vydat se třetí cestou, „alternativou“ ke kapitalismu a komunismu. Toto znovuzrození mohlo přinést jedině hnutí pod Mosleyho vedením. Až do konce svého života byl Mosley pevně přesvědčen o blížícím se spenglerovském konci západní civilizace a o nevyhnutné potřebě znovuzrození. Ve své autobiografii napsal v roce 1968 o svém poslání následující: „*Mojí povinností bylo... zasvětit svůj život národní renesanci.*“⁸¹⁵

Mosley ovšem nebyl jediný, kdo byl o svém výjimečném dějinném poslání přesvědčen. V BUF byl doslova obklopen sobě podobnými lidmi. Lidmi, kteří zasvětili svůj život fašistickým ideálům znovuzrození Velké Británie a západní civilizace. Jedním z nich byl William Joyce, u něhož se představy o konci civilizace a dekadenci spojovaly s antisemitismem. Joyce byl přesvědčen, že Židé jsou zodpovědní za ekonomický, politický, kulturní i morální úpadek Británie a později i západní Evropy. Joyce dokonce kvůli vstupu a práci pro BUF zanechal slibně rozběhnuté akademické kariéry. V hnutí byl „*jeho plat 300 liber, adekvátní jeho potřebám, mnohem větší odměnou mu ale byla možnost být konečně fašistou na plný úvazek*“.⁸¹⁶ Bellamy si pamatoval Joyce jako sebevědomého, vášnivého, téměř šíleně nadšeného fašistu. Napsal o něm: „*Jsem si jist, že Joyce byl naprosto přesvědčen o správnosti svého postoje. Věřil, že je mučedník, že je obětí hypotetického žido-zednářsko-mezinárodně-finančního spiknutí, které neustále tak vášnivě a prudce napadal, a proti kterému tak nadšeně brojil.*“⁸¹⁷ Mosley Joyce v roce 1937 z BUF vyhodil. Ten se své víry nevzdal a spolu s Johnem Beckettem a Johnem MacNabem okamžitě založili novou, radikálně antisemitskou, organizaci, *The National*

⁸¹⁴ Podrobněji viz DRÁBIK, Jakub. Oswald Mosley's Concept of a United Europe. A Contribution to the Study of Pan-European Nationalism. In: *The Twentieth Century*, 2/2012, s. 53-65, Prague : Charles University in Prague; také MACKLIN, Graham. *Very Deeply Dyed in Black: Sir Oswald Mosley and the resurrection of British fascism after 1945*. London : Tauris, 2007.

⁸¹⁵ MOSLEY, O. *My Life...*, s. 288.

⁸¹⁶ SELWYN, Francis. *Hitler's Englishman: the crime of Lord Haw-Haw*. London: Routledge & Kegan Paul, 1987, s. 41; KENNY, Mary. *Germany Calling: A Personal Biography of William Joyce, Lord Haw Haw*. Dublin: New Island, 2004, s. 112.

⁸¹⁷ BELLAMY, R. R. *We marched with Mosley...*, s. 763.

Socialist League. V politickém programu nového hnutí Joyce deklaroval nutnou potřebu regenerace národa a vytvoření britské formy nacismu.⁸¹⁸ Joyceův příběh je poměrně dobře znám.⁸¹⁹ V roce 1939 opustil Británii, aby se z něho stal notoricky známý Lord Haw-Haw, vysílající nacistickou propagandu do Spojeného království. Joyce se svého přesvědčení nikdy nevzdal, a to ani, když se stal symbolem kolaborace v Británii, a když byl později v roce 1946 odsouzen k smrti za vlastizradu. Jeho poslední slova těsně před smrtí zněla: „*Nechť je Británie opět velká, nechť je v hodině největšího nebezpečí Západu prapor s hákovým křížem znova pozvednutý z prachu... jsem hrdý na to, že umírám za své ideály.*“⁸²⁰

Filozof hnutí, Alexander Raven-Thomson, byl jedním z nejaktivnějších členů BUF a jedním z hlavních přispěvatelů do fašistického tisku. Po katastrofálních výsledcích ve volbách do Rady hrabství Londýn v roce 1937 mu Mosley oznámil, že „*není nevyhnutné, aby v budoucnosti přicházel do své kanceláře a pracoval pro hnutí*“⁸²¹ a vyškrtl ho ze seznamu placených členů. O fanatickém přesvědčení Ravena-Thomsona svědčí fakt, že v hnutí nejen zůstal, ale i dále pokračoval v aktivní práci.⁸²² Od dubna 1939 až do svého zatčení byl dokonce šéfredaktorem *Action* (v té době byl znovu Mosleym placen, i když jen velmi omezeně).⁸²³ Mosley ve své autobiografii psal, že „*ti, kteří (po zastavení vyplácení mezd – pozn. J. D.) zůstali pevně při hnutí ... byli vedeni Thomsonem.*“⁸²⁴

Kromě Mosleyho je zřejmě nejlepším příkladem pravověrného fašisty Arthur Kenneth Chesterton. David Baker ho v knize, příznačně nazvané „*Ideologie posedlosti*“ (*Ideology of obsession*), vykreslil jako entuziastického fašistu, jehož angažmá v BUF a víra ve fašistické ideály byly od prvního momentu totální.⁸²⁵ Do BUF vstoupil Chesterton v roce 1933, čímž získal britský fašismus jednoho ze svých nejzapálenějších aktivistů.⁸²⁶ Chestertonova aktivita, inteligence a nadšení jej postupně vynesly na pozici hlavního organizátora v Midlands, šéfa *Department of Publicity* a nakonec i šéfa *Department of*

⁸¹⁸ JOYCE, William. *Natioanl Socialism now*. London : National Socialist League, 1937. 77 p.

⁸¹⁹ Jazykově dostupná a stručná rekapitulace Joyceova života viz DRÁBIK, Jakub: Hitlerov Angličan. Zradca William Joyce. In.: *Historická revue* 10/2012, roč. XXIII., s. 47-51.

⁸²⁰ SELWYN, F. *Hitler's Englishman...*, s. 8.

⁸²¹ *Police report from 12th March 1937*, TNA HO 144/21063.

⁸²² *Police report from 18th February 1938* TNA HO 144/21281.

⁸²³ Z původních 300 liber ročně klesla mzda Ravena-Thomsona na 100 liber ročně. *Police report from 23rd March 1939*, TNA HO 144/21281.

⁸²⁴ MOSLEY, O. *My Life...*, s. 317.

⁸²⁵ BAKER, D. *Ideology of obsession...*, s.125.

⁸²⁶ Chestertonův zápal pro fašismus byl natolik silný, že se vyčerpáním koncem roku 1936 nervově zhroutil. Vrátila se mu traumata z první světové války a propadl alkoholismu. Mosley ho pak poslal na šestiměsíční léčení do Německa. Tamtéž, s. 132.

Propaganda. Jeho manželka Dori Chesterton, aktivní levicová a antifašistická aktivistka, jeho přesvědčení komentovala následovně: „*Byl tak přesvědčen, že ideály Britské unie fašistů jsou správné, že když se vrátil ze svého prvního mítinku, nemohl pochopit, jak je možné, že ti, kteří slyšeli jeho smělou řeč, se okamžitě nepřidali k hnutí ... Byl přesvědčen, že každý, kdo si vyslechne, co fašisté říkají, musí okamžitě pochopit, že "starý gang" lže.*“⁸²⁷

Příkladů bychom samozřejmě našli více. Jak ukázal ve své knize *Deeply Dyed in Black* Graham Macklin, množství Mosleyho následovníků, i když zdecimovaných válečnou internací, se svého přesvědčení nevzdalo a neslo „posvátný oheň“⁸²⁸ britského fašismu i po válce.⁸²⁹

I když se v práci soustředuji především na „vnitřní kruh“ BUF, u členů kterého je díky množství primárních pramenů sledování této víry poměrně jednoduché, množství pravověrných fašistů bychom bezpochyby našli i mezi radovými členy hnutí. Zajímavý je kupříkladu případ Iana Souter Clarencea, loajálního Mosleymu „až za hrob.“ Clarence se ve své černokošilácké uniformě nechal v roce 1999 pohřbit.⁸³⁰

I další členy a stoupence BUF bychom mohli charakterizovat jako entuziastické, aktivní a oddané myšlenkám fašismus. Jejich jednání a nadšení lze připsat neotřesitelné víře v ideologii BUF⁸³¹ a Mosleyho. Fašismus spoluutvářel jejich identitu. BUF jim poskytla možnosti seberealizace v nově vytvořeném (a imaginárním) světě, ve kterém byla jejich země na pokraji katastrofy a oni byli tou jedinečnou vyvolenou elitou, „posvátnými rytíři“, kteří byli schopni (samozřejmě pod vedením svého vůdce) tento vývoj zvrátit a svou zemi přivést zpět ke slávě. Mosley je vyzýval k hrdinskému boji za novou civilizaci: „*Náš boj je bojem o duši a tato bitva bude pokračovat, dokud nezvítězíme. Náš boj je těžký, protože bojujeme o něco velkého a vznešeného, a velké věci*

⁸²⁷ Citováno podle BAKER, D. *Ideology of obsession...*, s. 125. Baker udělal rozhovor s Dori Chestertonovou 18. července 1978.

⁸²⁸ Spojení „posvátný oheň“ použil Mosley ve svém projevu k Černokošiláčům v červnu 1938. THURLOW, Richard C. *The Guardian of the 'Sacred Flame': The Failed Political Resurrection of Sir Oswald Mosley after 1945*. In. *Journal of Contemporary History*, Vol. 33, No.2 (Apr 1998), s. 241

⁸²⁹ MACKLIN, G. *Very Deeply Dyed ...*

⁸³⁰ COUPLAND, Philip M. *The Black Shirt in Britain: The Meaning and Functions of Political Uniform*. In. GOTTLIEB, Julie V. – LINEHAN, Thomas P. *The Culture of Fascism. Visions of the far right in Britain*. London : I. B. Tauris, 2004, s. 115.

⁸³¹ Samozřejmě, ne vždy u všech členů můžeme mluvit o víře v celý „balík“ ideologie BUF. Někteří členové věřili jen v jeden konkrétní bod, nebo několik bodů, ne v ideologii jako celek. Viz GRIFFIN, R. *The Nature...*, s. 15-19.

*se nezískávají lehko. Nebojujeme za nic menšího než za revoluci ducha našich lidí. Musíme být hodni naší mise, protože Černokošiláci jsou vyvoleni vést lid k nové a vznešenější civilizaci.*⁸³²

Fašismus dal aktivním členům BUF prostřednictvím svých klubů, shromáždění a aktivit (jakými byly například letní kempy v Pagham nebo Selsey,⁸³³ nebo fotbalové zápasy⁸³⁴ a podobně) možnost společenského a kulturního vyžití, které přesahovalo pouhou agitaci. V tomto smyslu můžeme fašismus považovat za druh nového společenského hnutí, ve kterém politický aktivismus přesahoval tradiční formu běžných politických stran.⁸³⁵ Sami Černokošiláci mluvili o BUF spíše jako o „hnutí“ než o straně, a o sobě jako o příslušnících „řádu“ než jako o členech politické strany. Mosley charakterizoval BUF jako „bratrství“, své následovníky oslovoval jako „bratry“ nebo jako „soudruhy v boji“.⁸³⁶ Tyto zkušenosti (oddanost, loajalita vůdci, utrpení pro vyšší „dobro“ apod.) jim daly pocit jakési sounáležitosti a mesiášského vidění sebe samých.

Členové BUF si mohli zakoupit plakety s vyobrazením vůdce, náušnice, řetízky, prsteny, přezky, šperky, manžetové knoflíky, praporky, vlaječky nebo brože se symboly hnutí, dále pak cigarety *The Greater Britain*, hrací karty, fotografie nebo plakáty, portréty Mosleyho a dalších vrcholných představitelů hnutí.⁸³⁷ BUF dokonce organizovala fašistické svatby. Zřejmě nejznámější byla svatba Iana Hope Dundase, Mosleyho náčelníka štábu a Pamely Dorman, sestry dalšího z předních členů hnutí Geoffreyho Dormana v roce 1933. Límeček bílých svatebních šatů nevěsty byl vyzdoben zlatými *fasces*, Mosley šel za svědka.⁸³⁸ Kromě této organizovala BUF i další svatby.⁸³⁹

⁸³² Mosleyho projev z června 1938. Dostupný na www.famous-speeches-and-speech-topics.info Online <http://www.famous-speeches-and-speech-topics.info/famous-speeches/oswald-mosley-speech-comrades-in-struggle.htm> cit. 2. 3. 2014.

⁸³³ BOOKER, J. A. *Blackshirts-on-Sea. The story of the British Blackshirt Summer Camps in West Sussex 1933-38*. London: Brockingday Publications, 1999.

⁸³⁴ „Reprezentace“ BUF sehrála například několik přátelských zápasů proti italským fašistům. *Police Report, 30th April 1934*, TNA HO 144/20140

⁸³⁵ Srovnej SPURR, Michael A. 'Living the Blackshirt Life': Culture, Community and the British union of fascists, 1932-1940. In. *Contemporary European History*, Vol. 12, No. 3 (Aug., 2003), s. 310.

⁸³⁶ Mosleyho projev z června 1938. Dostupný na www.famous-speeches-and-speech-topics.info Online <http://www.famous-speeches-and-speech-topics.info/famous-speeches/oswald-mosley-speech-comrades-in-struggle.htm> cit. 2. 3. 2014.

⁸³⁷ Viz reklamy v *The Blackshirt*, No. 199, 19th December 1936, s. 2, *Action*, 18. 6. 1938, s. 6 a dalších; také SPURR, M. A. 'Living the Blackshirt Life' ..., s. 318 a MILLICAN, John. *Mosley's Men in Black. Uniforms, Flags and Insignia of the British Union of Fascists 1932-1940 & Union Movement*. London : Brockingday Publications, 2005, s.107-115.

⁸³⁸ *The Blackshirt*, No. 180, 3th October 1936, s. 5.

⁸³⁹ Viz. GOTTLIEB, Julie V. *Feminine Fascism. Women in Britain's Fascist Movement*. London: I.B.Tauris, 2003, s. 79-80.

Všechny symboly příslušnosti k hnutí byly projevem černokošilácké identity a víry v ideály hnutí. BUF, respektive její členové sami sebe vnímali jako *kamaraderie*, zárodek jakési britské národní komunity, pospolitosti, jenž se jejich hnutí snažilo vytvořit. Michael Spurr dokonce nazval BUF „subkulturou.“ Podle něho fašisté sdíleli společnou identitu jako „Černokošiláči“, nebo jako „Mosleyho muži.“ Tato identita byla upevňována opozicí vůči BUF i vlastní prožívanou vizí alternativní dominantní třídy.⁸⁴⁰

Malování po zdech, zdobení domů fašistickými hesly a vlajkami nebo Charnleyho jízda vesnicí na motocyklu s propagačními plakáty připevněnými na těle a nesčetné další způsoby propagandy analyzované v následující kapitole jsou dalšími důkazy entuziazmu a aktivismu řadových Černokošiláčů. Bez tohoto entuziazmu by BUF po zastavení financování z Itálie v roce 1937 mohla jen těžko přežít. V místních volbách v letech 1937, 1938 a 1939 si členové hnutí financovali kampaň sami⁸⁴¹ a během celé osmileté existence hnutí vymýšleli nejrůznější nové způsoby propagandy, jež by nemusely být financovány z centrály.

Zejména agitace v zaměstnání a na ulici byla projevem „zápalu pro věc.“ Vedení BUF ve svých publikacích a instrukcích pro místní velitelství vyzdvihovalo význam agitačních forem propagandy a nazývalo je „velkou misí“ Černokošiláčů. „*Národní socialismus tu není jenom pro něj, je tu i pro jeho spolupracovníky. Stačí jim to jen jednoduše vysvětlit. A kdo jim to vysvětlí lépe než jejich kolega?*“⁸⁴² To všechno jsou projevy neotřesitelné víry Černokošiláčů ve správnost jejich myšlení a konečné vítězství fašismu.

Fašismus byl pro významnou část členů BUF cosi jako náboženství,⁸⁴³ s Mosleym v čele jako ztělesněným božstvím. Vůdce byl idealizován všemi možnými způsoby. Černokošilácký tisk dokonce přišel s výrazem „Mosleyho počasí.“ Byl to mýtus vytvořený propagandisty BUF, kteří tvrdili, že kdykoli se Mosley objeví na veřejnosti, slunce začne znovu svítit.⁸⁴⁴ Shromáždění měla charakter posvátných náboženských

⁸⁴⁰ SPURR, M. A. 'Living the Blackshirt Life' ..., s. 309.

⁸⁴¹ *The Blackshirt*, No. 185, 7th November 1936, s. 5.

⁸⁴² 28th February 1939 Police Report (Excerpts from the Monthly Letter No. 20). TNA HO 144/21281

⁸⁴³ Konceptem fašismu jako „politického náboženství“ se zabíral především Emilio Gentile, který tvrdí, že „*Fašismus byl první a primární příklad moderního politického náboženství.*“ GENTILE, Emilio. *The Sacralization of Politics in Fascist Italy*. Cambridge, Mass., London : Harvard University Press, 1996. V češtině vyšlo jako GENTILE, Emilio. *Politická náboženství : mezi demokracií a totalitarismem*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. Viz také EATWELL, Roger. Reflections on Fascism and Religion. In. *Totalitarian Movements and Political Religions*. Vol. 4, No. 3, 2003, s. 145-166.

⁸⁴⁴ BOOKER, J. A. *Blackshirts-on-Sea...*, s. 42. Britští fašisté se pravděpodobně inspirovali německým, tzv. Führer wetter, Vůdcovým počasím.

obřadů s hudbou, výzdobou, *fasces*, vlajkami, barvami, fanfárami a ústředním motivem nového „proroka“ v podobě milovaného Mosleyho.⁸⁴⁵

Sami členové BUF rádi využívali ve svých projevech a článcích náboženskou terminologii a o fašismu psali jako o své „víře.“ V rozhovoru se známým britským spisovatelem a pacifistou Beverlym Nicholsem Mosley řekl, že BUF „se vyvinulo jako náboženské hnutí... Lidé se k nám přidali ne proto, aby vstoupili do politické strany, ale aby vstoupili do církve. To je také duch, v jakém jsme je přijali. Řekli jsme jim... "tím, že se k nám přidáte, nezískáte nic... kromě pronásledování. Nemáme peníze, které bychom vám nabídli, žádnou jednoduchou práci. Právě naopak, musíme vás varovat, že můžete o svoji práci i přijít, když váš zaměstnavatel přijde na to, že jste se k nám přidali. Nezískáte žádnou slávu, protože jsme bojkotováni tiskem. Dokonce vám nemůžeme nabídnout ani bezpečnost. Pořád chcete vstoupit do našeho hnutí?" Když po tom někde odpoví, že ano, vím, že je to muž, kterému můžu věřit. Muži jako tito jsou tisíckrát silnější než ti, kteří jen automaticky hlasují během volby kandidáta, o kterém jsou přesvědčeni, že nejlépe hájí jejich zájmy. Deset takových mužů bude slyšet ještě dlouho po tom, co deset tisíc těch, kteří na ně křičeli, budou dávno zapomenutí. A já nemám deset takových mužů, ale tisíce.“ BUF podle Mosleyho nebylo hnutí, které by bylo „velké nebo bohaté, ale drží ho pohromadě náboženská víra.“⁸⁴⁶ „Nový fašistický člověk“ v představách ideologů BUF měl žít odpovědně a v souladu s ideály služby, odvahy, povinnosti, kamarádství, měl se obětovat hnutí a respektovat tradice. Za neochvějnou oddanost ale nemohl Černokošiláč očekávat žádnou materiální odměnu, „pouze vnitřní nekonečně zářící světlo.“⁸⁴⁷

V podobném duchu se vyjadřovali o BUF i další členové. Podle Alexandra Ravena-Thomsona byly výzvy fašismu „božským naléháním“ a fašismus měl vyvolávat v lidstvu „duševní víru“. „Náboženství věky učilo lidi, že existuje něco vyššího než jejich vlastní existence; že existuje vyšší boží záměr a všechny aktivity člověka by měly být v souladu s ním. Moderní fašistické myšlení potvrzuje náboženský instinkt člověka a je v přirozeném a šťastném spojení se všemi opravdovými náboženskými učením. Morální kodex, který byl vytvořen náboženstvím, je rovněž základem fašistické etiky. Jak řekl

⁸⁴⁵ Podrobnější opis shromáždění BUF viz v 5. kapitole

⁸⁴⁶ NICHOLS, Beverley. *News of England Or, A Country Without A Hero*. New York : Doubleday, Doran & Company INC., 1939, s. 271-272.

⁸⁴⁷ GORDON-CANNING, R.. *The Inward strength...*, s. 2.

Nikolaj Berd'ajev, *"když neexistuje nic, k čemu by mohl člověk vzhlízet, potom je degradován na obyčejnou hmotu."*⁸⁴⁸

C. R. Miller ve své eseji přirovnával BUF a fašismus k náboženským řádům dominikánů a františkánů, zejména pak k bojovným řádům templářů a německých rytířů.⁸⁴⁹ R. R. Bellamy podobně tvrdil, že *„když si Černokošiláč oblékl svou uniformu, udělal to jako důkaz své víry“*.⁸⁵⁰ Allen (James Drennan) citoval Mussoliniho, který fašismus také nazval vírou: *„Je to víra, která hýbe horami, ne rozum. Rozum je nástroj, ale nikdy nemůže být hnací silou davu.“*⁸⁵¹

Fašismus byl pro Černokošiláče náboženstvím a ti v tomto smyslu vyžadovali určité chování: *„O člověku, který oddal svou víru kazatelně, a jeho návštěva kazatelny jednou za týden je vším, co může pro svou velkou misi udělat, o takovém bychom si mysleli, že je to hodně přízemní člověk. Naopak, od věřícího očekáváme, že bude mít své svaté poslání na paměti každý den. Mnoho našich neaktivních nebo téměř neaktivních členů by si to mělo vzít k srdci. Když se jich zeptáme, kolik času mohou dát národnímu socialismu, odpoví, že v práci končí kolem šesté nebo sedmé hodiny večer, a že už nemohou dělat nic. Ale pro Větší Británii může člověk pracovat i v době, kdy je v zaměstnání. Jedna třetina lidského času je zaplněna prací a tento čas by neměl být úplně bez fašistického úsilí.“*⁸⁵² Podle instrukcí z centrály měl každý člen BUF agitovat ve prospěch korporativního státu a myšlenek fašismu na svém pracovišti. Fašismu, své víry, se neměl nikdy vzdát.

Gordon-Canning psal o „duchu bojovníka“, který musí každý fašista mít, přičemž ten byl *„z poloviny sebevědomím a z poloviny vírou ve vlastní ideály.“*⁸⁵³ Černokošiláci podle něj na své cestě k fašismu museli trpět a bojovat: *„Jen skrze utrpení a boj bude dosaženo pokroku, jedině skrze bolest se narodí dítě, jedině akcí může být dosaženo jednoty... cíle mohou dosáhnout jen muži činů, kteří jsou připraveni, s vírou v jejich sny, bojovat. I Bůh a církev jsou militantní...“* Gordon-Canning dokonce zašel tak daleko, že za základ fašismu považoval lásku. *„Musíme ale zdůraznit rozdíl mezi hrubým prudkým násilím býka v aréně a pokojným spořádaným použitím síly vyzbrojené vírou a*

⁸⁴⁸ *Fascist Week*, No. 14, 9th February 1934, s. 4.

⁸⁴⁹ MILLER, C. R. Party-State or Order-State? In: *Fascist Quarterly*, No. II., Vol. 3. July 1936, s. 421-426.

⁸⁵⁰ BELLAMY, R. R. *We marched with Mosley...*, s. 313.

⁸⁵¹ DRENNAN, J. *B.U.F. Oswald Mosley...*, s. 213.

⁸⁵² Obežník z 9. ledna 1939, pro: všechny starší důstojníky, od: Oddělení organizace a administrace. „*Monthly Letter No. 20*“ TNA HO 144/21281.

⁸⁵³ GORDON-CANNING, R.. *The Inward strength...*, s. 3.

hnané láskou. *Mysticismus národního socialismu je založený na podobné síle, jako sufismus*⁸⁵⁴ *nebo křesťanství, a tím je láska. Láska, která přetváří srdce.*⁸⁵⁵

John Christian si v pamětech vzpomněl na Mosleyho projev v centrále, kam se vrátili s celým fašistickým procesím po neúspěšném pochodu, jenž se nakonec proměnil ve známou bitvu o Cable Street. Mosley měl údajně říci: „*Nikdy se nevzdáme. Budeme triumfovat nad silami zkaženosti, protože naše víra je větší než ta jejich, naše vůle je silnější než ta jejich! Nosíme v sobě plamen, který rozzáří tuto zemi a rozzáří svět!*“⁸⁵⁶ V pamfletu nazvaném „*Pochod k duševnímu zdraví*“ (*March to Sanity*) mluvil J. F. C. Fuller o „víře a disciplíně“, které měly být pro fašismus charakteristické. Psal, že fašisté „*mají víru a odvahu ji vyjádřit.*“⁸⁵⁷

W. J. Leaper vyzýval ke vstupu do hnutí nové členy. Fašismus rovněž představoval jako víru, černokošiláckou uniformu pro změnu jako zkoušku odvahy tuto víru projevit. Jedině ti, kteří ve fašismus věřili, poznali podle Leopera jeho pravou podstatu: „*Když nejsi připravený vzdát se své staré víry ... dokud nejsi úplně obrácený na naši víru, nevíš nic o fašismu a nemůžeš vědět nic o jeho dynamickém charakteru.*“⁸⁵⁸ Dále pokračoval: „*Když se staneš Černokošiláčem, nepocítíš žádné štěstí, žádnou radost, žádný život, dokud se nebudeš více a více snažit pro Británii. Když věříš ve skutečnou slávu Británie; když věříš, že korporativní stát jí přinese ekonomické spasení, pak budeš s radostí přijat do Britské unie fašistů. Ale černá košile je zkouška.*“⁸⁵⁹

I písně BUF obsahovaly odkazy na víru. Píseň „*Kupředu Černokošiláci!*“ obsahovala následující text:

*„Postavíme Větší Británii
Hajlujte standardě, zdvihněte jí vysoko!
I když si myslí, že jsme poraženi,
Naše víra nemůže zemřít
žádná cizí síla ji neroztrhá*

⁸⁵⁴ Sufismus je mystická forma nebo také duchovní cesta či spiritualita islámu. V češtině viz podrobněji KROPÁČEK, Luboš. *Sufismus: Dějiny islámské mystiky*. Praha : Vyšehrad, 2008.

⁸⁵⁵ GORDON-CANNING, R.. *The Inward strength...*, s. 20.

⁸⁵⁶ *Mosley's Blackshirts. Personal reminiscences by 12 former members of the BUF*. London: Sanctuary Press, 1968, s. 37. SUL SC BUC, 2/MOS.

⁸⁵⁷ FULLER, John Frederick Charles. *March to Sanity. What British Union has to Offer Britain*. London: Greater Britain Publications, bez datumu vydání, s. 4.

⁸⁵⁸ *Fascists Week*, No. 26, 4th May 1934, s. 1.

⁸⁵⁹ *Fascist Week*, No. 26, 4th May 1934, s. 3.

Víra ve fašismus a fašistické ideály byla hlavní hnací silou významné části členů BUF. Mosleyho hnutí jim poskytlo možnost seberealizace, pocit náležitosti do většího celku, stali se částí komunity. Tento pocit sounáležitosti, pospolitosti, je patrný v memoárech a je zřejmý i z jednání bývalých členů BUF dlouho po zániku hnutí. Samotná existence skupiny s názvem „Přátelé Oswalda Mosleyho“ (*Friends of Oswald Mosley*, FOM) složené z doposud žijících bývalých členů BUF a několika mladších fašistických „nadšenců“ je důkazem toho, že BUF nebyla v žádném případě obyčejná politická strana. Jak již jsem zmínil, fašismus byl jakési nové společenské hnutí, v němž aktivismus přesahoval tradiční formu běžných politických stran.

Fašismus pro členy BUF nebyl pouze prázdnou ideologií, spojovali si ho s normálností a zdravým rozumem. Naopak, demokratické uspořádání jejich země jim připadalo jako to, co je nutné změnit. Spojené království bylo podle nich v ohrožení a v sázce nebylo nic méně než přežití národa. Fašisté viděli sami sebe jako vyvolenou elitu, která jediná je schopna vyvést národ z „dekadentní fáze“ a vrátit zemi její „velikost.“ O „mýtu o znovuzrození“ byli naprosto přesvědčeni. Síla jejich víry ve fašistické ideály měla být to, co rozhodne o konečném vítězství fašismu, protože „vůle fašistů byla větší než vůle ostatních“⁸⁶¹ Náležitý důraz byl v tomto smyslu v BUF kladen i na aktivismus a dobrovolnickou práci pro hnutí. Zdůrazňován byl více význam vlastního „náboženského“ přesvědčení než pouhá účast ve volbách a hlasování. Vůle a víra fašistů měly být to, co BUF přivede k moci.

Na propagandu BUF proto nemůžeme nahlížet jen jako na prosté překrucování faktů, lži a oportunismus jejích šířitelů. Fašistická propaganda skutečně byla v jistém smyslu šířením víry. V této souvislosti je třeba vrátit se k původnímu významu slova propaganda, podle něhož jde o systematickou propagaci víry.

⁸⁶⁰ Onward Blackshirts, E. D. Randall, citováno podle „Songs of British Union“ na fascists.zxq.net/song.html online < <http://fascists.zxq.net/song.html> > cit. 25.2.2014.

⁸⁶¹ Podle Mosleyho projevu 2. září 1935 v Adelphi Theater. *Police report, 13th September 1935*, TNA HO 144/20145.

Techniky propagandy a symboly BUF

Uniformy

Muži v černém

Mosley se v roce 1932 vrátil z návštěvy Itálie fascinovaný tím, co viděl, a rozhodnutý, že právě fašismus je pro Británii jedinou možnou cestou z krize. Součástí jeho vize bylo uniformované hnutí. Uniforma BUF, „Černá košile“, je i z dnešního pohledu jedním z nejdůležitějších symbolů britského fašismu. Samotné zavedení uniforem bylo ovšem kontroverzním počinem. Mussolini nabádal Mosleyho ke zdrženlivosti a obával se případné negativní reakce britské veřejnosti. Mosley se ale přece jen rozhodl uniformy zavést, „*navzdory radám svých nejbližších stoupenců, kteří byli posedlí myšlenkou, že Angličan nemá rád uniformu*“.⁸⁶² Domnívám se, že existují tři hlavní důvody, které motivovaly Mosleyho rozhodnutí: propagandistický, ideologický a praktický.

Sám Mosley vysvětloval přijetí uniforem, kromě jiného, i jako propagandistický krok. V roce 1937 se vyjádřil, že jedním z důvodů, jež ho vedly k zavedení uniforem do politické praxe BUF, byla „*potřeba přijít s velkou novou myšlenkou rychle*“, což vyžadovalo „*nové způsoby propagandy na přilákání veřejného mínění*“.⁸⁶³ Černé uniformy, symbolizující politickou příslušnost k BUF, byly na ulici vidět z dálky a již jejich samotné vzezření působilo jako propagandistická zbraň.⁸⁶⁴ Mosley psal, že „*naši členové nemusí nosit černokošiláckou uniformu. Ve většině obvodů nosí uniformu jen jeden z dvaceti členů. Ale ti, kteří ji nosili v počátečních dnech a veřejně ukázali svou víru před světem, prokázali fašismu službu, na kterou nebude nikdy zapomenuto. Silné názory, silně vyjádřené, jsou naprostou nezbytností v chaosu této ochablé doby. Černá košile je proto symbolem fašismu*“.⁸⁶⁵ Mosley si byl vědom toho, že „*nosit černokošiláckou uniformu vyžaduje i odvahu*“.⁸⁶⁶ Spokojeně ale dodal, že „*to oddělí bojovníky od flákačů*“.⁸⁶⁶ Podle autora podepsaného jako „Černokošilácký absolvent“, uniforma dělala jejího

⁸⁶² DRENNAN, James. *B.U.F.: Oswald Mosley and British Fascism*. London: J. Murray, 1934, s. 243.

⁸⁶³ *Action* 30. 1. 1937, s. 1.

⁸⁶⁴ Podrobněji k významu uniforem viz např. práci JOSEPH, Nathan. *Uniforms and Nonuniforms: Communication Through Clothing*. New York: Greenwood Press, 1986.

⁸⁶⁵ MOSLEY, Oswald. *100 questions asked and answered*. London: BUF publications ltd, 1936, otázka 5.

⁸⁶⁶ MOSLEY, Oswald. *Fascism explained: 10 points of fascist policy*. London: BUF, 1933, s. 10.

nositele oslnivě viditelného. „*Když jdu po ulici, pořád slyším z okolí slovo „Černokošiláč!“ Jsem si plně vědom, že přitahuji pozornost.*“⁸⁶⁷

S ideologickými důvody souviselo zvolení černé barvy jako barvy uniforem BUF. Nekompromisní černou zvolil Mosley po neúspěchu šedé z dob *New Party*. John Harvey, profesor angličtiny z *University of Cambridge*, ve své knize *Men in Black* popsal funkci černé barvy oblečení. Černá byla vždy spojená s mocí, silnými emocemi, byly jí připisovány zvláštní kvality. Byla to barva kněží, knížat, vrahů a ďábla. Užívala se ve spojení s nemocemi, rozkladem, smrtí, úpadkem, hříchem a zlem.⁸⁶⁸ Volba černé barvy také pravděpodobně souvisela s vírou Mosleyho a jeho stoupenců, že „staré“ britské politické strany jsou na pokraji zhroucení a Británie rychle směřuje k revoluční změně. „*Krise se prohloubí natolik, že zničí současný stranický systém*“⁸⁶⁹, přesvědčoval Mosley. Šed' demokracie a chaotického starého systému měla být nahrazena nekompromisní organizovanou černou slibující pořádek. Funkcí uniformy bylo tedy jasné odlišení hnutí od demokratických stran.

Černá také vyjadřovala odpor fašistů proti „rudému nebezpečí.“ Jak psal Mosley: „*Nosíme Černé košile, protože černá barva nejlépe vyjadřuje železné odhodlání fašismu zlikvidovat rudou anarchii.*“⁸⁷⁰ Mnoho britských fašistů již dříve, ještě ve dvacátých letech, v dobách *British Fascisti*, bylo přesvědčeno, že čas demokracie je u konce a že souboj o moc svedou fašismus a komunismus. Tento boj měly symbolicky vyjadřovat i barvy, černá proti červené (rudé). Mosleyho muži využívali barvy často, a to i v souvislosti s jinými věcmi než jen s uniformami. Po shromáždění v Olympii vydala BUF knihu *Red Violence and Blue Lies*, tedy *Rudé násilí a modré lži*.⁸⁷¹ Červená měla symbolizovat levicové odpůrce fašismu, modrá lži konzervativců a jejich tisku.

Uniformy byly z ideologického hlediska také vyjádřením radikální revoluční transformace politiky, o kterou BUF usilovala. Mosley napsal, že uniforma je „*viditelný symbol morální síly... vytvořené pro nic menšího než vytvoření nové civilizace.*“⁸⁷² Jak poznamenal ve své studii Philip Coupland, uniformy BUF byly také částečně vyjádřením vztahu fašistů k modernismu, který byl integrální součástí fašistického ideologického

⁸⁶⁷ *The Blackshirt*, No. 37, 5th January 1934, s. 1.

⁸⁶⁸ HARVEY, John Robert. *Men in Black*. London: Reaktion Books, 1995, s. 239-243.

⁸⁶⁹ MOSLEY, Oswald. Old Parties or New? In. *Political Quarterly* 3, 1932, s. 28.

⁸⁷⁰ MOSLEY, O. *100 questions ...*, otázka 5.

⁸⁷¹ *Red Violence and Blue Lies. An Answer to „Fascists at Olympia.“* London: B.U.F. publications, 1934.

⁸⁷² *Sunday Dispatch*, 21 January 1934, s. 11.

synkretismu.⁸⁷³ Uniforma představovala pro fašisty symbol modernosti. Na karikatuře ve *Fascist Week* z února 1934 se fašista v uniformě spokojeně dívá do zrcadla a obdivuje ji. Na zemi leží kniha s nápisem „nové myšlenky“ a vedle cylindr a redingot s nápisem „pozůstatky starého systému“.⁸⁷⁴ Uniforma měla být vyjádřením víry fašistů v „revolučnost“ a „modernost“ jejich hnutí, a to tím, že odmítala cylindr a smoking, které nosili příslušníci „starého gangu“ (*old gang*), jak s oblibou Mosley nazýval britské politiky. „Odporný cylindr a redingot symbolizující viktoriánskou nerozhodnost je urážkou každého slušně uvažujícího Angličana.“⁸⁷⁵ Podle BUF, „oblek nebo frak byly uniformy demokratických stran“.⁸⁷⁶ Cylindr, který se k nim nosil (a který mimochodem nosil sám Mosley, když zasedal v parlamentu), nebyl pro fašisty nic jiného než symbol „pokrytectví a zrady“.⁸⁷⁷

Mezi ideologické důvody pro nošení uniforem patřila i snaha o potření sociálních a třídních rozdílů. Mnoho chudších členů hnutí si uniformu nemohlo dovolit. BUF se v duchu sociální rovnosti pěstované uvnitř hnutí snažila tento problém vyřešit. V říjnu 1935 proto vznikl systém odměňování za službu hnutí. Člen, který prodal 320 výtisků časopisu *The Blackshirt* za čtyři týdny, dostal jako odměnu černou košili nebo opasek.⁸⁷⁸ Za vysokou prodejnost bylo pak možné získat i další součásti uniformy: boty, kalhoty, zimník nebo pláštěnku (tzv. *Mackintosh*). Stejný systém odměňování platil i pro ženské členy hnutí. Za 320 prodaných výtisků *The Blackshirt* za čtyři týdny získala členka hnutí halenku a opasek. Za 640 výtisků prodaných během osmi týdnů měla nárok na sukni.⁸⁷⁹

Slibovaný korporativní stát měl přinést národní jednotu a rovnost mezi všemi. Černá košile byla pomyšleným prvním krokem v tomto procesu. Mosley napsal, že „černá košile vytvořila mezi našimi členy beztřídní jednotu, kterou pak zajistíme pro národ jako celek“.⁸⁸⁰ Uniforma měla sloužit jako „sociální můstek. Když byli všichni oblečeni stejně, vypadali stejně. Ve službě pro hnutí nebyly rozdíly mezi nezaměstnaným dělníkem a dobře placeným řemeslníkem, mezi chudým knězem, úspěšným mladým

⁸⁷³ COUPLAND, Philip M. *The Black Shirt in Britain: The Meaning and Functions of Political Uniform*. In: GOTTLIEB, Julie V. – LINEHAN, Thomas P. *The Culture of Fascism. Visions of the far right in Britain*. London: I. B. Tauris, 2004, s. 104, ke vztahu fašismu a modernismu viz GRIFFIN, Roger. *Modernism and Fascism: the sense of a beginning under Mussolini and Hitler*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007.

⁸⁷⁴ *Fascist Week*, No. 13, 2nd February 1934, s. 4.

⁸⁷⁵ *Action* 17. 10. 1936, s. 4.

⁸⁷⁶ *Action* 6. 3. 1937, s. 2.

⁸⁷⁷ *Action* 10. 7. 1937, s. 1.

⁸⁷⁸ *The Blackshirt*, No. 129, 11th October 1935, s. 1.

⁸⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁸⁰ MOSLEY, Oswald. *Blackshirt Policy*. Bez místa vydání, 1934, s. 16.

živnostníkem, či mezi válečnými veterány. Částečně kvůli uniformám a částečně také pro komunitu, společnou snahu, pocity a soustředění se na stejný cíl, se v hnutí vytvořil duch bratrství a oddanost tak silný, že ani celé roky ho nemůžou utlumit.“⁸⁸¹ Podle E. D. Randalla, autora mnohých textů písní BUF, byla košile „viditelným symbolem“ dávající fašistů i všem Britům naději na to, že „třídní předsudky, které držely jednotlivé části naší komunity od sebe v nepropustných příhrádkách tak dlouho, budou odstraněny“.⁸⁸² A. K. Chesterton obdobně napsal, že uniforma „eliminovála rozdíly v oblečení mezi chudými a bohatými“.⁸⁸³ Fašisté sami sebe viděli jako „bratrstvo“, které „díky nošení stejné uniformy zlikvidovalo třídní rozdíly“.⁸⁸⁴

Navzdory této přesvědčivé rétorice uniformy zlikvidovaly sociální nerovnosti pouze v symbolické rovině, i když i o tom můžeme pochybovat. *Daily Mail* sice psal, že „Mosley je oblečený stejně jako nejchudší členové jeho hnutí“,“⁸⁸⁵ nebyla to ale úplná pravda. Materiály, ze kterých byly uniformy vyrobené, se značně lišily v závislosti na finančních možnostech majitele. Co je ale podstatnější, hnutí bylo organizováno na vojenském principu a tudíž ryze hierarchicky. Různé značky a symboly odlišovaly řečníky, členy FUBW, důstojníky z Národní centrály v Londýně a další členy s „funkcemi“ od řadových členů. BUF měla navíc komplexní hierarchii hodností, o kterých bude řeč později. I když černá kravata a epolety⁸⁸⁶ mládežnické organizace BUF a také FUBW jasně naznačovaly jejich příslušnost k hnutí, šedé a hnědé volné košile, jimiž se pyšnili, je odlišovaly od Černokošiláčů. Privilegium nošení černé uniformy nebylo určeno ani novým členům ve „zkušební lhůtě“.⁸⁸⁷ Při reorganizaci hnutí v roce 1935 se stalo nošení uniformy privilegium jen pro ty, kteří pro práci pro hnutí obětovali přesně vymezený počet hodin.⁸⁸⁸ Pouze ti, kdo sloužili minimálně dva večery v týdnu, mohli nosit uniformu. Určena byla ale i zvláštní privilegovaná skupina, která sloužila hnutí pětkrát týdně. Její členové mohli nosit uniformy, jež byly původně vyhrazeny pouze pro členy

⁸⁸¹ BELLAMY, Richard Reynell. *We marched with Mosley: a British Fascist's view of the twentieth century*. nepublikováno, 1989. SUL SC BUC 5. *Memoirs of members of the British Union of Fascists*, 5/5 (MS 196), s. 313.

⁸⁸² *The Blackshirt*, No. 66, 27th July 1934, s. 6.

⁸⁸³ CHESTERTON, Arthur Kenneth. *Oswald Mosley, Portrait of a Leader*. London: Action Press Ltd., 1937, s. 119-120.

⁸⁸⁴ *The Blackshirt*, No. 70, 24th August 1934, s. 8.

⁸⁸⁵ *Daily Mail*, 22 January 1934, s. 2.

⁸⁸⁶ Nárameníky na důstojnické uniformě s označením hodnosti.

⁸⁸⁷ *Fascist Headquarters Bulletin*, 2, s. 6, TNA HO 144/20142, *Fascist Week* 2-8th February 1934, s. 2, *Constitution and Regulations*, s. 17.

⁸⁸⁸ *Constitution and Regulations*, s. 36; *The Blackshirt*, No. 91, 18th January 1935, s. 2.

„Jednotky I“ v *Black House*. Nošení nové uniformy, tzv. *Action Press Uniform*, představené v roce 1936, byla vázána na přesný počet prodaných fašistických novin.

Posledním důvodem pro nošení uniforem byla prostá praktičnost. Když se na shromáždění, nebo na ulici strhla bitva, černá uniforma tvarovaná podle přiléhavého šermířského dresu zabezpečovala, že fašistu nešlo pořádně uchopit, což mu v bitce dávalo výhodu. Kromě toho se fašisté navzájem jednoduše rozeznali a nemohlo tak dojít k omylu.

Černá košile

„Černá košile“ byla navržena, jak jsem již zmínil, v souladu s Mosleyho egocentrismem, podle jeho šermířské tuniky. Šlo vlastně o přiléhavý rolák s jedenácti knoflíky na zapínání táhnoucími se po levé straně od krku dolů. Zpravidla byly vyráběny z bavlny, ale jak už bylo zmíněno, nebylo výjimkou, že si bohatší členové nechali ušít uniformu z hedvábí nebo dokonce ze sametu. Původně nosili fašisté k černé tunice šerpu, v létě 1933 byla ale nahrazena černým koženým opaskem s velkou poniklovanou přezkou, na které se skvěl stříbrný odznak „fasces.“ V počátcích hnutí nařizovaly regulace nošení šedých flanelových kalhot jako součásti uniformy. Později je nahradily černé flanelové kalhoty.⁸⁸⁹ Nošení uniformy ale nebylo povinné.⁸⁹⁰ Černá košile fašistů se časem vyvíjela a měnila, původní košile, vytvořená podle Mosleyho šermířské tuniky, byla ale používána po celé období od prvního mítinku BUF až do přijetí zákona zakazujícího nošení politických uniforem (*Public Order Act*) v roce 1936,⁸⁹¹ a to jako oficiální uniforma pořadatelů na shromážděních BUF.⁸⁹²

Od podzimu 1932 do jara 1933 nosili ti členové, kteří byli v hnutí „na zkoušku“ šedou košili s náprsními kapsami, černými popruhy přes ramena a černou kravatou.⁸⁹³ Tato uniforma byla velice podobná pozdější uniformně mládežnické sekce BUF. Přibližně od poloviny roku 1933 se praxe změnila a zkušební členové nosili černou košili s límcem a kravatou po dobu dvou měsíců. Teprve poté jim bylo dovoleno nosit plnou uniformu BUF.

⁸⁸⁹ BELLAMY, R. R. *We marched with Mosley...*, s. 310.

⁸⁹⁰ Viz např. MOSLEY, O. *Fascism explained: 10 points ...*, s. 3.

⁸⁹¹ MOSLEY, Oswald. *My Life*. London: Thomas Nelson and Sons LTD, 1968, s. 302.

⁸⁹² List C. S. Sharpeho Robertovi Saundersovi z 20. března 1936. Robert Saunders Papers, University of Sheffield Library Special Collection, MS119/A2/288.

⁸⁹³ MILLICAN, John. *Mosley's Men in Black. Uniforms, Flags and Insignia of the British Union of Fascists 1932-1940 & Union Movement*. London: Brockingday Publications, 2005, s. 17.

Od počátku existence hnutí nosili Mosleyho muži na své uniformě na levé straně hrudi i malý plechový nebo mosazný (v oficiálních materiálech BUF popsán jako „zlatý“) odznak vyobrazující „fasces“. V prosinci 1933 byly „fasces“ nahrazeny symbolem britské vlajky, aby byl zdůrazněn vlastenecký charakter hnutí.⁸⁹⁴ I členové BUF žijící v zahraničí (početná komunita žila například v Itálii⁸⁹⁵) si stěžovali, že si je lidé pletou s italskými fašisty. Začátkem roku 1934 se ale hnutí znovu vrátilo k „fasces“. Sám Mosley po celou dobu existence hnutí údajně nenosil na své uniformě žádný odznak.

Členové fašistických „obraných sil“, známých jako „Jednotka I“ (*I' Squad*),⁸⁹⁶ sídlili v centrále BUF v Londýně a od ostatních členů hnutí se odlišovali, kromě jiného, také uniformou. Nosili zvláštní krátké jezdecké kalhoty a černé kožené vysoké boty namísto běžných černých nohavic a polobotek. Na levé straně svých košil nosili stříbrný odznak ve tvaru římské jedničky.⁸⁹⁷ Při reorganizaci hnutí v roce 1935 tato jednotka zanikla a její uniformu pak nosili všichni členové První divize hnutí.⁸⁹⁸ Členové Druhé divize nosili po reorganizaci obyčejnou černou uniformu a členové Třetí divize zůstali bez uniformy.

S expanzí hnutí do Skotska začátkem roku 1934 byla představená i kuriózní novinka: kilt. Tato tradiční skotská mužská „sukně“ měla mít neutrální sivou bravu a nošena měla být spolu s černou košilí BUF. Kostkovaná sukně, která symbolizuje příslušnost jejího nositele ke konkrétnímu klanu, nebyla v BUF povolena. Oficiální politikou hnutí bylo zahrnutí všech klanů a tříd.⁸⁹⁹

V letech 1934 a 1935 se v BUF experimentovalo také s různými pokrývkami hlavy. Nějakou dobu během léta 1935 fašisté spolu s uniformou nosili i čepici se štítkem, na kterém byl buď pozlacený odznak „fasces“, nebo malá britská vlajka s pozlacenými „fasces“.⁹⁰⁰ V listopadu 1935 bylo oznámeno, že jedinou povolenou pokrývkou hlavy

⁸⁹⁴ *Fascist Headquarters Bulletin*, Oct. 33, *Special Branch Report*, 22nd January 1934. TNA HO 45/25386

⁸⁹⁵ BUF měla hodně svých členů zejména v Itálii. Konzul Jejího Veličenstva v Turíně začátkem roka 1934 hlásil, že počet členů BUF stoupá především proto, že jim to přináší výhody – například mají jako členové Mosleyho fašistické strany lepší možnosti najít si zaměstnání apod. *Report 30th April 1934*, TNA HO 144/20140

⁸⁹⁶ Členové *Defense force* pod vedením E. H. Piercyho byly označovány jako „*Division I*“ nebo „*I' Squad*“. Pro lepší srozumitelnost používám pouze termín „Jednotka I.“ Při reorganizaci hnutí v roce 1935 totiž tato jednotka zanikla a všichni členové hnutí byli rozděleni do tří divizí. Pojmem První divize („*Division I*“) pak byli označováni všichni členové BUF, kteří pracovali pro hnutí pět a více dnů v týdnu.

⁸⁹⁷ MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 22.

⁸⁹⁸ Členové První divize nosili na levém prsu mosazný odznak ve tvaru čísla 1.

⁸⁹⁹ *The Blackshirt*, No. 38, 12th January 1934, s. 3.

⁹⁰⁰ MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 23.

v BUF bude vojenská lodička (*forage cap*).⁹⁰¹ Vzhledem se podobala klasické vojenské lodičce nošené na stranu se žlutým pásem uprostřed a s našitým bleskem v kruhu na jedné straně. Lodička směla být nošena jedině spolu s plnou uniformou, její nošení ale nebylo povinné. Zanedlouho se ale ukázalo, že mezi členy nebyla příliš populární, téměř nikdo ji nenosil a v podstatě zmizela, když se začátkem roku 1936 objevil nový druh uniformy, tzv. „*Action Press*“ uniforma. V červnu 1936 ji ještě chvíli používalo mládežnické hnutí BUF, v červnu 1939 ji měli na hlavách členové kapely během velkého shromáždění v Earls Court.⁹⁰²

V souvislosti se začátkem vydávání nového fašistického časopisu „*Action*“ v únoru 1936 byla představena také zcela nová uniforma. Distribuovala ji stejná společnost, která vydávala nový časopis, *Action Press Limited*,⁹⁰³ a proto je známá jako tzv. uniforma „*Action Press*.“ V hnutí se o ní uvažovalo delší dobu a k definitivní dohodě došlo „*po pečlivé úvaze*“ v prosinci 1935. Podle policejní zprávy se uniforma BUF skládala z „*černé košile stejného typu, jakou nosili armádní důstojníci, černých nohavic nebo krátkých jezdeckých kalhot, jezdeckých bot a čepice se štítkem ozdobeným stříbrným odznakem s fasces. Odznaky hodností se měly nosit na náramenících, ale ještě se nerozhodlo, jestli na červeném nebo na černém podkladu s červeným lemováním.*“⁹⁰⁴ Podmínky pro získání práva nosit tuto uniformu byly přísné: její nositel musel být členem První divize hnutí, prodat nejméně třináct výtisků *Action* týdně (do dubna 1936 to mohl být i časopis *The Blackshirt*, avšak adept na uniformu musel prodat dvacet šest výtisků týdně) a sloužit po zkušební dobu jednoho měsíce jako dobrovolník v *Action Press Limited*. Až když člen splnil tyto podmínky, mohl si zakoupit a nosit *Action Press* uniformu.

Action Press uniforma až příliš nápadně připomínala uniformu nacistických SS. Skládala se z černé důstojnické čepice se štítkem a vyšívaným stříbrným znakem BUF a „*fasces*“ uprostřed, černé košile s černou kravatou nošenou pod vojenským pláštěm se čtyřmi kapsami. Plášť měl stříbrné kovové knoflíky s bleskem a na rukávě pásy podobné notoricky známým nacistickým. Tuto pásku nosili členové BUF na levé ruce. Byla, stejně jako ta nacistická, červené barvy. Rozdíl byl pouze ve znaku. Nacisté používali černou svastiku v bílém kruhu, BUF bílý blesk v kruhu na okrouhlém modrém podkladu. K uniformě se nosil široký černý kožený pásek s velkou poniklovanou přezkou, na níž byl

⁹⁰¹ *The Blackshirt*, No. 136, 29th November 1935, s. 1-2.

⁹⁰² MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 23.

⁹⁰³ *20th January 1936 report*, TNA HO 144/20146; *8th May 1936 report*, TNA HO 144/20147.

⁹⁰⁴ *16th December 1935 Report*, TNA HO 144/20146.

stříbrný emblém „fasces“, šedé jezdecké kalhoty s tenkým černým páskem na každé z vnějších šev a černé kožené jezdecké holínky. Podle Millicana nosilo *Action Press* uniformu přibližně 500 členů,⁹⁰⁵ neexistují pro to ale žádné ověřitelné důkazy. Tento druh uniformy znovu zesílil obecné ztotožňování BUF se zahraničním importem a vojenským hnutím. Podle některých autorů přímo „*křičela, že je nacistická*“,“⁹⁰⁶ a někteří členové BUF samotní ji dokonce považovali za „*příliš německou*“ a raději ji vůbec nenosili.⁹⁰⁷ Je pravděpodobné, že tato uniforma spolu s událostmi okolo „bitvy o Cable Street“, výrazně přispěla k rozhodnutí britské vlády úplně zakázat nošení politických uniforem v zemi.

Action Press uniforma Oswalda Mosleyho se lišila od ostatních dvěma detaily. Na každém rukávu měla místo normálních manžetových knoflíků tři stříbrné knoflíky s bleskem a emblém BUF s „fasces“ na jeho čepici byly odlišné, pravděpodobně ručně šité.⁹⁰⁸

Uniforma a koncept „nového člověka“

Uniforma BUF byla důležitou součástí fašistického projektu „nové civilizace“ a „nového člověka“, kterého kapitán Gordon-Canning popisoval jako člověka „*s jistou barbarskou vznešeností, ... duchem bojovníka, ... pravý opak opilce z nočního klubu*.“⁹⁰⁹ Uniformovaný Černokošiláč měl být prototypem nového lidského druhu, narozeného pro uskutečnění fašistické revoluce. Uniformy měly ve fašistickém diskurzu reprezentovat beztržní bratrství britské mládeže, pokrývku zdravých a mužných mužských těl. Měl to být symbol odvahy, odhodlanosti a vytrvalosti vojáka, loajality vlastence a ochoty pro sebeobětování skutečných Mosleyho následovníků.⁹¹⁰ Černá uniforma byla nejvýraznějším „vnějším“ projevem víry vnitřního kruhu BUF v koncept „heroického vitalismu“ G. B. Shawa, novodobého césarismu, heroické postavy ve smyslu nietzscheovského nadčlověka a pomyslný další krok v evolučním vývoji lidstva. Uniformy měly od normální populace odlišit novou elitu povstávající jako průvodce zmatených mas a zachránce západní civilizace.

Fašistická košile ovšem nesymbolizovala pouze radikalismus, vlastenectví a beztržní společnost, ale také boj proti zkorumpovanosti „starého gangu“ a dekadenci

⁹⁰⁵ MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 40.

⁹⁰⁶ COUPLAND, P. M. *The Black Shirt in Britain ...*, s. 107.

⁹⁰⁷ MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 40.

⁹⁰⁸ MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 39.

⁹⁰⁹ *Action*, 30. 12. 1937, s. 2.

⁹¹⁰ COUPLAND, P. M. *The Black Shirt in Britain ...*, s. 110.

demokratické společnosti, který byl symbolicky vyjádřený právě ve stylu oblékání. Černokošiláč ve fašistických představách vystupoval jako disciplinovaný a vlastenecký bojovník spartského typu. Naproti tomu stáli zkažení politici ve svých „cylindrech a redingotech“ a dekadentní mládež ovlivňována židovskou kulturou a zhoubným vlivem Hollywoodu. G. A. Smith popsal svou zkušenost následovně: *„Před místním kinem ... stála na schodech skupina mladých mužů cucajících cigarety. Měli na sobě... klobouky švestkové barvy vypadající jako vepřové koláče, dlouhé, těsně přilehající kabáty, kožené boty a hedvábné šaty. Všichni byli bledí a malinkatí. Jejich latentní zvířecí instinkty vyplavaly na povrch díky levným zahraničním filmům. Všichni byli produktem této dekadentní demokracie.“*⁹¹¹

Oblečením uniformy fašista odmítl buržoazní normy a demonstroval, že je odhodlaný sloužit fašistické věci. Uniforma symbolizovala hlubokou angažovanost v hnutí, které si vyžadovala odvalu. Podle W. J. Leopera vítali v hnutí vlastence a ty, kteří byli intelektuálně přesvědčeni o fašismu. Ale *„černá košile je test.“* Do *Fascist Week* psal: *„Odvala je zkouška ohněm politické hodnoty. Dát si na sebe černou uniformu otestuje Tvoji odvahu. Doufáme, že máš odvahu, ale když ji nemáš, znamená to, že jsi stejný jako starý gang... Když se k nám přidáš, slibujeme Ti tohle: když si na sebe dáš černou uniformu, staneš se rytířem fašismu, politického a duševního řádu. Znovu se narodíš. Černá uniforma je symbolem nové víry, která přišla do naší země.“*⁹¹² V tomto smyslu nabyla uniforma pro BUF téměř náboženského charakteru.⁹¹³ Byly popisovány jako relikvie svatých mučedníků. *„Mnoho uniforem mělo krvavé skvrny, důstojné znaky ... tvrdě vybojovaného respektu.“*⁹¹⁴

Ne všichni ale byli fašistickými uniformami uchvácení. Stejně tak projekt „nové civilizace“ a „nového člověka“ zanechal u některých spíše komický dojem. Podle H. G. Wellse vypadal Mosley *„jako instruktor šermu s pásem přehnaně zveličeným šerpou a vypuklou hrudí, která tlačila knoflíky ven.“*⁹¹⁵ Zajímavé je, že i mezi samotnými předními členy BUF se o uniformě objevili pochybnosti. Podle R. R. Bellamyho byla

⁹¹¹ *The Blackshirt*, No. 83, 24th November 1934, s. 11.

⁹¹² *The Blackshirt*, No. 26, 4th May 1934, s. 1.

⁹¹³ Podrobněji ke konceptu „politického náboženství“ viz GENTILE, Emilio. *Politics as Religion*. Princeton, Oxford: Princeton University Press, 2006. Česky vyšlo jako GENTILE, Emilio. *Politická náboženství: mezi demokracií a totalitarismem*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008.

⁹¹⁴ BELLAMY, R. R. *We marched with Mosley...*, s. 191.

⁹¹⁵ WELLS, Herbert George. *Experiment in Autobiography: discoveries and conclusions of a very ordinary brain (since 1866)*. London: Faber, 1984, s. 782

uniforma „*velice elegantní, ale jen pro elegantní postavy. Bylo nemilé vidět ty, kterým roky přidali váhu a vypouklý pupek.*“⁹¹⁶

Oponenti BUF a antifašisté se uniformě BUF často posmívali. Dopisovatelka *Daily Herald* Hannah Swaffer napsala, že „*pokaždé, když viděla fašistu oblečeného v uniformě, připomenulo ji to nejznámější postavičku Walta Disneyho, Micky Mouse.*“⁹¹⁷ J. B. Priestley upozorňoval, že „*ze směšných úderných jednotek se velmi rychle můžou stát skutečné úderné jednotky... proto, když uvidíte Černokošiláče v uniformě, zasmějte se a jděte dál.*“⁹¹⁸ Konzervativní politik Vyvyan Adams navrhl zdanit nošení uniforem, abychom „*mohli zjistit přesný počet bláznů v zemi.*“⁹¹⁹ Nancy Mitford, známá levicová britská spisovatelka a zároveň sestra Mosleyho milenky a později i manželky Diany Mitford, napsala román *Wigs on the Green*,⁹²⁰ ve kterém Mosleyho uniformy opakovaně zesměšňovala. Zápletka satirického příběhu se točí okolo generála Jacka, vůdce uniformovaného fašistického hnutí *Jackshirts*, což byla jasná paralela k Mosleyho *Blackshirts*. Nad „*potěšením z nošení uniformy*“ se zamýšlel i Aldous Huxley, podle kterého vyjadřovalo pocit méněcennosti. Díky uniformě byl její nositel najednou viditelný, což mu mělo zvednout sebevědomí a sex-appeal.⁹²¹

Ne všichni ale brali toto potencionální nebezpečí s humorem. Pro ty, které brali BUF vážně a bez humoru, byla fašistická černá symbolem „černého moru“ a „smrti“, jež mohla zabít svobodu a přinést chudobu a tyranii. Podle *Daily Worker* dělaly černé košile z BUF „*Hitlerovskou černou stráž, SS... nepříteli, se kterým je nutno bojovat a kterého je nutno zničit.*“⁹²²

Přes posměšky antifašistů a obviňování, že jde o zahraniční import a cizí element, fašisté byli přesvědčeni, že uniformy ztělesňují britský vlastenecký symbol. „*Stejně jako odznak s fasces, byly uniformy stigmatizovány jako něco cizího a nového pro Brity; ale, přesně jak řekl Mosley, symboly, emblémy a zvláštní oblečení jsou tak staré, jako je příběh Anglie. Nebylo to ani tak dávno, kdy následovníci „Jimmyho“ Maxtona a Sir Stafforda Crippsa nosili červené košile a přívrženci „Social Credit Party“ majora*

⁹¹⁶ Tamtéž, s. 310-311.

⁹¹⁷ Citováno podle COUPLAND, P. M. *The Black Shirt in Britain ...*, s. 104.

⁹¹⁸ Tamtéž, s. 105.

⁹¹⁹ Tamtéž.

⁹²⁰ Původně vyšel v roce 1935. MITFORD, Nancy. *Wigs on the green*. London: T. Butterworth, Ltd, 1935. Znovu vydaný byl v roce 2010. MITFORD, Nancy. *Wigs on the Green*. London: Penguin, 2010.

⁹²¹ BRADSHAW, Bradley (ed.). *The Hidden Huxley: contempt and compassion for the masses 1920-36*. London: Faber, 1994, s. 136-137.

⁹²² *Daily Worker*, 6th October 1936, s. 1.

Douglase pochodovali ulicemi v zelených košilích.⁹²³ Robert Gordon-Canning psal o uniformách jako o „naprosto vlasteneckém symbolu. Symbolu, který znamená regeneraci Anglie a přinese prospěch pro každého muže, ženu a dítě.“⁹²⁴

Fašisté byli na své uniformy patřičně hrdí. Podle Chestertona představovala uniforma „bezprecedentní“ poslání fašistů: „Fašisté... slouží své zemi přinejmenším tak jako vojáci chránící její bezpečnost v době války – jsou proto hrdí v nošení bezprecedentní uniformy.“⁹²⁵ Podle Mosleyho mužů „to nebyla Černá košile, co tak iritovalo politiky v oblecích a s tučnými břichy... ale nezlomný patriotismus, smysl, disciplína, odhodlání a nebojácnost za ní.“⁹²⁶ Podle Mosleyho to bylo „nošení černé uniformy, a duch těch, kteří ji nosili, co bylo největším důvodem pro počáteční úspěch fašismu. Černá uniforma je pro nás symbol služby a lásky k zemi; je to emblém mužů a žen, kteří nemají strach se postavit před celý svět a veřejně prohlásit svou víru. Po celé Evropě se to stává viditelným vyjádřením mužstva spolčeného spolu do železného odhodlání zachránit velké národy před degenerací a úpadkem.“⁹²⁷

Fašistka Anne Preston psala ve svém krátkém článku „Naši černokošiláčtí synové“ o změně znuděné a nezdravé mládeže do vitálních vlastenců díky uniformě: „Když se oblečou do černých košil, najednou jsou ve skvělém novém světě. Tato transformace znuděné mládeže bez cíle na aktivní fašisty není nic menšího než zázrak. Ze shrbeného apatického a sobeckého mladého cynika se jakoby švihnutím zázračného prutu stane horlivý sebevědomý mladík s vlastním rozumem a vůlí. Jeho oči dostanou ocelový pohled a jeho ochablé svaly ztvrdnou jakoby přes noc.“⁹²⁸ Fanatické odhodlání, přesvědčení a věrnost uniformě u některých členů BUF vydržela po celý život. V roce 1999 byl Ian Souter Clarence, celoživotní Mosleyho následovník, pochovaný ve své černé uniformě.⁹²⁹

Černé halenky a kadeti

Ženy byly důležitou součástí BUF a tvořily také významnou část členské základny. Měly tudíž i vlastní uniformy. *The Woman Fascist* v dubnu 1934 psal, že se „uniforma ženské sekce BUF skládá z jednoduché černé košile a kravaty ... šedé nebo černé sukně, tmavých punčoch a bot na nízkém podpatku. Nošení černých baretek je

⁹²³ BELLAMY, R. R. *We marched with Mosley...*, s. 312.

⁹²⁴ *Fascist Week*, No. 28, 18-24th May 1934, s. 2.

⁹²⁵ CHESTERTON, A. K. *Oswald Mosley ...*, s. 119-120.

⁹²⁶ *The Blackshirt*, No. 20, 9th September 1933, s. 2.

⁹²⁷ Citováno podle COUPLAND, P. M. *The Black Shirt in Britain ...*, s. 112.

⁹²⁸ *The Blackshirt*, No. 59, 8th June 1934, s. 9.

⁹²⁹ COUPLAND, P. M. *The Black Shirt in Britain ...*, s. 115.

povoleno, ale ženy, které budou sloužit jako pořadatelky, by měly být bez pokrývky hlavy.“⁹³⁰ Z fotografií je zřejmé, že tato košile byla ve skutečnosti halenkou se dvěma kapsami. Kromě toho nosily ženy na kravatě pozlacený odznáček „fascies“. V srpnu 1934 byl k ženské uniformě přidán ještě úzký kožený černý opasek s poniklovanou sponou s vytepaným symbolem „fascies“.⁹³¹

V rámci hnutí ještě existovala zvláštní skupina „Ženské obranné jednotky“ (*Women's Defence Corps*). Ty vznikly začátkem roku 1934 a měly stejnou funkci jako Jednotka I, tedy chránit Vůdce. Její členky sloužily jako pořadatelky na shromážděních. V případě rvačky nebo nutnosti vykázat z haly odpůrce BUF ženy zpravidla řešily problémy s ženskými účastnicemi, zatímco muži se starali o provokatéry mužského pohlaví. Příslušnice *Women's Defence Corps* nosily stejnou černou tuniku jako muži. Jednotka zanikla při květnové reorganizaci v roce 1935.

Reorganizací byly ženské členky hnutí rozděleny do stejných kategorií jako muži. Členky První divize, které sloužily hnutí pět dní v týdnu, měly nárok na to nosit černou šermířskou tuniku, do té doby vyhrazenou pouze pro *Women's Defence Corps*. Členky Druhé divize nosily černou halenku s černou kravatou. Členky Třetí divize zůstaly bez uniformy.

Ženská *Action Press* uniforma byla představená v stejném období jako její mužská varianta. Její součástí byl malý přiléhavý klobouk, tzv. „pillbox hat.“ Tento typ klobouku byl a dosud je ve Spojeném království poměrně oblíbený. Šlo o menší ozdobu hlavy, malý ženský klobouček kulatého tvaru s rovnými vzpřímenými stranami, vzhledem připomínající baretku. Často býval zdobený podle přání nositelky. V případě členek BUF byl touto ozdobou vyšíván odznak trojúhelníkovitého tvaru, ve kterém byl blesk v kruhu a římská číslice I. pod ním. Ženy ke své uniformě nosily, stejně jako muži, černý kožený opasek, k tomu pak černou halenku, tmavě šedou sukni a černé boty.

Mládežnické hnutí BUF se odlišovalo rovněž svou uniformou. Kadeti měli nosit šedé košile s náprsními kapsami; k tomu patřily též černé šle, černá kravata, šedé flanelové nohavice, široký opasek s „fascies“, lodička a černé boty. Na levé kapse košile nosili na černém pozadí vyšíty zlatý blesk. Podle předpisů měli nosit rukávy košile vyhrnuté nad lokty.⁹³²

⁹³⁰ *The Woman Fascist*, No. 5, 26th April, 1934, s. 1.

⁹³¹ *The Woman Fascist*, No. 12, 12th August 1934, s. 1

⁹³² MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 59-61.

V květnu 1936 vydalo vedení hnutí novou „Ústavu a předpisy“ (*British Union Constitution and Regulations*), která detailně upravovala různé detaily vzhledu a nošení uniform; jak mají členové hnutí vypadat, jak mají vypadat uniformy jednotlivých divizí, jak měla být upravena ženská uniforma, kde si uniformy objednat, co je „nevhodné“ oblečení i při jakých příležitostech mají členové hnutí uniformu nosit.⁹³³

Členové však neměli mnoho příležitostí se s novými předpisy sžít. Koncem roku 1936 totiž britská vláda schválila zákon *Public Order Act 1936*,⁹³⁴ který začal platit od 1. ledna 1937 a kromě jiného explicitně zakazoval nošení politických uniform. Éra fašistických uniform skončila.

Hodnosti

BUF si jako polovojeuská organizace během svého působení vytvořila i složitý hierarchický systém hodností. Každá hodnost definovala postavení a pravomoci člena BUF. První zmínka o rozdělení jednotlivých hodností je ve věstníku fašistického velitelství (*Fascist Headquarters Bulletin*) z října 1933.⁹³⁵ Podle něj se důstojníci lišili barvou blesku, který nosili na levé části hrudníku černé tuniky.

Odznaky hodností, říjen 1933

Barva blesku	Pozice
Červený blesk	Starší štábní důstojník
Zlatý blesk	Štábní důstojník
Modrý blesk	Zástupce štábního důstojníka
Bílý blesk	Důstojník administrace
Zelený blesk	Organizátor pobočky
Purpurový blesk	Důstojník propagandistického oddělení

Pod tímto bleskem pak nosili dva nebo tři proužky, dva pro velitele jednotky, tři pro vyššího velitele jednotky. Tyto odznaky s bleskem byly vyšívané bavlnou na černé vlněné podložce. Při prudkém rozvoji hnutí v počáteční fázi bylo ale nevyhnutné tyto hodnosti rozšířit. V listopadu 1933 bylo představeno nové schéma hodností. Hnutí bylo rozděleno do tří skupin: „Obranné jednotky“ (*Defence*), „Administrativa“ (*Administration*) a „Propaganda“ (*Propaganda*). Všechny skupiny měly vlastní systém

⁹³³ British Union Constitution and Regulations, May 1936, citováno podle MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 28-29.

⁹³⁴ *Public Order Act*, 1936 c. 6 (Regnal. 1_Edw_8_and_1_Geo_6), v plné znění dostupný na <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Edw8and1Geo6/1/6/contents>> cit. 4. 12. 2013.

⁹³⁵ Fascist Headquarters Bulletin, October 1933, TNA HO 45/25386.

hodností a odznaků s barevnými blesky a proužky. Nejjednodušší schéma mělo oddělení propagandy:⁹³⁶

Odznaky hodností oddělení propagandy, září 1933

Odznak	Pozice
Jeden purpurový proužek	Asistent důstojníka oddělení propagandy
Purpurový blesk	Důstojník oddělení propagandy
Purpurový blesk a purpurový proužek	Starší důstojník oddělení propagandy
Purpurový blesk a dva purpurové proužky	Národní důstojník oddělení propagandy

Celkem bylo v září 1933 vytvořeno dvacet pět hodností, přičemž většina z nich měla vlastní insignie. Ve skutečnosti je ovšem jen málo pravděpodobné, že některé nejvyšší hodnosti byly vůbec kdy použity. Nejvyšší „velitel“ BUF a samotný vůdce tvořili samostatnou kategorii. Robert Forgan, stejně jako Oswald Mosley, nenosil žádné odznaky ani hodnost. Ian Dundas, náčelník štábu, nosil na levé straně hrudi hlavu lva se symbolem s překřížených „fasces“ vyvedených v zlaté barvě. K tomu červenou pásku na rukávu se stejnou insignií.

Odznaky pro oddělení propagandy se brzy přestaly považovat za hodnost úplně. Staly se jen jednoduchým označením dovednosti řečníka. Čím zkušenější řečník byl, tím mu bylo dovoleno řečnit před větším shromážděním a tím více purpurových proužků získal. Podle bývalého řečníka BUF Rega Bucka se koncem roku 1934 proužky a blesky nosily na horním rukávu levé ruky černé uniformy a ne na levé straně hrudi.⁹³⁷

The Blackshirt zmiňuje, že v březnu 1934 byly přidány nové hodnosti pro propagandistické oddělení: tři purpurové proužky měl nosit „Zástupce důstojníka oddělení propagandy,“ dvě purpurové proužky „Asistent zástupce důstojníka oddělení propagandy.“⁹³⁸

Hodnostní schéma se změnilo při reorganizaci hnutí v roce 1935, insignie ale zůstaly nezměněné. U některých došlo jen ke „kosmetickým“ úpravám, změnil se například směr blesku. Do roku 1935 mířil od levého ramena nositele směrem dolů k pravému boku. Po reorganizaci se blesk otočil a směřoval zprava do leva. Důvody pro tuto změnu jsou nejasné.⁹³⁹

⁹³⁶ *BUF Official Gazette*, November 17th, 1933, citováno podle MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 48.

⁹³⁷ MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 47.

⁹³⁸ *The Blackshirt*, No. 43, 16th February 1934, s. 4.

⁹³⁹ MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 50.

Poslední změna v hodnostním systému přišla v roce 1936 v souvislosti s novou uniformou *Action Press*. Součástí této uniformy byly nárameníky s hodnostmi. Odznaky na prsou již neměla. Ty se nosily už jen se starou černou tunikou, která byla vyhrazena pro členy Druhé divize BUF. Nárameníky byly černé, s červeným rámečkem pro vyšší hodnosti.⁹⁴⁰

Veřejné projevy

Řečnictví a řečníci

Jestli Mosley v něčem skutečně vynikal, pak to bylo řečnické umění. Když ho druhá manželka Diana obdivně popisovala jako „*nejlepšího řečníka své generace*“,⁹⁴¹ nebyla příliš daleko od pravdy. „M,“ jak Diana Moesleyho, ve své autobiografii nazývala, byl skutečně charismatickou osobností a měl výraznou schopnost zaujmout davy a působit na ně silnou rétorikou. I Zvláštní oddělení MI5 si ve své zprávě všimlo, že Mosley „*má jako řečník vynikající pověst*.“⁹⁴² *Westminster Gazette* o Mosleyem v době jeho působení v Labour Party psal jako o „*nejzdvořilejším řečníkovi v dolní komoře parlamentu. Slova z něj plynou v elegantních, epigramatických frázích, pro vládu a konzervativce jsou jako žihadla. Poslouchat ho je jako vzdělávat se v anglickém jazyce. Jeho odpovědi jsou taktní, jemné, ale zároveň smrtelně pohotové*.“⁹⁴³ Jeden z nejznámějších britských historiků 20. století A. J. P. Taylor Mosleyho popsal jako „*řečníka nejsilnějšího kalibru*“,⁹⁴⁴ Birminghamské noviny psaly, že „*jeho moc nad obecnstvem byla ohromující; jeho výmluvnost zanechala i zkušené žurnalisty lapat po dechu*.“⁹⁴⁵ Podle bývalého člena BUF „*byl Mosley pravděpodobně nejlepší řečník tohoto století. Podle mého názoru výrazně lepší než Churchill... jeho předválečné projevy mě inspirovaly a některé z jeho často citovaných frází se mi dodnes zdají tak čerstvé, jako bych je slyšel poprvé*.“⁹⁴⁶

⁹⁴⁰ 16th December 1935 Police Report, TNA HO 144/20146.

⁹⁴¹ MOSLEY, Diana. *A life of contrasts: the autobiography of Diana Mosley*. London: H. Hamilton, 1984, s. 96.

⁹⁴² 18th June 1934 Report on the fascist movement, TNA HO 144/20141.

⁹⁴³ citováno podle MOSLEY, D. *A life of contrasts*, ..., s. 96.

⁹⁴⁴ *The Observer*. 20.10.1968, s. 13.

⁹⁴⁵ Citováno podle MOSLEY, Nicholas. *Beyond the Pale. Sir Oswald Mosley and family 1933 – 1980*. London: Secker & Warburg, 1983, s. 56.

⁹⁴⁶ HAMM, Jeffrey. *Action replay: an autobiography*. London: H. Baker, 1983, s. 75.

Mosley mluvil bez poznámek⁹⁴⁷ a dokázal řečnit dlouho, aniž by udělal jedinou chybu. Měl vynikající paměť a dokázal chrlit fakta, díky kterým vypadal, že skutečné ví, o čem mluví. Jeho resignační projev přednesený v *House of Commons* 28. května 1930 trval hodinu a čtvrt, během které vůbec nepoužil poznámky. V parlamentu zanechal hluboký dojem.⁹⁴⁸ Vůdce BUF si uvědomoval nesporné přednosti dobrého vystupování a tvrdě trénoval. Sám popisoval své tréninky následovně: „*V mládí jsem vždy požádal někoho, aby mi přečetl článek z titulní strany The Times nebo složitější esej z nějakého technického časopisu. Pak jsem se postavil a zopakoval všechny hlavní body v pořadí, v jakém následovaly v článku... pro každého, kdo chce přednést před masami prvotřídní řeč je nevyhnutné, aby mluvil bez poznámek.*“⁹⁴⁹

Několik svých zkušeností se rozhodl ve své autobiografii „nabídnout i mladým řečníkům.“ Psal především o přípravě na velkou řeč. „*Je to hrozná věc, postavit se před velké publikum, když jste vy i ono chladní jako kámen. Musíte vyvinout bolestivé úsilí, abyste se rozehráli vlastním vypětím sil, pak ale řeč nabere spád bez námahy... Já vždy před velkým projevem piju kávu. Když začnete kávou, skončíte svou řeč v jiném stavu, jako opilý... Volba je mezi tím začít opilý a skončit střízlivý nebo začít střízlivý a skončit opilý. To druhé je mnohem lepší, jak pro zdraví řečníka, tak pro efekt na posluchače. Alkohol požitý před řečí nahrazuje funkci endokrinního systému (Soustava žláz s vnitřní sekrecí – J. D.⁹⁵⁰) a když alkohol vyprchá, projev se stane fádním.*“⁹⁵¹ Mosley popisoval i opojný pocit, který zažíval při řečnění, podobně, jako ho popisovali i Hitler nebo Mussolini: „*Vypětí při řečnění zaplaví váš systém adrenalinem a vy se ocitnete ve stavu vzrušení, které pak přenášíte na posluchače. Snaha uklidnit se později, abyste mohli spát, je stejně náročný test síly vaší vůle jako řeč samotná. Někteří řečníci to nezvládnou, předčasně se vyčerpají a vyhoří.*“⁹⁵²

Jak si povšimla historička Julie Gottlieb, vedle nevyhnutelné inspirace kontinentálním fašismem, zejména Mussoliniho řečnickým stylem, měly na Mosleyho vystupování značný vliv i angloamerické tradice. Mosleyho švagrová Irene, baronka

⁹⁴⁷ MOSLEY, O. *My Life*..., s. 166.

⁹⁴⁸ POOL, Suzanne Mary. *Sir Oswald Mosley's Resignation Speech of May 28, 1930*. Cincinnati: University of Cincinnati, 1976. MOSLEY, Oswald. *Why Mosley left the Labour government: his resignation speech on unemployment, House of Commons, 28th May 1930*. London: Steven Books, 2003.

⁹⁴⁹ MOSLEY, O. *My Life*..., s. 166.

⁹⁵⁰ Soustava endokrinních žláz, tedy žláz s vnitřním vylučováním. Tyto žlázy produkují biologicky aktivní látky, hormony, které ovlivňují činnost různých orgánů těla a přenášejí informace uvnitř těla. Jejich úlohou v těle je zajistit v organismu stálost vnitřního prostředí, tzv. homeostázi.

⁹⁵¹ MOSLEY, O. *My Life*..., s. 104.

⁹⁵² Tamtéž.

Ravensdale, ho seznámila s hollywoodskou produkcí, americkými herci i demagogy. Irene strávila většinu dvacátých let 20. století ve Spojených státech a mezi její přátele patřilo mnoho známých amerických herců a významných osobností, například Charlie Chaplin nebo Rudolph Valentino.⁹⁵³ Sám Mosley Spojené státy v zimě 1925-1926 navštívil.⁹⁵⁴ Irene přivedla jeho pozornost i k evangelické kazatelce a „showmance“ Aimée Semple MacPherson. „Sestra Aimee,“ jak byla známá v USA, se proslavila lákavými mšemi, byla průkopnicí v používání moderních médií, ve využívání bulváru a rozhlasu, a byla druhou ženou v historii, jíž byla udělena licence na rozhlasové vysílání. Rádio používala na přilákání pozornosti americké veřejnosti k evangelické církvi. Do svých kázání v kostele Angelus v Los Angeles zapojovala různé zábavné prvky, například hudební průvody. Během jejího turné po Británii neměla téměř žádný úspěch, Mosley byl ale jejími vystoupeními fascinovaný. Jak si ve svých memoárech vzpomněla baronka Ravensdale, mluvil o ní jako o „mistryni „oblbování“ obecnstva.“⁹⁵⁵

Kromě Hollywoodu navazoval Mosley i na známou britskou tradici tzv. *Music halls*.⁹⁵⁶ Tradice tohoto druhu varieté se v Británii rozvinula v polovině 19. století. Svůj největší „boom“ prožívala v období na přelomu století a před první světovou válkou, v době, kdy Mosley vyrůstal. V jisté formě pak *Music halls* přežívaly až do konce padesátých let 20. století, pod tlakem televize a rozvoje hudebních nosičů ale brzy zanikly. Obvykle šlo o větší zábavní podniky, jež v sobě kombinovaly prvky kabaretu, cirkusu, uměleckého estrádního programu, hudby, různých divadelních čísel a podobně. *Music halls* byly cosi jako hudební divadlo, doplněné pohostinskými nebo restauračními službami. Kromě zpěváků v nich často vystupovali i různí stand-up komici. Pro upoutání pozornosti publika používali různé techniky, ze kterých Mosley čerpal inspiraci pro svá vystoupení.

Velkým vzorem byl pro Mosleyho také řečnický styl Mussoliniho. Mosley „Duceho“ navštívil několikrát a můžeme soudit, že vůdce fašistické Itálie patrně značně obdivoval.⁹⁵⁷ Mosleyho syn Nicholas ve své knize vzpomíná, že jeho otec vlastnil kameru

⁹⁵³ Citováno podle GOTTLIEB, Julie V. The Marketing of Megalomania: Celebrity, Consumption and the Development of Political Technology in the British Union of Fascists. In: *Journal of Contemporary History*, vol. 41, No. 1, 2006, s. 37.

⁹⁵⁴ MOSLEY, O. *My Life*..., s. 185-186, a s. 194-209.

⁹⁵⁵ RAVENSDALE, Mary Irene Curson Baroness. *In Many Rhythms: An Autobiography*. London: Weidenfeld & Nicholson, 1953, s. 73.

⁹⁵⁶ Detailněj k *Music halls* viz např. EARL, John. *British theatres and music halls*. Princes Risborough: Shire, 2005, nebo BRUCE, Frank – FOLEY, Archie L. *More variety days: fairs, fit-ups, music hall, variety theatre, clubs, cruises and cabaret*. Edinburgh: Tod Press, 2000.

⁹⁵⁷ Viz např. MOSLEY, O. *My Life*..., zejména s. 360-362.

a snažil se točit amatérské filmy.⁹⁵⁸ Některé záběry z této kamery pak byly použity v dokumentu o Mosleyho druhé ženě Diane odvysílaném těsně po její smrti.⁹⁵⁹ Budoucí vůdce BUF na nich paroduje některé herce a známé osobnosti. Tyto komické záběry zanedlouho vystřídaly mnohem zlověstnější obrázky. Mosley se natočil, jak napodobuje Mussoliniho. Je pravděpodobné, že to udělal proto, aby si záběry mohl později znovu prohlížet a zdokonalovat vlastní styl. Při porovnání dostupných dobových nahrávek je patrný výrazně odlišný styl Mosleyho projevu z dob Labour Party a New Party a pak z dob po jeho návštěvě Itálie. Na videích z let 1930⁹⁶⁰ a 1931,⁹⁶¹ v době před setkáním s Mussolinim, byla Mosleyho řeč těla při projevu obvykle strnulá s minimální gestikulací. Mluvil nízkým barytonem, klidně a pomalu. Na videích z období po střetnutí s Mussolinim⁹⁶² je nápadná proměna Mosleyho stylu. Jeho projev nese výrazně agresivnější prvky. Při řeči se pohybuje, výhružně gestikuluje a mluví o poznání hlasitěji, rychleji a naléhavěji. Ke konci projevu přechází až do křiku. V pozdějším období, zejména v druhé polovině třicátých let Mosley čím dál častěji napodoboval Hitlera. Nejen řečnickým stylem, ale i antisemitským obsahem svých projevů.

Mosleyho výhodou byl bezpochyby i jeho vzhled. Julie Gottlieb ho na základě článku A. J. Cummingsové v *News Chronicle* popsala jako „Rudolfa Valentina fašismu.“⁹⁶³ Sám Mosley si tuto výhodu uvědomoval. Při jedné návštěvě Paříže měl údajně taxikáři zdůraznit, aby „neměl nehodu: moje tvář je moje jmění.“⁹⁶⁴

Kromě Mosleyho BUF disponovala dalšími výraznými řečníky. Vynikající byl zejména William Joyce, jehož řečnické umění bylo skoro stejně tak proslulé jako Mosleyho, a to i přesto že obsah jeho projevů byl nonsens plný vzteklého antisemitismu. Joyce byl po jistou dobu odpovědný i za výcvik a trénink všech řečníků BUF.⁹⁶⁵ Mosleyho hnutí dokonce pro řečníky organizovalo i školy. Ty se konaly zpravidla o víkendech a po celé zemi. Například v září, říjnu, listopadu a prosinci 1936 plánovala

⁹⁵⁸ MOSLEY, Nicholas. *Rules of the game. Sir Oswald Mosley and Lady Cynthia Mosley 1896-1933*. London: Secker & Warburg, 1982, s. 102.

⁹⁵⁹ *Diana Mosley: Adolf, Oswald and Me*. Dokument Blakeway Productions pro Channel 4 Television, 2003. Premiéra 31. srpna 2003, producent Leonie Jameson.

⁹⁶⁰ Např. *Sir Oswald Mosley on Unemployment [1930]*. www.youtube.com, cit. 26.12.2013 <<http://www.youtube.com/watch?v=0rfXD4gESOo>>.

⁹⁶¹ např. *Oswald Mosley - 1931, His Manifestation*. www.youtube.com, cit. 26.12.2013 <<http://www.youtube.com/watch?v=HgHyYkrr10o>>.

⁹⁶² např. *Oswald Mosley giving a Fiery speech at a Manchester blackshirt rally*. www.youtube.com, cit. 26.12.2013 <<http://www.youtube.com/watch?v=sPB1jy4vmFA>>

⁹⁶³ GOTTSLIEB, J. *The Marketing of Megalomania ...*, s. 40, Aesthetization, s. 85. Marketing, s. 40. Vzpomenutý článek A. J. Cummingsové vyšel s titulem “Mosley as the Valentino of Fascism. His Albert Hall Stage: Close-Up Impression” In. *News Chronicle*, 23th April 1934.

⁹⁶⁴ MOSLEY, N. *Rules of the game...*, s. 134.

⁹⁶⁵ *Report on Joyce political activities*, TNA HO 144/21063.

BUF řečnické školy v různých čtvrtích východního Londýna, v Cardiffu, Colchestru, Chichesteru a v Bathu.⁹⁶⁶ V červnu a červenci 1937 zorganizovala BUF školení v Londýně, Manchesteru, Birminghamu, Leedsu, Colchesteru, Exeteru, Cardiffu a Edinburghu,⁹⁶⁷ tedy prakticky po celé zemi s výjimkou Severního Irska. Kromě tréninkových škol byly v centrále hnutí organizovány i konference pro řečníky.⁹⁶⁸

Kromě Mosleyho a Joyce stojí za zmínku ještě Alexander Raven Thomson, Arthur Kenneth Chesterton, John Beckett nebo méně známý John Angus MacNab a Alex Broad.⁹⁶⁹ Další dva řečníci BUF, kteří vynikli, byli Jock Houston a E. G. „Mick“ Clarke. Oba se proslavili především zuřivým antisemitismem a působením v londýnském East Endu.⁹⁷⁰ Známy byl zpočátku zejména Houston. Ten byl přijat na místo řečníka do části Shoreditch v roce 1935. S jeho jménem je spojený i přechod BUF na nenávistnou protižidovskou kampaň. Houstonův řečnický styl byl založen na typické „cockneyovské“⁹⁷¹ sebe prezentaci a akcentu a jeho projevy byly plné vzteklého antisemitismu. Obě tyto charakteristiky mu zabezpečily v East Endu neustále se zvyšující počet posluchačů.⁹⁷² Speciální oddělení MI5 informovalo, že je to „především jeho zásluha, že se hnutí tak dobře etablovalo v těchto čtvrtích. Spjoval v sobě kvality typického „East-Endera,“ a „soapbox“⁹⁷³ řečníka s nenávistným projevem vůči Židům.“⁹⁷⁴ Velké množství projevů řečníků BUF ve městech byla pronesena právě pomocí „soapboxu“ nebo nákladňáků s reproduktory (*loudspeaker van*). Kromě toho organizovala BUF shromáždění v různých halách.

⁹⁶⁶ 22nd September 1936 Report, TNA HO 144/21060.

⁹⁶⁷ 17th June 1937 police report, TNA HO 144/21063.

⁹⁶⁸ 20th September 1936 Report, TNA HO 144/21060. Podle policejní zprávy se shromáždění z 15. září 1936, které mělo být přednáškou Williama Joycea o tom, jak mají řečníci prezentovat hnutí a jeho program na veřejnosti, změnilo ve zdlouhavé kázání proti Židům a vládě. Report, No. 692, 242 - 'B.U.F. Speakers' Schools' TNA HO 144/21060.

⁹⁶⁹ Profile: Alec BROAD, TNA HO 144/21063.

⁹⁷⁰ THURLOW, Richard. *Fascism in Britain. From Oswald Mosley's Blackshirts to the National Front*. London: I.B.Tauris, 2009, s. 77-78.

⁹⁷¹ Cockney – geograficky je to oblast vymezená jako dělnické čtvrtě londýnského East Endu. Lingvisticky se termín „Cockney“ používá obecně pro označení specifického akcentu angličtiny používané v East Endu a částečně i v oblasti Jižné Anglie.

⁹⁷² LINEHAN, Thomas P. *East London for Mosley: the British Union of Fascists in East London and South-West Essex, 1933-1940*. London: Cass, 1996, s. xviii.

⁹⁷³ „Soapbox“ je vyvýšená platforma, na kterou se řečník postaví a přednese improvizovanou řeč, obvykle o politických tématech.

⁹⁷⁴ Special Branch report, 2nd November 1936: Policy of the British Union of Fascists and National Socialists. TNA HO 144/21062.

Shromáždění

První shromáždění BUF se konalo 15. října 1932 na Trafalgar Square v Londýně. Mosleyho si v nepříjemném mrholení přišlo vyslechnout odhadem jen několik desítek lidí. Stál na podstavci na spodku Nelsonova pomníku a řečnil. Oblečen byl v černém obleku s bílou košilí a černou kravatou. Kolem něj ale stálo osm mužů v černých košilích a šedých flanelových nohavicích – první uniformě BUF.⁹⁷⁵ První shromáždění nejvýznamnějšího britského fašistického hnutí bylo jen předzvěstí toho, co se mělo dít dál. BUF brzy vyvinula vlastní pompézní styl charakteristický pro fašistická shromáždění.

Jak jsem již zmínil, BUF čerpala jak z domácí britské tradice, tak se nechala inspirovat kontinentálními fašistickými hnutími a jejich „estetizací politiky.“⁹⁷⁶ Zejména v počáteční fázi existence, kdy mělo hnutí dostatek finančních prostředků a jeho pověst ještě nebyla „poskvrněna“ násilím a krutostí černokošiláckých pořadatelů, poskytovala BUF účastníkům shromáždění skutečný zážitek.

Dramaturgie shromáždění byla pečlivě připravena. Její součástí bylo osvětlení pomocí reflektorů, sofistikovaný zvukový systém, vojenská kapela nebo celý orchestr, barevné vlajky a prapory a precizně pochodující kolony mužů a žen v uniformách. Někdy byly součástí shromáždění před samotným projevem dokonce i souboje v boxu nebo šermu.⁹⁷⁷ Zlatým hřebem představení byl vždy grandiózní příchod vůdce, obvykle za zvuků vojenské hudby a s pompézní kolonou vlajkonošů. Shromáždění BUF byla v jistém smyslu skutečné zvukové a světelné show, pečlivě připravená podívaná, která měla především zapůsobit na city a emoce diváků.

Vzhledem k chybějícímu nebo nedostačujícímu audiovizuálnímu archivnímu materiálu je dnes těžké detailně rekonstruovat, jak přesně vypadala shromáždění BUF. Něco málo informací nám však poskytují dochovaná svědectví současníků, fotografie a tisk.

Deník *The Daily Express* v dubnu 1934 popsal shromáždění BUF v londýnské hale *Royal Albert Hall*: „Postupuje kupředu sám, pomalu a pevně, s paprskem světla mířícím na něj, sir Oswald Mosley prošel celou Albert Hall a vyšel na pódium, aby včera

⁹⁷⁵ DE COURCY, Anne. *The Viceroy's Daughters: The Lives of the Curzon Sisters*. London :Phoenix Press, 2000, s. 186.

⁹⁷⁶ „Estetizace politiky“ je termín, který do odborné debaty přinesl německý kulturní kritik Walter Benjamin. Viz BENJAMIN, Walter. *L'œuvre d'art à l'époque de sa reproduction mécanisée*. In. *Zeitschrift für Sozialforschung Jahrgang V*, Félix Alcan, Paris, 1936, s. 40–68. Anglický překlad volně dostupný jako „*The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction*“ na www.marxists.org cit. 10.3.2011, <<http://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/ge/benjamin.htm>>.

Též HILLACH, Ansgar. *The Aesthetics of Politics: Walter Benjamin's „Theories of German Fascism.“* In. *New German Critique*, No. 17, Special Walter Benjamin Issue (Spring, 1979), s. 99 – 119.

⁹⁷⁷ GOTTLIEB, J. *The Marketing of Megalomania ...*, s. 45.

promluvil před šestitisícovým davem... Podívaná to byla impozantní. Sir Oswald, v černém od hlavy k patě, jen se zářící přezkou na opasku, se postavil před řečnický pultík, upjatě zasalutoval fašistický pozdrav, podíval se jednou po celé hale, a zahájil svůj projev. Světla mu zářila nad hlavou.⁹⁷⁸ Jiná účastnice shromáždění si všimla, že „představení bylo výborně naaranžované... po působivé chvilce ticha a tmy se v uličce objevil sir Oswald. K pódiu pak krácel v záři reflektorů.“⁹⁷⁹

Znamé shromáždění v londýnské hale Olympia z června 1934 popsal *The Guardian* následovně: „Sir Oswald, v souladu s dnes již poněkud zastaralou divadelní tradicí, nechal diváky čekat za zvuků kapely hrající patriotické pochody a jiné melodie vymyšlené pro britské fašisty. Přesně třicet pět minut potom, co mělo shromáždění začít, se sir Oswald objevil. Světla v hale zaplápolala a kapela začala hrát pomalé německé pochody ze sedmdesátých let. Reflektory se otočily z plošiny s řečnickým pultem a nasměrovaly svá světla dolů do uličky. Tam se v mlhavé vzdálenosti objevil sir Oswald – ohlášen fanfárami spolu se šesti muži pochodujícími před ním s britskými a fašistickými prapory. Tento pochod se přesunul k řečnickému pultu. Někteří lidé – ale nebylo jich moc – zdvihli pravici k fašistickému pozdravu, zatímco ostatní, méně zaujatí, tleskali... Reflektory zamířili na něho a sir Oswald začal mluvit.“⁹⁸⁰ Podle jiných popisů neslo britské a fašistické zástavy padesát šest mužů, kteří se objevili v 20:40 hodin. Mosley „dokulhal“⁹⁸¹ centrální uličkou k řečnickému pultu osvětlen čtyřmi reflektory. Hrál národní hymna. V 20:45 Mosley začal řečnit...“⁹⁸² Vůdce BUF však nestačil nedokončit ani první větu, když se v hale rozkřičeli antifašisté a propukly nepokoje.

Téměř půl roku po shromáždění v Olympii, 28. října 1934, uspořádala BUF další velké shromáždění, znovu v *Royal Albert Hall*. BUF se opět podařilo halu zcela vyprodat, přišlo až 6000 lidí. Šlo zároveň o první shromáždění, kde Mosley otevřeně použil v projevu antisemitismu. Policejní informátor popsal toto shromáždění: „Plakáty s nápisy jako *"Fašismus je praktický patriotismus," "Hail Mosley," "Zdvihněme prapory fašismu vysoko"* a podobně visely na stěnách kolem celé haly ve dvou řadách. Velká čtvercová černá zástava s oranžovým fašistickým emblémem visela přesně za řečnickým pultem před varhany. Na obou stranách pak visely velké oranžové vlajky s černým fašistickým

⁹⁷⁸ *Daily Express*, 23th April 1934, s. 3.

⁹⁷⁹ Citováno podle GOTTLIEB, J. *The Marketing of Megalomania* ..., s. 45.

⁹⁸⁰ Oswald Mosley circus, *The Guardian*, 8th June 1934, online dostupné na <<http://www.theguardian.com/politics/1934/jun/08/thefarright.uk>> cit. 10.1.2014.

⁹⁸¹ Mosley se zranil během první světové války, od té doby měl jednu nohu kratší a kulhal.

⁹⁸² SKIDELSKY, Robert Jacob Alexander. *Oswald Mosley*. London: MacMillan, 1975, s. 369.

symbolem. Kapela byla usazena ve středu pódia pod černou vlajkou a fašistický pěvecký sbor pod oběma oranžovými vlajkami... po fanfárách se všichni pozdravili fašistickým pozdravem. Následovala fašistická procesní píseň "Země našich otců" (Land of our Fathers) a pak další fašistické písně hrané na varhany, kapelou a doprovázené pěveckým sborem... Za pět minut osm, za hudby kapely, se ve východě naproti pódiu objevili Černokošiláci nesoucí 56 praporů, polovinu britských, polovinu fašistických. Seřadili se za kapelu a pěvecký sbor. O tři minuty později začali na pódiu a u vchodu členové kapely s trubkami hrát fanfáry "pozdravů vůdci." U vchodu se objevil sir Oswald Mosley obklopený čtyřčlennou tělesnou stráží. Když přecházel prostředkem haly k pódiu, obecenstvo stálo a salutovalo. Účastníci mu provolávali slávu, bylo slyšet také hesla jako „Chceme Mosleyho“ a "M.O.S.L.E.Y." – nejdřív po písmenech a pak celé jméno. Mosley se na pódiu postavil za stolek se třemi mikrofony pokrytý britskou vlajkou... na závěr všichni zpívali národní hymnu.⁹⁸³

Shromáždění v Earls Court, „největší politické shromáždění v kryté hale“,⁹⁸⁴ bylo jednou z posledních příležitostí BUF pomoci pečlivě připraveného představení strhnout přízeň veřejnosti na svou stranu. „Dveře se otevřely v 18:30. Do 19:30 hrála kapela národní melodie, vojenské pochody a zpívalo se. Všechno bylo přerušeno pouze na chvíli krátkým projevem Thomasa Morana... Slavnostní zahájení začalo, když do haly vešla skupina pořadatelů a postupně se seřadili podél středové uličky. Vedla je kapela s bubnem a trubkami. Poté středovou uličkou prošla skupina vlajkonošů. První šel vlajkonoš se starou vlajkou BUF, následovaný skupinou vlajek a standard jednotlivých londýnských poboček BUF (asi šest skupin vlajek a standard, přibližně po čtyřiceti v každé, z toho jedna skupina nesla výhradně britské zástavy). Každá skupina vlajkonošů byla přivítaná nadšeným jásotem. Fanfáry z trubek poté ohlásily příchod Sira Oswalda Mosleyho. Osobní stráž ho eskortovala na pódiu, kde stál vyvýšený řečnický pult. Nad ním se klenulo heslo "Británie především," pod ním britská vlajka a pod ní symbol blesku v kruhu. Balkóny v hale byly ověšeny slogany napsanými velkými písmeny: "Britové bojují jen za Británií" a "Hleďme si svého." V 19:55 začal Mosley řečnit.⁹⁸⁵ Mluvil téměř dvě hodiny. Na závěr sklidil „velké ovace. Kapela zahrála "Británie, probud' se!" (Britain

⁹⁸³ Report on fascist meeting at the Albert Hall, Sunday, 28th October 1934. TNA HO 144/20143.

⁹⁸⁴ Action, 3. 6. 1939, s. 3.

⁹⁸⁵ 16th July 1939 Police Report – Earls Court meeting. TNA HO 144/21281.

Awake!) a národní hymnu. Po ní vyzval Alexander Raven Thomson posluchače, aby na hnutí finančně přispěli. Shromáždění skončilo v 22:10.⁹⁸⁶

Z těchto svědectví je zřejmé, že BUF dbala na detaily a snažila se vytvořit vlastní, ryze britskou, černokošiláckou „značku.“ Mosleyho muži vynaložili velké úsilí, aby „pobritštili“ fašistické rituály, podařilo se jim to ale jen v omezené míře. Inspirace (nebo plagiování?) kontinentálními fašistickými hnutími, zejména nacismem, je zřejmá.

Vedoucí představitelé hnutí byli ale se svými výkony spokojeni. William Joyce do *Action* psal: „*Toto hnutí bylo v Británii natolik smělé, aby udělalo to, co německé hnutí nedokázalo, dokud se Hitler nedostal k moci; bubny, barvy, hudba a pochodování v Albert Hall poskytly podívanou, která se dá charakterizovat slovy jako zanícenost, loajalita a disciplína. Z porovnání s největšími shromážděními v Norimberku nemůžeme vyjít v nepříznivém světle.*“⁹⁸⁷ Tato shromáždění, „*s jejich řadami praporů, fanfárami, triumfálními příchody Vůdce, zpíváním fašistických písní a provolávanými slávy vyprovokovaným Mosleyho inspirativním řečnictvím...*“ byla podle A. K. Chestertona důkazem, „*že muži a ženy Británie konečně našli věc, kterou mohou milovat a Vůdce, kterého mohou následovat až na smrt.*“⁹⁸⁸

Kromě popsaných shromáždění ve vnitřních prostorách a krabic, na kterých řečníci BUF stáli v ulicích (*soapbox*), přednášeli své proslovy s oblibou také na korbách aut s tlampači (*loudspeaker van*). Tyto speciálně upravené nákladní vozy měly v přední a zadní části střechy připevněných několik tlampačů nebo výjimečně reproduktorů. Na střeše bylo připraveno malé místo s mikrofonom, kam si mohl řečník stoupnout.

Potřeba zesílit hlasitost projevů vyvstala hlavně poté, co si na shromáždění BUF zvykli chodit antifašističtí odpůrci, kteří svým „bukotem“ rušili řečníka natolik, že jej přítomní lidé jednoduše neslyšeli. Mnozí lidé, kteří přišli na shromáždění, odcházeli, aniž by z projevu vůbec něco slyšeli.⁹⁸⁹ Podle Mosleyho slov bývalo v uzavřených prostorách vše v pořádku, protože fašističtí pořadatelé si opozici „uměli pohlídat.“ Během shromáždění pod otevřeným nebem však čelila BUF vážným problémům. „*Když budeme mít tlampače, Rudí nebudou dále schopní znemožňovat řečníkům mluvit tím, že budou stát a křičet pod pódiem. Zničíme je strojem, ... Diváci si ani nevšimnou, že tam jsou... proto říkám, že pro úspěšné shromáždění potřebujete tři věci – 1. transport, 2. kapelu, 3.*

⁹⁸⁶ Tamtéž.

⁹⁸⁷ *Action*, 26. 3. 1936, s. 10.

⁹⁸⁸ CHESTERTON, A. K. *Oswald Mosley ...*, s. 128.

⁹⁸⁹ Viz například Zpráva o fašistických aktivitách za srpen a září 1934. *The Fascist Movement in the United Kingdom including Northern Ireland. Developments during August/September 1934 Report No. III*, TNA HO144/20142; ale i další zprávy, hlášení a vzpomínky pamětníků.

tlampače.⁹⁹⁰ Pochody, hudba a prapory měly lidi přilákat na shromáždění. Tlampače pak měly zabezpečit, aby byl řečník slyšet. BUF proto využívala tyto vozy s tlampači poměrně často. Výhodou byla také mobilita, kterou tyto automobily poskytovaly, což se obzvláště hodilo pro propagandistická turné po menších městech, během kterých se řečníci potřebovali pohybovat rychle z místa na místo. Platí to zejména pro kampaně na venkově a v menších farmářských městech, jako například kampaně v Lancashire pořádané v únoru 1938. V dubnu 1934 vyrazily na pětiměsíční „turné“ tři takové vozy, každý se dvěma řečníky, z Londýna do všech koutů Británie. Mosley se k nim připojoval vždy ve významnějších městech, kde řečnil před větším obcenstvem.⁹⁹¹

Podívaná, jakou Mosley a jeho muži dokázali připravit, skutečně přilákala na jejich shromáždění a projevy množství diváků. Bezpochyby to ale nebyli pouze fašisté. Podstatná část účastníků shromáždění byli pozorovatelé včetně zvědavých politiků, novinářů, policejních špehů nebo policistů samotných, „obyčejní“ lidé a dokonce i zapřísáhlí antifašisté. Všechny lákala teatrálnost a okázalost fašistických představení.

I Julie Gottlieb si všimla, že počet Černokošiláčů na shromážděních byl vždy jen zlomkem celkového počtu přítomných. V březnu 1934 v *Chealsea Town Hall* bylo padesát uniformovaných Černokošiláčů z celkového počtu 600 diváků, v dubnu 1934 v hale *Royal Albert Hall* bylo z přítomných 9500 diváků jen 2000 Černokošiláčů.⁹⁹²

V hale *Earls Court* v červenci 1939 bylo přítomno 11 000 osob „všech věkových kategorií a výrazná skupinka žen... všichni vypadali slušně. Takové obcenstvo by člověk očekával na shromáždění konzervativců nebo liberálů. Většina z přítomných měla na šatech připevněný fašistický odznáček (blesk v kruhu), který si koupili u vchodu.“⁹⁹³

Mosleyho projevy a shromáždění BUF byly často popisovány jako zjevné ukázky násilí vyvolané po rvačce bažícími chuligány v černých uniformách. Ještě častěji, zejména v prvních letech existence hnutí, se však objevovaly analogie s divadlem, show, nebo pozoruhodnou podívanou srovnatelnou s nejlepšími filmy. Mosleyho řečnické umění dokázalo strhnout davy. Jak psal nepřiměřeně nadšený redaktor *Daily Mail*, „každé Mosleyho shromáždění je úžasné. Kdo jiný v celé této zemi by dokázal přesvědčit pět tisíc lidí, aby v divokém dešti v neděli večer opustili své domovy a šli si sednout na tvrdé stoličky s nohami na studené kamenné podlaze do velké odřené haly plné průvanu. A to jen proto, aby mohli hodinu a půl poslouchat, jak jeden muž řeční a pak stejně dlouhou

⁹⁹⁰ 17th January 1936 Police Report, TNA HO 144/20146.

⁹⁹¹ Report 30th APR 1934, TNA HO 144/20140.

⁹⁹² GOTTLIEB, J. *The Marketing of Megalomania* ..., s. 47.

⁹⁹³ 16th July 1939 Police Report – Earls Court meeting. TNA HO 144/21281.

dobu odpovídá na otázky diváků? I tak bylo shromáždění v hale s kapacitou pět tisíc lidí beznadějně plné. Mnoho lidí kromě toho stálo venku v dlouhé řadě, a doufalo, že se snad dostanou dovnitř.“⁹⁹⁴

Pochody

Pochody byly rovněž významným nástrojem propagandy, přičemž měly zřetelnou symbolickou hodnotou. Měly sloužit jako ukázka jednoty a společného cíle. Měly vzbuzovat dojem pořádku, disciplíny, respektu a zdůrazňovat (polo)vojenský styl. Zároveň byly symbolem organického fašistického systému, společnosti, která funguje *„jako lidské tělo, ve kterém každá část plní svůj úkol, pracuje v harmonii s ostatními a tím přispívá ke správnému fungování celého organismu.*“⁹⁹⁵

V lednu 1936 svolal Mosley do centrály BUF nejvyšší důstojníky, aby jim načrtl své další plány s hnutím. Mluvil především o propagandistických technikách, jež bylo potřebné rozvinout. Mezi nejdůležitější nástroje zařadil právě pochody: *„Konzervativci jsou závislí na sociálním tlaku, socialisté na lůze pobíhající po ulicích... Černokošilácké hnutí se spoléhá na kolonu mladých Angličanů pochodujících v černých košilích. Perfektně organizovaných, s neotřesitelnou disciplínou, s neochvějným smyslem pro cíl, kterého jsou odhodlaní dosáhnout. Pochodující s hrající kapelou, s vlajícími prapory, inspirativní, sebevědomí, jistí vítězstvím.*“⁹⁹⁶ Čím byla tato kolona větší, tím mocnější dojem měla zanechat na přihlížejících. Mosley proto vyzval své podřízené, aby kladli větší důraz na přemísťování členů ze širšího okolí na místo, kde se měl pochod konat. *„Nejlepší způsob dopravy je dobrovolná doprava. Je jen jediná věc, ve které je francouzské hnutí, Croix de Feu, lepší, než jsme my – a tou je doprava. Nemají masovou propagandu, nemají volební organizaci, nejsou tak přitažliví pro masy jako my. Kdyby byli organizováni jako německé hnutí, byli by při současné situaci ve Francii dávno u moci. Co ale mají, jsou flotily aut dobrovolníků, perfektně organizovaných, aby byli schopni na místo svézt muže z širokého okolí. Každý důstojník odpovědný za nějakou oblast by měl znát někoho, od koho si hnutí může půjčit auto, nákladňák nebo dodávku. A nezáleží na tom, jestli jednou ročně nebo každý večer... kromě toho by měla každá pobočka hnutí mít k dispozici jedno auto na nezbytnou každodenní práci.*“⁹⁹⁷

⁹⁹⁴ *Daily Mail*, 7th May 1934, s. 5.

⁹⁹⁵ MOSLEY, O. *The Greater Britain ...*, s. 27.

⁹⁹⁶ *17th January 1936 Report*, TNA HO 144/20146.

⁹⁹⁷ *17th January 1936 Report*, TNA HO 144/20146.

Podle Mosleyho byli Britové zoufalí, zrazení politiky, poraženečtí, drcení nezaměstnaností a chudobou. Kolona Černokošiláčů měla symbolizovat „*hnutí vytvořené z lidí*“, ale reprezentující úplně jiné nálady. Neměla vyjadřovat „*bídu, smutek a porážku, ale mužnost. Při pohledu na ní si lidé uvědomí, že tihle muži jsou muži, kteří se pro to narodili... politické programy a politici samy nedokáží vyhrát... tady je něco nového, silného, odhodlaného, něco víc než předcházející politické strany, něco nového a intenzivního, něco, co je více než stará hnutí která selhala. A první věci, kterou musíme udělat, abychom vytvořili takový dojem, je kolona Černokošiláčů pochodující ulicí, připravená, nebojácná, s nezlomným odhodláním konečně přinést lidem této země odvahu a skutečný smysl.*“⁹⁹⁸

Pochody byly pečlivě naplánované, od výběru trasy až po složení jednotlivých jednotek a jejich rozmístění. Oddělení propagandy vydávalo speciální výzvy členům, jež obsahovaly přesné instrukce ke konaným pochodům. Každý člen měl přesně určené místo v konkrétní jednotce kolony. Jednotky byly většinou rozdělené na základě jednotlivých poboček nebo čtvrtí, kde hnutí působilo. Oddělení propagandy k pochodům obvykle vydávalo i mapy oblastí, kde se měla formace fašistů zformovat spolu s instrukcemi o seřazení jednotlivých poboček – a v rámci nich i seřazení členů BUF podle divizí, umístění vlajkonošů, kapely, ženských jednotek a podobně.

V policejních záznamech se například zachoval přesný plán pochodu z londýnského *Temple* k *Trafalgar Square* z 15. března 1936. Černokošiláči se měli dostavit ve 14:45 hodin, aby byli přesně v 15:00 hodin připraveni začít pochodovat. V čele pochodu šla kapela, za ní dvě jednotky (označené jako č. 1 a č. 2) uniformovaných Černokošiláčů, následovala jednotka vlajkonošů, další tři jednotky uniformovaných členů, jednotka mládežnického hnutí, další jednotka a znovu kapela. Kolona poté pokračovala dál, dalšími jednotkami, z nichž byly některé ženské. Všechny byly pravidelně promíchané s jednotkami kapel. Po uniformovaných členech hnutí následovaly jednotky členů bez uniforem.⁹⁹⁹ Z dostupných videozáznamů je zřejmé, že velitelé jednotlivých jednotek nesli často i cedulku s číslem své jednotky.¹⁰⁰⁰

Podobné plány se zachovaly i z jiných pochodů. Policejní zprávy hlásící průběh pochodu z 1. května 1936 nás informují o tom, že „v 19:45 se zformovala kolona asi

⁹⁹⁸ *17th January 1936 Report*, TNA HO 144/20146.

⁹⁹⁹ *Parade Plan, Sunday, 15th March*. TNA HO 144/20146.

¹⁰⁰⁰ Například *Stock Video # 152-204-727 – British Union of Fascists / Deployment / London / 1939* ze 7. května 1939 dostupné na stránce [www. http://footage.framepool.com/](http://footage.framepool.com/) cit. 26.1.2014, online dostupné na <<http://footage.framepool.com/en/shot/152204727/public-address-car-stop-war-let-the-people-vote-northumberland-avenue-oswald-mosley/>>

osmdesáti uniformovaných fašistů se dvěma vlajkami, vedená kapelou složenou výlučně z bubnů...a pochodovala.“¹⁰⁰¹ Rozsáhlý a podrobný plán se zachoval například i z pochodu z *Millbank* do *Victoria Park* konaného 7. června 1936.¹⁰⁰² Precizně byl naplánován i nejznámější pochod BUF, který se měl konat 4. října 1936 a měl vést přes londýnský *East End*. Nikdy se ale neuskutečnil – ukončila jej totiž známá bitva na *Cable Street*. Asistent velitele oddělení organizace B. D. E. Donovan, odpovědný za naplánování pochodu, připravil přesné instrukce i časový harmonogram. Důraz kladl především na velitele jednotlivých jednotek, protože na nich „závisí úspěch pochodu.“¹⁰⁰³ Donovan připravil dokonce i časový harmonogram inspekce jednotlivých jednotek Oswaldem Mosleym.

Všechny plány pochodů měly společná preciznost, s jakou byly naplánovány, důraz na disciplínu a smysl pro detail. Fašistická kolona měla představovat živou sílu, individuální členy spojené do jednotné masy připravené skoncovat se starým „prohnilým“ světem a uskutečnit projekt národního obrození a fašistické revoluce.

Fašistický tisk

Periodika

Kromě veřejných projevů, pochodů, shromáždění a uniforem byla nejdůležitější formou propagandy BUF publicistika a vydávání tiskovin. Nejvýznačnější z nich byly noviny *The Blackshirt* a *Action*. Hnutí však vydávalo i další periodika různého charakteru, občasníky, pamflety, plakáty i knihy.

První oficiální noviny BUF nesly jméno *The Blackshirt*. První číslo vyšlo 1. února 1933 s podtitulem „Británie především“ (*Britain first*).¹⁰⁰⁴ Ilustrace na titulní stránce zobrazovala autoritativně řečnického Mosleyho s výzvou „*Vpřed k fašistické revoluci!*“ Už první číslo svým stylem a rétorikou předznamenávalo mnohé z budoucí podoby tisku BUF. Noviny charakterizoval mix oficiální ideologie zabalené do populistických hesel. Ve výzvách jako „*Drastická akce nebo katastrofa,*“ „*Parlament žvaní, zatímco hospodářství umírá,*“ nebo „*Ven z temnoty,*“ které se všechny objevily na pouhých čtyřech stranách prvního čísla, je patrná přítomnost fašistického mýtu o znovuzrození.

¹⁰⁰¹ *Metropolitan police report 18th May 1936*, TNA HO 144/201477.

¹⁰⁰² *27th May 1936 report*, TNA HO 144/20146.

¹⁰⁰³ *Instructions: Donovan*. TNA HO 144/21060.

¹⁰⁰⁴ *The Blackshirt*, No. 1, 1st February 1933, s. 1.

Černokošiláči byli přesvědčeni, že demokracie selhává a že „starý gang“ ničí jejich zemi. Jedinou záchranou Británie před kolapsem představoval podle nich fašismus a korporativní stát pod vedením Oswalda Mosleyho a BUF. Zároveň však byly tyto myšlenky zabalené do lákavých frází a hesel. K obviňování „starého gangu“ se v pozdějším období přidal antisemitismus a mírová témata, mýtus o znovuzrození však zůstal přítomen.

První dvě čísla *The Blackshirt* vyšla 1. února a 1. března 1933, od 18. března se *The Blackshirt* stal týdeníkem a vycházel vždy v sobotu, později každý pátek. Během existence hnutí plnil různé funkce. Přibližně prvního roku měl úlohu oficiálních novin hnutí a byl v té době jediným periodikem, které BUF vydávala. Z počátku měl *The Blackshirt* čtyři strany, jejich počet se později měnil v závislosti na období, funkci novin a samozřejmě i na finančních možnostech hnutí. Prvním šéfredaktorem novin se stal kapitán Cecil Courtney Lewis, bývalý armádní důstojník v Indii a Mosleyho právník.¹⁰⁰⁵

Dne 10. listopadu 1933 začal vycházet nový týdeník, *Fascist Week*. Pro *The Blackshirt* to znamenalo brzkou změnu charakteru a na několik měsíců roku 1934 se tyto noviny staly interním týdeníkem hnutí. Obsahovaly vždy jeden větší článek na titulní stránce, většinou nějakým způsobem velebicí hnutí. Uprostřed se na druhé a třetí straně nacházely zprávy z jednotlivých poboček BUF po celé zemi a instrukce pro členy hnutí. Na poslední stránce byly reklamy, další novinky z hnutí a seznam personálních změn v hnutí z posledního týdne, zejména povyšování jednotlivých členů do nových hodností a funkcí.

Charakter *The Blackshirt* se opět změnil 1. června 1934 (číslo 58), kdy byl spojen s *Fascist Week*. Jeho rozsah se rozšířil na dvanáct stránek a stal se opět oficiálním týdeníkem hnutí. Přibližně v této podobě se *The Blackshirt* udržel až do února 1936, kdy začala BUF vydávat *Action*. Po krátké době, od března, se jeho charakter znovu proměnil a, jak informovalo Zvláštní oddělení MI5, *The Blackshirt* se stal novinami, „*kteřé apelovaly na dělnickou třídu, zatímco Action měl cílit na poněkud vzdělanější čtenáře*“.¹⁰⁰⁶ Od 21. března 1936 se podtitul novin změnil na „*noviny vlasteneckých dělníků – noviny pro masy*“.¹⁰⁰⁷ Jejich cena se snížila na polovinu (zpočátku stál dvě pence, po změnách jednu penci), počet stran poklesl na osm a charakter článků i

¹⁰⁰⁵ Viz SUL SP BUC, Joyce Manuscripts, MS 166.

¹⁰⁰⁶ *The Fascist Movement in the United Kingdom, Excluding Northern Ireland, Report No. VIII. Developments from February 1936 to July 1936*, TNA HO 144/21060.

¹⁰⁰⁷ *The Blackshirt*, No. 152, 21st March 1936, s. 1. Viz také *23rd March Police Report*, TNA HO 144/20147.

problémy, které noviny řešily, se týkaly především dělníků. Kromě dělnické třídy a chudších vrstev britské společnosti se ale noviny orientovaly také na členy První a Druhé divize; informoval i o novinkách z jednotlivých poboček hnutí a o personálních změnách.

Finanční problémy a nevyhnutelnost neustálého zvyšování efektivity fungování hnutí způsobily začátkem roku 1938 další snižování stavu stálého personálu BUF. Změny se dotkly i *The Blackshirt*, který skončil jako týdeník. Poslední číslo mělo vyjít 29. ledna 1938,¹⁰⁰⁸ představitelé hnutí poté doufali, že se jim podaří udělat z něho měsíčník, jenž by vycházel vždy poslední pátek v měsíci.¹⁰⁰⁹ Mezi 29. lednem a březnem 1938 (čísla 247 a 248) noviny nevycházely, hnutí se ale podařilo jejich vydávání obnovit, nově pod titulem *Novinky Britské unie*. Od září 1938 vycházel *The Blackshirt* ve třech různých mutacích: Severní, Jižní a Východní Londýn. Všechny verze měly osm stran, vnitřní strany (s. 3-6) byly identické a okrajové (s. 1-2 a s. 7-8) se orientovaly na regionální zpravodajství. V březnu 1939 bylo vydávání severní a jižní varianty *The Blackshirt* definitivně zastaveno¹⁰¹⁰ a jediným celonárodním periodikem BUF se stal týdeník *Action*.

Tabulka 1: Prodej novin *The Blackshirt* podle zpráv MI5

Datum	Prodej (přibližně)	Zdroj
Říjen 1934	23 000	<i>The Fascist Movement in the UK, Report No. IV. Developments during October/November 1934</i> , TNA HO 144/20144
Prosinec 1934	19 000	<i>The Fascist Movement in the UK, Report No. V. Developments to the end of February 1935</i> , TNA HO 144/20144
Březen 1935	20 000	<i>19th March 1935 Police Report</i> , TNA HO 144/20144
Říjen 1935	22 000	<i>24th October 1935 Report</i> , TNA HO 144/20145
Únor 1936	22 000	<i>23rd March Police Report</i> , TNA HO 144/20147
Březen 1936	16 000	<i>23rd March Police Report</i> , TNA HO 144/20147

¹⁰⁰⁸ 10th February 1938 Police Report, TNA HO 144/21281.

¹⁰⁰⁹ 18th February 1938 Police Report, TNA HO 144/21281.

¹⁰¹⁰ 23rd March 1939 Police Report, TNA HO 144/21281.

24. říjen 1936	24 000	6th November 1936 Report, TNA HO 144/21062
31. říjen 1936	25 000	6th November 1936 Report, TNA HO 144/21062
Červen 1937	13 000-13 500	6th July report 1937, TNA HO 144/21064
Září 1937	12 250	18th October 1937 Report, TNA HO 144/21064
Říjen 1937	13 250	18th October 1937 Report, TNA HO 144/21064
Leden 1938	12 000	10th February Police Report, TNA HO 144/21281

Již koncem roku 1935 bylo jasné, že BUF spustí vydávání nového týdeníku. Oswald Mosley investoval v lednu 1936 do nového periodika 10 000 liber. Byl přesvědčen, že si na sebe noviny nejen vydělají, ale že dokonce vygenerují zisk, ze kterého bude moci částečně financovat hnutí. Jeho optimismus ale nesdílel první šéfredaktor týdeníku, W. J. Leaper.¹⁰¹¹ Nový týdeník nesl název *Action*.¹⁰¹² Tyto noviny sledovaly v porovnání s *The Blackshirt* od počátku jiný cíl. První číslo vyšlo v pátek 21. února 1936. *Action* byl mnohem rozsáhlejší a už první číslo mělo šestnáct stran. Jak jsem již zmínil, orientovaly se spíše na vzdělanější čtenáře, střední a vyšší vrstvy a v neposlední řadě i na členy hnutí Třetí divize. *Action* měl být jistým nástrojem pro rekrutování nových „lepších“ členů a oslovit měl také příznivce a sympatizanty hnutí.

Pro nové periodikum byl charakteristický populární žurnalistický styl; na stránkách se objevovaly i recenze filmů, nových knih nebo divadelních představení. Od 12. března 1936 začal *Action* vycházet o den dříve, ve čtvrtek, aby nekolidoval s vydáváním *The Blackshirt*, který vycházel v tomto období rovněž v pátek. Vydávání *The Blackshirt* se posunulo znovu na sobotu.¹⁰¹³ *Action*, stejně jako *The Blackshirt*, byl distribuován pomocí aktivních členů hnutí, kteří je dobrovolně jako kameloti prodávali na ulicích. Do listopadu 1937 ale byly dostupné i v síti trafik. Jak jsem již uvedl, v listopadu 1937 odmítla *National Association of Wholesale Newsagents* dále prodávat *Action*. Po

¹⁰¹¹ 20th January 1936 Report, TNA HO 144/20146.

¹⁰¹² *Action*, který BUF vydávala v letech 1936-1940 se někdy plete s *Action* Mosleyho strany *New Party*. Ta vydávala stejnojmenný týdeník mezi říjnem a prosincem 1931, editoval ho Harold Nicolson.

¹⁰¹³ *Action*, 12. 2. 1936, s. 1. 23rd March Police Report, TNA HO 144/20147.

tomto kroku se BUF při distribuci svého týdeníku musela spoléhat výlučně na vlastní síly.¹⁰¹⁴

Tabulka 2: Prodej novin *Action* podle zpráv MI5

Datum	Prodej (přibližně)	Zdroj
Únor 1936	43 500	<i>23rd March Report</i> , TNA HO 144/20147
Březen 1936	27 000	<i>23rd March Report</i> , TNA HO 144/20147
4. říjen 1936	20 000	<i>6th November 1936 Report</i> , a <i>27th October 1936 Report</i> , TNA HO 144/21062
24. říjen 1936	24 000	<i>6th November 1936 Report</i> , a <i>27th October 1936 Report</i> , TNA HO 144/21062
31. říjen 1936	26 000	<i>6th November 1936 Report</i> , a <i>27th October 1936 Report</i> , TNA HO 144/21062
Červen 1937	17 000 – 17 500	<i>6th July report 1937</i> , HO 144/21064
Září 1937	16 500	<i>18th October 1937 Report</i> , TNA HO 144/21064
Říjen 1937	17 500	<i>18th October 1937 Report</i> , TNA HO 144/21064
Leden 1938	14 000	<i>10th February Police Report</i> , TNA HO 144/21281
Září 1939	14 000	<i>Special Branch Report</i> , <i>18th September 1939</i> , TNA HO 144/21429

Mezi 10. listopadem 1933 a 25. květnem 1934 vydávala BUF ještě jeden týdeník, *Fascist Week*. Měl osm stran a z části plnil funkci oficiálních novin BUF pro širokou veřejnost v období, kdy byl *The Blackshirt* orientován na členy BUF. Od 1. června 1934 (číslo 58) splynul s *The Blackshirt*. Před tímto spojením, začátkem roku 1934, dosahoval cirkulace přibližně 17 000 výtisků týdně a pravidelně zaznamenával značnou finanční ztrátu.¹⁰¹⁵

Ženská sekce hnutí vydávala po jistou dobu vlastní noviny, *The Woman Fascist*, čtrnáctideník o rozsahu čtyř stran. První číslo vyšlo patrně v březnu 1934. Podle Julie Gottlieb byly *The Woman Fascist* rozšiřované privátně a měly přibližně 700 předplatitelů.¹⁰¹⁶ Michael Spurr i Martin Durman se domnívali, že se žádný výtisk *The*

¹⁰¹⁴ Tamtéž.

¹⁰¹⁵ *The Fascist Movement in the United Kingdom including Northern Ireland. Developments during August/September 1934, Report No. III.* TNA HO 144/20142.

¹⁰¹⁶ GOTTLIEB, Julie V. *Feminine Fascism. Women in Britain's Fascist Movement*. London: I.B.Tauris, 2003, zejména pozn. 23.

Woman Fascist nedochoval.¹⁰¹⁷ V *Sheffield University Library, Special Collections* však ve fondu *British Union Collection* (dále jen jako SUL SC BUC) několik čísel nachází.¹⁰¹⁸ Na podzim 1934 zanikl a veškeré záležitosti ženské sekce měly být dále projednávány v hlavních tiskovinách BUF.¹⁰¹⁹

BUF se snažila vydávat i oběžníky a regionální noviny. Informace o nich jsou však jen torzovité a v archivech se zachovalo jen několik různých exemplářů. Fašisté je obvykle vydávali při nějaké konkrétní příležitosti nebo jako součást kampaně, a vyskytovaly se tudíž spíše sporadicky. Je pravděpodobné, že existovaly i tiskoviny BUF, o kterých se nedochoval vůbec žádný doklad ani stopa v jiných pramenech. O třech regionálních publikacích mluví policejní zpráva z 30. dubna 1934. V Manchesteru měly být vydávány *The Depot* a *The Voice of the Workers*. Noviny *The Syren* byly publikovány v Liverpoolu.¹⁰²⁰

Jedny ze známějších regionálních novin nesly titul *The East London Pioneer*, který vycházel ve východní části Londýna. BUF je začala vydávat těsně před „bitvou o *Cable Street*“ v říjnu 1936 a koncipovány byly jako „oběžník pro *Bethnal Green, Bow, Hackney, Shoreditch a Stepney*,“¹⁰²¹ tedy ty části Londýna, které můžeme souhrnně označit jako East End. *The East London Pioneer* byl charakteristický divokým antisemitismem, zcela zřejmým cílem novin byla ale podpora kandidátů BUF ve volbách do Rady hrabství Londýn (*LCC elections*).¹⁰²² Původně byl zřejmě zamýšlen jako měsíčník a poslední dohledatelná zmínka o něm pochází z *The Blackshirt* z 26. června 1937, kde bylo ohlášeno, že vyšlo jeho sedmé číslo.¹⁰²³

Další fašistický měsíčník, s názvem *The Mercury*, se objevil v červnu 1939. Podle tvrzení redaktorů ale nebyl *The Mercury* publikací BUF. Jeho účelem mělo být „objektivně a férově prezentovat politický program hnutí.“ Tvrzení ale jen stěží obstojí vzhledem k faktu, že šéfredaktor i všichni jeho asistenti a členové redakčního kolektivu byli členy BUF.¹⁰²⁴

¹⁰¹⁷ DURHAM, Martin: Gender and the British Union of Fascist. In. *Journal of Contemporary History*, Vol.27, No.3 (July 1992), s. 12, SPURR, Michael A. 'Living the Blackshirt Life': Culture, Community and the British union of fascists, 1932-1940. In. *Contemporary European History*, Vol. 12, No. 3 (Aug., 2003), s. 315.

¹⁰¹⁸ SUL SC BUC, 1B/9 *The Woman Fascist*.

¹⁰¹⁹ GOTTLIEB, J. *Feminine Fascism*..., s. 52.

¹⁰²⁰ 30th April 1934 Police Report, TNA HO 144/20140.

¹⁰²¹ *The East London Pioneer*, Vol. 1, No. 1, 1st October 1936, s. 1.

¹⁰²² Viz např. *The East London Pioneer*, Vol. 1, No. 2, 1st November 1936, s. 3, nebo *The East London Pioneer*, Vol. 1, No. 4, 1st January 1937, s. 1, a další.

¹⁰²³ *The Blackshirt*, No. 217, 26th June 1937, s. 6.

¹⁰²⁴ 12th June 1939 Police Report, TNA HO 144/21281.

Dalším plánovaným měsíčníkem BUF, který ale pro finanční problémy nikdy nespáčil světlo světa, měl být *New Statesman and Nation*, plánovaný v červenci 1937.¹⁰²⁵ Posledním žurnalistickým pokusem BUF bylo založení nového týdeníku *Action News Service*. Ten měl přinášet „delší a podrobnější články než *Action*,“¹⁰²⁶ jeho hlavním editorem se měl stát Alexander Raven-Thomson a vycházet měl vždy v úterý. První číslo bylo naplánované na 30. dubna 1940,¹⁰²⁷ není ale jasné, zda vůbec vyšlo.

Kromě týdeníků a měsíčníků, které měly charakter novin, vydávala BUF i čtvrtletníky. První, *Fascist Quarterly*, se objevil v lednu 1935. Svým teoretickým zaměřením se podobal vědeckým časopisům, jak je známe dnes. Po úvodníku následovalo několik rozsáhlejších „pseudovědeckých“, historických nebo filozofických studií a na závěr recenze knih a „odborná“ diskuze. Všechny studie se snažily „vědecky“ zdůvodnit „nesporné“ výhody fašismu a předestřít jeho teoretická východiska. Nezbytnost fašismu autoři vysvětlovali z historického, filozofického i ekonomického úhlu pohledu.

Mnohdy i zdánlivě přesvědčivě napsané studie však vycházely z tezí o biologické nadřazenosti bílé rasy, kulturní nadřazenosti západní civilizace (v její „čisté“ „nedekadentní“ podobě), sociálního darwinismu a podobně. Několik studií se věnovalo i filozofickým aspektům fašismu, případně jeho historickým kořenům a zdůvodněním nadcházející éry fašismu či nepřátelství k Židům. Ekonomicky laděné studie prosazovaly merkantilistické ekonomické teorie a autarkní politiku pro Britské impérium. Autoři zavrhovali jak kapitalismus, tak socialismus, a zdůrazňovali výhody fašistického korporativního státu jako jediné možné alternativy k úplnému kolapsu britského hospodářství.

Fascist Quarterly editoval John Angus MacNab a přispívali do něj členové hnutí i autoři „z venku“, avšak vždy pečlivě vybraní. Zároveň se objevovaly překlady předních teoretiků fašismu z kontinentální Evropy, například Alfreda Rosenberga, Benita Mussoliniho, Josepha Goebbelse a dalších. *Fascist Quarterly* vycházel přesně dva roky, poslední číslo vyšlo v říjnu 1936. Od ledna 1937 pokračoval pod názvem *British Union Quarterly*. Pod tímto změněným názvem vycházel až do roku 1940. V srpnu se v BUF uvažovalo o nahrazení *British Union Quarterly* novým čtvrtletníkem *Awake* („Bdící“, „Probuzený“).¹⁰²⁸ Spolu s ním měla vzniknout i „*Awake Association*“ („Asociace probuzení“), která by sdružovala „intelektuály“, sympatizanty a příznivce hnutí, kteří ale

¹⁰²⁵ 6th July 1937 Police Report, TNA HO 144/21064.

¹⁰²⁶ Report on BUF, 22nd April 1940, TNA HO 45/24895.

¹⁰²⁷ Tamtéž.

¹⁰²⁸ 31st August 1937 Report, TNA HO 144/21064.

nebyli členy. Neměla mít žádné formální spojení s BUF.¹⁰²⁹ Tuto myšlenku se ale nikdy nepodařilo realizovat. V archivních pramenech je zmínka i o dalším čtvrtletníku, který BUF vydávala. Jeho název byl *Age of Plenty* („Věk hojnosti“), pravděpodobně však vyšlo pouze jediné číslo.¹⁰³⁰

Pamflety a letáky

BUF vydávala kromě periodik i obrovské množství menších publikací, knih, letáků a pamfletů. Například seznam pamfletů pořízený policejním oddělením 2. dubna 1936 obsahoval dvacet tři titulů.¹⁰³¹ Ve skutečnosti jich však bylo mnohem více.¹⁰³² Některé pamflety měly jen několik stran, například čtyřstránkový pamflet „Krise“ (*Crisis*)¹⁰³³ vydaný BUF během abdikací krize v roce 1936.¹⁰³⁴ Jiné ale byly delší a připomínaly spíše kratší knihy, například „*Fascism and India*“ z pera Williama Joyce¹⁰³⁵ nebo „*Fascism and the Press*“¹⁰³⁶ A. K. Chestertona a některé další.

Vytvořit kompletní seznam všech pamfletů vydaných nakladatelstvími BUF dnes již pravděpodobně není možné. Vzorek dostupný v archivech a knihovnách ve Spojeném království je však dostatečně reprezentativní. V pamfletech autoři obvykle řešili nejaktuálnější problémy země, například abdikací krizi v případě pamfletu „Krise,“ nebo témata, jež se jim zdála naléhavá, například neustálé opomíjení BUF v médiích v případě Chestertonovy knihy. Velké části, nebo i celý obsah pamfletů, byl často otištěn na pokračování i v týdenících BUF. *The Blackshirt* a *Action* rovněž pravidelně nabízely

¹⁰²⁹ Tamtéž.

¹⁰³⁰ *30th April 1934 Report*, TNA HO 144/20140.

¹⁰³¹ *The Fascist Case Against Tithes, Fascism to the Agricultural Worker, Ten Points of Fascist Policy, Shopkeepers v. Co-ops, Support Fascism and Save the Fishermen, Women of Britain, You have the Vote but have you Power?, Women in Industry, Do you work for Slave Wages?, To Wives and Mothers, Fascism Means Freedom, Are you British?, Yes! Fascism Fights, Blackshirts Back Mosley, To Any Worker, This is the Nation for You!, Fascism Brings Peace!, Labour Started the Means test, Mosley Calling, March with Mosley, Blackcoats & Blackshirts, Help Fascism to Save the Miners, Trade Unionists! You Are the Victims, To All Seamen a Mosley's Policy (Ten Points). 24th April 1936 Report*, TNA HO 144/20147.

¹⁰³² Větší sbírku pamfletů BUF spravuje Sheffield University Library. Viz SUL SC BUC, 3 – Pamphlets, British Union of Fascists (and National Socialists). Menší sbírky pamfletů jsou uloženy i v knihovnách Bodleian Library v Oxfordu, British National Library v Londýně, a různých dalších knihovnách po celé Británii. Je pravděpodobné, že další se nachází ve sbírkách soukromých sběratelů nebo v rodinných pozůstalostech bývalých členů hnutí.

¹⁰³³ *Crisis!* Westminster, Sanctuary Press Ltd., 1936, SUL SC BUC, 3 Pamphlets, 3/CRI.

¹⁰³⁴ Podle Johna Becketta se na ulicích prodalo až 37 000 kusů tohoto pamfletu. BECKETT, John. *After my fashion: twenty post-war years*. London, c.1940, s. 371. SUL SC BUC, 5 Memoirs, 5/1, MS.188.

¹⁰³⁵ JOYCE, William. *Fascism and India*. Bez místa a datumu vydání, přibližně 1937, SUL SC BUC, 3 Pamphlets, 3/JOY, MS.220.

¹⁰³⁶ CHESTERTON, Arthur Kenneth. *Fascism and Press*. London: BUF publications, 1938, SUL SC BUC, 3 Pamphlets, 3/CHE (1 646159 01).

možnost zakoupit si veškeré pamflety hnutí za zvýhodněné ceny. BUF příležitostně distribuovala i malé letáky. Běžně se používalo černé písmo na oranžovém podkladu.¹⁰³⁷

Lži, Goebbels a lidé odpovědní za tisk

Nedílnou součástí fašistického tisku, nejen v Británii, ale i v kontinentální Evropě, bylo absolutní přehánění a přílišné velebení hnutí hraničící až s úplnými výmysly a lhaním. Každý úspěch byl drasticky nadhodnocen, o neúspěchu se pro změnu buď vůbec nepsalo, nebo byla fakta překroucena tak, aby i úplný propadák vyzněl jako fenomenální úspěch. Zcela zřetelný je podobný postup v hodnocení katastrofálních výsledků ve volbách. Neúspěch byl popisován jako triumf hnutí. Neschopnost postavit kandidáty do voleb v roce 1935, do kterých Mosley původně sliboval postavit 400 kandidátů, byla zakrývána heslem „*Fašismus příště*“¹⁰³⁸ a ospravedlňována tím, že tyto volby byly pouhou „*fraškou*“ a „*přetvářkou*.“¹⁰³⁹ Ve *Fascist Quarterly* z ledna 1935, kdy byla BUF blízko k historickému minimu v počtu členů, fašisté sebevědomě vyhlášovali, že se jejich vzrůstající síly konzervativci bojí a „*nervózně sami sebe ujišťují, že počet členů BUF je pořád ještě něco pod milionem*.“ Ve stejném článku hodnocení pokračovalo ve stejném duchu: „*Dva roky stačily na to, aby byla černokošilácká víra přinesena do každého města a malé vesnice v zemi*.“¹⁰⁴⁰ Neúspěch ve volbách do hrabství Londýn v roce 1937 znamenal v Mosleyho očích „*nejlepší volební výsledek v prvních volbách ze všech fašistických nacionálněsocialistických stran na světě*.“¹⁰⁴¹ Podobných příkladů pompézního přehánění by se dalo najít nespočet.

V případě BUF zašlo toto nadhodnocování tak daleko, že si i někteří členové a oblastní velitelé stěžovali do centrály na lži. Podle opakovaných hlášení regionálních organizátorů do centrály se v *The Blackshirt* objevovaly nepravdivé informace o počtu členů, úspěších, lokální organizaci, aktivitách, síle hnutí, počtech přítomných na pochodech a shromážděních. Podle policejních zpráv podobné články „*způsobují pobavení u jedné části členů BUF, rozmrzelost u druhé*.“¹⁰⁴²

BUF měla kvůli svým často příliš drsným útokům na Židy, politiky a další osoby, i kvůli uveřejňování různých lží a nepravdivých informací, množství problémů se

¹⁰³⁷ *Police Report 4th April 1935*, TNA HO 144/20144. SUL SC BUC, fond 3L.

¹⁰³⁸ *The Blackshirt*, No. 131, 25th October 1935, s. 1.

¹⁰³⁹ MOSLEY, Nicholas. *Beyond the Pale. Sir Oswald Mosley and family 1933 – 1980*. London: Secker & Warburg, 1983, s. 107.

¹⁰⁴⁰ *Fascist Quarterly*, Vol. 1, No. 1, January 1935, s. 3.

¹⁰⁴¹ *Action*, 13. 3. 1937, s. 1 a s. 5.

¹⁰⁴² *23rd March 1939 Police Report*, TNA HO 144/21281.

zákonem. Mosleyho tisk často čelil žalobám za urážku na cti. Pravděpodobně proto spousta přispěvatelů do fašistického tisku v Británii publikovala své texty pod pseudonymy (například James Drennan, Bluebird, Blackbird, Fascist Graduate a další).

Mosley se proto nechal inspirovat „zkušenějšími,“ konkrétně „*dr. Goebbelsem, který byl zodpovědný za nacistický tisk v Německu, a který čelil stovkám obvinění za urážky na cti, žalobám a zbankrotoval několikrát, během doby, kdy se nacisté dostali k moci.*“¹⁰⁴³ Mosleyho druhá manželka se důvěrně znala s Magdou Goebbelsovou, manželkou ministra propagandy Třetí říše. Sám Mosley navštívil nacistické Německo několikrát a vícekrát se bezpochyby sešel i se samotným Goebbelsem. Sám Goebbels se o Mosleym opakovaně (a ne právě příznivě) ve svých denících zmiňuje.¹⁰⁴⁴

Při jednom ze setkání Goebbels radil Mosleymu, jak se bránit žalobám a finančním ztrátám. Mosley jeho rady tlumočil svým podřízeným na jedné z porad propagandistického oddělení začátkem roku 1936. Podle nich měl být důstojník odpovědný za tisk připraven „*obětovat se... a jít k soudu čelit žalobě, kde přednese údernou propagandistickou řeč*“,¹⁰⁴⁵ podobnou té Hitlerově po neúspěšném pokusu o Pivní puč 9. listopadu 1923. Rozdíl by byl ale v tom, že šéfredaktor by nešel za mříže. Na jeho obhajobě závisela jen výška případné pokuty, kterou hnutí mělo za urážky či jiná obvinění dostat. Aby BUF tuto pokutu nemusela platit, Goebbels poradil Mosleymu malý trik. Společnost, která fašistický tisk vydávala, a která by byla zažalována, neměla mít žádný, případně jen minimální možný majetek. Hnutí mělo být připraveno nechat danou společnost okamžitě zbankrotovat. Šéfredaktor u soudu by se tak nemusel bát, že hnutí dostane vyšší pokutu, protože v té době už by obžalovaná společnost neexistovala, případně by zcela zbankrotovala. Jeho propagandistická řeč by tak mohla být účinná a nemusel by se za nic ospravedlňovat. Právě naopak, mohl v urážkách pokračovat i u soudu. Ten byl veřejný a BUF nutně potřebovala jakoukoli propagandistickou výhodu. Dotyčný obžalovaný šéfredaktor by hrál roli sebevědomého a nebojácného patriota stojícího si za svými principy. Hnutí by poté rychle založilo zcela novou společnost nebo

¹⁰⁴³ BECKETT, J. *After my fashion...*, s. 366.

¹⁰⁴⁴ Goebbels se o Mosleym vyjádřil například následovně: „... *Mosleyho vůbec neberu v úvahu. Je to outsider s minimálním politickým významem. Fašismus je rostlina, která v britské půdě neroste... a to co tam Mosley dělá se svými Černokošiláky nám více škodí, než prospívá. Mnohem důležitější jsou konzervativci, kteří jsou ochotni s Hitlerem spolupracovat, i když s námi nemají z ideologického hlediska absolutně nic společného.*“ Citováno podle DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 362-363.

¹⁰⁴⁵ BECKETT, J. *After my fashion...*, s. 367.

by vydávala své tiskoviny v jiné, předem založené, společnosti. „*Časopis by tak příští týden vyšel úplně normálně a bez problémů, jen pod jiným vydavatelstvím.*“¹⁰⁴⁶

Britští fašisto se těchto rad skutečně drželi. BUF provozovala hned několik různých společností, prostřednictvím kterých vydávala své tiskoviny nebo distribuovala jiný propagandistický materiál. Kvůli chybějícím archivním záznamům je nemožné přesně popsat genezi vývoje různých společností, jistými informacemi ale historici díky policejním zprávám a memoárům disponují.

Od založení hnutí vydávala publikace a tiskoviny BUF společnost *B.U.F. publications*, která vydala i první vydání Mosleyho *The Greater Britain*. V policejní zprávě z 30. dubna 1934 se uvádí, že „*společnosti B.U.F. Trust Limited i B.U.F. publications stále existují, dále už ale nevydávají ani The Blackshirt ani Fascist Week. Ty teď vydává Fascist Week Limited a Blackshirt Limited.*“¹⁰⁴⁷ *B.U.F. Trust Limited* s největší pravděpodobností záhy zanikla. Po *Blackshirt Limited* byl hlavní týdeník hnutí, *The Blackshirt*, po jistou dobu vydáván společností *Action Press Limited*. *Action Press Limited* pravděpodobně vznikla spolu s týdeníkem *Action*, který poté vydávala. Dne 27. dubna 1936 registrovali vrcholní představitelé hnutí Francis-Hawkins a John Macmillan Thomson další soukromou společnost, *Sanctuary Press Limited*. Ta záhy převzala vydávání *The Blackshirt*.¹⁰⁴⁸ Číslo 158 z 2. května 1936 již bylo vydáno *Sanctuary Press Limited*, zatímco týdeník *Action* stále vydávala *Action Press Limited*.¹⁰⁴⁹

John Beckett tyto informace potvrzuje. Ve svých memoárech vzpomíná na čtyři společnosti přímo napojené na BUF a podílející se na vydávání tiskovin v roce 1936, kdy zodpovídal za tisk BUF. Byly to *Action Press Limited*, která vydávala týdeník *Action*, *Sanctuary Press Limited*, jež vydávala týdeník *The Blackshirt*, *B.U.F. publications Limited*, která vydávala *The Fascist Quarterly*, všechny knihy a pamflety, a nakonec *Abbey Supplies Limited*, jež distribuovala uniformy a všechnu literaturu určenou k bezplatné distribuci ulicích.¹⁰⁵⁰

Torzovitost informací a archivních pramenů nám nedovoluje jednoznačně identifikovat osoby zodpovědné za tisk BUF v různých obdobích. Prvním editorem *The*

¹⁰⁴⁶ Tamtéž, s. 367-368.

¹⁰⁴⁷ *30th April 1934 Report*, TNA HO 144/20140.

¹⁰⁴⁸ Nominální kapitál společnosti byl £ 100 liber rozdělen do stovky £ 1 akcií. Všechny vlastnili Francis-Hawkins a John Macmillan Thomson. *8th May 1936 Report*, TNA HO 144/20147.

¹⁰⁴⁹ *8th May 1936 Report*, TNA HO 144/20147.

¹⁰⁵⁰ BECKETT, J. *After my fashion...*, s. 366.

Blackshirt a *Fascist Week* se stal Rex Tremlett,¹⁰⁵¹ profesionální žurnalista s bohatými zkušenostmi,¹⁰⁵² jehož práce nepochybně značně napomohla k počátečnímu úspěchu obou periodik. Mosleyho syn Nicholas ve své knize o vůdci BUF zmiňuje dalšího editora *The Blackshirt* a *Fascist Week*, W. J. Leopera.¹⁰⁵³ Ten poté s největší pravděpodobností spolu s generálmajorem J. F. C. Fullerem definitivně převzal odpovědnost za *The Blackshirt*¹⁰⁵⁴ po odchodu Rexe Tremletta z BUF v srpnu 1934.¹⁰⁵⁵ Od začátku roku 1936 převzal na dobu dvanácti měsíců do svého odchodu z hnutí v březnu 1937 editování všech tiskovin BUF John Beckett. Kromě *The Blackshirt* a *Action* převzal i zodpovědnost za *Fascist Quarterly*, který do té doby editoval J. A. MacNab.¹⁰⁵⁶

Dne 11. března 1937 Mosley oznámil nutnost výrazné redukce nákladů a Beckett se ocitl na seznamu lidí, kteří už napříště neměli být na výplatní pásce BUF. Vůdce BUF ale vyhlásil, že nikoho z hnutí nevyhazuje a že v něm mohou dále pokračovat jako dobrovolníci. Beckettovi a dalšímu redaktorovi fašistických novin, O. Autonovi, byly dokonce navrženy honoráře za jeden článek týdně do *Action* nebo *The Blackshirt*.¹⁰⁵⁷ Po Beckettovi převzal odpovědnost za tisk BUF Angus MacNab, jenž ale na této pozici vydržel jen pár dní a 23. března po hádce s Mosleym hnutí rovněž opustil.

Po odchodu MacNaba se BUF podařilo udržet při životě obě svá hlavní periodika (*Action*, *The Blackshirt*), i když se značně zredukovaným personálem. Odpovědnost za všechny tisk hnutí převzal Geoffrey Dorman.¹⁰⁵⁸ 8. července 1937 Mosley jmenoval na post šéfa oddělení propagandy A. K. Chestertona. Ten spolu s tím převzal i odpovědnost za všechny tisk.¹⁰⁵⁹ Ani Chesterton ale na tomto postu nevydržel dlouho a v březnu 1938 hnutí opustil. Po Chestertonovi převzal všechny jeho povinnosti i editování *Action* znovu Geoffrey Dorman,¹⁰⁶⁰ jenž ale podle všeho rezignoval z hnutí těsně před začátkem války a

¹⁰⁵¹ Zmínka o tom, že byl Tremlett editorem *The Blackshirt*, se objevila například během jeho rezignaci v *The Fascist Movement in the United Kingdom including Northern Ireland. Developments during August/September 1934, Report No. III*. TNA HO 144/20142.

¹⁰⁵² SKIDELSKY, R. *Oswald Mosley...*, s. 344.

¹⁰⁵³ MOSLEY, N. *Beyond the Pale ...*, s. 77.

¹⁰⁵⁴ Jako hlavního editora W. J. Leopera označuje policejní zpráva z 3. června 1935. Viz *3rd June 1935 Police Report*, TNA HO 144/20145. Informace se opakuje i ve zprávě z 20. června 1935, Viz *20th June 1935 Police Report*, TNA HO 144/20145.

¹⁰⁵⁵ *The Fascist Movement in the United Kingdom including Northern Ireland. Developments during August/September 1934, Report No. III*. TNA HO 144/20142.

¹⁰⁵⁶ BECKETT, J. *After my fashion...*, s. 364.

¹⁰⁵⁷ *15th March report 1937*, TNA HO 144/21063.

¹⁰⁵⁸ *15th March 1937 Police Report*, TNA HO 144/21063.

¹⁰⁵⁹ *8th July Police Report*, TNA HO 144/21064. Viz také *Action*, 10. 6. 1937, s. 7. Detailnej BAKER, David. *Ideology of Obsession: A. K. Chesterton and British Fascism*. London: Tauris Academic Studies, 1996, s. 131-132.

¹⁰⁶⁰ *24th March 1938 Police Report*. TNA HO 144/21281.

narukoval k RAF.¹⁰⁶¹ Je možné, že zodpovědnost za tisk BUF po něm převzal Alexander Raven-Thomson nebo Richard Reynell Bellamy, který byl také údajně posledním šéfem oddělení propagandy BUF.

Karikatury

Nápadnou součástí dvou novin BUF, *The Blackshirt* a *Action*, byly karikatury. BUF měla na karikaturisty štěstí. Velmi brzy se jí podařilo do svých služeb získat talentovaného Johna Henryho Gilmoura, později do hnutí vstoupil Alexander Bowie. Informace o obou mužích jsou strohé. Gilmour patřil mezi nejznámější a nejlepší novozélandské karikaturisty meziválečného období. Ještě někdy před první světovou válkou se přestěhoval do Británie, pracoval pro různá periodika a vydal knihu karikatur *Life on the Ocean Wave: Sailor Cartoons*.¹⁰⁶² Ve 30. letech se dal do služeb Mosleyho hnutí. *The Blackshirt* Gilmoura hned nazval „prvním fašistickým karikaturistou v této zemi.“¹⁰⁶³ Gilmour nakreslil několik desítek karikatur, které se v tisku BUF objevily v letech 1933-1936,¹⁰⁶⁴ kdy se vrátil na Nový Zéland a stal se členem pravicové novozélandské národní strany. Od roku 1935 publikoval v tisku BUF své karikatury další talentovaný umělec, Alexander Bowie. Ten byl, stejně jako jeho manželka Margaret Collins, placeným členem hnutí až do 11. března 1937. Po tomto datu mu byl vyplácen jen honorář za každou karikaturu.¹⁰⁶⁵ V průběhu roku 1939 se v tisku BUF objevilo několik karikatur podepsaných „BurT.“ O jejich původu nebo o jejich autorovi se mi nepodařilo získat žádné bližší informace. Všichni tři karikaturisti jsou autoři několika výmluvných a graficky velmi dobře zvládnutých obrázků.

Většina karikatur, které se v tisku BUF objevily, si braly na paškál aktuální politické dění, vládu a parlament. Značný počet karikatur vyzdvihoval úspěchy hnutí a jeho „skvělou budoucnost.“ Objevilo se ale i několik „nadčasových“ karikatur, které se čtenáři snažily přetlumočit fašistický odkaz, ideologii založenou na mýtu o znovuzrození.

Cestu si mezi ně ale našla i více metaforická komunikace „mýtu znovuzrození.“ Vydařenou je zejména karikatura Henryho Gilmoura z *The Blackshirt* č. 32 z prosince

¹⁰⁶¹ AMATO, Joseph Anthony. *Rethinking Home: A Case for Writing Local History*. Berkeley: University of California Press, 2002, s. 180.

¹⁰⁶² BOWIE, John H. *Life on the Ocean Wave: Sailor Cartoons*. London: General Steam Navigation, 1933.

¹⁰⁶³ *The Blackshirt*, No. 23, September 1933, s. 3.

¹⁰⁶⁴ John Henry Gilmour se obvykle podepisoval pod své karikatury jako J. H. Gilmour, ve *Fascist Week* se ale objevilo i několik karikatur podepsaných jako „PAX,“ tedy latinské slovo pro mír. *E-mailová korespondence s Jeffem Walderem*, 7. května 2013.

¹⁰⁶⁵ *31st May Police Report*, TNA HO 144/21063.

1933. Čtenář na ní může vidět postavičku s glóbusem místo hlavy reprezentující Zemi a západní kulturu. Postavička sedí na lodi s nápisem „demokracie“ potápějící se do moře s nápisem „chaos.“ Jediná naděje přichází od postavy v uniformě BUF stojící v dálce na bytelně stavěné lodi. Ta hází potápějící se západní kultuře záchranný kruh se skvoucím nápisem „fašismus.“

Ve stejném duchu se nese i obrázek z *The Blackshirt* č. 20 ze září 1933. Můžeme na něm vidět skupinku veteránů vycházejících ze zákopu plným „deprese“, „humbuku“, „nesplněných slibů“ a „zoufalství“ k velké laskavé ruce nabízející pomoc a spásu s nápisem „fašismus“. Název obrázku bychom mohli volně přeložit jako „Naposledy do útoku hoši!“ (*Over the top for the Last Time Boys!*)

Dalším zajímavým počinem je karikatura s názvem „*The New "Atlas,"*“ také od Henryho Gilmoura, uveřejněná ve *Fascist Week* v lednu 1934. Čtenář si může povšimnout Francie v ruinách a odpadcích, se zbořenými budovami a v plamenech. Na druhé straně Kanálu stojí obr s nápadně židovskými rysy a nápisem „mezinárodní finančník“ držící v rukách „Wasteminster“ (namísto Westminster, sídla britského parlamentu. *Waste* – odpad). Je zjevně jen otázkou času, kdy tento panovačný obr rozdrtí i Velkou Británii. Naštěstí v dálce na obzoru může čtenář spatřit také paprsky vycházejícího slunce nesoucího nápis „korporativní stát“ – jedinou naději na spásu Velké Británie.

Lord Rothermere

Významnou zbraní BUF v jejím propagandistickém působení byla v období od ledna do července 1934 podpora úspěšného majitele několika z nejčtenějších britských novin, lorda Rothermerea. Tento magnát vlastnil tak významné tituly jako *Sunday Dispatch*, *The Evening News* a zejména *Daily Mail*. Rothermereovo novinové impérium dokázalo vytvořit silnou reklamní a propagandistickou kampaň, která přilákala do BUF mnoho nových členů. Z BUF se zanedlouho stala populární organizace a Mosley získal status celebrity. Rothermereův tisk pořádal různé soutěže o ceny v podobě finanční hotovosti nebo vstupenek na shromáždění a podobně. Velebil BUF jako hnutí „*odvážných mladých vlastenců připravených zlomit moc starých senilních politiků*.“¹⁰⁶⁶ Mosley ve své

¹⁰⁶⁶ *Daily Mail*, 15th January 1934, s. 1.

autobiografii vzpomínal také na letadlo s názvem „Británie především,“ které nechal Rothermere postavit pro propagaci hnutí.¹⁰⁶⁷

Rothermereova půl roku trvající kampaň ale zanechala ve vedení hnutí smíšené pocity. Na jedné straně dosáhl počet členů rekordní úrovně, na druhé straně do BUF vstoupilo mnoho „papírových“ členů, kteří byli pravým opakem toho, co Mosley očekával. Členové hnutí se zpětně dívali na Rothermereovu kampaň často jako na negativní moment: „*propaganda Daily Mail pravděpodobně přinesla více zlého než dobrého. Jediné pozitivum byla reklama. Nadělala však velkou škodu přílivem členů, kteří byli fašisté jen na papíře. To pak způsobilo, že mnoho starších členů usnulo na vavřínech. Začali si myslet, že náš boj je vyhrán a že už stačí pouze čekat.*“¹⁰⁶⁸

Plakáty, fotografie a „sendvičový muž“

Jednou z nejdůležitějších forem propagandy obecně jsou plakáty, moderní sdělovací prostředek, který působí na stejně moderní fenomén – masy. Britové měli s účinnými a emotivními plakáty značné zkušenosti již z dob první světové války.¹⁰⁶⁹ BUF disponovala ve svých karikaturistech J. H. Gilmourovi a A. Bowiem zkušenými, talentovanými a kreativními ilustrátory. Kromě nich se kolem hnutí pohybovala řada dalších umělců. Za zmínku stojí zejména jeden z nejznámějších grafických designérů té doby, Edward McKnight Kauffer. Kauffer navrhl obal prvního vydání Mosleyho *The Greater Britain*¹⁰⁷⁰ a mnohými je dokonce považován za jednoho z nejlepších plakátových grafiků vůbec.¹⁰⁷¹ Tento potenciál však BUF nikdy nedokázala přetavit do lákavé podoby.

BUF obecně byla hnutím, které si zakládalo na výrazné vizuální stránce (v čemž se nijak nelišilo od jiných kontinentálních fašistických hnutí). Spoléhalo na vizuální média, vlajky, uniformy, různé znaky, odznaky a symboly, které měly dodat fašistické „myšlence“ a „duchu“ lákavou, nebo alespoň přijatelnou formu. To ale neplatí pro

¹⁰⁶⁷ MOSLEY, O. *My Life*..., s. 344.

¹⁰⁶⁸ Citováno podle GOTTLIEB, J. *The Marketing of Megalomania* ..., s. 46.

¹⁰⁶⁹ Viz např. SANDERS, Michael L. Wellington House and British propaganda during the First World War. In: *The Historical Journal* (Cambridge University Press) 18, 1975, (1), s. 119–146; SANDERS, Michael L. – TAYLOR, Philip M. *British Propaganda During the First World War, 1914–18*. London: Macmillan, 1982; MESSINGER, Gary S. *British Propaganda and the State in the First World War*. Manchester: Manchester University Press, 1992; v češtině např. AULICH, James. *Válečné plakáty. Zbraně hromadné komunikace*. Praha: Naše Vojsko, 2009, zejména s. 52–53.

¹⁰⁷⁰ DORRIL, Stephen. *Blackshirt. Sir Oswald Mosley & British Fascism*. London: Penguin Books, 2007, s. 217.

¹⁰⁷¹ TWEMLOW, Graham. E. McKnight Kauffer - The stencilled book illustrations. In: *Parenthesis* 16, February 2009, s. 32–34.

plakáty Mosleyho hnutí. Ty byly zpravidla úplně jednoduché, bez jakéhokoli nápadu a založeny zpravidla pouze na textu. Téměř všechny dochované plakáty BUF neobsahují kromě vyobrazení Mosleyho hlavy žádné ilustrace, jen holý text. I tento text obvykle nebyl nijak inspirativní, natož úderný nebo emocionální. Černokošiláci si vystačili s jednoduchými hesly jako „*VÁLKA! Pro Československo. Chcete ji?*“¹⁰⁷², „*Hleďme si svého*“¹⁰⁷³, „*Politika labouristů znamená válku!*“¹⁰⁷⁴, „*Britové! Když milujete svou zemi, jste NÁRODNÍ, když milujete její lid, jste SOCIALISTÉ. Stejně jako NACIONÁLNÍ SOCIALISTÉ vstupte do BRITSKÉ UNIE a pracujete pro sociální spravedlivost v silném a jednotném impériu*“¹⁰⁷⁵ nebo „*Mosley mluví*“ případně „*Mosley bude mluvit*“, které se vyskytovalo ve velkém množství plakátů upozorňujících na nejbližší shromáždění.¹⁰⁷⁶

Grafici a ilustrátoři BUF nikdy nevytvořili nic, co by se mohlo jakkoli přiblížit plakátové propagandě německých nacistů nebo italských fašistů – a to ani v období, kdy ještě nebyli u moci. Není zcela jasné, proč plakáty BUF neobsahovaly téměř žádnou grafickou úpravu. Bylo by možné se domnívat, že Mosleyho muži předpokládali, že při vysoké gramotnosti Britů a jejich relativně vysoké úrovni vzdělání, jim bude stačit jednoduchá propaganda založená na nápisech. To by ale nevysvětlovalo přístup britské vlády z konce 30. a začátku 40. let a její graficky excelentně zvládnutou a nápaditou válečnou plakátovou kampaň.¹⁰⁷⁷ O něco lepším vysvětlením by mohla být finanční náročnost tisku barevných a graficky vyspělých plakátů, které si hnutí jednoduše nemohlo dovolit.

Nevýraznosti kampaně BUF si všimli i samotní členové BUF. John Charnley psal že „*z nějakého důvodu, na který jsem nikdy nepřišel, hnutí nedělalo před shromážděními žádný reklamní „rámus*.“ *Obvykle jsme využívali veřejné poutače a plakáty s Mosleyho hlavou, rameny a založenýma rukama nebo jen profilem hlavy s překříženýma vlajkami*

¹⁰⁷² *Action*, 28. 5. 1938, s. 1.

¹⁰⁷³ *Action*, 3. 9. 1938, s. 20.

¹⁰⁷⁴ *Action*, 28. 5. 1938, s. 1.

¹⁰⁷⁵ SUL SC BUC, 3L/BRI.

¹⁰⁷⁶ Různé plakáty BUF je možné vidět i na videozáznamu z roku 1938, který ukazuje Černokošilácké kameloty prodávající *Action* v ulicích Londýna. Viz *View of streets and members of British Union of Fascists selling their newspaper 'Action' in London, near start of World War 2*. na stránce www.criticalpast.com, cit. 7.1.2014, online <http://www.criticalpast.com/video/65675053805_British-Union-of-Fascists_newspapers_pedestrians_Vehicular-traffic>

¹⁰⁷⁷ K této problematice existuje nepřehledné množství odborné literatury. Viz např. RHODES, Anthony Richard Ewart. *Propaganda: The art of persuasion: World War II*. London: Angus & Roberts, 1976, s.158, BRIGGS, Susan. *The Home Front: War Years in Britain, 1939-1945*. New York: American Heritage Publishing Company, 1975; v češtině AULICH, James. *Válečné plakáty...*, s. 166-169.

v pozadí, jednoduchým nápisem „Mosley mluví“ a údaji o místě a čase shromáždění. K máni bylo jen několik málo plakátů a já jsem se obával nedostatečné publicity.“¹⁰⁷⁸

Obecně BUF využívala plakáty skutečně intenzivně a kladla na ně značný důraz.¹⁰⁷⁹ Otevření nové pobočky v Streathamu komentovala dopisovatelka *The Woman Fascist* následovně: „... členové sedí, jedí a pijí. Na stěně za nimi je třicet stop (přibližně devět metrů – J. D.) vysoký plakát vyzývající cestující, aby se přidali k hnutí Černokošiláčů v Streathamské centrále. Tohle je dobrá reklama a bylo mi řečeno, že podobný plakát je i na železničním mostě.“¹⁰⁸⁰

Množství plakátů bylo i součástí *Action* jako samostatné strany.¹⁰⁸¹ Čtenáři je mohli po přečtení novin vytrhnout nebo vystříhnout a dále použít. Tento přístup podporovalo i vedení hnutí. Členové hnutí si mohli plakáty i za velmi příznivou cenu objednat po tisíci nebo více kusech a rozvěšovat v místě svého bydliště.¹⁰⁸² Častý způsob, jakým byly plakáty využívány, byl tzv. „sendvičový muž“ (*Sandwich man*). Šlo o dobrovolníka nebo dobrovolnici, který si na sebe pomocí šňůrek na sebe připevnil dva plakáty, jeden na záda, druhý dopředu. Svým vzezřením připomínal sendvič, odtud pojmenování „sendvičový muž.“ Většinou pracoval zároveň jako kamelot, který prodával tiskoviny BUF nebo rozdával pamflety, případně letáky.

Černokošiláči prokázali při snaze propagovat hnutí i jistou dávku kreativity. John Charnley popisuje způsob, jakým využil plakátů: „V sobotu před shromážděním jsem opakovaně jezdil po městě na své motorce s plakátem na zádech ve stylu sendvičového muže. Jeden z členů ... připravil plakát přilepený na listu dřevotřísky a bezpečně jej přivázal na moje záda... Držel jsem se tak blízko obrubníku, jak jen to šlo, a jel jsem velice pomalu. Mělo to obrovský úspěch, bylo to cosi jako senzace, zejména proto, že jsem byl oblečený ve své černé uniformě... asi po půl druhé hodině mě zastavil policajt, zřetelně vykonávající rozkazy shora, a řekl mi, že pravděpodobně porušuji zákon a radil mi s tím okamžitě přestat...“¹⁰⁸³

Vydávání plakátů a pamfletů měl na starost obvykle stejný člověk, který byl zodpovědný za celý tisk BUF.¹⁰⁸⁴

¹⁰⁷⁸ CHARNLEY, John. *Blackshirts and roses: an autobiography*. London: Brockingday, 1990, s. 52.

¹⁰⁷⁹ GOTTlieb, J. *The Marketing of Megalomania* ..., s. 41.

¹⁰⁸⁰ *The Woman Fascist*, no. 11, 19th July 1934, s. 1.

¹⁰⁸¹ *Action*, 3.9.1938, s. 20; *Action*, 17.9.1938, s. 20 a množství dalších.

¹⁰⁸² *Action* v dubnu 1938 nabízel tři druhy plakátů: malé, velké potisknuté na jedné straně a velké potiskuté z obou stran, které mohli být využity jako letáky. *Action*, 2.4.1938, s. 17.

¹⁰⁸³ CHARNLEY, J. *Blackshirts and roses...*, s. 53-54.

¹⁰⁸⁴ Viz např. BECKETT, J. *After my fashion...*, s. 364.

Jak jsem již napsal, hnutí často využívalo jako motiv plakátů Mosleyho podobiznu. Nezřídka se vyskytovaly i nadrozměrné Mosleyho fotografie. Například ústředním motivem plakátu zvoucího na shromáždění v *Earls Court* z června 1939 byla Mosleyho hlava. Velké fotografie Mosleyho, obvykle v uniformě hnutí, byly i součástí dekorace poboček a kanceláří jednotlivých důstojníků v centrále BUF.¹⁰⁸⁵ Každá z vedoucích osobností BUF měla vlastní pečlivě naaranžovanou oficiální fotografii.¹⁰⁸⁶ Mosley byl ale nepochybně největším „tahákem“ BUF a dokonce jedním z „nejfotogeničtějších politiků své generace.“¹⁰⁸⁷ Patrné to je například ve sbírce fotografií BUF, které hnutí vydalo v roce 1937.¹⁰⁸⁸ Kromě vedoucích osobností jednotlivých oddělení BUF, fotografií Černokošiláčů při práci, odpočinku, sportu nebo záběrů ze shromáždění a obrázků jásajících davů, vlajek a praporů, je téměř na každé straně vyobrazen i vůdce.

Fotografická kancelář byla zřízena v centrále BUF v roce 1934, záhy po shromáždění v *Royal Albert Hall*, jak o tom informoval *The Blackshirt*. Členové hnutí si mohli „za zvýhodněné ceny“ pořídit fotografie „pochodujících Černokošiláčů, černokošilácké kapely, obecnstva v *Albert Hall* nebo velkolepou fotografii vůdce“ pořizenou „profesionálními fotografy.“¹⁰⁸⁹ Velikost fotografie byla přibližně 15 x 21 cm.

Jakási „komercializace“ kultu osobnosti v případě BUF zašla až tak daleko, že hnutí produkovalo a distribuovalo fotografie a pohledy Mosleyho s autogramem. Eminentní zájem o ně byl především u ženské části vůdcova „fan klubu.“ V Mosleyho osobním fondu, který založil jeho syn Nicholas a který se nachází v archivu *University of Birmingham*,¹⁰⁹⁰ se zachovalo několik listů s prosbami o fotografii s podpisem, jež obdivovaný a milovaný vůdce obdržel. Tyto fotografie visely na stěnách domovů, restaurací, kaváren a později, během války, na stěnách vězeňských cel.¹⁰⁹¹

Další formy propagandy

¹⁰⁸⁵ 23rd March 1936 Police Report, TNA HO 144/20147

¹⁰⁸⁶ *The Blackshirt* a *Action* tyto fotografie postupně uvěřňovaly.

¹⁰⁸⁷ GOTTLIEB, J. *The Marketing of Megalomania* ..., s. 42.

¹⁰⁸⁸ *British Union: Pictorial Record 1932-1937*. Místo vydání neuvedeno, 1937. SUL SC BUC 9/3
British Union: Pictorial Record, 1932-1937. [48]p. (MS.220).

¹⁰⁸⁹ *The Blackshirt*, No. 55, 11th May 1934, s. 3

¹⁰⁹⁰ Fond XOMN, Birmingham University Information Services, Special Collections Department.

¹⁰⁹¹ GOTTLIEB, J. *The Marketing of Megalomania* ..., s. 42-43.

Hudba

Propaganda obecně působí na lidské emoce a city, nikoli na „racio.“ V tomto smyslu je hudba, i když ji mnozí značně podceňují, jedním z nejsilnějších propagandistických prostředků vůbec. Hudba je silné médium, které se vždy reflektovalo obsah dobových kulturních i například rasových debat. Pro BUF ale nebyla hudba pouhou platformou pro představení vlastních názorů a „přívěskem“ diskuzí. Hudba se v rukou Černokošiláčů stala jednotící silou. Působila politicky i ideologicky. S její pomocí mohli fašisté zdůrazňovat „pozitivní“ a „regenerační“ aspekt fašistické ideologie, stejně jako varovat před jimi vnímaným „negativním“, „zhoubným“ a „degenerativním“ vlivem „židovského kulturního bolševismu“¹⁰⁹² na britskou společnost. Hudba BUF odrážela vlastní víru fašistů, jejich přesvědčení o „vyšší“ a „nižší“ kultuře a zároveň dokázala vyjádřit ideologii hnutí přístupnou formou. „Palingeneze“ byla proto přítomná i v hudbě BUF. V jedné z nejznámějších písní britského fašismu, v tzv. „Pochodové písni“ (*Marching song*) je verš:

Očištění bojem, hrdě zdravíme úsvit!

*Podívej, všude po ulicích vlají fašistické prapory –
triumfující standardy znovuzrozené rasy.*

...

Hail novému úsvitu!

*Hail novému úsvitu!*¹⁰⁹³

Mosley se osobně zajímal o fašistickou hymnu. Jeho prvním kandidátem byla melodie písně Johna Philipa Sousy *Stars and Stripes Forever* doplněná slovy, která pro hnutí napsal osobní přítel Mosleyho rodiny, spisovatel a básník Osbert Sitwell.¹⁰⁹⁴ Z tohoto nápadu ale nakonec sešlo. Na delší období se poté hnutí hudbou a hymnou výrazněji nezabývalo. Koncem ledna 1934 ale Mosley pochopil, jak velký potenciál hudba skýtá. Na konci ledna 1934 *The Blackshirt* zdůraznil potřebu „fašistické písně.“

¹⁰⁹² Výraz používaný zejména německými nacisty. GRIFFIN, Roger. „This Fortress Built Against Infection“: The BUF Vision of Britain's Theatrical and Musical Renaissance. In: GOTTLIEB, Julie V. – LINEHAN, Thomas P. *The Culture of Fascism. Visions of the Far Right in Britain*. London: I. B. tauris, 2004, s. 54.

¹⁰⁹³ BELLAMY, Richard Reynell. *We marched with Mosley: a British Fascist's view of the twentieth century*. [typescript, xeroxed copy], s. 95-96. Kniha se nachází v Sheffield University Library Special Collections, Fond British Union Collection (SUL SC BUC), 5 – Memoirs of members of the British Union of Fascists, 5/5, (MS 196).

¹⁰⁹⁴ DE COURCY, Anne. *The Viceroy's Daughters ...*, s. 186.

Autor článku si stěžoval na „značný zmatek... při svátečních obřadech, když chtějí fašisté vyjádřit svůj entuziasmus prostřednictvím písně“.¹⁰⁹⁵ Podle článku existovala „naléhavá potřeba sjednocení naší hudby a textů.“ Členové hnutí byli vyzváni, aby své nápady, texty a melodie posílali J. E. Grahamovi,¹⁰⁹⁶ šéfovi nově vytvořeného oddělení hudby.¹⁰⁹⁷ Článek končil motivační otázkou: „Kdo bude první „Rouget de Lisle“? Kdo dá hnutí Marseillaisu?“ Odezva na tento článek byla patrně značná, kvantita ale převyšovala kvalitu. Už v dalším čísle *The Blackshirt* si Graham stěžoval, že „většina písní, které jsme obdrželi, jsou parodie. To co potřebujeme, jsou originální melodie.“¹⁰⁹⁸

Mnoho fašistů věřilo, že ideální fašistická hymna již existuje. Měla jí být *Land of Hope and Glory* Edwarda Elgara, která, jak psal ve svém listu sympatizant BUF, „svírá hrdlo všem vlastencům“ a kromě toho „ji všichni známe a máme rádi.“¹⁰⁹⁹ Vedení BUF ale nesouhlasilo. Podle *Fascist Week* šlo o píseň, která patřila „do doby, která je minulostí.“ I když její hodnotu uznávali, jako hymnu hnutí ji nemohli přijmout, „protože hlásá ideály, které považujeme za dávno zastaralé.“¹¹⁰⁰ To, co vedení BUF požadovalo, byla píseň, která „je stejně britská jako fašistická.“¹¹⁰¹ Nechtěli recyklovat staré britské písničky a melodie, ani přebírat písně ze zahraničí (řeč byla především o hymně italských fašistů „Giovinezza“) – Britové podle nich nebyli „hudebně podřadní k ostatním evropským rasám.“¹¹⁰² Graham uveřejnil v *The Blackshirt* další ohnivé výzvy: „Při každé krizi v dějinách, kdy muži zoufale potřebovali vedení a vůdce, vznikla silná píseň, která je spojila v jedno... Byla inspirací pro ně i pro slabší... Předcházející revoluce měly „Lilibulero,“ „La Marseillaisu“ nebo „John Brown’s Body.“ BUF požaduje něco podobného.“¹¹⁰³

Graham si nakonec zvolil dvě písně: „Mosley“ od Selwyna Watsona, známého Černokošiláče z Londýna, který se výrazně podílel na hudebních aktivitách hnutí, a

¹⁰⁹⁵ *The Blackshirt*, No. 40, 26th January, s. 3.

¹⁰⁹⁶ Graham pracoval v hnutí v Oddělení výzkumu (Research Department), později byl ale převelen do Oddělení hudby. Na této pozici vzrostla jeho mzda na 250 liber ročně, čímž se stal jedním z nejlépe placených členů vedení hnutí. Viz *Special Branch Report, 11th March 1935*, TNA HO 144/20144. I z tohoto faktu je zřejmá důležitost, která byla v BUF hudbě překládána.

¹⁰⁹⁷ *The Blackshirt*, No. 40, 26th January, s. 3.

¹⁰⁹⁸ *The Blackshirt*, No. 41, 2nd February 1934, s. 3.

¹⁰⁹⁹ *Fascist Week*, No. 14, 9th February 1934, s. 8.

¹¹⁰⁰ *Fascist Week*, No. 28, 18th May 1934, s. 7.

¹¹⁰¹ *Fascist Week*, No. 28, 18th May 1934, s. 7.

¹¹⁰² *Fascist Week*, No. 28, 18th May 1934, s. 7.

¹¹⁰³ *The Blackshirt*, No. 52, 20th April 1934, s. 1.

„*Britain Awake!*“ („Británie probud' se!“) od J. F. Welsha.¹¹⁰⁴ Texty pro obě písně napsal „básník fašismu v Británii“ E. D. Randall, jenž se poté stal autorem textů většiny písní BUF.¹¹⁰⁵ Pro Randalla, stejně jako další členy hnutí, byl boj BUF také „kulturním“ zápasem, který měl přinejmenším stejnou váhu jako ten politický. Byl to boj za rasovou existenci: „*Rozsah biologické energie národa je patrný v jeho patriotismu. Ten je pak základem kultury... když plamen ducha upadne a patriotismus se stane oplzlým a falešným... národ, biologicky nezdravý, zemře.*“¹¹⁰⁶ Randall ve svých textech často používal oslovení „soudruzi“, což se nezamlouvalo některým členům hnutí. Svoje stanovisko o budování „beztržního přátelství mezi členy“¹¹⁰⁷ si ale obhájil. Opíral se přitom zejména o podporu, jíž se těšil u Mosleyho.¹¹⁰⁸

Obě písně, „*Mosley*“ i „*Britain Awake!*“, zažily premiéru při shromáždění v londýnské *Royal Albert Hall* 22. dubna 1934.¹¹⁰⁹ Obě zazněly před velkolepým příchodem vůdce. Hudba se tak stala integrální a velmi důležitou součástí ceremoniálu, který BUF praktikovala na svých shromážděních. Aby ještě zvýraznil dojem, který mělo shromáždění na diváky udělat, naléhal Randall na přítomné členy BUF, aby se naučili texty písní nazpaměť a během shromáždění je nahlas zpívali. Měli vzbudit dojem nadšení a soudržnosti Černokošiláčů. Jak psal v *The Blackshirt*: „*Můžeme ukázat jednotu a entuziasmus, dát prostor emocím a probudit opožděnce z našich řad silou a vášní, jíž hudba vzbuzuje.*“¹¹¹⁰

BUF zanedlouho založila i Černokošiláckou kapelu. V jejím čele stanuli J. W. Mansfield a W. J. Connell. J. E. Graham zodpovídal za zpěv, E. D. Randall psal texty.¹¹¹¹ Vznikly i první nahrávky shromáždění, hudby a Mosleyho projevů. Tyto projevy byly dále distribuovány do poboček BUF po celé zemi.¹¹¹² Používání těchto nahrávek na

¹¹⁰⁴ *Police Report, 30th April 1934*, TNA HO 144/20140. Viz také MACKLIN, Graham. 'Onward Blackshirts!' Music and the British Union of Fascists. In. *Patterns of Prejudice*, Vol. 47, No 4-5, 2013, s.434.

¹¹⁰⁵ Randall se stal členem Politického Oddělení BUF a jeho roční příjem činil 75 liber ročně. Kromě toho měl v centrále svůj stůl a nocleh zadarmo. *Special Branch Report, 11th March 1935*, TNA HO 144/20144.

¹¹⁰⁶ *The Blackshirt*, No. 58, 1st June 1934, s. 6.

¹¹⁰⁷ *The Blackshirt*, No. 52, 20th April 1934, s. 3

¹¹⁰⁸ MACKLIN, G. 'Onward Blackshirts!' ..., s. 435.

¹¹⁰⁹ *The Blackshirt*, No. 52, 20th April 1934, s. 3, k shromáždění v *Royal Albert Hall* viz také *The Blackshirt*, No. 53, 27th April 1934, s. 1.

¹¹¹⁰ *The Blackshirt*, No. 53, 20th April 1934, s. 3.

¹¹¹¹ MACKLIN, G. 'Onward Blackshirts!' ..., s. 436.

¹¹¹² Dvě desky s Mosleyho projevem i projevem dalších členů BUF a ukázkami hudby jsou spravovány v v SUL SC BUC, 9. Memorabilia, 9/7 Record: "Comrades in struggle" by The Leader and "British Union" by Oswald Mosley. Produced by Greater Britain Records. a 9/8 Record: "The Marching Song" and Britain awake!" by Members of the British Union Male Voice Choir and Orchestra. Produced by Greater Britain Records.

menších shromážděních vytvářelo dojem Mosleyho všudypřítomnosti.¹¹¹³ „*Greater Britain Records*,“ společnost, založená v rámci BUF za účelem výroby a distribuce zvukových nahrávek, propagovala své produkty na stranách *The Blackshirt* v roce 1938 jako „nejohromnější doposud vymyšlenou propagandu,“ zejména proto, že „*ted' můžete zorganizovat shromáždění s Mosleym jako hlavním řečníkem u vás doma!*“¹¹¹⁴

Přibližně v únoru 1934 začala BUF organizovat i fašistické pěvecké sbory. Prvním cílem sboru mělo být nahrání gramofonové desky s písněmi BUF.¹¹¹⁵ Po úspěchu hudby při shromážděních ve velkých halách se ale hnutí rozhodlo naverbovat do služeb BUF třisetčlenný pěvecký sbor, který měl být k dispozici při velkých londýnských shromážděních. Ten se později rozdělil do menších sborů v různých pobočkách BUF. Začátkem roku 1935 vznikly sbory v londýnských čtvrtích Richmond, Streatham a Lewishamu, i v centrále BUF. V lednu 1935 se ustavil také ženský pěvecký sbor¹¹¹⁶ a v roce 1934 symfonický orchestr s padesáti členy.¹¹¹⁷ Tento krok pomohl přilákat do hnutí několik méně významných britských skladatelů té doby. Nejznámější byl zřejmě Gerald H. Tyrwhitt-Wilson,¹¹¹⁸ za zmínku stojí rovněž lord Berners a sir Reginal Goodall.¹¹¹⁹ Hudba zaujala ve hnutí výsadní místo a kapela a sbor měly stejnou prioritu jako box, šermířství a kurzy řečnictví. Hudba ale nebyla brána jen jako zábava, ale také jakovýznamná propagandistická zbraň. Z tohoto hlediska se jevila její přítomnost při shromážděních a pochodech jako nevyhnutelná.

V centrále byla založená i vojenská kapela, která doprovázela Mosleyho při inspekcích členů, na shromážděních a stála v čele pochodů BUF. Většinou se skládala z dudáků a bubeníků, což BUF propůjčovalo polovojenský „image“ charakteristický pro zahraniční fašistické strany, například Mussoliniho PNF nebo německou NSDAP. Tento obraz ještě zesílil fakt, že i když se BUF zpočátku vehementně bránila přijetí cizích písní nebo melodií, dva hlavní pochody Mosleyho hnutí přejaly nápěv italské „*Giovinezzy*,“¹¹²⁰

¹¹¹³ MACKLIN, G. 'Onward Blackshirts!' ..., s. 436.

¹¹¹⁴ *The Blackshirt*, No. 251, June 1938, s. 8 a další.

¹¹¹⁵ MACKLIN, G. 'Onward Blackshirts!' ..., s. 438-439. Pěvecký sbor byl rozdělen na ženský a mužský, každá část trénovala v centrále v jiný den.

¹¹¹⁶ MACKLIN, G. 'Onward Blackshirts!' ..., s. 439-440.

¹¹¹⁷ MACKLIN, G. 'Onward Blackshirts!' ..., s. 442.

¹¹¹⁸ MOSLEY, Diana. *Loved ones: pen portraits*. London: Sidgwick & Jackson, 1985, s. 97-132.

¹¹¹⁹ MACKLIN, G. 'Onward Blackshirts!' ..., s. 443-447.

¹¹²⁰ V případě BUF „Onward Blackshirts“.

hymny italských fašistů, a německé „*Horst Wessel Lied*,“¹¹²¹ jedné z nejznámějších a nejoblíbenějších nacistických písní.¹¹²²

Všechny zmínky o fašistických pěveckých sborech, kapelách i symfonickém orchestru se po roce 1934 pozvolna vytrácely. Bezpochyby to souvisí s akutním nedostatkem financí, kterému hnutí čelilo v druhé polovině třicátých let. Hudba však nadále sehrávala v hnutí důležitou úlohu. Na setkání vedoucích představitelů BUF v londýnské centrále, při níž byly konzultovány možné formy propagandy, zdůrazňoval Mosley význam hudby. „*Pokud máme uspět, potřebujeme tři věci. 1. kolonu Černokošiláčů na pochodu... 2. kapelu a prapory, 3. tlampače.*“ Podle Mosleyho měli místní organizátoři zabezpečit, aby byla kapela vždy dostupná a připravená. „*Kompletní kapela stojí 70 liber, poloviční 35 liber... a když je kapela užitečná ve městě, potom je dvakrát tak užitečná na vesnici. Když vezmete nezaměstnané muže a vycvičíte je ve větších centrech, aby uměli hrát na bubny a trubky, máte kapelu, kterou můžete brát s sebou na turné po venkově. Nechte je hrát na volném prostranství... Když máte slušnou kapelu, celá ves přiběhne, aby si ji poslechla. Když je shromážděný dav dostatečně velký, můžete do něj udeřit naším ... programem!*“¹¹²³

Projekt Mosleyho rádia

Dne 10. března 1937 ukončil Mussolini náhle financování Mosleyho hnutí a BUF se ocitla ve vážných finančních problémech. Kromě toho byl Mosley relativně úspěšně bojkotován v britských médiích včetně BBC.¹¹²⁴ Oba tyto problémy se vůdce BUF pokusil vyřešit projektem vlastního rádia. S jeho pomocí mohl prolomit „blokádu“ britských médií a měl mu přinést rovněž zisk, z něhož chtěl financovat své hnutí. Od poloviny roku 1937 trávil Mosley většinu času, který neobětoval BUF, zkoumáním trhu s rádii.¹¹²⁵

V Británii měla v té době monopol na vysílání BBC. Kromě ní existovala v zemi již jen dvě menší rádia, která ale disponovala pouze lokálním dosahem: *Radio Normandie*

¹¹²¹ V případě BUF „The Marching Song“.

¹¹²² MOSLEY, N. *Beyond the Pale ...*, s. 28-29.

¹¹²³ *17th January 1936 Police Report*, TNA HO 144/20146

¹¹²⁴ V éteru BBC se Mosley objevil v roce 1934, kdy měl možnost se vyjádřit k událostem během shromáždění v Olympii ze 7. června. Další rozhovor v BBC poskytl až o 34 let později, když v roce 1968 vystoupil v programu *Panorama* u příležitosti vydání své autobiografie. Viz PUGH, Martin. *‘Hurrah for the Blackshirts!’ Fascist and Fascism in Britain between the Wars*. London: Pimlico, 2006, s. 169. Dále také MACKLIN, Graham. *Very Deeply Dyed in Black: Sir Oswald Mosley and the Resurrection of British Fascism after 1945*. London: I. B. Tauris, 2007, s. 139.

¹¹²⁵ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 109.

a *Radio Luxembourg*. Mosley ve svém plánu navrhoval postavit síť vysílačů, jež by pokryla větší část Britských ostrovů. Zpočátku uvažoval Mosley o třech místech, kde by mohly být vysílače umístěny. Jedním z nich měl být ostrůvek Sark v Lamanšském průlivu. Jeho téměř autonomní vládkyní („*Dame of Sark*“, „Dáma ze Sarku“) byla v té době Sibyl Hathaway, shodou okolností Mosleyho obdivovatelka. Ta s vybudováním vysílače souhlasila. Další vysílač měl být postaven na pobřeží Irské republiky. Klíčový význam měl v Mosleyho plánu třetí vysílač, jenž měl být vybudován na Helgolandu, malém německé souostroví v Severním moři. Mosleyho manželka Diana, která udržovala s Adolfem Hitlerem osobní kontakty, plán svého manžela Führerovi tlumočila. Německý vůdce ale projekt nepodpořil. Hitlerův pobočník, kapitán Wiedemann, Dianě 9. října 1937 psal: „... *kromě technických problémů s tím spojených se k záležitosti postavilo negativně i Ministerstvo propagandy – to všechno by se ale za jistých okolností dalo pominout – největším problémem je ale nesouhlas odpovědných vojenských orgánů. Führer lituje, ale za těchto okolností nemůže s Vaším návrhem souhlasit. Lituji, že Vám nemohu dát jinou odpověď.*“¹¹²⁶

Dalším problémem se ukázal být ostrov Sark. Mosley předpokládal, že právně je tento ostrov mimo jurisdikci, kterou pokrývalo vysílání BBC. Jak se však později ukázalo, nebyla to pravda.¹¹²⁷ Za předpokladu, že by BUF dokázala zprovoznit vysílač na Helgolandu, vysílače na ostrově Sark by nebylo zapotřebí. Mosley, a zvláště pak jeho manželka Diana, se proto nevzdali. Diana navštěvovala Hitlera poměrně často, zejména v průběhu roku 1938. Mosleyho syn Nicholas v životopise svého otce zaznamenal svoje rozhovory s Dianou o těchto událostech. Podle ní trpěl Hitler insomnií a jí se k němu podařilo proniknout tak blízko, že s ním trávila na Říšském kancléřství noci sama dlouhými rozhovory. Nakonec jej dokázala přesvědčit, aby své rozhodnutí přehodnotil.¹¹²⁸

V létě 1939 byly přípravy na vybudování rozhlasové stanice na Helgolandu téměř kompletní. Společnost, kterou Mosley nazval *Air Time Limited*, měla mít pouze komerční využití, v žádném případě neměla šířit německou propagandu. Zisk z prodeje reklamních

¹¹²⁶ Citováno podle MOSLEY, N. *Beyond the Pale ...*, s. 135. List je v plném znění dostupný v Birmingham .University Information Services, Special Collections Department, XOMN/B/6/3/12-/24: set of correspondence from Captain Wiedemann, Hitler's adjutant, to Diana Mosley, who travelled to Germany on several occasions to try to negotiate an agreement with the German government.

¹¹²⁷ MOSLEY, N. *Beyond the Pale ...*, s. 135.

¹¹²⁸ MOSLEY, N. *Beyond the Pale ...*, s. 136.

práv si měl Mosley rozdělit s německou vládou v poměru 45:55.¹¹²⁹ Podobná dohoda fungovala mezi *Radio Normandie* a francouzskou vládou. Během vyšetřování z popudu britské vlády v roce 1940 Mosley vypověděl, že „ve dvacátém století byla čtyři nová průmyslové odvětví, na nichž se dalo zbohatnout: noviny, automobily, letadla a rozhlas. Z jeho úhlu pohledu bylo nejslibnější rádio, protože vyžadovalo nevelký počáteční kapitál a slibovalo nejrychlejší zisky.“¹¹³⁰ Podle Mosleyho se v Británii utratilo za reklamy v rádiích jen něco kolem miliónu liber, zatímco ve Spojených státech to bylo dvacet miliónu liber. „Když vezmeme v úvahu počet obyvatel, stále tu existuje prostor pro dalších 5 miliónů liber.“¹¹³¹

Mosleymu se rozhlasovou stanicí podařilo téměř zprovoznit. Těsně před začátkem války se dohodl nejen s německou, ale také s belgickou, dánskou a irskou vládou.¹¹³² Jednání se konala v naprostém utajení a ani členové hnutí o nich nevěděli. Těsně před spuštěním projektu ale 3. září vyhlásila Británie Německu válku a Mosley zanedlouho putoval do vězení. *Air Time Limited*, potenciálně mocná propagandistická zbraň v rukách BUF, se nikdy nestala realitou.

„Estetizace brutality“¹¹³³ nebo násilí jako propaganda

Vize znovuzrození britského národa BUF byla komplexní a její součástí byl i ideál „nového fašistického člověka“, který měl být kromě jiného zdravý a měl „žít jako atlet.“¹¹³⁴ *Fascist Week* vyhlásil, že „fyzický trénink je nezbytnou součástí fašistických aktivit.“¹¹³⁵ Jak jsem již uvedl, součástí shromáždění byly často ukázky sportovního zápolení, nejčastěji v šermu, boxu, nebo atletice. Ruku v ruce se sportovními aktivitami, fyzickým tréninkem a adaptovaným polovojským stylem šlo i násilí páchané

¹¹²⁹ BARNES, J. – BARNES, P. Oswald Mosley as Entrepreneur. In. *History Today* 40, 3, March 1990, s. 11-16.

¹¹³⁰ *Defence Regulation 18B, Advisory Committee Papers. Sir Oswald Mosley. Notes of hearing: first day, 2 July 1940.* TNA HO 283/13.

¹¹³¹ *Defence Regulation 18B, Advisory Committee Papers. Sir Oswald Mosley. Notes of hearing: first day, 2 July 1940.* TNA HO 283/13.

¹¹³² BARNES, J. – BARNES, P. Oswald Mosley as Entrepreneur..., s. 11-16

¹¹³³ Termín „estetizace brutality“ jsem si vypůjčil od Julie Gottliebové. GOTTLIEB, Julie. Britain's New Fascist Men: The Aesthetization of Brutality in British Fascist Propaganda. In. GOTTLIEB, Julie V. – LINEHAN, Thomas P. *The Culture of Fascism. Visions of the Far Right in Britain*. London: I. B. Tauris, 2004, s. 83-99.

¹¹³⁴ MANGAN, J. A. (ed.) *Superman Supreme: Fascist Body as Political Icon - Global Fascism*. London: Fran Cass, 2000, s. 155, GOTTLIEB, J. Britain's New Fascist Men: The Aesthetization..., s. 88.

¹¹³⁵ *Fascist Week*, 2-6th February 1934, s. 2.

příslušníky BUF na svých oponentech. Vidina možnosti realizovat se při násilných činech byla i jedním z motivů vstupu některých mladíků do řad Mosleyho mužů.¹¹³⁶

Americký sociolog Michael Mann považuje násilí dokonce za klíčovou charakteristiku fašismu. Tvrdí, že „lidové násilí“ bylo pro fašisty a jejich úspěch stěžejní.¹¹³⁷ Podle Manna nemůže být palingenetický mýtus o znovuzrození definičním kritériem fašismu, protože bez násilí, myšlenky nezmohou nic.¹¹³⁸

Černokošiláci se naproti tomu snažili přesvědčit okolí, že oni sami jsou obětmi násilí. Poukazovali především na to, že brání své právo svobody projevu. Policejní záznamy a seznamy zatknutých při nepokojích na shromážděních¹¹³⁹ jim částečně dávají za pravdu, neboť útočníci byli ve velké většině skutečně antifašističtí odpůrci Mosleyho. To však nepodává o situaci celkový obraz. Pochodování v uniformách ve vyloženě nepřátelských čtvrtích a místech, hlášení se k ideálům nacistického antisemitismu a jejich propagování v projevech, tisku a dalších formách propagandy nemohlo zůstat nepovšimnuto. Kromě toho, Černokošiláci sami několik útoků iniciovali. Znamé jsou především útoky na soupeře z ostatních britských fašistických stran a hnutí,¹¹⁴⁰ nebo tzv. „pogrom na Mile End Road,“ při němž gang Černokošiláčů rozmlátil několik oken židovských obchodů v londýnské čtvrti Mile End. Při této události členové BUF několik Židů i fyzicky napadli, jednoho muže a jeho sedmiletou dceru dokonce prohodili oknem ven na ulici.¹¹⁴¹

Razantní a surová odpověď na vyprovokovaný útok jen stěží může být považována za „obranu,“ ba právě naopak. BUF využívala tvrdé potlačení svých oponentů jako propagandistickou zbraň. Svými činy měla evokovat sílu, rozhodnost,

¹¹³⁶ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 67.

¹¹³⁷ MANN, Michael. *Fascists*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, s. 3.

¹¹³⁸ Tamtéž, s. 3-4. Mannova tvrzení vycházejí z nepochopení Griffinové teorie v celé její komplexnosti. Griffin se nesnaží o „pravdivou“ a „správnou“ definici fašismu, ale o „heuristicky prospěšnou.“ Jeho definice má sloužit jako nástroj na definici fašismu. Podrobnější komentář viz např. UMLAND, Andreas. Refining the Concept of Generic Fascism. In *European History Quarterly* 39, 2009, s. 303.

¹¹³⁹ Například *Disorder at Public Meetings etc.*“ TNA HO 144/20143 obsahuje rozsáhlý, i když zdaleka ne kompletní, seznam nepokojů od 1. ledna 1934 až po 24. září 1938.

Např v „*bitvě o Cable street*“ bylo z 85 zatčených lidí 79 antifašistů. *List of arrested*. nedatováno, TNA HO 144/21062.

¹¹⁴⁰ Viz podkapitolu „Násilníci nebo šikanovaní?“ Detailněji např. TILLES, Daniel. Bullies or Victims? A Study of British Union of Fascists Violence. In *Totalitarian Movements and Political Religions*, Vol. 7, No. 3, s. 327 – 346. Podobně se vyjádřil také Stephen Cullen. CULLEN, Stephen M. Political Violence: The Case of the British Union of Fascists. In *Journal of Contemporary History*, Vol. 28, No. 2 (Apr. 1993), s. 245 – 267.

¹¹⁴¹ COPSEY, Nigel. *Anti-Fascism in Britain*. London: MacMillan, 2000, s. 63; CROSS, Colin. *The Fascists in Britain*. London: Barrie and Barkliff, 1961, s. 161.

„mužnost“, odvalu, loajalitu a soudržnost hnutí.¹¹⁴² Černokošiláci neměli používat násilí pouze „proti zaprodaným silám, červené frontě a řadám reakce“,¹¹⁴³ ale také proti odpadlíkům z vlastních řad. Když chtěl někdo z hnutí odejít nebo rezignovat, byl podroben vojenskému soudu, ponižován a „odsouzen.“¹¹⁴⁴

Zřejmě nejznámější událostí, při níž Černokošiláci použili násilí jako formu propagandy, se stalo shromáždění v Olympii v červnu 1934. Výsledek byl ale přesně opačný, než si Černokošiláci přáli. Namísto ukázky odvahy, rozhodnosti a schopnosti vypořádat se s výtržníky a narušiteli, získala BUF nálepku bandy surových násilníků. Dalším podobným příkladem se stal mítink BUF na *Ruskin College* v Oxfordu v listopadu 1933.¹¹⁴⁵ Mosley sám se násilí nebránil. Například na shromáždění v Prestwichi v roce 1936 ho oponenti svými pokřiky vyprovokovali natolik, že sestoupil z pódia a osobně tři z nich zmlátil do bezvědomí.¹¹⁴⁶

To vše mělo dokazovat rozhodnost a „mužnost“ BUF. Tato forma propagandy ale nakonec přinesla kontraproduktivní výsledky a obrátila veřejné mínění proti Mosleyho hnutí. S trochou nadsázky můžeme říci, že britská společnost nebyla na „mužnost“ v podání Mosleyho a jeho tlupy, připravená.

Kluby

Důležitou formou propagandy, zejména ve vyšších vrstvách společnosti, byly různé společenské kluby, které BUF během své existence založila. Mosley měl jako aristokrat, někdejší člen Konzervativní i Labouristické strany (za kterou byl dokonce členem vlády), mnoho kontaktů na politický establishment i společenskou smetánku. Když založil fašistickou stranu, stal se z něho „odpadlík“ a dveře k britské elitě se mu postupně začaly zavírat. V roce 1934 se pokusil tento nepříznivý vývoj zvrátit a rozšířit myšlenky fašismu i mezi předními osobnostmi země. Prvního ledna založil tzv. Lednový klub (*January Club*), jehož cílem bylo oslovit britské politiky, bohaté podnikatele a jiné

¹¹⁴² Viz také COLLINS, Tony. Return to manhood: the cult of masculinity and the British Union of Fascists. In.: *The International Journal of History of Sport*. Vol. 16, No. 4, 1999, s. 145 – 162.

¹¹⁴³ *A Marching Song. Songs of British Union*. SUL SC BUC.

¹¹⁴⁴ Příklad tohoto postupu je Charles J. Bradford, který byl obviněn z pomlouvání a konspirace proti vůdci. Podrobil se vojenskému soudu a byl z hnutí vyloučen. *Police report on various members of the personnel of the British Union of Fascists (17th October 1934)*. TNA HO 144/20142.

¹¹⁴⁵ *Police report, Fascist meeting in Oxford, 3rd November 1933*, TNA HO 144/20141.

¹¹⁴⁶ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 68. Thulow čerpá své informace z nepublikované autobiografie členky BUF Nellie Driver *From the Shadows of Exile*. University of Bradford, The Rawnley British Union of Fascists Collection, GB 0532 BUF.

vlivné osoby. Prvním předsedou klubu se stal spisovatel a historik Sir John Squire.¹¹⁴⁷ Celkem klub hostil více než 350 osobností.¹¹⁴⁸

Lednový klub fungoval na jednoduchém principu. Fašisté nejdříve pozvali prominentní hosty do drahého hotelu nebo restaurace. Nic ale nenásvědčovalo tomu, že by akce měla jakoukoli spojitost s fašismem. Aby navodili neformální atmosféru, členové BUF obvykle ani nenosili uniformy. Během jídla si ale hosté vždy vyslechli přednášku o fašismu a korporativním státu. Při diskuzích po jídle nebo během přestávek mezi jednotlivými chody poté pokračovali členové BUF, kteří byli zároveň členy Lednového klubu (například Beckett, Francis-Hawkins, Forgan a další), v propagaci myšlenek fašismu a zdůrazňování správnosti cílů a politiky BUF. Při debatách s bohatými podnikateli se od nich snažili získat sponzorské dary a prostředky na financování BUF.

Mosley si díky Lednovému klubu získal jisté sympatie a možná i skryté spojence v Konzervativní straně. Přesně odhadnout vliv BUF na členy parlamentu je dnes už nemožné, faktem ale zůstává, že na rozhodování britské vlády neměly aktivity fašistů žádný vliv. Jak je zřejmé ze záznamů roků britského parlamentu, část členů *House of Commons* dokonce ani netušila, kdo Mosley je.¹¹⁴⁹ Rovněž už dnes není možné přesně zjistit, zda a jakou finanční částku obdržel Mosley od členů Lednového klubu pro své hnutí.¹¹⁵⁰ I když MI5 aktivity klubu sledovala,¹¹⁵¹ není jasné ani datum, kdy přestal fungovat. Pravděpodobně ho ale BUF přestala provozovat někdy kolem 19. září 1935, kdy byly kvůli nedostatku financí zavřeny všechny společenské kluby hnutí.¹¹⁵²

Jistou formou propagandy byly i společenské a sportovní kluby, které BUF zakládala, zejména v období do poloviny roku 1935. Množství lidí přilákaly k BUF právě různé aktivity organizované fašisty. V klubech na ně poté Černokošiláci působili prostřednictvím různých symbolů, vlajek, rozdávání letáků nebo jednoduchou agitací.

V tomto smyslu měl zřejmě největší význam aviatický (letecký) klub, který Mosley založil spolu lordem Rothermerem v Gloucestru v roce 1934.¹¹⁵³ Mosley za války

¹¹⁴⁷ PUGH, M. *'Hurrah for the Blackshirts!'* ..., s. 146.

¹¹⁴⁸ KOVÁŘ, Martin. Sir Oswald Mosley, British Union of Fascists and British Political Elites in Interwar Britain. In: *Prague Papers on the History of International Relations*. Praha, 2007, s. 459-460.

¹¹⁴⁹ *Hansard 1803-2005*, <<http://hansard.millbanksystems.com/>> heslo „Mosley“, cit. 16.7.2013 <<http://hansard.millbanksystems.com/search/Mosley>>

¹¹⁵⁰ PUGH, M. *'Hurrah for the Blackshirts!'* ..., s. 147.

¹¹⁵¹ *Police report 30th April 1934*, TNA HO 144/20140.

¹¹⁵² *Information regarding the BUF, 23rd October 1935*, TNA HO 144/20145.

¹¹⁵³ *Police report 30th April 1934*, TNA HO 144/20140.

po jistou dobu působil v *Royal Flying Corps*¹¹⁵⁴ a spolu s Rothermerem sdíleli nadšení a fascinaci létáním. Klub měl kolem 250 členů, i když ne všichni byli zároveň členy BUF, a k dispozici měl pět letadel. Jeho činnost dokonce řešila i dolní komora britského parlamentu jako potencionální hrozbu národní bezpečnosti.¹¹⁵⁵ Členem leteckého klubu BUF se stali například kapitán D. M. K. Marende, bývalý člen RFC, Thomas Godman, syn starosty Gloucestru, přezdívaný „Göring Západu.“¹¹⁵⁶ Jako hrozbu vnímala MI5 klub zejména proto, že jeho členové často létali do Německa. Marende byl jednou dokonce přistižen, jak fotografuje vojenské letiště RAF, za což mu hrozilo vězení.¹¹⁵⁷

Propagandě BUF pomáhaly i různé rekordy a úspěchy, kterých dosahovali její členové nebo sympatizanti. Mosley sám se přes své válečné zranění opakovaně stal reprezentantem Spojeného království v šermu.¹¹⁵⁸ Hvězdou byl v řadách BUF zejména sir Malcolm Campbell, automobilový závodník, kterému se povedlo 3. září 1935 překonat rekord v maximální dosažené rychlosti. Na svém automobilu s přezývkou „Bluebird“ a motorem Rolls-Royce dosáhl na solných pláních v Bonneville v americkém Utahu rychlosti 301,1292 mil za hodinu (484,6 km/h).¹¹⁵⁹ Campbell byl předním členem automobilového klubu BUF.¹¹⁶⁰ Fašistický tisk se snažil Campbellovy úspěchy využít co nejvíce a často informoval o jeho aktivitách.¹¹⁶¹ Kromě něho byli členy automobilového klubu BUF i již zmíněný Marende a také Fay Tylour, nejvýznamnější britská

¹¹⁵⁴ RFC, označení vojenských vzdušných sil Velké Británie. Založeny byly od 13. dubna 1912. 1. dubna 1918 se spojily s letectvem britského námořnictva *Royal Naval Air Service* a vytvořily tak slavnou RAF, *Royal Air Force*. Pro přehledovou práci k dějinám RFC viz BAKER, Ralph. *A brief history of the Royal Flying Corps in World War I*. London: Robinson, 2002. Podrobněji k Mosleyho působení v RFC viz MOSLEY, O. *My Life...*, s.44-71 a DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 16-35 a především COOK, Colin. A Fascist Memory: Oswald Mosley and the myth of the airman. In. *European Review of History*, Vol. 4, No. 2, 1997, s. 147-162.

¹¹⁵⁵ *Police report 30th April 1934*, TNA HO 144/20140. Viz také SPURR, M. A. 'Living the Blackshirt Life'..., s. 316.

¹¹⁵⁶ DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 356.

¹¹⁵⁷ Tamtéž.

¹¹⁵⁸ Tamtéž, s. 174, s. 184, s. 209, s. 220, s. 320, s. 333 a s. 381.

¹¹⁵⁹ Tamtéž, s. 356. Fotografie z této události jsou dostupné online na www.sirmalcolmcampbell.com Viz < <http://www.sirmalcolmcampbell.com/sir35.html>> cit. 16.10.2013.

¹¹⁶⁰ GOTTLIEB, Julie. British Union of Fascists (act. 1932-1940). In. *Oxford Dictionary of National Biography*. Oxford: Oxford University Press, 2004. Dostupné online na www.oxforddnb.com. < <http://www.oxforddnb.com/view/theme/96364?backToResults=%2Fsearch%2Frefine%2F%3FdocStart=1%26themesTabShow=true>> cit. 16.10.2013.

¹¹⁶¹ Viz např. *The Blackshirt*, No. 105, 26th April 1935, s. 1.

automobilová závodnice té doby.¹¹⁶² BUF dále provozovala boxerský¹¹⁶³ a cyklistický klub.¹¹⁶⁴

Fašisté založili v roce 1934 i několik studentských spolků. Ty měly sloužit jako propagandistický nástroj při získávání mládeže. Studentské spolky BUF existovaly na univerzitách, například na *University of London* nebo *University of Birmingham*.¹¹⁶⁵ Podle manifestu fašistického spolku působícího na *University of London* se Británie dostala z „*éry chudoby do éry možné hojnosti*“, a proto hledali „*nový systém vlády, který by dokázal adekvátně čelit problémům Velké Británie*.“¹¹⁶⁶ Tento „nový systém“ měl pochopitelně být fašistický.

Kromě toho zakládali fašisté různé mládežnické spolky při státních školách. Patřily mezi ně *Stowe School Youth Group*, *Winchester College Youth Group*, *Beaumont College Youth Group* nebo *Worksop College Youth Group*.¹¹⁶⁷

Zoufalost, nebo kreativita?

Někteří zapálení členové BUF projevovali v době existence hnutí neobvyklou míru kreativity. Aktivismus řadových členů byl klíčový zejména v období, kdy byly propagandistické možnosti Černokošiláčů značně omezené zpřísněnou legislativou, „blokádou“ ze strany celonárodních médií a zejména dlouhodobým nedostatkem financí.

Například 6. května 1935, během oslav nástupu Jiřího V. na trůn, zjistili členové BUF, kudy povede trasa jubilejního průvodu v Londýně. Celý průvod totiž měl být natáčen a dál veřejně promítán. Na předem určená místa shromáždila BUF asi padesátku uniformovaných Černokošiláčů, kteří měli zdviženou pravicí „*salutovat fašistickým pozdravem, když bude Jeho Veličenstvo míjet vytipovaná místa*.“¹¹⁶⁸ Od této akce si slibovali celonárodní publicitu.

Od samého počátku existence hnutí bylo rozšířenou formou propagandy malování fašistických hesel na stěny budov, ploty a různé jiné zdi po městech i na venkově. *The Blackshirt* i *Action* pravidelně zveřejňovaly fotografie těchto nápisů. Podle nich šlo o důkaz nadšení a entuziasmu pro fašismus ze strany „obyčejných lidí“. Mezi hesla, která

¹¹⁶² DORRIL, S. *Blackshirt...*, s. 356.

¹¹⁶³ Zmínky o klubech boxu lze najít hned v několika číslech *The Blackshirt*. Viz např. *The Blackshirt*, No. 37, 5th November 1934, s. 3; *The Blackshirt*, No. 90, 11th January 1935, s. 3, *The Blackshirt*, No. 216, 19th June 1937, s. 7 a další.

¹¹⁶⁴ *The Blackshirt*, No. 229, 18th August 1937, s. 7.

¹¹⁶⁵ THURLOW, R. *Fascism in Britain...*, s. 70.

¹¹⁶⁶ *University of London Fascist Association Manifesto*. TNA HO 144/20145.

¹¹⁶⁷ *Police report 15 February 1934*, TNA HO 144/20140.

¹¹⁶⁸ *Special Branch Report, 24th April 1935*. TNA HO 144/20144.

členové a sympatizanti BUF malovali po stěnách, patřilo „Uzdravte zemědělství“ (se symbolem BUF),¹¹⁶⁹ „Ať žije Mosley“,¹¹⁷⁰ „Sjednotme se pro mír v Britské unii“,¹¹⁷¹ „Podpořte Britskou unii“,¹¹⁷² „Ať žije Mosley – muž který klade zájmy Britů před cizinci“,¹¹⁷³ „1914: Britové plnili hroby, Židi své kapsy“,¹¹⁷⁴ „Británie, probud' se!“,¹¹⁷⁵ nebo „Mosley pro Británii!“¹¹⁷⁶ a mnoho dalších.¹¹⁷⁷ Kromě těchto hesel se často objevovaly i nápisy, které propagovaly nejbližší shromáždění v dané oblasti.¹¹⁷⁸

Během mírové kampaně „Hled'me si svého“, v níž Černokošiláci bojovali proti sankcím, které chtěla britská vláda a Společnost národů uvalit na Itálii za napadení Habeše, byli všichni členové hnutí instruováni, aby na zdi psali křídou nebo barvou nápisy „Mosley říká mír“ a „Mosley a mír.“ Pohotově a poměrně vtipně na to reagovala Komunistická strana Velké Británie, která naopak instruovala své členy, aby k nápisům BUF dopisovali „ale myslí válku“ k prvnímu sloganu a „nejdou dohromady“ ke druhému.¹¹⁷⁹ Podle *Fascist Quarterly* byl slogan „Hled'me si svého“ namalován na 175 000 místech v celé zemi a slogan „Mosley říká mír“ na dalších 100 000 místech.¹¹⁸⁰ O těchto počtech však lze pochybovat.

V květnu 1936, kdy BUF potřebovala rozšířit své nové heslo „Mosley správně – Eden špatně“ (*Mosley Right – Eden Wrong*), vymyslel jeden z členů zajímavý způsob jeho propagace na nejfrekventovanějších a zároveň dobře střežených prostranstvích. Dobrovolník měl být vybaven zvláštním kufříkem, který měl na spodní straně připevněné zařízení s gumovou šablonou a barvou. „Kufřík měl být dopraven na vybrané místo, položen na zem a zatlačen. Po odebrání měl na zemi zanechat otisk s heslem.“¹¹⁸¹ Podle policejní zprávy se BUF pokusila slogan 7. května 1936 otisknout před domem Anthonyho Edena, ale „kvůli přítomnosti policejního důstojníka se to nepovedlo.“

¹¹⁶⁹ *Action*, 11. 6. 1938, s. 20.

¹¹⁷⁰ *Action*, 21. 8. 1937, s. 6.

¹¹⁷¹ *Action*, 29. 4. 1939, s. 3.

¹¹⁷² Tamtéž, s. 2.

¹¹⁷³ *Action*, 11. 3. 1939, s. 5.

¹¹⁷⁴ Tamtéž, s. 5.

¹¹⁷⁵ *Action*, 3. 9. 1938, s. 7.

¹¹⁷⁶ *Action*, 25. 6. 1938, s. 17.

¹¹⁷⁷ Viz například videonahrávku „Stock Video # 417-784-158 – British Union of Fascists / Oswald Mosley / Speech / 1940“ na stránce www.footage.framepool.com online < <http://footage.framepool.com/en/shot/417784158/mosley-for-peace-mosley-speaks-victoria-park-sq-victoria-park-square-british-union-of-fascists/>> cit. 6. 2. 2014.

¹¹⁷⁸ Známé jsou zejména hesla propagující shromáždění v Earls Court 16. července 1939. „Mosley promluví v Earls Court 16. července!“ *Action*, 24. 6. 1939, s. 3.

¹¹⁷⁹ *Police report, 13th September 1935*, TNA HO 144/20145.

¹¹⁸⁰ Mind Britain's Business campaign. In. *Fascist Quarterly*, Vol. 1, No. 4, 1935, s. 396.

¹¹⁸¹ 8th May 1936 *Police Report*, TNA HO 144/20147.

Neúspěch ale Mosleyho nezastavil a rozkázal vyrobit další podobné kufříky. BUF doufala, že se jí podaří svá hesla tímto způsobem otisknout „na místa jako *Downing street, Houses of Parliament a obydlí členů kabinetu*.“¹¹⁸²

W. E. Sherston, kandidát BUF v místních volbách v roce 1938, si na své auto připevnil tlampače. Poté s ním jezdil po okolí Woodbridge, za nějž kandidoval. Fašistický tisk tento počín vyzdvihoval jako příklad hodný následování.¹¹⁸³

BUF se pokusila i o vlastní filmovou produkci.¹¹⁸⁴ Podle policejních zpráv byla v srpnu 1937 založena společnost *Corporate Films Limited*. Základní kapitál dvě stě liber na nákup zařízení nevyhnutného k filmování se jí ale nepodařilo obstarat. Podle zprávy „*existuje minimální šance, že se v současném kritickém stavu na toto najdou finance*.“¹¹⁸⁵

Mezi další pokusy hnutí, jak prolomit informační embargo, patřilo otevírání knihkupectví s fašistickou literaturou. „*Takováto knihkupectví jsou nejen skvělou propagandou, ale také cenným zdrojem příjmů*.“¹¹⁸⁶ J. A. Temple v článku v týdeníku *The Blackshirt* vysvětloval, jak měli členové BUF využít výlohu svého knihkupectví pro propagandu: „*Prostor je nejdůležitější věcí pro dobře vyzdobenou výlohu. Když zdobíte výklad svého místního knihkupectví, neptejte se sami sebe „kolik sem toho můžu dát“, ale „jak málo sem mám dát.“ ... Jen krátký pohled je přesně tolik, kolik většina lidí výkladu věnuje. Dojem proto udělá spíše něco přesně definované a jednoduše zapamatovatelné než spousta odpadu*.“¹¹⁸⁷ Černokošiláci proto měli dbát na to, aby byl ve výloze pouze jeden konkrétní časopis, který se snaží prodat. „*Výklad by měl být pokryt černým krepovým papírem a na něm připevněnými výtisky, například Fascist Week... co se týče knih, ty by měly být poskládány do čtvercového mrakodrapu s jedním zlehka otevřeným exemplářem knihy na vrcholu*.“¹¹⁸⁸

Propaganda se stala předmětem diskuze i během konference nejvyšších představitelů BUF 24. října 1938. Na schůzce se mluvilo především o potřebě a možnostech zefektivnění propagandistického úsilí hnutí. Účastníci setkání vyzdvihi

¹¹⁸² 8th May 1936 Police Report, TNA HO 144/20147.

¹¹⁸³ Action, 30. 4. 1938, s. 17.

¹¹⁸⁴ Vlastní film natočila už New Party. GOTTLIEB, J. *The Marketing of Megalomania* ..., s. 38. Jednalo se o krátký film nazvaný „Krise“ (*Crisis*). Záběry filmu ukazovaly nezaměstnané a chudobou trpící Brity a kontrastovali je s obrazy s bristkých politiků žijících v luxusu. Britský lid se podle filmu dožadoval akce. DORRIL, S. *Blackshirt*..., s. 179-180. Film se stal kontroverzním, a protože obsahoval záběry poslanců spících a chrápajících v poslaneckých lavicích, byl cenzorem zakázán. DORRIL, S. *Blackshirt*..., s. 186. K filmům a BUF viz také LINEHAN, Thomas. „A Dangerous Piece of Celluloid?“ British Fascists and the Hollywood Movie. In. *EnterText 1.1*, 2011, s. 41-54.

¹¹⁸⁵ 31st August 1937 Police Report, TNA HO 144/21064.

¹¹⁸⁶ 7th May 1936 Police Report, TNA HO 144/20146.

¹¹⁸⁷ *The Blackshirt*, No. 50, 6th April 1934, s. 2-3.

¹¹⁸⁸ *The Blackshirt*, No. 50, 6th April 1934, s. 2-3.

význam centralizaci všech „*propagandistických nástrojů, jako například psacích a rozmnožovacích strojů.*“ V případě potřeby měly být přístupné všem členům tak, „*aby byli schopní tisknout letáky pro veřejnost*“ rychle a efektivně.¹¹⁸⁹ Přítomní diskutovali i o alternativních způsobech mobilizace členů a sympatizantů v nouzových případech. Hnutí se nechtělo nadále spoléhat na svůj tisk, který byl příliš pomalý a zároveň neposkytoval dostatek soukromí. Zvažovalo se provozování jakési motorizované jednotky, členů hnutí na motocyklech, nebo kadetech na bicyklech, kteří měli členům hnutí rozvážet zprávy. Diskutovalo se také o používání telegramů a telefonu. „*V žádném z diskutovaných bodů ale nebylo přijato definitivní rozhodnutí.*“¹¹⁹⁰

V říjnu 1936 rozeslalo vedení hnutí dopis všem místním pobočkám BUF dopis obsahující instrukce pro šíření propagandy. Důraz v něm byl opět položen na aktivity a entuziasmus řadových členů. Ti měli agitovat ve prospěch strany všude, kde mohli. Zvláště se měli „*snažit přesvědčit drobné obchodníky, aby vystavili plakáty BUF ve výkladech svých obchodů. Jako materiál pro plakáty měli použít strany z The Blackshirt nebo Action na to určené.*“¹¹⁹¹ Kromě toho si měli vyžádat pozvání do místních spolků, klubů a dokonce i „*církevních sdružení, na organizaci přednášek. Centrála poskytne přednášející.*“¹¹⁹² Agitovat ve prospěch strany měli členové vždy a všude, zejména na pracovištích. Při výzvách k agitaci zdůrazňovalo vedení BUF „*velkou misi,*“ kterou Černokošiláci mají. „*Přibližně jedna třetina veškerého času každého člověka je věnována zaměstnání. Tento čas by neměl být úplně beze snahy propagovat fašismus. Mezi spolupracovníky fašistů jsou stejní lidé jako on, se stejnými problémy – s problémy, které může vyřešit korporativní stát. Národní socialismus tu není jen pro něho, je tu i pro jeho spolupracovníky. Stačí jim to pouze jednoduše vysvětlit. A kdo jim to vysvětlí lépe než jejich kolega?*“¹¹⁹³

Symbody

¹¹⁸⁹ 8th November 1938 Police Report, TNA HO 144/21281.

¹¹⁹⁰ Tamtéž.

¹¹⁹¹ 29th October 1936 Police Report, TNA HO 144/21062.

¹¹⁹² 29th October 1936 Police Report, TNA HO 144/21062.

¹¹⁹³ 28th February 1939 Police Report (Excerpts from the Monthly Letter No. 20). TNA HO 144/21281

„Fasces“ a blesk v kruhu

Od svého vzniku v roce 1932 využívala BUF jako svůj symbol „fasces.“ I když je napodobování italského fašismu zřejmé, Mosley a další ideologové BUF vytrvale tvrdili, že „fasces jsou symbolem, který je v Británii používán více než 200 let a můžeme ho najít na většině našich velkých památek. Tento symbol byl přinesen do Británie našimi římskými předky, kteří tu žili po staletí, a jejich vliv tu zůstane navždy. Fasces symbolizovaly římské impérium. Co jiného by mělo používat impérium, které nahradilo, a dokonce překonalo Římskou říši?“¹¹⁹⁴ Svazek dvanácti prutů měl symbolizovat sílu jednoty: rozdělené pruty mohly být jednoduše zlomeny, spolu ale byly nepřemožitelné. Sekera měla symbolizovat svrchovanou autoritu státu, které podléhá každá část společnosti. Podle Bellamyho byly „fasces“ používány v Evropě v různých obdobích jako symbol autority, pořádku a spravedlnosti. V Británii byly reprodukovány v sochařství, v architektuře a dokonce i „jako paprsky na kolech dělových lafet v tudorovském období. Rozšířený posměch a obviňování z „cizího symbolu“ bylo ignorantské a nefér.“¹¹⁹⁵ Presentace „fasces“ jako starého britského symbolu patřilo pravděpodobně k nejméně přesvědčivým Mosleyho tvrzením.

„Fasces“ byly v různých podobách, zejména na vlajkách a zástavách BUF, používané v podstatě po celé období existence hnutí. V létě 1935 ale jejich význam klesl, protože hnutí přijalo jako svůj emblém zcela nový znak: blesk v kruhu. Nový symbol navrhl člen hnutí¹¹⁹⁶ a měl reprezentovat „blesk akce v kruhu kamarádství.“¹¹⁹⁷ Fašisté blesk v kruhu popisovali jako „náš moderní symbol, který patří výlučně britskému fašismu... národní akce může přijít jen spolu s národním sjednocením, které může nastat jen s fašismem, jenž ukončí stranické pře.“¹¹⁹⁸ Své využití našel téměř všude: na uniformách, vlajce, odznacích, hrnčících, kravatách, páskách na rukávu i při shromážděních.¹¹⁹⁹ Antifašisté ho s posměchem nazývali „blesk v pánvi.“¹²⁰⁰

¹¹⁹⁴ MOSLEY, O. *100 questions* ..., otázka 5.

¹¹⁹⁵ BELLAMY, R. R. *We marched with Mosley*..., s. 311.

¹¹⁹⁶ *Information regarding the BUF, 23rd October 1935* TNA HO 144/20145. Podle všeho nový symbol navrhl Eric Hamilton Piercy, velitel T Squad (Jednotky I). MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black*..., s. 16.

¹¹⁹⁷ MOSLEY, N. *Beyond the Pale* ..., s. 112.

¹¹⁹⁸ MOSLEY, O. *100 questions* ..., otázka 6.

¹¹⁹⁹ Například na shromáždění v Earls Court v červnu 1939 měly takové pásky pořadatelé i pořadatelky. *16th July 1939 Police Report – Earls Court meeting*. TNA HO 144/21281. Pásek s bleskem v kruhu byl i součástí „Action press“ uniformy.

¹²⁰⁰ MOSLEY, N. *Beyond the Pale* ..., s. 112 a další.

Standardy, vlajky a prapory¹²⁰¹

BUF byla založena dvaatřiceti členy na Great George Street ve starých kancelářích *New Party* rozvinutím fašistické vlajky ze střechy budovy. Z události byla pořízená i fotografie.¹²⁰² Vlajku navrhla Cimmie,¹²⁰³ Mosleyho první manželka.¹²⁰⁴ Dnes není jasné, v jakých barvách byla vlajka vyvedena. Zdá se ale pravděpodobné, že Cimmie použila barvy *New Party*. Z pohledu na (černobílou) fotografii by se proto dalo usuzovat, že symbolem byl bílý nebo stříbrný symbol „fascis“ zasazený v černém kruhu na žlutém nebo oranžovém pozadí. Velké vlajky s černým „fascis“ na oranžovém pozadí byly použity i na významném shromáždění v *Royal Albert Hall* 28. října 1934.¹²⁰⁵ Podobné barevné schéma, s černou a oranžovou, používalo hnutí i později při jiných příležitostech.¹²⁰⁶ Podle Millicana byla tatáž vlajka později použita i na prvním shromáždění BUF na Trafalgar Square 15. října 1932.¹²⁰⁷ Dále už ale není jasné, zda byla tato vlajka vůbec kdy ještě použita. Začátkem roku 1933 ji totiž nahradila nová vlajka BUF, která byla používána až do zákazu činnosti BUF v roce 1940. Na ní se již můžeme setkat s novými oficiálními barvami hnutí, černou a zlatou. Na černém poli byl uprostřed zlatý „fascis“ protnutý z levého horního do pravého dolního rohu zlatým bleskem.

Hnutí používalo tuto vlajku vždy a všude, na pochodech, shromážděních, každá místní pobočka měla velkou kopii. Členové si mohli za zvýhodněnou cenu fašistickou vlajku i sami pořídit.¹²⁰⁸ Vlajky se staly jedním z nejdůležitějších symbolů BUF.

Spolu s přijetím nového znaku BUF, blesku v kruhu, byla zavedena i nová vlajka a prapor hnutí. Vlajka byla vyvedená v červené s bílým nebo stříbrným bleskem v modrém kruhu a bílým nebo stříbrným rámem. Právě tato vlajka bývá s BUF nejčastěji spojována. Mosley ji později využíval i ve svém poválečném hnutí *Union Movement*.

Kromě těchto fašistických vlajek používala BUF, snažící se prezentovat jako patriotické hnutí, stejně často, ne-li častěji, také britskou vlajku. Na každém shromáždění byla za řečníkem uprostřed pódia umístěná obrovská britská vlajka. Fašisté tvrdili, že jde o největší britskou vlajku v zemi. Philip Coupland přinesl ve své práci zajímavý postřeh, i

¹²⁰¹ Laická veřejnost nerozlišuje mezi pojmy standarda, prapor a vlajka. Vlajka je umístěná na vlajkové tyči ve vodorovné poloze, prapor je k žerdi připevněn napevno. Standarda je velice podobná praporu s tím rozdílem, že obvykle není k žerdi připevněna trvale, ale například šnúrou apod. Má reprezentativní funkci. BUF využívala vlajek a praporů, výjimečně i standard. V textu je proto rozlišuji.

¹²⁰² MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 67.

¹²⁰³ „Cimmie“ byla přezývka Lady Cynthia Curzon.

¹²⁰⁴ DE COURCY, Anne. *The Viceroy's Daughters ...*, s. 186.

¹²⁰⁵ *Report on fascist meeting at Albert Hall, Sunday, 28th October 1934*. TNA HO 144/20143.

¹²⁰⁶ BECKETT, J. *After my fashion...*, s. 364.

¹²⁰⁷ MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 67.

¹²⁰⁸ *The Blackshirt*, No. 207, 10th April 1937, s. 5.

když možná diskutabilní. Tvrdil, že Černokošiláč stojící před vlajkou byl vlastně prostorovým vyjádřením cíle BUF. Vlajka měla symbolizovat národ, za který fašista mluvil a který měl vést.¹²⁰⁹

Prapory BUF užívané při pochodech a ceremoniálech na shromážděních byly připevněny na zvláštních žerdích, na jejichž vrcholku byla mosazná plaketa. Londýnské pobočky měly na plaketě vyryté písmeno „L“ umístěné v kruhu a pod ním název konkrétní pobočky, například „HARROW“ nebo „BRIXTON.“ Země byla dále rozdělena na jižní (*southern*) a severní (*northern*) zóny. Pobočky z jihu nesly na plaketě v kruhu písmeno „S,“ severní „N.“ Toto dělení se však nedodržovalo vždy a kromě toho v rámci BUF existovalo několik sekcí s vlastními plaketami (ženská sekce, mládežnická sekce).

BUF disponovala i dalšími dvěma zvláštními prapory. Jedním z nich byl prapor, nebo spíše standarda, kterou Mosleyho delegace obdržela jako dar od Mussoliniho na Mezinárodní fašistické výstavě v dubnu 1933. Vlajka měla černý obdélníkový tvar a visela na žerdi podobně jako prapor. Nebyla k ní však trvale připevněna. V levém horním rohu standardy se nacházela britská vlajka, uprostřed vyšívané stříbrné „fasces“ a nápisy „*British Union of Fascists*“ v horní části a „*Pro krále – impérium a mezinárodní spravedlnost*“ (*For King – Empire and international justice*) v dolní části. Doplněvaly ji stříbrný střepec a lemovaný okraj.

Někdy od začátku roku 1937 začala BUF používat druhý zvláštní prapor, tzv. „prapor vůdce.“¹²¹⁰ Ten byl používán do roku 1939 a existoval ve třech různých variantách. Vlajkonošem, který jediný tento prapor nosil na všechny významnější události BUF, jichž se Mosley zúčastnil, byl George Armsden.¹²¹¹ První prapor, používaný v roce 1937, byl červený, se stříbrným bleskem v modrém kruhu s bílým a modrým okrajem. Měl pětiúhelníkový tvar. Na vrcholu žerdě byl umístěný stříbrný blesk v kruhu a pod ním plaketa s nápisem „*BRITISH UNION*.“ Druhý prapor, používaný v letech 1937-1938, byl pravděpodobně velice podobný tomu prvnímu s tím rozdílem, že kromě stříbrného blesku v kruhu byla jeho součástí ještě plaketa, na níž byl zlatými písmeny na černém pozadí vyveden nápis „*BRITISH UNION*“ a pod nímž mnohem větší blesk v kruhu, znovu zlatý na černém pozadí. Podle Millicana byla poslední varianta praporu zřejmě použita jen při jediné příležitosti, a to při velkém shromáždění BUF v *Earls Court* v červnu 1939. Od

¹²⁰⁹ COUPLAND, P. M. *The Black Shirt in Britain ...*, s. 108.

¹²¹⁰ Někdy někdy ho literatura zmiňuje jako „vlajku vůdce“. MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 73.

¹²¹¹ SUL SC BUC, 8. Photographs, MS 220, 8/1/9. George Armsden byl vůdce místní pobočky BUF ve východním Londýně.

prvního praporu se tento lišil ve dvou věcech. První byl hrot, umístěný na vrchol blesku v kruhu nad nápisem „*BRITISH UNION*.“ Mnohem nápadnější byla ale změna tvaru. Původní pěti úhelníkový tvar se změnil na standardní obdélníkový zakončený „rybím ocasem.“¹²¹²

V poslední fázi své existence začala BUF používat i další, tzv. „čestné“, standardy a prapory. Byly používány při pochodech a měly tvar velice podobný prvnímu „praporu vůdce.“ Byly to pětiúhelníkové prapory se stříbrným bleskem v modrém kruhu se stříbrným okrajem na červeném podkladě.¹²¹³ Bílý blesk v modrém kruhu s modrým okrajem na červeném poli figuroval i na vlajkách a praporcích připevněných na trubkách kapely BUF.¹²¹⁴

Doplňky

Součástí systému symbolů, znaků a obřadů BUF byly i různé doplňky. Při vstupu do hnutí dostal každý nový člen kromě členské karty¹²¹⁵ také odznak s „fascés“.¹²¹⁶ Měl podobu jednoduchého pozlaceného odznáčku, který nosili členové BUF nejen na uniformách, ale i na civilních šatech. Černokošiláci si jej mohli objednat od jedné z dodavatelských společností BUF, *Abbey Supplies Ltd* a *BUF Trust Stores Ltd*. Reklamy na jejich koupi se v tisku BUF objevovaly často.¹²¹⁷

V březnu 1934 se oficiální odznáček strany změnil z jednoduchého zlatého „fascés“ na pěticípý štít s britskou vlajkou a „fascés“ spolu s písmeny B, U a F nad ní.¹²¹⁸ Ke změně přistoupila BUF z několika důvodů. V první řadě se Mosley zoufale snažil dokázat, že BUF je britské vlastenecké hnutí a ne „zahraniční import,“ z čeho byla BUF

¹²¹² Všechny informace o tvaru a podobě praporů vůdce pocházejí z Millicanovi práce. MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 73-76. Ani jeden z těchto praporů se nezachoval. Kromě fotografie George Armsdena, zobrazující první z nich (používané v roce 1937), a několikanekvalitních černobílých fotografií ze shromáždění v Earls Court v červenci 1939 s poslední variantou praporu, pravděpodobně neexistují žádné jiné dochované fotografie. Informace o nich proto nemusí být zcela přesné.

¹²¹³ MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 78-79

¹²¹⁴ Viz např. velkou fotografii trumpetisty BUF v *Action*, 1. 4. 1939, s. 17.

¹²¹⁵ Na této kartě byly vytištěné cíle hnutí: „*Abychom pro fašismus získali moc a tím zabezpečili ve Velké Británii korporativní stát, který zajistí, že všichni budou sloužit státu, ne frakci; všichni budou pracovat a tím obohatí sebe i svou zemi; příležitosti pro všechny, privilegia pro nikoho; skvělé příležitosti pro ty s velkým talentem; odměna pouze za vykonanou službu; chudoba bude zničena silou moderní vědy osvobozené korporativním státem; třídní rozdíly budou zničeny energií každého občana odhodlaného sloužit britskému národu, který, díky snaze a obětím našich otců, existoval slavně po staletí, a který bude díky naší námaze pozvednut ke svému slavnému osudu – Větší Fašistické Británii*“. Citováno dle MOSLEY, N. *Beyond the Pale ...*, s. 24.

¹²¹⁶ MOSLEY, N. *Beyond the Pale ...*, s. 24.

¹²¹⁷ Viz např. *The Blackshirt*, No. 199, 19th December 1936, s. 2; *Action*, 18. 6. 1938, s. 6 a mnoho dalších článků.

¹²¹⁸ *Fascist Week*, 9th March 1934, s. 2. Někdy kolem roku 1936 z odznáčku zmizelo písmeno „F,“ což odráželo změnu názvu hnutí na „Britskou Unii.“

často obviňována. Kromě toho se členové BUF účastnili různých mezinárodních fašistických akcí, především v souvislosti s již několikrát zmíněnou Mezinárodní fašistickou výstavou v Římě v roce 1933. Britská vlajka tedy měla sloužit jako rozlišovací znak britských Černokošiláčů.

V letech 1932-1936 byly používány různé druhy odznáček s „fasces“. Od roku 1935 byly v souladu se změnou loga hnutí zavedeny i odznáčky s bleskem v kruhu. Zvláštní odznaky byly vyrobeny i v souvislosti s volební kampaní do LCC v roce 1937 a několik různých druhů bylo vyrobeno i pro shromáždění v *Earls Court* v roce 1939.¹²¹⁹

Kromě odznáčku disponovala BUF celou plejádou dalších doplňků a „suvénýrů.“ Členové si mohli objednat mosazné plakety s Mosleyho podobiznou, přezky s „fasces“ nebo bleskem v kruhu, praporky, vlaječky na automobily, pásky na ruce, kravaty s bleskem nebo „fasces“, hrnečky se symbolem BUF, nášivky, šperky, náušnice a manžetové knoflíčky. Existovaly dokonce i karty s „fasces“ a fašistickými hesly a celá příborová sada.¹²²⁰

Salutování

Pro fašistické strany je charakteristický i specifický způsob „pozdravu“ členů. Tento způsob salutování můžeme v jistém smyslu považovat za symbol fašistických stran a tím pádem i formu propagandy. Notoricky známým je nacistický pozdrav „*Heil Hitler*“ doprovázený zdviženou pravicí. Tento pozdrav převzala i BUF, v jejím případě však členové doprovázeli pozdrav zvoláním „*Hail Mosley*.“ Vůdce BUF tvrdil, že i když je tento způsob salutování připisován nacistům, ve skutečnosti byl používán v Británii stovky let před vznikem fašistické strany.¹²²¹ V jedné ze svých propagačních knih napsal: „*Salutování symbolizuje pozdrav bratru fašistovi, který je inspirován stejnými nadšenými ideály a službou pro vlast.*“¹²²²

Propagandisté

Organizační složení BUF bylo poměrně chaotické a názvy jednotlivých oddělení se neustále měnily. Hnutí navíc při snaze o zefektivnění své činnosti a zeštíhlení finanční

¹²¹⁹ MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 83-91.

¹²²⁰ Viz reklamy v *The Blackshirt*, NO. 199, 19th December 1936, s. 2, *Action*, 18. 6. 1938, s. 6 a na řadě dalších míst; dále také SPURR, M. A. 'Living the Blackshirt Life'..., s. 318 a MILLICAN, J. *Mosley's Men in Black...*, s. 107-115.

¹²²¹ MOSLEY, O. *100 questions ...*, otázka 5.

¹²²² MOSLEY, O. *Fascism explained: 10 points ...*, s. 3.

náročnosti neustále procházelo různými reorganizacemi. O změnách se nedochovaly přesné záznamy, a je proto prakticky nemožné plně rekonstruovat organizační složení hnutí v jednotlivých obdobích. Oddělení propagandy, které v rámci BUF existovalo, však zcela jistě mělo svá „pododdělení“ různého charakteru, například oddělení průmyslové propagandy nebo tisková oddělení. Tato „pododdělení“ ale v některých obdobích existence BUF fungovala i jako samostatná oddělení. V následujícím výčtu ředitelů oddělení se soustředím pouze na šéfy oddělení propagandy samotné (*Director of Propaganda*).

Prvním šéfem oddělení propagandy byl Wilfred „Bill“ Risdon, který na tomto postu působil v letech 1932-1934.¹²²³ Kromě něho patřili mezi nejvýznamnější muže pracující v oddělení propagandy George Gaston Vincent, jenž zastával funkci vyššího důstojníka propagandy, Major Tabor, generální tajemník a zástupce šéfa oddělení publicity, a Rex Tremlet, který měl na starosti tisk BUF.¹²²⁴ Risdonovými spolupracovníky byli ještě jeho asistenti J. Carlyle-Elliot a Vincent Keens¹²²⁵ a dvě sekretářky.¹²²⁶ Později se k oddělení propagandy přidal i John Beckett. Risdonův plat na této pozici činil sedm liber týdně, Elliot a Becket vydělávali pět liber týdně.¹²²⁷

V srpnu 1934 byl do čela oddělení propagandy jmenován William Joyce. Jeho roční plat na této pozici činil 300 liber,¹²²⁸ později až 364 liber.¹²²⁹ V březnu 1935 pracovali na oddělení propagandy pod Joyceovým vedením ještě R. A. Plathen (s platem 260 liber ročně), O. Auton (150 liber), S. Probyn (100 liber), R. Miller (100 liber), B. McClory (50 liber + ubytování a kancelář v centrále), C. Bruning (160 liber), 2 sekretářky (150 liber) a úředníci (75 liber + ubytování a kancelář).¹²³⁰ Kromě nich byli v hnutí zaměstnáni ještě J. E. Graham, odpovědný za hudbu, s platem 250 liber ročně, a A. K. Chesterton, také s platem 250 liber ročně,¹²³¹ spolu s Johnem McNabem, s platem 75 liber ročně a ubytováním v centrále hnutí. Ti odpovídali za tiskoviny BUF.

¹²²³ *Special Branch Report, 22nd January 1934, Headquarters Personnel, TNA HO 45/25386.*

¹²²⁴ Tamtéž.

¹²²⁵ *Police Report, 30th April 1934, TNA HO 144/20140*

¹²²⁶ *Personnel and the Headquarters staff of the British Union of Fascists (18th July 1934), TNA HO 44/20142.*

¹²²⁷ Tamtéž.

¹²²⁸ *11th March 1935 Police Report, TNA HO144/20144.*

¹²²⁹ *Report on Joyce's political activities, TNA HO 144/21063, 23rd March 1936 Police Report, TNA HO 144/20147.*

¹²³⁰ *11th March 1935 Police Report, TNA HO144/20144.*

¹²³¹ Tamtéž, také *Police Report 4th April 1935, TNA HO 144/20144.*

Personální složení i rozdělení oddělení se často měnilo, zejména při reorganizaci v létě 1935, ale i v následujících letech.¹²³² William Joyce vydržel na postu šéfa oddělení propagandy až do 12. března 1937, i když byl v létě 1936 „požádán, aby akceptoval nižší plat.“¹²³³ Po drtivé porážce ve volbách do Rady hrabství Londýn (*LCC elections*) ho Mosley v březnu 1937 z BUF vyhodil.¹²³⁴

Na jeho místě ho měl nahradit A. K. Chesterton, který se v červnu 1937 vrátil ze šestiměsíčního léčení v Německu. Dne 8. července 1937 ho Mosley oficiálně jmenoval do této pozice.¹²³⁵ Významným členem oddělení propagandy se opět stal také Wilfred Risdon. Kromě něj na oddělení v tomto období pracovali také Geoffrey Dorman, H. Pelham-White a jedna sekretářka. Průmyslovou propagandu měl na starosti P. G. Taylor.¹²³⁶

Chesterton ale v březnu 1938 z hnutí odešel. Jeho odpovědnost za fašistický tisk převzal Geoffrey Dorman. Kdo se stal šéfem oddělení propagandy, není jasné. Podle pomůcky ve fondu „*British Union Collection*“ v archivní sbírce *Sheffield University Library* byl posledním šéfem oddělení Richard Reynell Bellamy. Tuto informaci ale archiv získal od bývalého člena BUF a nikde se ji nepodařilo potvrdit.¹²³⁷ Naopak, podle policejní zprávy z 23. března 1939 byl šéfem oddělení propagandy, s platem 360 liber ročně, opět Wilfred Risdon.¹²³⁸ Tento údaj ovšem vyvrací Risdonův synovec z druhého kolena a autor jeho biografie,¹²³⁹ Jon Risdon. Podle něj zastával Risdon post šéfa oddělení propagandy jen v období 1932-1934.¹²⁴⁰

¹²³² Viz např. 3rd June 1935 Police Report, TNA HO 144/20145.

¹²³³ 2nd June 1936 Police Report, TNA HO 144/20147.

¹²³⁴ 12th March 1937 report, TNA HO 144/21063.

¹²³⁵ 8th July Police Report, TNA HO 144/21064. Viz také *Action*, 10. 6. 1937, s. 7. Podrobněji BAKER, D. *Ideology of Obsession...*, s. 131-132.

¹²³⁶ 18th February 1938 Police Report, TNA HO 144/21281.

¹²³⁷ E-mailová korespondence s Jeffem Walderem, 6. května 2013.

¹²³⁸ 23rd March 1939 Police Report, TNA HO 144/21281.

¹²³⁹ RISDON, Jon L. *Black Shirt and Smoking Beagles. The Biography of Wilfred Risdon: an unconventional Campaigner*. Místo vydání neuvedeno, Wilfred Books, 2013.

¹²⁴⁰ E-mailová korespondence s Jonem Risdonem, 8. května 2013.

Závěr

Britskou unii fašistů založil v roce 1932 Oswald Mosley. Hnutí zaznamenalo jistý počáteční úspěch, zejména díky podpoře tiskového magnáta lorda Rothermerea a v létě 1934 dosáhlo počtu 50 000 členů. Po fiasku během shromáždění na stadionu Olympia v Londýně nastal ale pozvolný úpadek hnutí. BUF nedokázala postavit kandidáty do obecních voleb v roce 1935, postupně přešla k vyhraněné formě antisemitismu a její vliv se začal vytrácet. V roce 1937 zaznamenala BUF ve volbách do hrabství Londýn téměř 8000 hlasů, žádný z její kandidátů ale zvolen nebyl. Před druhou světovou válkou se Mosley pokusil oživit hnutí mírovou kampaní proti válce s Německem a i když zaznamenal limitovaný úspěch, BUF zůstala na úplném okraji politického dění v Spojeném království. V roce 1940 britská vláda BUF postavila mimo zákon a její vedoucí členy, Mosleyho nevyjímaje, nechala uvěznit.

Ideologie BUF byla založena na směsi Lamarckové genetické teorie, Spenglerových filosofických úvahách o úpadku Západu, Nietzscheho vitalismu a Shawové vize povstání „nového člověka.“ Z tohoto filozofického základu (v práci označovaného jako esoterická ideologie) vycházela propaganda hnutí (exoterická ideologie) i politický program Černokošiláčů. Podle ideologů BUF musela být stará, zkorumpovaná a prohnitá demokracie odstraněna a nahrazena novým, kvalitativně lepším, fašistickým systémem založeným na vůdcovském principu a osobní odpovědnosti. Když Mosley vyzýval v prvním čísle *The Blackshirt* k revoluci,¹²⁴¹ myslel to naprosto vážně. Černokošiláči měli být „*bojovníci nové éry*,“¹²⁴² elita, která měla vést národ na cestě vzkříšení zpátky na výsluní.

Jak jsem v této práci ukázal, mýtus o znovuzrození byl ústřední tematikou ideologie i propagandy BUF od počátku existence hnutí, když *The Blackshirt* oznámil, že „*pomalu ale jistě se jako Fénix z doutnajícího popela vynoří Nový pořádek*,“¹²⁴³ až do postavení hnutí mimo zákon v červnu 1940, kdy si členové hnutí ve vězení vyšívali nášivky s nápisem „*Oběti dnes, vítězové zítra*.“¹²⁴⁴ Černokošiláči byli naprosto přesvědčeni, že „éra demokracie“ je u konce a jejich země potřebuje znovuzrození, které může přinést jenom korporativní stát. Na tomhle místě považuji za vhodné poznamenat, že přes

¹²⁴¹ *The Blackshirt*, No. 01, 1st February 1933, s. 1.

¹²⁴² *The Blackshirt*, No. 59., 7th June 1934, s. 6.

¹²⁴³ *The Blackshirt*, No. 29, 11th November 1933, s. 1.

¹²⁴⁴ Viz obrázek "Forage cap made by B.U.F. political prisoner Peel, 1941." MILLICAN, John. *Mosley's Men in Black. Uniforms, Flags and Insignia of the British Union of Fascists 1932-1940 & Union Movement*. London : Brockingday Publications, 2005, s. 120.

veškerou snahu „racionalizovat“ své myšlenky apelem na historické, kulturní, náboženské nebo vědecké poznatky a „fakty,“ fašismus byl zakořeněn v hluboce iracionálních a mytických předpokladech.

Jsem přesvědčen, že víra v mýtus o znovuzrození byla u velké části členů BUF (zejména u „vnitřního kruhu“) autentická. I když, podobně jako všichni političtí aktivisté, i fašisté byly rozmanití lidé a část z nich bezpochyby sledovala oportunistické cíle. Házet je všechny do jednoho pytle s označením „krutí sadisté, antisemité a nepřizpůsobiví lidé sledující materialistické cíle“ by bylo velkou chybou. Jak jsem už zmínil, vedení BUF bylo připraveno „adaptovat“ svůj politický program a přizpůsobit svou propagandu a své konání aktuálním okolnostem. Zároveň ale můžeme u Mosleyho a jeho Černokošiláčů sledovat pozoruhodnou oddanost základnímu ideologickému „balíku.“ Fašismus nebyl, jak tvrdila a dosud tvrdí marxistická historiografie, hnutím bez ideologické náplně. Byl *„hnutím vyšších ideálů, schopný přesvědčit značnou část dvou generací mladých lidí (zvláště těch s vyšším vzděláním) o tom, že přinese harmoničtější společenský pořádek.“*¹²⁴⁵ To z něj dělá mnohem nebezpečnější fenomén, než jaký si mnozí připouštějí.

V této práci jsem se snažil poukázat na aktivismus a entusiasmus členů BUF. Zejména v části popisující různorodé odznáčky, plakety, přezky, kravaty, nášivky, šperky a další předměty s fašistickou symbolikou ukazují na to, jak hluboce byl Černokošiláči „ponoření“ do myšlenek fašismu na každodenní úrovni, jak hluboká byla víra v přicházející krizi a nevyhnutelnost radikálních řešení. Tyto zdánlivě nepodstatné drobnosti poukazují na to, že politický aktivismus fašistů přesahoval cokoli, co známe z praxe běžných demokratických politických stran. Množství členů BUF obětovalo pro hnutí desítky hodin týdně, dobrovolně rozdávali na ulicích letáky, prodávali noviny, malovali fašistické výzvy po stěnách a agitovali v prospěch fašismu ve svých zaměstnáních. Nazpátek za to dostali pocit sounáležitosti v hnutí, spolupatříčnosti do většího celku, který podle nich bojoval za vyšší, morální cíle. Byli přesvědčeni, že dělají ušlechtilou činnost, a i když zůstávali prozatím nepochopeni, věřili, že fašistické vítězství (které bylo pro ně vítězstvím dobra nad zlem) je nevyhnutelné. V tomto smyslu souhlasím s tvrzením Micheala Spurra, který BUF vnímal jako subkulturu.

Fašismus lze dokonce považovat za jistý druh nového společenského hnutí. Přesvědčení o přicházející krizi pohlcovalo mysl mnohých členů BUF. Byly proto ochotni

¹²⁴⁵ MANN, Michael. *Fascists*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, s. 3.

věnovat hnutí ohromné množství svého času a mentální energie. Černokošiláči neustále přicházeli s novými způsoby, jak na sebe upozornit a jak šířit své přesvědčení dál. Jejich světonázor nebyl obsažený jenom v teoretických textech nebo projevech. Nestačilo volit ve volbách. Jejich politický aktivismus se prolínal skrze všechny oblasti jejich života. Shromáždění, symboly, uniformy, hudba a vlastně celý politický styl BUF sloužil na vyjádření ideologie hnutí.¹²⁴⁶

Mosley mluvil o BUF jako o náboženském hnutí. Černokošiláči byli podle něj vedeni náboženskou vírou,¹²⁴⁷ byli to „muži a ženy s dostatečným přehledem, aby viděli přicházející zkázu... a s vůlí i odvahou této zkáze čelit.“¹²⁴⁸ Zdůrazňoval aktivismus členů, mluvil o tom, že nepotřebuje lidi, kteří myslí, ale především ty, kteří cítí. Masy podle něj nemusely rozumět ideologii v celé její komplexnosti, ani všem myšlenkám. Ty měla chápat jenom elita hnutí, která si následně „vytvoří životní postoje. Ty pak předá masám ... a stanou se pocitem. Směrodatná myšlenka se musí transformovat do citění mas, které způsobí zrod nové civilizace.“¹²⁴⁹

Z toho vychází také základní myšlenka této práce, a sice že na propaganda BUF nemůže být nahlíženo jen jako oportunistický a cynický pokus o ovládnutí mas, jako lež, pokus o indoktrinaci a manipulaci. Propaganda BUF byla i propagací skutečné víry a přesvědčení fašistů. A. K. Chesterton byl natolik přesvědčen o správnosti fašistických tezí, že předpokládal, že je stačí posluchačům jenom vysvětlit a oni se musí okamžitě přidat na stranu fašistů. Poslední slova Williama Joyce, který strávil válku vysíláním nacistické propagandy do Británie, před smrtí byly, že je hrdý na to, že umírá za své ideály. Mosley vyvinul ohromnou aktivitu (a investoval značné prostředky), aby vytvořil rozhlasovou společnost a mohl tak své myšlenky šířit dál. Nepochyboval o tom, že jeho světonázor je správný. Jediná věc, která ho podle něj dělila od získání moci, byla dostatečná propagandistická kampaň, ve které by Britům vysvětlil politiku BUF.

¹²⁴⁶ Srovnej GRIFFIN, Roger. *The Nature of Fascism*. London : Routledge, 1991, s. 26.

¹²⁴⁷ NICHOLS, Beverley. *News of England Or, A Country Without A Hero*. New York : Doubleday, Doran & Company INC., 1939, s. 271-272.

¹²⁴⁸ MOSLEY, Oswald. *My Life*. London : Thomas Nelson and Sons LTD, 1968, s. 319.

¹²⁴⁹ Tamtéž, s.317 .

Seznam zkratek

BF	British Fascisti, později British Fascists
BUF	British Union of Fascists, Britská unie fašistů
CAD	Cadbury Research Library, Knihovna Cadbury
CPGB	Communist Party of Great Britain, Komunistická strana Velké Británie
HO	Home Office, Britské ministerstvo vnitra
IFL	Imperial Fascist League, Imperiální fašistická liga
ILP	Independent Labour Party, Nezávislá labouristická strana
IRA	Irish Republican Army, Irská republikánská armáda
LCC	London City Council, Rada hrabství Londýn
FUBW	Fascist Union of British Workers, Fašistické odbory britských dělníků
NSDAP	Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, Národně socialistická německá dělnická strana
NUPA	New Party Youth Organization, Mládežnická organizace New Party
MI5	Military Intelligence Section 5, Britská bezpečnostní služba odpovědná za domácí spravodajství
MI6	Military Intelligence Section 6, Britská bezpečnostní služba odpovědná za zahraniční špionáž
PNF	Partito Nazionale Fascista, Národní fašistická strana
RAF	Royal Air Force, britské Královské letectvo
RFC	Royal Flying Corps, Královský letecký sbor
SA	Sturmabteilung, nacistické úderné či útočné oddíly
SUL	Sheffield University Library, Knihovna Sheffieldské university
TNA	The National Archive, Národní archiv Velké Británie

Bibliografie

Tento seznam v žádném případě nereprezentuje úplný seznam prací a pramenů (zejména co se týče archivních pramenů) ke studiu Britské Unie Fašistů (ty nejdůležitější práce ale pochopitelně obsahuje). Obzvlášť to pak platí pro seznam odborné četby k studiu propagandy, který je jenom selektivní. Jde o seznam prací, se kterými jsem při výzkumu a psaní této disertace pracoval. Bibliografie je pro lepší přehlednost rozdělená do čtyř skupin. První dvě (Primární prameny a sekundární literatura) reprezentují seznam prací ke studiu BUF. Třetí část je seznam prací, které jsem při psaní použil, nicméně se přímo netýkají BUF. Poslední, čtvrtá skupina, jsou použité práce věnující se propagandě.

1. Primární prameny

Archivy

Cadbury Research Library: Special Collections, University of Birmingham (CAD)

CAD OMD/1 Personal and political correspondence

CAD OMD/2 Political and literary writings

CAD OMD/3 Speeches, broadcasts, interviews and conferences

CAD OMD/4 Autobiography and related papers

CAD OMD/5 Personalia

CAD OMD/9 Publications of the British Union of Fascists and the Union movement

CAD OMD/10 Press cuttings

The National Archives in Kew, London, Home Office Records (TNA HO)

TNA HO 45/24891-24894 Defence Regulation 18B detainee Mosley, Sir Oswald founder of British Union of Fascists, 1940-1945

TNA HO 45/24895 Reports on the British Union of Fascists, 1940

TNA HO 45/25383 Anti-fascist activities; anti-fascist demonstrations and activities directed against meeting of the British Union of Fascists in Hyde Park, 9. September 1934; summons against Daily Worker on behalf of British Union of Fascists, 1929-1934

TNA HO 45/25386 Wearing of uniform to denote membership of political organisations. Preservation of public order: disturbances arising out of public meetings and demonstrations, particularly those involving the British Union of Fascists, 1933-1936

TNA HO 45/25388 Fascist and anti-fascist meetings 1937-1938: police statistics; alleged partiality of policy, 1937-1938

TNA HO 45/25389 Public meetings: allegations of connivance between police and the British Union of Fascists, 1939-1951

TNA HO 45/25393 British Union of Fascists: policy and personnel; funds obtained from foreign sources: Metropolitan Police report on bank account in the names of Allen, Dundas and Tabor, 1940

TNA HO 45/25758 Correspondence with Oswald, Hickson, Collier and Co regarding the detention of Sir Oswald Mosley and other members of the British Union

TNA HO 45/25758 Correspondence with Oswald, Hickson, Collier and Co regarding the detention of Sir Oswald Mosley and other members of the British Union. Detention of members of the Italian Fascist Party, 1939-1940

TNA HO 144/19069-19070 Activities of fascist organizations, 1925-1934

TNA HO 144/20140-20147 Activities of British Union of Fascists, 1934-1936

TNA HO 144/20710 Fascist, Communist, etc., meetings in London, 1936-1937

TNA HO 144/21060-21064 British Union of Fascists activities, 1936-1937

TNA HO 144/21086-21087 Fascist demonstrations, 1937-1938

TNA HO 144/21281 British Union of Fascists: report on activities, 1938-1939

TNA HO 144/21377-21382 Jew baiting by fascists, 1918-1940

TNA HO 144/21429 British Union of Fascists: report on meetings and literature made available to public, 1939-1940

TNA HO 144/21955 Lady Diana Mosley: detained under Defence Regulation 18B for fascist and pro-German sentiments, 1940-1944

TNA HO 144/22454 Fascist organisations: activities, 1939-1944

TNA HO 144/22495 Accommodation for married detainees under Defence Regulation 18B in Isle of Man and Holloway Prison including Sir Oswald and Lady Mosley, 1941-1943

TNA HO 262/6 Fascism and the release of Sir Oswald Mosley: reports, memoranda and correspondence, 1939-1944

TNA HO 283/1-6, Defence Regulation 18B: Advisory Committee Papers, 1940-1941

TNA HO 283/7 Financial accounts of the British Union of Fascists, 1935-1940

TNA HO 283/10 Metropolitan Police report regarding accounts at the Westminster Bank in the names of Allen, Dundas and Tabor, 1940

TNA HO 283/11-18 Defence Regulation 18B: Advisory Committee Papers, 1940

The National Archives in Kew, London, Treasury Solicitor and HM Procurator General: Treasury and Miscellaneous Registered Files (TNA TS)

TNA TS 27/489 British Union of Fascists' finances: application to the High Court under Regulation 18AA(4) of the Defence Regulations, 1940-1944

London Metropolitan Archives

ACC/3121 Board of Deputies of British Jews, 1830-2001

The Sheffield University Library, Special Collections and Archives

MS 119 Robert Saunders Papers, 1934-1970

MS 166 Joyce Manuscripts, 1932-1945

MS 180 Blackshirts in Kingston Project, 1923-2003 (1932-1941)

MS 181 Cooper Collection, 1917-1954

MS 238 John Beckett Collection, 1914-1998

MS 287 Defence Regulation 18B Research Papers, 1934-1997

MS 366 Blackshirt Collection, 1930-2002

MS 441 Pugh Papers, 1932-1997

British Union Collection, 1925-1996

Fascism in Great Britain Collection, 1901-

The Working Class Movement Library, Salford

SUBJ/FASCISM Fascism Collection, SUBJ/FASCISM/1/2, Fascism: British Union of Fascists, 1933-1934.

Balliol College Oxford

Harold Nicholson Papers, Diaries, 1930-1931.

Tisk

Tisk BUF

Action, February 1936 – June 1940

Blackshirt, February 1933 – May 1939
British Union Quarterly, 1937 - 1940
Fascist Quarterly, January 1935 – October 1936
Fascist Week, November 1933 – May 1934
The East London Pioneer, November 1936 – January 1937

Další tisk

Daily Mail, 1934
Daily Express, 1934
Daily Telegraph, 1934
Daily Worker, 1934, 1936
News Chronicle, 1934
Sunday Dispatch, 1934
The Guardian, 1934
The Times, 1931, 1934
The Star, 1933

Knihy a pamflety

BECKETT, John – RAVEN THOMSON, Alexander. *Private Trader and Co-Operator. The Fascist Solution of the Problems of the Distributive Trades*. London : BUF publications, 1935(?).
British Union: Pictorial Record 1932-1937. Bez místa vydání, 1937
Crisis! Westminster, Sanctuary Press Ltd., 1936
DRENNAN, James. *B.U.F.: Oswald Mosley and British Fascism*. London : John Murray, 1934.
FULLER, John Frederick Charles. *Empire unity and defence*. Bristol : Arrowsmith, 1934.
FULLER, John Frederick Charles. *Fascism and war*. London : BUF publications, 1935 (?).
FULLER, John Frederick Charles. *March to Sanity. What British Union has to Offer Britain*. London: Greater Britain Publications, bez datumu vydání.
FULLER, John Frederick Charles. *The Dragon's Teeth: a study of war and peace*. London : Constable, 1932.
FULLER, John Frederick Charles. *The first of the League wars, its lessons and omens*. London : Eyre and Spottiswoode, 1936.

FULLER, John Frederick Charles. *The secret wisdom of the Qabalah: a study in Jewish mystical thought*. London : Rider & Co., 1937.

GORDON-CANNING, Robert. *The Inward Strength of a National Socialist*. London : Greater Britain Publications, 1934.

CHESTERTON, Arthur Kenneth. *Creed of a fascist revolutionary*. London : BUF publications, 1935.

CHESTERTON, Arthur Kenneth. *Fascism and Press*. London : BUF publications, 1938

CHESTERTON, Arthur Kenneth. *Oswald Mosley, portrait of a leader*. London : Action Press Ltd., 1937.

JOYCE, William. *Fascism and India*. Bez místa a datumu vydání, přibližně 1937

JOYCE, William. *Fascism and Jewry*. Bez datumu a místa publikování.

JOYCE, William. *Dictatorship*. Bez místa publikování, 1933.

JOYCE, William. *Twilight over England*. Berlin : Internationaler Verlag, 1940.

MOSLEY, Oswald. *100 Questions asked and answered*. London : BUF publications, 1936.

MOSLEY, Oswald. *Blackshirt Policy*. London : BUF publications, 1934(?), reprinted from Fascist week.

MOSLEY, Oswald. *Britain first : a verbatim report of Mosley's speech to world's largest indoor meeting held in the Earls Court Exhibition Hall, Sunday July 16th 1939*. London : Great Britain publications, 1939.

MOSLEY, Oswald. *Fascism Explained: Ten Points of Fascist Policy*. London: BUF publications, 1933.

MOSLEY, Oswald. *Fascism in Britain*. London: BUF publications, 1933.

MOSLEY, Oswald. *Mosley's Message to British Union Members and Supporters*. London : BUF publications, 1939.

MOSLEY, Oswald. *The British Peace – How to Get it*. London : Greater Britain Publications, Bez datumu vydání, pravděpodobně 1939.

MOSLEY, Oswald. *The Greater Britain*. London : BUF publications, 1932.

MOSLEY, Oswald. *The Greater Britain*. London : BUF publications, 1934.

MOSLEY, Oswald. *Tomorrow We Live*. London : Greater Britain publications, 1936.

MOSLEY, Oswald. *Tomorrow We Live*. London : Abbey Press, 1938.

MOSLEY, Oswald. *Why Mosley left the Labour government: his resignation speech on unemployment, House of Commons, 28th May 1930*. London : Steven Books, 2003.

NICHOLS, Beverley. *News of England Or, A Country Without A Hero*. New York : Doubleday, Doran & Company INC., 1939.

RAVEN THOMSON, Alexander. *Cotton! : Communists and socialists exposed*. London : BUF publications, 1935.

RAVEN THOMSON, Alexander. *Our Financial Masters. Break the chains that bind us*. Bez místa vydání, 1938 (?).

RAVEN THOMSON, Alexander. *The Coming Corporate State*. London : Action Press Ltd., 1937.

RAVEN-THOMSON, Alexander. *Civilization as divine superman : a superorganic philosophy of history*. London : Williams & Norgate ltd., 1932.

Red Violence and Blue Lies. An Answer to „Fascists at Olympia.“ London : B.U.F. publications, 1934.

STRACHEY, John. *The Menace of Fascism*. London : Gollancz, 1933.

WEGG-PROSSEER, Charles F. *Fascism Exposed*. London : Jewish People's Council against Fascism and Anti-Semitism, 1938.

WILKINSON, Ellen – CONZE, Edward. *Why Fascism?* London : Selwyn & Blount, 1934.

Memoáry

BECKETT, John. *After my fashion: twenty post-war years*. London, c. 1940, Nepublikované, rukopis, SUL SC BUC, 5/1 (MS.188)

BELLAMY, Richard Reynell. *We marched with Mosley: a British Fascist's view of the twentieth century*. Nepublikované. SUL SC BUC, 5/5, (MS 196)

DRIVER, Nellie. *From the Shadows of Exile*. Nepublikované, University of Bradford

GRUNDY, Trevor. *Memoir of a Fascist Childhood: a Boy in Mosley's Britain*. London : Heinemann, 1998.

HAMM, Jeffrey. *Action replay : an autobiography*. London : H. Baker, 1983.

CHARNLEY, John. *Blackshirts and roses : an autobiography*. London : Brockingday, 1990.

JACOBS, Joe. *Out of the Ghetto*. London : Phoenix Press, 1993.

MCSHANE, Yvonne. *Daughter of Evil. The True Story*. London : W. H. Allen, 1980.

MOSLEY, Diana. *A life of contrasts : the autobiography of Diana Mosley*. London : H. Hamilton, 1984.

MOSLEY, Diana. *Loved ones : pen portraits*. London : Sidgwick & Jackson, 1985.

MOSLEY, Oswald. *My Life*. London : Thomas Nelson and Sons LTD, 1968.

Mosley's Blackshirts. Personal reminiscences by 12 former members of the BUF.

London: Sanctuary Press, 1968.

WILLIAMSON, Henry. *The Phoenix Generation*. London: Macdonald, 1965.¹²⁵⁰

WISE, Leonard (ed.). *Mosley's Blackshirts: The Inside Story of the British Union of Fascists 1932-1940*. London : Sanctuary, 1986.

Vydané prameny

NICOLSON, Nigel (ed.) *Harold Nicolson: Diaries and Letters*, v. 1. , 1930-9, London : Collins. 1966-68.

2. Sekundární literatura: BUF

Nepublikované doktorské disertace

BAKER, David L. *The Making of a British Fascist – The Case of A. K. Chesterton*.

University of Sheffield, 1982.

BARRETT, John Neil. *Organized Responses to British Union of Fascist Mobilisation in South Lancashire, 1932-40*. University of Manchester, 1998.

BURROWS, Mark. *The Left-Wing Road to Fascism. An Investigation of the Influences of 'Socialist' Ideas Upon the Political Ideology of the British Union of Fascists*. University of Sheffield, 1999.

COOK, Colin. *Towards a Greater Britain. A Political Biography of Oswald Mosley, 1918-1947*. Oxford Brookes University, 2000.

COUPLAND, Philip M. *Voices From Nowhere. Utopianism in British Political Culture 1929-1945*. University of Warwick, 2000.

DACK, Janet Elizabeth. *In from the cold? British fascism and the mainstream press 1925-39*. Teesside University, 2010.

CHANNING, Iain Christopher Edward. *Blackshirts and White Wigs. Reflections on Public Order law and the Political Activism of the British Union of Fascists*. Plymouth Law School, 2013.

MITCHELL, Martin Andrew. *Fascism in East Anglia: The British Union of Fascists in Norfolk, Suffolk and Essex 1933-1940*. University of Sheffield, 1999.

¹²⁵⁰ novel based on the author's time as BUF member.

MORGAN, Craig. *The British Union of Fascists in the Midlands, 1932-1940*. University of Wolverhampton, 2008.

MULLINGS, Margaret Mary. *The Left and Fascism in the East End of London 1932-1939*. Polytechnic of North London, 1984.

PUGH, Peter Richard. *A Political Biography of Alexander Raven Thomson*. University of Sheffield, 2002.

QUINE, Maria Sophie. *From Malthus to Mussolini. The Italian Eugenics movement and fascist population policy, 1890-1938*. University of London, 1990.

RAWNSLEY, Stuart. *Fascism and Fascists in Britain in the 1930's*. University of Bradford, 1981

WOODBIDGE, Steven. *The Nature and Development of the Concept of National Synthesis in British Fascist Ideology 1920-1940*. Kingston University, 1997.

Odborní monografie

ANDERSON, Gerald D. *Fascist, Communists and the National Government: Civil Liberties in Great Britain. 1931 – 1937*. Columbia, London : University of Missouri Press, 1983.

BAKER, David. *Ideology of Obsession: A. K. Chesterton and British Fascism*. London : Tauris Academic Studies, 1996.

BACCHETTA, Paola – POWER, Margaret (eds.). *Right-wing women: from conservatives to extremists around the world*. New York, London: Routledge, 2002, s. 39.

BECKETT, Francis. *Rebel Who Lost His Cause: The Tragedy of John Beckett MP*. London : London House, 1999.

BENEWICK, Robert. *Political Violence & Public Order. A study of British Fascism*. London : Allen Lane, 1969.

BENEWICK, Robert. *The Fascist Movement in Britain*. London : Allen lane, 1972 (revisited edition, first published in 1969 under the title *Political Violence & Public Order*).

BOOKER, J. A. *Blackshirts-on-Sea. The story of the British Blackshirt Summer Camps in West Sussex 1933-38*. London : Brockingday Publications, 1999.

BOSWORTH, R.J.B.(ed.). *The Oxford handbook of fascism*. Oxford : Oxford University Press, 2009.

BRADSHAW, Ross. *Germany Calling: A Short History of British Fascism*. Nottingham: Mushroom Bookshop, 1993.

- BRANWELL, Anna. *Ecology in the 20th Century: A History*. New Haven: Yale University Press, 1989.
- BREWER, John D. *Mosley's Men. The British Union of Fascists in the West Midlands*. Aldershot: Gower Publishing, 1984.
- CESARZ, Maciej. *Od "Większej Brytanii" do zjednoczonej Europy. Faszystowska doktryna Oswalda Mosleya*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2006.
- COLE, John Alfred. *Lord Haw-Haw: the full story of William Joyce*. London : Faber, 1987.
- COPSEY, Nigel – RENTON, Dave (eds.) *British Fascism, the Labour Movement and the State*. London : Palgrave MacMillan, 2005.
- CRONIN, Mike (ed.). *The Failure of British Fascism. The Far Right and the Fight for Political Recognition*. London : Macmillan Press, 1996.
- CROSS, Colin. *The Fascists in Britain*. London : Barrie and Barkliff, 1961.
- DALLEY, Jan. *Diana Mosley : a life*. London : Faber and Faber, 1999.
- DE COURCY, Anne. *Diana Mosley*. London : Chatto & Windus, 2003.
- DORRIL, Stephen. *Blackshirt. Sir Oswald Mosley & British Fascism*. London : Penguin Books, 2007.
- DOUGLAS, R. M. *Feminist Freikorps. The British Voluntary Women Police, 1914-1940*. Westport: Praeger, 1989.
- DURHAM, Martin. *Women and Fascism*. London: Routledge, 1998.
- ECKERSLEY, Myles. *Prospero's Wireless: a biography of Peter Pendleton Eckersley, pioneer of radio and the art of broadcasting*. Romsey : Myles Boooks, 1998.
- FARNDAL, Nigel. *Haw-Haw: the tragedy of William and Margaret Joyce*. London : Pan, 2006.
- FARSON, Daniel. *An Appreciation of Henry Williamson*. London : Michael Joseph, 1982.
- GOTTLIEB, Julie V. *Feminine Fascism. Women in Britain's Fascist Movement*. London : I.B.Tauris, 2003.
- GOTTLIEB, Julie V. – LINEHAN, Thomas. *The Culture of Fascism. Visions of the Far Right in Britain*. London : I.B. Tauris, 2004.
- GRAY, Todd. *Blackshirts in Devon*. Devon : The Mint Press, 2006.
- GRIFFIN, Roger. *Fascism (Oxford Reader)*. Oxford: Oxford University Press, 1995.

- GRIFFITHS, Richard. *Fellow Travellers of the Right: British Enthusiasts for Nazi Germany*. London : Constable, 1980.
- GRIFFITHS, Richard. *Patriotism Perverted. Captain Ramsay, the Right Club, and British Anti-Semitism. 1939 – 1940*. London : Faber and Faber, 1998.
- FARR, Barbara Storm. *The Development and Impact of Right-Wing Politics in Britain, 1903-1932*. New York, London : Garland, 1987.
- FRANCIS, Hywel. *Miners Against Fascism. Wales and the Spanish Civil War*. London: Lawrence and Wishart, 1984.
- HIGGINBOTTOM, Melvyn David. *Intellectuals and British Fascism: A Study of Henry Williamson*. London: Janus, 1992.
- HOLMES, Colin. *Anti-Semitism in British Society, 1876-1939*. London: Edward Arnold, 1979.
- HUSBANDS, Christopher T. *Racial Exclusionism and the City*. London: George Allen and Unwin, 1983.
- JONES, Nigel. *Mosley*. London : Haus, 2004.
- KENNY, Mary. *Germany Calling: A Personal Biography of William Joyce, Lord Haw Haw*. Dublin : New Island, 2004.
- KIBBLEWHITE, Liz – RIGBY, Andy. *Fascism in Aberdeen*. Aberdeen : Aberdeen People's Press, 1978.
- KUSHNER, Tony. *The Persistence of prejudice: Antisemitism in British Society during the Second World War*. Manchester: Metropolitan University, 1989.
- KUSHNER, Tony – LUNN, Kenneth (eds.). *The Politics of Marginality. Race, the Radical Right, and Minorities in Twentieth Century Britain*. London : Cass, 1990.
- KUSHNER, Tony - LUNN, Kenneth (eds.). *Traditions of Intolerance: Historical Perspectives on Fascism and Race Discourse in Britain*. Manchester : Manchester University Press, 1989.
- KUSHNER, Tony – VALMAN, Nadia (eds.). *Remembering Cable Street. Fascism and Anti-Fascism in British Society*. London – Portland : Vallentine Mitchell, 2000.
- LAMPLAUGH, Lois. *A Shadowed Man: Henry Williamson, 1895-1977*. Dulverton: Exmoor, 1991.
- LARSEN, Stein Ugelvik – HAGTVET, Bernt – MYKLEBUST, Jan Petter (eds.). *Who were the Fascists? Social Roots of European Fascism*. Bergen : Universitetsforlaget, 1980.

- LEBZELTER, Gisela G. *Political Anti-Semitism in England 1918-1939*. London: Macmillan, 1978.
- LEWIS, David Stephen. *Illusions of Grandeur. Mosley, Fascism and British Society, 1931-1981*. Manchester: Manchester University Press, 1987.
- LINEHAN, Thomas. *British Fascism 1918-39. Parties, ideology and culture*. Manchester : Manchester University Press, 2000.
- LINEHAN, Thomas P. *East London for Mosley : the British Union of Fascists in East London and South-West Essex, 1933-1940*. London : Cass, 1996.
- LINEHAN, Thomas P. - GOTTLIEB, Julie V. *The Culture of Fascism : Visions Of The Far Right In Britain*. London : I. B. Tauris, 2004.
- LUNN, Keneth – THURLOW, Richard. *British fascism: essays on the radical right in inter-war Britain*. New York : St. Martin's Press; London : Croom Helm, 1980.
- MACKLIN, Graham. *Very Deeply Dyed In Black : Sir Oswald Mosley and the resurrection of British fascism after 1945*. London : I. B. Tauris, 2007.
- MANDLE, William F. *Anti-Semitism and the British Union of Fascists*. London : Longman, 1968.
- MARTLAND, Peter. *Lord Haw Haw: The English Voice of Germany*. Richmond : National archives, 2003.
- MASTERS, Anthony. *The Man Who Was M: The Life of Maxwell Knight*. Oxford : Basil Blackwell, 1984; London : Grafton, 1986.
- MILLICAN, John. *Mosley's Men in Black. Uniforms, Flags and Insignia of the British Union of Fascists 1932-1940 & Union Movement*. London : Brockingday Publications, 2005.
- MOLONEY, Thomas. *Westminster, Whitehall and the Vatican: The Role of Cardinal Hinsley 1935-1943*. Tunbridge Wells: Burns & Oates, 1985.
- MOSLEY, Nicholas. *Beyond the Pale. Sir Oswald Mosley and family 1933 – 1980*. London : Secker & Warburg, 1983.
- MOSLEY, Nicholas. *Rules of the game. Sir Oswald Mosley and Lady Cynthia Mosley 1896-1933*. London : Secker & Warburg, 1982.
- MOWAT, Charles Loch. *Britain between the Wars 1918 – 1940*. London : Meuthen, 1968.
- MULLALL, Frederick. *Fascism Inside England*. London: Claude Morris, 1946.
- MÜHLBERGER, Detlef (ed.). *The Social Basis of Fascist Movements*. London: Croom Helm, 1987.

- NUGENT, Neill – KING, Roger (eds.). *The British Right. Conservative and right wing politics in Britain*. Farnborough : Saxon House, 1977.
- OVERY, Richard: *The Morbid Age*. London : Penguin Books, 2009.
- POOL, Suzanne Mary. *Sir Oswald Mosley's Resignation Speech of May 28, 1930*. Cincinnati: University of Cincinnati, 1976.
- PAWLOWSKI, Merry (ed.). *Virginia Woolf and Fascism: Resisting the Dictators' Seduction*. London : Palgrave, 2001.
- POWER, Margaret – BACCHETTA, Paola. *Right-Wing Women: From Conservatives to Extremists Around the World*. New York, London: Routledge, 2002
- PRYCE-JONES, David. *Unity Mitford: A Quest*. London: BCA, 1977.
- PUGH, Martin. *'Hurrah for Blackshirts!' Fascist and Fascism in Britain between the Wars*. London : Pimlico, 2006.
- PUGH, M.: *We Danced All Night: A Social History of Britain Between the Wars*. London, 2008.
- REES, Philip. *Fascism in Britain. An Annotated Bibliography*. Hassocks : Harvester Press, 1979.
- RENTON, Dave. *Fascism, Anti-Fascism and Britain in the 1940s*. Basingstoke: Macmillan, 2000.
- RENTON, Dave. *Red Shirts and Black. Fascists and Anti-Fascists in Oxford in the 1930s*. Oxford : Ruskin College Library, 1996.
- RISDON, Jon L. *Black Shirt and Smoking Beagles. The Biography of Wilfred Risdon: an unconventional Campaigner*. Bez místa vydání, Wilfred Books, 2013.
- RITSCHER, Daniel. *The Politics of Planning. The Debate on Economic Planning in Britain in the 1930s*. Oxford : Clarendon Press, 1997.
- SELWYN, Francis. *Hitler's Englishman: the crime of Lord Haw-Haw*. London : Routledge & Kegan paul, 1987.
- SEWELL, Brocard (ed.). *Henry Williamson. The Man, The Writings*. Padstow: Tabb House, 1980.
- SIMPSON, Brian A. W. *In the Highest Degree Obvious. Detention Without a Trial in wartime Britain*. Oxford: Clarendon Press, 1994.
- SKIDELSKY, Robert Jacob Alexander. *Oswald Mosley*. London : MacMillan, 1975.
- SPARKS, Colin. *Never Again. The hows and whys of stopping fascism*. London: Bookmarks, 1980.

- SREBRNIK, Henry Felix. *London Jews and British Communism, 1935-1945*. Ilford: Vallentine Mitchell, 1995.
- STEVENSON, John – COOK, Chris. *The Slump*. London : Quartet, 1979.
- SYKES, Alan. *The Radical Right in Britain. Social Imperialism to BNF*. London : Palgrave Macmillan, 2005.
- THORPE, Andrew (ed.). *The Failure of Political Extremism in inter-war Britain*. Exeter : University of Exeter Press, 2003.
- TODD, Nigel. *In Excited Times. The People Against the Blackshirts*. Whitley Bay: Bewick Press/Tyne&Wear Anti-Fascist Association, 1995.
- THURLOW, Richard. *Fascism in Britain. From Oswald Mosley's Blackshirts to the National Front*. London : I.B.Tauris, 2009.
- THURLOW, Richard. *Fascism in Modern Britain*. Stroud: Sutton, 2000.
- THURLOW, Richard. *The Secret State: British Internal Security in the Twentieth Century*. Oxford : Blackwell, 1994.
- TRYTHALL, Anthony John. *"Boney" Fuller: The Intellectual General: 1878-1966*. London : Cassell, 1977.
- TURNER, David. *Fascism and Anti-Fascism in the Medway Towns 1927-1940*. Rochester: Kent Anti-Fascist Action Committee, 1993.
- VANCE, Johnathan F. *Prisoners of War and Internment: A Dictionary*. Oxford: ABC-CLIO, 2000.
- WEALE, Adrian. *Renegades*. London: Weidenfeld & Nichols, 1994.
- WEBBER, G. C. *Ideology of the British Right*. Beckenham: Croom Helm, 1986.
- WEST, Rebecca Dame. *The Meaning of Treason*. London : Virago, 1982.
- WEST, William J. *Truth Betrayed*. London: Duckworth, 1987.
- WHITE, Dan. *Lost Comrades. Socialists of the Front Generation, 1918-1945*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1992.
- WILLIAMSON, Anne. *Henry Williamson: Tarka and the Last Romantic*. Stroud: Alan Sutton, 1995.
- WORLEY, Matthew. *Oswald Mosley and the New Party*. London : Palgrave MacMillan, 2010.

Odborní studie

- BARGIELOWSKA-ZWEINIGER, Ina. Building a British Superman: Physical Culture in Interwar Britain. In. *Journal of Contemporary History*, vol. 41, No. 4, 2006, s. 596 – 610.

- BAR-ON, Tamir. Fascism to the Nouvelle Droite: The Dream of pan-European Empire. In. *Journal of Contemporary European Studies*, vol. 16, No. 3, December 2008, s. 327-345.
- BERMAN, Julie. Of Oceans and Opposition: The Waves, Mosley and the New Party. In. PAWLOWSKI, Merry (ed.). *Virginia Woolf and Fascism: Resisting the Dictators' Seduction*. London : Palgrave, 2001. s. 105-121.
- BARRETT, Neil. Liberal Tolerance, Anti-Semitism and Fascism: Responses of the Jewish Community in Manchester to the Mobilisation of the British Union of Fascists in Lancashire, 1933-1940. In. *Proceedings of the Conference on "Alternative Futures and Popular Protest*. Manchester: Metropolitan University, 4/4/1995, Vol. 1.
- BARRETT, Neil. The Threat of the British Union of Fascists in Manchester. In. *Jewish Culture and History*, Vol. 1, No. 2, 1998, s. 56 – 73.
- Battle of Cable street*. Compiled and edited by The Calbe Street Group. London : Five Leaves Publications, 2011.
- BECKETT, Francis. The Good Fascist. In. *New Statesman and Society*, 17th June 1994, s. 94
- BLENCH, J. W. Henry Williamson and the Romantic Appeal of Fascism. In. *Durham University Journal*. Vol. LXXXI 1988-1989, s. 123-139, s. 289-305.
- BOSWORTH, R. J. B. The British Press, the Conservatives, and Mussolini, 1920-1934. In. *Journal of Contemporary History*, Vol. 5, No.2, 1970, s. 163 – 182.
- BREWER, John D. Looking back at fascism: a phenomenological analysis of BUF membership. In. *The Sociological Review*, Vol. 32, č. 4, November 1984, s. 742-760.
- BREWER, John D. The British Union of Fascists and Anti-Semitism in Birmingham. In. *Midland history*, Vol. 9, No. 1, 1984, s. 109-122.
- BREWER, John D. The British Union of Fascists: Some Tentative Conclusions on its Membership. In. LARSEN, Stein Ugelvik – HAGTVET, Bernt – MYKLEBUST, Jan Petter (eds.). *Who were the Fascists? Social Roots of European Fascism*. Bergen : Universitetsforlaget, 1980. s. 542-556.
- CARPENTER, L.P. Corporatism in Britain, 1930-45. In. *Journal of Contemporary History*, Vol. 11, No.1 (Jan., 1976), s. 3 – 25.
- CESARZ, Maciej. Nacjonalizm Brytyjskiej Unii Faszystów. In. *Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji*. T. 65 (2005), s. 121-141.

- CESARZ, Maciej. Wybrane zagadnienia społeczne faszystowskiej myśli Oswalda Mosleya. In. *Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji*. T. 60 (2004), s. 179-199.
- CESARZ, Maciej. Z badań nad problematyką własności w ideologii faszystowskiej Oswalda Mosleya. In. *Studia nad Faszyzmem I Zbrodniami Hitlerowskimi*. Tomus XXVII, Wrocław, 2004, s. 87-97.
- COHEN, Paul. The police, the home office and surveillance of the British Union of fascists. In. *Intelligence and National Security*, Vol. 1, No. 3, 1986, s. 416-434.
- COLLINS, Tony. Return to manhood: the cult of masculinity and the British Union of Fascists. In. *The International Journal of History of Sport*. Vol. 16, No. 4, 1999, s. 145 – 162.
- COOK, Colin. A Fascist Memory: Oswald Mosley and the myth of the airman. In. *European Review of History*, Vol. 4, No. 2, 1997, s. 147-162.
- COUPLAND, Philip M. H.G. Wells's 'Liberal Fascism'. In. *Journal of Contemporary History*, vol. 35, No. 4, 2000, s. 541 – 558.
- COUPLAND, Philip M. Left Wing Fascism in Theory and Practise: The Case of the British Union of Fascists. In. *20th Century British History*, 13, No. 1, 2002, s. 38-61.
- COUPLAND, Philip M. The Black Shirt in Britain: The Meaning and Functions of Political Uniform. In. GOTTLIEB, Julie V. – LINEHAN, Thomas P. *The Culture of Fascism. Visions of the far right in Britain*. London : I. B. Tauris, 2004, s. 100-115.
- COUPLAND, Philip M. The Blackshirted Utopians. In. *Journal of Contemporary History*, Vol. 33, No.2 (Apr.1998), s. 255 – 272.
- COUPLAND, Philip M. The Blackshirts in Northampton, 1933-1940. In. *Northampton-shire Past and Present*, 53, 2000, s. 71-82.
- CULLEN, Stephen M. Another Nationalism. The British Union of Fascists in Glamorgan. In. *The Welsh History Review*, Vol. 17, No. 1, 1994, s. 101-114.
- CULLEN, Stephen M. Four Women for Mosley: Women in the British Union of Fascists, 1932-1940. In. *Oral History*, Vol. 24, No. 1, Spring 1996, s. 49 – 59.
- CULLEN, Stephen M. Leaders and Martyrs. Codreanu, Mosley and Jose Antonio. In. *History*, 71, 1986, s. 408-430.
- CULLEN, Stephen M. Political Violence: The Case of the British Union of Fascists. In. *Journal of Contemporary History*, Vol.28, No.2 (Apr. 1993), s. 245 – 267
- CULLEN, Stephen M. The British Union of Fascists in Scotland. In. *Proceedings of the Association of Scottish Historical Studies*, 1994, s. 116-123.

CULLEN, Stephen M. The Development of the Ideas and Policy of the British Union of Fascists, 1932-40. In. *Jornal of Contemporary History*, Vol.22, No.1 (Jan, 1987), s. 115 – 136.

CULLEN, Stephen M. The Fasces and the Saltire: The Failure of the British Union of Fascists in Scotland, 1932-1940. In. *The Scottish Historical Review*. Vol. LXXXVII, 2: No. 224, Oct. 2008, s. 306 – 331.

DOUGLAS, R. M. The Swastika and the Shamrock: British Fascism and the Irish Question, 1918 – 1940. In. *Albion: A Quarterly Journal Concerned with British Studies*, Vol. 29, No.1 (spring 1997), s. 57-75.

DRÁBIK, Jakub. The Battle of Cable Street: myths, reality and the collective memory. In. *Carnival*, 14 (2012). Osijek : ISHA International, s. 102-112.

DRÁBIK, Jakub. Oswald Mosley's Concept of a United Europe. A Contribution to the Study of Pan-European Nationalism. In. *The Twentieth Century*, 2/2012, s. 53-65.

DURHAM, Martin. Gender and the British Union of Fascist. In. *Journal of Contemporary History*, Vol.27, No.3 (July 1992), s. 513 – 529.

DURHAM, Martin. Fascism, Socialism and the Politics of Gender: A Reply. In. *Socialist History*, 20, 2001, s. 83-91.

DURHAM, Martin. Women and the British Union of Fascists, 1932-1940. In.

OLDFIELD, Sybil (ed.). *Women's Lives and Culture(s) in Britain 1914-1945*. London: Taylor&Francis, 1994, s. 101-110.

DURHAM, Martin. Women and the British Union of Fascists, 1932-1940. In. *Immigrants & Minorities: Historical Studies in Ethnicity, Migration and Diaspora*. Vol. 8, Issue 1-2, 1989, s. 2-18.

DURHAM, Martin. Women and the British Union of Fascists, 1932-1940. In.

KUSHNER, Tony – LUNN, Kenneth (eds.). *The Politics of Marginality. Race, the Radical Right, and Minorities in Twentieth Century Britain*. London : Cass, 1990.

FISHER, Pamela – FISHER, Roy. Tomorrow we live: fascist visions of education in 1930s Britain. In. *British Journal of Sociology of Education*, Vol. 30, No. 1, January 2009, s. 71-82.

GOLDMAN, Aaron L. Defence Regulation 18: Emergency Internment of Aliens and Political Dissenters in Great Britain during World War II. In. *The Journal of British Studies*, Vol. 12, No.2 (May 1973), s.120-136.

GOTTLIEB, Julie V. A Mosleyite Life Stranger than Fiction: The Making and Remaking of Olive Hawks,” In. GOTTLIEB, Julie V. – TOYE, Richard (eds.). *Making Reputations:*

Power, Persuasion and the Individual in Modern British Politics. London : I. B.Tauris, 2005, s. 70-91.

GOTTLIEB, Julie V. Body Fascism in Britain: Building the Blackshirt in the Inter-War Period. In. *Contemporary European History*, Vol. 20, No. 2, 2011, s. 111 – 136.

GOTTLIEB, Julie. Britain's New Fascist Men: The Aesthetization of Brutality in British Fascist Propaganda. In. GOTTLIEB, Julie V. – LINEHAN, Thomas P. *The Culture of Fascism. Visions of the Far Right in Britain*. London : I. B. Tauris, 2004, s. 83-99.

GOTTLIEB, Julie V. 'Motherly Hate': Gendering Anti-Semitism in the British Union of Fascists. In. *Gender & History*, Vol. 14, No. 2, August 2002, s. 294 – 320.

GOTTLIEB, Julie V. Female Fanatics. Women's Sphere in the British Union of Fascists. In. POWER, Margaret – BACCHETTA, Paola. *Right-Wing Women: From Conservatives to Extremists Around the World*. New York, London: Routledge, 2002, s. 29-42.

GOTTLIEB, Julie V. Suffragette Experiences Through the Filter of Fascism. In. EUSTANCE, Claire – RYAN, Joan. *A Suffrage Reader: Charting Directions in British Suffrage History*. London : Cassell, 2000.

GOTTLIEB, Julie. The Gender of Tolerance and Hate: Women, Philo-Semitism and Anti-Semitism in Britain in the late 1930s and 1940s. In. PRUM, Michel (ed.). *Sexe, Race et Mixite dans l'aire Anglophone*. Paris : L'Harmattan, 2011, s.129-156.

GOTTLIEB, Julie V. The Marketing of Megalomania: Celebrity, Consumption and the Development of Political Technology in the British Union of Fascist. In. *Journal of Contemporary History*, vol. 41, No. 1, 2006, s. 35 – 55.

GOTTLIEB, Julie V. Women and British Fascism Revisited: Gender, the Far-Right, and Resistance. In. *Journal of Women's History*, Vol. 16, No. 3, Fall 2004, s. 108-123

GOTTLIEB, Julie V. Women and Fascism in the East End. In. *Jewish Culture and History*, 1999; In. KUSHNER, Tony – VALMAN, Nadia (eds.). *Remembering Cable Street. Fascism and Anti-Fascism in British Society*. London – Portland : Vallentine Mitchell, 2000, s. 31-50.

GOTTLIEB, Julie V. Women Blackshirts. In. *BBC History Magazine*, Vol. 1, No. 8, December 2000, s. 26-29.¹²⁵¹

GRIFFIN, Roger. British Fascism: The Ugly Duckling. In. Michael Cronin (ed.). *The Failure of British Fascism* London: Macmillan, 1996, s. 141-165.

¹²⁵¹ There is an accompanying Podcast, aired 15 December 2011.

- GRIFFIN, Roger. „This Fortress Built Against Infection“: The BUF Vision of Britain's Theatrical and Musical Renaissance. In. GOTTLIEB, Julie V. – LINEHAN, Thomas P. *The Culture of Fascism. Visions of the Far Right in Britain*. London : I. B. Tauris, 2004, s. 45-65.
- GRIFFITHS, Richard. A Note on Mosley, the 'Jewish War' and Conscientious Objection. In. *Journal of Contemporary History*, vol. 40, No. 4, 2005, s. 675 – 688.
- HASKELL, Francis. Botticelli, Fascism and Burlington House – The 'Italian Exhibition' of 1930. In. *The Burlington Magazine*, Vol. 141, No. 1157, Aug., 1999, s. 462-472.
- HILL, Barbara – HOLMES, Colin. Forgan, Robert (1891-1976). In. BELLAMY, Joyce M. – SAVILLE, John (eds.). *Dictionary of Labour Biography*. London: Macmillan, 1992, s. 111-114.
- HILLMAN, Nicholas. 'Tell me chum, in case I got it wrong. What was it we were fighting during the war?' The Re-emergence of British Fascism, 1945-58. In. *Contemporary British History*, Vol. 15, No. 4, 2001, s. 1-34.
- HOLMES, Colin. Anti-Semitism and the BUF. In. LUNN, Kenneth – THURLOW, Richard Colin (eds.). *British Fascism*. London: Croom Helm, 1980, s. 114-134.
- HOLMES, Colin. Beckett, John (William) Warburton (1894-1964). In. BELLAMY, Joyce M. – SAVILLE, John (eds.). *Dictionary of Labour Biography*. London: Macmillan, 1992, s. 24-29.
- HOLMES, Colin. British Justice at Work. Internment in the Second World War. In. PANAYI, Panikos (ed.). *Minorities in Wartime. National and Racial Groupings in Europe, North America and Australia During the Two World Wars*. Oxford: Berg, 1993, s. 150-163.
- HOPE, John. Fascism, the Security Service and the Curious Careers of Maxwell Knight and James McGuirk Hughes. In. *Lobster*, 22, Bez datumu vydání, s. 1-22.
- HOPE, John. Fascism and the State in Britain. The Case of the British Fascisti, 1923-1931. In. *Australian Journal of Politics*, Vol. 39., No. 3., 1993, s. 367-380.
- HOPE, John. Surveillance of Collusion? Maxwell Knight, MI5 and the British Fascisti. In. *Intelligence and National Security*, Vol. 9, No. 4., 1994, s. 651-675.
- HUGGINS, Mike. Racing, Betting, Anti-Semitism and English Jewry. 1800-1939 In. *The International Journal of the History of Sport*, Vol. 29, No. 11, 2012, s. 1529 – 1552.
- HUSBANDS, Christopher T. East End and Racism 1900-1980. In. *London Journal*, 9, 1980, s. 3-26.

- KEAN, Hilda. Some Problems of Constructing and Reconstructing a Suffragette's Life: Mary Richardson, suffragette, socialist and fascist. In. *Women's History Review*, Vol. 7, No. 4, 1998, s. 475-493.
- KILLIN, Kerry. Women and British Fascism. In. *Modern History Review*, 1997, s. 21-23.
- KOVÁŘ, Martin. Sir Oswald Mosley, British Union of Fascists a jejich vize fašistického státu. Příspěvek ke studiu politického a ekonomického extrémismu mezi světovými válkami. In. *Acta oeconomia Pragensia* 13, 2005, č. 3, K hospodářským dějinám 20. století, ed. František Stellner, Martin Kovář, s. 210–229.
- KOVÁŘ, Martin. Britský fašismus mezi dvěma světovými válkami (Příspěvek k analýze některých typů pravicového extremismu na Britských ostrovech v letech 1919-1939). In. *Dvacáté století*. Ročenka Semináře nejnovějších dějin Ústavu světových dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze 2, 2005, s. 29–77
- KOVÁŘ, Martin – SOUKUP, Jaromír. Sir Oswald Mosley a neúspěšný projekt britského fašistického státu ve třicátých letech 20. století. In. Budil, I. – Zíková, T. (ed.), *Totalitarismus* 3. Totalita, autorita a moc v proměnách času a prostoru, Plzeň 2007, s. 53-62.
- KOVÁŘ, Martin. Sir Oswald Mosley, British Union of Fascists and British Political Elites in Interwar Britain. In. *Prague Papers on History of International Relations*, Prague – Vienna 2007, Prague – Vienna 2007, s. 457-462.
- KOVÁŘ, Martin. The Reflection of Italian Fascism in British Conservative Press and in Conservative Political Circles. The Study of Perception of Political Extremism on the British Isles in the 1920s and at the Beginning of the 1930s. In. *Prague Papers on History of International Relations*, Prague – Vienna 2006, s. 229-244.
- KOVÁŘ, Martin. The British Union of Fascists and British Society in the 1930s. In. *Prague Papers on History of International Relations*, Prague 2005, s. 167-185.
- KOVÁŘ, Martin. A Contribution to the Development of Fascism and Anti-Semitism in Great Britain between the Two World Wars (1918-1939). In. *Prague Papers on History of International Relations*, Prague 2004, s. 229-249.
- LAWRENCE, Jon. Fascist violence and the politics of public order in inter-war Britain: the Olympia debate revisited. In. *Historical Research*, Vol. 76, No. 192, May 2003, p. 238 – 267.
- LINEHAN, Thomas. „A Dangerous Piece of Celluloid?” British Fascists and the Hollywood Movie. In. *EnterText* 1.1, 2011, s. 41-54.

- LINEHAN, Thomas. The British Union of Fascists as a Totalitarian Movement and political religion. In. *Totalitarian Movements and Political Religions*, Vol. 5, No.3, 2004, s. 397 – 418.
- LINEHAN, Thomas. Fascist Perceptions of Cable Street. In. *Jewish Culture and History*, 42 (1) : 1995, s. 23-30.
- LINEHAN, Thomas P. On the side of Christ: fascist clerics in 1930s Britain. In: FELDMAN, Mathew – TURDA, Marius – GEORGESCU, Tudor (eds.). *Clerical Fascism in Interwar Europe*. London : Routledge, 2008, s. 75- 89.
- LINEHAN, Thomas P. On the side of Christ: Fascist clerisc in the 1930s Britain. In. *Totalitarian Movements and Political Religions*, Vol. 8 No. 2, 2007, s. 287- 301.
- LINEHAN, Thomas P. Space Matters: Spatialising British Fascism, In. *Socialist History*, 41, 2012, s. 1- 21.
- LINEHAN, Thomas P. The British Union of Fascists in Hackney and Stoke Newington, 1933-1940. In. ALDERMAN, Geoffrey – HOLMES, Colin (eds.). *Outsiders & Outcasts. Essays in Honour of William J. Fishman*. London : Duckworth, 1993.
- LOUGHLIN, James. Northern Island and British Fascism in the Inter-War Years. In. *Irish Historical Studies*, Vol. 29, No. 116, November 1995, s. 537-552.
- LOVE, Gary: The British Movement, Duncan Sandys, and the Politics of Constitutionalism in the 1930s. In. *Contemporary British history*, Vol. 23, No. 4, 2009, s. 543 – 558.
- LOVE, Gary: ‘What’s the Big Idea?’: Oswald Mosley, the British Union of Fascist and Generic Fascism. In. *Journal of Contemporary History*, vol. 42, No. 3, 2007, s. 447 – 468.
- MACKLIN, Graham. ‘Onward Blackshirts!’ Music and the British Union of Fascists. In. *Patterns of Prejudice*, Vol. 47, No 4-5, 2013, s. 430-457.
- MAITLES, Henry. Blackshirts across the Border: The British Union of Fascists in Scotland. In. *The Scottish Historical Reviews*, Vol. 82, No. 213, part. 1 (Apr. 2003), s. 92 – 100.
- MAITLES, Henry. Fascism in the 1930s. The West of Scotland in the British Context. In. *Scottish Labour History Society Journal*, 27, 1992, s. 7-22.
- MANDLE, William F. The New Party. In. *Historical Studies: Australia and New Zealand*, 12, 1996, s. 343-355.
- MANDLE, William F. Sir Oswald Leaves the labour Party, March 1931. In. *Labour History*, No. 12 (May, 1967), s. 35 – 51.

- MANDLE, William F. The Leadership of the British Union of Fascists. In. *Australian Journal of Politics & History*, Vol. 12, No. 3, 1966, s. 360-383.
- MAYALL, David. Rescued from the shadows of exile: Nellie Driver, autobiography and the British union of fascists. In. *Immigrants & Minorities: Historical Studies in Ethnicity, Migration and Diaspora*. Vol. 8, Issue 1-2, 1989 (Special Issue: The Politics of Marginality: Race, the Radical Right and Minorities in Twentieth Century Britain), s. 19-39.
- McCLOUD, Nedra. Oswald Mosley and the British Union of Fascists: A Brief Historiographical Inquiry. In. *History Compass*, Vol. 4, No. 4 (2006), s. 687-697.
- McINTYRE, Angus. The Aging Narcissistic leader: The Case of Sir Oswald Mosley at Mid-Life. In. *Political Psychology*, Vol. 4, No. 3 (Sep.,1983), s. 483 – 499.
- McMURRAY, Matthew. Alexander Raven Thomson, Philosopher of the British Union of Fascists. In. *The European legacy: Toward New paradigms*, Vol. 17, No. 1, 2012 s. 33 – 59.
- MILLIGAN, Tony. The British Union of Fascists' Policy in relation to Scotland. In. *Scottish Economic & Social History*, Vol. 19, part 1, 1999, s. 1 – 17.
- MITCHELL, Andrew. Mosley and the BUF: British Fascism in the 1930s. In. *Modern History Review*, 1997, s. 18-21.
- MOORE-COLYER, Richard. Towards 'Mother Earth': Jorian Jenks, Organicism, the Right and the British Union of Fascists. In. *Journal of Contemporary History*, Vol. 39, No. 3 (Jul., 2004), s. 353 – 371.
- NEWSINGER, John. Blackshirts, Blueshirts, and the Spanish Civil War. In. *The Historical Journal*, Vol. 44, No. 3 (Sept. 2001), s. 825 – 844.
- NUGENT, Neill. The ideas of the British Union of Fascists. In. NUGENT, Neill – KING, Roger (eds.). *The British Right. Conservative and right wing politics in Britain*. Farnborough : Saxon House, 1977. s. 131-161.
- PUGH, Martin. The British Union of Fascist and the Olympia Debate. In. *The Historical Journal*, Vol. 41, No.2 (June 1998), s. 529-542.
- RAKOVÁ, Svatava. Problematika britského fašismu a její odraz v buržoazní historiografii 60. a 70. let. In. *Sborník k problematice dějin imperialismu. Svazek 5, Současné problémy studia fašismu a antifašistického boje v Evropě mezi světovými válkami*. Praha : Ústav československých a světových dějin ČSAV, 1978, s. 247-260.
- RAU, Petra. The fascist body beautiful and the imperial crisis in 1930s British writing. In. *Journal of European Studies*, Vol. 39, No. 5, 2009, s. 5 – 35.

- RAWNSLEY, Stuart. The Membership of the British Union of Fascists. In. LUNN, Kenneth – THURLOW, Richard Colin (eds.). *British Fascism*. London: Croom Helm, 1980, s. 150-166.
- REES, Philip. Changing Interpretations of British Fascism: A Bibliographical Survey. In. LUNN, Kenneth – THURLOW, Richard. *British fascism: essays on the radical right in inter-war Britain*. New York : St. Martin's Press; London : Croom Helm, 1980, s. 187-204.
- RENTON, Dave. British Fascism Reconsidered. In. *This Rough Game*, 2000, s. 65-78.
- RENTON, Dave. Was fascism an ideology? British fascism reconsidered. In. *Race & Class*, vol. 41, No. 3, 2000, s. 72 – 84.
- RENTON, Dave. Women and Fascism. In. *This Rough Game*, 2000, s. 38-50.
- RENTON, Dave. Women and Fascism: A Critique. In. *Socialist History*, 20, 2001, s. 71-82.
- ROSEN, Harold. A Necessary Myth: Cable Street revisited. In. *Changing English: Studies in Culture and Education*, Vol. 5, No. 1, s. 27 – 34.
- SPURR, Michael A. 'Living the Blackshirt Life': Culture, Community and the British union of fascists, 1932-1940. In. *Contemporary European History*, Vol. 12, No. 3 (Aug., 2003), s. 305 – 322.
- SPURR, Michael A. 'Playing for fascism': sportsmanship, anti-Semitism and the British Union of Fascists. In. *Patterns of prejudice*, Vol 37, No. 4, 2003, s. 359 – 376.
- STEVENSON, J. The BUF, the Metropolitan Police and Public Order. In. LUNN, Kenneth – THURLOW, Richard Colin (eds.). *British Fascism*. London: Croom Helm, 1980, s. 135-149.
- STONE, Dan. Race in British Eugenics. In. *European History Quarterly*, Vol. 31, No. 3, 2001, s. 397 – 425.
- STONE, Dan. The English Mistery, the BUF, and the Dilemmas of British Fascism. In. *The Journal of Modern History*. Vol. 75, No. 2 (June 2003), s. 336 – 358.
- SUSSER, Leslie. Fascism, Literary Modernism and Modernization: The British Case. In. *Tel Aviver Jahrbuch für Deutsche Geschichte*. Part 18, 1989. s. 463-486.
- TEMPLE, Richard. The Metropolitan Police and the Anti-Fascists 1934-1940. In. *Police History Society Journal*, 1995, s. 34-44.
- THORPE, Andrew. The Memership of the Communist Party of Great Britain, 1920 – 1945. In. *The Historical Journal*, Vol. 43, No. 3 (Sept. 2000), s. 777 – 800.

- THURLOW, Richard C. Blaming the Blackshirts: the authorities and the anti-Jewish disturbances in the 1930s. In. PANAYI, Panikos (ed.). *Racial Violence in Britain, 1840-1950*. Leicester: Leicester University Press, 1993, s. 112-129.
- THURLOW, Richard C. State management of the British Union of Fascists in the 1930s. In. CRONIN, Mike (ed.). *The Failure of British Fascism. The Far Right and the Fight for Political Recognition*. London : Macmillan Press, 1996, s. 29-52.
- THURLOW, Richard C. The Evolution of the Mythical British Fifth Column, 1939-1946. In. *Twentieth Century British History*, Vol. 10., No. 4., 1999, s. 477-498.
- THURLOW, Richard C. The Guardian of the 'Sacred Flame': The Failed Political Resurrection of Sir Oswald Mosley after 1945. In. *Journal of Contemporary History*, Vol. 33, No.2 (Apr 1998), s. 241 – 254
- THURLOW, Richard Colin. The Historiography and Source Material in the Study of Internal Security in modern Britain (1885-1956). In. *History Compass*, Vol. 6, No.1, 2008, s. 141 – 171.
- THURLOW, Richard Colin. The Return of Jeremiah. The Rejected Knowledge of Sir Oswald Mosley in 1930s. In. LUNN, Kenneth – THURLOW, Richard Colin (eds.). *British Fascism*. London: Croom Helm, 1980, s. 100-113.
- TILLES, Daniel. Bullies or Victims? A Study of British Union of Fascists Violence. In. *Totalitarian Movements and Political Religions*, Vol. 7, No. 3, s. 327 – 346.
- WEBBER, G. C. Patterns of Membership and Support for the British Union of Fascists. In. *Journal of Contemporary History*. Vol. 19, No. 4, Reassessments of Fascism (Oct. 1984), s. 575 – 606.
- WEBBER, G. C. The British Isles. In. MÜHLBERGER, Detlef (ed.). *The Social Basis of Fascist Movements*. London: Croom Helm, 1987.
- WOODBIDGE, Steven. Fraudulent Fascism: The Attitude of Early British Fascists towards Mosley and the New Party. In. *Contemporary British History*, Vol. 23, No. 4, 2009, s. 493 – 507.
- WORLEY, Matthew. A Call to Action: New party Candidates and the 1931 General Election. In. *Parliamentary History*, Vol. 27, pt. 2, 2008, s. 236 – 255.
- WORLEY, Matthew. What Was the New Party? Sir Oswald Mosley and Associated Responses to the 'Crisis', 1931-1932. In. *History*, Vol. 92, No. 305, 2007, s. 39 – 63.
- WORLEY, Matthew. Why Fascism? Sir Oswald Mosley and the Conception of the British Union of Fascists. In. *History*, Vol. 96, No. 321, 2010, p. 68 – 83.

Články

BARNES, J. – BARNES, P. Oswald Mosley as Entrepreneur. In. *History Today* 40, 3, March 1990, s. 11-16.

BECKETT, Francis. Rebel Who Lost His Cause. In. *History Today*, May 1994, s. 36-42.

DRÁBIK, Jakub. Bitva o Cable Street. In. *Fakta a svědectví*. roč. III, 3/2011, s. 30-33.

DRÁBIK, Jakub. Hitlerov Angličan. Zradca William Joyce. In. *Historická revue* 10/2012, roč. XXIII., s. 47-51.

DRÁBIK, Jakub. Žena dvou tváří. Život a dílo Marie Stopesové. In. *Dějiny a současnost*. 3/2011, s. 18-20.

MARTIN, Paul. Contextualising Mosley. In. *History Today*, Vol. 48, No. 5, 1998, s. 62-63

Internetové, audio a multimediální zdroje

15th Anniversary of Battle of Cable Street: Why we must never forget. www.mirror.co.uk, 4 Oct. 2012, online < <http://www.mirror.co.uk/news/uk-news/75th-anniversary-of-battle-of-cable-street-83081> > cit. 10.12.2012.

BOTSFORD, David. *British Fascism and the Measures Taken Against It by the British State*. In. *Historical Notes*, No. 28., 1998. web:

<http://www.libertarian.co.uk/lapubs/histn/histn028.pdf> [cit.]10.10.2009

COUPLAND, Philip. Book Review: Stephen Dorril's *Blackshirt*. Blog autora. [online].

Dostupné na internetu <<http://drpmc.blogspot.co.uk/2008/08/book-review-stephen-dorrils-blackshirt.html>> (cit. 19.3.2013)

Diana Mosley: Adolf, Oswald and Me. Dokument Blakeway Productions pro Channel 4 Television, 2003. Premiéra 31. srpna 2003, producent Leonie Jameson

Fotografie z www.sirmalcolmcampbell.com online

<<http://www.sirmalcolmcampbell.com/sir35.html>> cit. 16.10.2013

GOTTLIEB, Julie. British Union of Fascists (act. 1932-1940). In. *Oxford Dictionary of National Biography*. Oxford : Oxford University Press, 2004. dostupné online na www.oxforddnb.com.

<<http://www.oxforddnb.com/view/theme/96364?backToResults=%2Fsearch%2Frefine%2F%3FdocStart=1%26themesTabShow=true>> cit. 16.10.2013

Hansard 1803-2005, <<http://hansard.millbanksystems.com/>> heslo „Mosley,“ cit.

16.7.2013 <http://hansard.millbanksystems.com/search/Mosley>

Mosleyho projev z června 1938. Dostupný na www.famous-speeches-and-speech-topics.info Online <http://www.famous-speeches-and-speech-topics.info/famous-speeches/oswald-mosley-speech-comrades-in-struggle.htm> cit. 2.3.2014.

MURPHY, John Thomas. *Growth of Social-Fascism in Britain*. In. *The Communist Review*, Vol. 2, January 1930, No. 1. web: <http://www.marxists.org/archive/murphy-jt/1930/01/social-fascism.htm> [cit.] 16.10.2009.

Onward Blackshirts, E. D. Randall, citováno podle "Songs of British Union" na fascists.zxq.net/song.html online < <http://fascists.zxq.net/song.html> > cit. 25.2.2014

Oswald Mosley circus, The Guardian, 8th June 1934, online dostupné na <<http://www.theguardian.com/politics/1934/jun/08/thefarright.uk>> cit. 10.1.2014

Oswald Mosley - 1931 , His Manifestation. www.youtube.com, cit. 26.12.2013
<http://www.youtube.com/watch?v=HgHyYkrr10o>

Oswald Mosley giving a Fiery speech at a Manchester blackshirt rally.

www.youtube.com, cit. 26.12.2013 < <http://www.youtube.com/watch?v=sPB1jy4vmFA>>

PHILLIPS, John. *Jorian Jenks – Angmering´s Blackshirt farmer*. web:
<http://www.angmeringvillage.co.uk/history/Articles/Jenks.htm> [cit.] 25.03.2013

RENTON, Dave – SMITH, Martin. *Fighting Fascism: From Cable Street 1936 to Tower Hamlets 2011*. www.socialistreview.org.uk October 2011, online

<<http://www.socialistreview.org.uk/article.php?articlenumber=11783>> cit. 12.12.2013

Sir Oswald Mosley on Unemployment [1930]. www.youtube.com, cit. 26.12.2013
<http://www.youtube.com/watch?v=0rfXD4gES0o>

Stock Video # 152-204-727 – British Union of Fascists / Deployment / London / 1939 ze 7. května 1939 dostupné na stránce [www. http://footage.framepool.com/](http://footage.framepool.com/) cit. 26.1.2014,
online dostupné na <http://footage.framepool.com/en/shot/152204727/public-address-car-stop-war-let-the-people-vote-northumberland-avenue-oswald-mosley/>

Stock Video # 417-784-158 – British Union of Fascists / Oswald Mosley / Speech / 1940" na stránce www.framepool.com online <

<http://footage.framepool.com/en/shot/417784158/mosley-for-peace-mosley-speaks-victoria-park-sq-victoria-park-square-british-union-of-fascists/>> cit. 6.2.2014

The Defence Regulation 18B British Union Detainees List. F. O. M., November 2008, online dostupné na

<<http://www.oswaldmosley.com/downloads/18b%20Detainees%20List.pdf>> cit. 3.5.2013

The Public Order Act 1936 <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Edw8and1Geo6/1/6>> cit. 20.12.2013.

„*The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction*“ na www.marxists.org cit. 10.3.2011,

<<http://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/ge/benjamin.htm>>

View of streets and members of British Union of Fascists selling their newspaper 'Action' in London, near start of World War 2. na stránce www.criticalpast.com, cit. 7.1.2014, online <http://www.criticalpast.com/video/65675053805_British-Union-of-Fascists_newspapers_pedestrians_Vehicular-traffic>
<http://www.oswaldmosley.com/>

E-mailová korespondence (v archívu autora)

E-mailová korespondence s Jeffem Walderem, 7. května 2013.

E-mailová korespondence s Jonem Risdonem, 8. května 2013

3. Ostatní použita literatura

AMATO, Joseph Anthony. *Rethinking Home: A Case for Writing Local History*. Berkeley : University of California Press, 2002

ARTHUR, Max: *Fighters against Fascism. British heroes of the Spanish Civil War*. London : Collins, 2009.

AULICH, James. *Válečné plakáty. Zbraně hromadné komunikace*. Praha : Naše Vojsko, 2009.

BAINTON, Roland Herbert. *The Reformation of the Sixteenth Century*. Boston: Beacon Press, 1952.

BAKER, Ralph. *A brief history of the Royal Flying Corps in World War I*. London : Robinson, 2002.

BEBBINGTON, David William. *Evangelicalism in Modern Britain: A History from the 1730s to the 1980s*. London : Routledge, 1993.

BEBBINGTON, David W. The Evangelical Conscience. In. *Welsh Journal of Religious History*. Vol. 2, No. 1, 2007, s. 27–44.

BENJAMIN, Walter. L'œuvre d'art à l'époque de sa reproduction mécanisée. In. *Zeitschrift für Sozialforschung Jahrgang V*, Félix Alcan, Paris, 1936, s. 40–68.

BELL, Quentin. *Bloomsbury*. London : Phoenix, 1997.

BIRN, Donald S. *League of Nations Union, 1918-45*. Oxford : Oxford University Press, 1981.

BOWIE, John H. *Life on the Ocean Wave: Sailor Cartoons*. London : General Steam Navigation, 1933

- BRADSHAW, Bradley (ed.). *The Hidden Huxley: contempt and compassion for the masses 1920-36*. London : Faber, 1994.
- BRIGGS, Susan. *The Home Front: War Years in Britain, 1939-1945*. New York : American Heritage Publishing Company, 1975.
- BROAD, Lewis. *The Abdication*, London: Frederick Muller, 1961.
- BRUCE, Frank – FOLEY, Archie L. *More variety days: fairs, fit-ups, music hall, variety theatre, clubs, cruises and cabaret*. Edinburgh: Tod Press, 2000.
- BUDIL, Ivo T. *Zakladatelé Západu a poslední člověk. Esej o zrodu a zániku západní civilizace*. Ústí nad Labem : Dryada, 2007.
- CEADEL, Martin. The First British Referendum: The Peace Ballot, 1934-5. In. *The British Historical Review*, Vol. XCV, No. CCCLXXVII (Oct. 1980), s. 810-839.
- CLARK, Toby. *Art and Propaganda in the Twentieth Century. The Political Image in the Age of Mass Culture*. London: Weidenfeld & Nicolson 1997.
- COLMAN, Andrew. *Oxford Dictionary of Psychology*. Oxford, New York: Oxford Universtiy Press, 2003.
- CONBOY, Martin. *Journalims in Britain: a historical introduction*. London : SAGE, 2011.
- COPSEY, Nigel. *Anti-Fascism in Britain*. London : MacMillan, 2000.
- CURRAN, James – SMITH, Anthony – WINGATE, Pauline. *Impacts and influences: essays on media power in the twentieth century*. London : Meuthen, 1987.
- Declaration of Abdication Act, 1936. In. *The Modern Law Review*, Vol. 1, No. 1 (June, 1937), s. 64–66.
- DE COURCY, Anne. *The Viceroy's Daughters: The Lives of the Curzon Sisters*. London : Phoenix Press, 2000.
- DRÁBIK, Jakub. Bombardér se vždy prosadí. In. *Fakta a svědectví*. roč.III., 9/2011, s. 24-26.
- DRÁBIK, Jakub. Zbrojenie alebo Appeasement? Britské všeobecné voľby v roku 1935. In. *Nové historické rozhľady*, 1/2012, roč. 2, s. 49 – 63.
- EATWELL, Roger. *Fascism: A History*. London : Pimlico, 2003
- EATWELL, Roger. On defining the 'Fascist Minimum': The centrality of ideology. In. *Journal of Political Ideologies*, Vol. 1, Issue 3, 1996, s. 303-319.
- EATWELL, Roger. Reflections on Fascism and Religion. In. *Totalitarian Movements and Political Religions*. Vol. 4, No. 3, 2003, s. 145-166.

- EATWELL, Roger. The Nature of Fascism: Or essentialism by another name? In. GRIFFIN, Roger – LOH, Werner – UMLAND, Andreas (eds.). *Fascism Past and Present, West and East*. Stuttgart : Ibidem Verlag, 2006, s. 104-109.
- EATWELL, Roger. Towards a New Model of Generic Fascism. In. *Journal of Theoretical Politics* 4 (2), 1992, s. 161-194.
- EARL, John. *British theatres and music halls*. Princes Risborough : Shire, 2005.
- EDWARDS, Mark U. Jr. *Luther's Last Battles. Politics and Polemics 1531-46*. Minneapolis: Fortress Press, 2005.
- EDWARDS, Mark U. Jr. *Printing, Propaganda and Martin Luther*. Berkeley: University of California Press, 1994.
- FELDMAN, Matthew. *Ezra Pound's Fascist Propaganda, 1935-45*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2013.
- GADD, David. *The Loving Friends: A Portrait of Bloomsbury*. London : The Hogarth Press Ltd, 1974.
- GENTILE, Emilio. *Politics as Religion*. Princeton, Oxford : Princeton University Press, 2006.
- GENTILE, Emilio. *Politická náboženství: mezi demokracií a totalitarismem*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008
- GRIFFIN, Roger. *A fascist century*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2008
- GRIFFIN, Roger. *Fascism, totalitarianism and political religion*. London: Routledge, 2005
- GRIFFIN, Roger. *International Fascism: theories, causes and the new consensus*. London: Arnold, 1998.
- GRIFFIN, Roger. *Modernism and Fascism: the sense of a beginning under Mussolini and Hitler*. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2007
- GRIFFIN, Roger. The Primacy of Culture: The Current Growth (Or Manufacture) of Consensus within Fascist Studies. In. *Journal of Contemporary History*, Vol. 37, No. 1 (Jan 2002), s. 21 – 43.
- GRIFFIN, Roger. *The Nature of Fascism*. London : Routledge, 1991.
- GRIFFIN, Roger. The Reclamation of Fascist Culture. In. *European History Quarterly*, vol. 31, No. 4, 2001, s. 609 – 620.
- GRIFFIN, Roger – FELDMAN, Matthew (ed.). *Fascism: critical concepts in political science*. London: Routledge, 2004

- GRIFFIN, Roger – MALLET, Robert – PAYNE, Stanley G. – TORTORICE, John S. *The sacred in twentieth-century politics: essays in honour of professor Stanley G. Payne*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2008.
- GRIFFIN, Roger – LOH, Werner – UMLAND, Andreas (eds.). *Fascism Past and Present, West and East*. Stuttgart : Ibidem Verlag, 2006.
- HÁJEK, Miloš – MEJDROVÁ, Hana. *Vznik Třetí Internacionály*. Praha : Karolinum, 2001.
- HAKE, Sabine. *Topographies of Class: Modern Architecture and Mass Society in Weimar Berlin*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 2008.
- HAMMETT, Chris. *Unequal City: London in the Global Arena*. London : Routledge, 2003.
- HARVEY, John Robert. *Men in Black*. London : Reaktion Books, 1995.
- HILLACH, Ansgar. The Aesthetics of Politics: Walter Benjamin's „Theories of German Fascism.“ In. *New German Critique*, No. 17, Special Walter Benjamin Issue (Spring, 1979), s. 99 – 119.
- HOWARD, Williams. Nietzsche and Fascism. In. *History of European Ideas*, Vol. 11, č. 1-6, 1989, s. 893-899.
- CHISHOLM, Anne - DAVIE, Michael. *Lord Beaverbrook: A Life*. New York : Knopf, 1993.
- IORDACHI, Constantin (ed.). *Comparative Fascist Studies: New Perspectives*. London, New York: Routledge, 2010.
- KALLIS, Aristotle. *Fascist ideology: territory and expansionism in Italy and Germany, 1922-1945*. London: Routledge, 2000.
- KALLIS, Aristotle. *Nazi Propaganda and the Second World War*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2005.
- KALLIS, Aristotle. *The Fascism Reader*. London, New York : Routledge, 2003.
- KALLIS, Aristotle A.: *To Expand or not to Expand? Territory, Generic Fascism and the Quest for an 'Ideal Fatherland'*. In. *Journal of Contemporary History*, vol. 38, No. 2, 2003, s. 237 – 260.
- KERSHAW, Ian. *The Hitler Myth: Image and Reality in the Third Reich*. Oxford : Oxford University Press, 1989.
- KING, Robert C. - MULLIGAN, Pamela K. – STANSFIELD, William D. *A Dictionary of Genetics*. Oxford : Oxford University Press, 2013.

- KNAPPEN, M. M., The Abdication of Edward VIII. In. *The Journal of Modern History*, Vol. 10, No. 2 (June, 1938), s. 242–250.
- KOVÁŘ, Martin (ed.). Londýn. *Kulturně-historický průvodce*. Praha : Academia, 2011.
- KROPÁČEK, Luboš. *Súfismus: Dějiny islámské mystiky*. Praha : Vyšehrad, 2008.
- LEES, Andrew. Berlin and Modern Urbanity in German Discourse, 1845-1945. In. *Journal of Urban History*, 1991, Vol. 17, No. 2, s. 153-178.
- LEESE, Arnold. *Out of Step. Events in the two lives of an anti-Jewish camel-doctor*. Guildford (vydavatel neuveden), 1951.
- MANGAN, J. A. (ed.) *Superman Supreme: Fascist Body as Political Icon - Global Fascism*. London : Fran Cass, 2000.
- MANN, Michael. *Fascists*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
- MCKENZIE, Kermit E. *Comintern and World Revolution. 1928-1943: The Shaping of a Doctrine*. London, New York : Columbia University Press, 1964.
- MESSINGER, Gary S. *British Propaganda and the State in the First World War*. Manchester : Manchester University Press, 1992.
- MITFORD, Nancy. *Wigs on the green*. London: T. Butterworth, ltd, 1935.
- MITFORD, Nancy. *Wigs on the Green*. London : Penguin, 2010
- MOCKER, Anthony: *Haile Selassie's War*. Oxford : Oxford University Press, 1984.
- MOSSE, George L. Introduction: The Genesis of Fascism. In. *Journal of Contemporary History*, Vol. 1, No.1 (1966), s. 14 – 26.
- MOSSE, George L.: Two World Wars and the Myth of the War Experience. In. *Journal of Contemporary History*, Vol. 21, No. 4 (Oct., 1986), s. 491 – 513.
- MOUNT, Ferdinand. Double-Barrelled Dolts. In. *London Review of Books*, Vol. 28, No. 12 (6 July 2006), s. 14-17.
- MOWAT, Charles Loch: *Britain between the Wars 1918 – 1940*. London : Meuthen, 1968.
- MURRAY, Nicholas. *Aldous Huxley: An English Intellectual*. London : Little, Brown, 2002.
- NICOLSON, Harold. British Public Opinion and Foreign Policy. In. *The Public Opinion Quarterly*, Vol. 1, No. 1. (January, 1937), s. 53-63.
- PASSMORE, Kevin. Essence of Fascism. In. GRIFFIN, Roger – LOH, Werner – UMLAND, Andreas (eds.). *Fascism Past and Present, West and East*. Stuttgart : Ibidem Verlag, 2006, s. 352-359.

- PASSMORE, Kevin. *Fascism. A Very Short Introduction*. Oxford : Oxford University Press, 2002.
- PAYNE, Stanley G. *A history of fascism, 1914-1945*. London: UCL Press, 1995.
- PAYNE, Stanley G. *Falange: a history of Spanish Fascism*. Stanford: Stanford University Press, 1961.
- PAYNE, Stanley G. *Fascism: comparison and definition*. Madison, Wis.: University of Wisconsin Press, 1980.
- PAXTON, Robert O. *Anatomie fašismu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007.
- PAXTON, Robert O. *The Anatomy of Fascism*. London: Allen Lane, 2004
- PEDERSON, Susan. – MANDLER, Peter. (eds.). *After the Victorians: private conscience and public duty in modern Britain: essays in memory of John Clive*. London : Routledge, 1994.
- PUGH, Michael C. *Liberal Internationalism: The Interwar Movement for Peace in Britain*. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2012.
- PUGH, Michael C. Peace with Italy: BUF Reactions to the Abyssinian War. In. *The Wiener Library Bulletin*, vol. XXVII, No. 32, 1974, s. 11-18.
- RAVENSDALE, Mary Irene Curson Baroness. *In Many Rhythms: An Autobiography*. London: Weidenfeld & Nicholson, 1953.
- RHODES, Anthony Richard Ewart. *Propaganda: The art of persuasion: World War II*. London : Angus & Roberts, 1976.
- ROBERTSON, James. The British General Elections of 1935. In. *Journal of Contemporary History*. Vol. 9, No.1, January 1974, s. 149-164.
- SANDERS, Michael L. Wellington House and British propaganda during the First World War. In. *The Historical Journal (Cambridge University Press)* 18, 1975, (1), s. 119–146.
- SANDERS, Michael L. – TAYLOR, Philip M. *British Propaganda During the First World War, 1914-18*. London : Macmillan, 1982.
- SEMMELE, Bernard. *Imperialism and social reform: English social-imperial thought, 1885-1914*. London : G. Allen & Unwin, 1960.
- SCHOPENHAUER, Arthur. *Svět jako vůle a představa*. Pelhřimov: Nová tiskárna, 1997.
- SIEBERT, F. S., The Press and the British Constitutional Crisis. In. *Public Opinion Quarterly*, Vol. 1, No. 4 (October, 1937), s. 120–125.
- SNOW, David A. (ed.) *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of social and political movements*. Oxford : Wiley – Blackwell, 2013.

- SPENGLER, Oswald. *The Decline of the West*. London : Allen und Unwin, 1932, vol. 1. Form and actuality – vol. 2. Perspectives of World History
- SPENGLER, Oswald. *Der Untergang des Abendlandes. Umriss einer Morphologie der Weltgeschichte*. Band 1 Wien, 1918, Band 2. München, 1922.
- SPENGLER, Oswald. *Zánik západu. Obrysy morfologie světových dějin*. Praha : Academia, 2011.
- TAYLOR, Alan John Percivale. *English History, 1914-1945*. Oxford : Clarendon Press, 1965.
- TWEMLOW, Graham. E. McKnight Kauffer - The stencilled book illustrations. In. *Parenthesis* 16, February 2009, s. 32-34.
- THACKERAY, David A. The Crisis of the Tariff Reform League and the Division of 'Radical Conservatism', c.1913–1922. In. *History*, vol. 91, č. 301, 2006, s. 45-61.
- UMLAND, Andreas. Refining the Concept of Generic Fascism. In. *European History Quarterly*, vol. 39, No. 2, 2009, s. 298 – 309.
- VOGT, Sally Peters. Ann and Superman: Type and Archetype. In. WEINTRAUB, Rodelle (ed.). *Fabian Feminist: Bernard Shaw and Woman*. University Park: Pennsylvania State University Press, 1977, s. 215-232
- WALEY, Daniel. *British public opinion and the Abyssinian War, 1935-6*. London : Temple Smith, 1975.
- WALKER, Martin. *The National Front*. London: Fontana/Collins, 1977.
- WEINTRAUB, Stanley. *Bernard Shaw: a Guide to Research*. University Park: Pennsylvania State University Press, 1992.
- WELLS, Herbert George. *Experiment in Autobiography: discoveries and conclusions of a very ordinary brain (since 1866)*. London : Faber, 1984.
- WILLIAMS, Susan. *The People's King: The True Story of the Abdication*. London: Penguin Books, 2003.

Internet

Das Bundesarchiv, fond CA 331-NSDAP "Deutschlands Befreiung"

<[http://www.bild.bundesarchiv.de/cross-search/search/_1399403079/?search\[view\]=detail&search\[focus\]=121](http://www.bild.bundesarchiv.de/cross-search/search/_1399403079/?search[view]=detail&search[focus]=121)> cit. 6.1.2014

German Postal History

<http://www.germanpostalhistory.com/php/searchviewpage.php?country_spec=Period&invstatus=AV&pagenum=6> cit. 6.1.2014

German Propaganda Archive < <http://www.bytwerk.com/gpa/posters/dove.jpg> > cit.
6.1.2014

4. Propaganda

- BAINES, Paul R. - O'SHAUGHESSEY, Nicholas (eds.). *Propaganda. Volume I: Historical Origins, Definitions and the Changing Nature of Propaganda*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC : SAGE publications, 2013.
- BARNOUW, Erik (ed.). *International Encyclopedia of Communications*. New York – Oxford: Oxford University Press, 1989.
- BATEMAN, Thomas S. – SAKANO, Tomoaki – FUJITA, Makoto. Roger, Me, and My Attitude: Film Propaganda and Cynism Toward Corporate Leadership. In. *Journal of Applied Psychology*, 1992, Vol. 77, No. 5, s. 768-771.
- BRENNAN, Linda – BINNEY, Wayne. Fear, guilt, and shame appeals in social marketing. In. *Journal of Business Research*, 63, (2010), s. 140-146.
- CANTRIL, Hadley. Propaganda Analysis. In. *The English Journal*, Vol. 27, No. 3, (Mar., 1938), s. 217-221.
- CLARK, Toby. *Art and Propaganda in the Twentieth Century: the political image in the age of mass culture*. London: Weidenfeld & Nicolson, 1997.
- CICCARELLI, Orazio A. Fascist Propaganda and the Italian Community in Peru during the Benavides Regime, 1933-1939. In. *Journal of latin American Studies*, Vol. 20, No. 2 (Nov., 1988), s. 361-388
- COOPER, Eunice – JAHODA, Marie. The Evasion of Propaganda: How Prejudiced People Respond to Anti-Prejudice Propaganda. In. *Journal of Psychology*, 23 (1947), s. 15-25.
- CUNNINGHAM, Stanley B. The Status of the Propaganda Theorist: A Rejoinder. In. *Informal Logic*, XVI.2, Spring 1994, s. 123-131.
- CURNALIA, Rebecca M. L. A Retrospective on Early Studies of Propaganda and Suggestions for Reviving the Paradigm. In. *Review of Communication*. Vol. 5, No.4, (October 2005) s. 237-257.
- DELIA, Jesse G. Rhetoric in the Nazi mind: Hitler's theory of persuasion. In. *Southern Communication Journal*, Vol. 37, No. 2, 1971, s. 136-149.
- DILLARD, James Price – ANDERSON, Jason W. The Role of Fear in Persuasion. In. *Psychology & Marketing*, Vol. 21 (11), November 2004, s. 909 – 926.

- DILLISTONE, F. W. Christian Propaganda. In. *The Expository Times*, 51, 1940 s. 246-249
- DOOB, Leonard W. Goebbels' Principles of Propaganda. In. *The Public Opinion Quarterly*, Vol. 14, No. 3 (Autumn, 1950), s. 419-442.
- FARWELL, James P. Violence as Propaganda. In. *Survival: Global Politics and Strategy*, Vol. 54, No. 5 (October – November 2012), s. 203-214.
- FELLOWS, Erwin W. 'Propaganda: History of a Word. In. *American Speech*, Vol. 34, No. 3 (Oct., 1959), s. 182-189.
- FINCH, Lynette. The man in the street and Second World War propaganda. In. *Journal of Australian Studies*, Vol. 23, No. 60, 1999, s. 96-105
- HERMAN, Edward S. The Propaganda Model: a retrospective. In. *Journalism Studies*, Vol. 1, No. 1, 2000, s. 101-112.
- HUBKOVÁ, Jana. *Fridrich Falcký v zrcadle letákové publicistiky. Letáky jako pramen k vývoji a vnímání české otázky v letech 1619-1632*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010
- JOWETT, Garth S. – O'DONNELL, Victoria. *Propaganda and Persuasion*. London, New Delhi : SAGE publications, 1992.
- KOUBA, Miroslav – MAGINCOVÁ, Dagmar – ŘÍHA, Ivo (eds.). *Kontexty propagandy*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2013.
- LASSWELL, Harold D. The Function of the Propagandist. In. *International Journal of Ethics*, Vol. 38, No. 3 (Apr. 1928), s. 258-268.
- LASSWELL, Harold D. The Person: Subject and Object of Propaganda. In. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 179, Pressure Groups and Propaganda (May, 1935), s. 187-193.
- LASSWELL, Harold D. The Theory of Political Propaganda. In. *The American Political Science Review*, Vol. 21, No. 3 (Aug., 1927), s. 627-631.
- LASSWELL, Harold D. The Strategy of Soviet Propaganda. In. *Proceedings of the Academy of Political Science*, Vol. 24, No. 2, The Defense of the Free World (Jan., 1951), s. 66-78.
- LEE, Alfred McClung. The Analysis of Propaganda: A Clinical Summary. In. *American Journal of Sociology*, Vol. 51, No. 2. (Sep., 1945), s. 126-135.
- LEVYATAN, Yaniv. Harold D. Lasswell's Analysis of Hitler's Speeches. In. *Media History*, Vol. 15, No. 1, 2009, s. 55-69.

- MILLER, Jaroslav. *Propaganda, symbolika a rituály protestantské Evropy (1580-1650)*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny, 2012.
- MOORE, Gregory. The Super-Hun and the Super-State: Allied Propaganda and German Philosophy during the First World War. In. *German Life and Letters*, Vol. 54, No. 4, (October 2001), s. 310-330.
- O'SHAUGHESSEY, Nicholas. Persuasion, Myth and Propaganda. In. *Journal of Political Marketing*, Vol. 3, No. 3, 2004, s. 87-103.
- O'SHAUGHESSEY, Nicholas. Selling Hitler: propaganda and the Nazi brand. In. *Journal of Public Affairs*, Vol. 9, No. 1, (2009), s. 55-76.
- O'SHAUGHESSEY, Nicholas. The death and life of propaganda. In. *Journal of Public Affairs*, Vol. 12, No. 1 (2012), s. 29-38.
- O'SHAUGHESSEY, Nicholas. Weapons of Mass Seduction. In. *Journal of Political Marketing*, Vol. 3, No. 4, s. 79-104.
- SILVERSTEIN, Brett. Enemy Images. The Psychology of U.S. Attitudes and Cognitions Regarding the Soviet Union. In. *American Psychologist*, Vol. 44, No. 6 (June 1989), s. 903-913.
- SILVERSTEIN, Brett. Toward a Science of Propaganda. In. *Political Psychology*, Vol. 8, No. 1 (Mar., 1987), s. 49-59.
- SMITH, Bruce Lannes. Propaganda Analysis and the Science of Democracy. In. *The Public Opinion Quarterly*, Vol. 5, No. 2 (Jun., 1941), s. 250-259.
- TAYLOR, Philip M. 'Munitions of the mind': A brief history of military psychological operations. In. *Place Branding and Public Diplomacy*, Vol. 3, No. 3, (2007), s. 196-204
- TAYLOR, Philip M. *Munitions of the mind: a history of propaganda from the ancient world to the present era*. Manchester : Manchester University Press, 1995
- VALLANCE, T. R. Methodology in Propaganda Research. In. *Psychological Bulletin*, Vol. 48, No. 1, 1951, s. 32-61.

Internet

- Merriam-Webster Dictionary*, heslo „propaganda“ www.merriam-webster.com online
<http://www.merriam-webster.com/dictionary/propaganda> cit. 12.9.2013
- Oxford Dictionaries*, heslo „propaganda“ www.oxforddictionaries.com online
<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/propaganda> cit. 12.9.2013

